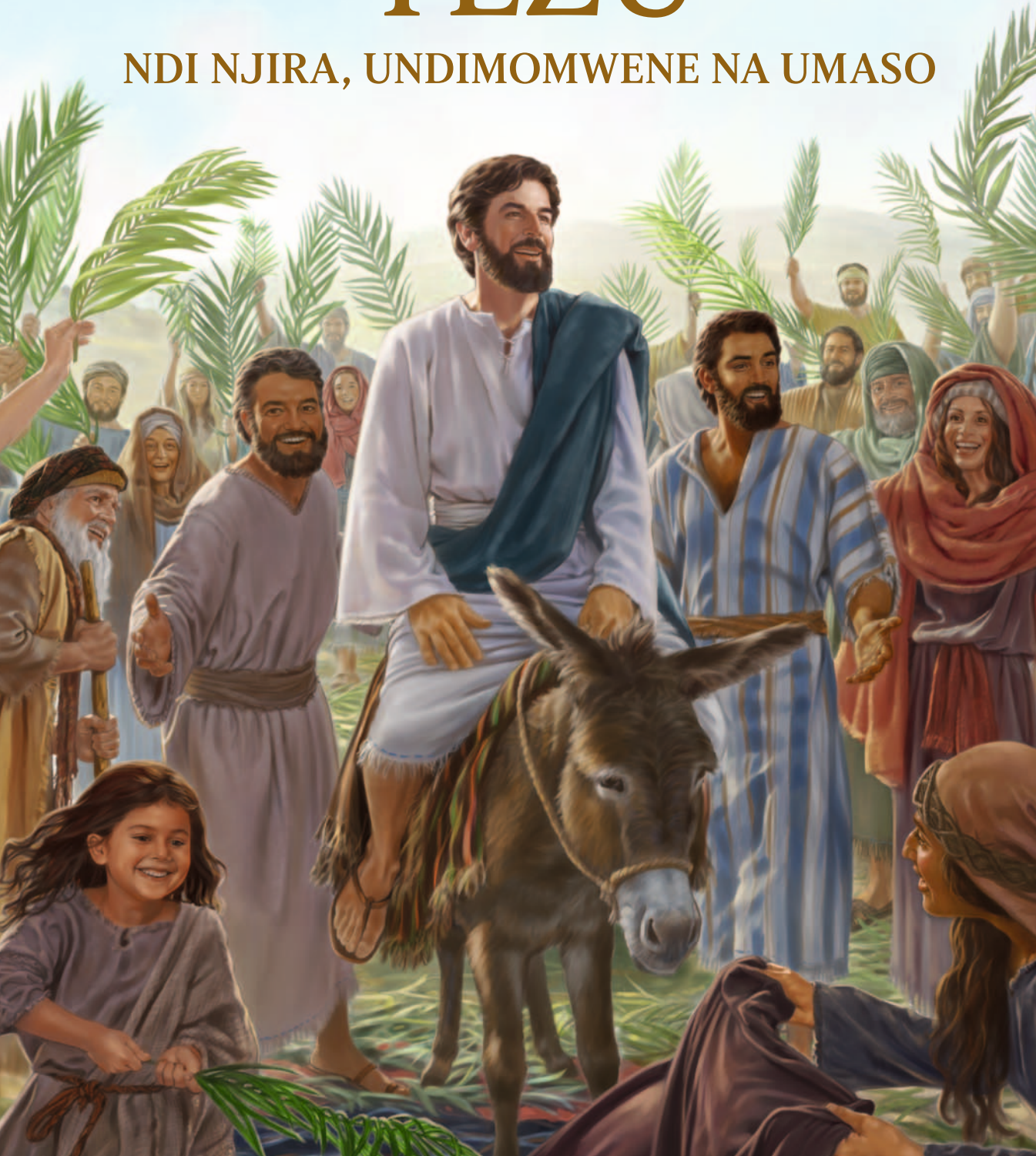
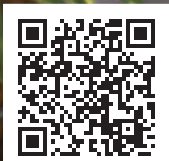

YEZU

NDI NJIRA, UNDIMOMWENE NA UMASO

JY-SEN
1711102

Bukhu ino nkhabe kuguliswa. Yacitwa ninga khundu ya basa ya dziko yonsene yapantsi ya mapfundziro a Bhibhlya inaphedzerwa na pyakupereka pyakufuna.

Toera kucita cakupereka, taphata miyendo pitani mu www.jw.org.

Kusiyapo cidzindikiro cinango, Malemba a Bhibhlya adaikhwa abuluswa m'Bhibhlya ya *Tradução do Novo Mundo da Bíblia Sagrada*.

Yezu—Ndi Njira, Undimomwene na Umaso
Jesus—The Way, the Truth, the Life
 Yadhindwa mu Outubro 2017

Sena (jy-SEN)

© 2017
 WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY
 OF PENNSYLVANIA

Asasanyi

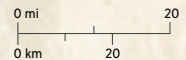
Printed by Watch Tower Bible and Tract Society of South Africa NPC
 1 Robert Broom Drive East, Rangeview,
 Krugersdorp, 1739, R.S.A.

Made in the Republic of South Africa
 Yadhindwa ku Republika ya Afrika Wakubangwe

MBUTO ZIDAKHALA YEZU NA ZIDAPFUNDZISA IYE

● Mizinda ya Dhekapoli
 — Miseu mikulu

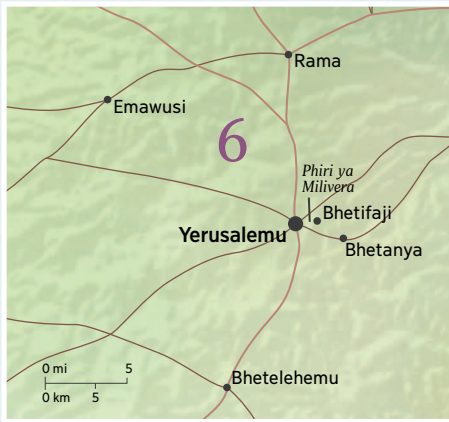

Numero zisapangiza makhundu a bukhu ino

1 M.N.W. 1 N.W. 2 29 30 31 32 33 N.W.

NDZIDZI UDACITIKA
 PINTHU PYENEPI

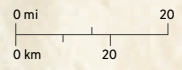

CISA CA YERUSALEMU

MBUTO ZIDAKHALA YEZU NA ZIDAPFUNDZISA IYE

● Mizinda ya Dhekapoli
— Miseu mikulu

Numero zisapangiza makhundu a bukhu ino

1 2 3 4 5 6

1 M.N.W. 1 N.W. 2 29 30 31 32 33 N.W.

NDZIDZI UDACITIKA
PINTHU PYENEPI

YEZU

NDI NJIRA, UNDIMOMWENE NA UMASO

Bukhu ino isalonga pya umaso na utumiki wa Yezu.
Isalongambo kuti iye akhali munthu wa ntundu wanji, acitanji,
apfundzisanji na pyenepi pyonsene pisatipfundzisanji.

Bukhu iyi ndi ya

MISOLO YA BUKHU

		TSAMBA
1	PIDACITIKA YEZU MBADZATI KUTOMA UTUMIKI WACE	
1	Mphangwa Ziwiri Zakubuluka Kwa Mulungu	10
2	Yezu Alemedzwa Mbadzati Kubalwa	12
3	Kubalwa Kwa Ule Akhafuna Kukhunganya Njira	14
4	Mariya Akhala na Pathupi Mbadzati Kumanga Banja	16
5	Yezu Abalwa Lini, Pontho Kupi?	18
6	Mwana Adapikirwa	20
7	Anyakupfundza Nyenyezi Aenda Kaona Yezu	22
8	Iwo Athawa Ntongi Wakuipa	24
9	Yezu Akula ku Nazareti	26
10	Banja ya Zuze Yaenda ku Yerusalemu	28
11	Juwau M'batizi Asasanyira Njira	30
2	KUTOMA KWA UTUMIKI WA YEZU	
12	Kubatzizwa Kwa Yezu	34
13	Towezerani Citsandzo ca Yezu Pakuthimbana na Mayesero	36
14	Yezu Atoma Kucita Anyakupfundza	38
15	Iye Acita Cirengo Cakutoma	40
16	Yezu Akhali Waphinga mu Ulambiri Wandimomwene	42
17	Iye Apfundzisa Nikodhemu Namasiku	44
18	Basa ya Yezu Ikhathimizirika Mbwenye ya Juwau Ikhapunguka	46
19	Yezu Apfundzisa Nkazi wa ku Samariya	48
3	UTUMIKI UKULU WA YEZU KU GALILEYA	
20	Cirengo Caciwiri ku Kana	54
21	Pa Sinagoga ya Nazareti	56
22	Anyakupfundza Anai Anadzakhala Anyakusodza Anthu	58
23	Yezu Acita Mabasa Akudzumatirisa ku Kafarnau	60
24	Kuthimizira Utumiki Wace mu Galileya	62
25	Mwantsisi Awangisa Nyamatanya	64
26	'Madawo Ako Alekererwa'	66
27	Mateu Acemerwa	68
28	Thangwi Yanji Anyakupfundza a Yezu Nee Akhacita Jeju?	70
29	Kodi Munthu Anakwanisa Kucita Mabasa Adidi pa Ntsiku ya Sabudu?	72

30	Yezu Ndi Mwana wa Mulungu	74
31	Iwo Apuruza Tirigu pa Ntsiku ya Sabudu	76
32	Kodi Mwambo Usatawirisa Kucitanji pa Ntsiku ya Sabudu?	78
33	Kukwanirisika Kwa Profesiya ya Izaiya	80
34	Yezu Asankhula Apostolo Ace Khumi na Awiri	82
35	Nkhani Yakudziwika Kakamwe ya Paphiri	84
36	Nkulu wa Anyankhondo Apangiza Cikhulupiro Cakuwanga	92
37	Yezu Alamuswa Muli Akufa Mwana wa Nzice	94
38	Juwau Asafuna Kuti Yezu Ampange Kuti Iye Ndi Mesiya	96
39	Yezu Asandika Dzindza Yakuuma Ntima	98
40	Pfundziro Inalonga Pya Kulekerera	100
41	Kodi Yezu Akucita Pirengo na Mphambvu za Ani?	102
42	Yezu Asandika Afarisi	104
43	Misangani Inalonga Pya Umambo	106
44	Yezu Amatamisa Condzi M'bara	112
45	Yezu Ali na Mphambvu Kupiringana Madimonyo	114
46	Kuwangiswa Thangwi Yakukhuya Nguwo ya Yezu	116
47	Mwana Ntsikana Alamuswa Muli Akufa!	118
48	Maseze Acita Pirengo, Iye Akhondwa ku Nazareti	120
49	Amwaza Mphangwa ku Galileya Mbapfundzisa Apostolo	122
50	Apfundziswa Toera Amwaze Mphangwa Mwakukhonda Tsalakana Kutcingwa	124
51	Kuphiwa Kwa Munthu pa Phwando Yakubalwa	126
52	Iye Adyesa Mwinji wa Anthu Mukuphatisira Mikate na Ntsomba Zingasi	128
53	Mambo Wakuti Anakwanisa Kutonga Mphambvu Yacibaliro	130
54	Yezu Ndi 'Nkate wa Umaso'	132
55	Mafala a Yezu Agwegwedusa Anthu Azinji	134
56	Kodi Ninji Pinapswipisa Munthu?	136
57	Yezu Awangisa Mwana Ntsikana na Dhrodhro	138
58	Iye Anjipisa Mikate Mwacirengo Mbacenjeza Anthu Thangwi ya Pyakutupisa	140
59	Mbani Mwana wa Munthu?	142
60	Kusanduzika Ndi Kupangizwa Kwa Mbiri Ya Kristu	144
61	Yezu Awangisa M'phale Akhali na Dimonyo	146
62	Pfundziro Yakufunika Kakamwe Yakuceseseka	148
63	Yezu Apereka Uphungu Thangwi Yakugwegwedusa Anango na Kudawa	150
64	Kufunika Kwa Kulekerera	152
65	Iye Apfundzisa Paulendo wa Kuenda ku Yerusalemu	154

4 YEZU AMWAZA MPHANGWA KU YUDEYA

TSAMBA

66	Pidacitika ku Yerusalemu pa Phwando ya Misasa	158
67	'Nkhabe Munthu Adalonga Kale Ninga Iye'	160
68	Mwana wa Mulungu Ndi 'Ceza ca Dziko'	162
69	Baba Wawo Akhali Abrahamu Peno Dyabo?	164
70	Yezu Awangisa Mamuna Wakuti Akhadabalwa Boliboli	166
71	Afarisi Abvundza Pontho Mamuna Akhadabalwa Boliboli	168
72	Yezu Atuma Anyakupfundza 70 Toera Kuenda Kamwaza Mphangwa	170
73	Citsandzo ca Nsamariya Cisitiphedza Kudziwa Kuti Ndzathu Mbani	172
74	Tinapfundzansi Thangwi ya Kutambira Alendo na Kucita Phebero	174
75	Yezu Apangiza Pinacitisa Munthu Kukhala Wakutsandzaya	176
76	Yezu Adya Kunyumba Kwa Nfarisi	178
77	Yezu Apereka Uphungu Thangwi ya Mpfuma	180
78	Nyakuonera Wakukhulupirika Asafunika Kukhala Wakukhunganyika!	182
79	Ayuda Akhadikhira Kufudzwa	184
80	Nkumbizi Wadidi na Mathanga a Mabira	186
81	Yezu na Babace Ndi M'bodzi Ene, Mbwenye Yezu Nee Ndi Mulungu	188

5 UTUMIKI WA YEZU KUMABULUKIRO A DZUWA A YORDANI

82	Utumiki wa Yezu ku Pereya	192
83	Ncemerero Toera Kuenda ku Phwando	194
84	Kukhala Nyakupfundza wa Yezu Mphyakufunika Kakamwe	196
85	Kutsandzaya Thangwi Yakutcunyuka Kwa Nyakudawa	198
86	Mwana Wakutayika Abwerera	200
87	Citani Pinthu Mwandzeru Pakukhunganya Pya Ntsogolo	204
88	Kucinja Kwa Makhaliro a Mamuna wa Mpfuma na Lazaro	206
89	Yezu Apfundzisa ku Pereya Pikhaenda Iye ku Yudeya	210
90	Yezu Ndi 'Kulamuka na Umaso'	212
91	Lazaro Alamuswa Muli Akufa	214
92	Anyamatanya 10 Awangiswa, Mbwenye Adapereka Takhuta Ndi M'bodzi Basi	216
93	Mwana wa Munthu Anadzaonekera	218
94	Kufunika Kwa Phebero na Kukhala Wakupepeseka	220
95	Yezu Apfundzisa Pya Kukhondana na Kufuna Anapiana	222
96	Yezu Atawira Mbvundzo wa Nyakutonga wa M'phale Wakupfuma	224
97	Nsangani wa Anyabasa a M'munda wa Mauva	226
98	Apostolo Akhafuna Pontho Kukhala na Cidzo	228
99	Yezu Awangisa Aboliboli, Pontho Aphedza Zakeu	230
100	Nsangani wa Kobiri Khumi za Parata	232

6 NTSIKU ZAKUMALISA ZA UTUMIKI WA YEZU

TSAMBA

101	Cakudya N'nyumba Mwa Simau ku Bhetanya	236	☐ NISANE 8, 9
102	Mambo Akwira Buru Mbapita mu Yerusalemu	238	☐ NISANE 9
103	Yezu Acenesa Pontho Templo	240	☐ NISANE 10
104	Kodi Ayuda Akhulupira Yezu Pidabva Iwo Mulungu Mbakalonga?	242	
105	Yezu Aphatisira Muti wa Nsambvu Toera Kupfundzisa Anthu Pyacikhulupiro	244	
106	Misangani Miwiri Inalonga Pya Munda wa Mauva	246	
107	Mambo Acemera Anthu ku Phwando Yakumanga Banja	248	
108	Anyakutcinga Acimwana Kumanga Yezu	250	
109	Yezu Asandika Anyakutcinga Auphemberi	252	☐ NISANE 11
110	Ntsiku Yakumalisa ya Yezu mu Templo	254	
111	Apostolo Aphemba Cidzindikiro	256	
112	Nsangani wa Amiyali Usatipfundzisa Kufunika Kwakukhala Akuyang'anira	260	
113	Nsangani wa Matalento Usatipfundzisa Kufunika Kwa Kuphata Basa Mwaphinga	262	
114	Kristu Anadzatonga Mabira na Mbuzi	264	
115	Ntsiku ya Paskwa Yakumalisa ya Yezu Iri Cifupi	266	☐ NISANE 12, 13
116	Yezu Apfundzisa N'khaliro Wakucepeseka pa Paskwa Yakumalisa	268	
117	Cakudya Cancedodo ca Mbuya	270	
118	Alongezana Pontho Kuti Mbani Nkulu Pakati Pawo	272	
119	Yezu Ndi Njira, Undimomwene na Umaso	274	
120	Akhafunika Kubala Misapo Toera Kukhala Axamwali a Yezu	276	
121	"Khalani na Cipapo! Ine Ndakunda Dziko"	278	☐ NISANE 14 (namasiku)
122	Phembero Yakumalisa ya Yezu mu Sala Yapadzulu	280	
123	Yezu Acita Phembero mu Ndzidzi Wakuti Akhadatsukwala Kakamwe	282	
124	Kristu Aperekwa, Pontho Amangwa	284	
125	Yezu Aendeswa Kuna Anasi, Buluka Penepo Kuna Kayifa	286	
126	Pedhru Akhonda Yezu Kunyumba Kwa Kayifa	288	
127	Yezu Atongwa pa Thando Ikulu Yakutongera Miseru, Buluka Penepo Mbaendeswa Kwa Pilato	290	
128	Pilato na Herodhi Aona Kuti Yezu Nee Akhali na Mulando	292	
129	Pilato Alonga: "Onani! Mamuna Ule Ndi Uyu!"	294	
130	Yezu Aperekwa Toera Kuphiwa	296	☐ NISANE 14 (namasikati)
131	Mambo Wakusowa Mulando Athabuka Pamuti	298	
132	"Mwandimomwene, Munthu Uyu Akhali Mwana wa Mulungu"	300	
133	Manungo a Yezu Akhunganywa Toera Kuikhwa mu Nthumbi	302	☐ NISANE 15
134	Nkhabe Munthu mu Nthumbi Thangwi Yezu Alamuswa!	304	
135	Pidamala Yezu Kulamuswa Muli Akufa, Iye Aonekera Kwa Anthu Azinji	306	☐ NISANE 16
136	N'khundu-N'khundu Mwa Bara ya Galileya	308	
137	Anthu Azinji Aona Yezu Mbidzati Kufika Ntsiku ya Pentekoste	310	
138	Kristu Ali Kunkono Wamadyo wa Mulungu	312	
139	Yezu Anadzabweresa Paraizu Toera Kukwanirisa Basa Idapaswa Iye	314	

NDI NJIRA, UNDIMOMWENE NA UMASO

Anthu onsene asafuna kubva mphangwa zadidi. Kodi imwe musadziwa kuti ziripo mphangwa zadidi kakamwe kwa imwe na kwa ale anafuna imwe?

Mphangwa zenezi zadidi zisagumanika m’Bhibhlya, bukhu yakuti Nciti wa kudzulu na pantsi, Yahova Mulungu acitisa kuti ilembwe mu pyaka pizinja nduli. M’bukhu ino, tinadzaikha manyerezero athu ku mabukhu manai a m’Bhibhlya akuti ali na mphangwa zadidi kakamwe kwa ife tonsene. Iwo ali na madzina a ale adaphatisira Mulungu toera kualamba—Mateu, Marko, Luka na Juwau.

Mabukhu anewa manai kazinji kene asacemerwa Maevanjelyu manai. Mabukhu anewa asalonga pya mphangwa zadidi zinalonga pya Yezu Kristu wakuti ndi njira idaphatisira Mulungu toera kupulumusa anthu, pontho ninga Mambo wa Umambo wa Mulungu kudzulu, Yezu anadzapasa nkhombo onsene anan’khulupira—Marko 10:17, 30; 13:13.

THANGWI YANJI ALEMBWA MAEVANJELYU MANAI?

Panango munabvundzika kuti thangwi yanji Mulungu acitisa kuti alembwe Maevanjelyu manai analonga pya umaso wa Yezu na pidapfundzisa iye.

Ndi nkhombo kukhala na mabukhu anewa analonga thangwi ya pidalonga Yezu na pidacita iye. Mwacitsandzo, nyerezerani amuna anai ali cifupi na mpfundzisi wakudziwika kakamwe. Mamuna ali kutsogolo kwa mpfundzisi ndi nyakulipisa misonkho. Mamuna ali kunkono wamadyo ndi dotoro. Mamuna ali kunkono wabzwere ndi nyakumedza na xamwali wapantima wa mpfundzisi. Mamuna wacinai ali nduli mwa mpfundzisi ndi m’phale. Onsene anai ndi akukhulupirika, mbwenye ali na pifuno pyakusiyana. Mbidakhala kuti onsene alemba pinthu pidalonga mpfundzisi na pidacita iye, mwakukhonda penula onsene mbadagomezera pinthu munjira yakusiyana. Tingapfundza pidalemba iwo m’mabukhu anewa

manai, tinakwanisa kubvesesa mwadidi pidalonga na pidacita mpfundzisi. Pyenepi pisapangiza kuti tinaphedzeka kakamwe na mabukhu anewa manai analonga pya umaso wa Mpfundzisi Wankulu, Yezu.

Tingapitiriza na citsandzo, nyakulipisa misonkho asafuna kuti pidalemba iye pikomerese Ayuda. Nate nepa akhunganya pipfundziso na pyakucitika toera kuphedza anyakuleri ace. Mbwenye dotoro agomezera pya kuwangisa atenda peno anyakulamala. Natene pa iye nee alemba pinthu pinango pidalemba nyakulipisa misonkho, peno apilemba munjira yakusiyana. Xamwali wapantima agomezera mabvero na makhaliro a mpfundzisi. Mbiri idalemba m'phale ndi yacigwagwa. Mbwenye pyonsene pidalemba amuna anai mphyandimomwene. Pyenepi pisapangiza mwadidi kuti kukhala na mabukhu anewa manai analonga pya umaso wa Yezu kusathimizira kubvesesa kwathu mabasa ace, pidapfundzisa iye na makhaliro ace.

Anthu anango panango asalonga 'Evanjelyu ya Mateu' peno 'Evanjelyu ya Juwau.' Pyenepi si pyakuipa tayu, thangwi mabukhu anewa ali na "mphangwa zadidi zinalonga pya Yezu Kristu." (Marko 1:1) Mbwenye mwacigwagwa tinakwanisa kulonga kuti tapaswa m'mabukhu anewa Evanjelyu ibodzi basi, peno mphangwa zadidi zinalonga pya umaso wa Yezu.

Anyakupfundza azinji a Mafala a Mulungu alandana mbabveranisa mphangwa zinagumanika m'bukhu ya Mateu, Marko, Luka na Juwau. Mu pyaka 170 N.W., mulembi wa ku Sirya, Taciano awangisira toera kucita pyenepi. Iye adzindikira kuti mabukhu anewa manai ndi andimomwene na alembeswa na Mulungu, natenepa acita bukhu *Diatessaron*, inalonga pya umaso na utumiki wa Yezu.

Bukhu ino ya nsolo wakuti *Yezu—Ndi Njira, Undimomwene na Umaso* isacitambo pibodzi pyene, mbwenye munjira yakubveka mwadidi na yakulinganira. Pyenepi pisatiphedza kubvesesa mwadidi kukwanirisika kwa maprofesiya mazinji na misangani ya Yezu. Kubvesesa kwene ku kusatiphedza kudziwa pidalonga iye, pidacita iye na ndzidzi udacitika pi-

nthu pyenepi. Pidagumana anyakufufudza pinthu pyakale pisatiphedzambo kubvesesa maonero a anyakulemba na pinthu pinango. Mwandimomwene, nkhabe munthu anakwanisa kufokotoza pyonsene ninga mudacitikira ipyo. Mbwenye bukhu ino yakuti *Yezu—Ndi Njira, Undimomwene na Umaso* isalonga pyakucitika pyenepi munjira yakubveka mwadidi.

NDI NJIRA, UNDIMOMWENE NA UMASO

Munaleri imwe bukhu ino, sakani ntsonga zakuti zinakwanisa kuphedza imwe na ale anafuna imwe. Kumbukani kuti Yezu Kristu apanga mpostolo Tomasi: "Ine ndine njira, undimomwene na umaso. Nkhabe munthu anaenda kuna Baba mbakhonda kupita na pana ine."—Juwau 14:6.

Bukhu ino yakuti *Yezu—Ndi Njira, Undimomwene na Umaso* inakuphedzani kudziwa kuti thangwi yanji Yezu ndi "njira." Ife tinakwanisa kufendedzera Yahova Mulungu mu phembero basi ene kubulukira mwa iye. Kusiwapo pyenepi, Yezu ndi njira inaticitisa kukhala pontho na ntendere na Mulungu. (Juwau 16:23; Aroma 5:8) Natene pa, kubulukira mwa Yezu tinakwanisa kukhala na uxamwali na Mulungu.

Yezu ndi 'undimomwene.' Iye alonga, pontho acita pinthu mwakubverana na undimomwene. Iye akwanirisa maprofesiya mazinji akuti akhala 'inde kubulukira mwa iye.' (2 Akorinto 1:20; Juwau 1:14) Maprofesiya anewa asatiphedza kudziwa basa ikulu iri na Yezu yakuphedzera toera cifuniro ca Mulungu cikwanirisike.—Apokalipse 19:10.

Pontho Yezu Kristu ndi 'umaso.' Nakuti Yezu apeareka umaso wace waungwiro na ciropa cace ninga ciomboli, ife tinakwanisa kukhala na 'umaso wandimomwene,' wakuti ndi 'umaso wakukhonda mala.' (1 Timoti 6:12, 19; Aefesi 1:7; 1 Juwau 1:7) Iye anadzakhalambo 'umaso' kwa pikwi na pikwi pya anthu adafa akuti anadzalamuswa muli akufa toera kukhala m'Paraizu kwenda na kwenda.—Juwau 5:28, 29.

Tonsene tisafunika kubvesesa basa ya Yezu mu cifuniro ca Mulungu. Tisadikhira kuti munakomerwa kupfundza pizinji thangwi ya Yezu—wakuti ndi 'njira, undimomwene na umaso.'

KHUNDU

1

PIDACITIKA
YEZU MBADZATI
KUTOMA UTUMIKI
WACE

“IYE ANADZAKHALA
WANKULU.”

—LUKA 1:32

MPHANGWA ZIWIRI ZAKUBULUKA KWA MULUNGU

LUKA 1:5-33

Ife tinakwanisa kulonga kuti Bhibhlya yonsene ndi mphangwa zakubuluka kwa Mulungu. Babathu wakudzulu atipasa Bhibhlya toera kutipfundzisa. Natenepa, tendeni tidinge mphangwa ziwiri zidalongwa mu pyaka pyakupiringana 2.000 nduli. Mphangwa zenezi zalongwa na anju Gabhriyeli, ‘anakhala cifupi na Mulungu.’ (Luka 1: 19) Kodi makhaliro akhali tani mu ndzidzi udalonga anju mphangwa zenezi zakufunika?

Gabhriyeli alonga mphangwa zakutoma cifupi na caka 3 M.N.W. Kodi Gabhriyeli alonga kupi mphangwa zakutoma? Ku cisa ca mapiri a ku Yudeya, panango cifupi na Yerusalemu kukhakhala nyantsembe wa Yahova akhacemerwa Zakariya. Iye na nkazace, Elizabheti akhali akugwesera, pontho nee akhali na anapiana. Ukhali ndzidzi toera Zakariya atumikire ninga nyantsembe mu templo ya Mulungu ku Yerusalemu. Pikhali Zakariya mu templo, mwakukhonda dikhira, Gabhriyeli aonekera cifupi na guwa ya ntsembe.

Mwakukhonda penula, Zakariya agopa. Mbwenye anju apanga Zakariya: ‘Leka kugopa, thangwi maphembero ako abwiwa, nkazako Elizabheti anadzabala mwana wamamuna. Iwe unadzan’thula Juwau. Gabhriyeli alonga pontho kuti Juwau ‘anadzakhala wankulu pamaso pa Mulungu,’ pontho ‘anadzaphedza mbumba toera itumikire Yahova.’—Luka 1:13-17.

Pyenepi pikhali pyakunentsa kuna Zakariya toera kupikhulupira. Thangwi yanji? Thangwi iye na nkazace Elizabheti akhadagwesera. Natenepa Gabhriyeli ampanga: ‘Nakuti nee usakhulupira mafala anga, unadzakhala bewewe mbu-

khonda kwanisa kulonga mpaka ntsiku inafuna kucitika pinthu pyenepi.’—Luka 1:20.

Mu ndzidzi ukhacitika pyenepi, anthu akhali kunja kwa templo akhabvundzika kuti thangwi yanji Zakariya akudembuka. Pakumalisa iye abuluka, mbwenye nee akhakwanisabve kulonga. Basi ene iye akhalonga na manja. Natenepa, anthu adzindikira kuti ciripo cidacitika mu templo.

Pidamala Zakariya basa yace mu templo, abwerera kunyumba kwace. Pidapita ndzidzi ungasi, Elizabheti akhala na pathupi! Pikhadikhira iye kubalwa kwa mwana, Elizabheti akhala panyumba miyezi mixanu kutali na anthu anango.

Mukupita kwa ndzidzi, Gabhriyeli aonekera pontho kaciwiri. Paulendo unoyu aonekera kwa ntsikana wakuti akhadzati kumanga banja, akhacemerwa Mariya, akakhala ku cisa ca Galileya, mu nzinda wa Nazareti. Anju apanganji Mariya? Iye alonga: ‘Mulungu akupasa nkhombo. Iwe unadzakhala na pathupi, mbubala mwana wamamuna na kumpasa dzina ya Yezu.’ Gabhriyeli apanga pontho Mariya: ‘Iye anadzakhala wankulu mbacemerwa Mwana wa Mulungu, anadzatonga ninga Mambo wa dzindza ya Yakobe kwenda na kwenda, Umambo wace nkhaba kudzamala.’—Luka 1:30-33.

Gabhriyeli atsandzaya kakamwe na mwai uku lu udapaswa iye wakulonga mphangwa zenezi ziwiri. Munaleri ife pya Juwau na Yezu, tinadzabvesesa kuti thangwi yanji mphangwa zenezi zakubuluka kudzulu ndi zakufunika kakamwe.

-
- ◇ Mbani adalonga mphangwa ziwiri zakubuluka kudzulu?
 - ◇ Kodi mphangwa zenezi ziwiri zikhafunika kupangwa ani?
 - ◇ Thangwi yanji pikhali pyakunentsa kukhulupira mphangwa zenezi zakubuluka kudzulu?

YEZU ALEMEDZWA MBADZATI KUBALWA

LUKA 1:34-56

Pidamala anju Gabhriyeli kupanga ntsikana Mariya kuti anadzabala mwana wakuti anadzacemerwa Yezu, pontho anadzakhala Mambo kwenda na kwenda, Mariya avundza: ‘Pinacitika tani pyenepi? Thangwi ine ndidzati kudziwa mamura.’—Luka 1:34.

Gabhriyeli antawira: ‘Nzimu wakucena unadzaticita kuna iwe, mphambvu za Mulungu zinadzakuphimbira. Thangwi anafuna kubalwa anadzathulwa Mwana wa Mulungu.’—Luka 1:35.

Toera kuphedza Mariya kukhulupira mphangwa zikhalonga iye, Gabhriyeli athimiza: ‘Ona, Elizabheti, wacibale wako ngakhale agwesera, ali na pathupi. Uno ndi mwezi wacitanthatu kwa ule akhalongwa kuti nkhabe kubala. Thangwi kuna Mulungu nkhabepo cinthu cinacimwanika.’—Luka 1:36, 37.

Ntawiro wa Mariya usapangiza kuti akhulupira pidalonga Gabhriyeli. Iye alonga: ‘Onani, ine ndine bitcu wa Yahova. Picitike kuna ine ninga mudalongera imwe.’—Luka 1:38.

Pidabuluka Gabhriyeli, Mariya akhunganyika toera kuenda kaona Elizabheti na mamunace, Zakariya, cifupi na Yerusalemu kukhundu ya mapiri a Yudeya. Kubuluka kunyumba kwa Mariya ku Nazareti mpaka kunyumba kwa Zakariya pakhalinsi ndzozo wa ntsiku zitatu peno zinai toera kufika.

Mariya adzafika panyumba pa Zakariya. Mu ndzidzi ukhapita iye, amwanyika Elizabheti. Pa ndzidzi unoyu Elizabheti atambira nzimu wakucena mbapanga Mariya: ‘Uli na nkhombo ndiwe pakati pa akazi onsene, pontho ali na nkhombo ndi mwana anafuna kubuluka m’nimba mwako. Ndi nkhombo kwa ine kudzaoniwa na mama wa Mbuya wanga. Pidabva ine kundimwanyika kudacita iwe, mwana ali m’nimba apfukunyuka mwakukomerwa.’—Luka 1:42-44.

Mariya atawira mwakutsandzaya mbalonga: ‘Ntima wanga usapereka takhuta kwa Yahova. Nzimu wanga unakomerwa na Mulungu Mpu-lumusi wanga, thangwi aona makhaliro akucepeseka a bitcu wace. Natenepe, kutomera lero madzindza onsene anadzalonga kuti ndine wakutsandzaya, thangwi Uyu ana mphambvu zonsene andicitira pinthu pikulu.’ Mwakukhonda tsalakana mwai ukhali na iye, Mariya apereka cidzo consene kwa Mulungu. Iye alonga: ‘Dzina yace ndi yakucena, pontho iye asapangiza ntsisi kwenda na kwenda kuna ale anan’gopa.’—Luka 1:46-50.

Mariya apitiriza kusimba Mulungu na mafala aciprosesiya: ‘Iye apangiza mphambvu zace mbafudza ale akhagaya muntima mwawo. Iye atcitisa anthu amphambvu m’ mipando yawo ya umambo, mbakuza anthu akucepeseka. Anthu anjala iye aakhutisa na pinthu pyadidi, mbwenye anthu akupfuma iye aaendesa cimanja-manja. Iye abwera kudzaphedza ntumiki wace Izraeli, mbakumbuka ntsisi zace za kwenda na kwenda, ninga mudalongera iye kuna ambuya athu, kuna Abrahamu na dzindza yace.’—Luka 1:51-55.

Mariya akhala miyezi mitatu na Elizabheti, panango toera kumphedza na mabasa anango m’masumana akumalisa a pathupi. Mphyakutsandzayisa kakamwe kudziwa kuti akazi anewa awiri, akuti akhala na pathupi na mphambvu ya Mulungu akhala pabodzi mu ndzidzi unoyu!

Pyakudzumisa ndi pyakuti Yezu atoma kule-medzwa mbadzati kubalwa. Elizabheti ancemera ‘Mbuya wanga,’ pontho mwanace wakuti akhadzati kubalwa ‘apfukunyuka na kusekera’ pidafika Mariya. Pyenepi pyasiyana kakamwe na njira idatsalakanira anango Mariya na mwana-ce akhafuna kubalwa, ninga pinafuna ife kupfundza.

- ◇ Ninji pidalonga Gabhriyeli pyakuti pyaphedza Mariya kubvesesa kuti anakhala tani na pathupi?
- ◇ Yezu alemedzwa tani mbadzati kubalwa?
- ◇ Kodi Mariya akhala miyezi mingasi na Elizabethi, pontho thangwi yanji acita pyenepi?

KUBALWA KWA ULE AKHAFUNA KUKHUNGANYA NJIRA

LUKA 1:57-79

Ukufika ndzidzi toera Elizabheti akhale na mwana. Pontho iye ali na wacibale wace Mariya m'miyezi mitatu. Mbwenye ukhadafika ndzidzi toera Mariya apangane na kutoma ulendo wace wa nsindzo wakulapha kuenda ku cisa ca mapiri ca Nazareti. Yasala miyezi cifupi na mitanthatu toera Mariya akhalemba na mwana.

Pidabuluka kwene Mariya, Elizabheti akhala na mwana. Pyakhala pyakutsandzayisa kudziwa kuti Elizabheti nee anentseka pakubala, pontho iye na khombwani akhali na ungumi wadidi. Pidapangiza Elizabheti khombwani wace kwa acibale na anyakuendekana ace, iwo atsandzayambo.

Mwambo wa Mulungu ukhalonga kuti anapiana onsene acimuna angabalwa akhafunika kusidzwa pa ntsiku yacisere, buluka penepo akhafunika kupaswa dzina. (Levitiko 12:2, 3) Anango akhali na maonero akuti mwana adabalwa apaswe dzina ya pai wace Zakariya. Mbwenye Elizabheti akhonda, mbalonga: 'Nkhabe! Iye anacemerwa Ju-

wau.' (Luka 1:60) Lekani kuduwala kuti anju Gabhriyeli alonga kuti mwana unoyu anadzathulwa Juwau.

Anyakuendekana na acibale ace apokanya mbalonga: 'Nkhabe munthu m'bodzi mwa abale ako ana dzina ineyi.' (Luka 1:61) Buluka penepo, mukulonga na manja iwo abvundza Zakariya dzina ikhafuna iye kupasa mwanace. Zakariya apheмба tabwa mbalemba ntawiro wace: 'Dzina yace ndi Juwau.'—Luka 1:63.

Mwacirengo Zakariya atoma pontho kulonga. Kumbukani kuti iye akhala bewewe mbakhonda kwanisa kulonga thangwi yakukhonda kukhulupira pidalonga anju kuti Elizabheti anadzakhala na mwana. Mbwenye pidatoma Zakariya kulonga, anyakuendekana ace adzumatirwa kakamwe mbatoma kubvundzika: "Kodi, mwana uyu anadzakhala ani?" (Luka 1:66) Iwo aona mphambvu ya Mulungu munjira idapaswa Juwau dzina.

Buluka penepo, mukutsogolerwa na nzimu wakucena, Zakariya alonga: 'Asimbwe Yahova, Mulungu wa Izraeli, thangwi iye akumbuka mbapulumusa mbumba yace. Iye atipangiza mphambvu yace yakupulumusa mu dzindza ya ntumiki wace Dhavidhi.' (Luka 1:68, 69) Munthu unoyu analongwa kuti ali na 'mphambvu zakutipulumusa' ndi Mbuya Yezu, wakuti akhadzati kubalwa. Zakariya alonga kuti kubulukira mwa iye, Mulungu 'anadzatipulumusa m'manja mwa anyamalwa athu, mbatimira pamaso pace toera kum'phatira basa ntsiku zonsene za umaso wathu nee kugopa, mbatikhala anthu adidi na akulungama.'—Luka 1:74, 75.

Thangwi ya mwanace, Zakariya alonga mwanyapantsi: 'Iwe mwana, unadzacemerwa mprofeta wa

Mulungu, thangwi unadzapita patsogolo pa Yahova toera kusasanya njira yace, pontho toera kudziwisa anthu a mbumba yace ndzeru zakupulumuka na kulekererwa madawo awo, thangwi ya ntsisi zikulu kakamwe za Mulungu wathu. Ntsisi zenezi zaticita kuona ceza ca kudzulu, toera cimwanikire ale anakhala n'cidima na mu n'nthundzi wa kufa mbatifambisa munjira yantendere.' (Luka 1:76-79) Profesiya ineyi ikhali yakuwangisa kakamwe.

Mu ndzidzi unoyu, Mariya wakuti akhadzati kumanga banja, akhadafika kunyumba kwace ku Nazareti. Ninji pikhafuna kuncitikira anango angadziwa kuti iye ali na pathupi?

- ◇ Kodi Juwau na Yezu akhadasiyana pyaka pingasi?
- ◇ Ninji pidacitika pikhali Juwau na ntsiku zisere zakubalwa?
- ◇ Kodi Mulungu akhafuna kuti Juwau acite basa ipi?

MARIYA AKHALA NA PATHUPI MBADZATI KUMANGA BANJA

MATEU 1:18-25 LUKA 1:56

Mariya ali na pathupi pa miyezi minai. Kumbukani kuti miyezi yakutoma ya pathupi, iye akhali na wacibale wace Elizabheti ku cisa ca mapiri ca Yudeya. Mbwenye cincino Mariya abwerera kwawo ku Nazareti. Mwakukhonda dembuka, anthu azinji anadziwa kuti iye ali na pathupi. Pyenepi pikhandzudzumisa kakamwe.

Mariya akhadzudzumika kakamwe na pyenepi thangwi iye akhabanyirana na nyakupala matabwa unango anacemerwa Zuze. Iye akhadziwa kuti Mwambo udapereka Mulungu kwa Aizraeli, ukhalonga kuti nkazi wakuti ali cifupi na kumanga banja angapita m'mabonde na mamuna unango akhafunika kuponyerwa miyala mpaka kufa. (Deuteronomyo 22:23, 24) Maseze Mariya nee acita ulukwali, panango iye akhabvundzika kuti analonga tani kwa Zuze kuti iye ali na pathupi, pontho ninji pinafuna kudzancitikira.

Mariya akhala miyezi mitatu kunyumba kwa wacibale wace, na thangwi ineyi, Zuze akhadantsuwa, pontho akhafuna kakamwe kumuona. Pidagumanikana iwo, panango Mariya ampanga pyonse ne pidancitikira, mbampanga kuti iye ali na pathupi kubulukira ku nzimu wakucena wa Mulungu. Mbwenye pyenepi pikhali pyakunentsa kakamwe toera Zuze apibvesese na kupikhulupira.

Zuze akhadziwa kuti Mariya ndi nkazi wakubalika, pontho wamakhaliro adidi, na thangwi ineyi, iye akhanfuna kakamwe. Ngakhale kuti Mariya akhadafokotoza mwadidi pidacitika, Zuze akhanyerezera kuti iye ali na pathupi kubulukira kwa mamuna unango. Nakuti Zuze nee akhafuna kuti Mariya aponyerwe miyala mpaka kufa, peno kupwazwa na anthu, iye anyerezera pyakumwalana naye mwacibisobiso. Mu ndzidzi unoyu, anthu akuti akhali cifupi toera kumanga banja akhaoni-

wa ninga amanga banja, natenepa, toera amwalane akhafunika kutowezero pitsogolero pibodzi pyene pikhatawirisa anyakumanga banja kumwalana.

Mu ndzidzi ukhaphitiriza Zuze kunyerezera pyenepi, aphantwa na citulo mbagona. Anju wa Yahova aonekera kwa iye mu ndoto mbampanga: ‘Leka kugopa kukwata nkazako Mariya mbuenda naye kunyumba thangwi pathupi pana iye paoneka na mphambvu za nzimu wakucena. Iye anadzabala mwana wamamuna, unthule Yezu thangwi iye anadzapulumusa mbumba m’madawo awo.’—Mateu 1: 20, 21.

Pidalamuka Zuze, apereka takhuta kakamwe thangwi yakubvesesa mwadidi nkhani ineyi! Mwakukhonda dembuka Zuze acita pidapangwa iye na anju. Akwata Mariya mbaenda naye kunyumba kwace. Kucita kwace pyenepi kukhaphangiza pakweca kuti iye na Mariya amanga banja. Ngakhale tenepo, Zuze nee apita m’mabonde na Mariya mu ndzidzi ukhali iye na pathupi pa Yezu.

Pakupita miyezi mingasi, Zuze na Mariya akhafunika kucita ulendo wakulapha kubuluka ku Nazareti. Kodi iwo akhafuna kuenda kupi mu ndzidzi unoyu wakuti Mariya akhali cifupi toera kukhala na mwana?

-
- ◇ Zuze akhanyerezeranji pidadziwa iye kuti Mariya akhali na pathupi, pontho thangwi yanji?
 - ◇ Thangwi yanji Zuze akhafunika kumwalana na Mariya maseze akhadzati kumanga banja?
 - ◇ Zuze acitanji toera kupangiza pakweca kuti amanga banja na Mariya?

YEZU ABALWA LINI, PONTHO KUPI?

LUKA 2:1-20

Ntongi Waciroma akhacemerwa Sezari Augustu, akhazikisa ntemo wakuti anthu onsene akhafunika kulembeswa. Natenepa Zuze na Mariya akhafunika kuenda ku Bhetelehemu nzinda udabalwa iwo wakuti ukhali kumadokero a dzuwa a Yerusalemu.

Thangwi ya ntemo unoyu, nzinda wa Bhetelehemu ukhadadzala na anthu akhabwera kudza-lembesa. Pidafika Zuze na Mariya, iwo nee agumana mbuto yakufikira, natenepa aenda kagona n'thanga ya maburu na pinyama pinango. Yezu abalwa mwenemu. Mariya anfinikiza nguwo mban'gonesa mukhadyera pifuyo.

Ndi Mulungu adacitisa Sezari Augustu kukhazikisa ntemo unoyu wakuti anthu alembeswe. Thangwi yanji? Thangwi pyenepi pyacitisa kuti Yezu abalwe ku Bhetelehemu, nzinda wa yavu wace, Mambo Dhavidhi. Pontho, Bhibhlya ikhadalongeratu kuti Mambo wakupikirwa mbadabalwa mu nzinda unoyu.—Mikeya 5:2.

Anewa akhali masiku akufunika kakamwe. Akumbizi akhadyesa pifuyo pyawo kutsanga aona ku-yetima kwa ceza n'khundu mwawo. Ikhali mbiri ya

Yahova! Anju m'bodzi wa Mulungu apanga akumbizi: 'Lekani kugopa! Inde ndiri pano toera kukupangani mphangwa zadidi na zakutsandzayisa kakamwe kwa anthu onsene. Lero abalwa mpulumusi wanu mu nzinda wa Dhavidhi, ndiye Kristu Mbuya. Cidzindikiro cace ndi ici: Munadzagumana khombwani adapyangirirwa nguwo mbagona munadyera pifuyo.' Mwakukhonda dembuka aanju azinji aonekera mbalonga: 'Mbiri kuli Mulungu kudzulu, ntendere pantsi pano kuli anthu akutawirika kwa iye.'—Luka 2:10-14.

Pidabuluka aanju, akumbizi alonga kwa unango na ndzace: 'Tendeni ku Bhetelehemu, tikaone pidacitika kweneko, pidatidziwisa Yahova.' (Luka 2:15) Mwakucimbiza, iwo aenda kasaka khombwani Yezu kudapangwa iwo na anju, pontho an'gumana. Pidalonga akumbizi pidapangwa iwo na anju, onsene akhabvesera adzumatirwa. Mariya akoya mafala onsene adabva iye, pontho anyerezera mabvekero a mafala anewa muntima mwace.

Lero, anthu azinji asakhulupira kuti Yezu abalwa pa ntsiku 25 ya Dezembro. Mbwenye Dezembro ndi mwezi wakutonthola, madzi asabvumba kakamwe ku Bhetelehemu na midzidzi inango kusabuluka *neve*. Mu ndzidzi unoyu wa caka, mbipidanentsa kwa akumbizi toera kuenda ku nthando kadyesa pifuyo pyawo namasiku. Pontho, ntongi Waciroma wakuti anthu nee akhakomerwa naye nee mbadaphemba mbumba toera kucita ulendo unoyu wakulapha mu ndzidzi wakutonthola toera kalemberwa. Pyenepi pisapangiza kuti Yezu abalwa mwezi wa Outubro.

- ◇ Thangwi yanji Zuze na Mariya akhafunika kuenda ku Bhetelehemu?
- ◇ Ndi cinthu cipi cakuzumatorisa cidacitika namasiku adabalwa Yezu?
- ◇ Thangwi yanji si pyakuthema tayu kulonga kuti Yezu abalwa pa ntsiku 25 ya Dezembro?

MWANA ADAPIKIRWA

LUKA 2:21-39

Mbuto mwakubwerera ku Nazareti, Zuze na Mariya apitiriza kukhala ku Bhetelehemu. Pikakhala Yezu na ntsiku zisere zakubalwa, iye asidzwa ninga mukhalongera Mwambo wa Mulungu kwa Aizraeli. (Levitiko 12:2, 3) Pontho nsambo wa anthu a ndzidzi uneule, ukhali wakupasa anapiana madzina pa ntsiku yacisere. Natene pa iwo athula mwanawo dzina ya Yezu, ninga mukhadalongera anju Gabhriyeli.

Pikhali Yezu na ntsiku 40 zakubalwa, kodi anyakubalace aenda naye kupi? Iwo aenda naye ku templo ku Yerusalemu, yakuti ikhali dhuzi na kukhali iwo. Mwambo ukhalonga kuti pakupita ntsiku 40 kutomera pa ntsiku yakubalwa kwa mwana wamamuna, mai wace akhafunika kuenda kapereka ntsembe ku templo toera aceneswe.—Levitiko 12:4-8.

“WAFIKA NDZIDZI TOERA

ACENESWE” Nkazi Waciizraeli angabala mwana wamamuna, mu ntsiku zingasi, iye akhaoniwa ninga wakukhonda cena. Ntsiku zenezi zingamala, akhafunika kupereka ntsembe toera aceneswe.

Pyenepi pikhaakumbusa kuti onsene ndi anyakudawa na akusowa ungiwiro. Mbwenye khombwani Yezu akhali waungwiro m’makundu onsene. (Luka 1:35) Ngakhale tenepo, Mariya na Zuze ‘aenda naye’ ku templo toera ‘akaceneswe’ mwakubverana na Mwambo. —Luka 2:22.

Mariya acita pyenepi. Iye apereka ntsembe ya mbalame ziwiri zing’ono. Pyenepi pisapangiza kuti Zuze na Mariya akhali akutcerenga. Mwakubverana na Mwambo, munthu akhafunika kupereka mwana-bira na mbalame. Mbwenye khala mai wace nkhabe mwanabira, iye mbadakwanisa kupereka nkhangaiwa ziwiri peno madjiwa mawiri. Pyenepi ndi pidacita Mariya mwakubverana na makhaliro ace.

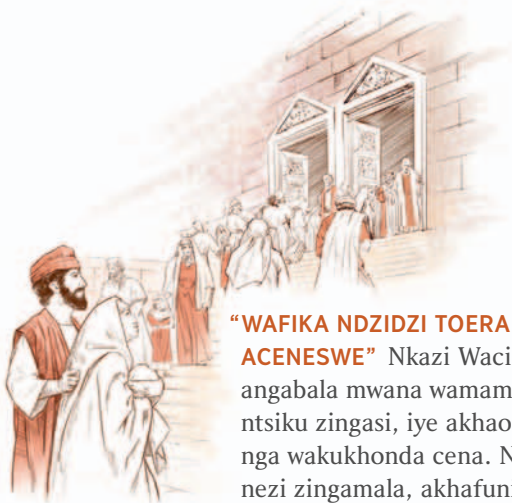
Pa templo, mamuna m’bodzi wakugwesera afeindedzera Zuze na Mariya. Dzinace ikhali Simeoni. Mulungu akhadampanga kuti mbadzati kufa, iye anaona Kristu, peno Mesiya wakupikirwa wa Yehova. Mukutsogolerwa na nzimu wakucena, Simeoni aenda ku templo, kudagumana iye Zuze na Mariya na mwanawo. Simeoni akwata khombwani m’manja mwace.

Pikhali iye na Yezu m’manja, Simeoni apereka takhuta kwa Mulungu mbalanga: ‘Mbuya Mulungu, cincino mukutawirisa ntumiki wanu kuenda mwantendere ninga mukhadalongera imwe. Thangwi maso anga aona njira idasasanya imwe toera kupulumusa anthu a madzindza onsene, nyale yakumwina anthu na kupasa mbiri mbumba yanu ya Izraeli.’—Luka 2:29-32.

Zuze na Mariya adzumatirwa pidabva iwo pyenepi. Simeoni aapasa nkhombo, pontho alonga kuna Mariya kuti mwanace ‘atumwa toera kucitisa kuti anthu azinji aphiwe na anango azinji apulumuswe mu Izraeli.’ Kusiwapo pyenepi, kutsukwala kukulu ninga supada yakutwa kunadzakhala na iye.—Luka 2:34.

Pa ntsiku ineyi, Yana, mprofeta wacikazi wa pyaka 84 pyakubalwa akhalimbo penepo. Ndzidzi onsene iye akhagumanika pa templo. Pa ndzidzi unoyu, iye aenda kuna Zuze, Mariya na khombwani Yezu. Yana atoma kupereka takhuta kwa Mulungu na kulonga pya Yezu kwa onsene akhabvesera.

Zuze na Mariya atsandzaya kakamwe na pikhacitika pa templo. Thangwi pyonsene pikhapangiza kuti mwanawo ndi Ule Adapikirwa na Mulungu.

- ◇ Mwakubverana na nsambo wa Aizraeli, kodi anapiana acimuna akhapaswa madzina pa ntsiku ipi?
- ◇ Kodi mwambo ukhaphemba kuti mai acitenji mwanace wamamuna angakhala na ntsiku 40 zakubalwa, pontho ntsembe idapereka Mariya ikhapangizANJI thangwi ya makhaliro ace?
- ◇ Pa templo, mbani adadzindikira Yezu, pontho iwo apangiza tani pyenepi?

ANYAKUPFUNDZA NYENYEZI AENDA KAONA YEZU

MATEU 2:1-12

Amuna anango abwera bulukira Kumabulukiro a dzuwa. Iwo akhali anyakupfundza makhaliro a nyenyezi, pontho akhakhulupira kuti izo zinakwanisa kuapanga pya umaso wa anthu. (Izaiya 47: 13) Ntsiku inango pikhali iwo ku dziko yawo Kumabulukiro a dzuwa, iwo aona “nyenyezi” mbaitowerera mu nsindzo ukulu, mbwenye iyo yaatsogolera toera kuenda ku Yerusalemu, tayu ku Bhetelehemu.

Pidafika iwo ku Yerusalemu, anyakupfundza nyenyezi abvundza: ‘Mambo wa Ayuda adabalwa cincino ali kupi? Thangwi ife taona nyenyezi yace Kumabulukiro a dzuwa, natenepa tabwera kudza mulambira.’—Mateu 2:1, 2.

Mambo Herodhi wa ku Yerusalemu pidabva iye pyenepi aipirwa kakamwe. Natenepa acemera akulu a anyantsembe na atsogoleri auphemberi anango Aciyuda mbaabvundza kuti Kristu anabaliwa kupi. Mwakubverana na Malemba, iwo atawira: ‘Ku Bhetelehemu.’ (Mateu 2:5; Mikeya 5:2) Pa ndzidzi unoyu Herodhi acemeresanya anyakupfundza nye-

nyezi mwacibisobiso mbaapanga: ‘Ndokoni, nsakeni mwadidi mwana unoyu. Mungan’gumana bwerani mudzandidziwise toera ndiendembo kamulambira.’ (Mateu 2:8) Mwandimomwene, Herodhi akhafuna kudziwa kuna mwana toera amuphe!

Pidabuluka anyakupfundza nyenyezi, pacitika cinthu cakudzumatirisa. “Nyenyezi” idaona iwo Kumabulukiro a dzuwa yaoneka pontho mbipitiriza kuatsogolera. Pyenepi pikhapangiza kuti nyenyezi ineyi ikhali yakusiyana na zinango, thangwi ikhadatumwa toera kuatsogolera. Anyakupfundza nyenyezi aitowerera mpaka pidalimira iyo panyumba ikhali Zuze na Mariya pabodzi na mwanawo.

Pidapita iwo n’nyumba, anyakupfundza nyenyezi agumana Mariya na khombwani wace—Yezu. Iwo agodama mbampasa miyoni ya ouro, libhano na mira. Buluka penepo, pikhafuna iwo kubwera kuna Herodhi, Mulungu aapanga mu ndoto kuti akhonde kuenda na kwenuku. Natenepa iwo abwera ku dziko yawo na njira inango.

Kodi mbani adatuma “nyenyezi” ineyi toera kuatsogolera anyakupfundza nyenyezi? Kumbukani kuti iyo nee yaatsogolera mbienda kukhali Yezu ku Bhetelehemu. M’mbuto mwace, yaatsogolera ku Yerusalemu, kudaonana iwo na Mambo Herodhi wakuti akhafuna kupha Yezu. Mulungu mbadakhonda kupanga anyakupfundza nyenyezi kuti apite na njira inango, Herodhi mbadaphadi Yezu. Mwandimomwene adatuma “nyenyezi” ineyi akhali nyamalwa wa Mulungu, Sathani, wakuti akhafuna kupha Yezu toera akwanirise mba pikhafuna iye.

- ◇ Tisadziwa tani kuti “nyenyezi” idaona anyakupfundza ikhali yakusiyana na zinango?
- ◇ Kodi anyakupfundza nyenyezi an’gumana kupi khombwani Yezu?
- ◇ Tisadziwa tani kuti anyakupfundza nyenyezi akhatsogolerwa na Sathani?

IWO ATHAWA NTONGI WAKUIPA

MATEU 2:13-23

Zuze alamusa Mariya toera kumpanga mphan-gwa. Anju wa Yahova aonekera kuna Zuze mu ndoto, mbampanga: ‘Lamuka, kwata mwana na mai wace, muthawire ku Ejito! Khalani kweneku mpaka ndzidzi unafuna ine kukupangani, thangwi Herodhi akusaka mwana toera amuphe.’ —Mateu 2:13.

Masiku anewa, Zuze, Mariya na mwanawo athawa mwakucimbiza. Iwo acita pyenepi mu ndzidzi wakuthema thangwi Herodhi adzindikira kuti anyakupfundza nyenyezi nee acita pida-panga iye. Iye akhadaaphemba kuti pakubwera ampange kuna Yezu. M’mbuto mwakucita pyenepi, iwo abwerera na njira inango. Herodhi aipirwa kakamwe. Nakuti akhafuna kupha Yezu, iye akhazikisa ntemo wakuti anapiana onsene acimuna a pyaka piwiri peno pyakucepa aphiwe. Mwakubverana na pidapangwa iye na anyakupfundza nyenyezi, iye adzindikira kuti Yezu akhali na pyaka pyakukhonda piringana piwiri.

Kuphiwa kwa anapiana onsene acimuna ku-khali kwakutsukwalisa kakamwe! Ife nkha-

be dziwa kuti ndi anapiana angasi adaphiwa, mbwenye kulira kwa amai adafferwa kwakwanirisa profesiya ya Bhibhlya idalongwa na Yeremiya, mprofeta wa Mulungu.—Yeremiya 31:15.

Mu ndzidzi ukhacitika pyenepi, Zuze na banjace athawa mbaenda ku Ejito, mbapitiriza kukhala kweneku. Ntsiku inango namasiku anju wa Yahova aonekera pontho kuna Zuze mu ndoto. Anju alonga: ‘Lamuka, kwata mwana na mai wace uende ku dziko ya Izraeli, thangwi ale akhafuna kupha mwana afa.’ (Mateu 2:20) Nateneba Zuze aona kuti unoyu ukhali ndzidzi wakubwerera na banjace ku dziko yawo. Munjira ineyi, yakwanirisika profesiya inango ya Bhi-

bhlya inalonga kuti Mwana wa Mulungu anadza-
buluka ku Ejito.—Ozeya 11:1.

Pisaoneka kuti Zuze akhafuna kukhala na ba-
njace ku Yudeya, panango dhuzi na nzinda wa
Bhetelehemu, kukakhala iwo mbadzati kuthawi-
ra ku Ejito. Mbwenye iye abva kuti cincino, Arke-
lau mwana wakuipa wa Herodhi akhali mambo

wa Yudeya. Mu ndoto inango, Mulungu acenje-
za pontho Zuze thangwi ya ngozwi ineyi. Nate-
nepa, Zuze na banjace aenda kumabulukiro a
dzuwa mbakhala ku cisa ca Galileya, kutali na
mbuto ya ulambiri Waciyuda. Yezu akula mu nzi-
nda unoyu toera kukwanirisa profesiya inango:
'Iye anadzacemerwa Munazareti.'—Mateu 2:23.

-
- ◇ Kodi mambo Herodhi acitanji pidaona iye kuti anyakupfundza nyenyezi nee abwerera, pontho khombwani Yezu atsidzikizwa tani?
 - ◇ Thangwi yanji Zuze pidabuluka iye ku Ejito nee abwerera na banjace ku Bhetelehemu?
 - ◇ Ndi maprofesiya api a m'Bhibhlya adakwanirisika mu ndzidzi unoyu?

YEZU AKULA KU NAZARETI

MATEU 13:55, 56 MARKO 6:3

Yezu akula ku Nazareti, nzinda ung'ono na waku-khonda kudziwika na anthu azinji. Nzinda unoyu uli kumabulukiro a dzuwa kwa Yudeya, ku cisa ca mapiri a Galileya, pontho kumadokero a dzuwa a Bara ya Galileya.

Panango Yezu akhali na pyaka 2 pyakubalwa pidabuluka iye na anyakubalace ku Ejito. Pontho pisaoneka kuti mu ndzidzi unoyu, mwanawo akhali Yezu basi. Mbwenye mukupita kwa ndzidzi, abalwa abale ace—Tiyago, Zuze, Simau na Yuda. Zuze na Mariya abalambo anapiana acikazi. Pyenepi pisapangiza kuti Yezu akhali na ang'ono ace acimuna na acikazi atanthatu peno kupiringana anewa.

Yezu akhalimbo na acibale anango. Ife tapfundza pya Elizabheti na mwanace, Juwau, akuti akakhala ku Yudeya kutali na iwo. Cifupi na Galileya kukakhala Salome, mwanankazi ndzace Mariya, mai wace Yezu. Mamunace Salome ndi Zebhedheu. Panango anawo awiri, Tiyago na Juwau akhali acibale a Yezu. Ife nkhabe dziwa khala mu uwana wace Yezu akhasendzeka nawo, mbwenye pinadziwa ife ndi pyakuti iwo adzakhala axamwali ace apantima, mbatumikira ninga apostolo a Yezu.

Zuze akhafunika kuphata basa mwaphinga toera kutsalakana banjace. Iye akhali nyakupala matabwa. Zuze akuza Yezu ninga mwanace, natepene Yezu akhadziwika ninga 'mwana wa mesiri

wakupala matabwa.’ (Mateu 13:55) Zuze apfundzisa Yezu toera acitembo basa yakupala matabwa, pontho iye aipfundza mwadidi. Ndi thangwi yace mukupita kwa ndzidzi anthu akhalonga kuti Yezu ndi ‘nyakupala matabwa.’—Marko 6:3.

Banja ya Zuze ikaikha ulambiri wa Yahova pa mbuto yakutoma. Mukubvera Ntemo wa Mulungu, Zuze na Mariya apfundzisa anawo pinthu pyauzimu ‘pakukhala n’nyumba mwawo, paulendo, paku-

gona, peno pakulamuka.’ (Deuteronomyo 6:6-9) Ku Nazareti kukhali sinagoga. Tinakwanisa kukhala na cinyindiro cakuti Zuze akhaenda kweneku na banjace mwakukhonda phonya toera kalambira Yahova. Ndi thangwi yace Bhibhlya isalonga kuti pidakula iye, Yezu apitiriza kuenda ku Sinagoga ‘pa ntsiku ya Sabudu.’ (Luka 4:16) Kusiwapo pyenepi, ndzidzi onsene banja ikhakomerwa kuenda ku templo ya Yahova ku Yerusalemu.

- ◇ Kodi ang’ono ace Yezu akhali angasi?
- ◇ Kodi Yezu apfundza basa ipi, pontho thangwi yanji?
- ◇ Ndi cinthu cipi cakufunika kakamwe cidapfundzisa Zuze banjace?

BANJA YA ZUZE YAENDA KU YERUSALEMU

LUKA 2:40-52

Pyaka pyonsene mu ndzidzi wa khoni, banja ya Zuze ikhacita ulendo kuenda ku Yerusalemu pabodzi na axamwali na acibale. Iwo akhaenda kweneku toera kacita Paskwa, ninga pikhaphembwa na Mwambo. (Deuteronomyo 16:16) Kubuluka ku Nazareti mpaka ku Yerusalemu ndi nsindzo wa makilometru cifupi 120. Onsene ali akutsandzaya, pontho ali akuphatika thangwi akukhunganyika ulendo. Mu ndzidzi unoyu, Yezu akhali na pyaka 12 pyakubalwa, pontho akhafuna kakamwe kuti akhalembo pa phwando ineyi na kukhala pontho na mwai wakukhala cifupi na templo.

Acibale a Yezu nee akhaona Paskwa ninga phwando ya ntsiku ibodzi basi tayu. Paskwa ingamala, mangwana mwace ikhatomambo Phwando ya Mikate Yakusowa Pyakutupisa ya ntsiku zino-mwe. (Marko 14:1) Iyo ikhacita khundu ya Paskwa. Ulendo wa kuenda ku Yerusalemu na kubwerera ukhali wa cifupi na masumana mawiri. Mbwenye caka ceneci, thangwi ya pidacitika na Yezu, iwo amala ntsiku zizinji. Iwo adzindikira nkandzo unoyu pikhabwerera iwo ku Nazareti.

Pikhacita iwo ulendo wakubwerera, Zuze na Mariya akhanyerezera kuti Yezu akhali pabodzi na acibale na axamwali ace adacita na iwo ulendo. Mbwenye, pidalimira iwo toera agone namasiku, adzindikira kuti Yezu nee akhali penepo. Iwo aye-

sera kunsaka pakati pa ale akhacita na iwo ulendo, mbwenye nee an'gumana. Ansaka pa mbuto ineyi yonsene nee kun'gumana! Natenepa Zuze na Mariya abwerera pontho ku Yerusalemu toera kansaka.

Iwo amala ntsiku yamumphu mbakansaka nee kun'gumana. Mangwana mwace, ansaka pontho nee kun'gumana. Pa ntsiku yacitatu iwo agumana mwanawo mu templo mbali pakati pa apfundzisi anango Aciyuda. Yezu akhabvesera mbacita mbvundzo, na thangwi ineyi apfundzisi adzumatirwa na ndzeru zace.

Mariya ambvundza: 'Mwananga, thangwi yanji wacita pyenepi kuna ife? Ona, babako na ine tikhakusaka na mitima yakutsukwala.'—Luka 2:48.

Yezu adzumatirwa thangwi yakukhonda kwayo kudziwa kukhali iye. Iye abvundza: 'Thangwi yanji mukhandisaka? Imwe nkhabe dziwa kuti ndisafunika kukhala n'nyumba mwa Babanga?'—Luka 2:49.

Yezu abwerera kunyumba ku Nazareti pabodzi na Zuze na Mariya mbapitiriza kuabvera. Iye apitiriza kukula na udziwisi na mphambvu. Maseze akhali mwana, Yezu akhafuniwa na Mulungu na anthu. Inde, kutomera mu uwana wace, Yezu apangiza citsandzo cadidi, tayu basi mukufuna kupfundza pya Mulungu, mbwenye mukulemedza anyakubalace.

MAULENDO AKUTSANDZAYISA Kuenda ku Yerusalemu katatu pacaka toera kacita phwando kukhali kwakutsandzayisa kwa onsene. (Deuteronomyo 16:15) M' midzidzi ineyi Yezu akhakwanisa kudziwa mbuto zakusiyana-siyana za dziko ineyi na kudziwa alambiri anakhala mbuto zinango. Akhali maulendo akutsandzayisa kakamwe!

- ◇ Ndi Maulendo api akhacita Yezu na acibale ace pyaka pyonsene ndzidzi wa khoni, pontho thangwi yanji?
- ◇ Pikhali Yezu na pyaka 12 pyakubalwa, ninji pidadzindikira Zuze na Mariya pikhabuluka iwo ku Yerusalemu? Buluka penepo acitanji?
- ◇ Ndi citsandzo cipi cidasiya Yezu kwa aphale na atsikana lero?

JUWAU M'BATIZI ASASANYIRA NJIRA

JUWAU 3:1-12 MARKO 1:1-8 LUKA 3:1-18 JUWAU 1:6-8, 15-28

Papita pyaka 17 bulukira ndzidzi udacita Yezu mibvundzo apfundzisi mu templo. Cincino wafika ndzidzi wa khoni wa caka 29 N.W. Azinji asalonga pya Juwau, wacibale wa Yezu wakuti akumwaza mphangwa ku cisa ca kumadokero a dzuwa ca Nkulo wa Yordani.

Maonekero na malongero a Juwau asadzumtirisa anthu. Nguwo zace zacitwa na uweya wa kamelo, pontho abvala sintu ya nthembe n'cunu mwace. Cakudya cace cikhali nthete na uci. Kodi mphangwa zikhamwaza iye zikhalonganji? 'Tcunyukani thangwi Umambo wakudzulu uli dhuzi.'—Mateu 3:2.

Mphangwa zenezi zikhali zakutsandzayisa kamwe kwa ale akhabvesera Juwau. Azinji adzindikira kuti akhafunika kutcunyuka, peno kucinja makhaliro awo akuipa. Iwo akhadabuluka ku 'Yerusalemu, ku Yudeya onsene na pisa pyonsene pya Yordani.' (Mateu 3:5) Azinji adabwera kuna Juwau atcunyuka, pontho iye aabatiza mu nkulo wa Yordani. Thangwi yanji?

Juwau akhabatiza anthu ninga cidzindikiro cakuti iwo atcunyukadi ku madawo awo akukhonda kubvera Mwambo wa Mulungu. (Mabasa 19:4) Mbwenye si onsene tayu akhapangiza kuti atcunyukadi. Pidafika atsogoleri anango auphemberi, Afarisi na Asadhuki pakakhala Juwau, iye alonga kuti iwo akhali 'dzindza ya nyoka.' Juwau alonga: 'Citani pinthu pinapangiza kutcunyuka kwanu. Lekani kunyengezeka mbamulonga kuti Babathu ndi Abrahamu. Thangwi ndinakupangani kuti Mulungu angafuna, anakwanisa kuphatisira miyala iyi toera kucitira Abrahamu ana. Onani! Macado ali pa tsinde ya muti. Natenepe, muti onsene unakhonda kubala misapo yadidi unagwandwa mbuponyiwa pa moto.'—Mateu 3:7-10.

Thangwi ya mphangwa za cenjezo zikhamwaza iye, cilemedzo cikhatambira Juwau na anthu

azinji adabatiza iye, anyantsembe na Alevi atumwa toera akambvundze kuti: 'Kodi iwe ndiwe ani?'

Juwau atawira: 'Ine sine Kristu tayu.'

Iwo abvundza: 'Mphapo ndiwe ani? Ndiwe Eliya?'

Iye atawira: 'Nkhabe!'

Iwo abvundza pontho: 'Kodi iwe ndiwe Mprofeta wankulu adalonga Mose kuti anabwera?'—Deuteronomyo 18:15, 18.

Juwau atawira: 'Nkhabe!'

Iwo apitiriza kubvundza: 'Mphapo ndiwe ani? Tipange toera tikwanise kupereka ntawiro kwa ale adatituma kuti tibwere kuno. Unalonganji thangwi ya iwe ene?' Juwau atawira: 'Ine ndine fala ya munthu anakuwa n'thando kuti: 'Sasanyirani njira ya Yahova' ninga mudalongera mprofeta Izaiya.'—Juwau 1:19-23.

Iwo abvundza: 'Khala siwe Kristu tayu, siwe Eliya tayu, siwe Mprofeta tayu, thangwi yanji ukubatiza anthu?' Juwau apereka ntawiro wakubveka mwadidi: 'Ine ndisabatiza anthu na mazi, mbwenye pakati panu pana munthu wakuti nee musandziwa. Iye anadzabwera nduli mwanga.'—Juwau 1:25-27.

Juwau akhadziwa kuti akusasanyira njira toera anthu akhale na ntima wadidi na wakutawira Mesiya, wakuti anadzakhala Mambo. Thangwi ya iye, Juwau alonga: 'Ule anabwera nduli mwanga ndi wamphambvu kakamwe kupiringana ine, ine sidathema tayu kudula masandalya ace.' (Mateu 3:11) Iye alonga pontho: 'Anadza nduli mwanga ananditsogolera, thangwi iye akhalipo kale ine mbandidzati kubalwa.'—Juwau 1:15.

Natenepe, mphangwa za Juwau zakuti 'Tcunyukani thangwi Umambo wakudzulu uli dhuzi' zikhali zakufunika. (Mateu 3:2) Pyenepi pikhacitisa anthu kudziwa kuti basa ya Mambo wa Yahova, Yezu Kristu ikhali cifupi toera kutoma.

- ◇ Kodi Juwau akhali munthu wa ntundu wanji, pontho akhacitanji?
- ◇ Thangwi yanji Juwau akhabatiza anthu?
- ◇ Juwau akhamwaza mphangwa zipi, pontho na cifuniro cipi?

KHUNDU

2

KUTOMA KWA UTUMIKI WA YEZU

‘ONANI MWANABIRA WA
MULUNGU ANABULUSA
MADAWO.’

—JUWAU 1:29

KUBATIZWA KWA YEZU

MATEU 3:13-17 MARKO 1:9-11 LUKA 3:21, 22 JUWAWU 1:32-34

Pakupita miyezi mitanthatu bulukira padatoma Juwau M'batizi kumwaza mphannga, Yezu wakuti akhali na pyaka 30 aenda ku Nkulo wa Yordani kukhali Juwau. Toera kacitanji? Iye nee aenda basi ene toera kadziwako, peno toera kuona kuthamburuka kwa basa ya Juwau. Mbenye Yezu aenda toera akabatizwe na Juwau.

Mbenye Juwau nee atawira pyenepi, iye alonga: 'Ine ndisafunika kubatizwa na imwe, mphannga thangwi yanji imwe mwabwera kuna ine?' (Mateu 3:14) Juwau akhadziwa kuti Yezu ndi Mwana wakupambulika wa Mulungu. Kumbukani kuti Juwau apfukunyuka pikhali iye m'mimba mwa mai wace mu ndzidzi udabwera Mariya dzaona Elizabheti mai wa Juwau. Mwakukhonda penula, mukupita kwa ndzidzi Elizabheti ampanga pyenepi. Pontho iye panango abva pya cidziwiso cidacita anju ca kubalwa kwa Yezu na aanju adaonekera kuna akumbizi namasiku a ntsiku idabalwa Yezu.

Juwau akhadziwa kuti iye akhabatiza anthu adatcunyuka madawo awo. Mbenye Yezu nee akhali na madawo. Ngakhale Juwau akhakhonda, Yezu apitiriza kumpanga: 'Leka kundipingiza, thangwi mphyakuthema kuti picitike tenepo mwakubvera-

na na pyonsene pinafuna Mulungu.'—Mateu 3:15.

Thangwi yanji Yezu akhafunika kubatizwa? Yezu nee abatizwa toera kupangiza kuti atcunyuka ku madawo ace, mbenye toera kupangiza kuti asafuna kucita cifuniro ca Babace. (Ahebere 10:5-7) Yezu akhacita basa yakupala matabwa, mbenye cincino ukhadafika ndzidzi wakucita basa idatumwa iye na Babace wakudzulu toera kudzaicita pa dziko yapantsi. Kodi Juwau akhadziwa kuti ciripo cikhafuna kucitika mu ndzidzi ukhabatiza iye Yezu?

Onani pidalonga Juwau patsogolo pace: "Ule adandituma toera kubatiza anthu m'madzi, andipanga: 'Ungaona nzimu wakucena mbutcita pana munthu mbupitiriza kukhala pana iye, unoyu ndiye anabatiza na nzimu wakucena.'" (Juwau 1:33) Nateneba Juwau akhadikhira kuti nzimu wa Mulungu unatcita pana munthu akhabatiza iye. Na thangwi ineyi, ndzidzi udabuluka Yezu m'madzi, Juwau panango nee adzumtirwa pidaona iye 'nzimu wa Mulungu mbutcita ninga nkhangaiwa mbudza kuna Yezu.'—Mateu 3:16.

Kusiyapo pyenepi, mu ndzidzi ukhabatizwa Yezu, 'kudzulu kwafunguka.' Pyenepi pikhabveka-

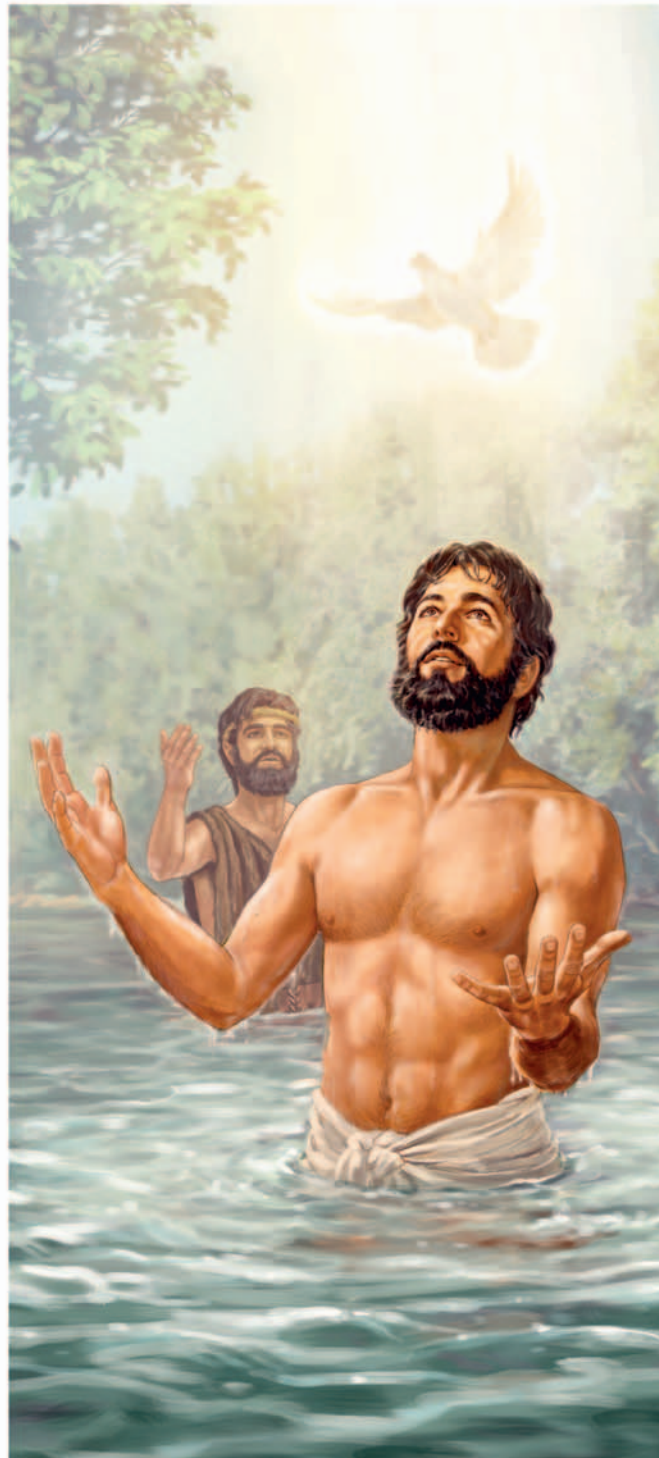
nji? Pikhavveka kuti pikhabatizwa iye, akhaku-
mbuka pinthu pyonsene pikhacita iye mbali ku-
dzulu. Yezu akhakumbuka umaso wace pikhali iye
kudzulu ninga mwana wauzimu wa Yahova, kupha-
tanizambo undimomwene udapfundziswa iye na
Mulungu mbadzati kubwera pa dziko yapantsi.

Pontho mu ndzidzi udabatizwa Yezu, fala yabu-
luka kudzulu mbilonga: ‘Uyu ndi mwananga waku-
funika anakomerwa na ine.’ (Mateu 3:17) Ikhali fala
ya ani? Nee ikhali ya Yezu, thangwi iye akhali pe-
nepo na Juwau. Ikhali fala ya Mulungu. Mwandi-
momwene, Yezu ndi Mwana wa Mulungu, tayu Mu-
lungu ene.

Undimomwene ndi wakuti Yezu ndi mwana wa
Mulungu, ninga munthu wakutoma, Adhamu. Pa-
kumala kulonga pya ubatizo wa Yezu, nyakupfu-
ndza Luka alemba: ‘Pidatoma Yezu basa yace, iye
akhali cifupi na pyaka 30 pyakubalwa. Iye akhali
mwana wa Zuze, mwana wa Eli, mwana wa Dha-
vidhi, mwana wa Abhrahamu, mwana wa Nowa,
mwana wa Adhamu, mwana wa Mulungu.’—Luka 3:
23-38.

Tenepa ninga Adhamu akhacemerwa ‘mwana
wa Mulungu,’ Yezu ndi mwanambo wa Mulungu.
Pikhabatizwa Yezu, iye akhatoma uxamwali upswa
na Mulungu, mbakhala Mwana wauzimu wa Mu-
lungu. Natenepa Yezu atoma kupfundzisa undi-
momwene wa Mulungu na kupangiza anthu njira
yakuenda ku umaso wakukhonda mala. Buluka pe-
nepo pyacitika pinthu pidakulumiza Yezu kupere-
ka umaso wace waunyama ninga ntsembe toera
kupulumusa anthu akudawa.

-
- ◇ Thangwi yanji tinakwanisa kulonga kuti Juwau akhadziwa Yezu?
 - ◇ Nakuti Yezu nee acita madawo, thangwi yanji iye abatizwa na Juwau?
 - ◇ Thangwi yanji Juwau nee adzumatirwa pidaona iye nzimu wa Mulungu mbutcita pana Yezu?
-

TOWEZERANI CITSANDZO CA YEZU PAKUTHIMBANA NA MAYESERO

MATEU 4:1-11 MARKO 1:12, 13 LUKA 4:1-13

Pidamala Yezu kubatizwa na Juwau, iye aendeswa na nzimu wa Mulungu ku thando ya Yudeya. Iye akhali na pizinji toera kunyerezera. Mu ndzidzi ukhabatizwa iye, 'kudzulu kwafunguka.' (Mateu 3:16) Natenepa iye mbadakwanisa kukumbuka pinthu pidapfundza iye na pidacita iye kudzulu. Mwandimomwene iye akhali na pizinji toera kunyerezera.

Yezu amala ntsiku 40 na masiku 40 n'thando. Mu ndzidzi unoyu, iye nee adya cinthu. Naku ti akhali na njala, Sathani Dyabo anfendedzera toera kumuyesera, mbalonga: 'Khala iwe ndiwe mwana wa Mulungu, panga miyala iyi toera isanduke kudza mikate.' (Mateu 4:3) Yezu akhadziwa kuti si pyakuthema tayu kuphatisira mphambvu yace yakucita pirengo toera kukwanirisa pifuno pyace, natenepa iye akhonda mayesero anewa.

Dyabo nee abwerera nduli, iye amuyesera munjira inango. Iye apanga Yezu toera anuphe kubulukira padzulu pa mpanda wa templo. Mbwenye Yezu akhonda mayesero anewa akupangizika kuti iye ali na mphambvu. Iye aphatisira malemba toera kupangiza kuti ndi pyakuipa kuyesera Mulungu munjira ineyi.

Pa mayesero acitatu, Dyabo apangiza Yezu 'mautongi onsene a dziko yapantsi na upfumi wawo' mbalonga: 'Ndinakupasa pyonsene ipi ungandigodamira mbundilambira kabodzi

basi.' Yezu akhonda pontho kucita pidaphemba Sathani, mbalonga: 'Coka Sathani.' (Mateu 4: 8-10) Yezu akhonda mayesero onsene thangwi akhadziwa kuti anafunika kulambirwa ndi Yahova basi. Mwandimomwene iye akhadatonga toera kukhala wakukhulupirika kwa Mulungu.

Tisapfundzanji kubulukira ku mayesero adathimbana na Yezu? Tisapfundza kuti Dyabo ali-podi, pontho pidacita iye pisapangiza kuti iye si cidzindikiro ca uipi basi tayu ninga munanyerezera anthu anango. Iye ndi munthu wandimomwene, mbwenye nkhabe oneka. Cakucitika ceneci cisapangizambo kuti mautongi a dziko ndi a Dyabo, pontho asatsogolerwa na iye. Mphapo thangwi yanji tialonga kuti kupaswa mautongi kukhali mayesero kwa Kristu?

Kusiyapo pyenepi, Dyabo alonga kuti Yezu mbadamulambira iye mbadampasa *mautongi onsene a dziko*. Dyabo anakwanisambo kutiyesera munjira ibodzi ene, mbatipasa mwai wakukhala na mpfuma, cidzo peno mbiri n'dziko ino. Tinakhala a ndzeru tingatowezero citsandzo ca Yezu cakupitiriza kukhala akukhulupirika kwa Mulungu mwakukhonda tsalakana ntundu wa mayesero. Kumbukani kuti Dyabo aenda pyace, 'mbadikhira ndzidzi unango wakuthema.' (Luka 4:13) Pyenepi pinakwanisambo kucitika kwa ife, natenepa tisafunika kukhala akucenjera.

-
- ◇ Ndi pinthu pipi pyakuti panango Yezu akhapinyerezera mu ntsiku 40 n'thando?
 - ◇ Kodi Dyabo ayesera tani Yezu?
 - ◇ Tisapfundzanji kubulukira ku mayesero adathimbana na Yezu?

YEZU ATOMA KUCITA ANYAKUPFUNDZA

JUWAU 1:29-51

Pakumala ntsiku 40 n'thando, pontho mbadzati kubwerera ku Galileya, Yezu asaka Juwau, ule adam'batiza. Pidaona iye Yezu mbakabwera kuna iye, Juwau anthonya mbapanga anthu akhali penepo: “Onani, uyu ndi Mwanabira wa Mulungu anabulusa madawo pa dziko! Iye ndi ule adalonga ine kuti: ‘Nduli mwanga mukubwera munthu adaenda patsogolo panga, thangwi iye akhalipo ine mbandidzati kubaliwa.’” (Juwau 1:29, 30) Maseze ndi Juwau adatoma kubalwa, iye adzindikira kuti Yezu akhalipo kale ninga munthu wauzimu kudzulu.

Masumana mangasi nduli pidaenda Yezu kabatizwa, Juwau nee akhali na cinyindiro cakuti Yezu ndi Mesiya. Juwau alonga: ‘Ine nee ndikhandziwa, ndi thangwi yace ine ndisabatiza anthu m’madzi toera iye adziwike mu Izraeli.’—Juwau 1:31.

Natenepa, Juwau apanga anyakubveserace pidacitika mu ndzidzi udabatiza iye Yezu: ‘Ine ndaona nzimu wakucena ukhatcita ninga nkhangaiwa buluka kudzulu, mbupitiriza kukhala pana iye. Ine nee ndikhandziwa, mbwenye Ule adandituma toera kubatiza anthu m’madzi, andipanga kuti ungaona nzimu wakucena mbutcita pana munthu mbupitiriza kukhala pana iye, unoyu ndiye anabatiza na nzimu wakucena. Ine ndaona pyenepi, mbandipereka umboni wakuti iye ndi Mwana wa Mulungu.’—Juwau 1:32-34.

Mangwana mwace, Juwau akhali na anyakupfundzace awiri mu ndzidzi udafika Yezu. Juwau alonga: ‘Onani Mwanabira wa Mulungu.’ (Juwau 1:36) Pa ndzidzi unoyu, anyakupfundza anewa awiri a Juwau M’batizi atowerera Yezu. M’bodzi akhacemerwa Andreyu. Unango akhacemerwa Juwau, wakuti panango ndiye adalemba pyakucitika pyenepi. Panango Juwau unoyu mwana wa Salome ndi wacibale wa Yezu. Panango iye na Mariya ndi ubale wawo, mamunace ndi Zebhedheu.

Pidazungunuka iye mbaona Andreyu na Juwau mbakantowera, Yezu abvundza: ‘Mukusakanji?’

Iwo atawira: ‘Rabhi, imwe mwafikira kupi?’

Yezu atawira: ‘Bwerani muone.’—Juwau 1:37-39.

Ukhali ndzidzi unai wakumaulo, pontho Andreyu na Juwau amalisa ntsiku ineyi pabodzi na Yezu. Andreyu akomerwa kakamwe mbacemerambo m’bale wace Simau wakuti akhacemerwambo na dzina ya Pedhru mbampanga: “Ife tagumana Mesiya.” (Juwau 1:41) Andreyu akwata Pedhru mbaenda naye kuna Yezu. Pidacitika patsogolo pace pisapangiza kuti Juwau asakambo m’bale wace Tiyago mbaenda naye kukhali Yezu; mbwenye Juwau nee afokotoza pyenepi mu pyakucitika pidalemba iye.

Mangwana mwace, Yezu agumana Filipu wa ku Bhetisaidha. Unoyu ukhali nzinda udabalwa Andreyu na Pedhru wakuti ukhali kumabulukiro a dzuwa a Bara ya Galileya. Yezu aphemba Filipu: ‘Bwera udzanditowere.’—Juwau 1:43.

Buluka penepo, Filipi agumanikana na Natanaeli, wakuti akhacemerwambo Bhartolomeu, mbalonga: ‘Ife tagumana ule adalemba Mose m’Mwambo na ule adalonga Aprofeta: Yezu, mwana wa Zuze wa ku Nazareti.’ Natanaeli nee akhulupira mafala anewa mbalonga kuna Filipi: ‘Pinakwanisika kubuluka pinthu pyadidi ku Nazareti?’

Filipi ampanga: ‘Bwera udzaone.’ Yezu aona Natanaeli mbakabwera kuna iye mbalonga: ‘Onani, uyu ndi Muizraeli wandimomwene, mwa iye nkhabemo uthambi.’

Natanaeli abvundza: ‘Mwandidziwa kupi?’

Yezu atawira: ‘Filipi mbadzati kukucemera, ine ndakuona, pikhali iwe pantsi pa muti wa nsambvu.’

Natanaeli atawira mwakudzumatirwa: ‘Rabhi, imwe ndimwe Mwana wa Mulungu, imwe ndimwe Mambo wa Izraeli.’

Yezu abvundza: “Iwe usandikhulupira thangwi ndakupanga kuti ndakuona pantsi pa muti wa nsambvu? Iwe unadzaona pinthu pyakudzumisa kakamwe piringana pyenepi.” Buluka penepo, Yezu apikira: “Mwandimomwene ine ndinakupangani monsene kuti munadzaona kudzulu kwafunguka, aanju a Mulungu mbatcita kudza pana Mwana wa munthu, mbakwira pontho kudzulu.” —Juwau 1:45-51.

Buluka penepo, Yezu na anyakupfundzace apswa abuluka ku Nkulo wa Yordani mbacita ule-ndo kuenda ku Galileya.

-
- ◇ Mbani anyakupfundza akutoma a Yezu?
 - ◇ Kodi Pedhru na Tiyago adziwana tani na Yezu?
 - ◇ Ninji cidacitisa Natanaeli kukhulupira kuti Yezu ndi Mwana wa Mulungu?

IYE ACITA CIRENGO CAKUTOMA

JUWAU 2:1-12

Papita ntsiku zitatu Natanaeli mbali ninga m'bodzi wa anyakupfundza akutoma a Yezu. Yezu aenda na anyakupfundzace angasi ku cisa cawo cakuti cikhali kumabulukiro a dzuwa a Galileya. Cifuno cawo cikhali ca kufika ku Kana nzinda wa Natanaeli. Nzinda unoyu uli ku mapiri a kumabulukiro a dzuwa a ku Nazareti. Iwo acemerwa ku phwando yakumanga banja ku Kana.

Mai wace Yezu acemerwambo. Pisaoneka kuti Mariya aphedzera pa phwando, thangwi iye ndi xamwali wa acibale a anyakumanga banja. Natepema, iye adzindikira kuti ciripo cidasoweka pa phwando toera kupasa anthu adacemerwa. Iye apanga Yezu: "Anthu nkhaba vinyu."—Juwau 2:3.

Mwandimomwene, Mariya akhapanga Yezu kuti acite pinthu thangwi vinyu ikhadamala. Mukuphatisira nsangani wakupangiza ninga ali kukhonda, iye abvundza: 'Kodi imwe na ine tinapyonji ife?' (Juwau 2:4) Yezu ndi Mambo adasankhulwa na Mulungu, na thangwi ineyi ndi babace wakudzulu anafunika kumpanga pinafunika iye kucita, tayu acibale ace peno axamwali. Mwandzeru, Mariya asiya mwanace toera atsalakane nkhanu ineyi mbapanga ale akhaphedzera pa phwando: 'Imwe citani pyonsene pinakupangani iye.'—Juwau 2:5.

Pakhali na nkhalu zitanthatu za madzi, nkhalu ibodzi na ibodzi ikhakwanisa kukoya malitru akupiringana 40 a madzi. Yezu apanga ale akhaphedzera pa phwando: "Dzadzani nkhalu na madzi." Buluka penepo Yezu alonga: 'Tungani pang'ono, muende kapasa ntsogoleri wa phwando.'—Juwau 2:7, 8.

Ntsogoleri wa phwando adzumatirwa na vinyu yadidi kakamwe, mbwenye nee akhadziwa kuti vi-

nyu ineyi yacitwa mwacirengo. Iye acemera mankhadzi wa mamuna mbampanga: 'Anthu onsene asatoma kupasa andzawo vinyu yadidi, mbwenye andzawo angatoma kuledzera, asaapasa vinyu yakukhonda khala yadidi. Mbwenye iwe wakoya vinyu yadidi mpaka cincino.'—Juwau 2:10.

Ceneci cikhali cirengo caketoma cidacita Yezu. Anyakupfundzace apswa pidaona iwo cirengo ceneci, cikhulupiro cawo kwa iye cathimizirika. Buluka penepo, Yezu, mai wace na abale ace aenda ku nzinda wa Kafarnau kumabulukiro a dzuwa a Bara ya Galileya.

- ◇ Ndi mu ndzidzi upi wa utumiki wa Yezu udacitika phwando yakumanga banja ku Kana?
- ◇ Kodi Yezu atawira tani maonero a mai wace thangwi ya vinyu?
- ◇ Ndi cirengo cipi cidacita Yezu, pontho pyenepi pyakhuya tani anango?

YEZU AKHALI WAPHINGA MU ULAMBIRI WANDIMOMWENE

JUWAU 2:12-22

Pidamala phwando yakumanga banja ku Kana, Yezu aenda ku Kafarnau. Mai wace, na abale ace —Tiyago, Zuze, Simau na Yuda aenda naye pa-bodzi.

Mphapo thangwi yanji Yezu aenda ku Kafarnau? Nzinda unoyu ndi ukulu kupiringana wa Nazareti na Kana, pontho ukhadziwika kakamwe kupiringana mizinda ineyi. Kusiwapo pyenepi, anyakupfundzace apswa azinji ndi a mu nzinda wa Kafarnau peno cifupi na iwo. Natenepa Yezu mbadakwanisa kuapfundzisa mu nzinda udabawila iwo.

Mu ndzidzi ukhali iye ku Kafarnau, Yezu acitambo mabasa akudzumatorisa. Pyenepi pyacitisa anthu azinji a mu nzinda na ali n'khundu mwa nzinda adziwe pikhacita iye. Mbwenye Yezu na anyakupfundzace, akuti akhali Ayuda akuperekeka, akhafunika kuenda mwakucimbiza ku Yerusalemu toera akagumanike pa Paskwa ya caka 30 N.W.

Pidafika iwo pa templo ku Yerusalemu, anyakupfundzace aona Yezu mbakacita pinthu pyakudzumatorisa pyakuti cipo akhadapicita kale.

Mwambo wa Mulungu ukhaphemba kuti Aizraeli apereke ntsembe za cinyama mu templo, pontho anthu akhabuluka kutali akhafuna cakudya mu ndzidzi unoyu. Natenepa Mwambo ukhatawirisa kuti ale adabuluka kutali abwerese kobiri toera kugula 'ng'ombe, mabira na mbu-

zi,' na pinthu pinango pyakuti mbadapiphatisira mu ndzidzi onsene ukhafuna iwo kukhala mu nzinda. (Deuteronomyo 14:24-26) Na thangwi ineyi anyamalonda a mu Yerusalemu akhagulisa pinyama na mbalame pa templo. Pontho anango akhabera mbumba mukugulisa pinthu na ntengo wakudhula kakamwe.

Yezu aipirwa kakamwe na pyenepi mbamwaza kobiri za anyakucinjisa kobiri, mbagwisa meza zawo na kuthamangisa anyamalonda. Buluka penepo, iye alonga: 'Bulusani pyenepi muno! Lekani kucita nyumba ya Babanga kukhala nyumba yamalonda!'—Juwau 2:16.

Anyakupfundza a Yezu pidaona iwo pyenepi, akumbuka profesiya ikhalonga pya Mwana wa Mulungu: 'Phinga iri na ine thangwi ya nyumba yanu ndi ninga moto wakugaka muntima mwanga.' Mbwenye Ayuda abvundza: 'Ndi cipi cidzindikiro cinapangiza kuti wathema kucita pyenepi?' Yezu atawira: 'Fudzani templo iyi, ine ndinaimanga pontho mu ntsiku zitatu.'—Juwau 2:17-19; Masalmo 69:9.

Ayuda akhanyerezera kuti Yezu akhalonga pya templo yandimomwene ya Yerusalemu, natenepa iwo abvundza: 'Templo iyi yamala pyaka 46 mbikamangwa, mphapo iwe unaimanga mu ntsiku zitatu?' (Juwau 2:20) Mbwenye Yezu akhalandanisa manungo ace na templo. Pakupita pyaka pitatu, anyakupfundzace akumbuka mafala anewa pidalamuswa iye muli akufa.

-
- ◇ Pidamala phwando yakumanga banja ku Kana, kodi Yezu aenda kupi?
 - ◇ Thangwi yanji Yezu aipirwa pidaona iye pikhacitika mu templo, mphapo iye acitanji?
 - ◇ Kodi Yezu akhafuna kulonganji na mafala akuti 'templo iyi,' na pyenepi pisabvekanji?

IYE APFUNDZISA NIKODHEMU NAMASIKU

JUWAU 2:23–3:21

Pikhali iye ku Yerusalemu toera kucita Paskwa ya 30 N.W., Yezu acita pirengo pizinji pyakudzumtirisa. Na thangwi ineyi anthu azinji an'khulupira. Nikodhemu wakuti ndi Nfarisi, pontho ndi m'bodzi wa anyakutonga pa thando ikulu yakutongera miseru ya Ayuda adzumatirwa kaka-mwe. Nakuti akhafuna kupfundza pizinji, iye aenda kaona Yezu namasiku, panango iye aenda ndzidzi unoyu thangwi akhagopa kuti angaoniwa na atsogoleri anango Aciyuda anakhala na mbiri yakuipa.

Nikodhemu alonga: 'Rabhi, ife tisadziwa kuti imwe ndimwe mpfundzisi adabuluka kuna Mulungu, thangwi nkhaba munthu anakwanisa kucita pirengo pinacita imwe angakhonda kuphedzwa na Mulungu.' Yezu apanga Nikodhemu kuti toera kupita mu Umambo wa Mulungu, munthu asafunika 'kubalwa pontho.'—Juwau 3:2, 3.

Toera kubvesesa kuti munthu asabalwa tani pontho, Nikodhemu abvundza: 'Kodi munthu anakwanisa kupita m'mimba mwa mai wace, mbabalwa pontho?'—Juwau 3:4.

Kubalwa pontho nee kusabveka pyenepi. Yezu antawira: 'Munthu anakhonda kubalwa pontho na madzi na nzimu, nkhaba kupita mu Umambo wa Mulungu.' (Juwau 3:5) Kutcita kwa nzimu wakucena mu ndzidzi udabatizwa Yezu kukhali cipangizo cakuti iye abalwa pontho 'kubulukira m'madzi na mu nzimu.' Pa ndzidzi unoyu, fala yabuluka kudzulu mbilonga: 'Uyu ndi Mwananga wakufunika, anakomerwa na ine.' (Mateu 3: 16, 17) Munjira ineyi, Mulungu apangiza pakweca kuti Yezu akhali mwanace wauzimu na cidikhiro cakupita mu Umambo wakudzulu. Mukupita kwa ndzidzi, pa Pentekoste ya 33 N.W., anthu anango akubatzwa mbadatambirambo nzimu wakucena mbabalwa pontho ninga ana auzimu a Mulungu.—Mabasa 2:1-4.

Nikodhemu nee abvesesa pikhapfundzisa Yezu thangwi ya Umambo. Natenepe, Yezu akulonga pizinji thangwi ya basa yace yakupambulika ninga mwana wa Mulungu. Iye alonga: 'Ninga Mose amanika nyoka pamuti n'thando, Mwana wa munthu asafunikambo amanikwe, toera munthu onsene anan'khulupira akhale na umaso wakukhonda mala.'—Juwau 3:14, 15.

Kale kakamwe, mu ndzidzi ukhalumwa Aizraeli na nyoka zakugoswa, iwo akhafunika kuyang'ana nyoka ya nkuwa toera akhonde kufa. (Numero 21:9) Munjira ibodzi ene, anthu onsene asafunika kukhulupira Mwana wa Mulungu toera apulumuswe mbakhala na umaso wakukhonda mala. Mukulonga pya ufuni wa Mulungu, Yezu alonga: 'Mulungu afuna kakamwe dziko yapantsi mbapereka Mwanace m'bodzi ekha, toera munthu onsene anan'khulupira akhonde kufudzwa, mbwenye akhale na umaso wakukhonda mala.' (Juwau 3:16) Natenepe, pakupita miyezi mitanthatu basi mbakapfundzisa mu Yerusalemu, Yezu asiya pakweca kuti anthu onsene anakwanisa kupulumuka angankhulupira.

Yezu apanga Nikodhemu: 'Mulungu nee atuma Mwanace pantsi pano toera atonge anthu.' Pyenepi pisabveka kuti iye nee atumwa toera kutonga anthu kuti apfudzwe. M'mbuto mwace, ninga mudalonga Yezu, iye atumwa 'toera anthu onsene apulumuke kubulukira mwa iye.'—Juwau 3:17.

Thangwi yakugopa, Nikodhemu asaka Yezu namasiku. Natenepe, Yezu amalisa pikhacedza iye mukulonga: "Anthu anadzatongwa na tha-

ngwi iyi: Ceza cabwera pa dziko, mbwenye anthu afuna cidima m'mbutu mwakufuna ceza, thangwi mabasa awo akhali akuipa. Thangwi munthu onsene anacita pyakuipa asaida ceza, pontho iye nkhabe kufendedzera ceza, toera pinacita iye pikhonde kuoneka pakweca. Mbwenye munthu onsene anacita pinthu pyadidi asafe-

ndedzera ceza, toera pinthu pinacita iye pioneke kuti pisacitwa mwakubverana na pinafuna Mulungu.”—Juwau 3:19-21.

Nikodhemu wakuti ndi Nfarisi na mpfundzisi wa Aizraeli, akhafunika kunyerezera mwacidikhodikho pinthu pidamala iye kubva na Yezu thangwi ya basa yace mu cifuniro ca Mulungu.

-
- ◇ Ninji pidacitisa Nikodhemu kuenda kaona Yezu, pontho thangwi yanji acita pyenepi namasiku?
 - ◇ Kodi 'kubalwa pontho' kusabvekanji?
 - ◇ Ndi munjira ipi Yezu nee abwera 'kudzatonga anthu'?

BASA YA YEZU IKHATHIMIZIRIKA MBWENYE YA JUWAU IKHAPUNGUKA

MATEU 4:12 MARKO 6:17-20 LUKA 3:19, 20 JUWAU 3:22-4:3

Pidamala kucitwa Paskwa ya caka 30 N.W., Yezu na anyakupfundzace abuluka mu Yerusalemu, mbaenda ku Yudeya. Kweneku iwo abatiza anthu azinji. Juwau M'batizi akhacitambo basa ibodzi ene cifupi na caka cibodzi, pontho anango mwa anyakupfundzace aciri na iye, panango mu Nkulo wa Yordani.

Yezu nee akhabatiza anthu—basi ene akhatzogolera anyakupfundzace toera kucita basa ineyi. Mu ndzidzi unoyu wa utumiki wace, Yezu na Juwau akhaphundzisa Ayuda adatcunyuka ku madawo awo akukhonda kubvera cibverano ca Mwambo wa Mulungu.—Mabasa 19:4.

Mbwenye anyakupfundza a Juwau akhali na ntcanje mbatoma kudungunya thangwi ya Yezu. Iwo alonga: 'Mamuna Yezu akhali na imwe akubatiza anthu, pontho onsene ali kuenda kuna iye.' (Juwau 3:26) Mbwenye Juwau nee akhali na ntcanje. M'mbuto mwace, iye akhakomerwa na basa ikhacita Yezu na akhafuna kuti anyakupfundzace akomerwembo. Juwau alonga: 'Imwe ndimwe amboni a pidalonga ine kuti ine sine Kristu tayu, mbwenye ndatumwa toera kuenda patsogolo pace.' Buluka penepo Juwau alonga nsangani uyu: 'Ali na mankhadzi wankazi ndi mankhadzi wamamuna. Mbwenye xamwali wa mankhadzi wamamuna angakhala cifupi mbabva pinalonga iye, asakomerwa thangwi yabva fala ya mankhadzi wamamuna. Natenepa, kutsandzaya kwanga ndi kukulu kakamwe.'—Juwau 3:28, 29.

Ninga xamwali wa mankhadzi wamamuna, Juwau akomerwa m'miyenzi mingasi nduli pidamala

iye kupangiza anyakupfundzace kwa Yezu. Anango mwa iwo atowerera Yezu, pontho mukupita kwa ndzidzi mbadadzodzwa na nzimu wakucena. Juwau akhafuna kuti anyakupfundzace akhali na iye penepo atowererembo Yezu. Cifuniro cace cikhali cakukhunganya njira toera Yezu atome basa yace yakumwaza mphangwa. Juwau alonga: 'Basa yace isafunika kuthimizirika, mbwenye yanga isafunika kupunguka.'—Juwau 3:30.

Juwau unango wakuti akhali nyakupfundza wa Yezu, mukupita kwa ndzidzi alemba thangwi ya kudabuluka Yezu na cifuno cace cakuphedza anthu toera apulumuke: 'Ule adabuluka kudzulu ali padzulu pa anthu onsene. Baba asafuna Mwana, pontho iye apereka pinthu pyonsene m'manja mwace. Ule anakhulupira Mwana ali na umaso wakukhonda mala; ule anakhonda kubvera Mwana nee anadzawina umaso, mbwenye anadzaona ukali wa Mulungu.' (Juwau 3:31, 35, 36) Unoyu ndi undimomwene wakufunika kakamwe, pontho anthu asafunika kuti audziwe!

Pidamala kwene Juwau kulonga kuti basa yace isafunika kupunguka, iye aikhwa n'kaidi na Mambo Herodhi. Herodhi akhadamanga bamba na kunyado wace Herodhiya, nkazi wa Filipi. Pidalonga Juwau pakweca kuti Mambo Herodhi acita upombo, mambo aipirwa mbaikha Juwau n'kaidi. Pidabva iye kuti Juwau aikhwa n'kaidi, Yezu abuluka ku Yudeya na anyakupfundzace mbaenda ku Galileya.—Mateu 4:12; Marko 1:14.

- ◇ Kodi ubatizo ukhacitwa na Juwau na ukhatsogolerwa na Yezu ukhali na cifuniro cipi?
- ◇ Kodi Juwau aphedza tani anyakupfundzace toera akhonde kucitira ntcanje basa ya Yezu?
- ◇ Thangwi yanji Juwau aikhwa n'kaidi?

YEZU APFUNDZISA NKAZI WA KU SAMARIYA

JUWAU 4:3-43

Pikhabuluka iwo ku Yudeya mbaenda ku Galileya, Yezu na anyakupfundzace aenda kumabulukiro a dzuwa mbapita na cisa ca Samariya. Iwo akhadaneta na ulendo. Natenepa, mu ndzidzi waku-masikati, iwo alimira cifupi na nzinda wa Sikari toera kupuma pa ncera udakumba Yakobe peno udalipa iye anthu toera aukumbe mu pyaka pizinja nduli. Mpaka lero, ncera unoyu usagumanika dhuzi na nzinda wakuti cincino usacemerwa *Nablus*.

Pikhapuma Yezu dhuzi na ncera, anyakupfundzace aenda ku nzinda toera kagula pyakudya. Mu ndzidzi unoyu, nkazi m'bodzi wa ku Samariya abwera kudzatunga madzi. Yezu amphemba: 'Ndipasembo madzi toera ndimwe.'—Juwau 4:7.

Mu ndzidzi unoyu Ayuda na Asamariya nee akhabverana thangwi kalene iwo akhaidana. Ndi thangwi yace nkazi adzumatirwa mbabvundza: 'Pinacitika tani kuti imwe Muyuda muphembe madzi akumwa kuna ine nkazi wa ku Samariya?' Yezu atawira: 'Iwe mbudadziwa pya muoni wa Mulungu na ule anakupanga kuti, ndipasembo madzi ndimwe, iwe mbudam'phemba, iye mbadakupasa madzi akupasa umaso.' Nkazi alonga: 'Mbuya, imwe nkhaba n'thepu toera kutunga nawo madzi, ponho ncera ndi wakuzika. Mphapo munaabulusa kupi madzi anewa akupasa umaso? Kodi imwe ndimwe nkulu kupiringana mbuyathu Yakobe? Iye atipasa ncera uyu ukhamwa iye na anace pabodzi na pifuyo pyace.'—Juwau 4:9-12.

Yezu alonga: 'Munthu onsene anamwa madzi awa, anadzakhala ponho na nyota. Munthu onsene anamwa madzi anafuna kumpasa ine, cipo anadzakhala ponho na nyota, mbwenye madzi anafuna kumpasa ine anadzakhala muna iye ninga mphuno ya madzi toera kumpasa umaso wakukhonda mala.' (Juwau 4:13, 14) Maseze akhadaneta, Yezu akhali dzololo toera kucedza na

nkazi wa ku Samariya pya undimomwene wakupasa umaso.

Buluka penepo, nkazi alonga: 'Mbuya, ndipase-ni madzi anewa toera ndikhonde kukhala ponho na nyota, ndikhondembo kubwera ponho pano katunga madzi.' Yezu acita ninga acinja makani mbalonga: 'Ndoko, kacemere mamunako mubwere kuno.' Nkazi atawira: 'Ine nkhaba mamuna.' Pisaoneka kuti nkazi adzumatirwa kakamwe na pidalonga Yezu thangwi ya iye: "Pidalonga iwe kuti, 'Ine nkhaba mamuna,' walonga mwadidi. Thangwi iwe ukhadasembwa na amuna axanu, ponho mamuna ali na iwe cincino si mamunako tayu."—Juwau 4:15-18.

Nkazi abvesesa mwadidi mabvekero a mafala a Yezu, mbalonga mwakudzumatirwa: 'Mbuya, ndisaona kuti imwe ndimwe mprofeta.' Buluka penepo nkazi apangiza kuti akhafuna pinthu pyauzimu, mbalonga: "Ambuya athu akhalambira Mulungu paphiri iyi [Phiri ya Garizimi, yakuti iri cifupi na penepo], mbwenye imwe Ayuda musalonga kuti anthu asafunika kulambira Mulungu ku Yerusalemu."—Juwau 4:19, 20.

Mbwenye Yezu afokotoza kuti mbuto yakulambira si yakufunika tayu. Iye alonga: 'Unadzafika ndzidzi wakuti imwe nee munadzalambira

- ◇ Thangwi yanji nkazi wa ku Samariya adzumatirwa pidaona iye Yezu mbakalonga na iye?
- ◇ Kodi Yezu apfundzisanji nkazi thangwi ya madzi a umaso? Pontho anthu akhafunika kulambira kupi Mulungu?
- ◇ Kodi Yezu apangiza tani kuna nkazi wa ku Samariya kuti iye mbani, pontho iye awangisa anthu toera kucita ntundu upi wa ulambiri?

KODI ASAMARIYA AKHALI ANI? Cisa ca Samariya cisagumanika kumabulukiro a dzuwa a Yudeya na kumadokero a dzuwa a Galileya. Pidafa Mambo Salomoni, madzindza khumi a Izraeli kumabulukiro a dzuwa asiyana na dzindza ya Yuda na Bhenjamini.

Anthu a m'adzindza anewa akhalambira adzimunthu. Natenepa, mu caka 740 M.N.W., Yahova atawirisa Asirya toera kufudza Samariya. Iwo akwata anthu azinji mbaaendesa ku ubitcu, mbaikha mbuto ineyi anthu a mbuto zinango za Utongi wa Asirya. Anthu anewa akuti akhalambira alungu apezzi, amanga banja na Aizraeli adasala mu dziko ineyi. Mukupita kwa ndzidzi, anthu a mbuto ineyi adzacita ulambiri wakuti ukhaphatanizambo makhundu anango a Mwambo wa Mulungu thangwi ya kusidza. Ngakhale tenepo, ulambiri wawo nee wacemerwa ninga ulambiri wandimomwene.—2 Amambo 17:9-33; Izaiya 9:9.

Mu ntsiku za Yezu, Asamariya akhatawira mabukhu a Mose, mbwenye nee akhaenda kalambira mu templo ku Yerusalemu. Mu pyaka pizinji, iwo akhaphatisira templo idamangwa Paphiri ya Garizimi, dhuzi na Sikari. Ngakhale pidafudzwa templo, iwo apitiriza kulambira paphiri ineyi. Mu ndzidzi wa utumiki wa Yezu, Asamariya na Ayuda akhaoneka pakweca kuti akhaidana.—Juwau 8:48.

Baba paphiri iyi, nee ku Yerusalemu.’ Buluka penepo apanga nkazi: ‘Ndzidzi uli kudza, ande wafika, wakuti alambiri andimomwene anadzalambira Baba mukutsogolerwa na nzimu na undimomwene, thangwi mwandimomwene Baba asasaka anthu ninga anewa toera kumulambira.’—Juwau 4:21, 23, 24.

M’maonero a Mulungu, cakufunika kakamwe nee ndi mbuto inalambira alambiri andimomwene, mbwenye ndi njira yakulambira. Nkazi adzumtirwa mbalanga: ‘Ine ndisadziwa kuti anabwera Mesiya, ule anacemerwa Kristu. Iye angabwera, anadzatifikotozera pinthu pyonsene.’—Juwau 4:25.

Buluka penepo, Yezu alonga undimomwene wakufunika: “Ndine pano analonga na iwe.” (Juwau 4:26) Nyerezerani basi! Nkazi unoyu abwera kudzatunga madzi. Mbwenye Yezu ampanga pakweca kuti ndi Mesiya. Anewa ndi mafala akuti akhadzati kupanga kale anango mwapakweca.

ASAMARIYA AZINJI AKHULUPIRA

Pidabwerera anyakupfundza a Yezu buluka ku Sikari kagula cakudya, iwo an’gumana pa ncera wa Yakobe padansiya iwo, mbwenye ndzidzi unoyu akhalonga na nkazi wa ku Samariya. Pidafika anyakupfundza, nkazi asiya cakuikhira cace madzi mbaenda ku nzinda.

Ku Sikari, nkazi alonga kuna anthu pyonsene pidabva iye na Yezu. Mwacinyindiro, nkazi alonga kuna mwinji: ‘Bwerani muone munthu adandipanga pinthu pyonsene pidacita ine.’ Panango toera kuacitisa kundziwambo, nkazi aabvundza: ‘Panango iye si Kristu tayu?’ (Juwau 4:29) Mbvundzo unoyu ndi wakufunika kakamwe kutomera ndzidzi wa Mose. (Deuteronomyo 18:18) Pyenepi pyakulumiza anthu a mu nzinda toera kuenda kaona Yezu na maso awo.

Mu ndzidzi unoyu, anyakupfundza akhapanga Yezu toera kudya cakudya cidabweresa iwo. Mbwenye iye alonga: ‘Ine ndiri na cakudya cinakhonda imwe kudziwa.’ Anyakupfundza adzu-

matirwa mbalanga kwa unango na ndzace: ‘Kodi alipo adam’bweresera cakudya?’ Mwaufuni, Yezu afokotoza mabvekero a mafalace kwa anyakupfundzace onsene: ‘Cakudya canga ndi kucita pinafuna ule adandituma, mbandimalisa basa yace.’ —Juwau 4:32-34.

Basa idalanga Yezu nee ikhali yakubvuna mbeu, yakuti ikhafuna kucitwa pakupita miyezi minai. Mbwenye akhalonga pya kubvuna mwauzimu, pyenepi pisabverana na mafala awa: “Fungulani maso anu mulang’ane maminda, onani kuti pyakudya pyamala kukola toera kubvunwa, nyakubzwala akutambiriswa, pontho akugumanya misapo toera kuwina umaso wakukhonda mala. Toera nyakubzwala na nyakubvuna atsandzaye pabodzi pene.”—Juwau 4:35, 36.

Panango Yezu akwanisa kuona maphindu a kucedza kwace na nkazi wa ku Samariya. Anthu azinji a ku Sikari akhulupira Yezu thangwi ya umboni udapereka nkazi: ‘Iye andipanga pinthu pyonsene pidacita ine.’ (Juwau 4:39) Natenepa, pidabuluka iwo ku Sikari mpaka pa ncera, anthu aphemba Yezu kuti akhale nawo toera aapfundzi-

se pinthu pizinji. Yezu atawira ncemerero unoyu, mbakhala ku Samariya ntsiku ziwiri.

Pikhabvesera Asamariya pikhalonga Yezu, azinji akhulupira. Iwo apanga nkazi: ‘Ife nee tisakhulupira thangwi ya pidalanga iwe basi; ife tabva tekhe, pontho tisadziwa kuti mwandimomwene munthu uyu ndi mpulumusi wa dziko.’ (Juwau 4:42) Mwandimomwene, nkazi wa ku Samariya apangiza citsandzo cadidi cakuti tinakwanisa tani kupereka umboni thangwi ya Kristu, mbaticitisa anyakubvesera athu kukhala na cifuno cakubvesera.

Pontho tilekeni kuduwala kuti unoyu panango ukhali ndzidzi wakubvuna sevadha wakuti mu cisa ceneci akhabvunwa mu ndzidzi wa khoni. Panango unoyu ukhali mwezi wa Novembro peno Dezembro. Pyenepi pisapangiza kuti pakumala Paskwa ya 30 N.W., Yezu na anyakupfundzace akhala mu Yudeya, panango cifupi miyezi misere mbakapfundzisa na kubatiza anthu. Buluka penepo aenda ku cisa cidakulira iwo kumabulukiro a dzuwa a Galileya. Kodi iwo akhadikhiranji kweneko?

- ◇ Kodi nkazi wa ku Samariya abvesesanji thangwi ya Yezu, mphapo nkazi acitanji?
- ◇ Kodi Yezu na anyakupfundzace akhacitanji pakumala kwa Paskwa mu caka 30 N.W.?

KHUNDU

3

UTUMIKI UKULU
WA YEZU KU
GALILEYA

‘YEZU ATOMA KUMWAZA
MPHANGWA ZAKUTI UMAMBO
WA MULUNGU ULI CIFUPI’

—MATEU 4:17

CIRENGO CACIWIRI KU KANA

MARKO 1:14, 15 LUKA 4:14, 15 JUWAWU 4:43-54

Pakumala ntsiku ziwiri ku Samariya, Yezu aenda ku cisa cidakulira iye. Iye acita basa ikulu kakamwe yakumwaza mphangwa ku Yudeya, mbwenye iye nee abwerera ku Galileya toera kupuma. Mbutu mwace, iye atoma utumiki wace ukulu ku dziko idakulira iye. Panango iye nee akhadikhira kutambirwa munjira yakupambulika, thangwi iye akhadalonga kuti ‘mprofeta nee asalemedzwa kucisa cace.’ (Juwau 4:44) M’mbuto mwakukhala na iye, anyakupfundzace abwerera m’mamidzi mwa-wo kuna mabanjawa na m’wabasa awo akale.

Ndi mphangwa zipi zidatoma Yezu kumwaza? Iye akhamwaza mphangwa zakuti ‘Umambo wa Mulungu uli cifupi. Tcunyukani, mbamukhulupira mphangwa zadidi.’ (Marko 1:15) Mphapo anthu acitanji? Anthu azinji a ku Galileya atambira mwadidi Yezu, mbamulemedza. Iwo acita pyenepi tayu basi thangwi ya mphangwa zace, mbwenye thangwi aona pirengo pyakudzumisa pidacita Yezu miyezi mingasi nduli pikhali iwo pa Paskwa ku Yerusalemu.—Juwau 2:23.

Pidafika Yezu ku Galileya, kodi iye atoma kupi basa yace ikulu yakumwaza mphangwa? Panango ku Kana, kudasanduza iye madzi kudza vinyu pa phwando yakumanga banja. Paulendo unoyu, Yezu abva kuti m’phale unango akhaduwala kakamwe, cifupi na kufa. Iye akhali mwana wa m’bodzi mwa amuna acidzo akhaphata basa na mambo Herodhi Antipa, wakuti mukupita kwa ndzidzi agwandisa nsolo wa Juwau m’batizi. Mamuna unoyu abva kuti Yezu abuluka ku Yudeya mbaenda ku Kana. Natenepa, iye abuluka ku nzinda wace wa Kafarnau mbaenda ku Kana to-

era kaonana na Yezu. Mwakutsukwala kakamwe iye alonga: ‘Mbuya, tendeni mwananga mbadzati kufa.’—Juwau 4:49.

Panango ntawiro wa Yezu wacitisa mamuna kudzumatirwa: ‘Bwerera kunyumba kwako, mwana-ko awanga.’ (Juwau 4:50) Mamuna unoyu wa cidzo akhulupira pidalonga Yezu mbabwerera kunyumba kwace. N’njira, iye agumanikana na anyabasace akuti akhabwera toera kumpanga mphangwa zadidi zakuti mwanace awanga, pontho ali na ungumi wadidi! Iye abvundzisa toera kudziwa pidacitika: ‘Ndi ndzidzi upi udawanga iye?’

Iwo atawira: ‘Iye awanga dzulo pa ndzidzi ubodzi wakumasikati.’—Juwau 4:52.

Mamuna wa cidzo adzindikira kuti ukhali ndzidzi unoyu udampanga Yezu kuti ‘mwanako awanga.’ Buluka penepo, mamuna unoyu wakuti akhali wakupfuma kakamwe, banja yace yonse na anyabasace adzakhala anyakupfundza a Kristu.

Pyenepi pisapangiza kuti Yezu acita pirengo piwiri ku Kana. Kucinja madzi kudza vinyu na kuwanguisa m’phale na kutali, nsindzo wa makilometru 26. Yezu nee acita pirengo pyenepi basi. Mbwenye cirengo ceneci ndi cakufunika thangwi ndi cidzindikiro cakubwerera kwace ku Galileya. Mwakukhonda penula iye ndi mprofeta wakutawirika kwa Mulungu. Kodi ‘mprofeta unoyu mbadalemedzwa mu cisa cace’ mpaka papi?

Pyenepi pinaoneka angabwerera kunyumba kwace ku Nazareti. Mphapo ninji pikhafuna kucitika kweneku?

-
- ◇ Pidafika Yezu ku Galileya, kodi iye atoma kupi basa yace ikulu yakumwaza mphangwa, pontho anthu acitanji pidabva iwo mphangwa zenezi?
 - ◇ Ndi cirengo cipi cidacita Yezu pikhali iye pontho ku Kana, na cirengo ceneci cakhuya tani anthu?
 - ◇ Kodi njira idawangisa Yezu ku Kafarnau isapangizani?

PA SINAGOGA YA NAZARETI

LUKA 4:16-31

Anthu a ku Nazareti akomerwa kakamwe. Caka cibodzi Yezu mbadzati kubatizwa na Juwau, iye akhadziwika pa cisa cace ninga nyakupala mata-bwa. Mbwenye cincino asadziwika ninga mamu-na wakucita mabasa akudzumisa. Anthu apacisa akhafuna kuona Yezu mbakacita mabasa anewa kwa iwo.

Cifuno ca anthu cathimizirika mu ndzidzi u-da-enda Yezu mu sinagoga ninga pikhacita iye. Mwakubverana na pikhacitwa mu sinagoga, pa ntsiku ya Sabudu, anthu akhaphembera na ku-leri ‘bukhu ya Mose.’ (Mabasa 15:21) Kusiya-po pyenepi, pakhalerwimbo mabukhu akhalonga pya profesiya. Pidalamuka Yezu toera kuleri, pa-nango adzindikira anthu azinji akhaenda na iye ku sinagoga. Yezu apaswa mpukutu wa mprofe-ta Izaiya mbasaka mbuto inalonga pya Ule ada-dzodzwa na nzimu wa Yahova. Khundu ineyi, cin-cino isagumanika pa Izaiya 61:1, 2.

Yezu aleri pya Ule adapikirwa toera kumwaza mphangwa zacisudzulo kwa anthu akhali mu ubi-tcu, kuwangisa maboliboli na kulonga pya caka cakutawirika ca Yahova. Yezu apereka mpukutu kwa m’bodzi wa nyakubvesera mbaenda kakha-la. Anthu onsene akhamuyang’ana mwacidikho-dikho. Buluka penepo, panango Yezu atoma ku-longa mu ndzidzi uzinji mafala awa: ‘Lero, lemba iyi idamala imwe kubva yakwanirisika.’—Luka 4:21.

Anthu adzumatirwa na “mafala akuphata nti-ma akhabuluka pa mulomo wace.” Iwo akhalo-nga kwa unango na ndzace: “Kodi uyu nee ndi mwana wa Zuze?” Mbwenye pidaona iye kuti

anthu akhadikhira kuti iye acite mabasa akudzu-misa adabva iwo, Yezu alonga: ‘Mwakukhonda penula imwe mwaphatisira nsangani uyu kuna ine: Dotoro, kondzeka wekha. Citambo kuno ku-cisa cako pinthu pidabva ife kuti wapicita ku Ka-farnau.’ (Luka 4:22, 23) Anyakuendekana a Yezu akhanyerezera kuti pirengo pikhafunika kucitwa pakutoma mu cisa cace toera kuphedza mbu-mba yace. Ndi thangwi yace, iwo akhaona ninga akupwaziwa na Yezu.

Pidadzindikira Yezu manyerezero awo, iye alo-nga pidacitikira Aizraeli. Mu ntsiku za Eliya pa-khali na azice azinji mu Izraeli, mbwenye iye nee atumwa toera kuenda kwa azice anewa. M’mbu-to mwace, iye aenda kuna nzice wakuti nee ndi Muizraeli, wa nzinda ukhali cifupi na Sidhoni. Mu nzinda unoyu, Eliya acita cirengo cakulamusa munthu muli akufa. (1 Amambo 17:8-16) Pontho m’midzidzi ya Elizeu, kukhali na anthu azinji a matanya, mbwenye mprofeta awangisa basi ene Naamani wa ku Siriya.—2 Amambo 5:1, 8-14.

Panango anthu a cisa cikhali Yezu aona kuti kulandanisa kweneku kwa mbiri zakale kukhala kwakukhonda funika, pyenepi pikhapangiza ku-dzikuza na kusowa kwawo cikhulupiro. Mphapo iwo acitanji? Onsene akhali mu Sinagoga aipi-rwa, alamuka mbakwekweta Yezu mpaka kunja kwa nzinda. Iwo aenda naye padzulu pa phiri, padamangwa nzinda wa Nazareti mbayesera ku-mponya pantsi. Mbwenye Yezu athawa mwaku-tsizikizika. Buluka penepo, aenda ku Kafarnau cifupi na kumadokero a dzuwa a Bara ya Gali-leya.

-
- ◇ Thangwi yanji anthu a ku Nazareti akomerwa kakamwe?
 - ◇ Anthu acitanji pidabva iwo mafala a Yezu, pontho ninji pidaacitisa kuipirwa?
 - ◇ Kodi anthu a ku Nazareti ayesera kucitanji na Yezu?

ANYAKUPFUNDZA ANAI ANADZAKHALA ANYAKUSODZA ANTHU

MATEU 4:13-22 MARKO 1:16-20 LUKA 5:1-11

Pidamala anthu a ku Nazareti kuyesera kupha Yezu, iye aenda ku nzinda wa Kafarnau, dhuzi na Bara ya Galileya yakuti isacemerwambo ‘nyandza ya Jenezareti.’ (Luka 5:1) Pyenepi pyakwanirisa profesiya ya bukhu ya Izaiya yakuti anthu a ku Galileya mbadaona ceza cikulu.—Izaiya 9: 1, 2.

Natenepa, ku Galileya Yezu apitiriza kudziwisa kuti ‘Umambo wakudzulu uli cifupi.’ (Mateu 4:17) Yezu agumana anyakupfundzace anai. Iwo akhadacita kale ulendo na Yezu buluka ku Yudeya, aenda pontho kacita basa yawo yakumedza. (Juwau 1:35-42) Mwenye ukhadafika ndzidzi wakutowerera Yezu ndzidzi onsene toera aapfundzise basa yakumwaza mphangwa yakuti mbadapitiriza kuicita angasala okha.

Pikhafamba iye n’khundu mwa bara, Yezu aona Simau Pedhru, m’bale wace Andreyana andzawo angasi mbakasanyira makokota awo. Yezu aafendedzera mbakwira m’bote ya Pedhru mbamphemba toera aigwinyire m’bara. Pikhali iwo kutali pang’ono na kuntunda, Yezu akhala pantsi mbatoma kupfundzisa undimomwene wa Umambo kuna mwinji ukhali n’khundu mwa bara.

Buluka penepo, Yezu apanga Pedhru: ‘Tende kudazika, mbamugwisira makokota anu m’madzi.’ Pedhru atawira: ‘Mpfundzisi, ife taphuphuda masiku onsene nee kuphata cinthu. Mwenye nakuti alonga ndimwe, ndinagwisira makokota.’—Luka 5:4, 5.

Iwo agwisa makokota mbaphata nyama zizini za m’madzi mpaka kokota kutoma kupandu-

ka. Mwakucimbiza, iwo aphemba andzawo akhali m’mwadiya unango cifupi toera abwere kaaphe-dza. Mwakukhonda dembuka, miyadiya yonse-ne miwiri yadzala na nyama za m’madzi, mbatoma kulirima. Na kuona pyenepi Pedhru agodama patsogolo pa Yezu mbalonga: ‘Mbuya, bulukani pana ine, thangwi ndine nyakudawa.’ Yezu antawira: ‘Leka kugopa. Kutomera lero iwe unadzakhala nyakusodza anthu.’—Luka 5:8, 10.

Yezu apanga Pedhru na Andreyana: ‘Nditowere-ni, ine ndinadzakucitisani kukhala anyakusodza anthu.’ (Mateu 4:19) Yezu acemerambo anyakumedza anango awiri, Tiyago na Juwau, akuti ndi ana a Zebhedheu. Iwo atawirambo ncemerero mwakucimbiza. Natenepa amuna anewa anai asiya malonda awo a nyama za m’madzi mbakhala anyakupfundza a Yezu akutoma.

- ♦ Amuna adacemerwa na Yezu toera akhale anyakupfundzace akhacita basa ipi, pontho akhali ani?
- ♦ Ndi cirengo cipi cidacitisa Pedhru kugopa?
- ♦ Anyakupfundza anai akhafuna kutoma kucita ntundu upi wakusodza?

YEZU ACITA MABASA AKUDZUMATIRISA KU KAFARNAU

MATEU 8:14-17 MARKO 1:21-34 LUKA 4:31-41

Yezu acemera anyakupfundza anai—Pedhru, Andreyu, Tiyago na Juwau toera kukhala anyakusodza anthu. Nateneba, pa ntsiku ya Sabudu onsene aenda ku Sinagoga ya ku Kafarnau. Yezu apfundzisa mu Sinagoga, nateneba anthu adzumatirwa pontho na njira ineyi yakupfundzisa. Iye acita pyenepi ninga munthu wa cidzo tayu ninga apfundzisi a mwambo.

Pa ntsiku ineyi ya Sabudu, mamuna wakuti akhali na Dimonyo akhalipombo. Mwenemu, mamuna akhuwa mbalanga: ‘Yezu wa ku Nazareti, musafunanji na ife? Mwabwera kudzatifudza? Ine ndisadziwa mwadidi kuti ndimwe Ntumiki Waku-cena wa Mulungu!’ Mbenye Yezu asandika dimonyo ikhathabusa mamuna unoyu, mbalanga: ‘Matama, buluka muna iye!’—Marko 1:24, 25.

Nateneba, nzimu wakuipa wagwisa mamuna unoyu pantsi mbapfukunyuka-pfukunyuka, pontho mbakhuwa kakamwe. Mbenye Dimonyo yabuluka ‘mbikhonda kum’phekesa.’ (Luka 4:35) Anthu a mu sinagoga adzumatirwa kakamwe! Iwo

KUTHABUSWA NA MADIMONYO Munthu anakwanisa kuthabuswa kakamwe na dimonyo ibodzi peno mazinji angapita muna iye. (Mateu 17:14-18) Mbenye dimonyo angabuluka muna munthu, munthu asakhala pontho mwadidi na manyerezere adidi. M’maulendo mazinji, Yezu apangiza mphambvu yace yakubulusa madimonyo na nzimu waku-cena wa Mulungu.—Luka 8:39; 11:20.

abvundza: ‘Ninji pyenepi? Iye ali na mphambvu zakubulusa madimonyo, iwo mbambvera.’ (Marko 1:27) Mwakukhonda penula, mphangwa zikhalonga pya cirengo zamwazika ku Galileya konsene.

Pidabuluka Yezu ku sinagoga, iye na anyakupfundzace aenda kunyumba kwa Simau, peno Pedhru. Pidafika iwo kweneko, agumana kuti mebwala wa Pedhru akhadafuka kakamwe. Iwo adembetera Yezu toera amphedze. Nateneba Yezu aenda kuna iye mbaphata nkono wace mbamulamusa. Mu ndzidzi ubodzi ene, iye awanga mbapanga Yezu na anyakupfundzace kuti adikhire, panango toera kuaphikira cakudya.

Pikhadoka dzuwa, anthu a mbuto zonsene abweresa atenda panyumba ya Pedhru. Mwakukhonda dembuka, pikhaoneka ninga anthu onsene a mu nzinda akhali panyumba pace. Thangwi yanji? Iwo akhafuna kuwangiswa. Mwandimomwene, ‘ale akhali na atenda akusiyana-siyana aenda nawo kuna Yezu. Pontho iye akhasandzika manjace kuna m’bodzi na m’bodzi, mbaawangisa.’ (Luka 4:40) Inde, Yezu awangisa onsene mwakukhonda tsalakana utenda ukhali na iwo mwakubverana na pikhadalonga Malemba. (Izaiya 53:4) Iye akhakwanisambo kubulusa madimonyo mwa anthu. Mu ndzidzi ukhabuluka mizimu yakuipa, ikakhuwa: ‘Imwe ndimwe Mwana wa Mulungu.’ (Luka 4:41) Mbenye Yezu aasandika toera akhonde pontho kulonga. Iwo akhadziwa kuti Yezu ndi Kristu, mbenye Yezu nee akhafuna kuti madimonyo aoneke ninga asatumikira Mulungu wandimomwene.

-
- ◇ Ninji pidacitika pa ntsiku ya Sabudu ku sinagoga ya ku Kafarnau?
 - ◇ Pidabuluka Yezu ku sinagoga, iye aenda kupi, pontho acitanji kweneko?
 - ◇ Kodi anthu a mu nzinda acitanji pidaona iwo pikhacita Yezu panyumba pa Pedhru?

KUTHIMIZIRA UTUMIKI WACE KU GALILEYA

MATEU 4:23-25 MARKO 1:35-39 LUKA 4:42, 43

Yezu na anyakupfundzace anai amala ntsiku yamumphu ku Kafarnau mbakacita basa. Namaulo, anthu a ku Kafarnau abweresa atenda toera awangiswe. Na thangwi ineyi, Yezu nee akhali na ndzidzi uzinji toera kupuma na kucita pinango ekhene.

Mangwana mwace namacibese kakamwe, Yezu alamuka mbasaka mbuto yace ekhene. Buluka penepo, iye aigumana mbacita phembero kuna Babace. Mbwenye Yezu akhala ekhene mu ndzidzi wakucepa kakamwe. Pidadzindikira anthu kuti Yezu nee akhali na iwo, ‘Simau na andzace’ aenda kansaka. Panango Pedhru akhali wakutoma kusa-ka Yezu thangwi akhali panyumba pace.—Marko 1:36; Luka 4:38.

Pidagumana iwo Yezu, Pedhru alonga: ‘Anthu onsene asakusakani.’ (Marko 1:37) Mwandimomwene, anthu a ku Kafarnau akhafuna kakamwe kukhala na Yezu. Iwo akhakomerwa kakamwe na pinthu pikhacita Yezu, natenepa ayesera ‘kumpingiza toera iye akhonde kuasiya.’ (Luka 4:42) Kodi Yezu abwera pa dziko yapantsi basi ene toera kucita pirengo ninga kuwangisa anthu? Kodi iye akhafunika kucita basa yace basi ene mu cisa cene-ci? Iye alonganji thangwi ya pyenepi?

Yezu atawira anyakupfundzace: ‘Tendeni ku mbuto inango, m’ Mizinda ya cifupi toera ndimwazembo mphangwa kweneko, thangwi ine ndadzera pyenepi.’ Yezu apangambo anthu ale akhafuna kuti iye akhonde kubuluka: ‘Ndisafunikambo kumwaza mphangwa zadidi za Umambo wa Mulungu m’ Mizinda inango, thangwi ine ndatumwa toera kucita pyenepi.’—Marko 1:38; Luka 4:43.

Thangwi ikulu idacitisa Yezu kubwera pa dziko yapantsi ndi toera kumwaza mphangwa za Umambo wa Mulungu. Umambo unoyu unadzacenesa dzina ya Babace na kumalisa nyatwa zonsene zinatamba anthu. Kuwangisa atenda mwacirengo, kukhapangiza kuti Yezu atumwa na Mulungu. Munjira ibodzi ene, pyaka madzana pyenepi mbapidzati kucitika, Mose acitambo pirengo toera kupangiza kuti akhadatumwa na Mulungu.—Eksodo 4:1-9, 30, 31.

Natenepa, Yezu na anyakupfundzace anai abuluka mu Kafarnau toera kamwaza mphangwa m’ Mizinda inango. Anyakupfundza anewa akhali Pedhru na m’ bale wace Andreyu, Juwau na m’ bale wace Tiyago. Sumana ibodzi nduli, iwo akhadaphembwa na Yezu toera kucita naye ule-ndo.

Ule-ndo unoyu udacita Yezu na anyakupfundzace anai toera kamwaza mphangwa ku Galileya ukhali wakutsandzayisa kakamwe! Mwandimomwene, mphangwa thangwi ya Yezu zamwazika mu cisa consene. ‘Mbiri yace yamwazika mu dziko yonsene ya Siriya,’ ngakhale ku pisa pya mizinda khumi inacemerwa Dhekapoli, mpaka ku pisa pinango pya Nkulo wa Yordani. (Mateu 4:24, 25) Mwinji ukulu wa pisa pyenepi na pya Yudeya watowera Yezu na anyakupfundzace. Azinji abweresa anthu akuti akhafuna kuwangiswa mautenda awo. Yezu nee aatsukwalisa, mbwenye awangisa anthu akhaduwala, mbathamangisa mizimu yakuipa kwa ale akhathabuswa na madimonyo.

-
- ◇ Pidamala Yezu kuphata basa ku Kafarnau, ninji pidacitika mangwana mwace namacibese kakamwe?
 - ◇ Thangwi yanji Yezu atumwa pa dziko yapantsi, pontho thangwi yanji iye acita pirengo?
 - ◇ Mbani adaenda na Yezu paulendo wace wakutoma wakumwaza mphangwa ku Galileya, ndi api maphindu adakhala na iye?

MWANTSISI AWANGISA NYAMATANYA

MATEU 8:1-4 MARKO 1:40-45 LUKA 5:12-16

Mu ndzidzi ukhamwaza mphangwa Yezu na anyakupfundzace anai ‘m’masinagoga mu cisa conse-
ne ca Galileya,’ mphangwa zikhalonga thangwi ya
mabasa akudzumisa a Yezu zamwazika mwakuci-
mbiza kakamwe. (Marko 1:39) Mphangwa zenezi
zafika mpaka ku nzinda ukhali na mamuna wa-
kuti akhali na matanya. Dotoro Luka alonga kuti
mamuna unoyu akhali na “matanya m’manungo
mwonsene.” (Luka 5:12) Utenda unoyu ungakha-
likira, mwapang’ono-pang’ono usalamaza ma-
khundu anango a manungo.

Natenepa mamuna unoyu akhali m’makhaliro
akunentsa kakamwe kwakuti nee akhafunika ku-
khala cifupi na anthu anango. Kusiwapo pyene-
pi, munthu anganfendedzera, akhafunika kukhu-
wa: ‘Ndine wakukhonda cena! Ndine wakukhonda
cena’ toera anango akhonde kunfendedzera na
kuthaphula utenda wace wakugopswa. (Levitiko
13:45, 46) Mphapo mamuna unoyu acitanji? Iye
aenda kagodamira Yezu mbadembetera: ‘Mbuya,
imwe mungafuna, munakwanisa kundiwangisa.’
—Mateu 8:2.

Onani cikhulupiro cikhali na mamuna unoyu
kuna Yezu. Utenda wace ukhadancitisa kumala
ndzeru. Mphapo Yezu mbadacitanji? Kodi mbu-
mudakhalambo penepo mbumudacitanji? Tha-
ngwi ya ntsisi, Yezu afuthula manjace mbaphata
mamuna unoyu. Yezu ampanga: ‘Ine ndisafu-
na! Utenda wako mbuwangiswe.’ (Mateu 8:3) Mu
ndzidzi unoyu matanya amala m’manungo mwa
mamuna unoyu kwakuti panango pikhali pyaku-
nentsa toera anthu akhulupire.

Kodi musafuna kukhala na mambo wantsi-
si na wakukwanisa kuwangisa ninga Yezu? Mu-
njira idatsalakana iye nyamatanya pisapangiza
kuti Yezu angadzakhala Mambo pa dziko yonse-
ne, inadzakwanirisa profesiya iyi ya Bhibhlya:
‘Anabvera ntsisi anthu akucepeseka na akutce-
renga; anadzapulumuswa umaso wa anyakutcere-
nga.’ (Masalmo 72:13) Inde, Yezu anadzakwani-
risa cifuniro cace cakuphedza anthu *onsene*
anathabuka.

Kumbukani kuti maseze mbadzati kuwangisa
nyamatanya, utumiki wa Yezu ukhali wakufunika
kakamwe kwa anthu. Cincino anthu mbadakwa-
nisa kubva pya cirengo ceneci cakudzumatirisa.
Mwenye Yezu nee akhafuna kuti anthu akhulupi-
re basi ene pikhabva iwo thangwi ya iye. Yezu
akhadziwa profesiya inalonga kuti ‘fala yace nee
inabviwa mu nseu,’ peno kulonga mbiri thangwi
ya iye. (Izaiya 42:1, 2) Na thangwi ineyi, Yezu
apanga mamuna adawangisa iye: ‘Leka kupanga
nee munthu m’bodzi, mwenye ndoko ukapangi-
zike kuna anyantsembe, ungamala pereka ntse-
mbe idalonga Mose.’—Mateu 8:4.

Mwenye nakuti mamuna unoyu atsandza-
ya kakamwe pidawangiswa iye, acimwana kuci-
ta pidampanga Yezu. Iye aenda konsene kwene
mbalonga thangwi yakuwangiswa kwace. Pyene-
pi pyacitisa anthu kufuna kakamwe kupionambo.
Na thangwi ineyi, Yezu akhonda kupita mu nzinda
mwapakweca. Iye akhala ndzidzi ungasi mbakho-
nda kuoniwa na anthu. Ngakhale tenepo, anthu
a mbuto zonsene akhabwera toera kupfundziswa
na kuwangiswa na iye.

-
- ◇ Kodi matanya angakhalikira m’manungo mwa munthu asacitanji, ponho nyamatanya akhafunika kucitanji?
 - ◇ Kodi nyamatanya aphembanji kuna Yezu, ponho njira idatawira Yezu isatipfundzisanji?
 - ◇ Ninji pidacita mamuna pidamala iye kuwangiswa na Yezu, ponho pyenepi pyakhuya tani anango?

'MADAWO AKO ALEKERERWA'

MATEU 9:1-8 MARKO 2:1-12 LUKA 5:17-26

Anthu a pisa pyakutali abva pya Yezu. Azinji acita ulendo toera kudzabvesera pikhapfundzisa iye na kuona mabasa ace akudzumisa. Mbwenye pakupita ntsiku zingasi iye abwerera ku Kafarnau, kudacita iye mwadidi mabasace. Mphangwa zikhalonga thangwi yakubwerera kwace zamwazika mwakucimbiza kakamwe mu nzinda unoyu mpaka ku ntunda unango wa Bara ya Galileya. Na thangwi ineyi, azinji abwera pa nyumba ikhagumanika iye. Anango a iwo akhali Afarisi na apfundzisi a Mwambo akuti abuluka ku Galileya, Yudeya na ku Yerusalemu.

‘Azinji agumanyikana pa nsuwo, thangwi mbuto ikhadacepa. Yezu atoma kuapfundzisa.’ (Marko 2:2) Pakhafuna citika cinthu cakudzumatirisa. Pyenepi pinatiphedza kudziwa kuti Yezu ali na mphambvu yakumalisa pinthu pinacitisa nyatwa kwa anthu na kupasa ungumi wadidi kuna ale anafuna iye.

Pikhapfundzisa Yezu pakati pa mwinji, amuna anai abwersa pa makha mamuna wakuti akhali na utenda wa mpfutete. Iwo akhafuna kuti Yezu awangise xamwali wawo. Thangwi ya kunjipa kwa anthu iwo acimwana ‘kufika naye mpaka pana Yezu.’ (Marko 2:4) Iwo atsukwala na pyenepi. Natenepe iwo akwira padzulu pa nyumba mbaphola benga toera kutcitisa nayo nyampfutete n’nyumba mukuphatisira makha.

Kodi Yezu aipirwa na pyenepi? Nkhabe! Iye adzumatirwa kakamwe na cikhulupiro cawo, natenepe apanga nyampfutete: ‘Madawo ako alekererwa.’ (Mateu 9:2) Kodi Yezu anakwanisadi kulekerera madawo? Apfundzisi a mwambo na Afarisi

adzuzumika na pidalonga Yezu mbabvundzika: ‘Thangwi yanji munthu uyu akulonga tenepo? Iye akutikana Mulungu. Mbani unango anakwanisa kulekerera madawo kusiyapo Mulungu?’—Marko 2:7.

Pidadziwa iye pikhanyerezera iwo, Yezu aapanga: ‘Thangwi yanji musanyerezera pinthu pyenepi muntima mwanu? Ninji cinakhonda nentsa kakamwe? Ndi kupanga nyampfutete kuti, Madawo ako alekererwa, peno Lamuka kwata makha ako ufambe?’ (Marko 2:8, 9) Inde, kubulukira ku ntsembe ikhafuna kudzapereka Yezu, iye mbadakwanisa kulekerera madawo a anthu.

Natenepe Yezu apanga mwinji na ale akhansumula kuti iye ali na mphambvu yakulekerera madawo pa dziko yapantsi. Iye ayang’ana nyampfutete mbampanga: ‘Lamuka, kwata makha ako, ndoko kunyumba kwako.’ Mu ndzidzi unoyu mamuna acita pyenepi, afamba mbakathukula makha ace anthu mbakayang’ana. Anthu adzumatirwa na pyenepi. Iwo apasa mbiri Mulungu mbalonga: ‘Ife cipo taona kale pinthu ninga pyenepi.’—Marko 2: 11, 12.

Mphyakutsandzayisa kuti Yezu alandanisa madawo na utenda, kulekererwa kwa madawo na ungumi wadidi. Bhibhlya isapfundzisa kuti babathu wakutoma, Adhamu adawa, pyenepi pyaticitisa kuthaphula madawo mbatiduwala na kufa. Mbwenye mu Umambo wa Mulungu, Yezu anadzalekerera madawo a onsene anafuna Mulungu na kuntumikira. Natenepe, mautenda anadzamaliska kwenda na kwenda.—Aroma 5:12, 18, 19.

-
- ◇ Ninji pidacitisa Yezu kuwangisa nyampfutete ku Kafarnau?
 - ◇ Kodi mamuna akwanisa tani kufika pakhali Yezu?
 - ◇ Cakucitika ceneci cisatipfundzisanji pya kulandana kwa madawo na mautenda, pontho pyenepi pisatipasa cidikhiro cipi?

MATEU ACEMERWA

MATEU 9:9-13 MARKO 2:13-17 LUKA 5:27-32

Pidapita ndzidzi wakucepta pakumala kuwangiswa mamuna akhali na utenda wa mpfute-te, Yezu apitiriza mu nzinda wa Kafarnau cifu-pi na Bara ya Galileya. Yezu atowererwa pontho na anthu mbaapfundzisa. Mu ndzidzi ukhafamba iye, Yezu aona Mateu, akhadziwikambo na Levi, akhali nawa panyumba inalipira anthu misonkho. Yezu ampasa mwai wakupambulika mbampanga: ‘Bwera ukhale ntowereri wanga.’—Mateu 9:9.

Ninga Pedhru, Andrey, Tiyago na Juwau, panango Mateu akhadziwambo pipfundziso pya Yezu na pirengo pyace. Mwakukhonda dembuka, iwo atawira ncemerero wa Yezu ninga pidacita Mateu. Iye alonga pyenepi mu Evanjelyu yace kuti: ‘Penepo pene Mateu alamuka mbantowera.’ (Mateu 9:9) Natenepa, Mateu asiya basa yace ninga nyakulipisa misonkho mbakhala nyakupfundza wa Yezu.

Mukupita kwa ndzidzi, toera kupereka takhuta na ncemerero wa Yezu, panango Mateu acita phwando ikulu panyumba pace. Kusiwapo Yezu na anyakupfundzace, iye acemerambo andzace akhaphata na iye basa yakulipisa misonkho. Iwo akhakwata kobiri ikhalipa anthu misonkho mbaenda nayo kuna atongi Aciroma akuti akhaidiwa na mbumba. Kobiri ineyi ikhaphataniza ya misonkho ikhalipiswa mabote akhatsamiswa ku gombe, ngolo za anyamalonda akhapita na miseu mikulu na misonkho ya pinthu pikhabuluka m’madziko anango. Kodi Ayuda azinji akhaona tani anyakulipisa misonkho anewa? Anthu nee akhaalemedza thangwi iwo akhaphemba kobiri izinji kupiringana ire ikhafunika. Pa phwando ineyi ya Mateu pakhalimbo ‘anyakudawa’ akuti akhadziwika ninga anyakucita pyakuipa.—Luka 7:37-39.

Afarisi akudzikuza pidaona iwo kuti Yezu ali pa phwando na anyakudawa, abvundza anyakupfundza: ‘Thangwi yanji mpfundzisi wanu asadya pabodzi na anyakulipisa misonkho na anyaku-

kudawa?’ (Mateu 9:11) Pakubvesera pikhalonga iwo, Yezu aatawira: ‘Anthu a ungumi wadidi nkhabefuna dotoro, mbwenye atenda ndiwo anafuna dotoro. Ndokoni kasaka mabvekero a mafala awa adalonga Mulungu: Ndisafuna kuti mubvere anthu ntsisi, tayu kundiperekerwa ntsembe. Thangwi ine nee ndadzera anyakulungama, mbwenye ndadzera anyakudawa.’ (Mateu 9:12, 13; Ozeya 6:6) Afarisi nee akhaonadi Yezu ninga ‘mpfundzisi’ wawo, ngakhale tenepo iwo akhafunika kupfundziswa na Yezu pinthu pyadidi.

Natenepa, pisapangiza kuti Mateu acemera anyakulipisa misonkho na anyakudawa panyumba pace toera abvesere Yezu na kuwangiswa mwauzimu, ‘thagwi azinji akhali penepo adzakhala anyakupfundzace.’ (Marko 2:15) Yezu akhafuna kuaphedza toera akhale na uxamwali wakuwanga na Mulungu. Mwakusiyana na Afarisi akudzikuza, Yezu nee akhapwaza anthu. Iye akhakulumizwa na ntsisi; Yezu anakwanisa kuphedza onsene akuti akuduwala mwauzimu.

Yezu abvera ntsisi anyakulipisa misonkho na anyakudawa. Maseze iye nee akhakomerwa na madawo akhacita iwo, iye aabvera ntsisi ninga zidapangiza iye kwa atenda. Mwachitsandzo, kumbukani ntsisi zidapangiza Yezu mu ndzidzi udaphata iye nyamatanya mbampanga: ‘Ine ndisafuna! Utenda wako mbuwangiswe.’ (Mateu 8:3) Kodi tinakulisa tani n’khaliro ubodzi ene wakuvera ntsisi na wakufuna kuphedza anango, makamaka kwa ale anafuna ciphedzo cauzimu?

-
- ◇ Kodi Yezu aona Mateu mbakacitanji?
 - ◇ Thangwi yanji Ayuda anango nee akhalemedza anyakulipisa misonkho?
 - ◇ Thangwi yanji Yezu akhali pabodzi na anyakudawa?

THANGWI YANJI ANYAKUPFUNDZA A YEZU NEE AKHACITA JEJU?

MATEU 9:14-17 MARKO 2:18-22 LUKA 5:33-39

Juwau M'batizi aikhwa n'kaidi pakupita ndzidzi ungasi pidamala Yezu kucita Paskwa mu caka 30 N.W. Juwau akhafuna kuti anyakupfundzace akhale atowereri a Yezu, mbwenye nee onsene adakwanisa kucita pyenepi thangwi m'miyezi mingasi kutsogolo kwace iye akhali n'kaidi.

Dhuzi na Paskwa ya caka 31 N.W., anyakupfundza angasi a Juwau aenda kuna Yezu mba-mbvundza: 'Thangwi yanji ife na Afarisi tisacita jeju, mbwenye anyakupfundza anu nkhabe kucita jeju?' (Mateu 9:14) Afarisi akhacita jeju ninga nsambo wauphemberi. Buluka penepo, Yezu alonga pya nsangani wa Nfarisi wakudzikuza adacita phembero, mbalonga: 'Mulungu wanga, ndisapereka takhuta kuna imwe thangwi ndasiyana na anthu anango onsene. Ndisacita jeju kawiri pa sumana.' (Luka 18:11, 12) Panango anyakupfundza a Juwau akhalimbo na nsambo wakucita jeju. Peno akhacita jeju toera kutsukwala thangwi yakuikhwa

MISANGANI INALONGA THANGWI YA JEJU

Yezu aphatisira nsangani wakusona wakuti azinji mbadakwanisa kubvesesa ntsonga mwakukhonda nentsa. Ninji pinacitika munthu angasona phindi ya nguwo ipswa pa nguwo yakale peno yakusakala? Angaifula, cigamba cipswa cisakweweka mbacithimizira benga, mbing'ambika.

Munjira ibodzi ene, kazinji kene vinyu isakoyiwa m'mabudu akucitwa na nthembe za pinyama. Mukupita kwa ndzidzi, nthembe isabvunda. Kuikha vinyu m'mabudu akale pinacitisa kuti vinyu itayike. Vinyu ipswa inakwanisa kupitiriza kuwira mbi-

citisa budu kutamuka. Pyenepi pinacitisa kuti nthembe yakale iphafuke.

kwa Juwau n'kaidi. Iwo akhabvundzika kuti thangwi yanji anyakupfundza a Yezu nee asacita jeju, panango mbatsukwalambo na iwo thangwi yakuikhwa kwa Juwau n'kaidi.

Yezu atawira mukuphatisira citsandzo: 'Kodi axamwali a mankhadzi wamamuna asatsukwala mu ndzidzi unakhala iwo pabodzi na mankhadzi? Mbwenye unafika ndzidzi wakuti mankhadzi andzabuluswa pakati pawo, pa ndzidzi unoyu iwo anadzacita jeju.'—Mateu 9:15.

Juwau akhadalonga kuti Yezu ndi mankhadzi. (Juwau 3:28, 29) Natenepe, mu ndzidzi ukhali Yezu na anyakupfundza, iwo nee acita jeju. Mbwenye mukupita kwa ndzidzi, pakumala kufa kwa Yezu, anyakupfundzace mbadatsukwala mpaka kusowa cifuno cakudya. Natenepe pakulamuswa kwace muli akufa, mbapadaoneka macinjo makulu thangwi iwo nee mbadafunika pontho kucita jeju thangwi yakutsukwala.

Buluka penepo, Yezu aapanga misangani miwiri: 'Nkhabe munthu anasonera cigamba ca nguwo ipswa pa nguwo yakale, thangwi cigamba ca nguwo ipswa cinakwewa nguwo yakale, benga mbithimizirika kakamwe. Pontho, anthu nkhabe kuikha vinyu ipswa m'mabudu a nthembe zakale, thangwi angacita pyenepi, mabudu anapanduka, vinyu inatayika, pontho mabudu anabvungika. Mbwenye anthu asaikha vinyu ipswa m'mabudu a nthembe zipswa.' (Mateu 9:16, 17) Kodi Yezu akhafuna kulonganji na misangani ineyi?

Yezu akhafuna kuphedza anyakupfundza a Juwau M'batizi kubvesesa kuti nee akhafunika kudikhira kuti atowereri a Yezu acite misambo yakale Yacyiyuda ninga yakucita jeju. Iye nee abwera dzai-kha cigamba ku ulambiri wakale nee toera kucitwa pontho. Yezu nee akhawangisa anthu toera kucita ulambiri Wacyiyuda m'midzidzi yakuti kukhadadza la na misambo ya anthu. Iye nee akhayesera kuikha cigamba pa nguwo yakale peno kuikha vinyu ipswa m'mabudu a nthembe zakale.

- ◇ Mbani akhali na nsambo wakucita jeju mu ntsiku za Yezu, pontho thangwi yanji?
- ◇ Thangwi yanji anyakupfundza a Yezu nee acita jeju mu ndzidzi ukhali iwo na Yezu, pontho mukupita kwa ndzidzi ninji pikhafuna kuacitisa kucita jeju?
- ◇ Ndi api mabvekeru a misangani ya Yezu inalonga pya nguwo ipswa na vinyu ipswa?

KODI MUNTHU ANAKWANISA KUCITA MABASA ADIDI PA NTSIKU YA SABUDU?

JUWAU 5:1-16

Yezu acita pizinji pikhamwaza iye mphangwa ku Galileya. Mbwenye iye nee akhanyerezera basi ene pya Galileya pidalonga iye kuti ‘ndisafunika-mbo kumwaza mphangwa zadidi za Umambo wa Mulungu m’ Mizinda inango.’ Natenepe, iye amwazambo ‘mphangwa m’ masinagoga a mu Yudeya.’ (Luka 4:43, 44) Pyenepi pisabveka mwadidi thangwi ukhali ndzidzi wa khoni, pontho phwando mu Yerusalemu ikhali cifupi toera kucitwa.

Ninga pidaleri ife thangwi ya utumiki wa Yezu ku Galileya, tiri na mphangwa zakucepa basi m’ Maevanjelyu zinalonga pya utumiki wace ku Yudeya. Maseze anthu azinji nee akhatawira kubva mphangwa za Yezu mu Yudeya, iye nee asiya kumwaza mphangwa zadidi mwaphinga na kucita mabasa adidi mwenemu.

Mwakukhonda dembuka, Yezu mbadapita mu nzinda ukulu wa Yudeya, Yerusalemu, toera kucita Paskwa ya caka 31 N.W. Cifupi na Nsuwo wa Mabira, wakuti usapita na anthu azinji, pakhali na thawala inacemerwa Bhetisedha. Atenda azinji ninga maboliboli na anyakulamala akhaenda pa thawala ineyi. Thangwi yanji? Thangwi iwo akhakhulupira kuti anawangiswa utenda wawo angapita mu thawala ineyi madzi angatoma kucita mabimbi.

Ikhali Sabudu, pontho Yezu aona mamuna m’ bodzi wakuti akhaduwala mu pyaka 38. Yezu ambvundza: ‘Usafuna uwange?’ Mamuna atawira: ‘Mbuya, ine nkhabe munthu toera kundibiza mu thawala madzi angabvunduka peno angatoma kucita mabimbi, thangwi mu ndzidzi unae-

nda ine, unango asandipitira patsogolo mbabira m’ madzi.’—Juwau 5:6, 7.

Yezu alonga cinthu cakuti cadzumatirisa mamuna unoyu na onsene akhavesera: ‘Lamuka! Kwata makha ako ufambe.’ (Juwau 5:8) Pa ndzidzi unoyu, mamuna awangiswa utenda wace, mbakwata makha ace mbatoma kufamba!

M’mbuto mwakukomerwa na pinthu pidacitika, Ayuda ayang’ana mamuna unoyu mbalonga mwakuipirwa: ‘Lero ndi ntsiku ya Sabudu, iwe nee usatawiriswa kuthukula makha.’ Mamuna atawira: ‘Ule adandiwangisa ndiye adandipanga kuti, ‘Kwata makha ako ufambe.’ (Juwau 5:10, 11) Ayuda anewa asumula ule akhawangisa anthu pa ntsiku ya Sabudu.

Ayuda anewa abvundza: ‘Mbani munthu unoyu adakupanga kuti kwata makha ako ufambe?’ Thangwi yanji iwo abvundza pyenepi? Thangwi Yezu ‘akhadapita pakati pa mwinji wa anthu,’ pontho mamuna adawangiswa nee akhadziwa dzina ya Yezu. (Juwau 5:12, 13) Mbwenye mamuna unoyu mbadaona pontho Yezu. Patsogolo pace, mu templo, mamuna agumana Yezu, mbadzindikira kuti ndiye adamuwangisa pa thawala.

Mamuna adawangiswa aona Ayuda adambvundza thangwi ya kuwangiswa kwace. Iye aapanga kuti akhali Yezu. Natenepe Ayuda aenda pakhali Yezu. Kodi iwo akhafuna kudziwa kuti akwanisa tani kucita pinthu pyenepi pyakudzumatirisa? Nkhabe. Iwo akhafuna basi ene kusumula Yezu thangwi yakucita mabasa adidi pa ntsiku ya Sabudu. Iwo atoma kutcinga Yezu.

-
- ◇ Thangwi yanji Yezu aenda ku Yudeya, pontho iye apitiriza kucitanji kweneko?
 - ◇ Thangwi yanji anthu azinji akhaenda mu thawala ikhacemerwa Bhetisedha?
 - ◇ Ndi cirengo cipi cidacita Yezu pa thawala, pontho Ayuda anango acitanji pidaona iwo pyenepi?

YEZU NDI MWANA WA MULUNGU

JUWAU 5:17-47

Mu ndzidzi wakuti Ayuda anango akhambizira Yezu thangwi yakukhonda kukoya Sabudu mukuwangisa mamuna unango, Yezu atawira: ‘Babanga asapitiriza kuphata basa mpaka lero, inembo ndisapitiriza kuphata basa.’—Juwau 5:17.

Pidacita Yezu nee pikhakhondeswa na mwambo wa Mulungu unalonga pya Sabudu. Basa yace yakumwaza mphangwa na kuwangisa anthu ndi cipangizo cakuti akhatowezera mabasa adidi a Mulungu. Nateneba Yezu akhapitiriza kucita pinthu pyadidi ntsiku zonsene. Mbwenye ntawiro wace kuna ale akhampambizira, waacitisa kuipirwa kakamwe kwakuti akhafuna kupha Yezu. Thangwi yanji akhadaiwirwa tenepo?

Kusiyapo kuipirwa thangwi ya maonero akuphonyeka akhali na iwo pidawangisa Yezu anthu pa ntsiku ya Sabudu, iwo aipirwa pontho kakamwe pidalonga Yezu kuti ndi Mwana wa Mulungu. Iwo akhanyerezera kuti Yezu akudawira Mulungu pidalonga iye kuti ndi Babace. Kwa iwo ndi sawasawa kulonga kuti iye ene ndi Mulungu. Mwandimomwene, Yezu nee agopa, pontho apitiriza kuapanga pya uxamwali wace wakupambulika na Babace. Iye alonga: ‘Thangwi Baba asafuna kakamwe Mwana, mbampangiza pinthu pyonsene pinacita iye.’—Juwau 5:20.

Baba ndi Nyakupasa Umaso, iye apangiza pyenepe mu ndzidzi wakale pidapasa iye mphambvu anthu anango toera alamuse anyakufa. Yezu apitiriza kulonga: ‘Ninga Baba asalamusa anyakufa mbaapasa umaso, Mwana asalamusambo muli akufa munthu onsene anafuna iye.’ (Juwau 5:21) Mafala anawa asatipasa cidikhiro cadidi cantsogolo. Ngakhale cincino, Mwana akupitiriza kulamusa anthu mwauzimu. Nateneba, Yezu alonga: ‘Munthu onsene anabva fala yanga mbakhulupira Ule adandituma, ali na umaso wakukhonda mala, pontho iye nee anatongwa, mbwenye abuluka mu kufa mbakhala na umaso.’—Juwau 5:24.

Nkhabepo cidzindikiro cinapangiza kuti mpaka ndzidzi unoyu, Yezu akhadalamusa kale anthu muli akufa, mbwenye apanga anyakupambizira ace kuti pyenepe pinadzacitika ntsogolo. Iye alonga: ‘Lekani

kudzumatirwa na ipyo thangwi unadzafika ndzidzi wakuti anthu onsene anagona mu nthumbi zakukumbukirwa anadzabva mafala ace mbalamuswa.’—Juwau 5:28, 29.

Maseze Yezu akhali na basa yakufunika kakamwe, iye apangiza pakweca kuti asabvera Mulungu mudalonga iye kuti: ‘Ine nee ndisacita pinafuna ine, mbwenye ndisacita pinafuna Ule adandituma.’ (Juwau 5:30) Nateneba, Yezu alonga pya basa yakufunika kakamwe idapaswa iye mu cifuniro ca Mulungu, pinthu pyakuti iye adzati kupilonga pakweca. Mbwenye ale akuti akhambizira Yezu nee akhali na umboni wace basi tayu. Yezu aakumbusa: ‘Imwe mwatuma anthu mbaenda kuna Juwau M’batizi, pontho iye apereka umboni thangwi ya undimomwene.’—Juwau 5:33.

Panango anyakupambizira Yezu akhadabva kale pyenepe pyaka piwiri nduli. Juwau apanga atsogoleri auphembe Aciyuda pya Ule akhafuna kubwera nduli mwace, wakuti ndi ‘mprofeta’ na ‘Kristu.’ (Juwau 1:20-25) Toera kukumbusa anyakupambizira ace pya maonero awo adidi thangwi ya Juwau, wakuti akhali n’kaidi, Yezu alonga: ‘Mu ndzidzi wakucepa imwe mukhafuna kakamwe kutsandzaya mu ceza cace.’ (Juwau 5:35) Munjira ineyi, Yezu amwaza mphangwa kupiringana Juwau M’batizi.

Yezu alonga: ‘Mabasa anawa anacita ine [kuphataniza cirengo cidamala iye kucita] asapereka umboni wakuti ine ndatumwa na Baba.’ Kusiyapo pyenepe, iye athimiza: ‘Baba adandituma ndiye adapereka umboni thangwi ya ine.’ (Juwau 5:36, 37) Mwachitsandzo, Mulungu apangiza pakweca kuti Yezu ndi mwanace pa ndzidzi wa kubatizwa kwace.—Mateu 3:17.

Mwandimomwene, ale akhambizira Yezu nee akhali na mathangwi toera kukhonda. Thangwi Malemba akhadafufudza iwo akhapereka umboni pya iye. Nateneba Yezu amalisa kulonga: ‘Khala musakhulupira Mose, imwe mbamudakhulupirambo ine, thangwi iye alemba pya ine. Mphapo khala nee musakhulupira pidalembe iye, munakhulupira tani pinalonga ine?’—Juwau 5:46, 47.

- ◇ Thangwi yanji pidacita Yezu pa ntsiku ya Sabudu nee pikhaswa mwambo?
- ◇ Kodi Yezu alonga tani pya basa yace yakufunika kakamwe mu cifuniro ca Mulungu?
- ◇ Ninji pinapangiza kuti Yezu ndi Mwana wa Mulungu?

IWO APURUZA TIRIGU PA NTSIKU YA SABUDU

MATEU 12:1-8 MARKO 2:23-28 LUKA 6:1-5

Yezu na anyakupfundzace aenda kukhundu ya kumabulukiro a dzuwa a Galileiya. Ukhali ndzidzi wa khoni, pontho ndzidzi wakubvuna tirigu ukhadafika. Nakuti anyakupfundza akhabva njala, iwo apuruzira tirigu mbatoma kudya. Mbwenye ikhali ntsiku ya Sabudu, pontho Afarisi akhaona pikhacita iwo.

Kumbukani kuti ndzidzi ungasi nduli, Ayuda ku Yerusalemu akhafuna kupha Yezu thangwi akhampumpha kuti iye nee asalemedza Sabudu. Cincino Afarisi akumpambizira pontho thangwi ya pinacita anyakupfundzace mbalonga: 'Ona! Anyakupfundza ako akucita pinthu pinakhondeswa na mwambo pa ntsiku ya Sabudu.'—Mateu 12:2.

Afarisi asakhulupira kuti kupuruza tirigu mbating'inda m'manja toera kudya pikhali sawasawa na kubvuna na kububuda. (Eksodo 34:21) M'mbuto mwakucitisa ntsiku ineyi kukhala yakutsandza-

yisa na pinthu pyauzimu, Afarisi akhacitisa ntsiku ya Sabudu kukhala yakunentsa kakamwe thangwi yakukhonda kubvesesa kwawo mwambo ukhalonga pyakuphata basa pa ntsiku ineyi. Yezu aphatisira pitsandzo toera kupangiza kuti iwo akhali akudodomeka pidalanga iye kuti Yahova Mulungu cipo akhafuna kuti mwambo Wace unalanga pya Sabudu uphatisirwe munjira ineyi.

Citsandzo cakutoma cidalanga Yezu cikhali ca Dhavidhi na amunace. Pikhali iwo na njala, iwo apita mu tabherna-kulu mbadya nkate wa cipangizo. Kazinji kene mikate ya mu tabherna-kulu ikhadyiwa na anyantsembe basi, mbwenye mu ndzidzi unango udadya Dhavidhi na amunace, mikate ineyi ikhadabuluswa pamaso pa Yahova mbiikhwa ipswa. Ndi thangwi yace, iwo nee apaswa mulando thangwi yakudya mikate ineyi.—Levitiko 24:5-9; 1 Samwele 21:1-6.

Mu citsandzo caciwiri, Yezu alonga: 'Imwe nee mwaleri m'bukhu ya Mwambo kuti m'Masabudu anyantsembe asaphata basa mu templo, mbapitiriza kukhala akusowa mulando?' Iye akhafuna kulonga kuti ngakhale ntsiku ya Sabudu, anyantsembe asapha pinyama toera kupereka ntsembe na kucita mabasa anango pa templo. Yezu alonga: 'Ine ndinakupangani kuti munthu wakufunika kakamwe kupiringana templo ali pano.'—Mateu 12:5, 6; Numero 28:9.

Pakufuna kuaphedza kubvesesa ntsonga, Yezu aphatisira pontho Malemba: 'Imwe mbamudabvesesa mabvekeru a mafala awa: Ndisafuna kuti mubve-

re anthu ntsisi, tayu kundiperekeru ntsembe, nee mbamudapasa mulando anthu akusowa mulando.' Pakumalisa iye alonga: 'Thangwi Mwana wa munthu ndi Mbuya wa ntsiku ya Sabudu.' Yezu akhalonga pya ntendere unafuna kubwera utongi wa Umambo nkati mwa pyaka cikwi.—Mateu 12:7, 8; Ozeya 6:6.

Kutomera kale, anthu asathabuka na nkondo na uphanga thangwi yakukhala mu dziko yakutongwa na Sathani. Mwenye Kristu angadzatonga pinthu pinadzakhala pyakusiyana. Utongi wace unadzakhala ninga ntsiku ya Sabudu yakuti inadzabwera kupuma kunadikhira ife.

-
- ◇ Ninji pidacitisa Afarisi kupumpha anyakupfundza a Yezu, pontho thangwi yanji?
 - ◇ Kodi Yezu aphedza tani Afarisi toera kucinja maonero awo akuphonyeka?
 - ◇ Ndi munjira ipi Yezu ndi 'Mbuya wa ntsiku ya Sabudu'?

KODI MWAMBO USATAWIRISA KUCITANJI PA NTSIKU YA SABUDU?

MATEU 12:9-14 MARKO 3:1-6 LUKA 6:6-11

Ntsiku inango ya Sabudu, Yezu aenda ku sinagoga, panango ku Galileya. Kweneko iye agumana mamuna unango akhali na djanja ya madyo yakulamala. (Luka 6:6) Apfundzisi a mwambo na Afarisi akhayang'ana pikhafuna kucita Yezu. Thangwi yanji? Iwo apangiza pikhali muntima mwawo, mbabvundza Yezu: 'Pisatawiriswa kuwangisa munthu pa ntsiku ya Sabudu?'—Mateu 12:10.

Atsogoleri auphemberi Aciyuda akhakhulupira kuti mwambo usatawiriswa kuwangisa pa ntsiku ya Sabudu *basi ene* khala umaso uli pangozwi. Mwachitsandzo, mwambo ukhakhondesa kubwezera gogodo pa mbuto payo pa ntsiku ya Sabudu peno kumanga cirona, thangwi pyenepi nee pisaiikha umaso pangozwi. Mwandimomwene, apfundzisi a mwambo na Afarisi nee akhapokanya Yezu thangwi yakubvera ntsisi mamuna unoyu wa djanja yakulamala. Iwo akhasaka njira yakupasa mulando Yezu.

Mbwenye Yezu akhadziwa manyerezero awo akuphonyeka. Iye adzindikira kuti iwo akhali na maonero akukhonda bverana na malemba analonga pya mabasa anakhondeswa ntsiku ya Sabudu. (Eksodo 20:8-10) Yezu akhadasandikwa kale thangwi ya mabasa adidi akhacita iye. Penepo Yezu alonga kuna mamuna wa djanja yakulamala: 'Lamuka bwera pakati.'—Marko 3:3.

Yezu apanga apfundzisi a mwambo na Afarisi: 'Mbani mwa imwe angakhala na bira yace mbigwera n'djenje pa ntsiku ya Sabudu, nee anaphata mbaibulusa n'djenje?' (Mateu 12:11) Bira ikhaimirira mpfuma, na thangwi ineyi, iwo nee mbadaisiya n'djenje mpaka ntsiku inango. Thangwi mbadacita pyenepi, iyo mbidafa mbaluzakobiri. Kusiwapo pyenepi Malemba asalonga: 'Munthu wadidi asatsalakana pinyama pyace.'—Misanangani 12:10.

Toera kulandanisa, Yezu athimiza: 'Munthu ndi wakufunika kakamwe kupiringana bira. Natene-

pa, pisatawiriswa kucita cinthu cadidi pa ntsiku ya Sabudu.' (Mateu 12:12) Yezu nee akhapwaza mwambo unalonga pya Sabudu pidawangisa iye mamuna. Atsogoleri auphemberi acimwana kupokanya undimomwene unoyu. Na thangwi ineyi iwo amatama.

Mwakutsukwala, Yezu adzindikira maonero awo akuphonyeka, ayang'ana n'khundu, buluka penepo mbapanga mamuna: 'Fungula djanja yako.' (Mateu 12:13) Iye awangiswa mu ndzidzi udafungula iye djanja yace mbatsandzaya kakamwe. Mphapo pyenepi pyakhuya tani ale akhaipirwa na Yezu?

M'mbuto mwakutsandzaya na kuwangiswa kwa mamuna unoyu wakulamala, Afarisi aipirwa kakamwe 'mbabverana mwakucimbiza na anyakuphedzera a Herodhi toera kuona kuti anapha tani Yezu.' (Marko 3:6) Natenepa nsoka unoyu wa ndale usaphataniza ale anacemerwa Asadhuki. Mwandimomwene, Asadhuki na Afarisi nee asabverana, mbwenye tomera ndzidzi unoyu akhali pabodzi toera kutcinga Yezu.

- ◇ Ninji pidacita Yezu pyakuti atsogoleri auphemberi Aciyuda aipirwa napyo kakamwe?
- ◇ Ndi maonero api akuphonyeka akhali na atsogoleri auphemberi Aciyuda thangwi ya Sabudu?
- ◇ Kodi Yezu aphatisira tani luso toera kupangiza maonero akuphonyeka thangwi ya Sabudu?

KUKWANIRISIKA KWA PROFESIYA YA IZAIYA

MATEU 12:15-21 MARKO 3:7-12

Pidadziwa iye kuti Afarisi na atowereri a Herodhi akhasaka njira toera kumupha, Yezu na anyakupfundzace abuluka mbaenda ku Bara ya Galileya. Mwinji wa anthu wabuluka ku Galileya, mizi-nda ya Tiro na Sidhoni, kumabulukiro a dzuwa a Nkulo wa Yordani, Yerusalemu na Idhumeya wa-nda kukhali Yezu. Iye awangisa anthu azinji. Na thangwi ineyi, ale akhali na utenda wakugopswa akhacita pyonsene toera kufika dhuzi na Yezu. Iwo nee akhadikhira kuti Yezu aakhuye, mbwe-nye iwo akhafendedzera toera an'khuye.—Marko 3:9, 10.

Mwinji ukhali ukulu kakamwe kwakuti Yezu apanga anyakupfundzace kuti abwerese mwadi-ya ung'ono toera akwanise kuthaukira pang'o-no mwinji ukhadan'zungulira. Natenepa iye mba-dakwanisa kuapfundzisa mbali m'mwadiya peno kuenda ku cisa cinango toera kuphedza anthu azinji.

Nyakupfundza Mateu alonga kuti pidacita Yezu pikhakwanirisa 'pidalonga mprofeta Izaiya.' (Ma-teu 12:17) Ndi profesiya ipi idakwanirisa Yezu ndzidzi unoyu?

'Onani bitcu wanga adasankhula ine, wakufu-nika wanga anakomerwa na ine. Ndinadzampasa nzimu wanga. Iye anadzadziwisa pya ulungami anthu akukhonda khulupira. Iye nee anadzasosa nthonga nee kutikana. Nee munthu m'bodzi an-dzabva fala yace m'miseu. Iye nee anagwanda ntete wakugongonyeka, nee anadzathimisa nya-le yakupucira, mpaka kukhazikisa ulungami. Mi-tundu yonsene inadzakhulupira dzina yace.'—Ma-teu 12:18-21; Izaiya 42:1-4.

Mwakukhonda penula, Yezu ndi ntumiki waku-ti asafuniwa kakamwe na Mulungu. Yezu apangi-za pakweca undimomwene wa ulungami, wakuti nee usapangizwa m'mauphemberi authambi aku-ti asatowezera miyambo ya anthu. Nakuti Afari-

si asaphatisira mwakuipa Mwambo wa Mulungu, iwo nee akhaenda kaona munthu wakuduwala pa ntsiku ya Sabudu. Toera kupangiza ulungami wa Mulungu na kupangiza kuti iye apaswa nzi-mu wa Mulungu, Yezu aasudzula ku miyambo ya-kuipa idakhazikiswa na anthu. Ndi thangwi yace atsogoleri auphemberi akhasaka njira toera ku-mupha. Pyenepi pikhali pyakutsukwalisa kaka-mwe!

Mafala akuti 'iye nee anadzasosa nthonga nee kutikana, pontho nee munthu m'bodzi anadzabva fala yace m'miseu' asabvekanji? Mu ndzidzi ukha-

wangisa Yezu anthu, iye nee akhafuna kuti iwo peno madimonyo ‘adziwise anango kuti iye akhali ani.’ (Marko 3:12) Iye nee akhafuna kuti anthu aende mbakalonga mu nseu thangwi ya iye peno pikhacita iye.

Yezu akhalimbo na mphangwa zakubalanga-za anthu akhaoneka ninga ntete wakugongonye-

ka wakuti ukugwandika. Iwo khali ninga nyale yakupucira yakuti iri cifupi na kuthima. Yezu nee agwanda ntete wakugongonyeka, peno kusiya kuti nyale ithime. M’mbuto mwace, iye apha-tisira mafala aufuni na antsisi toera kubalangaza anthu akucepeseka. Mwandimomwene, Yezu ndi anafuna kumalisa nyatwa za anthu.

-
- ◇ Yezu apangiza tani ulungami mwakukhonda kusosa nthonga, peno kubviwa falace mu nseu?
 - ◇ Mbani khali ninga ntete wakugongonyeka na nyale yakupucira, pontho Yezu aatsalakana tani?

YEZU ASANKHULA APOSTOLO ACE KHUMI NA AWIRI

MARKO 3:13-19 LUKA 6:12-16

Panango pakhadapita cifupi caka na hafu kutome-ra mu ndzidzi udalonga Juwau M'batizi kuti Yezu ndi Mwanabira wa Mulungu. Pidotoma Yezu basa yace yakumwaza mphangwa, anthu azinji akukhulupirika akhala anyakupfundzace, ninga Andreyu, Simau Pedhru, Juwau, panango Tiyago (m'bale wace Juwau), Filipi na Bhartolomeu (anacemerwambo Natanaeli). Mukupita kwa ndzidzi, anthu azinji atowererambo Kristu.—Juwau 1:45-47.

Pa ndzidzi unoyu, Yezu akhali dzololo toera kusankhula apostolo ace. Iwo mbadaphata basa pabodzi na Yezu, pontho mbadapfundziswa munjira

yakupambulika. Mwenye mbadzati kuasankhula, Yezu aenda ku phiri, panango dhuzi na Bara ya Galileya cifupi na Kafarnau. Iye amala masiku amuphu mbakaphembera toera kuphembra udziwisi na nkhombo za Mulungu. Mangwana mwace, iye acemera anyakupfundzace mbasankhula 12 toera akhale apostolo ace.

Yezu asankhula atanthatu adalongwa padzulu apa, pabodzi na Mateu, wakuti akhalipisa miso-nkho mu ndzidzi udasankhulwa iye. Anango axanu adasankhulwa ndi Yuda (anacemerwambo Tadheu 'mwana wa Tiyago'), Simau wa ku Kanani, Tomasi,

Tiyago mwana wa Alfeu na Yuda Iskariyoti.—Mateu 10:2-4; Luka 6:16.

Apostolo anewa 12 akhadacita kale ulendo na Yezu, pontho iye akhaadziwa mwadidi. Anango a iwo ndi acibale ace. Tiyago na Juwau akhali anapiana a m'bale wa mai wa Yezu. Pontho, anango asalonga kuti Alfeu ndi m'bale wace Zuze, baba adakuza Yezu. Natenepa, pisaoneka kuti mwana wa Alfeu, mpostolo Tiyago, akhacitambo khundu ya acibale a Yezu.

Ndimomwene kuti Yezu nee akhanentseka toera kukumbuka madzina a apostolo ace. Mphapo ndiye tani imwe, musakwanisa kuakumbuka? Cinthu cibodzi cinafuna kukuphedzani ndi kukumbuka kuti pakhali apostolo awiri akhacemerwa Simau, awiri akhacemerwa Tiyago na awiri akhacemerwa Yuda. Simau (Pedhru) m'bale wace ndi Andreyu, na Tiyago (mwana wa Zebhedheu) m'bale wace ndi Juwau. Mungakumbuka pyenepi, mudziwa madzina a apostolo asere. Mwenye asala anango anai akuti akhali Mateu (nyakulipisa miso-nkho), Tomasi (wakuti mukupita kwa ndzidzi apenula), Natanaeli (adacemerwa pantsi pa muti) na Filipi (xamwali wace).

Apostolo khumi na m'bodzi abulukira ku Galileya, dziko idabalwa Yezu. Natanaeli ndi wa ku Kana. Filipi, Pedhru na Andreyu ndi a ku Bhetisaidha. Buluka penepo, Pedhru na Andreyu afuluka mbaenda ku Kafarnau, kwakuti panango Mateu akhalambo kweneko. Tiyago na Juwau akhalambo ku Kafarnau, peno cifupi na kweneku, pontho iwo akhacita malonda a kugulisa nyama za m'madzi. Pisaoneka kuti ndi Yuda Iskariyoti basi, wakuti mukupita kwa ndzidzi asandukira Yezu, adabuluka ku Yudeya.

-
- ◇ Kodi Yezu acita cisankhulo cipi pakumala masiku onsene mbakacita phembero?
 - ◇ Ndi api madzina a apostolo a Yezu, pontho munakwanisa tani kukumbuka madzina anewa?

NKHANI YAKUDZIWIKA KAKAMWE YA PAPHIRI

MATEU 5:1-7:29 LUKA 6:17-49

Panango Yezu akhadaneta pakumala masiku amuphu mbakaphembera toera kusankhula anyakupfundzace 12 toera akhale apostolo. Cincino kunja kwaca, mbwenye iye aciri na mphambvu na cifuno cakuphedza anthu. Iye ali n'khundu-n'khundu mwa phiri ya Galileya, panango cifupi na nzinda wa Kafarnau kukakhala iye ndzidzi uzinji.

Anthu azinji akhabuluka ku mbuto zakutali mba-kaenda kuna iye. Anango akhabuluka ku Yerusalemu na mbuto zinango za Yudeya. Anango akhabuluka ku mizinda ya Tiro na Sidhoni yakuti ikhali n'khundu-n'khundu mwa bara. Thangwi yanji iwo akhasaka Yezu? Iwo akhasaka Yezu 'toera kumbvesera, pontho toera kuwangiswa mautenda awo.' Na thangwi ineyi, Yezu 'akhaawangisa onsene.' Nyerezerani basi pyenepi! *Onsene* akhali na utenda akhawangiswa. Yezu akhaphedzambo ale akhatibuswa na 'mizimu yakuipa' ya Sathani.—Luka 6: 17-19.

Buluka penepo, Yezu agumana mbuto yadidi n'khundu mwa phiri, natenepa mwinji wa anthu wagumanyikana mbunzungulira. Anyakupfundzace, makamaka apostolo 12, akhali cifupi kakamwe na iye. Onsene akhafuna kubva mpfundzisi unoyu wakuti asakwanisa kucita pinthu pyakudzumisa. Yezu acita nkhani yakuti yaphedza anthu akhambvesera, na mukupita kwa ndzidzi yaphedzambo anthu anango azinji. Ife lero tinakwanisambo kuphedzeka na ntsonga zakufunika kakamwe mu nkhani ineyi yakuti yacitwa munjira yakubveka mwadidi. Yezu alonga pinthu pyakuti anthu akhapidziwa, pontho akhathimbana napyo mu umaso wawo wa ntsiku na ntsiku. Natenepa, anthu onsene akhafuna umaso wadidi wakukomeresha Mulungu abvesesa pikhalonga iye. Mphapo, ninji pinacitisa nkhani ya paphiri ya Yezu kukhala yakufunika kakamwe?

TISAFUNIKA KUCITANJI TOERA TIKHALE AKUTSANDZAYA?

Anthu onsene asafuna kukhala akutsandzaya. Mukudziwa pyenepi, Yezu atoma kufokotoza anthu ale akuti ndi akutsandzayadi. Onani kuti pyenepi pyakhuya tani mitima ya anyakubveserace. Mbwenye anthu anango adzumatirwa na pidalonga iye.

Iye alonga: 'Anyakutsandzaya ndi ale anadzindikira kuti asafunika kudziwa Mulungu, thangwi Umambo wakudzulu ndi wawo. Anyakutsandzaya ndi ale analira, thangwi anadzabalangazwa. Anyakutsandzaya ndi ale ananjala na nyota ya ulungami, thangwi anadzakhutiswa. Anyakutsandzaya ndi ale anatingwa thangwi ya kucita pinthu pyadidi, thangwi Umambo wakudzulu ndi wawo. Ndimwe anyakutsandzaya anthu angakutikanani na kukutcingani thangwi ya ine. Komerwani, pontho sekerani kakamwe.'—Mateu 5:3-12.

Kodi Yezu akhafuna kulonganji na fala yakuti 'anyakutsandzaya'? Iye nee akhalonga pya kuseka ninga pinacita munthu angakomerwa. Kutsandzaya kwandimomwene kusabulukira muntima. Kusaphataniza kutsandzaya na pinthu piri na ife ngakhale ndi pyakucepa.

Yezu alonga kuti anyakutsandzaya ndi ale anadzindikira kuti asafuna kudziwa Mulungu, mbatsukwala thangwi yakukhala akusowa ungwiro, pontho asawangisira toera kudziwa Mulungu na kuntumikira. Ngakhale aidiwe peno atcingwe thangwi yakucita cifuno ca Mulungu, iwo ndi akutsandzaya thangwi asadziwa kuti akukomeresha Mulungu, pontho anadzapaswa nkhombo ya umaso wakukhonda mala.

Mbwenye, anthu azinji asanyerezera kuti pinacitisa kukhala akutsandzaya ndi kukhala na pinthu pizinji peno mpfuma. Mbwenye Yezu alonga

- ◇ Kodi Yezu acita kupi nkhani yace yakukhonda kuduwalika, pontho mbani akhali penepo?
- ◇ Ninji cinacitisa nkhani ya Yezu kukhala yakufunika kakamwe?
- ◇ Ndi api anthu akutsandzaya, na thangwi yanji?

pinthu pyakusiyana pyakuti pyacitisa anyakubvesera ace azinji kunyerezera. Iye alonga: ‘Dzedze kwa imwe mudakhuta cincino, thangwi munadzakhala na njala. Dzedze kwa imwe munaseka cincino, thangwi munadzatsukwala mbamulira. Dzedze kwa imwe ndzidzi onsene anthu angakusimbani, thangwi ambuya awo asimbambo aprofeta authambi.’ —Luka 6:24-26.

Thangwi yanji anyakupfuma, ale anaseka na ale anasimbwa mu ndzidzi uno ali na dzedze? Thangwi munthu angakhala na pinthu pyenepi, mbapiikha pa mbuto yakutoma anakwanisa kupwaza Mulu-

ngu mbacimwana kugumana kutsandzaya kwandimomwene. Yezu nee akhalonga kuti basi ene kubva njala peno kukhala ntcerengi kusacitisa munthu kukhala wakutsandzaya. Mbwenye, kazinji kene ndi anthu akutcerenga anabvesera mphangwa za Yezu, mbakhala akutsandzaya.

Pakunyerezera anyakupfundzace, Yezu alonga: ‘Imwe ndimwe ninga munyu wa dziko yapantsi.’ (Mateu 5:13) Iwo nee akhali munyu wandimomwene. Munyu usacitisa kuti pinthu pikhonde kubvunda mwakucimbiza. Kalene, munyu uzinji ukhakoyiwa dhuzi na guwa ya mu templo ya Mulungu toera uphatisirwe pakupereka ntsembe. Munyu ukhaimirambo pinthu pyadidi. (Levitiko 2:13; Ezekyele 43:23, 24) Anyakupfundza a Yezu ndi ‘ninga munyu pa dziko ino’ munjira yakuti pinacita iwo pisaphedza anthu toera akhale akutsidzikizika, mbacalira pinthu pyakuti pinafudza makhaliro awo adidi auzimu. Mwandimomwene, mphangwa zinamwaza

iwo zinakwanisa kupulumusa umaso wa anthu anazibvera.

Ponho Yezu apanga anyakupfundzace: ‘Imwe ndimwe ceza ca dziko.’ Nyale nkhabe ikhwa pantsi pa citundu, mbwenye padzulu toera ikwanise kumwanikira. Natenepa, Yezu alonga: ‘Pangizani ceza canu kuna anthu, toera iwo aone mabasa anu adidi mbapasa mbiri Baba wanu wakudzulu.’ —Mateu 5:14-16.

N’DIDA WAKUFUNIKA KAKAMWE KWA ATOWERERI ACE

Atsogoleri auphemberi Aciyuda akhaona Yezu ninga munthu wakuti nee akhabvera Mwambo wa Mulungu, na thangwi ineyi iwo akhafuna kumupha. Natenepa Yezu alonga: ‘Lekani kunyerezera kuti ndabwera kudzafudza Mwambo wa Mose peno

pidalembe Aprofeta. Nee ndabwera kudzafudza, mbwenye toera kupikwanirisa.—Mateu 5:17.

Inde, Yezu akhalemedza kakamwe Mwambo wa Mulungu, mbapangambo anango toera kucita pibodzi pyene. Iye alonga: ‘Munthu anakhonda bvera khundu ing’ono ya mwambo mbapfundzisa anango kuti acitembo ninga iye, anadzakhala wang’ono mu Umambo wakudzulu.’ Pyenepi pisabveka kuti munthu unoyu nkhabe kudzapita mu Umambo. Iye apitiriza: ‘Munthu onsene anaabvera mbapfundzisa andzace, anadzakhala wakuthema toera kupita mu Umambo wakudzulu.’—Mateu 5:19.

Yezu akhondesa makhaliro akuti anakwanisa kucitisa munthu kuswa Mwambo wa Mulungu. Pidamala iye kulonga pya Mwambo kuti ‘leka kupha munthu,’ Yezu athimiza: ‘Munthu onsene anapitiriza kuipirwa na m’bale wace, anadzatongwa pa thando yakutongera miseru.’ (Mateu 5:21, 22) Kupitiriza kuipirwa thangwi ya pidacita munthu unango ndi ngozwi yakuti inaticitisa kupha munthu. Nate-nepa, Yezu alonga pinafunika ife kucita toera tikhale antendere: ‘Iwe ungabweresa muoni wako pa guwa ya ntsembe, penepo mbukumbuka kuti watsukwalisa m’bale wako, siya muoni wako patsogolo pa guwa. Pakutoma ndoko kakhazikise ntendere na m’bale wako, ungamala, bwerera toera upereke muoni wako.’—Mateu 5:24.

Ntemo unango wa Mwambo usakhondesa upombo. Yezu alonga: ‘Leka kucita upombo. Mbwenye ine ndinakupangani kuti munthu onsene anapitiriza kuyang’ana nkazi mbansirira, acita naye kale upombo muntima mwace.’ (Mateu 5:27, 28) Yezu nee akhalonga basi ene pyakukhala na manyerezero akuipa mu ndzidzi wakupepa, mbwenye akhalonga pya ‘kupitiriza kuyang’ana.’ Kupitiriza kuyang’ana munthu unango kunakwanisa kukulisa pifuno pyakuipa. Natenepa, ungaoneka mwai, pifuno pyenepi pinatitsogolera kucita upombo. Mphapo tinacitanji toera kucalira pyenepi? Ndzidzi onsene tisafunika kucita mphole-mphole. Yezu alonga: ‘Diso yako ya

madyo ingakudawisa, ibuluse mbuitaya kutali na iwe. Djanja yako ya madyo ingakudawisa, igwande mbuitaya kutali na iwe.’—Mateu 5:29, 30.

Toera kupulumusa umaso, anthu anango asatawira kubulusa peno kugwanda khundu ya manungo yakuti iri na utenda. Ndi thangwi yace Yezu alonga kuti mphyakufunika kakamwe ‘kutaya kutali’ *cinthu consene*, ngakhale cinthu cakufunika ninga diso na djanja toera kucalira manyerezero aulukwali. Yezu alonga: ‘Mphyadidi kutaya khundu ibodzi ya manungo ako, m’mbuto mwa kuponywa mu Jehena’ (mbuto ikhapisirwa pirombo kunjwa kwa mpanda wa Yerusalemu), yakuti isaimirira kufudzirwatu.

Yezu aperekambo uphungu unalonga kuti tinasalakana tani ale anaticidawira peno kutitsalakana mwakuipa. Iye alonga: ‘Lekani kuthimbana na munthu wakuipa, m’mbuto mwace, munthu angakumenya mbama pa phutu yamadyo, mpasembo phutu yako yabzwere.’ (Mateu 5:39) Pyenepi nee pisabveka kuti ife nkhabe funika kutsidzikizika banja yathu peno manungo athu tingamenywa. Yezu akhalonga pya kumenywa, tayu na cifuno cakupha munthu,

- ◇ Mwakusiyana na anthu akutsandzaya, mbani ali na dzedze, pontho thangwi yanji?
- ◇ Ndi munjira ipi anyakupfundza a Yezu ndi ‘ninga munyu wa dziko yapantsi’ na ‘ceza ca dziko’?
- ◇ Kodi Yezu asapangiza tani kuti asalemedza kakamwe Mwambo wa Mulungu? Fokotozani.
- ◇ Ndi uphungu upi udapereka Yezu toera kucalira manyerezero auphanga na aupombo?

mbwenye kumenywa na cifuno cakupaswa manyadzo. Iye akhalonga kuti ife nkhaba funika kubwezera pyakuipa munthu angatisosa mukutimenya peno kutitikana basi ene toera kutipasa manyadzo.

Uphungu wa Yezu usabverana na mwambo wa Mulungu unalonga pya kufuna ndzathu. Natene pa Yezu apanga anyakubveserace: ‘Pitirizani kufuna anyamalwa anu. Phebererani ale anakutcingani.’ Iye alonga mathangwi a pyenepi pidalanga iye: ‘Toera mupangize kuti ndimwe ana a Baba wanu wakudzulu, thangwi iye asabulusa dzuwa yace toera kugasira anthu adidi na akuipa, pontho asabvumbisira anthu adidi na akuipa ene.’—Mateu 5:44, 45.

Toera kugomezera ntsonga yakufunika ya nkhanani yace ya paphiri Yezu alonga: ‘Musafunika kukhala aungwiro, ninga Baba wanu wakudzulu ndi waungwiro.’ (Mateu 5:48) Mwandimomwene, Yezu nee akhafuna kulonga kuti tinakwanisa kukhala aungwiro mu pinthu pyonsene. Mbwenye mukutowezera Mulungu, tinakwanisa kupangiza ufuni ngakhale kwa anyamalwa athu. M’mafala anango iye akhafuna kulonga kuti tisafunika ‘kupitiriza kukhala anthu antsisi, ninga Babathu wakudzulu ndi wantsisi.’—Luka 6:36.

PHEMBERANI NA NYINDIRANI MULUNGU

Yezu apitiriza na nkhanani yace ya paphiri, mbaceenjeza anyakubveserace: ‘Citani mphole-mphole toera pinthu pyadidi pinacita imwe mukhonde kupi-

cita pamaso pa anthu toera kuoniwa na iwo.’ Yezu nee akhafuna kuti ticite pinthu toera kupangizika ninga ndife adidi mukulonga: ‘Ungapasa cinthu anyakutcerenga, leka kudziwisa anango ninga munacitira apfakafaka.’ (Mateu 6:1, 2) Natene pa, mphyadidi kupasa munthu pinthu pace ekha.

Buluka penepo, Yezu alonga: ‘Pakucita pheberero, lekani kucita ninga apfakafaka. Iwo asaphebera m’masinagoga na pa mphambano toera kuoniwa na anthu.’ Pontho iye alonga: ‘Ungafuna kuphembera, pita n’nyumba mwako, funga nsuwo, buluka penepo phebera kuna Baba wako anakhala pa mbuto yakukhonda kuoneka.’ (Mateu 6:5, 6) Yezu nee akhakhondesa kucita pheberero pamwinji, thangwi iye acitambo pheberero ninga ineyi. Mbwenye akhondesa kucita pheberero toera kuoniwa na kusimbwa na anthu.

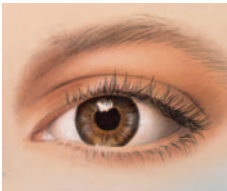
Yezu aperekambo uphingu uyu kwa mwinji: ‘Pakucita pheberero, lekani kulonga pinthu pibodzi pyene mwakubwereza-bwereza ninga munacitira anthu a dziko.’ (Mateu 6:7) Iye nee akhondesa kucita pheberero mwakubwereza-bwereza toera kuphemba cinthu cibodzi cene. Mbwenye akhondesa kubwereza ‘mafala mabodzi ene’ pakucita pheberero. Buluka penepo iye acita pheberero ya citsandzo yakuti ikhali na maphembo manomwe. Maphembo akutoma matatu asafokotoza kuti Mulungu athema kutonga, pontho anakwanirisa pifuniro pyace ninga kuceneswa kwa dzinace, kubwera kwa Umambo wace na kukwanirisa kwa cifuniro cace. Pakumala kulonga pyenepi, tinakwanisambo kuphemba pinafuna ife ninga cakudya ca ntsiku na ntsiku, kulekererwa kwa mada wo athu, kuphemba toera tikhonde kugwa m’mayesero na toera tisudzulwe kwa nyakuipa.

- ◇ Kodi Yezu akhafuna kulonganji na mafala akuti mpasembo phutu yako yabzwere?
- ◇ Tinakhala tani aungwiro ninga Mulungu wathu waungwiro?
- ◇ Ndi pitsogolero pipi pidapereka Yezu thangwi ya pheberero?

Kodi pinthu pyakumanungo pisafunika kukhala pa mbuto ipi mu umaso wathu? Yezu akulumiza mwinji: 'Lekani kukoya mpfuma yanu pa dziko yapantsi, thangwi inadyiwa na maberethe na furuju, pontho inabiwa na mambava.' Unoyu ndi uphungu wadidi kakamwe! Mpfuma zinadzamala, pontho ife nkhabe kufuniwa na Mulungu thangwi yakukhala nazo. Ndi thangwi yace Yezu alonga: 'Koyani mpfuma yanu kudzulu.' Ife tinakwanisa kucita pyenepi mukuikha basa ya Mulungu pa mbuto yakutoma mu umaso wathu. Nkhabe anafuna kutikhondesa kutambira muoni wa umaso wakukhonda mala peno kukhala xamwali wa Mulungu. Natenepa, mafala a Yezu ndi andimomwene: 'Kunakhala mpfuma yako, ndikombo kunakhala ntima wako.'—Mateu 6:19-21.

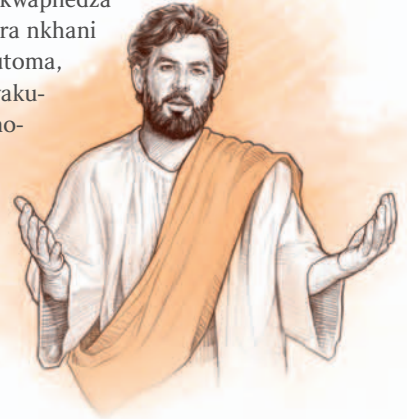

Toera kugomezera ntsonga ineyi, Yezu alonga nsangani ubodzi: 'Ceza ca manungo ndi diso. Natenepa, diso yako ingayang'ana cinthu cadidi basi, manungo ako onsene anadzakhala na ceza. Mbwenye khala diso yako ndi yakuipa, manungo ako onsene anakhala cidima.' (Mateu 6:22, 23) Diso yathu ingaona mwadidi, ndi ninga nyale ya manungo athu. Mbwenye toera ione munjira ineyi,

KUBWEREZERA NTSONGA YAKUFUNIKA PAKUPFUNDISA

Pikhapfundzisa Yezu, midzidzi inango iye akhabwerezera ntsonga yakufunika. Mwacitsandzo, pa Nkhani ya Paphiri, iye apfundzisa anyakubveserace kuti anaphembera tani, pontho aaphedza toera akhale na maonero akulinganira thangwi ya pinthu pyakumanungo.—Mateu 6:9-13, 25-34.

Cifupi na caka cibodzi na hafu, Yezu apfundzisa pontho pinthu pyenepi. (Luka 11:1-4; 12:22-31) Kubwerezera kweneku kwaphedza ale akuti nee abvesera nkhani ineyi paulendo wakutoma, pontho aphedza anyakupfundzace toera akhonde kuduwala ntsonga zakufunika.

diso isafunika kuyang'ana cinthu cibodzi basi cadidi. Kukhonda kucita pyenepi kunakwanisa kucitisa umaso wathu kukhala pa ngozwi. Tingadzuzumika kakamwe na pinthu pyakumanungo, m'mbuto mwakutumikira Mulungu, tinakwanisa kucitisa 'manungo athu onsene kukhala cidima,' mbitifuna kucita pinthu pya dziko.

Buluka penepo, Yezu alonga mafala akukhonda pokanyika: 'Nkhabe munthu anakwanisa kuphatira basa ambuya awiri; thangwi anaida m'bodzi mbafuna unango, peno analemedza m'bodzi mbapwaza unango. Imwe nee munakwanisa kukhala atumiki a Mulungu na a Mpfuma.'—Mateu 6:24.

Anthu anango akhabvesera pikhalonga Yezu, panango akhabvundzika kuti anatsalakana tani umaso wawo. Mbwenye iye aapanga kuti angaikha basa ya Mulungu pa mbuto yakutoma mu umaso, pinango anadzathimizirwa. Yezu alonga: 'Yang'anani mwacidikhodikho mbalame zakudzulu; izo nkhabe

kubzwala mbeu, nee kubvuna peno kukoya cakudya ncikwa, mbwenye Baba wanu wakudzulu asazidye-sa.’—Mateu 6:26.

Mphapo ndiye tani pya maluwa anagumanika m’mapiri? Yezu alonga kuti ‘Salomoni mu mбири yace yonsene nee abvala ninga ibodzi mwa maluwa anewa.’ Pyenepi pisapangizani? ‘Khala Mulungu asabvazika maluwa a ntsanga akuti lero alipo, mangwana mbapiswa na moto, kodi iye nee anabvazikambo imwe anthu a cikhulupiro cakucepta?’ (Mateu 6:29, 30) Yezu apereka uphungu uyu: ‘Lekani kudzudzumika mbamulonga kuti: Tinadyanji, peno tinamwanji, peno tinabvalanji? Thangwi pyonsene ipi ndi pinthu pyakuti anthu a dziko asapifuna kakamwe. Baba wanu wakudzulu asadziwa kuti imwe musafuna pinthu pyenepi pyonsene. Natenepe, pitirizani kuikha pa mbuto yakutoma Umambo wa Mulungu na ulungami wace, pinthu pyenepi pyonsene munadzapithimizirwa.’—Mateu 6:31-33.

TINAGUMANA TANI UMASO

Apostolo na anthu anango akucepeseka, akhali dzololo toera kucita pinakomeresha Mulungu, mbwenye nee mbapidakwanisika m’makhaliro a ndzidzi wawo. Mwacitsandzo, Afarisi azinji akhasandika anango mwakusowa mathangwi. Ndi thangwi yace Yezu aacenzeza: ‘Lekani kutonga andzanu, toera Mulungu akhonde kukutongani; thangwi munjira inatongera imwe andzanu, munadzatongwambo sawasawa.’—Mateu 7:1, 2.

Mphyakuipa kutowezera Afarisi akuti akhasandika kakamwe andzawo ninga pidalonga Yezu: ‘Kodi boliboli anakwanisa kutsogolera boliboli ndzace? Kodi uwiri wawo nee anagwera n’djenje?’ Anyakubvesera a Yezu akhafunika kukhala na maonero api kwa anthu anango? Nee akhafunika kusandika andzawo mwakuwanga, thangwi mbapidatso-golera ku madawo makulu kakamwe. Iye abvundza: ‘Unakwanisa tani kupanga m’bale wako kuti: M’bale, bwera ndikubuluse cirombo cing’ono ciri n’diso mwako, uku phindi ya muti iri n’diso mwako? Mp fakafaka! Pakutoma bulusa phindi ya muti iri n’diso mwako, buluka penepo unakwanisa kuona

mwadidi kuti unabulusa tani cirombo cing’ono ciri n’diso mwa m’bale wako.’—Luka 6:39-42.

Pyenepi nee pisabveka kuti anyakupfundza asakhondeswa kusandika munthu. Yezu aapanga: ‘Lekani kupasa anambwa pinthu pya Mulungu, pontho lekani kuponyera nkhumba miyala ya ntengo ukulu.’ (Mateu 7:6) Undimomwene wa Mafala a Mulungu ndi wakufunika ninga miyala ya ntengo ukulu. Munthu angapangiza n’khaliro ninga wa pinyama,

mbakhonda pangiza cifuno ku undimomwene unoyu wakufunika, anyakupfundza asafunika kubuluka mbasaka anthu akuti anatawira kubva mphan-gwa.

Yezu agomezera pontho kufunika kwa kucita phe-mbero. Iye alonga: ‘Pitirizani kuphemba, munadza-paswa.’ Mulungu ali dzololo toera kutawira maphe-mbero athu ninga pidalonga Yezu kuti: ‘Mbani mwa imwe wakuti mwanace angaphemba nkate, anampasa mwala? Khala imwe, maseze ndimwe anyakudawa musadziwa kupasa pinthu pyadidi ananu, ndiye tani Baba wanu wakudzulu, iye anadzapasa pinthu pyadidi ale anam’phemba!’—Mateu 7:7-11.

Buluka penepo Yezu akhazikisa n’dida uyu wa makhaliro: ‘Pinthu pyonsene pinafuna imwe kuti anthu akucitireni, imwe musafunikambo kuacitira

pitodzi pyene.’ Ife tisafunika kuphatisira uphungu unoyu ntsiku zonsene. Ninga pidalonga Yezu, panango pinakhala pyakunentsa kubvera uphungu wakuti ‘pitani na pa nsuwo ung’ono, thangwi nsuwo ukulu na nseu ukulu usatsogolera anthu toera kufudzwa, mbwenye ndi azinji asapita na nsuwo unoyu; mbwenye, nsuwo unatsogolera ku umaso ndi ung’ono, nseu wacembo ndi wakucepta, pontho ndi anthu akucepta anaugumana.’—Mateu 7:12-14.

Yezu akhadziwa kuti anthu anango mbadayesera kupeusa anyakupfundza munjira yakuenda ku umaso wakukhonda mala, natenepa iye acenjeza: ‘Citani mpholemphole na aprofeta authambi anabwera kuna imwe

mbadabvala nthembe ya bira, mbwenye mwandimomwene, iwo ndi mibindzi yaukali.’ (Mateu 7:15) Yezu alonga kuti ife tinakwanisa kudzindikira miti yadi-di na yakuipa kubulukira ku misapo yawo. Anthu alandana na miti. Natenepa, tinakwanisa kudzindikira aprofeta authambi kubulukira ku pipfundziso na macitiro awo. Yezu afokotoza kuti munthu anadziwika ninga nyakupfundza wace, tayu basi kubulukira ku *pinalonga* iye, mbwenye na *macitiro* ace. Anthu anango asalonga kuti Yezu ndi Mbuya wawo, kodi unoyu ndi undimomwene khala iwo nee asacita cifuno ca Mulungu? Yezu alonga: ‘Ine ndinadzaapanga: Cipo ndakudziwani! Bulukani pamaso panga, imwe anyakucita pyakuipa!’—Mateu 7:23.

Kunkhomo kwa nkhani yace ya paphiri, Yezu alonga: ‘Munthu onsene anabva mafala anga mbacita pinalonga iwo, analandana na munthu wandzeru adamanga nyumba yace pa mwala. Madzi abumba, mikulo mbidzala, mphepo ikulu yamenya nyumba ineyi, mbwenye iyo nee yafudzika thangwi ikhadamangwa pa mwala.’ (Mateu 7:24, 25) Thangwi yanji nyumba nee yagwa? Thangwi mwana-ciro ‘akumba mwakuzika kakamwe mpaka kuphata mwala.’ (Luka 6:48) Pyenepi pisapangiza kuti kubva basi mafala a Yezu si pyakukwana tayu, tisafunika kuaphatisira.

Mphapo ndiye tani kwa ule ‘anabva mafala mbakhonda kuaphatisira?’ Munthu unoyu alandana na ‘munthu wakusowa ndzeru adamanga nyumba yace pa tcetca.’ (Mateu 7:26) Madzi na pyondzi pinakwanisa kufudza nyumba ineyi.

Anthu azinji adzumatirwa na njira ikhaphfundzisa Yezu pa nkhani ineyi ya paphiri. Iye akhaphfundzisa ninga munthu wa cidzo, tayu ninga atsogolera auphemberi. Panango azinji mwa ale adabvesera nkhani yace akhala anyakupfundzace.

- ◇ Thangwi yanji mpfuma zauzimu ndi zakufunika kakamwe, pontho tinazigumana tani?
- ◇ Thangwi yanji atowereri a Yezu nee akhafunika kudzudzumika na pyantsogolo?
- ◇ Kodi Yezu alonganji thangwi yakutonga anango, mbwenye thangwi yanji m’midzidzi inango tisafunika kusandika andzathu?
- ◇ Yezu alonganji pontho thangwi ya phembero, pontho iye alonganji thangwi ya n’dida wa makhaliro adidi?
- ◇ Kodi Yezu apangiza tani kuti ndi pyakunentsa kukhala nyakupfundzace, na ngozwi yakupeuswa?

NKULU WA ANYANKHONDO APANGIZA CIKHULUPIRO CAKUWANGA

MATEU 8:5-13 LUKA 7:1-10

Pakumala kucita Nkhani yace ya Paphiri, Yezu aenda ku nzinda wa Kafarnau. Kweneko, akulu anango Aciyuda anfendedzera. Iwo atumwa na mamuna wa dzindza inango kuti ndi nkulu wa anyankhondo Wa-ciroma.

Nyabasa wa nkulu wa anyankhondo wakuti akhahfuna kakamwe akhali cifupi na kufa thangwi ya utenda. Maseze iye akhali munthu wakukhonda khulupira, asaka Yezu toera kuphedzwa. Ayuda apanga Yezu kuti nyabasa wa nkulu wa anyankhondo ‘aphatwa na utenda ukulu kakamwe, pontho iye nkhabe kwanisa kulamuka.’ (Mateu 8:6) Akulu Aciyuda apanga Yezu kuti akhafunika kuphedza nkulu wa anyankhondo, mbafokotoza: ‘Iye asafuna mbumba yathu, pontho iye amangisa sinagoga yathu.’ —Luka 7:4, 5.

Natenepa, Yezu na akulu aenda kunyumba kwa nkulu wa anyankhondo. Pikhali iwo dhuzi na kufika, ntsogoleri atuma axamwali ace toera kulonga: ‘Mbuya, lekani kunentseka, thangwi nee ndathema kukutambirani panyumba panga. Na thangwi ineyi, ndaona kuti nee ndathema kubwera kuna imwe.’ (Luka 7:6, 7) Ceneci ndi cipangizo cakupepeka ca munthu wakuti asatumambo andzace. Pyenepi pyapangiza kuti mamuna unoyu akhali wakusiyana na a ku Roma akuti akhatsalaksana mabitcu mwakuipa. —Mateu 8:9.

Mwakukhonda penula nkulu unoyu wa anyankhondo akhadziwa kuti Ayuda akhacalira kucita uxamwali na anthu akukhonda khala Ayuda. (Mabasa 10:28) Panango ndi thangwi yace ntsogoleri atuma axamwali ace toera kuphamba kuna Yezu kuti: ‘Longani fala basi, natenepa nyabasa wanga anawanga.’ —Luka 7:7.

Yezu adzumatirwa na pyenepi, mbalanga: ‘Ine ndinakupangani kuti mu dziko ya Izraeli ndidzati kugumana munthu wacikhulupiro cikulu ninga ceneci.’ (Luka 7:9) Pakubwerera kunyumba kwa nkulu wa anyankhondo, axamwali ace adzindikira kuti nyabasa wakuti akhaduwala kakamwe awangiswa.

Pakumala kucita cirengo ceneci, Yezu abandza mwai toera kulonga kuti anthu akukhonda khala Ayuda akuti ali na cikhulupiro, anadzapaswa nkhombo, mbalanga: ‘Anthu azinji a kumabulukiro a dzuwa na a kumadokero a dzuwa, anabwera mbakhala pa meza pabodzi na Abhrahamu, Izaki na Yakobe mu Umambo wakudzulu.’ Ndiye tani Ayuda akukhonda kukhulupira.

ra? Yezu alonga kuti iwo ‘anadzaponywa kunja mu cidima; mwenemu iwo anadzalira mbakukuta mano awo.’ —Mateu 8:11, 12.

Inde, Ayuda andimomwene akuti nee atawira mwai udaperekwa kwa iwo pakutoma wakucita khundu mu Umambo pabodzi na Kristu anadzakhondiwa. Mbwenye anthu akukhonda khala Ayuda anadzatambirwa mbadya pa meza yace peno ‘Umambo wakudzulu.’

- ◆ Thangwi yanji Ayuda acita phembo toera kuphedza ntsogoleri wa anyankhondo wakukhonda khala Muyuda?
- ◆ Thangwi yanji nkulu wa anyankhondo nee atambira Yezu panyumba pace?
- ◆ Ndi cidikhiro cipi cidapereka Yezu kwa anthu akukhonda khala Ayuda?

YEZU ALAMUSA MULI AKUFA MWANA WA NZICE

LUKA 7:11-17

Pakumala kuwangisa nyabasa wa nkulu wa anyankhondo, Yezu aenda ku Nayini, nzinda wa makilometru akupiringana 30 kukhundu ya kumadokero a dzuwa a Kafarnau. Mbwenye iye nee akhali ekha. Iye akhali na anyakupfundzace na mwinji ukulu wa anthu. Pikhali iye cifupi na Nayini kunja kukhadoka. Iwo agumana Ayuda azinji mbakaenda kaikha nyakufa. Akhali manungo a mwana m'phale akhaenda kaikhwa mu nthu-mbi.

Adatsukwala kakamwe ndi mai wace m'phale unoyu. Iye ndi nzice, pontho mwanace m'bodzi basi alowa. Pidalowa mamunace, iye akhanyindira mwanace unoyu m'bodzi basi wakuti akhanfuna kakamwe. Mbwenye pa ndzidzi unoyu mwanace alowa. Mphapo iye mbadakhala na ani, pontho mbadaphedzwa na ani?

Pidaona Yezu nkazi unoyu, atsukwala kakamwe thangwi ya nyatwa ikhathimbana na iye. Toera kupasa cinyindiro kuna nzice, Yezu ampa-

nga mwantsisi: "Leka kulira." Iye afendedza cifupi mbaphata baulu ikhali na munthu wakufa. (Luka 7:13, 14) Pidacita Yezu pyadzudzumisa kakamwe anthu mbalimira kufamba. Panango azinji abvundzika, "Kodi pyenepi pisabvekanji, pontho iye asafuna kucitanji?"

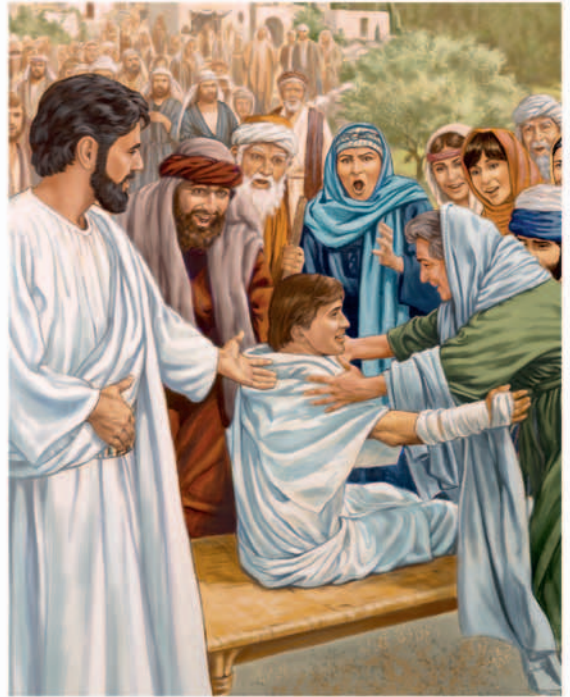
Mphapo ale anafamba na iye akuti aona pirengo pidacita iye na kuwangisa mautenda mazinji acitanji? Iwo cipo aona Yezu mbalamusa munthu muli akufa. Ngakhale iwo abva kuti kalene anthu alamuswa muli akufa, mphapo Yezu mbadakwanisambo kucita pyenepi? (1 Amambo 17:17-23; 2 Amambo 4:32-37) Yezu alonga: 'M'phale, ine ndikukupanga: lamuka!' (Luka 7:14) M'phale alamuka mbatoma kulonga. Yezu ampe-reka kuna mai wace wakuti adzumatirwa, mbwenye akhali wakutsanzaya thangwi nee akhali-bve ekha.

Pidaona anthu pyenepi, asimba Yahova, Nyakupasa Umaso mukulonga: 'Mprofeta wankulu

afika pakati pathu.’ Pakumala kubvesesa mabvekeru a pidacita Yezu, anango alonga: ‘Mulungu abvera ntsisi mbumba yace.’ (Luka 7: 16) Mphangwa za cirengo ceneci cakudzumatirisa zamwazika mwakucimbiza mu cisa consene, ngakhale cisa cidakula Yezu, ku Nazareti wa nsindzo wa makilometru 10. Mphangwa zenezi zafikambo ku Yudeya.

Juwau M’batizi akhapatiriza n’kaidi, pontho akhafuna kakamwe kudziwa mabasa akhacita Yezu. Anyakupfundza a Juwau ampanga pya pirango pyenepe. Kodi iye atawira tani?

-
- ◆ Ninji pidacitika mu ndzidzi ukhafika Yezu ku Nayini?
 - ◆ Yezu akhuyiwa tani na pidaona iye, mphapo iye acitanji?
 - ◆ Anthu acitanji thangwi ya pidacita Yezu?

JUWAW ASAFUNA KUTI YEZU AMPANGE KUTI IYE NDI MESIYA

MATEU 11:2-15 LUKA 7:18-30

Pakhadapita cifupi na caka cibodzi Juwau M’batizi mbali n’kaidi. Ngakhale tenepo, iye abva pya mabasa akudzumisa a Yezu. Mwakukhonda penula, Juwau atsandzaya kakamwe pidabva iye na anyakupfundzace kuti Yezu alamusa muli akufa mwana wa nzi-ce wa ku Nayini. Mbwenye Juwau asafuna kudziwa na Yezu kuti pyonsene ipi pisabvekanji. Natenepa, Juwau atuma anyakupfundzace awiri toera kabvundza Yezu: ‘Kodi ndimwe adalongwa kuti Anabwera, peno tisafunika kudikhira unango?’—Luka 7:19.

Kodi mbvundzo unoyu ukhaphangiza kuti iye akhali wakusowa cikhulupiro? Juwau akhali mamuna wacikhulupiro thangwi mu ndzidzi udabatizwa Yezu cifupi na pyaka piwiri nduli, aona nzimu wakucena mbubwera pana Yezu, pontho abva fala ya Mulungu ikhaphangiza kuti atawira Yezu ninga mwanace. Iye nkhabe mathangwi akupenula cikhulupiro ca Juwau. Mbidakhala kuti cikhulupiro ca Juwau cafewa, Yezu nee mbadansimba ninga pidacita iye mu ndzidzi unoyu. Mphapo, khala Juwau nee akhaphenula, thangwi yanji acita mbvundzo unoyu kuna Yezu?

Panango Juwau akhafuna kubva Yezu mbalanga ekha kuti iye ndi Mesiya. Pyenepi mbipidawangisa cikhulupiro ca Juwau mu ndzidzi ukhathabuka iye n’kaidi. Mbwenye mbvundzo wa Juwau panango ukhali na mabvekero anango. Iye akhadziwa maprofesiya a Bhibhlya analonga kuti Wakudzodzwa wa Mulungu anadzakhala mambo na mpulumusi. Mu ndzidzi unoyu, Juwau akhali na miyezi mizinji n’kaidi, kutomera ndzidzi udabatizwa Yezu. Natenepa Juwau abvundza khala anabwera munthu unango anafuna kupitira mbuto Yezu wakuti anadzakwanirisa pyonsene pidalongwa thangwi ya basa ya Mesiya.

M’mbuto mwa kulongeratu kuna anyakupfundza a Juwau kuti ‘Inde, ine ndine Ule akhafuna kubwera,’ Yezu apangiza kuti ali na ciphedzo ca Mulungu mukuwangisa anthu azinji akuti akhali na maute-nda akusiyana-siyana. Buluka penepo, iye apanga anyakupfundza anewa: ‘Ndokoni kampange Juwau pire pinabva imwe na pinaona imwe: Cincino maboliboli ali kuona, anyakulamala miyendo ali kufamba,

anyamatanya akuwangiswa, madhrodhro ali kubva, anthu akufa ali kulamuswa, pontho anyakutcerenga ali kubva mphangwa zadidi.’—Mateu 11:4, 5.

Panango Juwau acita mbvundzo unoyu thangwi akhafuna kuti Yezu acite pizinji kupiringana pirengo pikhacita iye, peno toera am’buluse n’kaidi. Mbwenye Yezu akhafuna kulonga kuti Juwau nee akhafunika kudikhira pirengo pinango kupiringana pikhacita iye.

Pidabuluka anyakupfundza a Juwau, Yezu aphe-dza mwinji toera kubvesesa kuti Juwau ndi nkulu kupiringana mprofeta. Iye ndi ‘nyakupereka mphangwa’ wa Yahova adalongwa mu profesiya ya Malakiya 3:1. Pontho, iye ndi mprofeta Eliya adalongwa pa Malakiya 4:5, 6. Yezu afokotoza: ‘Mwandimomwene ndinakupangani kuti mwa anthu onsene adabalwa na nkazi, nkhabepo nkulu kakamwe kupiringana Juwau M’batizi. Mbwenye munthu wang’ono mu Umambo wakudzulu, ndi nkulu kupiringana iye.’—Mateu 11:11.

Pakulonga kuti wang’ono mu Umambo wakudzulu ndi nkulu kupiringana Juwau, Yezu akhafuna kulonga kuti Juwau nee anadzakhala mu Umambo wakudzulu. Maseze iye akhunganyira Yezu njira, Juwau afa mu ndzidzi wakuti Kristu adzati kufungula njira yakudzulu. (Ahebere 10:19, 20) Natenepa, Juwau akhali mprofeta wakukhulupirika wa Mulungu, pontho anadzakhala pa dziko yapantsi mu Umambo wa Mulungu.

- ◇ Thangwi yanji Juwau avundzisa kuti Yezu ndiye Akhafuna kubwera peno akhafunika kudikhira unango?
- ◇ Kodi Yezu alonga kuti Juwau M'batizi akwanirisa maprofesiya api?
- ◇ Thangwi yanji Juwau M'batizi nee anadzakhala na Yezu kudzulu?

YEZU ASANDIKA DZINDZA YAKUUMA NTIMA

MATEU 11:16-30 LUKA 7:31-35

Yezu akhalemedza kakamwe Juwau M'batizi, mpha-po anthu akhali na maonero api kuna Juwau? Yezu alonga: 'Dzindza iyi yalandana na anang'ono adakhala pa misika mbacemera andzawo, mbalonga: lfe takuimbirani citoliro, mbwenye imwe nee mwabvina; ife takuimbirani nyimbo zaciliro, mbwenye imwe nee mwapangiza kutsukwala kwanu.'—Mateu 11:16, 17.

Kodi Yezu akhafuna kulonganji? Iye afokotiza: 'Juwau abwera mbakhonda kudya nee kumwa, mbwenye anthu asalonga kuti, iye ali na dimonyo. Mwana wa munthu abwera mbadya na kumwa, mbwenye anthu asalonga, Onani! Munthu wakudyesa na wakumwa kakamwe vinyu, xamwali wa anyakulipisa misonkho na wa anyakudawa.' (Mateu 11:18, 19) Natenepe, Juwau akhali na umaso wakukhonda funa pizinji ninga Nazireu. Mbwenye dzindza ineyi ikhalonga kuti iye akhali na dimonyo. (Numero 6:2, 3; Luka 1:15) Kukhundu inango, Yezu akhali na umaso wakuti anthu ali nawo. Iye akhadya na kumwa, mbwenye anthu akhampambizira kuti akhapingana midida. Pisakhala ninga nkhaba kwanisika kukomeresa anthu.

Yezu akhalandanisa anthu anewa ninga ana akukhala pa misika, akuti nkhaba funa kubvina mu ndzidzi wakuti anango akuliza citoliro peno kutsukwala mu ndzidzi wakuti anango akulira. Yezu alonga: 'Mwandimomwene, udziwisi wa munthu usapangizika na mabasa akulungama anacita iye.' (Mateu 11:16, 19) Natenepe, 'mabasa' a Juwau na a Yezu asapangiza kuti kupambizirwa kwawo kukhali kwauthambi.

Pakumala kulonga kuti dzindza ineyi ndi yakuuma ntima, Yezu asandika mizinda ya Korazini, Bhetisaidha na Kafarnau kukhacita iye pirengo. Yezu alonga kuti mbadacita pirengo pyenepi ku mizinda ya Feni-

sya yakuti ndi Tiro na Sidhoni, iyo mbidatcunyuka. Iye alongambo pya Kafarnau, kudatoma iye utumiki wace. Ngakhale tenepo anthu nee mbadatawira mphanngwa zace. Yezu alonga thangwi ya nzinda: 'Pa Ntsiku Yakutongwa kwawo, kunapiringana kutcunyuswa kudacitwa nzinda wa Sodhoma.'—Mateu 11:24.

Buluka penepo Yezu asimba Babace, wakuti abisa undimomwene wakufunika kakamwe wauzimu kuna 'anthu audziwisi na andzeru,' mbwenye aupangiza kuna anthu akucepeseka ninga anang'ono. (Mateu 11:25) Natenepe, iye asacemera anthu ninga anewa: 'Bwerani kuna ine imwe monsene adaneta na adalemerwa, ine ndinadzakupumisani. Kwatani ntolo wanga mbamupfundza kubulukira kwa ine, thangwi ndine wakupfulika na wakucepeseka, natenepe munadzagumana ciwangiso. Ntolo wanga ndi wakukhonda nentsa, pontho pinakuphembani ine toera kukwata ndi pyakululupa.'—Mateu 11:28-30.

Kodi Yezu abalangaza tani anthu? Atsogoleri auphemberi akhapasa anthu ntolo wakulemera kubulukira ku misambo yakunentsa kakamwe ninga yakubvera ntemo wa ntsiku ya Sabudu. Mbwenye Yezu abalangaza anthu mu kuapfundzisa undimomwene wa Mulungu, wakuti mbudaasudzula ku misambo ineyi. Iye apangizambo kuti asapibva tani angaona kuti anthu akupondererwa na mautongi andale na kulemerwa thangwi ya madawo. Natenepe, Yezu apangiza kuti analekererwa tani madawo awo na kukhazikisa ntendere na Mulungu.

Onsene anatawira ntolo wa Yezu anakwanisa kuperekeka kwa Mulungu na kutumikira Babathu wakudzulu waufuni na wantsisi. Kucita pyenepi nee pisaphataniza kuthuka ntolo wakulemera, thangwi matongerero a Mulungu nee asanentsa toera kuabvera.—1 Juwau 5:3.

- ◇ Ndi munjira ipi anthu a ntsiku za Yezu akhali ninga anang'ono?
- ◇ Ninji pidakulumiza Yezu toera kusimba Babace wakudzulu?
- ◇ Ndi munjira zipi anthu azinji akulemerwa, mphapo Yezu aabalangaza tani?

PFUNDZIRO INALONGA PYA KULEKERERA

LUKA 7:36-50

Anthu atawira munjira zakusiyana pinthu pikhacita Yezu na pikhalonga iye, mwakubverana na pikhanyerezera iwo. Pyenepi pyaoneka pakweca panyumba inango ku Galileya. Nfarisi wakucemerwa Simau acemera Yezu toera kudya panyumba pace, panango toera kudziwa mwadidi ule anacita mabasa akudzumisa. Yezu atawira ncemerero thangwi aona kuti unoyu mbudakhala mwai wakupfundzisa anthu akhafuna kugumanika penepo, ninga pidacita iye na anyakulipisa misonkho na anyakudawa.

Mbwenye Yezu nee atambirwa ninga pikhacitirwa alendo onsene. Ku Palestina, mulendo angafika panyumba akhatsukwa miyendo yace na madzi akuthondola, thangwi iye akhapita na masandali m'miseu ya pfumbi, miyendo ikhapsewipa, pontho ikhapisa kakamwe. Mbwenye iwo nee acita pyenepi kuna Yezu. Iye nee ampswompswonwa mu ndzidzi udafika iye. Nsambo unango wakuti ukhacitwa, ndi kuikha mafuta mu nsolo wa mulendo, mbwenye iwo nee acita pyenepi kuna Yezu. Kodi pyenepi pisapangiza kuti Yezu atambirwa mwadidi?

Alendo onsene akhala n'khundu mwa meza mbatoma kudya. Mu ndzidzi ukhadya iwo, nkazi unango wakukhonda cemerwa apita mwacibisobiso. Iye asadziwika mu 'nzinda unoyu ninga nyakudawa.' (Luka 7:37) Anthu onsene akusowa ungiro ndi akudawa, mbwenye nkazi unoyu akharoniwa ninga waulukwali. Panango iye abva pipfundziso pya Yezu, kuphatanizambo ncemerero toera 'onsene adaneta na adalemerwa aende kuna iye toera apumiswe.' (Mateu 11:28, 29) Mukukulumizwa na mafala a Yezu na mabasace, acita pyonse ne toera kugumanikana naye.

Iye abwera na kunduli kwa Yezu mbagodama pa miyendo yace. Misozi yace yagwa pa miyendo ya Yezu mbaipukuta na tsisi yace. Buluka penepo ampswompswona miyendo ya Yezu mbaikhwaza mafuta akununkhira adabweresa iye. Simau

nee akomerwa na pyenepi mbanjerezera: 'Munthu uyu mbadakhala mprofeta, mwandimomwene iye mbadadziwa kuti mbani nkazi uyu adam'phata, mbadadziwa kuti iye ndi nyakudawa.'—Luka 7:39.

Pidacita iye pikhanyerezera Simau, Yezu alonga: 'Simau, ndina mphangwa pang'ono na iwe.' Iye atawira: 'Mpfundzisi, longani!' Yezu apitiriza: 'Amuna awiri akhali na mangawa kuna mamuna unango; m'bodzi afiyari madhenaryo 500, mbwenye unango afiyari madhenaryo 50. Pidasowa iwo cinthu toera kubwezera mangawa awo, iye aalekerera. Mphapo, mbani mwa iwo anadzanfuna kaka mwe?' Simau atawira: 'Ndisanyerezera kuti ndi ule adalekerera iye mangawa makulu.'—Luka 7:40-43.

Yezu atawira mbapanga Simau: 'Ukuona nkazi uyu? Ine ndapita n'nyumba mwako; iwe nee wandipasa madzi toera kutsuka miyendo yanga. Mbwenye nkazi uyu atotesa miyendo yanga na misozi yace mbaipukuta na tsisi yace. Iwe nee wandimpswompswona, mbwenye nkazi uyu, kubulukira pa ndzidzi udapita ine muno, iye apitiriza kumpswompswona miyendo yanga. Iwe nee waikha mafuta munsolo mwanga, mbwenye nkazi uyu akhwaza mafuta akununkhira m'miyendo yanga.' Yezu akwanisa kuona pikhacita nkazi kuti atcunyuka na ntima onsene ku makhaliro ace akuipa. Natenepe, iye alonga: 'Madawo ace alekererwa, maseze ndi mazinji. Thangwi iye andifuna kakamwe. Mbwenye ule analekererwa pang'ono, asafuna pang'ono.'—Luka 7:44-47.

Pyenepi nee pisabveka kuti Yezu asatawirisa makhaliro aulukwali. M'mbuto mwace, iye akhafuna kupangiza kuti ntsisi zamphedza kudziwa kuti thangwi yanji anthu acita madawo makulu, buluka penepo mbaicunyuka mbaenda kuna Kristu toera kubalangazwa. Nkazi abalangazika pidalonga Yezu kuti: 'Madawo ako alekererwa. Cikhulupiro cako cakupulumusa, ndoko mu ntendere.'—Luka 7:48, 50.

- ◇ Yezu atambirwa tani na Simau?
- ◇ Thangwi yanji nkazi wa cisa ceneci asaka Yezu?
- ◇ Ndi nsangani upi udaphatisira Yezu, mphapo aufokotoza tani?

KODI YEZU ACITA PIRENGO NA MPHAMBVU ZA ANI?

MATEU 12:22-32 MARKO 3:19-30 LUKA 8:1-3

Pidamala iye kwene kulonga thangwi yakulekera panyumba ya Nfarisi Simau, Yezu acita ulendo unango wakumwaza mphangwa ku Galileya. Ndi caka caciwiri ca utumiki wace, pontho iye nee akucita ekha ulendo unoyu. Apostolo 12 ali na iye, kuphatanizambo akazi anango akhadabulusa iye ‘madimonyo na kuwangisa mautenda awo.’ (Luka 8:2) Mwa iwo akhalipo Mariya Madhalena, Suzana na Juwana, wakuti mamunace ndi ntsogoleri wa anyankhondo wa Mambo Herodhi Antipa.

Mu ndzidzi wakuti anthu azinji akhaphundza pya Yezu, anango akhaipirwa na pipfundziso pyace. Pyenepi pyaoneka pakweca mu ndzidzi wakuti mamuna unango wakuti akhali boliboli na bewewe akhathabuswa na dimonyo, mbaendeswa kuna Yezu toera kuwangiswa. Pidamala iye kuwangiswa, iye nee athabuswabve na dimonyo thangwi akhakwani-

sa kuona na kulonga. Anthu adzumatirwa mbalanga: ‘Kodi uyu si Mwana wa Dhavidhi tayu?’—Mateu 12:23.

Panyumba ikhali Yezu pakhali mwinji ukulu kakamwe kwakuti Yezu na anyakupfundzace acimwana kudya. Natenepa si onsene tayu akhakhulupira kuti Yezu ndi ‘Mwana wakupikirwa wa Dhavidhi.’ Apfundzisi a mwambo anango na Afarisi abwera kubuluka ku Yerusalemu, tayu toera kupfundziswa na Yezu peno toera kumphedzera. Iwo asapanga anthu: ‘Iye ali na Bhelizebhu’ wakuti ndi ‘nkulu wa madimonyo.’ (Marko 3:22) Acibale a Yezu pidabva iwo uvuyaviya unoyu, abwera mbakwata Yezu. Thangwi yanji acita pyenepi?

Mpaka ndzidzi unoyu, abale a Yezu nee akhakhulupira kuti iye ndi Mwana wa Mulungu. (Juwau 7:5) Yezu anaoneka kuti akucitisa uvuyaviya asiyana na Yezu adakula na iwo ku Nazareti. Iwo akhanyerezera

kuti panango ciripo cikhanentsa Yezu mbalanga: ‘Iye ali na nsala.’—Marko 3:21.

Kodi pidalanga iwo pikhali pyandimomwene? Yezu awangisa mamuna wakuti akhathabuswa na dimonyo mbakwanisa kuona na kulonga. Nkhabepo anakwanisa kupokanya pyenepi. Mbwenye apfundzisi a mwambo na Afarisi ayesera kupswipisa makhaliro adidi a Yezu mukumpambizira. Iwo alonga: ‘Iye asabulusa madimonyo na mphambvu za Bhelizebhu, ntongi wa madimonyo.’—Mateu 12:24.

Nakuti Yezu asadziwa pinanyerezero apfundzisi a mwambo na Afarisi, iye alonga: ‘Umambo onse ne wakugawika okhene usafudzika, pontho nzinda peno nyumba yakugawika yokhene isagwa. Munjira ibodzi ene, khala Sathani asathamangisa Sathani, pyenepi pisabveka kuti iye agawika ekhene. Mphapo umambo wace unapitiriza tani kuwanga?’—Mateu 12:25, 26.

Afarisi acimwana kupokanya pidalanga Yezu. Afarisi asadziwa kuti Ayuda anango asabulusambo madimonyo. (Mabasa 19:13) Nateneza Yezu abvundza: ‘Khala ine ndisabulusa madimonyo na mphambvu za Bhelizebhu, mphapo anyakupfundza anu asabulusa na mphambvu za ani?’ M’mafala anango, kupambizira kukhacita iwo kwa Yezu kukhaphatisirwa kwa iwo ene. Yezu apitiriza kulonga nawo: ‘Khala ndisabulusa madimonyo na mphambvu ya nzimu wa Mulungu, pisabveka kuti Umambo wa Mulungu wafika kuna imwe.’—Mateu 12:27, 28.

Yezu abulusa madimonyo toera kupangiza kuti ali na mphambvu kakamwe kupiringana Sathani. Iye alonga: ‘Munthu anakwanisa tani kupita n’nyumba mwa munthu wamphambvu mbankwatira pinthu pyace, angakhonda kum’ manga pakutoma? Angamala kum’ manga, anakwanisa kutapata pinthu

pya n’nyumba mwace. Munthu onsene anakhonda kukhala kukhundu yanga, ndi nyamalwa wanga, pontho ule anakhonda kuphata na ine basa yakugumanya anthu toera abwere kuna ine, asaamwaza.’ (Mateu 12:29, 30) Mwandimomwene, apfundzisi a mwambo na Afarisi nee ali kukhundu ya Yezu, nate-nepa iwo asapangiza pakweca kuti ali kukhundu ya Sathani. Iwo asacitisa anthu kukhala kutali na Mwana wa Mulungu, wakuti asacita pinthu na ciphedzo ca Yahova.

Yezu asumula anyamalwa ace: ‘Anthu anadzalekererwa pinthu pyonsene, mwakukhonda tsalakana madawo anacita iwo na mafala akutikana analonga iwo. Mbwenye munthu onsene anatikana nzimu wakucena, cipo anadzalekererwa, mbwenye ali na mulando wa madawo akukhonda mala.’ (Marko 3:28, 29) Nyerezerani kuti pyenepi pisabvekanji kwa ale anapasa Sathani cidzo thangwi ya pinthu pyakuti mwandimomwene pyacitwa na ciphedzo ca nzimu wa Mulungu!

- ◇ Mbani ali pabodzi na Yezu paulendo wace waciwiri wakuenda ku Galileya?
- ◇ Thangwi yanji acibale a Yezu akhafuna kunkwata?
- ◇ Kodi apfundzisi a mwambo na Afarisi ayesera tani kupambizira Yezu, mphapo iye aatawira tani?

YEZU ASANDIKA AFARISI

MATEU 12:33-50 MARKO 3:31-35 LUKA 8:19-21

Pidalonga apfundzisi a mwambo na Afarisi kuti Yezu nee asabulusa madimonyo na mphambvu ya Mulungu, pisapangiza kuti iwo akhatikana nzimu wakucena. Kodi iwo akhali kukhundu ya ani—ya Mulungu peno ya Sathani? Yezu alonga: ‘Khala ndimwe muti wadidi, misapo yanu inadzakhalala yadidi; mbwenye khala ndimwe muti wakuipa, misapo yanu inadzakhalambo yakuipa, thangwi muti usadziwika na misapo yace.’—Mateu 12:33.

Mphyakusowa ndzeru kulonga kuti Yezu asabulusa madimonyo na mphambvu ya Sathani. Ninga mudafokotoza Yezu pa Nkhani ya Paphiri, nsapo ungakhala wadidi, muti ndi wadidi, tayu wakubvunda. Kodi nsapo wa Afarisi na kupambizira kwawo Yezu kusapangizani? Iwo ndi akuipa. Yezu aapanga: ‘Imwe ana a nyoka, nakuti ndimwe anthu akuipa, munakwanisa tani kulonga pinthu pyadidi? Thangwi mulomo usalonga pire pidadzala muntima.’—Mateu 7:16, 17; 12:34.

Inde, mafala athu ndiwo anapangiza makhaliro a ntima wathu, pontho tibatongwa thangwi ya pyenepi. Na thangwi ineyi, Yezu alonga: ‘Ine ndinakupangani kuti pa Ntsiku Yakutongwa, anthu anadzatawirira mulando wa mafala onsene akhonda thema analonga iwo; khala mafala ako ndi adidi, unadzaoniwa kuti ndiwe wakulungama, mbwenye khala mafala ako ndi akuipa, unadzakhalala na mulando.’—Mateu 12:36, 37.

Maseze Yezu akhadamala kale kucita pirengo, apfundzisi a mwambo na Afarisi akulumiza Yezu toera kucita pirengo pinango: ‘Mpfundzisi, ife tisafuna mutipangize cidzindikiro cibodzi.’ Mwakukhonda tsalakana khala iwo akhadaona Yezu mbakacita pirengo peno nkhaba, mbwenye anthu azinjikhadaona pirengo pyace. Nateneza Yezu apanga

atsogoleri Aciyuda: ‘Imwe anthu akuipa na akhonda bvera Mulungu, musapitiriza kusaka cidzindikiro, mbwenye nee cidzindikiro cibodzi cinafuna kupangizwa imwe, kusiyapo cidzindikiro ka mprofeta Yona.’—Mateu 12:38, 39.

Nateneza Yezu aafokotozera mabvekero a pyenepi: ‘Ninga Yona adamala ntsiku zitatu masiku na masikati m’mimba mwa ntsomba ikulu ya m’madzi, munjira ibodzi ene Mwana wa munthu anadzamala ntsiku zitatu masiku na masikati mu nthumbi.’ Yona amezwa na ntsomba ikulu, buluka penepo mbaphulwa ninga kulamuswa muli wakuifa. Mu ndzidzi unoyu, Yezu akhalonga pya iye kuti anadzafa mbalamuswa muli akufa pa ntsiku yacitatu. Mudakwanirisika pyenepi, atsogoleri aciyuda akhonda ‘cidzindikiro ca Yona,’ pontho akhondambo kutcunyuka na kucinja. (Mateu 27:63-66; 28:12-15) Mbwenye ‘anthu a ku Ninive’ atcunyuka pidamwazirwa iwo mphangwa na Yona. Nateneza dzindza iyi inadzatongwa na iwo. Yezu alonga kuti

citsandzo ca nyanyi wa ku Sebha cinadzaatonga-mbo. Iye akhafuna kubva udziwisi wa Salomoni, pontho adzumatirwa na pyenepi. Na thangwi ineyi, Yezu aapanga kuti 'anapiringana Salomoni ali pano.'—Mateu 12:40-42.

Yezu asalandanisa makhaliro a dzindza ineyi yakuipa na mamuna adabuluswa dimonyo. (Mateu 12:45) Nakuti mamuna unoyu nee asacalira manyerezero akuipa, dimonyo ineyi isabwerera na madimonyo anango manomwe akuipa kakamwe kupiringana iye, buluka penepo mbankunda. Munjira ibodzi ene, dzindza ya Izraeli yaceneswa ninga mamuna ule adabuluswa dimonyo. Mbwe nye dzindza yakhonda aprofeta a Mulungu, mbamalisira na kutcinga Yezu, wakuti akhali na nzimu wa Mulungu. Pyenepi pisapangiza kuti makhaliro a dzindza ineyi adzatekera kakamwe kupiringana pakutoma.

Pikhalonga Yezu, mai wace na acibale ace abwera mbakhala cifupi na mwinji wa anthu. Anango adakhala cifupi na Yezu alonga: 'Mai wanu na abale anu ali kunjira, iwo asafuna kuonana na imwe.' Toera kupangiza kuti iye asafuna kakamwe anyakupfundzace ninga acibale acimuna na acikazi, pontho ninga mai wandimomwene, iye athonya anyakupfundzace mbalonga: 'Mai wanga na abale anga ndi awa anabvesera mafala a Mulungu mbaaphatisira.' (Luka 8:20, 21) Natenepa, iye apangiza kuti, maseze acibale ace ndi akufunika, uxamwali na anyakupfundzace ndi wakufunika kakamwe. Ndi pyakutsandzayisa kakamwe kukhala na abale auzimu, makamaka khala anthu asapenula peno kusumula mabasa athu adidi!

- ◇ Ndi munjira ipi Afarisi ndi ninga muti wakuipa?
- ◇ Ndi cipi 'cidzindikiro ca Yona,' pontho cakhondiwa tani?
- ◇ Ndi munjira ipi dzindza ya Izraeli ya pyaka dzana yakutoma isalandaniswa na mamuna adabuluswa dimonyo?
- ◇ Kodi Yezu apangiza tani kuti asabverana kakamwe na anyakupfundzace?

MISANGANI INALONGA PYA UMAMBO

MATEU 13:1-53 MARKO 4:1-34 LUKA 8:4-18

Pisaoneka kuti Yezu akhali ku Kafarnau mu ndzidzi udasandika iye Afarisi. Cakumaulo, iye abuluka panyumba pakhali iye mbaenda ku Bara ya Galileiya, kweneko mwinji wa anthu wagumanyikana. Yezu akwira m'mwadiya mbafendedza pang'ono m'madzi, mbatoma kupfundzisa anthu pya Umambo wakudzulu. Iye aapfundzisa mukuphatisira misangani mizinji. Anyakubveserace akhadziwa mwadidi pinthu pikhaphatisira Yezu, natenepa pyenepi pyaaphedza toera kubvesesa ntsonga ziznji thangwi ya Umambo.

Pakutoma, Yezu alonga pya nyakubzwala mbeu. Mbeu zinango zagwa n'khundu mwa njira mbizidiyiwa na mbalame. Zinango zagwa pa miyala, pepeneo nee pakhali na mataka mazinji. Mitcitci yace nee yakwanisa kupita pantsi, pontho miti yace yapiswa na dzuwa mbibunyala. Zinangombo zagwa pa minga, mbwenye pidamera izo nee zakula thangwi ya minga. Pakumalisa, mbeu zinango zagwa pa mataka adidi. Mbeu zenezi zabala misapo yakupiringana '100, inango 60, inangombo 30.' —Mateu 13:8.

Pa nsangani unango, Yezu alandanisa Umambo na mamuna anabzwala mbeu. Mbwenye paulendo unoyu, mwakukhonda tsalakana khala mamuna agona peno nkhabe, mbeu zisakula. 'Iye nkhabe dziwa' kuti zinakula tani. (Marko 4:27) Izo zisakula mbazibala, kwakuti mwanaciro anakwanisa kubvuna.

Buluka penepo Yezu alonga nsangani wacitatu unalonga pya kubzwala. Mamuna abzwala ntundu wadidi wa mbeu, mbwenye mu ndzidzi 'ukhagona anthu,' abwera nyamalwa mbabzwala nyakasongole pakati pa tirigu. Anyabasa a mamuna unoyu ambvundza khala asafunika kudula nyakasongole. Iye atawira: 'Nkhabe, gopa pakudula nyakasongole, munadulambo tirigu. Siyani pyonsene pikule

- ◇ Ndi ndzidzi upi udapfundzisa Yezu mukuphatisira misangani, pontho akhali kupi?

pabodzi pene. Pa ndzidzi wakubvuna, ndinadzapanga anyakubvuna kuti: Pakutoma dulani nyakasongole mbamum'manga misumbu toera apiswe; buluka penepo gumanyani tirigu mbamuikha nci-kwa canga.'—Mateu 13:24-30.

Anthu azinji akhabvesera Yezu akhadziwa pyakulima. Iye alongambo pinango pinadziwika kakamwe na iwo, mbeu ing'ono ya mostardha. Mbeu ineyi isamera mbikhala muti ukulu kakamwe kwakuti mbalame zisakwanisa kuluka ntsandza mu nthawi zace. Thangwi ya mbeu ineyi, iye alonga: 'Umambo wakudzulu walandana na mbeu ya mostardha yakuti munthu aikwata mbaibzwala m'munda mwace.' (Mateu 13:31) Mbwenye Yezu nee akhaphfundzisa anthu thangwi ya miti. Iye akhaphangiza kukula kwakudzumatisira, kwakuti cinthu cing'ono cinakwanisa kukula kakamwe.

Buluka penepo Yezu alonga pontho pinthu pyakuti anthu asapidziwa mwadidi. Iye alandanisa Umambo wakudzulu na 'ntombwe wakuputisa mikate wakuti nkazi asaukwata mbaubvungaza na ntsengwa zitatu za ufa.' (Mateu 13:33) Maseze pisanentsa kuona ntombwe unoyu, mbwenye iwo usakwanisa kumwazika monsene. Ntombwe usacitisa ufa kutupa mbucita macinjo akuti pakutoma nkhaba kuoneka.

Pidamala iye kulonga misangani ineyi, Yezu apanga mwinji toera uende, buluka penepo iye abwerera panyumba idafikira iye. Mudapita ndzidzi ungasi, anyakupfundzace anfendedzera toera kudziwa mabvekero a misangani ineyi.

MISANGANI YA YEZU ISAPHEDZA ANYAKUBVESERA

Anyakupfundza akhadabva kale misangani ya Yezu, mbwenye ikhali yakupepa. Natenepe iwo ambvundza: 'Thangwi yanji musalonga na iwo mukuphatisira misangani?'—Mateu 13:10.

Thangwi ibodzi ndi toera kukwanirisa profesiya ya Bhibhlya. Bukhu ya Mateu isalonga: 'Iye akhalonga pinthu pyonsene mukuphatisira misangani toera kukwanirisa pidalongwa na mprofeta kuti ndinadzafungula mulomo wanga mbandilonga mukuphatisira misangani; ndinadzadziwisa pinthu pidabisalika kubulukira pakutoma kwa dziko yapantsi.'—Mateu 13:34, 35; Masalmo 78:2.

Mbwenye pana thangwi inango idacitisa Yezu kuphatisira misangani. Iyo isaphedza toera kudzikirira cifuno candimomwene ca anthu. Azinji a iwo asafuna Yezu basi ene thangwi iye asacitisa pirengo, pontho thangwi ya luso yace yakulonga misangani. Anthu anewa nee asaona Yezu ninga mbuya wakuti asafunika kubverwa na kuntowera na pifuno pyadidi. (Luka 6:46, 47) Iwo nee asafuna kucinja njira inaona iwo pinthu peno umaso wawo. Pontho nee asafuna kuti mphangwa zikhuye mitima yawo.

Pakutawira mbvundzo wa anyakupfundzace Yezu alonga: 'Ine ndisalonga nawo mukuphatisira misangani thangwi iwo asayang'ana mbwenye nkhaba kuona cinthu, asabvesera mbwenye nkhaba kubva cinthu, pontho iwo nkhaba kubvesesa mabvekero apyo. Pidalemba mprofeta Izaiya pisakwanirisika kwa iwo. Iye alonga: Ntima wa anthu awa ndi wakuuma.'—Mateu 13:13-15; Izaiya 6:9, 10.

Mbwenye Yezu nee akhalonga pyenepi kwa anyakubveserace onsene. Iye afokotoza: 'Anyakutsandzaya ndimwe thangwi maso anu asaona, pontho makutu anu asabva. Mwandimomwene ndinakupangani kuti aprofeta azinji na anthu anango akulungama akhafuna kuona pinthu pinaona imwe, mbwenye nee apiona, pontho akhafuna kubva pinabva imwe, mbwenye nee apibva.'—Mateu 13:16, 17.

-
- ◇ Kodi misangani yakutoma mixanu idapfundzisa Yezu ndi ipi?
 - ◇ Thangwi yanji Yezu akhaphatisira misangani pakupfundzisa?
 - ◇ Anyakupfundza a Yezu apangiza tani kuti akhali akusiyana na anthu anango?
 - ◇ Kodi Yezu afokotoza tani nsangani wa nyakubzwala?

Apostolo 12 na anyakupfundza anango akukhulupirika akhali na mitima yadidi. Ndi thangwi yace Yezu alonga: 'Imwe mwatawiriswa kubvesesa cibisobiso cakucena ca Umambo wakudzulu, mbwenye iwo nee atawiriswa.' (Mateu 13:11) Nakuti anyakupfundza akhafuna kakamwe kubvesesa, Yezu aafokotozera mabvekeru a misangani inalonga pya nyakubzwala.

Yezu alonga: 'Mbeu ndi mafala a Mulungu.' (Luka 8:11) Mataka asaimirira ntima. Pyenepi ndi pyakufunika kakamwe toera kubvesesa mabvekeru a misangani.

Thangwi ya mbeu idagwa n'khundu mwa njira, iye afokotoza: 'Dyabo asabwera mbabulusa mafala m'mitima yawo toera akhonde kukhulupira mbapulumuswa.' (Luka 8:12) Pidalonga Yezu kuti mbeu idagwa pa mataka a miyala, iye akhafuna kulonga mitima ya anthu anatambira mafala mwakutsandzaya, mbwenye nee asakhala na mitcitci muntima mwawo. 'Angatcingwa thangwi ya mpha-

ngwa' iwo asagwa. Ungafika 'ndzidzi wa mayesero' panango kutcingwa na acibale peno anango, iwo asasiya undimomwene.—Mateu 13:21; Luka 8:13.

Ndiye tani pya mbeu idagwa pa minga? Yezu apanga anyakupfundzace kuti mbeu ineyi ndi anthu anabva mafala a Mulungu mbwenye 'asadzuzumika na pinthu pya dziko ino pabodzi na mphambvu yakunyengeza ya upfumi.' (Mateu 13: 22) Iwo akhali nawo mafala muntima mwawo, mbwenye iyo yaphimbirwa mbikhonda kubala misapo.

Pakumalisa, Yezu alonga pya mataka adidi. Mataka anewa asaimirira ale anabva mafala mbaatawira na ntima onsene, mbasaka kuabvesesa mwadidi. Ninga maphindu, iwo 'asabala misapo.' Thangwi ya kucinja kwa makhaliro, ninga kugwesera peno ungumi, nee ndi onsene anakwanisa kucita pibodzi pyene; unango asabala misapo yakupiringana 100, unango 60, unangombo 30. Nkhombo zakutumikira Mulungu zisabwera kuna

ale akuti ‘angamala kubva mafala na ntima wadidi, iwo asaakoya mbapirira mu ndzidzi unabala iwo misapo.’—Luka 8:15.

Mafala anewa aphedza kakamwe anyakupfundza, thangwi iwo asaka Yezu toera kufokotozerwa mabvekeru a pipfundziso pyace! Cincino iwo abvesesa mwadidi misangani ya Yezu. Yezu akhafuna kuti iwo abvesese misangani yace toera akwanisembo kupfundzisa anango undimomwene. Na thangwi ineyi iye aabvundza: ‘Kodi anthu asakwata nyale mbaigudumira na citundu peno kuiikha pantsi pa talimba? Iwo nee asaikwata mbaiikha pakweca?’ Natenepa Yezu aapasa uphungu uyu: ‘Ule ali na makutu akubva, mbabve.’—Marko 4:21-23.

AKHALA NA NKHOMBO YAKUBVESERA PIPFUNDZISO PIZINJI

Pidamala iwo kufokotozerwa nsangani wa nyakubzwala, anyakupfundza akhafuna pontho kupfundza pinthu pizinji. Iwo aphemba: ‘Tifokotozereni pinalonga nsangani wa nyakasongole m’unda wa tirigu.’—Mateu 13:36.

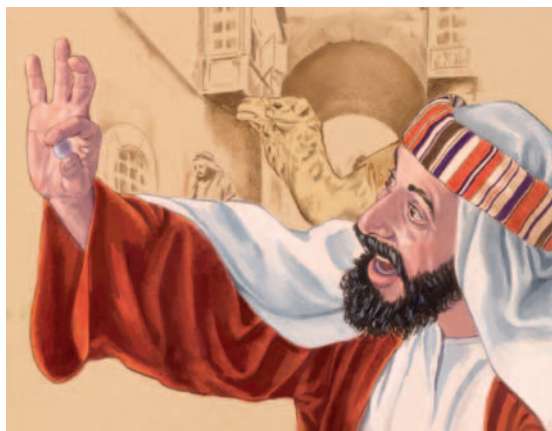
Mbvundzo unoyu wapangiza kuti iwo akhali akusiyana na mwinji ukhali pa bara. Mwandimomwene, anthu anewa akhabvesera, mbwenye nee akhali na cifuno cakudziwa mabvekeru a misangani. Basi ene iwo akhakomerwa na kubva misangani. Yezu apangiza kusiyana kwa anyakubvesera akhali pa bara na anyakupfundzace adabwera kuna iye toera kupfundza pizinji.

Iye alonga: ‘Bveserani mwadidi pinabva imwe. Na n’dida unapima na imwe, munadzapimirwambo na n’dida ubodzi ene, pontho munadzathimizirwa pizinji.’ (Marko 4:24) Anyakupfundza akubvesera mwacidikhodikho pikhabva iwo kwa Yezu, natenepa iwo akhala na nkhombo yakubvesera pipfundziso pizinji. Pakutawira mbvundzo wawo thangwi ya nsangani wa nyakasongole na tirigu, Yezu apitiriza kuapfundzisa.

Iye alonga: ‘Adabzwala mbeu zadidi ndi Mwana wa munthu; munda ndi dziko yapantsi. Mbeu zadidi ndi ana a Umambo, mbwenye nyakasongole ndi ana a Nyakuipa, nyamalwa adabzwala nyakasongole ndi Diyabo. Ndzidzi wakubvuna ndi kumala kwa makhaliro a dziko, anyakubvuna ndi aanju.’—Mateu 13:37-39.

Pakumala kufokotoza makhundu onsene a nsangani, Yezu alonga pinthu pikhafuna kucitika. Mu ndzidzi wakumala kwa makhaliro a dziko, anyakubvuna peno aanju anadzasiyanisa nyakasongole peno Akristu akusangizira na ana andimomwene a ‘Umambo.’ ‘Anthu akulungama’ anagumanywa mbayetimira mu ‘Umambo wa Baba wawo.’ Mphapo ndiye tani ‘Ana a Nyakuipa?’ Mamalisiro awo ndi kufudzwa, pyenepi pinaacitisa ‘kulira mbakukuta mano awo.’—Mateu 13:41-43.

Buluka penepo, Yezu apasa nkhombo anyakupfundzace mukuapanga pontho misangani inango mitatu. Pakutoma, iye alonga: ‘Umambo waku-

dzulu walandana na mpfuma idabiswa m'munda, munthu unango aigumana mbaibisambo; thangwi yakukomerwa, iye aenda kagulisa pinthu pyonse ne pikhali na iye mbagula munda unoyu.—Mateu 13:44.

Iye apitiriza: 'Umambo wakudzulu walandana na nyamalonda anasaka miyala ya ntengo ukulu. Pidagumana iye mwala ubodzi wa ntengo ukulu kakamwe, aenda kagulisa pinthu pyonsene pikhali na iye mbagula mwala unoyu.'—Mateu 13:45, 46.

Yezu aphatisira misangani ineyi miwiri yakuti ikhagomezera kuwangisira kudacita munthu toera akhale na pinthu pya ntengo ukulu. Nyamalonda agulisa mwakucimbiza 'pyonsene pikhali na iye' toera kuwina mwala wa ntengo ukulu. Anyakupfundza a Yezu akwanisa kubvesesa citsandzo cenece ca mwala wakufunika kakamwe. Pontho mamuna adagumana mpfuma yakubisika m'munda 'agulisa pyonsene' toera kuiwina. Misangani ineyi

miwiri isalonga pya pinthu pya ntengo ukulu. Ule anawina pinthu pyenepi, asapiona ninga pyakufunika kakamwe. Pyenepi pinakwanisa kulandani-swa na munthu anacita pyonsene toera kukwanirisa pifuno pyauzimu. (Mateu 5:3) Anango mwa ale akhabvesera misangani ya Yezu awangisira toera kukwanirisa pifuno pyauzimu mbadzakhala atowereri ace andimomwene.—Mateu 4:19, 20; 19:27.

Pakumalisa, Yezu alandanisa Umambo wakudzulu na kokota yakuti yaphata ntsomba zakusiyana-siyana. (Mateu 13:47) Ntsomba zaga-wiwa, zadidi zaikhwa n'citundu, mbwenye zakupa zatayiwa. Yezu alonga kuti pyenepi pinacitika-mbo pakumala kwa makhaliro a dziko mu ndzidzi wakuti aanju anadzasiyanisa anthu adidi na aku-ipa.

Yezu akhacita basa yakusodza mwauzimu pidacemera iye anyakupfundzace akutoma toera kukhala 'asodzi a anthu.' (Marko 1:17) Mbwenye iye alonga kuti nsangani wace wa kokota mbudakwanirisika ntsogolo, 'pakumala kwa makhaliro a dziko.' (Mateu 13:49) Natenepe, apostolo na anyakupfundza anango akhabvesera Yezu adzindikira kuti ntsogolo kunadzacitika pinthu pyakufunika kakamwe.

Onsene adabvesera misangani ya Yezu pa bara aphindula kakamwe. Mbwenye Yezu akhali dzololo toera 'kufokotozera anyakupfundzace pakundu.' (Marko 4:34) Iye alandana na 'mwanaciro nyumba anabulusa munakoyera iye mpfuma yace pinthu pipsa na pyakale.' (Mateu 13:52) Pidaphatisira Yezu misangani ineyi, iye nee akhadzikuza thangwi yakukhala mpfundzisi. M'mbuto mwace, iye akhapanga anyakupfundza undimomwene wakuti ukhali ninga mpfuma yakufunika. Mwandimomwene Yezu ndi 'mpfundzisi' wakukhonda landanisika.

-
- ◇ Mu nsangani wa nyakasongole na wa tirigu, (a) kodi nyakubzwala asaimiriranji, (b) munda usaimiriranji, (c) mbeu yadidi isaimiriranji, (d) nyakasongole asaimiriranji, (e) nyamalwa asaimiriranji, (f) kubvuna kusaimiriranji, pontho anyakubvuna asaimiriranji?
 - ◇ Ndi misangani ipi inango mitatu idalonga Yezu, mphapo tinapfundzansi na misangani ineyi?

YEZU AMATAMISA CONDZI M'BARA

MATEU 8:18, 23-27 MARKO 4:35-41 LUKA 8:22-25

Yezu akhadacita pinthu pizinji ntsiku ineyi, pontho akhadaneta. Pidadoka dzuwa, iye apanga anyakupfundzace: 'Tendeni tiwambuke kuntunda unango wa bara,' kukhundu inango ya Kafarnau.—Marko 4:35.

Kumabulukiro a dzuwa a Bara ya Galileya kuna cisa cinacemerwa Agerazeno, cakuti cisadziwikambo na Dhekapoli. Mizinda ya Dhekapoli ikhacitirwa misambo Yacigerego, maseze Ayuda azinji akhalimbo mwenemu.

Pikhabuluka Yezu ku Kafarnau, anthu adzindikira pyenepi thangwi miyadiya inango ikhawambukambo bara. (Marko 4:36) Mbwenye, ulendo unoyu nee ukhali wakulapha. Madzi a m'bara ya Galileya nee ndi a munyu, kusiyapo pyenepi, iyo iri na makilometru 21 aulaphi na cifupi na makilometru 12 augugumi, pontho m'mbutu zinango ndi zakuzika kakamwe.

Maseze Yezu akhali waungwiro, pisaoneka kuti iye akhadaneta ntsiku ineyi thangwi ya basa yakumwaza mphangwa. Natenepa, pidatoma kufamba mwadiya, Yezu agona nduli mwa mwadiya mbatsamira pa nsago.

Apostolo anango akhadziwa kufambisa mwadidi mwadiya, mbwenye paulendo unoyu pikhali pyakunentsa. Bara ya Galileya yazungulirwa na mapiri, na thangwi ineyi kazinji kene madzi ace apadzulu akhali akupisa. Midzidzi inango, mphepo ya m'mapiri ikhafika mwakucimbiza kakamwe m'bara mbicitisa condzi, pontho condzi ceneci cikhacitisa mabimbi makulu. Ndi pyenepi pidacitika pikhawambuka Yezu na anyakupfundzace, mwadiya 'watoma kudzala na madzi mbukhala pangozwi.' (Luka 8:23) Ngakhale tenepo, Yezu akhapitiriza kugona!

Maseze apostolo ayesera kukunda mabimbi nginga pikhacita iwo kale, mbacita pyonsene pikhakwanisa iwo toera mwadiya ukhonde kulirima. Mbwenye paulendo unoyu pikhali pyakusiyana. Toera kupulumusa umaso wawo, iwo alamura Yezu, mbalonga: 'Mbuya, tipulumuseni, tiri kufa ife!' (Mateu 8:25) Anyakupfundza a Yezu akhagopa kulirima m'madzi!

Pidalamuka Yezu, iye apanga apostolo ace: 'Thangwi yanji musagopa kakamwe, imwe anthu a cikhulupiro cakupepa?' (Mateu 8:26) Buluka penepo Yezu apanga mphepo na bara: 'Matama! Pfulika!' (Marko 4:39) Condzi camatama na bara mbi-matamambo. (Marko na Luka alonga cakucitika ceneci cakudzumatirisa, pakutoma Yezu amatamisa condzi mwacirengo, buluka penepo iwo alonga thangwi ya kupepa kwa cikhulupiro ca anyakupfundza.)

Nyerezerani kuti anyakupfundza apibva tani! Iwo amala kuona kumatamiswa kwa bara na condzi. Iwo akhagopa kakamwe. Atoma kulonga kwa unango na ndzace: 'Kodi mwandimomwene iye mbani? Iye asabverwambo na mphepo pabodzi na bara.' Iwo awambuka mbakhala kukhundu inango ya bara mwakutsidzikizika. (Marko 4:41–5:1) Mu ndzidzi udamatamiswa condzi, miyadiya inango ikhali m'bara ineyi yakwanisambo kubwerera mwakutsidzikizika kumabulukiro a dzuwa.

Pisabalangaza kakamwe kudziwa kuti Mwana wa Mulungu asakwanisa kukunda mphambvu zacicibaliro. Angatoma kutonga dziko yonsene yapantsi, anthu anadzakhala akutsidzikizika, pontho nee panadzaonekabve pyondzi!

-
- ◇ Ninji pidacitisa condzi ku Bara ya Galileya?
 - ◇ Ninji pidacita anyakupfundza mu ndzidzi udacitika condzi?
 - ◇ Thangwi yanji cakucitika ceneci cisatibalangaza?

YEZU ALI NA MPHAMBVU KUPIRINGANA MADIMONYO

MATEU 8:28-34 MARKO 5:1-20 LUKA 8:26-39

Pidamala iwo kuthimbana na condzi m’bara, anyakupfundza abuluka m’mwadiya, mbaona cinthu cinango cakudzumisa. Amuna awiri akugopswa, pontho akhali na madimonyo abuluka nakuthamanga m’masiye akhali cifupi na penepo mbaenda kuna Yezu! Maevanjelyu asalonga pidacitikira m’bodzi wa iwo, panango thangwi akhali wakugopswa kakamwe, pontho thangwi yakutongwa na madimonyo mu ndzidzi uzinji.

Mamuna unoyu akhali m’makhaliro akutsukwalisa, pontho akhafamba cipezipezi. Masi ku na masikati ‘akhakuwa m’masiye na m’mapiri mbatemeka-temeka ekhene na miyala.’ (Marko 5:5) Iye akhali wakugopswa kakamwe kwakuti anthu akhagopa kupita na njira ineyi. Anango akhayesera kun’manga, mbwenye iye akhathumula maunyo lo m’mikono na m’miyendo. Nkhabe munthu akhakanisa kum’phata.

Pidafika mamuna unoyu dhuzi na Yezu, agwa pa miyendo yace. Madimonyo akhadamphata ancitisa kukhuwa: ‘Musafunanji na ine, Yezu, Mwana wa Mulungu Wankulu Kakamwe? Ndinakuphembani toera mudumbire mu dzina ya Mulungu kuti nee mu-

nandithabusa.’ Buluka penepo Yezu apangiza kuti ali na mphambvu kakamwe kupiringana madimonyo mbalonga: ‘Iwe dimonyo, buluka muna mamuna uyu.’—Marko 5:7, 8.

Mwandimomwene mamuna unoyu akhali na madimonyo mazinji. Yezu abvundza: “Dzina yako, ndiwe ani?” Iye atawira: ‘Ndine Nsoka, thangwi ndife azinji.’ (Marko 5:9) Nsoka ubodzi Waciroma ukhali na anyankhondo azinji. Natenepa, madimonyo mazinji athabusa mamuna unoyu mbakomerwa na kuthabuka kwace. Iwo adembetera Yezu toera ‘akhonde kuaendesa mu djenje.’ Pisaoneka kuti iwo akhadziwa pinafuna kudzaacitikira pabodzi na ntongi wawo Sathani.—Luka 8:31.

Dhuzi na penepo, pakhali na nkhumba cifupi na 2.000. Mwakubverana na Mwambo, nkhumba zikhali zakukhonda cena, pontho Ayuda nee akhafunika kuzifuya. Madimonyo alonga: ‘Titumizeni pyathu muna nkhumba.’ (Marko 5:12) Yezu aatawirisa toera kupita mu nkumbi wa nkhumba. Buluka penepo, nkhumba zonsene pikwi piwiri zatoma kuthamanga mbizienda kagwera m’bara mbizifa.

Ale akhatsalakana nkhumba pidaona iwo pyenepi, athamanga mbaenda kapanga anthu mu nzinda na pisa pya cifupi. Natenepa anthu aendambo kaona pyenepi. Pidafika iwo kweneko, aona kuti mamuna ule akhali na madimonyo ali mwadidi, pontho akucita pinthu mwandzeru. Kusiwapo pyenepi, iye akhadabvala nguwo mbakhala cifupi na Yezu!

Anthu adaona na adabva pidacitikira mamuna unoyu adzumtirwa, thangwi nee akhadziwa kuti pyenepi pikhabvekanji kwa iwo. Na thangwi ineyi iwo aphemba Yezu toera abuluke mu cisa cawo. Pikhakwira iye m'mwadiya, mamuna unoyu wakuti nee akhalibve na madimonyo adembetera toera aendembo na Yezu. Mbwenye Yezu ampanga: 'Ndo-

ko kunyumba kuna abale ako, ukaapange pinthu pyonsene pidakucitira Yahova, na ntsisi zidapangiza iye kuna iwe.'—Marko 5:19.

Kazinji kene Yezu akhapanga anthu akhawangisa iye toera akhonde kulonga kuna anango kuti iye awangiswa thangwi nee akhafuna kuti anthu andziwe kubulukira ku pinthu pyakudzumisa pikhacita iye. Mbwenye cakucitika ceneci cakubuluswa madimonyo ndi cipangizo camphambvu ya Yezu, pontho mamuna unoyu akhafunika kupereka umboni mbuto zakuti Yezu nee mbadazifika. Pontho pikhafuna kulonga mamuna unoyu mbipidacitisambo kuti anthu akhonde kulonga pinthu pyakuipa thangwi yakuluza nkhumba zawo. Na thangwi ineyi, mamuna unoyu atoma kupanga anthu onsene a ku Dhekapoli pidancitira Yezu.

- ◇ Thangwi yanji mwa amuna awiri adabuluswa madimonyo analongwa ndi m'bodzi basi?
- ◇ Kodi madimonyo akhadziwanji thangwi ya tsogolo yawo?
- ◇ Thangwi yanji Yezu apanga mamuna adabuluswa madimonyo toera apange anthu pidancitira iye?

KUWANGISWA THANGWI YAKUKHUYA NGUWO YA YEZU

MATEU 9:18-22 MARKO 5:21-34 LUKA 8:40-48

Mphangwa zakuti Yezu akubwera kubulukira ku Dhekapoli zamwazika kwa Ayuda akakhala kunkwiriro kwa Bara ya Galileya. Pisaoneka kuti azinji akhadabva kuti Yezu amatamisa condzi na mabimbi. Anango akhadziwambo kuti Yezu abulusa madimonyo mwa anthu. Pyenepi pyacitisa kuti ‘mwinji ukulu’ wa anthu ugumanyikane n’khundu mwa bara, panango ku cisa ca Kafarnau toera utambire Yezu. (Marko 5:21) Pidafika iye, anthu akhafuna kakamwe kuona pikhafuna cita iye.

M’bodzi mwa anthu akuti akhafuna kakamwe kuona Yezu ndi Jairo, m’bodzi mwa aimiriri a sinagoga, panango ya ku Kafarnau. Iye agodama pa miyendo ya Yezu mbadembetera mwakubwereza bwereza: ‘Mwananga wankazi ali kuduwala kakamwe. Ndaphata miyendo, tendeni mukasandzikire manja mwananga toera awange mbakhala maso.’ (Marko 5:23) Kodi Yezu atawira tani phembo ya Jairo toera kuenda kawangisa mwanace m’bodzi basi? Iye ali na pyaka 12 pyakubalwa, pontho bace asanfuna kakamwe.—Luka 8:42.

Pikhaenda iye kunyumba ya Jairo, Yezu agumanikana na nkandzo unango. Azinji akhaenda na iye akhadikhira kuti anamuona mbakacita cirengo cinango. Mbwenye nsoka unoyu ukhali na nkazi m’bodzi wakuti akhanentseka kakamwe na utenda wace wakugopswa.

Nkazi unoyu Wacyiyuda akhanentseka na utenda wakubuluka ciropa mu pyaka 12. Iye asaka ciphedzo kwa adotoro akusiyana-siyana mbaphatisira kobiri yace yonsene toera kukondzwa. Mbwenye nee awanga, m’mbuto mwace, utenda wace ‘ukhatekera.’—Marko 5:26.

Kusiyapo kuncitisa kusowa mphambvu, pisaooneka kuti utenda wace ukhali wakupasa manyadzo na wakupasa ntsisi. Kazinji kene utenda unoyu nee usalongwa pakweca. Pontho, mwakubverana

na Mwambo wa Mose, kubuluka ciropa kusacitisa nkazi kukhala wakukhonda cena. Munthu unango angakhuya peno angakhuya nguwo zace za ciropa akhafunika kusamba mbakhala wakukhonda cena mpaka dzuwa kudoka.—Levitiko 15:25-27.

Nkazi unoyu abva anthu mbalonga ‘thangwi ya Yezu,’ natenepa aenda kansaka. Thangwi ya makhaliro ace, iye apita pakati pa mwinji munjira yakuti anango akhonde kundzindikira. Iye akhalonga ekhene kuti ‘ndingakhuya kwene basi nguwo zace, ndinawanga.’ Pidakhuya iye nkhamo ya nguwo ya Yezu, nkazi adzindikira kuti ciropa calimira kubuluka. Iye ‘awangiswa mu utenda wace wakutsukwalisa.’—Marko 5:27-29.

Buluka penepo, Yezu abvundza: ‘Mbani adandikhuya?’ Kodi nkazi apibva tani na mafala anewa? Pedhru apanga Yezu munjira yakunsandika mbalonga: ‘Mpfundzisi, anthu ali n’khundu mwanu, pontho iwo asakupfinyani.’ Mphapo thangwi yanji Yezu abvundza kuti ‘mbani adandikhuya?’ Yezu atawira: ‘Alipo adandikhuya, thangwi ndabva kuti mphambvu yakubuluka mwa ine.’ (Luka 8:45, 46) Mwakukhonda kupenula, kuwangiswa kwa nkazi kwabulusadi mphambvu mwa Yezu.

Pidadzindikira nkazi kuti aoniwa, iye agodamira Yezu mbadzadzamira mwakugopa. Iye alonga undimomwene thangwi ya utenda wace pamaso pa anthu onsene, pontho alonga kuti awangiswa. Mwantsisi Yezu am’balangaza: ‘Mwananga, cikhu-lupiro cako cakuwangisa. Ndoko mwantendere, mbuwangiswa mu utenda wako wakutsukwalisa.’—Marko 5:34.

Pyenepi pisapangiza pakweca kuti Ule adasankhulwa na Mulungu toera kutonga dziko yapantsi ndi waufuni na wantsisi. Kusiyapo kukhala ntongi wacitsalakano, iye ali na mphambvu zakua-phedza!

- ◇ Thangwi yanji anthu agumanyikana toera kutambira Yezu pikhabuluka iye ku cisa ca Kafarnau?
- ◇ Nkazi unango akhali na utenda upi? Thangwi yanji iye asaka ciphedzo ca Yezu?
- ◇ Kodi nkazi awangiswa tani, pontho Yezu am'balangaza tani?

MWANA NTSIKANA ALAMUSWA MULI AKUFA!

MATEU 9:18, 23-26 MARKO 5:22-24, 35-43 LUKA 8:40-42, 49-56

Jairo aona kuti nkazi akhali na utenda wakubuluka ciropa awangiswa na Yezu. Mwakukhonda kupenula, Yezu anakwanisambo kuphedza mwanace, maseze nee akhali na cinyindiro cakuti ‘mwanace’ aciri maso. (Mateu 9:18) Kodi akhali na cidikhiro cakuti mwanace mbadaphedzwa?

Pikhalonga Yezu na nkazi adawangisa iye, abwera amuna anango kubuluka kunyumba kwa Jairo mbalonga: ‘Mwananu wankazi afa. Thangwi yanji muli kunentsa Mpfundzisi?’—Marko 5:35.

Mphangwa zenezi zikhali zakutsukwalisa kaka-mwe! Mamuna unoyu, wakuti akhalemedzwa kaka-mwe pa cisa, cidikhiro cace cikhadamala. Mwanace m’bodzi basi afa. Mbwenye pidabva Yezu pyenepi, azungunuka kuna Jairo, mbalonga mafala akuwangisa: ‘Leka gopa, basi ene khulupira.’—Marko 5:36.

Buluka penepo, Yezu aenda na Jairo mpaka kunyumba kwace. Pidafika iwo, agumana anthu

onsene mbakalira, kudungunya, anango akhamenya paditi thangwi yakutsukwala. Yezu apita n’nyumba mbalonga mafala akudzumatirisa: ‘Mwana hadafa tayu, mbwenye akugona.’ (Marko 5:39) Pidabva iwo pyenepi, anthu aseka Yezu. Thangwi iwo akhadziwa kuti ntsikana afa. Mbwenye mukuphatisira mphambvu zidampasa Mulungu, Yezu akhafuna kupangiza kuti anthu adafa analamuswa muli akufa, ninga munalamusirwa munthu angakhala n’citulo cikulu.

Yezu apanga onsene toera kubuluka kunja, mbasala na Pedhru, Tiyago, Juwau na anyakubala a ntsikana adafa. Yezu aenda kukhadagoneswa ntsikana na anthu anewa axanu. Iye amphata djanja mbalonga: ‘*Talita kumi,*’ mafala anewa angathumburuzwa asabveka: ‘Ntsikana, ine ndiri kukupanga, lamuka!’ (Marko 5:41) Mwakukhonda dembuka, ntsikana alamuka mbatoma kufamba. Nyerezerani kutsandzaya kudakhala na Jairo na nkazace pidaona iwo pyenepi! Toera anthu akhale na cinyindiro cakuti ntsikana alamukadi, Yezu apanga toera ampase cakudya.

M’maulendo anango, Yezu akhaphemba ale akhawangisa iye toera akhonde kupanga anthu anango pinthu pidacita iye kwa iwo, natenepa iye acita pibodzi pyene kuna banja ya Jairo. Mbwenye thangwi yakukomerwa, banja ineyi na anango amwaza mphangwa zenezi mu ‘cisa ceneci conse.’ (Mateu 9:26) Anthu anafuna imwe angalamuswa muli akufa, kodi nee munakomerwa mba-mupangambo anango thangwi ya pyenepi? Unoyu ndi ulendo waciwiri udalamusa Yezu anthu muli akufa.

- ◇ Ndi mphangwa zipi zidatambira Jairo, mbwenye Yezu am’balangaza tani?
- ◇ Pidafika Yezu pabodzi na Jairo panyumba, anthu akhacitanji?
- ◇ Thangwi yanji Yezu alonga kuti mwana ntsikana ali kugona?

MASEZE ACITA PIRENGO, IYE AKHONDWA KU NAZARETI

MATEU 9:27-34; 13:54-58 MARKO 6:1-6

Yezu akhali wakuphatika kakamwe ntsiku yonsene. Pidabwerera iye ku cisa ca ku Dhekapoli, iye awangisa nkazi wakuti akhabuluka ciropa mbalamusa muli akufa mwana wankazi wa Jairo. Mbwenye iye mbadapitiriza kukhala wakuphatika. Pidabuluka Yezu panyumba ya Jairo, amuna awiri akuti akhali maboliboli antowerera mbakhuwa: ‘Mwana wa Dhavidhi, tibverenimbo ntsisi.’—Mateu 9:27.

Pidakhuwa iwo kuti ‘Mwana wa Dhavidhi,’ amuna anewa apangiza kuti akhakhulupira kuti Yezu ndiye akhafuna kukhala pa mpando wa Dhavidhi, pontho mbadakhalambo Mesiya. Pikhaoneka ninga Yezu akupwaza nkhuwo wawo, panango toera kuona khala iwo mbadapitiriza kucita pyenepi, mbwenye iwo nee asiya kukhuwa. Pidapita Yezu n’nyumba, amuna anewa awiri apitambo. Natenepa Yezu aabvundza: ‘Musakhulupira kuti ine ndinakwanisa kucita pyenepi?’ Iwo atawira na cinyindiro: ‘Inde Mbuya.’ Penepo pene Yezu akhuya maso awo mbalonga: ‘Mbapicitike kuna imwe mwakubverana na cikhulupiro canu.’—Mateu 9:28, 29.

Mwakukhonda dembuka iwo atoma kuona! Ninga pidalonga iye pa ulendo unango kuna anango, Yezu aapangambo toera aleke kulonga kuna anthu pyenepi. Mbwenye nakuti akhali akutsanzaya kakamwe, iwo alonga pyenepi mu cisa consene.

Pikhaenda amuna anewa awiri, anthu abweresa mamuna m’bodzi wakuti nee akhakwanisa kulonga thangwi akhali na dimonyo. Yezu abulusa dimonyo, penepo pene mamuna atoma kulonga. Anthu azinji adzumatirwa mbalonga: ‘Pinthu pyenepi cipo pyacitika kale mu Izraeli.’ Afarisi akhalimbo penepo. Iwo nkhaba kwanisa kukhonda pirengo pya Yezu, natene-pa ampambizira pontho mukulonga kuti ‘iye asabulusa madimonyo na mphambvu za nkulu wa madimonyo.’—Mateu 9:33, 34.

Mwakukhonda dembuka, Yezu abwerera kwawo ku Nazareti pabodzi na anyakupfundzace. Cifupi na caka cibodzi, iye apfundzisa mu sinagoga ya kwene-ko. Pakutoma anthu akhadzumatirwa na pinthu pikhalonga iye, mbwenye mukupita kwa ndzidzi aipirwa na pipfundziso pyace mbayesera kumupha. Natenepa Yezu ayesera pontho kuphedza anthu a cisa cikakhala iye kale.

Pa ntsiku ya Sabudu, iye abwerera ku sinagoga toera kupfundzisa. Anthu azinji adzumatirwa mbalonga: ‘Kodi munthu uyu augumana kupi udziwisi unoyu, pontho mbani adampasa mphambvu toera kucita pirengo pyenepi?’ Iwo alonga: ‘Kodi iye si mwana wa mesiri wakupala matabwa tayu? Kodi mai wace nee asacemerwa Mariya, abale ace nee ndi Ti-yago, Zuze, Simau na Yuda? Kodi anakazi ace onse-ne, nee ali na ife? Mphapo agumana kupi udziwisi na mphambvu yakucita pirengo?’—Mateu 13:54-56.

Anthu akhanyerezera kuti Yezu ndi sawasawa na iwo. Iwo anyerezera: ‘Ife taona kukula kwace, mphapo iye anakhala tani Mesiya?’ Natenepa mwakukhonda tsalakana pidzindikiro pyonsene, kuphatanizambo udziwisi ukulu wa Yezu na mabasace akudzumatirisa, iwo ankhonda. Nakuti akhala na Yezu kubulukira mu uwana wace, acibale ace nee ankhulupirambo, natene-pa Yezu alonga: ‘Mprofeta asalemedzwa m’mbuto zonsene. Mbwenye nkhaba kulemedzwa ku dziko kwace na panyumba pace.’—Mateu 13:57.

Mwakukhonda penula, Yezu adzumatirwa kakamwe na kusowa kwawo cikhulupiro. Na thangwi ineyi, nee acita pirengo pizinji pyamphambvu kwene-ko, ‘basi ene asandzika manjace kuna anthu akucepa akuti akhabva kupha mbaawangisa.’—Marko 6:5, 6.

-
- ◇ Pidakhuwa maboliboli kuti ‘Mwana wa Dhavidhi,’ iwo apangiza kuti akhakhulupiranji?
 - ◇ Kodi Yezu apambizirwanji na Afarisi thangwi ya pirengo pyace?
 - ◇ Kodi Yezu atambirwa tani ku Nazareti, pontho thangwi yanji?

AMWAZA MPHANGWA KU GALILEYA MBAPFUNDZISA APOSTOLO

MATEU 9:35-10:15 MARKO 6:6-11 LUKA 9:1-5

Yezu amwaza mphangwa mwaphinga mu pyaka piwiri. Kodi ukhadafika ndzidzi toera kupuma na kupungula phinga yace yakumwaza mphangwa? Nkhabe! M'mbuto mwace, Yezu athimizira basa yace yakumwaza mphangwa mwaphinga mbato-ma 'm'mizinda yonsene na pisa pyonsene [pya Galileya], mbapfundzisa m'masinagoga mwawo mbamwaza mphangwa zadidi za Umambo na kuwangisa mitundu yonsene ya mautenda akhali na anthu.' (Mateu 9:35) Pikaona iye pikhampasa cinyindiro cakuti iye akhafunika kuthimizira mwaphinga basa yace yakumwaza mphangwa. Mphapo mbadacita tani pyenepi?

Paulendo wace, Yezu aona anthu kuti akhafunika kuwangiswa na kubalangazwa mwauzimu. Anthu anewa akhali ninga mabira akusowa nku-mbizi, mbakhonda kutsalakanwa mwadidi. Iye aa-

bvera ntsisi mbapanga anyakupfundzace: 'Basa yakubvuna ndi ikulu, mbwenye anyabasa acepa. Nateneba, phembani Mwanaciro munda kuti atu-mize anyabasa toera kubvuna.'—Mateu 9:37, 38.

Yezu akhadziwa pikhafuna iwo. Nateneba, atuma apostolo 12 mbaagawa awiri awiri mbadzakhalamiska mitanthatu toera kumwaza mphangwa. Buluka penepo aapasa pitsogolero: 'Lekani kuenta kuna anthu a madzinda anango, pontho lekani kupita m'mizinda ya Asamariya; mbwenye pitirizani kusaka mabira akutayika a dzindza ya Izraeli. Ndokoni kamwaza mphangwa, mbamulonga kuti Umambo wakudzulu uli dhuzi.'—Mateu 10:5-7.

Iwo aenda kamwaza mphangwa za Umambo ninga pidalonga Yezu pa phembero yacitsandzo. 'Umambo uli dhuzi' pisabveka kuti Mambo adasakhulwa na Mulungu, Yezu Kristu, alipo. Ni-

nji pisapangiza kuti anyakupfundzace asaimirira Umambo unoyu? Yezu aapasa mphambvu toera kuwangisa mautenda na kulamusa anyakufa mba-khonda kulipwa. Kodi apostolo mbadatsalaka-na tani pyakufuna pyawo, ninga pyakudya?

Yezu apanga anyakupfundzace toera akhonde kudzudzumika na pinthu pyakumanungo paulendo ukhafuna kucita iwo. Pontho, nee akhafunika ku-kwata ouro, siliva peno nkuwa m'budu mwawo. Kusiwapo pyenepi nee akhafunika kukwata caku-dya, nguwo na ntsapato zakuthimizirika. Thangwi yanji? Yezu aapasa cinyindiro: 'Nyabasa athema kupaswa cakudya.' (Mateu 10:10) Anyakupfundza mbadagumana anthu akuti asafuna mphangwa zawo, natenepa iwo mbadatsalakana pyakufu-na pyawo. Yezu alonga: 'Panyumba yonsene inafi-kira imwe, khalani penepo mpaka kubuluka kwanu pacisa ceneci.'—Marko 6:10.

Yezu aapasambo pitsogolero toera kumwaza mphangwa za Umambo nyumba na nyumba, iye alonga: 'Mungafika panyumba, mwanyikani ana-ciro nyumba. Iwo angakutambirani mwadidi, nte-dere wanu mbukhale na iwo, mwenye angakhon-da kukutambirani mwadidi, ntendere wanu mbubwerere kuna imwe. Munthu angakhonda ku-kutambirani peno angakhonda kubvesera mafa-la anu, pakubuluka panyumba ineyi peno nzinda unoyu, gubudzani pfumbi ya manyalo anu.'—Ma-teu 10:12-14.

Anthu a mu nzinda peno mu cisa cikhafuna ku-pita iwo mbadakhonda kubva mphangwa zawo, ninji pikhafuna kuacitikira? Yezu alonga kuti mba-

datongwa na pyenepi, iye afokotoza: 'Mwandimo-mwene ndinakupangani kuti kutcunyuswa kwa So-dhoma na Gomora kunapiringana kutcunyuswa kwa nzinda unoyu pa Ntsiku Yakutongwa.'—Mateu 10:15.

- ◇ Kodi Yezu atoma lini ulendo unango wakumwaza mphangwa ku Galileya? Ninji pidaona iye kuna anthu?
- ◇ Kodi Yezu agawa tani apostolo 12, pontho iye aapasa pitsogolero pipi?
- ◇ Ndi munjira ipi 'Umambo' wa Mulungu uli dhuzi?

APFUNDZISWA TOERA AMWAZE MPHANGWA MWAKUKHONDA TSALAKANA KUTCINGWA

MATEU 10:16–11:1 MARKO 6:12, 13 LUKA 9:6

Yezu apasa pitsogolero apostolo ace kuti anamwaza tani mphangwa, buluka penepo mbaagawa awiri awiri. Mbwenye mwakukoma ntima aacenjeza thangwi ya anyamalwa: ‘Ine ndiri kukutumani ninga mabira pakati pa mibindzi. Citani mphole-mphole na anthu, thangwi iwo anadzakuperekani ku mathando akutongera miseru, pontho anadzakukwapulani m’masinagoga awo. Pontho imwe munadzaperekwa kuna atongi na amambo thangwi ya ine.’ —Mateu 10:16-18.

Atowereri a Yezu mbadathimbana na kutcingwa kukulu, mbwenye iye aapasa cinyindiro: ‘Iwo angakuperekani, lekani kudzudzumika kuti munalonganjani peno munalonga tani, thangwi pa ndzidzi unoyu Mulungu anadzakupangani pinafuna imwe kulonga; thangwi simwe basi tayu anafuna kulonga, mbwenye nzimu wa Baba wanu wakudzulu unadzakuphedzani toera kulonga.’ Yezu apitiriza: ‘Munthu anadzaphesa m’bale wace, baba anadzaphesa mwanace, ana anadzasandukira anyakubala awo mbaaphesa. Pontho imwe munadzaidiwa na anthu onsene thangwi ya dzina yanga, mbwenye ule anapirira mpaka kunkhomo anadzapulumuswa.’ —Mateu 10:19-22.

Nakuti basa yakumwaza mphangwa ndi yakufunika kakamwe, Yezu apanga anyakupfundzace kuti akhafunika kukhala akucenjera toera akwanise kucita basa ineyi mwaufulu. Iye alonga: ‘Iwo angakutci-

ngani mu nzinda ubodzi, thawirani mu nzinda unango; mwandimomwene ndinakupangani kuti nee munadzazungulira mizinda yonsene ya Izraeli, Mwana wa munthu mbadzati kufika.’ —Mateu 10:23.

Yezu apereka pitsogolero, macenjezo na ciwangiso cakufunika kakamwe kwa apostolo ace 12! Tisadziziwa kuti mafala anewa alemberwambo ale akhafuna kucita basa yakumwaza mphangwa pakumala kufa kwace na pakulamuswa kwace muli akufa. Pyenepi pisapangizwa m’mafalace kwa anyakupfundzace kuti ‘anadzatingwa na anthu onsene,’ tayu basi ene na ale akhafuna kumwazirwa mphangwa na apostolo. Kusiyo pyenepi, nkhabepo mbiri inalonga kuti apostolo aendeswa kwa atongi na kwa amambo mu ndzidzi wa kampanya yakumwaza mphangwa ku Galileya, ngakhale kuperekwa toera kuphiwa na acibale.

Pyenepi pisapangiza pakweca kuti pikhalonga Yezu kwa apostolo ace, akhanyerezera pya ntso-golo. Onani mafalace akuti anyakupfundzace nee anadzamwaza mphangwa mbuto zonsene ‘Mwana wa munthu mbadzati kufika.’ Yezu akhapangiza kuti anyakupfundzace nee mbadamwaza mphangwa za Umambo wa Mulungu konsene kwene Mambo Yezu wakuti ndi nyakutonga wa Mulungu mbadzati kufika.

Pakucita basa yakumwaza mphangwa, apostolo nee akhafunika kudzudzumika angathimbana na

kutcingwa, thangwi Yezu alonga: ‘Nyakupfundza si nkulu tayu kupiringana mpfundzisi wace, pontho bitcu si nkulu tayu kupiringana mbuyace.’ Mafala a Yezu asabveka mwadidi. Iye athimbana na kutcingwa thangwi yakumwaza mphangwa za Umambo wa Mulungu, natenepa iwo mbadathimbanambo. Yezu aapanga: ‘Lekani kugopa ale akuti anakwanisa kukuphani, mbacimwana kukupingizani toera kukhala pontho na umaso ntsogolo, mbwenye gopani ule wakuti anakwanisa kukufudzani mu Djehena.’—Mateu 10:24, 28.

Yezu apangiza citsandzo cadidi munjira ineyi. M’mbuto mwakukhala wakukhonda khulupirika kwa Yahova wakuti ndi nyakupasa umaso, iye athimbana na kufa mwacipapo. Ndi Mulungu wa Mphambvu Zonsene wakuti anakwanisa kupha umaso wa munthu (cidikhiro cace ca ntsogolo ca umaso) peno anakwanisa kulamusa munthu muli akufa kuti akhale na umaso wa kwenda na kwenda. Pyenepi pyawangisa kakamwe apostolo!

Yezu alonga citsalakano caufuni ca Mulungu kwa anyakupfundzace munjira iyi: ‘Kodi mbalame ziwiri zing’ono nee zisaguliswa na kobiri ibodzi ya ntengo wakucepta? Mbwenye nee ibodzi ya izo inagwa pantsi mbikhonda kudziwika na Baba wanu. Natenepa lekani kugopa; imwe ndimwe akufunika kakamwe kupiringana mbalame zing’ono zizinji.’—Mateu 10:29, 31.

Mphangwa za anyakupfundza zisagawa anthu apanyumba, anango asatawira, mbwenye anango nkhaba. Yezu afokotoza: ‘Lekani kunyerezera kuti ndabweresa ntendere pa dziko yapantsi; ine nee ndabweresa ntendere.’ Pisafunika cipapo kuti

m’bodzi wa pabanja abvere undimomwene wa Bhibhlya. Yezu alonga: ‘Ule anafuna kakamwe babace peno mace kupiringana ine, nee athema kukhala nyakupfundza wanga; pontho ule anafuna kakamwe mwanace wamamuna peno wankazi kupiringana ine, nee athema kukhala nyakupfundza wanga.’—Mateu 10:34, 37.

Anthu anango mbadatambira mwadidi anyakupfundza a Yezu. Iye alonga: ‘Ule anapereka khomitco ibodzi basi ya madzi akutonthola kuna m’bodzi wa ana awa akucepeseka toera amwe, thangwi iye asandziwa kuti ndi nyakupfundza wanga, mwandimomwene ndinakupangani kuti iye cipo anadzaluzamuoni wace.’—Mateu 10:42.

Pakumala kubvesesa pitsogolero, macenjezo na ciwangiso ca Yezu, apostolo acita ulendo ‘cisa na cisa. Amwaza mphangwa zadidi mbawangisa atenda m’mbuto zonsene.’—Luka 9:6.

- ◇ Ndi macenjezo api adapereka Yezu kwa anyakupfundzace?
- ◇ Kodi Yezu apereka ciwangiso na cibalangazo cipi kwa anyakupfundzace?
- ◇ Thangwi yanji pitsogolero pya Yezu pisaphata basa lero?

KUPHIWA KWA MUNTHU PA PHWANDO YAKUBALWA

MATEU 14:1-12 MARKO 6:14-29 LUKA 9:7-9

Mu ndzidzi ukhamwaza mphangwa apostolo a Yezu ku Galileya, Juwau M’batizi wakuti akhalo-nga pya Yezu, nee akhali na ufulu toera kumwaza mphangwa. Iye akhali n’kaidi cifupi na pyaka pi-wiri.

Juwau alonga pakweca kuti Mambo Herodhi adawa mu kukwata nkazi wa Filipi wakuti ndi kunyado wace toera akhale nkazace. Herodhi amwala-ana na nkazace wakutoma toera kumanga ba-nja na Herodhiya. Mwakubverana na Mwambo wa Mose, pyenepi pikhali upombo na pyakukho-nda tawirika. Mukufuna kutawira Juwau, Herodhi aikhisa n’kaidi Juwau, panango thangwi akakami-za na Herodhiya.

Herodhi nee asadziwa kuti anacitanji na Juwau, thangwi anthu ‘akhamuona ninga mprofeta.’ (Ma-teu 14:5) Mbwenye Herodhiya, nee asapenula kuti anacitanji, thangwi ‘akhaipirwa kakamwe’ na Ju-wau, pontho akhasaka njira toera kumupha. (Ma-rko 6:19) Pakumalisa waoneka mwai.

Cifupi na Paskwa ya 32 N.W., Herodhi akhu-nganya phwando ikulu ya ntsiku yace yakubalwa. Atsogoleri onsene a anyankhondo a Herodhi na anthu a mbiri a ku Galileya, abwerambo. Pikhaci-tika phwando, Salome, mwana ntsikana wa Hero-dhiya adabala iye na Filipi, abvinira alendo. Anthu adzumarirwa na kubvina kwace.

Herodhi akomerwa kakamwe na kubvina kwa Salome mbalonga: ‘Ndiphembe cinthu consene ci-nafuna iwe, ine ndinakupasa.’ Iye adumbira: ‘Con-sene cinafuna iwe kundiphemba ine ndinakupa-sa, ngakhale phindi ya umambo wanga.’ Mbadzati

kutawira, Salome aenda kabvundzisa mai wace: “Ndiphembenji?”—Marko 6:22-24.

Unoyu ukhali mwai ukhasaka Herodhiya! Iye alo-nga: ‘Kaphembe nsolo wa Juwau M’batizi.’ Mwaku-khonda dembuka, Salome abwerera kuna Herodhi mbaphemba: ‘Ndisafuna kuti mundipase cincino pano nsolo wa Juwau M’batizi m’mbale.’—Marko 6: 24, 25.

Pyenepi pyatsukwalisa kakamwe Herodhi, mbwenye ale adacemera iye abva dumbiro idacita iye kuna Salome. Iye mbadakhala na manyadzo mbadakhonda kukwanirisa pikiro yace, ngakha-le pikhaphemba kuphiwa kwa munthu wakuso-wa mulando. Na thangwi ineyi, atuma nyakuonera n’kaidi na pitsogolero pyakutsukwalisa kakamwe. Mwakukhonda dembuka abweresa nsolo wa Ju-wau m’mbale. Iye apasa Salome, buluka penepo Salome aenda kapasambo mai wace.

Pidabva anyakupfundza a Juwau pinthu pye-nepi, iwo abwera kakwata manungo ace toe-ra kaaikha nthumbi. Iwo adziwisambo Yezu pye-nepi.

Mukupita kwa ndzidzi, pidabva Herodhi kuti Yezu akhawangisa anthu mbabulusa madimonyo, iye agopa kakamwe. Iye akhadzudzumika khala Yezu, mamuna anacita pyenepi, ndi Juwau M’ba-tizi ‘alamuswa muli akufa.’ (Luka 9:7) Natene-pa Herodhi Antipa akhafuna kakamwe kuona Yezu. Mbwenye tayu toera kubva mphangwa zikhama-wa Yezu. M’mbuto mwace, Herodhi akhafuna kuo-na khala akhafunika kupitiriza kudzudzumika na Yezu peno nkhaba.

-
- ◇ Thangwi yanji Juwau M’batizi ali n’kaidi?
 - ◇ Ninji pidacita Herodhiya toera kuphesa Juwau?
 - ◇ Pidafa Juwau, thangwi yanji Herodhi Antipa akhafuna kuona Yezu?

IYE ADYESA MWINJI WA ANTHU MUKUPHATISIRA MIKATE NA NTSOMBA ZINGASI

MATEU 14:13-21 MARKO 6:30-44 LUKA 9:10-17 JUWAU 6:1-13

Apostolo 12 akomerwa kakamwe thangwi yakumwaza mphanwa ku Galileya, pontho apanga Yezu 'pyonsene pidacita iwo na pidapfundzisa iwo.' Mwandimomwene iwo akhali akuneta. Mbwenye iwo nee akhali na ndzidzi wakupuma, ngakhale wakudya thangwi anthu azinji akhabwera mbaenda. Natenepa Yezu alonga: 'Bwerani imwe basi, tendeni ku mbuto yathu tekha toera mupume pang'ono.'—Marko 6:30, 31.

Iwo akwira mwadiya, panango dhuzi na Kafarnau mbaenda ku cisa ca Nkulo wa Yordani kukhundu kwa Bhetisaidha. Mbwenye anthu azinji aona mbakabuluka, natenepa anango adziwa pyenepi. Iwo aenda n'khundu mwa bara mwakucimbiza mbatoma ndiwo kufika.

Pidatcitha Yezu m'mwadiya, aona mwinji wa anthu mbaubvera ntsisi, iwo akhala ninga mabira akusowa nkumbizi. Natenepa iye atoma 'kua-

pfundzisa pinthu pizinji' pya Umambo. (Marko 6:34) Iye 'awangisambo atenda.' (Luka 9:11) Pakupita ndzidzi ungasi, anyakupfundza ampanga: 'Kuno ndi kutali, pontho dzuwa ikudoka, pangani anthu amwazike toera aende m'pisa kagula cakudya.'—Mateu 14:15.

Yezu aatawira: 'Iwo nee asafunika kuenda; apaseni imwe cakudya.' (Mateu 14:16) Ngakhale Yezu akhadziwa kale pikhafuna iye kucita, iye ayesera Filipi na mbvundzo uyu: 'Tinagula kupi mikate toera anthu awa adye?' Mwandimomwene, Filipi akhadziwa kukhagumanika mikate thangwi akakhala dhuzi na Bhetisaidha. Mbwenye kugula mikate basi nee pyakwana. Pakhali na amuna akukwana pikwi pixanu. Tingalengesa akazi na anapiana numero ineyi panango inabwerezzerwa kawiri. Filipi atawira: 'Maseze tiphatisire madhenaryo 200 toera kugula mikate, nee inakwana toera m'bodzi na m'bodzi wa iwo atambire phindi yace.'—Juwau 6:5-7.

Panango toera kupangiza kuti nee pinakwanisika kupasa cakudya anthu onsene, Andreyo alonga: 'Pano pana m'phale m'bodzi ali na mikate mixanu ya sevadha na nyama zing'ono ziwiri za m'madzi. Mbwenye pyenepi pinakwananji kuna anthu onsene awa?'—Juwau 6:9.

Nakuti ukhali ndzidzi wa khoni, pakhadasala ndzidzi pang'ono toera kucita Paskwa ya 32 N.W., pontho n'khundu mwa mapiri tsanga ikhali iwisi. Yezu aphemba anyakupfundzace toera kupanga anthu kuti akhale m'misoka ya anthu 50 na 100. Iye akwata mikate mixanu na ntsomba ziwiri mba-cita phembero yakupereka takhuta kwa Mulungu. Buluka penepo iye agwanda mikate na ntsomba, mbaipereka kwa anyakupfundzace toera iwombo apase mbumba. Onsene adya mbakhuta.

Pakumala kudya, Yezu apanga anyakupfundzace: 'Gumanyani mapindi adasala, toera pakhonde kubvungika cinthu.' (Juwau 6:12) Iwo akwanisa kudzadza pitundu 12 na pyakudya pyakusala!

- ◇ Thangwi yanji Yezu na anyakupfundzace asaka mbuto yawo okha?
- ◇ Kodi Yezu na anyakupfundzace aenda kupi, mphapo iwo agumananji kweneke?
- ◇ Kodi anyakupfundza apanga Yezu toera acitenji, pontho Yezu atsalakana tani anthu?

MAMBO WAKUTI ANAKWANISA KUTONGA MPHAMBVU YACIBALIRO

MATEU 14:22-36 MARKO 6:45-56 JUWAWU 6:14-25

Cirengo cidacita Yezu cakudyesa anthu azinji cadzumatirisa kakamwe anthu. Iwo adzafikira kulonga kuti ‘iye ndi Mprofeta adalongwa kuti mbadabwera pa dziko,’ Mesiya wakuti mwakukhonda penula anadzakhala ntongi wakuthema. (Juwau 6:14; Deuteronomyo 18:18) Nateneza, acita masasanyiro toera Yezu akhale mambo.

Mbwenye Yezu adzindikira pikhafuna kucita anthu. Nateneza, apanga anthu kuti aende mbaphemba anyakupfundzace toera akwira m’mwadiya. Iye aatuma ku Bhetisaidha na ku Kafarnau. Yezu aenda ekha ku mapiri toera kacita phembero pa masiku anewa.

Na ceza ca mwezi, mbakudzati kuca, Yezu aona mwadiya nakutali. Mabimbi akhali akuwanga kakamwe m’bara, nateneza apostolo ‘akunentseka toera kucapa, thangwi mphepo ikhanda kukhabuluka iwo.’ (Marko 6:48) Yezu atcita pa phiri mbatoma kufamba padzulu pa madzi mbaenda kuna iwo. Mpaka ndzidzi unoyu ‘akhadacapa nsindzo wa makilometru cifupe na maxanu peno matanthatu.’ (Juwau 6:19) Anyakupfundza akhaona Yezu ninga akuapitirira, nateneza iwo akhuwa mwakugopa: ‘Ndi masomphenya.’—Marko 6:49.

Yezu atawira mwakubalangaza: ‘Pfulikani! Ndine pano, lekani kugopa.’ Mbwenye Pedhru antawira mbati: ‘Mbuya, khala ndimwe, nditawiriseni ndibwere kuna imwe na padzulu pa madzi.’ Yezu antawira: “Bwera.” Nateneza, Pedhru abuluka m’mwadiya mbatoma kufamba padzu-

lu pa madzi mbaenda kuna Yezu. Pidaona iye mphepo, Pedhru agopa mbatoma kulirima. Iye akhuwa: ‘Mbuya ndipulumuseni!’ Yezu aphata manja a Pedhru mbalanga: ‘Iwe munthu wa cikhulupiro cakupepa, thangwi yanji wapenula?’ —Mateu 14:27-31.

Pedhru na Yezu apita m’mwadiya, mphepo mbimatama. Anyakupfundzace adzumatirwa, mbwenye nee akhafunika kudzumatirwa. Thangwi mbadabvesesa ‘mabvekero a mikate,’ cirengo cidacita Yezu mbadyesa mwinji wa anthu, nateneza iwo nee mbadadzumatirwa mudafamba iye padzulu pa madzi mbamatamisa mphepo. Nateneza iwo an’godamira mbalanga: ‘Mwandimomwene, imwe ndimwe Mwana wa Mulungu.’—Marko 6:52; Mateu 14:33.

Pakumalisa afika ku Getsemani, munda wakubalika na wa misapo ukhagumanika kunterero kwa Kafarnau. Iwo agwisa nangula m’bara mbatcita. Anthu azinji adzindikira Yezu, nateneza iwo na anango a n’cisa akwata atenda mbaenda nawo mpaka pakhali Yezu. Iwo akhawangiswa basi ene mukukhuya nguwo yace.

Mu ndzidzi unoyu, mwinji udaona Yezu mbakadyesa anthu mwacirengo, adzindikira kuti iye akhadabulukapo. Nateneza pidafika miyadiya ya ku Tibheryadhe, mbumba yakwira mbienda ku Kafarnau kuti aonane na Yezu. Pidan’gumana iwo, abvundza: ‘Mpfundzisi, mwafika lini kuno?’ (Juwau 6:25) Na thangwi yadidi Yezu aasandika, ninga pinafuna ife kupfundza.

-
- ◇ Pidamala Yezu kudyesa mwinji wa anthu, kodi iwo akhafuna kucitanji na iye?
 - ◇ Thangwi yanji anyakupfundza nee akhafunika kudzumatirwa pidaona iwo Yezu mbakafamba padzulu pa madzi na kumatamisa mphepo?
 - ◇ Ninji pidacitika pidawambuka Yezu dhuzi na Kafarnau?

YEZU NDI ‘NKATE WA UMASO’

JUWAU 6:25-48

Kumabulukiro a dzuwa a Bara ya Galileya, Yezu adyesa anthu azinji mwacirengo, buluka penepo pikhafuna iwo kuncita mambo iye athawa. Masiku anewa, Yezu afamba padzulu pa madzi na kupulumusa Pedhru, wakuti afambambo padzulu pa madzi mbwenye alirima thangwi yakukhala na cikhulupiro cakupepa. Yezu amatamisambo mphepo, pyakuti pyapulumusa anyakupfundzace akuti akhafuna kulirima.

Buluka penepo, Yezu abwerera kumadokero a dzuwa a bara mu cisa ca Kafarnau. Anthu adadiesa iye mwacirengo an’gumana mbambvundza: ‘Mpfungzisi, mwafika lini kuno?’ Yezu aasandika mu kuapanga kuti iwo akunsaka toera kupaswa pontho pyakudya. Iye aakulumiza toera ‘aleke kuphata basa thangwi ya cakudya cakuti cisamala, mbwenye aphate basa thangwi ya cakudya cakukhonda mala cinatsogolera ku umaso wakukhonda mala.’ Natenepa iwo abvundza: ‘Ndi mabasa api asafunika ife kucita toera tikhale akutawirika kuna Mulungu?’—Juwau 6:25-28.

Panango iwo akhanyerezera pya mabasa analongwa m’Mwambo, mbwenye Yezu alonga pya basa yakufunika kakamwe: ‘Basa ya Mulungu inafunika imwe kucita ndi iyi: Musafunika kukhulupira ule adatumbe iye.’ Mwakukhonda tsalakana pyonsene pidacita Yezu, anthu nee akhapangiza cikhulupiro ceneci kwa iye. Iwo akhafuna kuti Yezu aacitire cidzindikiro toera ankhulupire. Iwo abvundza: ‘Ninji cinafuna imwe kucita? Ambuya athu adya mana n’thando, ninga mudalamberwa ipyo kuti: Iye aapasa nkate wakudzulu toera iwo adye.’—Juwau 6:29-31; Masalmo 78:24.

Mwakubverana na cidzindikiro cidaphemba iwo, Yezu aacitisa kudziwa Phata yandimomwene ya cakudya ca cirengo mukulonga: ‘Mose nee akupasani nkate wakudzulu, mbwenye Baba wanga asakupasani nkate wandimomwene wakudzulu. Thangwi nkate wa Mulungu ndi ule adacita buluka kudzulu mbapasa umaso dziko.’ Pidakhonda iwo kubvese-

sa, aphemba: ‘Mbuya, tipaseni nkate unoyu ndzidzi onsene.’ (Juwau 6:32-34) Kodi “nkate” udalonga Yezu ukhabvekanji?

Iye alonga: ‘Ine ndine nkate wa umaso. Munthu onsene anabwera kuna ine cipo anadzakhala pontho na njala; munthu onsene anandikhulupira cipo anadzakhala pontho na nyota. Ninga mudakupangani ine kuti imwe mwandiona, mbwenye nee musandikhulupira. Ine nee ndacita buluka kudzulu toera kucita pinafuna ine, mbwenye toera kucita pinafuna ule adandituma. Ipi ndi pinafuna ule adandituma: Kuti ine ndikhonde kuluza nee m’bodzi mwa anthu onsene adandipasa iye, mbwenye ndisafunika kualamusa muli akufa pa ntsiku yakumalisa. Thangwi ipi ndi pinafuna Baba wanga: Kuti munthu onsene anadzindikira Mwana mban’khulupira, agumane umaso wakukhonda mala.’—Juwau 6:35-40.

Mafala a Yezu acitisa anthu kuipirwa, pontho Ayuda atoma kudungunya thangwi ya iye. Kodi iye anapangiza tani kuti ndi ‘nkate udacita buluka kudzulu’? (Juwau 6:41) Kwa iwo, Yezu basi ene ndi mwana wa anyakubala a ku Galileya nzinda wa Nazareti. Anthu abvundza: ‘Kodi uyu nee ndi Yezu mwana wa Zuze? Babace na mace ife nee tisaadziwa?’—Juwau 6:42.

Yezu aatawira: ‘Lekani kudungunya mwekhene. Nkhabe munthu anadza kuna ine, Baba angakhonda kum’bwersa, pontho ine ndinadzamulamusa muli akufa pa ntsiku yakumalisa. Aprofeta alembe kuti: Onsene anadzafundziswa na Yahova. Natenepa, munthu onsene anabwesera Baba mbatawira pinapfundzisa iye, anabwera kuna ine. Nkhabe munthu adaona kale Baba, kusiyapo ule adabuluka kuna Mulungu; unoyu ndiye adaona Baba. Ine ndinakupangani na cinyindiro consene kuti munthu onsene anakhulupira, ali na umaso wakukhonda mala.’—Juwau 6:43-47; Izaiya 54:13.

Pidacedza iye na Nikodhemu ntsiku inango, Yezu alonga kuti ‘munthu onsene anakhulupira [mwana wakutoma wa Mulungu] nkhabe kudzafudzwa,

mbwenye anadzagumana umaso wakukhonda mala.' (Juwau 3:15, 16) Mafala anewa akhapingiza kuti iye alandanisa umaso wakukhonda mala na kukhulupira Mwana wa Munthu. Mbwenye cincino akulonga kwa anthu azinji cinthu cinafunika iwo kucita toera kugumana umaso wakukhonda mala, waku-ti nee mbadapaswa thangwi ya mana peno nkate

ukhagumanika ku Galileya. Mphapo munthu anagumana tani umaso wakukhonda mala? Yezu abwerezera mafalace: 'Ine ndine nkate wa umaso.'—Juwau 6:48.

Kuketesana kweneku thangwi ya nkate wakubuluka kudzulu kwapitiriza mpaka ku Kafarnau, mu sinagoga mukhapingizisa Yezu.

- ◇ Nakuti Yezu akhadacita pirengo pinango, thangwi yanji anthu nee akhafunika kuphemba cidzindikiro?
- ◇ Kodi Ayuda apibva tani pidalonga Yezu kuti iye ndi 'nkate wandimomwene wakubuluka kudzulu'?
- ◇ Thangwi yanji nkate udalonga Yezu ndi wakufunika kakamwe kupiringana mana peno nkate wandimomwene?

MAFALA A YEZU AGWEGWEDUSA ANTHU AZINJI

JUWAU 6:48-71

Mu sinagoga ya ku Kafarnau Yezu apfundzisa kuti iye ndi nkate wandimomwene wakudzulu. Pisaoneka kuti akulonga pontho pire pidalonga iye kuna anthu adabwerera kumabulukiro a dzuwa a ku Bara ya Galileya, ale adadyeswa mikate na ntsomba mwacirengo.

Yezu apitiriza kulonga: ‘Ayavu anu adya mana nthando, mbwenye afa.’ Buluka penepo alonga: ‘Ine ndine nkate wa umaso udabuluka kudzulu. Munthu onsene anadya nkate unoyu anakhala maso kwenda na kwenda; mwandimomwene nkate unafuna kupereka ine ndi manungo anga, toera anthu a pa dziko agumane umaso.’—Juwau 6:48-51.

Mu ndzidzi wa khoni wa caka 30 N.W., Yezu apanga Nikodhemu kuti Mulungu afuna kakamwe anthu mbapereka Mwanace ninga Mpulumusi. Mu ndzidzi unoyu, Yezu agomezera kufunika kwa kudyadya manungo ace mu kukhulupira ntsembe ikhafuna kupereka iye. Munjira ineyi anthu mbadakwanisa kugumana umaso wa kwenda na kwenda.

Mbwenye anthu nee atawira mafala a Yezu. Nate-nepa ambvundza: ‘Pinacitika tani kuti munthu uyu atipase manungo ace toera tiadye?’ (Juwau 6:52) Yezu akhafuna kuti iwo abvesese kuti iye akhalonga mwakuphiphirisa. Pidalongwa iye patsogolo pace pisapangiza mabvekeru a pyenepi.

Yezu alonga: ‘Mungakhonda kudyadya manungo a Mwana wa munthu, mbamukhonda kumwa ciropa cace, imwe nee munadzakhala na umaso. Munthu onsene anadya manungo anga mbamwa ciropa canga ali na umaso wakukhonda mala, thangwi manungo anga ndi cakudya candimomwene, pontho ciropa canga ndi cakumwa candimomwene. Munthu onsene anadya manungo anga mbamwa ciropa canga asapitiriza kukhala wakuphatana na ine.’—Juwau 6:53-56.

Nyerezzerani basi kuti Ayuda agwegweduka tani na mafala a Yezu! Iwo anyerezera kuti Yezu akulonga pya kudyadi manungo a munthu peno akupwa-

za mwambo wa Mulungu unalonga pya ciropa. (Genesi 9:4; Levitiko 17:10, 11) Mwandimomwene Yezu nee akhafuna kulonga pyenepi. Iye akhafuna kupangiza kuti onsene anafuna kugumana umaso wa kwenda na kwenda asafunika kupangiza cikhulupiro ku ntsembe ikhafuna iye kupereka ya manungo ace aungwiro na ciropa cace. Ngakhale anyakupfundzace anango nee akhadabvesesambo. Anango alonga: ‘Mafala anewa mbakunentsa kakamwe; mbani anakwanisa kuabvesera?’—Juwau 6:60.

Nakuti Yezu adzindikira kuti anyakupfundzace nee akhabvesesambo, iye abvundza: ‘Kodi mafala anewa asakutsukwalisani? Mphapo ndiye tani mungaona Mwana wa munthu mbakakwira kuenda kukakhala iye kale? Mafala adakupangani ine ndi akubverana na nzimu wakucena, pontho asapasa umaso. Mbwenye alipo anango pakati panu anakhonda kukhulupira.’ Mafala anewa acitisa anyakupfundza azinji kusiya kuntowerera.—Juwau 6:61-64.

Natenepa Yezu abvundza apostolo ace 12: ‘Kodi imwe nkhaba funa kuendambo?’ Simau Pedhru atawira: ‘Mbuya, tinaenda kuna ani? Imwe ndimwe ali na mafala anapasa umaso wakukhonda mala. Ife takhulupira, pontho tisadziwa kuti imwe ndimwe ntumiki Wakucena wa Mulungu.’ (Juwau 6:67-69) Mafala anewa asapangiza kuti iwo akhali akukhulupirika, maseze Pedhru na apostolo anango nee akhabvesesa mafala a Yezu.

Maseze Yezu akomerwa na ntawiro wa Pedhru, iye alonga: ‘Kodi ine nee ndakusankhulani 12? Mbwenye m’bodzi wa imwe ndi nyakupambizira.’ (Juwau 6:70) Yezu akhalonga thangwi ya Yuda Iskariyoti. Panango Yezu adzindikira kuti Yuda akhatoma kupangiza pifuno pyakuipa.

Mwakukhonda tsalakana pyenepi, Yezu atсандzaya kakamwe pidadziwa iye kuti Pedhru na apostolo anango nee asiya kuntowerera na kucitambo basa ikhacita iye yakupulumusa umaso.

- ◇ Ndi munjira ipi Yezu asapasa anthu manungo ace, pontho munthu anakwanisa tani kudya 'manungo' a Yezu?
- ◇ Thangwi yanji anthu agwegweduka na mafala adalonga Yezu thangwi ya kudya manungo ace na ciropa cace, mbwenye iye akhafuna kulonganji?
- ◇ Mudasiya azinji kutowera Yezu, kodi Pedhru acitanji?

KODI NINJI PINAPSWIPISA MUNTHU?

MATEU 15:1-20 MARKO 7:1-23 JUWAU 7:1

Paskwa ya caka 32 N.W., ikhali cifupi, pontho Yezu akhali wakuphatika kakamwe na kupfundzisa anthu ku Galileiya. Panango iye aenda ku Yerusalemu toera kacita Paskwa ninga pikhaphembwa mu Mwambo wa Mulungu. Mbwenye Yezu akhacita mphole-mphole thangwi Ayuda akhansaka toera kumupha. (Juwau 7:1) Buluka penepo, iye abwera ku Galileya.

Pisaoneka kuti Yezu ali ku Kafarnau mudabwera Afarisi na apfundzisi a mwambo buluka ku Yerusalemu. Thangwi yanji iwo acita ulendo unoyu? Iwo akusaka mathangwi toera kupambizira Yezu ninga munthu wakukhonda kulemedza misambo yawo. Natenepa iwo ambvundza: ‘Thangwi yanji anyakupfundza anu asapwaza miyambo ya ambuya athu? Mwacitsandzo, iwo nkhaba kusamba manja angafuna kudya.’ (Mateu 15:2) Mulungu cipo apanga mbumba yace toera kubvera nsambo unoyu ‘wakusamba manja mpaka pa cigunkunu.’ (Marko 7:3) Mbwenye kwa Afarisi, munthu angakhonda kucita pyenepi nee akhapangiza cilemedzo.

M’mbuto mwakutawira mbvundzo wawo, Yezu alonga kuti mwakufuna iwo akhapwaza Mwambo wa Mulungu. Iye aabvundza: ‘Thangwi yanji nee musabvera mitemo ya Mulungu thangwi ya misambo yanu? Mwacitsandzo Mulungu alonga kuti lemedza babako na mako. Ule analonga mwakupa babace asafunika kuphiwa. Mbwenye imwe musalonga kuti ule analonga kuna babace peno mai wace: Pyonsene pinafunika ine kukupasani ndi muoni unafunika kuperekwa kuna Mulungu, natenepa munthu asacimwana kulemedza babace.’—Mateu 15:3-6; Eksodo 20:12; 21:17.

Afarisi akhalonga kuti kobiri, unthaka peno cinthu consene cikhaperekwa ninga muoni kuna Mulungu cikhafunika kuphatisirwa pa templo, tayu ku mbuto inango. Mbwenye mwandimomwene munthu angamala kupereka muoni, ukhapitiri-

za kukhala wace. Mwacitsandzo, mwana angalonga kuti kobiri peno unthaka wace ndi ‘korbhani,’ muoni ukhaperekwa kuna Mulungu peno ku templo, mbikhala ninga templo ndi yakufunika kakamwe kupiringana anyakubalace. Kobiri peno unthaka pikhapitiriza kukhala pya mwana, mbwenye iye angalonga kuti nkhabe funika kupiphatisira toera kuphedza anyakubalace. Natenepa iye asasiya kucita pinaphembwa ninga mwana.—Marko 7:11.

Yezu ali na mathangwi akuipirwa thangwi yakupwaza kwawo Mwambo wa Mulungu, natenepa iye alonga: ‘Imwe musafudza mwambo wa Mulungu thangwi ya misambo yanu. Imwe apfakafaka, Iza-iyi akhalonga pya imwe pidalonga iye kuti: Anthu awa asandilemedza na milomo yawo basi, mbwenye mitima yawo iri kutali kakamwe na ine. Iwo asandilambira papezi, thangwi asapfundzisa miyambo ya anthu.’ Afarisi acimwana kutawira Yezu. Natenepa iye acemera anthu toera anfendedzere cifupi. Iye alonga: ‘Bveserani, pontho bvesesani mafala awa. Pinapswipisa munthu si pire pinapita na pa mulomo pace tayu, mbwenye ndi pire pinabuluka na pa mulomo pace.’—Mateu 15:6-11; Iza-iyi 29:13.

Pikakhala iwo n’nyumba, anyakupfundza abvundzisa Yezu: ‘Musadziwa kuti Afarisi aipirwa na mafala adalonga imwe?’ Iye atawira: ‘Miti yonse ne idakhonda kutcekwa na Baba wanga wakudzulu, iye anadzaidula. Alekeni pyawo. Iwo ndi maboliboli. Boliboli angatsogolera boliboli ndzace onsene anagwera n’djenje.’—Mateu 15:12-14.

Yezu adzumtirwa pidabva iye Pedhru mbavundza mu dzina ya anyakupfundza onsene pya mabvekero a mafala akuti ninji cinapswipisa munthu. Yezu atawira: ‘Nee musadziwa kuti pyonsene pinapita na pa mulomo pisaenda m’mimba, mbapitayiwa munthu angaenda ncimbuzi? Mbwenye pinthu pyonsene pinabuluka pa mulomo wa

munthu, pisabulukira muntima mwace, pyenepi ndipyo pinapswipisa munthu. Thangwi muntima ndimo munabuluka manyerezere akuipa, pyakupha munthu, pyaupombo, pyaulukwali, umbava, umboni wauthambi na mafala akupwaza Mulungu. Pyenepi ndi pinthu pinapswipisa munthu; mbwenye kudya nee kusamba manja nkhaba kuksipisa munthu.’—Mateu 15:17-20.

Yezu nee ali kukhondesa munthu kukhala wanyai, pontho nee akulonga kuti nkhaba funika kusamba manja mbadzati kudya. M’mbuto mwace, iye akusandika umpfakafaka wa atsogoleri auphemberi anapwaza mitemo yakulungama ya Mulungu mbatoweza misambo ya anthu. Undimomwene ndi wakuti macitiro akuipa anabuluka muntima ndiwo anapswipisa munthu.

-
- ◇ Kodi Afarisi na apfundzisi a mwambo apambizira kuti Yezu akhacitanji?
 - ◇ Mwakubverana na mafala a Yezu, kodi Afarisi apwaza tani mwakufuna Mwambo wa Mulungu?
 - ◇ Ndi pinthu pipi pinapswipisa munthu?
-

YEZU AWANGISA MWANA NTSIKANA NA DHRODHRO

MATEU 15:21-31 MARKO 7:24-37

Pakumala kusandika misambo yakuipa ya Afarisi, Yezu abuluka na anyakupfundzace. Iwo acita ulendo wa nsindzo wakulapha mbaenda kunkwiro, cisa ca Tiro na Sidhoni ku Fenisya.

Yezu agumana nyumba toera kukhala, mbwenye iye nee akhafuna kuti anthu adziwe pakhali iye. Ngakhale tenepo anthu mbadakwanisa kudziwa pakhali iye. Nkazi m'bodzi Wacigerego wakuti abalwa mu cisa ceneci agumana Yezu mbatoma kundembetera: 'Ndibvereni ntsisi Mbuya, Mwana wa Dhavidhi. Mwananga wankazi akuthabuka kakamwe thangwi iye ali na dimonyo.'—Mateu 15:22; Marko 7:26.

Pakupita ndzidzi ungasi, anyakupfundza aphemba Yezu: 'Mpangeni aende pyace, thangwi iye asapitiriza kukhuwa nduli mwathu.' Yezu aapanga kuti thangwi yanji nee akupangiza citsalakano kwa iye, mbalonga: 'Nee ndatumwa toera kuenda kuna anthu onsene, mbwenye basi ene kuna mabira akutayika a dzindza ya Izraeli.' Nkazi nee abwerera nduli. Iye afendedza dhuzi mbagodama kutsogolo kwa Yezu, mbadembetera: 'Mbuya, ndiphedzeni!'—Mateu 15:23-25.

Panango toera kuyesera cikhulupiro cace, Yezu aphisira nsangani toera kupangiza kuti Ayuda akhapwaza anthu a madzindza anango, mbalonga: 'Si pyadidi tayu kukwata nkate wa ana, mbatiuonyera anambwa ang'ono.' (Mateu 15:26) Yezu aphisira fala yakuti 'anambwa ang'ono,' toera kupangiza kuti akhabvera ntsisi anthu akuti nee ndi Ayuda. Panango pyenepi pyaoneka pakweca m'malongero ace aufuni.

Mbuto mwakuipirwa, nkazi adzindikira kuti Yezu akhalonga pya tsankhu ya Ayuda, ponho mwakucepeseka iye alonga: 'Inde Mbuya, mbwenye undimomwene ndi wakuti anambwa ang'ono asadya manyedzwa anagwa pantsi pa meza ya mbuya wawo.' Yezu adzindikira n'khaliro wadidi

wa ntima wace, mbalonga: 'Nkaziwe, cikhulupiro cako ndi cikulu; mbapicitike ninga munafunira iwe.' (Mateu 15:27, 28) Mwana ntsikana awangiswa maseze nee akhali penepo ndzidzi unoyu! Pidabwerera iye kunyumba, nkazi agumana mwanace mbakagona patalimba, ponho 'dimonyo akhadabuluka.'—Marko 7:30.

Yezu na anyakupfundzace abuluka ku cisa ca Fenisya mbaenda ku cisa ca Nkulo wa Yordani. Iwo awambuka Yordani kumabulukiro a dzuwa a Bara ya Galileya, mbaenda ku cisa ca Dhekapoli. Kweneko, iwo akwira paphiri, mbwenye mwinji waagumana penepo. Anthu abweresa pana Yezu anyakulamala, maboliboli na mabewewe. Iwo aikha atenda anewa pa miyendo ya Yezu, natenepa iye aawangisa. Anthu adzumatirwa na pyenepi mbatoma kusimba Mulungu wa Izraeli.

Mbwenye Yezu akhadzudzumika kakamwe na mamuna m'bodzi wakuti ndi dhrodhro na bewewe. Nyerezerani kuti mamuna unoyu apibva tani pakati pa mwinji. Panango Yezu akhadziwa kuti mamuna unoyu akhagopa, tenepa iye aenda naye kutali pang'ono na mwinji. Pikhali iwo okhene, Yezu apangiza pikhafuna iye kucita kuna iye. Iye aikha pyala pyace m'makutu a mamuna unoyu, pidamala iye kuphula mata, akhuya liri mi ya mamuna. Yezu ayang'ana kudzulu, mbalonga fala Yacihebheri yakuti isabveka: "Funguka." Pyenepi pyacitisa mamuna kutoma ponho kubva na kulonga. Yezu nee akhafuna kuti pyenepi pidziwike kwa anthu azinji, iye asafuna kuti anthu ankhulupire kubulukira ku pinaona iwo na pinabva iwo.—Marko 7:32-36.

Mphambvu ya Yezu toera kuwangisa anthu munjira ineyi, yacitisa anthu azinji kudzumatirwa kakamwe. Iwo alonga: 'Iye asacita mwadidi pinthu pyonsene. Ngakhale madhrodhro na mabewewe, iye asaawangisa.'—Marko 7:37.

- ◇ Thangwi yanji Yezu nee acimbiza kuwangisa mwana ntsikana wa nkazi wa ku Fenisya?
- ◇ Pidabuluka iye ku Fenisya, kodi Yezu na anyakupfundzace aenda kupi?
- ◇ Kodi Yezu apangiza tani ntsisi pikhali iye na mamuna wakuti ndi dhrodhro na bewewe?

IYE ANJIPISA MIKATE MWACIRENGO MBACENJEZA ANTHU THANGWI YA PYAKUTUPISA

MATEU 15:32-16:12 MARKO 8:1-21

Mwinji wa anthu wazungulira Yezu ku nzinda wa Dhekapoli kumabulukiro a dzuwa a Bara ya Galileya. Iwo abwera toera kubva na kuwangiswa, pontho abweresa pitundu pikulu pya pyakudya.

Mbwenye mukupita kwa ndzidzi Yezu apanga anyakupfundzace: ‘Ndisabvera ntsisi mwinji uyu wa anthu, thangwi ali pabodzi na ine mu ntsiku zitatu, pontho nee ali na cakudya. Ndingaapanga toera aende m’mamidzi mwawo na njala, anakomoka n’njira, pontho anango mwa iwo abuluka kutali kakamwe.’ Anyakupfundza ambvundza: ‘Kuno ndi kutali kakamwe na mamidzi, tinaguma na kupi mikate yakukwana toera kudyesa anthu onsene awa?’—Marko 8:2-4.

Yezu abvundza: ‘Muli na mikate mingasi?’ Anyakupfundza atawira: ‘Minomwe na nyama zing’ono zingasi za m’madzi.’ (Mateu 15:34) Natenepe Yezu aphemba anthu toera akhale pantsi. Iye akwata mikate na ntsomba, aphembera kwa Mulungu, mbaipasa anyakupfundzace toera kugawira kuna anthu. Mphyakudzumatisira kudziwa kuti onsene adya mbakhuta. Maphindi adasala agumanywa mbaikhwa m’pitundu pinomwe pikulu. Pa

ntsiku ineyi amuna cifupi 4.000 adya, kusiyapo akazi na anapiana adadyambo.

Pidamala Yezu kupanga mwinji toera kuenda, iye na anyakupfundzace awambuka bara na mwadiya mbaenda ku Magadhani, kumadokero a dzuwa a Bara ya Galileya. Penepo, Afarisi na Asadhuki angasi ayesera Yezu mukum’phemba toera apangize cidzindikiro cakudzulu.

Pidadzindikira iye pifuno pyawo, Yezu aatawira: ‘Mu ndzidzi unadoka dzuwa, mungaona kuti kudzulu kwafuira, imwe musalonga: Mangwana kunacerwa mwadidi, na macibese mungaona kuti kudzulu kuna mitambo, imwe musalonga: Lero kunja kwaipa, madzi anabvumba. Imwe musadziwa kufokotoza pidzindikiro pya kudzulu, mbwenye pidzindikiro pya midzidzi imwe nee munakwanisa kupifokotoza.’ (Mateu 16:2, 3) Buluka penepo, Yezu apanga Afarisi na Asadhuki kuti nee anadzapangizwa cidzindikiro kusiyapo cidzindikiro ca Yona.

Yezu na anyakupfundzace akwira m’mwadiya mbaenda ku Bhetisaidha kumadokero a dzuwa a bara. Paulendo, anyakupfundza adzindikira kuti aduwala kukwata mikate yakukwana. Iwo akwata nkate ubodzi basi. Mu kukumbuka kuketesana kwace na Afarisi na Asadhuki akuti akhaphedzera Herodhi, Yezu acenjeza anyakupfundzace: ‘Fungulani maso anu; citani mphole-mphole na ntombwe wakutupisa mikate wa Afarisi na wa Herodhi.’ Anyakupfundza akhanyerezera kuti iye akhalonga pya mikate idaduwa iwo. Yezu adzindikira kuti iwo nee akhadabvesesa, mbaapanga: ‘Thangwi yanji musaketesana thangwi yakukhonda bweresa mikate?’—Marko 8:15-17.

Yezu akhadamala kwene kupasa anthu azinji mikate. Natenepe, anyakupfundza akhafunika kudziwa kuti Yezu nee akhadzudzumika na kusoweka kwa mikate. Iye aabvundza: ‘Kodi nee musakumbuka? Pidagwanda ine mikate mixanu mbadya amuna 5.000, ndi pitundu pingasi pidadzadza

imwe na mapindi a mikate adasala?’ Iwo antawira: ‘Khumi na piwiri.’ Yezu apitiriza kuapanga: ‘Pidagwanda ine mikate minomwe mbadya amuna 4.000, ndi pitundu pingasi pikulu pidadzadza imwe na mapindi a mikate adasala?’ Iwo antawira: ‘Pinomwe.’—Marko 8:18-20.

Yezu abvundza: ‘Thangwi yanji nee mukudzindikira kuti nee ndikhalonga pya mikate? Ine ndikhafuna kulonga kuti musafunika kucita mphole-

mphole na ntombwe wakuputisa mikate wa Afarisi na Asadhuki.’—Mateu 16:11.

Pakumalisa anyakupfundza abvesesa pikhafuna Yezu kulonga. Pyakutupisa pisacitisa nkate kukula. Penepo, Yezu aphasira fala yakuti pyakutupisa ninga cidzindikiro ca n’khaliro wakuipa. Iye akhacenjeza anyakupfundza toera acalire ‘*pipfundziso*’ pya Afarisi na pya Asadhuki’ pyakuti pisakhuya munthu munjira yakuipa.—Mateu 16:12.

- ◇ Thangwi yanji anthu akhali n’khundu mwa Yezu?
- ◇ Pidalonga Yezu thangwi ya pyakutupisa, anyakupfundza abvesesa tani mwakuphonyeka?
- ◇ Kodi Yezu akhafuna kulonganji na mafala akuti ‘pyakutupisa pya Afarisi na pya Asadhuki’?

MBANI MWANA WA MUNTHU?

MATEU 16:13-27 MARKO 8:22-38 LUKA 9:18-26

Yezu na anyakupfundzace afika ku Bhetisaidha. Anthu abweresa pana Yezu mamuna wakuti ndi boliboli mbadembetera toera amphate kuti amuwangise.

Yezu aphata manja a mamuna unoyu mbaenda naye kunja kwa nzinda. Pidamala iye kum'phulira mata m'maso mwace, Yezu ambvundza: 'Ciripo cinaona iwe?' Mamuna atawira: 'Ndikuona anthu, mbwenye asaoneka ninga miti ikufamba-famba.' (Marko 8:23, 24) Yezu aikha manja ace m'maso mwa mamuna unoyu, mbatoma kuona. Buluka penepo apanga mamuna unoyu toera aende kunyumba kwace, pontho Yezu ampanga toera akhonde kuenda ku nzinda.

Buluka penepo, Yezu na anyakupfundzace aenda kumadokero a dzuwa a nzinda wa Sezareya ku Filipi. Nsindzo ukhali wakulapha wa makilometru 40. Nzinda ukhali ku mapiri, kwakuti kumadokero a dzuwa munthu asakwanisa kuona phiri ya Hermoni yakuti isaphimbirwa na nkungu. Panango, ulendo usakwata ntsiku ziwiri.

Ntsiku inango pakucita ulendo, Yezu aenda pakundu toera kucita phembero. Pakhadasala basi ene miyezi mipfemba peno khumi toera iye aphilwe, natenepa Yezu akudzuzumika na anyakupfundzace. Anthu azinji akhadasiya kuntowerera, pontho anango ali akudzuzumika peno akutsukwala. Panango iwo akhasaka kudziwa kuti thangwi yanji Yezu akhonda kukhala mambo, pontho thangwi yanji iye akhonda kupangiza cidzindikiro cakuti iye mbani.

Pidafika anyakupfundza pa mbuto ikhacita iye phembero, Yezu abvundza: 'Kodi anthu asalonga kuti Mwana wa munthu ndi ani?' Iwo atawira: 'Anango asalonga kuti ndimwe Juwau M'batizi, anango asalonga kuti ndimwe Eliya, anangombo asalonga kuti ndimwe Yerejiya peno m'bodzi wa aprofeta.' Mwandimomwene, anthu akhanyerezera kuti Yezu ndi m'bodzi mwa ale adalamuswa muli akufa. Toera kudziwa pikhanyerezera iwo, iye abvundza: 'Mpha-

po imwembo, musalonga kuti ndine ani?' Mwakucimbiza Pedhru atawira: 'Ndimwe Kristu, Mwana wa Mulungu wamaso.'—Mateu 16:13-16.

Yezu alonga kuti Pedhru ndi wakutsandzaya thangwi ya kupangwa pyenepi na Mulungu. Yezu alonga: 'Ine ndinakupangambo kuti, iwe ndiwe Pedhru, pa mwala uyu ndinadzamanga mpingo wanga, pontho mphambvu ya kufa nkhaba kudzaukunda.' Yezu akhalonga pya iye wakuti anadzamanga mpingo, khala andzace anakhala na umaso wakukhulupirika pa dziko yapantsi, kwakuti nthumbi nkhaba kwanisa kuakunda. Iye apikira kuna Pedhru: 'Ndinadzakupasa maxavi a Umambo wakudzulu.'—Mateu 16:18, 19.

Yezu nee acitisa Pedhru kukhala pa mbuto yakutoma pakati pa apostolo ace, pontho iye nee acitisa toera kukhala nyakutomesa mpingo. Yezu ndiye Mwala wa mpingo wakuti unadzamangwa. (1 Akorinto 3:11; Aefesi 2:20) Mbwenye, Pedhru atambira

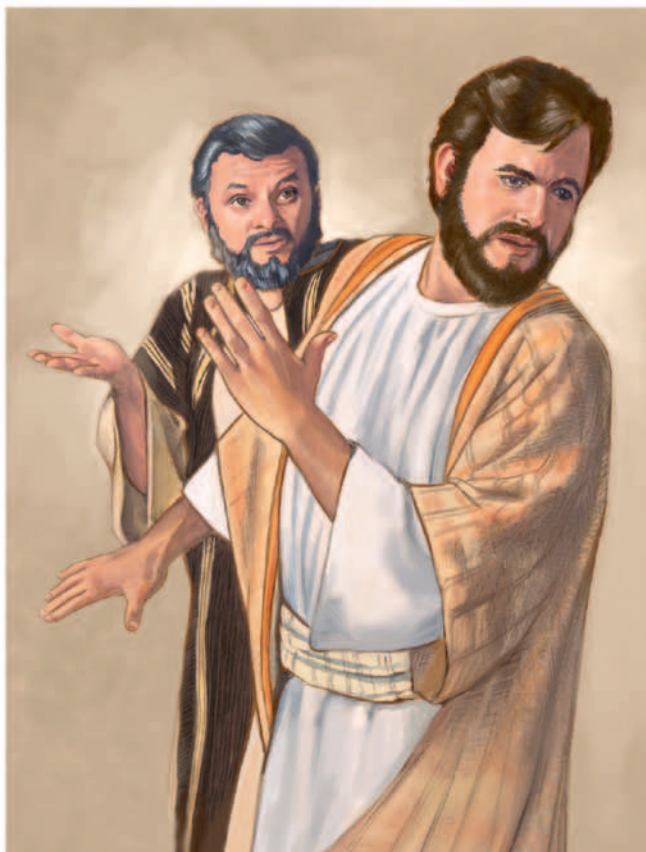
maxavi matatu. Iye akhala na mwai wa kufungula toera anthu azinji apite mu Umambo wakudzulu.

Pedhru aphatisira xavi yakutoma pa Pentekoste ya caka 33 N.W., toera kupangiza kuti Ayuda na akukhonda khala Ayuda asafunika kutcunyuka toera apulumuswe. Iye aphatisira xavi yaciwiri toera kupasa mwai Asamariya toera apite mu Umambo wa Mulungu. Buluka penepo, mu caka 36 N.W., Pedhru aphatisira xavi yacitatu toera kupasa mwai anthu akukhonda kusidzwa, ninga Kornelyo na anango.—Mabasa 2:37, 38; 8:14-17; 10:44-48.

Pikhacedza iwo, apostolo adzudzumika na mafala adalonga Yezu thangwi yakuthabuka kwace na kufa kukhafuna kuthimbana na iye ku Yerusalemu. Nakuti iwo nee abvesesa kuti anadzalamuswa toera kukhala na umaso kudzulu, Pedhru aenda na Yezu pakhundu mbampanga: ‘Mbuya, bverekani ntsisi mwekhene! Pyenepi nee pisafunika kukucitikirani.’ Nateneza Yezu azungunuka mbantawira: ‘Buluka patsogolo panga Sathani! Kwa ine, iwe ndiwe mwala wakugwegwedusa, thangwi manyerezero ako si a Mulungu tayu, mbwenye ndi a anthu.’—Mateu 16:22, 23.

Nateneza Yezu acemera anthu anango mbaafokotozera kuti ndi pyakunentsa kukhala ntowereri wace. Iye alonga: ‘Munthu onsene anafuna kunditowera, asafunika akhondeke ekhene, akwate muti wace wakusikimizira mbapitiriza kunditowera. Thangwi munthu onsene anafuna kupulumusa umaso wace anadzauluza, mbwenye ule analuza umaso wace thangwi ya ine, pontho thangwi ya mphangwa zadidi, anadzaupulumusa.’—Marko 8:34, 35.

Toera kukhala wakatwirika kwa Yezu, anyakupfundzace asafunika kukhala acipapo na akupere-

keka. Yezu alonga: ‘Munthu onsene anakhala na manyadzo na ine, pontho thangwi ya mafala anga mu dziko ino ya anthu akukhonda khulupirika na akudawa, Mwana wa munthu anadzakhalambo na manyadzo na iye angabwera mu mbiri ya Baba wace pabodzi na aanju akucena.’ (Marko 8:38) Nateneza, Yezu angabwera, iye ‘anabwezera munthu mwakubverana na makhaliro ace.’—Mateu 16:27.

- ◇ Kodi anango akhanyerezera kuti Yezu ndi ani? Mhapo apostolo akhanyerezerambo tani?
- ◇ Ndi maxavi api adatambira Pedhru, pontho aaphatisira tani?
- ◇ Ndi uphungu upi udatambira Pedhru, na thangwi yanji?

KUSANDUZIKA NDI KUPANGIZWA KWA MBIRI YA KRISTU

MATEU 16:28-17:13 MARKO 9:1-13 LUKA 9:27-36

Mu ndzidzi ukhaphundzisa Yezu anthu ku cisa ca Sezareya ya Filipi wakuti uli na nsindzo wa makilometru 25 toera kufika ku phiri ya Hermoni, iye alonga pinthu pyakudzumatirisa kwa apostolo ace: ‘Mwandimomwene ndinakupangani kuti alipo pano anango mwa imwe akuti nee anafa mbadzati kuona Mwana wa munthu mbakabwera mu Umambo wace.’—Mateu 16:28.

Anyakupfundza panango adzudzumika kuti Yezu asafuna kulonganji. Pakupita sumana ibodzi, Yezu akwata apostolo ace atatu—Pedhru, Tiyago na Juwau mbaenda nawo paphiri yakulapha. Akhali masiku, pontho amuna atatu akhali na citulo. Pikhacita Yezu phembero, iye asanduka pakati pawo. Apostolo aona nkhope yace mbiyetima ninga dzuwa, nguwo zace zikhali zakucena na zakuyetima ninga ceza.

Mu ndzidzi unoyu, amuna awiri akudziwika na dzina ya ‘Mose na Eliya’ aonekera. Iwo atoma kucedza na Yezu thangwi ya ‘kubuluka kwace pa dziko yapantsi, kukhafuna kucitika ku Yerusalemu.’ (Luka 9:30, 31) Kubuluka kwenuku kukhafuna kulonga kufa kwa Yezu na kulamuswa kwace kukhadalanga iye nduli. (Mateu 16:21) Kucedza kwenuku kwapangiza kuti mwakusiyana na pidalanga Pedhru, kufa kwakutsukwalisa kukhafuna kucitikirwa na Yezu nee mbakudacalirika.

Natenepa citulo camala, anyakupfundza adzumatirwa na pidabva iwo na pidaona iwo. Maseze akhali masomphenya, mbwenye akhali ninga andimomwene kwakuti Pedhru alonga: ‘Rabhi, mphyadidi tikhale pyathu pano. Tisiyeni timange misasa mitatu, ubodzi wanu, unango wa Mose unango wa Eliya.’ (Marko 9:5) Kodi Pedhru akhafuna kumanga misasa toera akhale penepo mu ndzidzi uzinji?

Pikhalonga Pedhru, khole yakuyetima yaa-phimbira, pontho fala yakubuluka kudzulu ya-

longa: ‘Uyu ndi Mwananga wakufunika, anako-merwa na ine, m’bvereni.’ Pidabva iwo fala ya Mulungu, apostolo agopa mbagodama pantsi, mbwenye Yezu aapanga: ‘Lamukani, lekani kugopa.’ (Mateu 17:5-7) Pidalamuka iwo, apostolo atatu nee aona munthu unango kusiyapo Yezu. Masomphenya akhadamala. Pidatcita iwo paphiri na macibese, Yezu aapanga: ‘Lekani kupanga nee munthu m’bodzi thangwi ya pidaona imwe mpaka Mwana wa munthu alamuswe muli akufa.’—Mateu 17:9.

Kuonekera kwa Eliya pa masomphenya kwabwera mbvundzo unango. Apostolo abvundza: ‘Thangwi yanji apfundzisi a mwambo asalonga kuti ndi Eliya anafuna kubwera pakutoma?’ Yezu aatawira: ‘Eliya abwera kale, pontho iwo acimwana kundzindikira.’ (Mateu 17:10-12) Yezu akhalonga pya Juwau M’batizi, ule adacita basa ninga ya Eliya. Eliya asasanyira Elizeu njira, munjira ibodzi ene Juwau asasanyira Kristu.

Masomphenya anewa awangisa Yezu na apostolo ace. Iwo akwanisa kuona kuti mbiri ya Umambo wa Kristu inadzakhalala tani. Natene-panyakupfundza aona ‘Mwana wa munthu mbakabwera mu Umambo wace,’ ninga pidalanga Yezu kale. (Mateu 16:28) Pikhali iwo paphiri, iwo akhala ‘amboni akuona na maso utongi wace.’ Afarisi akhafuna cidzindikiro toera kupangiza kuti Yezu ndi Mambo wakusankhulwa na Mulungu, mbwenye Yezu nee aapangiza cidzindikiro ceneci. M’mbuto mwace, anyakupfundza apantima a Yezu atawiriswa kuona kusanduzika kwa Yezu, kwakuti kusapangiza kuti maprofesiya a Umambo anadzakwanirisika. Ndi thangwi yace Pedhru alemba: ‘Ife tiri nawo mafala aciprofesiya akubveka mwadidi.’—2 Pedro 1:16-19.

- ◇ Anyakupfundza anango mbadzati kufa, akwanisa tani kuona Yezu mbabwera mu Umambo wace?
- ◇ Kodi Mose na Eliya akhacedzanji na Yezu m' masomphenya?
- ◇ Thangwi yanji masomphenya a kusanduzika awangisa atowereri a Kristu?

YEZU AWANGISA M'PHALE AKHALI NA DIMONYO

MATEU 17:14-20 MARKO 9:14-29 LUKA 9:37-43

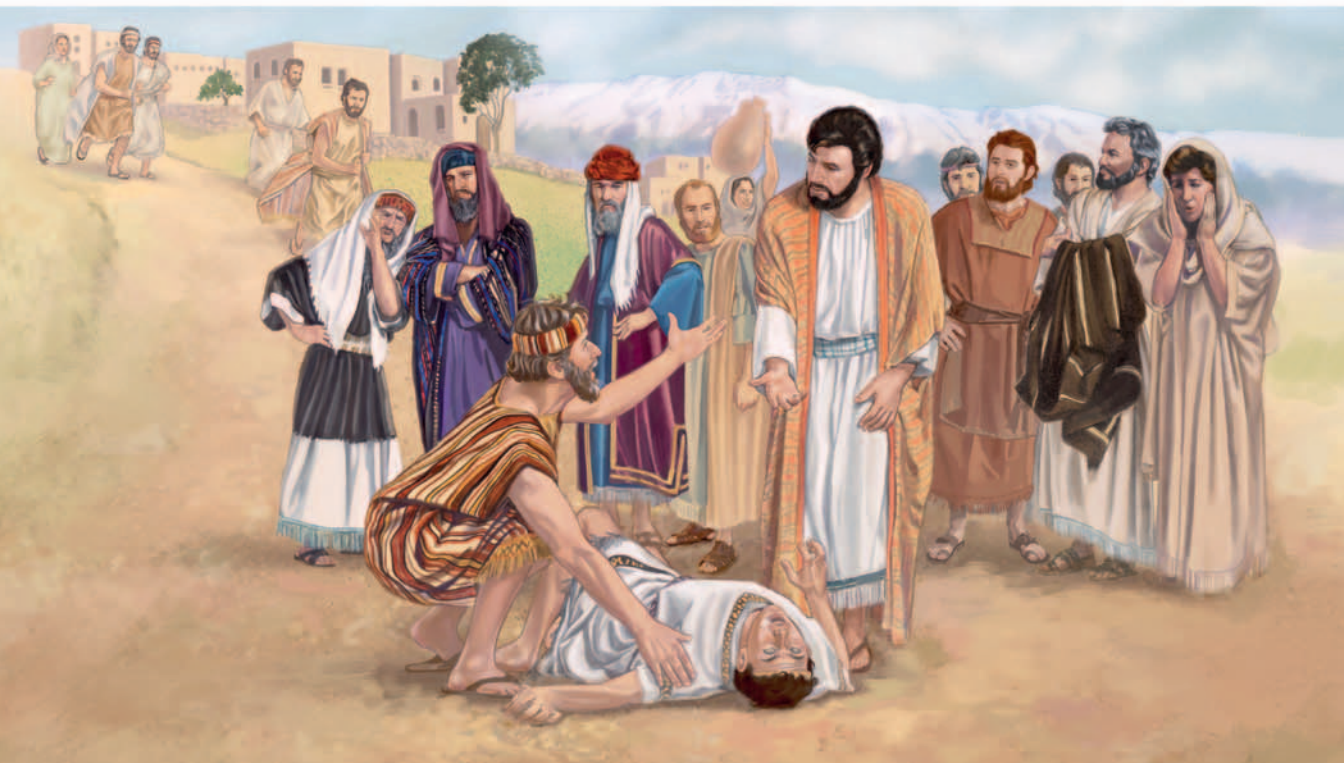
Pikhatcita Yezu, Pedhru, Tiyago na Juwau paphiri, agumanikana na mwinji wa anthu. Ciripo cidadodomeka. Apfundzisi a mwambo agumanyikana mbazungulira anyakupfundza a Yezu toera kuketesana nawo. Anthu azinji akomerwa mudaona iwo Yezu, natenepa aenda kam'mwanyika. Iye aabvundza: 'Ninji pinapokanyisana imwe na iwo?'—Marko 9:16.

Mamuna unango agodamira Yezu mbalonga: 'Mpfundzisi, ndabweresa mwananga wamamuna kuna imwe thangwi ali na dimonyo wakuti asancimwanisa kulonga. Konsene kwene kunam'phata dimonyo unoyu, asamponya pantsi. Penepo mwana asabulusa mapobvu nkanwa, asakikiriza mano mbaluzi mphambvu. Ine ndaphemba anyakupfundza anu toera abuluse dimonyo, mbwenye iwo nee akwanisa.'—Marko 9:17, 18.

Pisaoneka kuti apfundzisi a mwambo akhapokanyisana na kusingirira anyakupfundza thangwi ya-

kucimwana kuwangisa mwana. Natenepa, mbutu mwakutawira pai wace mwana, Yezu apanga anthu: 'Imwe anthu akuipa na akusowa cikhulupiro, ine ndinapitiriza na imwe mpaka lini? Ndinapirira na pinacita imwe mpaka lini?' Mwandimomwene mafala anewa akhaphatisirwa makamaka kuna apfundzisi a mwambo, akuti akhacitisa nyatwa mu ndzizi wakuti Yezu nee akhalipo. Buluka penepo Yezu apanga pai wace mwana: 'M'bwereseni pano.'—Mateu 17:17.

Pikhaenda mwana kuna Yezu, dimonyo yakuti ikhali na iye yan'gwisa pantsi mbapfukunyuka-pfukunyuka. Mwana atoma kubulumunda pantsi mbakabuluka mapobvu. Yezu abvundza babace: 'Pyenepi pyatoma lini?' Iye antawira: 'Kutomera mu uwana wace, kazinji kene dimonyo isamponya pa moto na m'madzi toera kumupha.' Mamuna unoyu adembetera mbalonga: 'Khala munakwanisa kumuwangisa, tibvereni ntsisi, pontho tiphedzeni.'—Marko 9:21, 22.

Babace mwana akhali wokusowa cidikhiro, thangwi anyakupfundza a Yezu acimwana kuwangisa mwanace. Pakutawira pidalonga mamuna unoyu, Yezu amuwangisa mukumpanga: 'Thangwi yanji ukulonga kuti, khala munakwanisa? Kuna munthu wacikhulupiro pinthu pyonsene pisakwanisika.' Mwakukhonda dembuka babace mwana adembetera: 'Ndiri na cikhulupiro. Ndiphedzeni toera kuwangisa cikhulupiro canga!'—Marko 9:23, 24.

Yezu adzindikira kuti mwinji wa anthu ukhabwera. Patsogolo pa mwinji unoyu, iye apanga dimonyo: 'Iwe dimonyo unacitisa munthu kukhonda kubva na kukhonda longa, ndiri kukupanga, buluka muna iye mbuleka kupita pontho muna iye!' Pikhahuluka dimonyo, yacitisa mwana kukhuwa na kupfukunyuka-pfukunyuka. Na thangwi ineyi, mwana agona pantsi nee tekenyeka. Anthu pakuona pyenepi alonga: 'Iye afa!' (Marko 9:25, 26) Mbwenye pidaphata Yezu manja a m'phale, 'mu ndzidzi ubodzi ene iye awanga.' (Mateu 17:18) Natenepa, anthu adzumatirwa na pinthu pidacita Yezu.

Mbapidzati kucitika pyenepi, Yezu akhadatuma anyakupfundzace toera kumwaza mphangwa, iwo akwanisa kubulusa madimonyo. Na thangwi ineyi, iwo abandza mwai toera kubvundza Yezu pikhali iwo okha kuti: 'Thangwi yanji ife nee takwanisa kubulusa dimonyo?' Yezu aatawira kuti ndi thangwi yakusowa kwawo cikhulupiro, iye alonga: 'Ntundu unoyu wa dimonyo usabuluka basi ene na phembero.' (Marko 9:28, 29) Akhafunika kukhala na cikhulupiro cakuwanga na kuphemba ciphedzo ca Yahova toera kubulusa dimonyo ineyi ya mphambvu.

Pakumalisa, Yezu alonga: 'Thangwi cikhulupiro canu ndi cakupepa. Mwandimomwene ndinakupa-

ngani kuti imwe mungakhala na cikhulupiro cakulandana na mbeu ya mostardha, munakwanisa kumpanga phiri iyi kuti: Buluka pano ndoko kule, iyo inabulukadi. Nkhabe cinthu cinafuna kucimwanika kuna imwe.' (Mateu 17:20) Pyenepi pisapangiza kuti cikhulupiro cisafunika kukhala cakuwanga kakamwe.

Ife tinakwanisa kuona pinthu pinapingiza kuthambaruka kwathu m'basa ya Yahova ninga pyakhonda kupiririka, ninga phiri yakuti nkhabe kubuluka pa mbuto payo. Mbwenye ife tingawangisa cikhulupiro cathu, tinakwanisa kukunda mipingizo na nyatwa zonsene.

- ◇ Pidabuluka Yezu paphiri iye agumana anthu mbakacitanji?
- ◇ Thangwi yanji anyakupfundza acimwana kubulusa dimonyo mwa m'phale?
- ◇ Tisafunika kucitanji toera cikhulupiro cathu cikhale cakuwanga?

PFUNDIRI YAKUFUNIKA KAKAMWE YAKUCEPESEKA

MATEU 17:22–18:5 MARKO 9:30–37 LUKA 9:43–48

Pakumala kusanduzika na kubulusa dimonyo muna m’phale ku cisa ca Sezareya wa Filipi, Yezu aenda ku Kafarnau. Iye acita ulendo basi ene na anyakupfundzace toera mwinji ‘ukhonde kupidziwa.’ (Marko 9:30) Nateneba, pyene-pi pyampasa mwai toera kukhunganya mwadidi anyakupfundzace thangwi ya kufa kwace, pontho thangwi ya basa ikhafuna iwo kudzacita. Iye afokotoza: ‘Mwana wa munthu anadzape-rekwa m’manja mwa anthu, iwo anadzamupha, mbwenye pa ntsiku yacitatu iye anadzalamu-swa muli akufa.’—Mateu 17:22, 23.

Pyene-pi nee mbapidakhala pipswa kwa anyakupfundza. Yezu akhadalonga kale na anyakupfundzace, mbwenye Pedhru akhonda kukhulupira mbalanga kuti cipo pinacitika. (Mateu 16:21, 22) Pontho apostolo atatu akhadamala kale kuona kusanduzika kudacita Yezu mbabva pya ‘kuenda’ kwace. (Luka 9:31) Pa ndzidzi unoyu atowereri ace ‘atsukwala kakamwe’ na pidalonga Yezu, maseze nee akhadabvesesa mwadidi pyonsene. (Mateu 17:23) Pontho iwo agopa kucita pontho mibvundzo thangwi ya pyene-pi.

Mwakukhonda dembuka iwo afika ku Kafarnau, ku cisa cidakulira apostolo azinji, pontho ndi mbuto idacita Yezu kazinji kene basa yace. Amuna anango akuti akhalipisa misonkho afendzedzera Pedhru. Toera kuyesera kupambizira Yezu kuti nee asalipa misonkho, iwo abvundza: ‘Kodi mpfundzisi wanu asalipa nsonkho?’—Mateu 17:24.

Pedhru atawira: ‘Inde, iye asalipa.’ Pidabwerera Pedhru kunyumba, Yezu akhadziwa pidacitika. Nateneba, Pedhru mbadzati kulonga cinthu, Yezu ambvundza: ‘Simau ndi api maonero ako? Mbani asatongwa kulipa nsonkho kuna amambo a dziko? Ndi anawo peno anyaphena?’ Pedhru atawira: ‘Ndi anyaphena.’ Yezu alonga:

‘Ndimomwene, ana a amambo nee asatongwa kulipa nsonkho.’—Mateu 17:25, 26.

Baba wa Yezu ndi Mambo wakudzulu na pantsi, pontho Ndiye akhalambirwa pa templo. Ndi thangwi yace mwambo nee ukhaphemba kuti Mwana wa Mulungu alipe nsonkho pa templo. Yezu alonga: ‘Mbwenye toera tikhonde kuagwegwedusa, ndoko ku bara, ponya cimedzo cako, nyama yakutoma inafuna kumanga iwe, ifungule nkanwa mwace unagumana kobiri ya parata [estateri, peno tetradhrakima]. Kwata kobiri ineyi toera uende kalipa nsonkho wako na wanga.’—Mateu 17:27.

Pakupita ndzidzi pang’ono anyakupfundza agumanyikana pabodzi, pontho iwo akhali na mbvundzo kuna Yezu toera kudziwa kuti mbani wankulu mu Umambo. Pakutoma anyakupfundza akhagopa kucita mibvundzo thangwi ya kufa kwace, mbwenye cincino iwo nee akugopa kunfendedzera toera kudziwa tsogolo yawo. Yezu akhadziwa pikhanyerezera iwo. Mbwenye iwo atoma kale kuketesana pikhabwerera iwo ku Kafarnau. Mbwenye pa ndzidzi unoyu, nee agopa kubvundza thangwi ya ntsogolo yawo. Nateneba Yezu abvundza: ‘Ninji pikhaketesana imwe mu nseu?’ (Marko 9:33) Thangwi ya manyadzo, anyakupfundza amatama, thangwi iwo akhaketesana kuti mbani wankulu pakati pawo. Pakumalisa, apostolo acita mbvundzo ukhaketesana iwo kuna Yezu: ‘Mbani nkulu kakamwe mu Umambo wakudzulu?’—Mateu 18:1.

Mphyakunentsa kutawira kuti pakupita pyaka pitatu pakuona na kubva pikhalonga Yezu, anyakupfundza akhapitiriza kuketesana tha-

ngwi ya pyenepi. Iwo akhali akusowa ungiro, pontho akula mu cisa cakuti anthu akhafuna kakamwe cidzo na kukhala akubvekerwa. Kusiyo pyenepi, Pedhru akhadabwa Yezu mbampanga pya 'pyavi' pya Umambo. Kodi iye akhaona kuti ndi wakufunika kakamwe? Tiyago na Juwau panango akhali na maonero mabodzi ene, thangwi akhalipombo mu ndzidzi udasanduzika Yezu.

Mwakukhonda tsalakana pikhaacitisa kuketesana, Yezu asandika maonero awo. Iye acemera mwana, mbamuikha pakati pa anyakupfundza, mbaapanga: 'Mungakhonda kucinja mbamukhala ninga anang'ono, nee munadzapita mu Umambo wakudzulu. Mbwenye ule anacepeseka mbakhala ninga mwanang'ono uyu, ndiye nkulu kakamwe mu Umambo wakudzulu; pontho munthu onsene anatambira mwanang'ono ninga uyu mu dzina yanga, asatambirambo ine.' —Mateu 18:3-5.

Ndi njira yadidi kakamwe yakupfundzisa! Yezu nee aipirwa na anyakupfundzace, pontho nee acemera ninga anyakufuna pizinji peno anyantima. Mbuto mwace, iye aphatisira mwanang'ono toera kuapfundzisa, thangwi anapiana nee asadzudzumika na cidzo. Yezu apangizambo kuti anyakupfundzace asafunika kukulisa n'khaliro unoyu. Nateneza Yezu amalisa kupfundzisa atowereri ace mukulonga: 'Ule anacepeseka mbakhala ninga mwana wang'ono pakati pa imwe monsene, unoyu ndiye nkulu.' —Luka 9:48.

- ◇ Pakuenda ku Kafarnau, kodi Yezu abwerezera ntsonga ipi yakufunika na anyakupfundzace atawira tani?
- ◇ Thangwi yanji mwambo nee ukhakakamiza Yezu toera kulipa nsonkho wa templo, mphapo thangwi yanji iye alipa?
- ◇ Ninji pidacitisa anyakupfundza toera kudzudzumika na cidzo, pontho Yezu aasandika tani?

YEZU APEREKA UPHUNGU THANGWI YAKUGWEGWEDUSA ANANGO NA KUDAWA

MATEU 18:6-20 MARKO 9:38-50 LUKA 9:49, 50

Yezu amala kulonga citsandzo toera kupangiza atowereri ace njira yadidi yakunyerezera. Iwo akhafunika kuoneka okha ninga anang’ono, akuti ndi akucepeseka na akukhonda funa cidzo. Anyakupfundza akhafunika ‘kutambira anang’ono anewa mu dzina yace, pyenepi pisapangiza kuti atambirambo Yezu.’ —Mateu 18:5.

Apostolo akhadamala kwene kupokanyisana kuti mbani nkulu mwa iwo, na thangwi ineyi anyerezeza kuti Yezu ali kuasandika. Natenepa Juwau alonga cinthu cikhadacitika: ‘Mpfundzisi, ife taona munthu unango mbakabulusa madimonyo mu dzina yanu, ife tayera kun’khondesa, thangwi iye nee ndi m’bodzi wa ife.’ —Luka 9:49.

Kodi Juwau akhaona kuti ndi apostolo basi akhatawiriswa toera kuwangisa na kubulusa madimonyo? Khala ndi tenepo, thangwi yanji mamuna unoyu Waciyuda akhakwanisa kubulusa madimonyo? Panango Juwau aona kuti mamuna unoyu nee asafunika kucita basa ineyi yakudzumatisira thangwi nee asafamba pabodzi na Yezu na apostolo.

Mwakukhonda dikhira, Yezu atawira: ‘Lekani kuyesera kun’khondesa, thangwi nkhaba munthu anacita pirengo pya mphambvu mu dzina yanga, buluka penepo mbalonga pinthu pyakuipa thangwi ya ine. Thangwi munthu onsene anakhonda kutipokanya, ali kukhundu yathu. Pontho munthu onsene anakupasani khomitco ya madzi toera kumwa thangwi yakukhala anyakupfundza a Kristu, mwandimomwene ndinakupangani kuti iye nee anadzaluzana khombo zace.’ —Marko 9:39-41.

Natenepa, mamuna unoyu nee asafunika kutowerera Kristu toera kukhala kukhundu ya Yezu. Mpingo Wacikristu ukhadzati kukhazikiswa, maseze mamuna unoyu nee akhafamba na Yezu, mbwenye pyenepi nee pisabveka kuti iye ndi mpingizi wakuti asatomesa uphemberi wauthambi. Ndimomwene kuti iye asakhulupira dzina ya Yezu, pontho pidalonga Yezu pisapangiza kuti mamuna unoyu anadzatambira muoni wace.

Munjira inango, pikhali pyakugopswa kakamwe munthu kugwegweduka thangwi ya mafala na makhaliro a apostolo. Yezu alonga: ‘Munthu onsene anagwegwedusa m’bodzi wa anthu awa akucepeseka akuti asandikhulupira, mphyadidi amangirwe mwala ukulu wa libwe n’khosi mwace mbaponyiwa m’bara.’ (Marko 9:42) Natenepa, Yezu alonga kuna atowereri ace kuti mphyadidi kubulusa cinthu

consene cakufunika ninga manja, mwendo na diso khala cinagwegwedusa. Mphyadidi kuluza khundu ibodzi ya manungo toera kupita mu Umambo wa Mulungu m’mbuto mwakukhala nawo mbatiponywa mu Djehena (Gowa ya Hinoni). Panango apostolo aona kale gowa ineyi yakuti isakhala cifupi na Yerusalemu, yakuti ikhapiswa pirombo, natenepa iwo akwanisa kubvesesa mwadidi kuti isaphiphirisa kufudzwa kwa kwenda na kwenda.

Yezu acenjezambo: ‘Citani mphole-mphole toera mukhonde kupwaza nee m’bodzi wa anthu awa akucepeseka, thangwi ine ndinakupangani kuti aanju awo kudzulu ndzidzi onsene asaona nkhope ya Baba wanga.’ Kodi ndi mpaka papi iwo ndi akufu-

nika kakamwe kuna Baba wawo? Yezu alonga pya mamuna unango akhali na mabira 100 mbitayika ibodzi. Iye asiya mabira 99 mbaenda kasaka idatayika, angaigumana, iye anakomerwa kakamwe kupiringana mabira 99. Yezu athimiza: 'Munjira ibodzi ene, Baba wanga wakudzulu nkhaba funa kuti m'bodzi wa anthu awa akucepeseka atayike.'—Mateu 18:10, 14.

Panango Yezu akhanyerezera pya kupokanyisana kwa apostolo kuti mbani nkulu mwa iwo, pidalonga iye kuti: 'Khalani na munyu mwa imwe, pontho pitirizani kukhala na ntendere unango na ndzace.' (Marko 9:50) Munyu usacitisa cakudya kukoma. Munyu wakuphiphirisa usacitisa munthu kutawira mwakukhonda nentsa pinalonga ndzace na usamphedza kukhala mwantendere, cinthu cakuti nee cisacitisa kulongezana.—Akolose 4:6.

Midzidzi inango panaoneka mikandzo mikulu, mbwenye Yezu alonga kuti tinathimbana nayo tani. Iye alonga: 'Khalani m'baale wako akudawira, ndoko kampingize cidadawa iye, panu mwekha iwe na iye basi. Iye angakubvesera, wawina m'baale wako.' Mbwenye angakhonda kukubvesera, Yezu alonga: 'Kwata munthu m'bodzi peno awiri, toera pyonse ne pimaliswe pamaso pa amboni awiri peno atatu.' Pyenepi pingakhonda kumalisa nkandzo, tisa funika kupanga 'mpingo,' peno akulu a mpingo akuti anakwanisa kucita cisankhulo. Mphapo nyakudawa angakhonda kubvesera? 'Iye anakhala ninga munthu wa dziko peno ninga nyakulipisa miso nkho,' munthu wakuti Ayuda akhan'calira.—Mateu 18:15-17.

Akulu a mpingo asafunika kuphatisira Mafala a Mulungu. Angaona kuti nyakudawa ali na mulando na asafunika kusandikwa, kutonga kwa munthu unoyu 'kwakhazikiswa kale kudzulu.' Angaona kuti nee ali na mulando, pinakhalambo 'pyakusudzulwa kale kudzulu.' Pitsogolero pya Yezu pisaphedza mu ndzidzi unakhazikiswa mpingo Wacikristu. Pangaoneka mikandzo mikulu ninga ineyi, Yezu alonga: 'Panagumanyikana anthu awiri peno atatu mu dzina yanga, ine ndiri penepo pabodzi na iwo.'—Mateu 18:18-20.

- ◇ Thangwi yanji mamuna akhabulusa madimonyo nee akhafunika kuoniwa ninga mpingizi?
- ◇ Thangwi yanji mphyakuipa kugwegwedusa anang'ono, pontho Yezu apereka citsandzo cipi toera kupangiza kufunika kwa anang'ono anewa?
- ◇ Kodi Yezu alonga kuti tisafunika kucitanji khala m'baale peno mulongo adawa?

KUFUNIKA KWA KULEKERERA

MATEU 18:21-35

Pedhru akhadabva Yezu mbakalonga kuti anatsalaksana tani mikandzo inacitika pakati pa abale na kumalisa mikandzo ineyi paokha. Mbwenye Pedhru asafuna kudziwa kuti asafunika kucita pyenepi kangasi.

Pedhru avundza: ‘Mbuya, m’bale wanga angandawira ndisafunika kumulekerera kangasi? Mpa-ka kanomwe?’ Atsogoleri anango auphemberi asafundzisa kuti munthu asafunika kulekererwa mpaka katatu. Natenepa, panango Pedhru akhanyezera kuti ndi wakukoma ntima angalekerera ‘mpaka kanomwe.’—Mateu 18:21.

Mbwenye maonero akulengesa madodo a munthu khala tatsukwaliswa, nee pisabverana na pipfundziso pya Yezu. Ndi thangwi yace Yezu apanga Pedhru: ‘Ine ndinakupanga, si kanomwe basi tayu, mbwenye mpaka 77.’ (Mateu 18:22) Pyenepi pisabveka kuti tisafunika kulekerera ndzidzi onsene. Pedhru nee akhafunika kulengesa kuti alekerera kangasi m’bale wace.

Buluka penepo, Yezu apanga Pedhru na anango nsangani unalonga pyakufunika kwa kulekerera. Nsangani unoyu usalonga pya nyabasa adacimwana kupangiza ntsisi ninga mbuyace. Mambo akhafuna kuti anyabasace abweze mangawa adakwata iwo. Nyabasa m’bodzi wakuti akhafiyari matalento 10.000 [madhenaryo 60.000.000], aendeswa pana mambo. Mbwenye thangwi yakusowa kobiri toera kubweza mangawa ace, mambo atonga kuti nyabasa, nkazace na anace aguliswe toera akwanise kubweza mangawa. Pa ndzidzi unoyu, nyabasa agodama pa miyendo ya mbuyace mbadembetera: ‘Ndaphata miyendo, ndisakuphembani toera mudikhire, ine ndinakubwezerani pyonsene.’—Mateu 18:26.

Mambo ambvera ntsisi mbam’panga kuti aleke kubweza mangawa onsene akhali na iye. Buluka penepo, nyabasa aenda mbagumana nyabasa ndzace wakuti akhanfiyari madhenaryo 100. Iye amphata mbatoma kum’menya, mbalonga: “Bweza mangawa

ako!” Nyabasa ndzace agodama pa miyendo pace, mbadembetera: ‘Ndaphata miyendo, ndisakuphem-bani toera mudikhire, ine ndinakubwezerani pyonsene.’ (Mateu 18:28, 29) Mbwenye nyabasa adalekererwa na mambo nee atoweza mbuyace. Iye acitisa kuti nyabasa ndzace wakuti akhafiyari kobiri yakucepa kakamwe toera aikhwe n’kaidi mpaka angabwezera mangawa.

Yezu alonga kuti pidaona anyabasa anango kuti ndzawo nee apangiza ntsisi, iwo aenda kapanga mbuyawo. Natenepa, mbuya aipirwa kakamwe mbacemerera nyabasa unoyu. Mambo alonga: ‘Iwe ndiwe nyabasa wakuipa! Ine ndakulekera mangawa ako onsene thangwi wandiphemba, mphapo nee usafunikambo kubvera ntsisi nyabasa ndzako ninga pidacita ine?’ Mwakupirwa, mambo apereka nyabasa unoyu kuna anyakaidi mpaka amale kubweza mangawa ace onsene. Yezu amalisa na kulonga: ‘M’bodzi na m’bodzi wa imwe

angakhonda kulekerera m’bale wace na ntima onsene, Baba wanga wakudzulu anadzakutsalakanani munjira ibodzi ene.’—Mateu 18:32-35.

Ineyi ndi pfundziro yadidi kwa ife toera kulekerera. Mulungu atilekerera mangawa anthu mazinji akuti ndi madawo. Madawo onsene anaticitira Nkristu ndzathu ndi mang’ono tingalandanisa na madawo athu kwa Mulungu. Mbwenye Yahova asatilekerera, tayu kabodzi, mbwenye maulendo mazinji. Kodi nee tisafunika kulekerera m’bale wathu maulendo mazinji, maseze tikhale na mathangwi toera kusuma? Ninga pidapfundzisa Yezu pa Nkhani ya Paphiri, Mulungu ‘analekerera mangawa athu ife tingalekerera andzathu mangawa awo.’—Mateu 6:12.

- ◇ Thangwi yanji Pedhru abvundzisa pya kulekerera, pontho thangwi yanji iye anyerezera kuti akhali wakukoma ntima angalekerera kanomwe?
- ◇ Pidadembetera nyabasa toera mambo ambvere ntsisi, kodi mambo atawira tani? Nyabasa atsalakana tani nyabasa ndzace?
- ◇ Tisapfundzani kubulukira ku nsangani wa Yezu?

IYE APFUNDZISA PAULENDO WA KUENDA KU YERUSALEMU

MATEU 8:19-22 LUKA 9:51-62 JUWAU 7:2-10

Mu ndzidzi ungasi, Yezu acita basa yace ku Galileya, kudagumana iye maphindu kakamwe kupiringana ku Yudeya. Pikhali iye ku Yerusalemu mba-wangisa mamuna pa ntsiku ya Sabudu, ‘Ayuda akhansaka toera kumupha.’—Juwau 5:18; 7:1.

Ukhali mwezi wa Setembro wa 32 N.W., pontho Phwando ya Misasa ikhali cifupi. Phwando ineyi isacitwa mu ntsiku zinomwe, pontho pa ntsiku yacisere pasacitwa nsonkhano. Phwando ndi cipangizo cakuti caka cakulima camala, pontho ukhali ndzidzi wakutsandzaya kakamwe na kupereka takhuta.

Abale ace Yezu akuti madzina awo ndi Tiyago, Simau, Zuze na Yuda acenjeza Yezu: ‘Buluka kuno uende ku Yudeya.’ Nakuti Yerusalemu ikhali mbuto yaulambiri ya dziko ineyi, anthu akhadzala kakamwe mu nzinda unoyu mu ndzidzi ukhacitwa maphwando matatu a pacaka. Abale a Yezu alonga: ‘Nkhabe munthu anacita pinthu ncibisobiso khala iye asafuna kudziwika pakweca. Khala iwe usacita pinthu pyenepi, picite pamaso pa anthu onsene.’—Juwau 7:3, 4.

Mu ndzidzi unoyu, abale ace anewa anai ‘nee akhan’khulupira’ ninga Mesiya. Natenepa iwo akhafuna kuti anthu onsene adagumanika pa phwando aone mabasace mangasi a mphambvu. Mukudzindikira ngozwi, Yezu aapanga: ‘Dziko nkhaba thangwi toera kukuidani, mbwenye isaida ine thangwi ndisapereka umboni wakuti mabasa ayo ndi akuipa. Imwe ndokoni ku phwando, ine nee ndinenda ku phwando ineyi, thangwi ndzidzi wanga udzati kukwana.’—Juwau 7:5-8.

Pakupita ntsiku zingasi pidamala abale ace Yezu na anthu anango abuluka mu nzinda, Yezu na anyakupfundzace abuluka mbakhonda kupanga anango. M’mbuto mwakupita na nseu ukhakerwa na anthu azinji cifupi na Nkulo wa Yordani, iwo apita na nseu wa ku Samariya. Yezu na anyakupfundzace akhafuna mbuto toera kufikira ku Samariya. Ndi thangwi yace atumiza anthu angasi toera

kucita masasanyiro. Anthu a cisa ceneci akhonda kuatambira thangwi Yezu akhaenda ku Yerusalemu ku phwando ya Ayuda. Mwakupirwa, Tiyago na Juwau abvundza: ‘Mbuya, musafuna kuti tiphembe moto ubwere bulukira kudzulu toera kuafudza?’ (Luka 9:54) Yezu aasandika thangwi ya pyenepi, pontho iwo apitiriza na ulendo wawo.

Pikhali iwo mu nseu, mpfundzisi wa mwambo apanga Yezu: ‘Mpfundzisi, ndisafuna kukutowerani konsene kunenda imwe.’ Yezu atawira: ‘Nyenga ziri na madzimba, mbalame zakudzulu ziri na ntsandza, mbwenye Mwana wa munthu nkhaba mbuto yakutsamisa nsolo wace.’ (Mateu 8:19, 20) Na pyenepi, Yezu akhafuna kulonga kuti mpfundzisi wa mwambo anathimbana na nyatwa zizinji angakhala ntowereri wa Yezu. Natenepa mpfundzisi wa

mwambo apangiza kudzikuzi mbakhonda kukhala na umaso ninga unoyu. Ndi thangwi yace m'bodzi na m'bodzi wa ife asafunika kubvundzika: 'Ndiri dzololo toera kukhala ntowereri wa Yezu mpaka papi?'

Yezu apangambo mamuna unango: 'Bwera ukhale nyakupfundza wanga.' Mamuna atawira: 'Mbuya, pakutoma ndisiyeni ndiende kaikha baba wanga.' Mukudziwa makhaliro ace, Yezu alonga: 'Siya anthu akufa aikhe anyakufa awo, mbwenye iwe ndoko kamwaza mphangwa za Umambo wa Mulungu konsene kwene.' (Luka 9:59, 60) Mwandimomwene, babace akhadzati kufa. Mbadakhala kuti afa, mwanace nee mbadacedza na Yezu mu ndzidzi unoyu. Mwana nee akhafuna kuikha Umambo wa Mulungu pa mbuto yakutoma mu umaso wace.

Pidafika iwo mu nseu wakuenda ku Yerusalemu, mamuna unango apanga Yezu: 'Mbuya, ine ndinatakowerani, mbwenye pakutoma ndisiyeni ndika-

pangane anthu a panyumba yanga.' Yezu atawira: 'Munthu onsene anaphata phaza mbayang'ana nduli nee ndi wakuthema mu Umambo wa Mulungu.'—Luka 9:61, 62.

Ale anafuna kukhala anyakupfundza andimomwene a Yezu asafunika kuikha manyerezero awo m'mabasa a Umambo. Nyakulima angakhonda kuyang'ana kutsogolo, mbuto inalimwa inagongonyeka. Iye angasiya phaza pantsi mbayang'ana nduli, basa yakulima inadembuka. Munjira ibodzi ene, munthu anayang'ana nduli mu dziko ino anasiya njira yakutsogolera ku umaso wakukhonda mala.

-
- ♦ Kodi abale anai a Yezu akhanyerezeranji thangwi ya iye?
 - ♦ Thangwi yanji Asamariya akhonda kutambira Yezu, pontho Tiyago na Juwau akhafuna kucitanji?
 - ♦ Kodi n'njira Yezu acedzanji na anthu atatu, pontho iye agomezeranji thangwi ya Umambo wa Mulungu?

KHUNDU

4

YEZU AMWAZA MPHANGWA KU YUDEYA

‘PHEMBANI MWANACIRO
MUNDA KUTI
ATUMIZE ANYABASA
TOERA KUBVUNA.’

—LUKA 10:2

PIDACITIKA KU YERUSALEMU PA PHWANDO YA MISASA

JUWAU 7:11-32

Anthu azinji adziwa pya Yezu kutomera pa ndzidzi udabatizwa iye. Ayuda azinji aona Yezu mbakacita pirengo, pontho anthu azinji a mizinda yakutali abva pinthu pidacita Yezu. Natenepa, pa Phwando ya Misasa ku Yerusalemu anthu azinji akhafuna kamwe kumuona.

Anthu anewa akhali na maonero akusiyana thangwi ya Yezu. Anango akhalonga: 'Iye ndi munthu wadidi.' Anangombo akhalonga: 'Iye asanyengeza anthu.' (Juwau 7:12) Mafala anewa alongwa makamaka pa ntsiku zakutoma za phwando. Mbwenye pa ndzidzi unoyu nee munthu m'bodzi akhali na cipapo toera kutsidzikiza Yezu thangwi anthu akhagopa atsogoleri Aciyuda.

Mu ndzidzi wa phwando, Yezu aenda mu Templo. Anthu azinji adzuma thangwi Yezu akhapfundzisa mwadidi kakamwe, pontho mwaluso. Nakuti iye nee apfundza maxikola Acirabhi, Ayuda abvundzika: 'Munthu uyu nee aenda kapfundza kuxikola. Mphapo asakwanisa tani kudziwa mwadidi pya Malemba?'—Juwau 7:15.

Natenepa, Yezu aapanga: 'Pinapfundzisa ine si pyanga tayu, mbwenye ndi pya ule adandituma. Khala munthu asafuna kucita pinafuna Mulungu, munthu unoyu anadziwa khala pinapfundzisa ine pisabuluka kuna Mulungu, peno ndisalonga pinanyerezera ine.' (Juwau 7:16, 17) Pinthu pikhapfundzisa Yezu pikhabverana na pikhali mu Mwambo wa Mulungu. Na thangwi ineyi pikhaonekeratu pakweca kuti Yezu akhafuna kuti anthu aledmedze Mulungu tayu iye.

Buluka penepo, Yezu alonga: 'Kodi Mose nee akupasani Mwambo? Mbwenye nee m'bodzi wa imwe asabvera Mwambo. Mphapo thangwi yanji musafuna kundipha?' Anthu anango pakati pa mwinji, panango alendo adabuluka madziko anango nee akhadziwa kuti alipo akhafuna kupha Yezu. Iwo nee akhapibesesa thangwi yanji Ayuda akhafuna kupha mpfundzisi wadidi kakamwe. Natenepa, anthu anewa akhanyerezera kuti Yezu nee ali mwadidi. Na

thangwi ineyi iwo alonga: 'Iwe uli na dimonyo. Mbanianasaka kukupha?'—Juwau 7:19, 20.

Caka cibodzi na hafu nduli, atsogoleri Aciyuda akhafuna kupha Yezu pidawangisa iye munthu m'bodzi pa ntsiku ya Sabudu. Pidakumbuka iye pyenepi, Yezu alonga nkhani inango toera kupangiza kuti atsogoleri auphemberi akhali na manyerezero akuphonyeka. Iye alonga pidalembwa mu Mwambo kuti mwana wamamuna angabalwa akhafunika kusidzwa pa ntsiku yacisere ngakhale ntsiku ineyi ingakhala Sabudu. Buluka penepo, iye aabvundza: 'Khala imwe musasidza munthu pa ntsiku ya Sabudu toera mukhonde kuswa Mwambo wa Mose, thangwi yanji mwaipirwa kakamwe na ine pidawangisa ine munthu pa ntsiku ya Sabudu? Lekani kutonga mwakubverana na maonekero akunja, mbwenye tongani mwaulungami.'—Juwau 7:23, 24.

Anthu a mu Yerusalemu akuti akhadziwa kuti Ayuda asafuna kupha Yezu, alonga: 'Kodi munthu uyu nee ndiye anasaka iwo toera kumupha? Mbwenye onani, iye akulonga pakweca, nkhabe cinthu cinalonga iwo kuna iye. Kodi atsogoleri athu asanyerezera kuti mwandimomwene iye ndi Kristu?' Mphapo, thangwi yanji anthu anewa nee akhakhulupira kuti Yezu ndi Kristu? Thangwi iwo akhalonga: 'Ife tisadziwa kudabuluka munthu uyu; mbwenye Kristu angabwera, nkhabe munthu anafuna kudziwa kudabuluka iye.'—Juwau 7:25-27.

Mu ndzidzi ukakhala iye mu Templo, Yezu atawira: 'Imwe musandidziwa, pontho musadziwa kudabuluka ine. Ine nee ndabwera ninga munafunira ine, mbwenye Ule adandituma ndi wandimomwene, imwembo nkhabe kundziwa. Ine ndisandziwa, thangwi ndine muimiriri wace, iye ndiye adandituma.' (Juwau 7:28, 29) Thangwi ya mafala ace akubveka mwadidi, anthu anyerezera pya kuphata Yezu toera kumuikha n'kaidi peno toera kumupha. Mbwenye pikhanyerezera iwo pyacimwanika thangwi ndzidzi toera Yezu aphiwe nee ukhadafika.

Anthu azinji akakhulupira Yezu. Iwo akankhulupira thangwi iye afamba padzulu pa madzi, amata-misa condzi, mwacirengo adyesa anthu azinji na mikate yakucepta pabodzi na ntsomba, awangisa atenda, awangisa anyakulamala, afungula maso a maboliboli, awangisa anyamatanya, pontho alama-musa anthu akufa. Natenepa anthu anewa akhali

na mathangwi adidi toera kubvundza: ‘Kodi Kristu angabwera anadzacita pirengo pizinji kupiringana pinacita munthu uyu?’—Juwau 7:31.

Pidabva Afarisi kuti anthu akulonga pya Yezu, iwo na akulu a anyantsembe atuma anyakuonera toera akaphate Yezu.

-
- ◊ Anthu akhalonganji thangwi ya Yezu mu ndzidzi udafika iye pa phwando?
 - ◊ Ndi nkhani ipi idalonga Yezu toera kupangiza kuti nee akhaswa Mwambo wa Mulungu?
 - ◊ Thangwi yanji anthu azinji atoma kukhulupira Yezu?

‘NKHABE MUNTHU ADALONGA KALE NINGA IYE’

JUWAU 7:32-52

Yezu aciri mu Yerusalemu pa Phwando ya Misa-sa. Iye ali wakutsandzaya thangwi ‘anthu azinji an’khulupira.’ Mbenye pyenepi nee pyatsandzaya atsogoleri auphemberi. Iwo atuma anyakuo-nera awo toera kuenda kamanga Yezu. (Juwau 7: 31, 32) Mbenye Yezu nee ayesera kuthawa.

Yezu apitiriza kupfundzisa mwapakweca mu Yerusalemu, mbalonga: ‘Ndinakhala na imwe mu ndzidzi ungasi mbandidzati kuenda kuna Ule adandituma. Imwe munadzandisaka, mbenye nee munadzandiona. Kunafuna ine kuenda, imwe munacimwana kuendako.’ (Juwau 7:33, 34) Nakuti Ayuda nee abvesesa, iwo abvundzika: ‘Ndi kupi kunafuna kuenda munthu uyu, ife mbaticimwana kumuona? Kodi iye asafuna kuenda kuna Ayuda adabalalika pakati pa Agerego toera kupfundzisa Agerego? Pisabvekanji pyenepi pidalonga iye kuti: Imwe munadzandisaka, mbenye nee munadzandiona. Kunafuna ine kuenda, imwe munacimwana kuendako?’ (Juwau 7:35, 36) Yezu ali kulonga pya kufa na kulamuka kwace toera kuenda kudzulu, mbenye anyamalwa ace nee anakwanisa kuntowera.

Yafika ntsiku yacinomwe ya phwando. Namacibese a ntsiku ibodzi na ibodzi ya phwando, nyantsembe akhaikha madzi m’basiya mbakayere-ra ku guwa ya ntsembe ya templo. Madzi anewa akhatungwa mu Ncera wa Silowe. Toera kuku-mbusa anthu thangwi ya macitiro anewa, Yezu alonga mwakugaluzi: ‘Khala munthu ali na nyota, mbabwere kuna ine toera amwe madzi. Munthu onsene anandikhulupira, malemba asalonga kuti: Muntima mwace munabuluka madzi akupasa umaso.’—Juwau 7:37, 38.

Na mafala anewa, Yezu akhalonga pikhafuna kucitikira anyakupfundzace akudzodzwa na nzi-mu wakucena na kucemerwa kwawo toera kuenda kudzulu. Kudzodzwa kwenu kwacitika pidafa Yezu. Kutomera pa Pentekoste ya caka

cakutowera, madzi anapasa umaso atoma kufamba pidadzodzwa anyakupfundza na nzimu wacucena mbamwaza mphangwa za undimomwene kuna anthu.

Anthu anango adabva pidapfundzisa Yezu alonga: 'Mwandimomwene uyu ndi Mprofeta.' Pana ngo iwo akhanyerezera kuti Yezu ndi mprofeta wankulu kupita Mose adalongwa kuti mbadabwera. Anango alongambo: 'Uyu ndi Kristu.' Mbwenye anango alonga: 'Kodi Kristu anabuluka ku Galileya? Kodi Malemba nee asalonga kuti Kristu anabulukira ku dzindza ya Dhavidhi na ku Bhelethemu cisa cikakhala Dhavidhi?'—Juwau 7: 40-42.

Natene pa anthu anewa akhali na maonero akusiyana. Ngakhale kuti anango akhafuna kuphata Yezu, nee m'bodzi akwanisa kucita pyenepi. Anyakuonera acimwana kuphata Yezu. Natene pa mudabwerera iwo kuna atsogoleri auphemberi, anyantsembe na Afarisi abvundza: 'Thangwi yanji nee mwabwera naye?' Anyakuonera atawira: 'Cipo munthu unango alonga kale ninga iye.' Atsogoleri auphemberi aipirwa kakamwe mbatoma kulonga mwakupwaza kuti: 'Kodi imwe mwanyengezwambo? Kodi alipo anan'khulupirambo pakati pa atsogoleri athu peno Afarisi? Mbwenye mwinji uyu wa anthu anakhonda kudziwa Mwambo, ndi anthu adapaswa dzedze.'—Juwau 7:45-49.

Na kubva pyenepi, Nikodhemu, Nfarisi na ntso- goleri wa Sinedhriyu alonga mwacipapo toera ku- tsidzikiza Yezu. Pyaka piwiri na hafu nduli, Ni-

kodhemu aenda namasiku kuna Yezu mbatoma kukhulupira Yezu. Nikodhemu alonga: 'Kodi Mwambo wathu usatitawirisa kutonga munthu mbati- dzati kumubva toera kudziwa pinacita iye?' Iwo atawira: 'Kodi iwe ndiwembo wa ku Galileya? Pfu- ndza Malemba, unaona kuti nkhabepo mprofeta anafuna kubuluka ku Galileya.'—Juwau 7:51, 52.

Malemba nkhabe longeratu kuti mprofeta mbadabuluka ku Galileya. Mbwenye Mafala a Mu- lungu alonga kuti Kristu mbadabuluka ku Galile- ya, iwo asapangiza kuti 'ceza cikulu' mbicidaone- kera ku 'Galileya kukakhala anthu a madzindza anango.' (Izaiya 9:1, 2; Mateu 4:13-17) Ninga mu- khadalongerwa ipyo, Yezu abalwa mu nzinda wa Bhelethemu, pontho abulukira mu dzindza ya Dhavidhi. Maseze Afarisi akhadziwa pyenepi, iwo akhali na mulando wakumwaza mphangwa zau- thambi kuna anthu thangwi ya Yezu.

-
- ◇ Yezu alonganji toera kukumbusa anthu thangwi ya nsambo ukhacitwa ntsiku zonsene namacibese mu ndzidzi wa phwando?
 - ◇ Thangwi yanji anyakuonera nee aphata Yezu, na atsogoleri auphemberi acitanji?
 - ◇ Ninji pinapangiza kuti Kristu mbadabulukira ku Galileya?

MWANA WA MULUNGU NDI ‘CEZA CA DZIKO’

JUWAU 8:12-36

Pa ntsiku yakumalisa ya Phwando ya Misasa, yakuti ikhali ntsiku yacinomwe, Yezu apfundzisa pa mbuto inango ya Templo inacemerwa ‘mbuto ya pyakupereka.’ (Juwau 8:20; Luka 21:1) Ineyi ikhali Mbuto ya Akazi kunja kwa templo, pontho ikhali mbuto ikaikha anthu pyakupereka pyawo.

Ntsiku zonsene namasiku pa phwando, mbuto ineyi ikhali na ceza thangwi pakhali na pyakuikhira nyale pinai pikulu, cibodzi na cibodzi cikhali na pyakuikhira mafuta pinai pikulu. Ceza ca nyale zenezi cikhamwanikira kutali. Pikhalonga Yezu thangwi ya ceza iye akhakumbusa anyakubvesera ace thangwi ya pinthu pikhaona iwo, iye alonga: ‘Ine ndine ceza ca dziko. Munthu onsene ananditowera nee anafambabve ncidima, mbwenye anadzakhala na ceza cakupasa umaso.’—Juwau 8:12.

Afarisi akhapokanya pidalonga Yezu, mbalonga: ‘Iwe usapereka wekhene umboni thangwi ya iwe, natenepa umboni wako si wandimomwene tayu.’ Yezu aatawira: ‘Maseze ine ndisapereka umboni thangwi ya ine, umboni wanga ndi wandimomwene, thangwi ndisadziwa kudabuluka ine na kunaenda ine. Mbwenye imwe nkhabe dziwa kudabuluka ine na kunaenda ine.’ Yezu apitiriza kulonga: ‘Mu Mwambo wanu pyalembwa kuti umboni wa anthu awiri ndi wandimomwene. Ine ndine m’bodzi anapereka umboni thangwi ya ine, waciwiri anapereka umboni thangwi ya ine ndi Baba, ule adandituma.’—Juwau 8:13-18.

Afarisi apitiriza kukhonda mafala a Yezu, mbambvundza: ‘Baba wako ali kupi?’ Yezu aatawira: ‘Imwe nkhabe kundidziwa, pontho nkhabe kudziwa Baba wanga. Mbamudadziwa ine, mbamudadziwambo Baba wanga.’ (Juwau 8:19) Ngakhale kuti Afarisi akhafuna kum’ manga, mbwenye nee m’bodzi ayesera kumphata.

Yezu abwerezera pontho mafala akhadalonga iye: ‘Ine ndiri kuenda, imwe munadzandisaka, mbwenye munadzafa m’madawo anu. Kunafuna

ine kuenda, imwe munacimwana kuendako.’ Ayuda anewa nee abvesesa pidalonga Yezu, na thangwi ineyi iwo abvundzika: ‘Kodi iye asafuna kupheka ekhene? Thangwi iye asalonga kuti: ‘Kunafuna ine kuenda, imwe munacimwana kuendako.’ Iwo nee abvesesa kuti Yezu akhafuna kulonganji, thangwi nee asadziwa kudabuluka Yezu. Penepo Yezu aapanga: ‘Imwe ndimwe a pantsi pano; mbwenye ine ndine wakudzulu. Imwe ndimwe a pa dziko ino; mbwenye ine sine wa pa dziko ino tayu.’—Juwau 8:21-23.

Yezu akhalonga pya umaso wace kudzulu mbadzati bwera pa dziko yapantsi, pontho kuti mbadakhala Mesiya peno Kristu, wakuti atsogoleri anewa auphemberi akhafunika kundziwa. Mbwenye iwo abvundza Yezu mwakupwaza: ‘Iwe ndiwe ani?’—Juwau 8:25.

Ngakhale iwo akhatcinga Yezu pontho akhakhonda pikhalonga iye, Yezu aatawira: ‘Ndakupangani kale pakutoma.’ Natenepa iye atoma kulonga pya Babace mbafokotoza kuti thangwi yanji Ayuda akhafunika kubvesera Mwana: ‘Ule adandituma ndi wandimomwene, pinthu pidabva ine kuna iye, ndi pyenepi pinalonga ine pa dziko.’—Juwau 8:25, 26.

Buluka penepo, Yezu apangiza kuti asanyindira Babace, mbwenye Ayuda nee akhali na cinyindiro ceneci. Yezu alonga: ‘Mungamala kumanika Mwana wa munthu pamuti, imwe munadzadziwa kuti iye ndine pano, pontho nkhaba cinthu cinacita ine ninga munafunira ine; mbwenye ndisalonga pire pidandipfundzisa Baba. Ule adandituma ali na ine; iye nee andisiya ndekhene, thangwi ndzidzi onse-

ne ndisacita pinthu pinakomerwa na iye.’—Juwau 8:28, 29.

Ayuda anango akhulupira Yezu. Natenepa Yezu aapanga: ‘Imwe mungapitiriza m’mafala anga, mwandimomwene ndimwe anyakupfundza anga, imwe munadzadziwa undimomwene, pontho undimomwene unadzakusudzulani.’—Juwau 8:31, 32.

Azinji adzudzumika pidalonga Yezu kuti iwo akhafunika kusudzulwa. Iwo alonga mwakupokanya: ‘Ife ndife a dzindza ya Abrahamu, pontho cipo takhala mabitcu a munthu. Mphapo thangwi yanji usalonga kuti, ‘Ife tinadzasudzulwa?’ Ayuda akhadziwa kuti nduli akhali mabitcu, mbwenye iwo akhonda cemerwa mabitcu. Yezu aapanga kuti akhapitiriza kukhala mabitcu: ‘Ine ndinakupangani na cinyindiro consene kuti munthu onsene anacita madawo ndi bitcu wa madawo.’—Juwau 8:33, 34.

Ayuda akhonda kuti akhali mabitcu a madawo. Pyenepi pyaaluzisa mwai ukulu. Yezu aapanga: ‘Nyabasa nkhaba kupitiriza kukhala panyumba ya mbuyace kwenda na kwenda; mbwenye mwana wa mbuyace anakhala panyumba kwenda na kwenda.’ (Juwau 8:35) Bitcu nkhaba ufulu wakutambira unthaka, pontho anakwanisa kuthamangiswa ndzidzi onsene unafuna mbuyace. Mbwenye mwana wakubalwa panyumba peno adakuzwa panyumba asakhala kwenda na kwenda panyumba mu umaso wace onsene.

Natenepa, undimomwene unalonga pya Mwana usasudzula kwenda na kwenda anthu ku madawo na kufa. Yezu alonga: ‘Mwana angakusudzulani, imwe munadzakhaladi akusudzuka.’—Juwau 8:36.

-
- ◇ Ninji pikhacitika namasiku pa ntsiku za phwando, pontho pyenepi pikhabverana tani na pidapfundzisa Yezu?
 - ◇ Kodi Yezu alonga kuti akhadabuluka kupi, pontho pyenepi pikhapangiza kuti iye akhali ani?
 - ◇ Ndi munjira ipi Ayuda akhali mabitcu, pontho ndi undimomwene upi wakuti mbudakwanisa kuasudzula?

BABA WAWO AKHALI ABHRAHAMU PENO DYABO?

JUWAU 8:37-59

Yezu aciri ku Yerusalemu pa Phwando ya Misa-sa, mbapitiriza kupfundzisa undimomwene. Ayuda anango akuti akhadagumanikambo pa phwando apanga Yezu: 'Ife ndife a dzindza ya Abhrahamu, pontho cipo takhala mabitcu a munthu.' Yezu aatawira: 'Ine ndisadziwa kuti ndimwe a dzindza ya Abhrahamu. Mbwenye imwe musafuna kundipha, thangwi nee musatawira mafala anga. Ine ndisalonga pinthu pidaona ine pikhali ine pabodzi na Baba wanga, mbwenye imwe musacita pinthu pidabva imwe kuna baba wanu.'—Juwau 8: 33, 37, 38.

Yezu akhafuna kulonga kuti Babace akhali wakusiyana na baba wawo. Nakuti Ayuda nee akhadabvesesa, iwo apitiriza kulonga: 'Baba wathu ndi Abhrahamu.' (Juwau 8:39; Izaiya 41:8) Iwo akhali ana a Abhrahamu mwaunyama. Natenepa, iwo akhanyerezera kuti akhali na cikhulupiro ninga ca Abhrahamu wakuti akhali xamwali wa Yahova.

Mbwenye iwo adzumatirwa na ntawiro wa Yezu. Iye alonga: 'Imwe mbamudakhala ana a Abhrahamu, mbamudacitambo pidacita Abhrahamu.' Mwandimomwene mwana asatowezera pinacita babace. Yezu aapanga: 'Mbwenye cincino imwe mukusaka ndzeru za kundipha. Abhrahamu nee acita pyenepi.' Buluka penepo, Yezu alonga pontho mafala akuti aadzudzumisa: 'Imwe musacita mabasa a baba wanu.'—Juwau 8:39-41.

Ayuda adzati kubvesesa kuti mbani analonga Yezu. Iwo apitiriza kulonga kuti iwo akhali ana andimomwene, mbalonga: 'Ife nee tabalwa mu ulukwali, Baba wathu ndi m'bodzi basi, Mulungu.' Kodi Mulungu akhalidi Baba wawo? Yezu aapanga: 'Mulungu mbadakhala Baba wanu, mbamudandifuna, thangwi ine ndabuluka kuna Mulungu mbandidza pano. Ine nee ndabwera thangwi yakufuna kwanga, mbwenye ndi Mulungu adandituma.' Yezu acita mbvundzo mbautawira ekhene: 'Thangwi yajji imwe nkhaba kubvesesa pinalonga ine? Tha-

ngwi ndimwe akukhonda kubvera mafala anewo.'—Juwau 8:41-43.

Yezu ayesera kuapangiza ngozwi yakukhonda kun'khulupira. Iye alonga mwapakweca: 'Imwe ndimwe ana a baba wanu Dyabo, pontho musafuna kucita pinafuna baba wanu.' Ndi api makhaliro a baba wawo? Yezu afokotoza: 'Iye ndi nyakupha anthu kubulukira padatoma iye, pontho iye nee apitiriza mu undimomwene.' Yezu apitiriza kulonga: 'Ana a Mulungu asabvesera mafala a Mulungu. Mbwenye imwe nkhaba kubvesera thangwi simwe ana a Mulungu tayu.'—Juwau 8:44, 47.

Ayuda aipirwa kakamwe thangwi ya mafala a Yezu, mbalonga: 'Ife tingalonga kuti iwe ndiwe Nsamariya, pontho uli na dimonyo, tadawisa?' Pakucemera Yezu ninga 'Nsamariya,' iwo akhampwaza. Mbwenye Yezu nee adzudzumika na pyenepi, iye aatawira: 'Ine nee ndiri na dimonyo, ndisalemedza Baba wanga, mbwenye imwe musandipwaza.' Yezu apangiza kuti pikhalonga iye pikhali pinthu pyakufunika kakamwe. Iye apikira: 'Munthu ana bvera mafala anga, cipo anadzafa.' Iye nee akhalonga kuti apostolo ace na anthu anango akhantowera nee mbadafa. M'mbutu mwace, iwo nee mbadaona kufa kwa kwenda na kwenda, peno "kufa kwaciwiri" kwakusowa cidikhiro caculamuswa muli akufa.—Juwau 8:48-51; Apokalipse 21:8.

Mbwenye Ayuda abvesera mafala a Yezu mwakuphonyeka, mbalonga: Cincino tisadziwa kuti iwe uli na dimonyo. Abhrahamu afa, aprofeta afambo, mbwenye iwe usalonga kuti, munthu anabvera mafala ako, iye cipo anadzafa. Kodi iwe ndiwe nku-lu kakamwe kupiringana baba wathu Abhrahamu? Iye afa. Kodi iwe usanyerezera kuti ndiwe ani?—Juwau 8:52, 53.

Yezu akhapangiza kuti iye akhali Mesiya. Mbwenye m'mbutu mwakulonga mwapakweca kuti iye akhali ani, iye alonga: 'Ndingapasika mbiri ndekhene, mbiri yanga ndi yakusowa basa. Anandi-

pasa mbiri ndi Baba wanga, ule analonga imwe kuti ndi Mulungu wanu. Imwe nkhaba kundziwa, mbwenye ine ndisandziwa. Ndingalonga kuti ine nkhaba kundziwa, mbidakhala nyauthambi ninga imwe.’—Juwau 8:54, 55.

Buluka penepo Yezu alonga pontho thangwi ya Abrahamu baba wawo wakukhulupirika: ‘Baba wanu, Abrahamu, akomerwa nakuona ntsiku yanga, aiona mbakomerwa kakamwe.’ Abrahamu akhakhulupira pikiro ya Mulungu, mbadikhira ndidzi wakufika kwa Mesiya. Mbwenye mwakusowa ci-

khulupiro Ayuda ambvundza: ‘Iwe udzati kukhala na pyaka makumaxanu, ngakhale tenepo wam’mona Abrahamu?’ Yezu aatawira: ‘Ine ndinakupangani na cinyindiro consene kuti, Abrahamu mbadzati kubalwa, ine ndikhalipo kale.’ Yezu akhalonga pya ndzidzi ukhali iye kudzulu ninga anju wamphambvu.—Juwau 8:56-58.

Ayuda aipirwa kakamwe mudalonga Yezu kuti iye akhalipo Abrahamu mbadzati balwa, mba-funa kumponyera miyala. Mbwenye Yezu abuluka mbakhonda kuphekeswa.

-
- ◇ Kodi Yezu apangiza tani kuti Baba wace akhali wakusiyana na wa anyamalwa ace?
 - ◇ Thangwi yanji Ayuda nee akhafunika kukakamira kuti baba wawo ndi Abrahamu?
 - ◇ Ndi munjira ipi atowereri a Yezu ‘cipo anadzafa’?

YEZU AWANGISA MAMUNA WAKUTI AKHADABALWA BOLIBOLI

JUWAU 9:1-18

Yezu aciri ku Yerusalemu. Ikhali ntsiku ya Sabudu. Mu ndzidzi ukhafamba Yezu na anyakupfundzace mu nzinda, iwo aona nyakuphemba-phemba wakuti akhadabalwa boliboli. Anyakupfundza abvundza Yezu: ‘Mpfundzisi, mbani adadawa, ndiye peno ndi anyakubalace toera iye abaliwe boliboli?’—Juwau 9:2.

Anyakupfundzace akhadziwa kuti nkhabe munthu anakhala maso mbadzati kubalwa. Iwo akhabvundza khala munthu anakwanisa kudawa mbaciri m’mimba mwa mai wace. Yezu aatawira: ‘Nkhabe munthu adadawa, nee iye nee anyakubalace, mbwenye pyacitika tenepa toera anthu aone mabasa a Mulungu kubulukira mwa iye.’ (Juwau 9:3) Pyenepi pikhapangiza kuti akhali na mulando nee ndi boliboli, pontho nee ndi anyakubalace. Mbwenye ndi madawo a Adhamu anacitisa kuti anthu abalwe akusowa ungwiro, pontho paoneke mautenda ninga uboliboli. Mbwenye makhaliro a mamuna unoyu apasa Yezu mwai toera apangize mabasa a Mulungu. Iye awangisa mamuna unoyu ninga pidacita iye nduli kuna anthu anango.

Yezu alonga kuti mabasa anewa asafunika kucitwa mwakucimbiza. Iye alonga: ‘Tisafunika kuphata mabasa a Ule adadituma dzuwa mbiciripo; thangwi masiku ali kufika akuti nee munthu m’bodzi anakwanisa kuphata basa. Mbandiri pa dziko yapantsi, ine ndine ceza ca dziko.’ (Juwau 9:4, 5) Mwakukhonda dembuka, Yezu mbadaphiwa mbaikhwa n’cidima ca nthumbi, mbuto yakuti nee mbadakwanisa kucita cinthu. Mbwenye mbadzati kufa iye akhacitisa ceza pa dziko.

Kodi Yezu mbadakwanisa kuwangisa mamuna unoyu? Mphapo, mbadamuwangisa tani? Iye aphula mata pantsi mbacita matope pang’ono. Buluka penepo akwata mbaakhwaza m’maso mwace, mbandipanga: ‘Ndoko kasambe nkhope ku thawala ya Silowe.’ (Juwau 9:7) Mamuna unoyu abvera. Pidamala iye kusamba nkhope, aoneratu! Mamuna atsandzaya kakamwe thangwi unoyu ukhali ulendo wakutoma kuona mu umaso wace.

Anthu a pacisa na ale akuti kale akhandziwa adzumatirwa kakamwe. Iwo abvundza: ‘Kodi uyu nee ndi ule akakhala pantsi mbakaphemba-phemba?’ Anango atawira: “Ndiye.” Mbwenye anango nee akhulupira. Iwo alonga: ‘Nkhabe, siye tayu mbwenye alandana na iye.’ Mamuna atawira: ‘Inde, ndine pano.’—Juwau 9:8, 9.

Buluka penepo, iwo ambvundza: ‘Mphapo maso ako afunguka tani?’ Iye aatawira: ‘Munthu unango anacemerwa Yezu amunya matope mbaakhwaza m’maso mwanga, mbandipanga kuti ndoko kasambe nkhope ku thawala ya Silowe. Natenepa ine ndaenda, ndasamba nkhope mbanditoma kuona.’ Iwo ambvundza pontho: ‘Ali kupi munthu unoyu?’ Mamuna aatawira: ‘Ine nkhabe dziwako kuna iye.’—Juwau 9:10-12.

Anthu aendesa mamuna akhali boliboli kuna Afarisi, akuti akhafunambo dziwa kuti awangiswa tani. Iye alonga: ‘Iye akhwaza matope m’maso mwa-

nga, ndasamba nkhope, cincino ndiri kuona.’ Afarisi akhafunika kutsandzayambo na kuwangiswa kwa nyakuphemba-phemba. Mbwenye anango mwa iwo apambizira Yezu, mbalonga: ‘Munthu unoyu nee atumwa na Mulungu, thangwi iye nkhabe kukoya ntsiku ya Sabudu.’ Anangombo alonga: ‘Pinakwanisika tani kuti munthu wakudawa acite pirengo ninga pyenepi?’ (Juwau 9:15, 16) Iwo akhali na maonero akusiyana.

Thangwi yakusiyana kwa maonero iwo abvundza pontho: ‘Nakuti iye afungula maso ako, iwe usanye-

rezera kuti iye mbani?’ Mamuna wakuti akhali boliboli nee akhapenula kuti Yezu mbani, iye aatawira: ‘Iye ndi mprofeta.’—Juwau 9:17.

Ayuda nee akhapitawira pyenepi. Panango iwo akhanyerezera kuti Yezu na mamuna unoyu akhadabverana toera kunyengeza anthu. Pakumalisira iwo aona kuti njira yadidi toera kumalisa pyenepi ndi kubvundzisa anyakubala a nyakuphemba-phemba khala iye akhalidi boliboli.

-
- ◆ Kodi anyakupfundza akhanyerezera kuti ninji cidacitisa mamuna unoyu kukhala boliboli? Mphapo ninji cidancitisa?
 - ◆ Kodi ale akhadziwa kuti mamuna unoyu akhali boliboli acitanji pidaona iwo kuti awangiswa?
 - ◆ Ninji pidacitisa Afarisi kukhala na maonero akusiyana thangwi ya mamuna adawangiswa?

AFARISI ABVUNDZA PONTHO MAMUNA AKHADABALWA BOLIBOLI

JUWAU 9:19-41

Afarisi nee akhatawira kuti ndi Yezu akhadafungula maso a mamuna wakuti akhadabalwa boliboli, natenepa iwo acemerera anyakubalace. Anyakubalace akhadziwa kuti ali pa ngozwi 'yakuthamangiswa mu sinagoga.' (Juwau 9:22) Munthu angathamangiswa mu sinagoga nee akhalibve na mwai wakucedza na kucita malonda na Ayuda andzawo. Pyenepi mbapikhuya banjace yonsene.

Afarisi acita mibvundzo miwiri: 'Kodi uyu ndi mwananu analonga imwe kuti abalwa boliboli? Mphapo asakwanisa tani kuona cincino?' Anyakubalace atawira: 'Ife tisadziwa kuti uyu ndi mwanathu, pontho kuti iye abalwa boliboli. Mbwenye ife nkhabe dziwa kuti iye asakwanisa tani kuona cincino; pontho ife nkhabe dziwa kuti mbani adafungula maso ace.' Ngakhale mwanawo akhadalonga kuti akwanisa tani kuona, iwo akhacita mphole-mphole pakuatawira. Iwo alonga: 'Mbvundzeni imwe. Iye ndi wathunga, anakwanisa kulonga ekhene.'—Juwau 9:19-21.

Natenepa, Afarisi acemera pontho mamuna, iwo anthusa toera alonge kuti Yezu nee ndi munthu wadidi. Iwo ampanga: 'Simba Mulungu; ife tisadziwa kuti munthu unoyu ndi nyakudawa.' Mamuna wakuti akhali boliboli aatawira: 'Khala iye ndi nyakudawa, ine sinapidziwa tayu. Pinadziwa ine mphyakuti, kale ndikhali boliboli, mbwenye cincino ndiri kuona.'—Juwau 9:24, 25.

Afarisi nee akomerwa na ntawiro unoyu. Iwo abvundza: 'Ninji pidacita iye kuna iwe? Afungula tani maso ako?' Mamuna aatawira: 'Ine ndakupanganika kale, mbwenye imwe nee mwapibvesera. Musafuna kubvanji pontho? Musafunambo mukhale anyakupfundzace?' Afarisi aipirwa kakamwe mbalonga: 'Iwe ndiwe nyakupfundza wa munthu unoyu, mbwenye ife ndife anyakupfundza a Mose. Ife tisadziwa kuti Mulungu alonga na Mose, mbwenye munthu unoyu, ife nkhabe dziwa kudabuluka iye.'—Juwau 9:26-29.

Nyakuphembra-phembra adzuma na mafala a Afarisi mbalonga: 'Pyenepi mphyakudzumisa kwa ine mu-

ngalonga kuti imwe nkhabe dziwa kudabuluka iye, mbwenye iye afungula maso anga.' Iye afokotoza cinthu cakudziwika na anthu azinji kuti Mulungu asatawira maphembero a ani: 'Ife tisadziwa kuti Mulungu nkhabe kubvesera anyakudawa, mbwenye khala munthu asagopa Mulungu mbacita pinafuna iye, Mulungu asabvesera munthu unoyu. Cipo pyabveka kale kuti alipo munthu unango adafungula maso a munthu adabalwa boliboli.' Pakumalisa iye alonga: 'Munthu unoyu mbadakhonda kutumwa na Mulungu, iye nee mbadakwanisa kucita cinthu.'—Juwau 9:30-33.

Afarisi nee akwanisa kupokanya nyakuphembra-phembra. Iwo antikana: 'Iwe wabalwa m'madawo kakamwe, mphapo usafuna kupfundzisa ife?' Buluka penepo, iwo an'thamangisa.—Juwau 9:34.

Mudabva Yezu pidacitika, asaka mamuna akhali boliboli mbambvundza: 'Iwe usakhulupira Mwana wa munthu?' Iye alonga: 'Mbuya, mbani iye? Ndipange ni toera ine ndikwanise kun'khulupira.' Yezu ampanga mwacinyindiro: 'Iwe wamuona kale, mwandimomwene ndiye analonga na iwe.'—Juwau 9:35-37.

Mamuna atawira: 'Mbuya, ine ndisan'khulupira.' Toera kupangiza cikhulupiro na cilemedzo iye agadamira Yezu, na thangwi ineyi Yezu ampanga: 'Ine ndabwera pa dziko yapantsi toera anthu atongwe, toera anthu anakhonda kuona aone, alembo anaona akhale maboliboli.'—Juwau 9:38, 39.

Afarisi akhadziwa kuti nee akhali maboliboli. Na kuti iwo akhali na basa yakupfundzisa anthu pikhafuna Mulungu, kodi iwo akhacita basa ineyi? Iwo acita mbvundzo toera kutsidzikizika: 'Kodi iwe usanyerezera kuti ifembo ndife maboliboli?' Yezu aapanga: 'Imwe mbamudakhala maboliboli nee mbamudakhala na mulando wa madawo. Mbwenye nakuti imwe musalonga kuti, ife tisaona, natenepa, madawo anu munapitiriza nawo.' (Juwau 9:40, 41) Mbadakhonda khala apfundzisi mu Izraeli, mbadakhala na mathangwi toera kukhonda kuti Yezu ndi Mesiya. Mbwenye nakuti akhadziwa Mwambo, kukhonda kwawo kukhali madawo makulu.

- ◇ Thangwi yangi anyakubala a nyakuphemba-phemba wakuti akhali boliboli agopa pidacemerwa iwo na Afarisi, pontho iwo atawira tani mibvundzo ya Afarisi?
- ◇ Ninji pidalonga nyakuphemba-phemba pyakuti pyacitisa Afarisi kuipirwa?
- ◇ Thangwi yangi Afarisi nee akhali na mathangwi toera kukhonda Yezu?

YEZU ATUMA ANYAKUPFUNDZA 70 TOERA KUENDA KAMWAZA MPHANGWA

LUKA 10:1-24

Kunkhomo kwa caka 32 N.W., Yezu akwanirisa pyaka pitatu pakumala kubatizwa. Pakupita ndzidzi ungasi iye na anyakupfundzace akhadaenda ku Phwando ya Misasa ku Yerusalemu. Pisaoneka kuti iwo ali cifupi na kwenu. (Luka 10:38; Juwau 11:1) Yezu aphisira miyezi mitanthatu ikhadasi la toera kucita basa yace yakumwaza mphangwa ku Yudeya peno ku ntunda unango wa Nkulo wa Yordani mu cisa ca Pereya. Thangwi akhafunika mbo kumwaza mphangwa mu pisa pyenepi.

Pidamala Paskwa ya 30 N.W., Yezu akhala miyezi mingasi mbakapfundzisa ku Yudeya na pisa pinango mu Samariya. Mbwenye cifupi na ndzidzi wa Paskwa ya 31 N.W., Ayuda anango a mu Yerusalemu akhafuna kumupha. Caka na hafu cakutowera, Yezu apfundzisa khundu inango ya Yudeya ikhacemerwa Galileya. Mu ndzidzi unoyu azinji akhala atowereri ace. Mu Galileya, Yezu apfundzisa apostolo ace mbaatuma na kuapasa pitsogole-ro ipi: 'Ndokoni kamwaza mphangwa, mbamulonga kuti Umambo wakudzulu uli dhuzi.' (Mateu 10:5-7) Iye acita masasanyiro toera kucita kampanya yakumwaza mphangwa mu Yudeya.

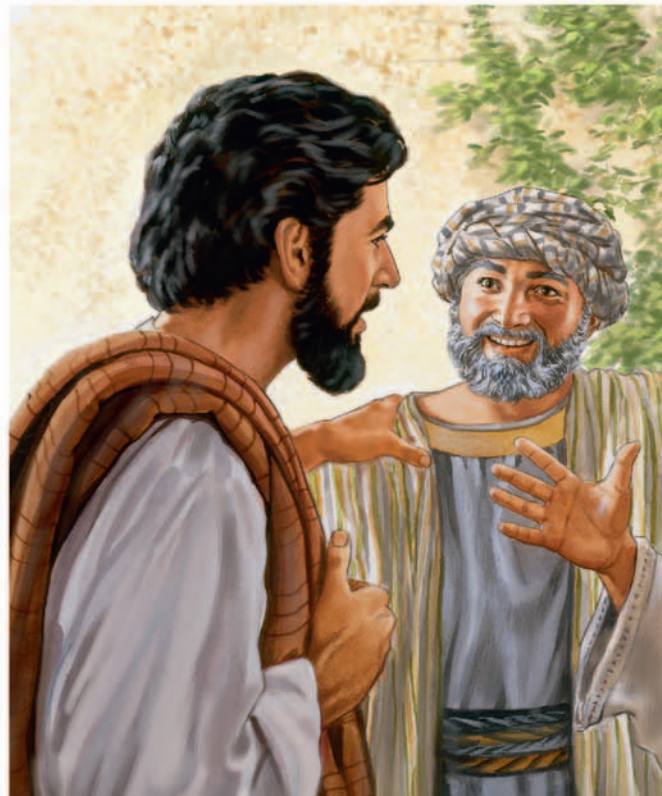
Toera kutoma kampanya ineyi, Yezu asankhula anyakupfundza 70 mbaatuma awiri-awiri. Natene-pa, pakhali na misoka 35 toera kumwaza mphangwa za Umambo mu cisa ceneci, cakuti 'basa yakubvuna ikhali ikulu, mbwenye anyabasa akhali akucepa.' (Luka 10:2) Iwo akhafunika kuenta m'mbuto zakuti Yezu mbadafikako. Anyakupfundza anewa 70 akhafunika kuwangisa atenda na kumwaza mphangwa zikhamwaza Yezu.

Anyakupfundza nee akhafunika basi ene kupfundzisa m'masinagoga. Yezu aapanga toera aende m'mamidzi mwa anthu. Iye alonga: 'Panyumba yonsene inafika imwe, pakutoma longani kuti ntendere mbukhale panyumba ino. Khala panyumba ineyi pana munthu anafuna ntendere, ntendere wanu unadzakhala na iye.' Mphangwa zace zikha-

li zipi? Yezu alonga: 'Apangeni kuti Umambo wa Mulungu uli cifupi na imwe.'—Luka 10:5-9.

Pitsogolero pidapereka Yezu kuna anyakupfundza 70 pyalandana na pidapereka iye kuna apostolo ace 12 mudaatuma iye caka cibodzi nduli. Iye aacenjeza kuti nee anthu onsene mbadaa-tambira mwadidi. Mbwenye kuwangisira kwawo mbukudaphedza anthu kuti akhunganyike toera kutambira mwadidi Yezu mu ndzidzi ukhafuna iye kufika. Azinji mbadafuna kudziwa Yezu na kupfundza kubulukira kwa iye.

Mwakukhonda dembuka, misoka 35 ya amwazi mphangwa yabwerera kuna Yezu. Iwo alonga mwakutsanzaya: 'Mbuya, na madimonyo ene asati-bvera thangwi yakuphatisira dzina yanu.' Yezu atsanzaya pidabva iye mphangwa zenezi, mbalonga: 'Ndikuona Sathani agwa kale ninga nja-

zi buluka kudzulu. Onani! Ine ndakupasani mphambvu toera kuponda nyoka na makong'a.'—Luka 10:17-19.

Natenepa Yezu apasa cinyindiro atowereri ace kuti mbadakwanisa kupirira pinentso, ninga kuponda nyoka na makong'a. Iwo akhalambo na cinyindiro kuti kutsogolo Sathani mbadathamangiswa kudzulu. Yezu aphedza anyakupfundza 70 toera kuona kuti ndi cinthu cipi cakufunika kakamwe. Iye alonga: 'Lekani kukomerwa thangwi madimonyo asakubverani, mbwenye komerwani thangwi madzina anu alembwa kudzulu.'—Luka 10:20.

Yezu atsandzaya kakamwe mbasimba Baba-ce thangwi yakupasa mphambvu atumiki ace akucepeseka toera kucita mabasa akudzumisa. Iye apanga anyakupfundzace: 'Anyakutsandzaya ndi anthu akuti maso awo asaona pinthu pinaona imwe. Ine ndinakupangani kuti aprofeta azinji na amambo akhafuna kuona pinthu pinaona imwe, mbwenye nee apiona; iwo akhafuna kubva pinthu pinabva imwe, mbwenye nee apibva.'—Luka 10: 23, 24.

-
- ◇ Yezu apfundzisa kupi mu miyezi mitanthatu ikhadasala, na thangwi yanji iye awangisira kakamwe toera kupfundzisa mbuto zenezi?
 - ◇ Kodi anyakupfundza 70 mbadagumana kupi anthu toera kuapfundzisa?
 - ◇ Ngakhale anyakupfundza 70 acita basa ikulu, ndi cinthu cipi cidalonga Yezu kuti cikhali cakufunika kakamwe?

CITSANDZO CA NSAMARIYA CISATIPHEDZA KUDZIWA KUTI NDZATHU MBANI

LUKA 10:25-37

Yezu mbaciri cifupi na Yerusalemu, Ayuda azinji akhaenda kuna iye. Anango akhafuna kupfundzi-swa na iye mbwenye anango akhafuna kumuyesera. M'bodzi wa iwo, wakuti akhadziwa kakamwe Mwambo, abvundza: 'Mpfundzisi, ndisafunika kucitanji toera ndikhale na umaso wakukhonda mala?'—Luka 10:25.

Yezu adzindikira kuti mamuna unoyu nee akhafu-na dziwa cinthu. Iye akhafuna kuti Yezu alonge pinthu pyakuti mbapidatsukwalisa Ayuda. Yezu akhadziwa maonero a mamuna unoyu. Natenepa, iye atawira mwandzeru toera kupangiza pikhanyerezera mamuna unoyu.

Yezu abvundza: 'Ninji pidalembwa mu Mwambo? Usaubvesesa tani?' Nakuti mamuna unoyu apfundza Mwambo wa Mulungu, iye atawira mwakubverana na pidalembwa. Iye aphatisira Deuteronomyo 6:5 na Levitiko 19:18, mbalanga: 'Funa Yahova Mulungu wako na ntima wako onsene, na umaso wako onsene, na mphambvu zako zonsene, na ndzeru zako zonsene, pontho funa ndzako ninga iwe ene.' (Luka 10:26, 27) Kodi ntawiro ukhali unoyu?

Yezu apanga mamuna: 'Watawira mwadidi; pitiriza kucita pyenepi, natenepa unadzakhala na umaso wakukhonda mala.' Kodi makani awo amalira penepa? Nkhabe. Mamuna nee akhafuna ntawiro basi. Mbwenye akhafuna kuti Yezu alonge kuti iye 'ndi munthu wakulungama,' asacita pinthu pyadidi, pontho asatsalakana mwadidi andzace. Natenepa iye abvundza: 'Mwandimomwene mbani ndzanga?' (Luka 10:28, 29) Usaoneka ninga ndi mbvundzo wakukhonda nentsa mbwenye ukhaphataniza pizinji. Munjira ipi?

Ayuda asatawira kuti fala yakuti 'ndzanga' ndi ule anacita misambo Yaciyuda basi. Iwo akhanyerezera kuti maonero awo akhabverana na Levitiko 19:18. Ayuda akhakwanisa kulonga kuti mphyakukhondeswa kucedza na munthu wakuti nee ndi Muyuda. (Mabasa 10:28) Natenepa mamuna unoyu akhadziona ninga wakulungama thangwi yakutsalakana mwadidi Ayuda andzace na panango anyakupfundza

a Yezu akhalimbo na maonero mabodzi ene. Iwo nee akhamuona ninga 'ndzawo' wandimomwene.

Kodi Yezu aphedza tani mamuna unoyu kubvesesa ntsonga yakufunika, mbakhonda tsukwalisa Ayuda anango? Iye apereka citsandzo cibodzi: 'Mamuna m'bodzi akhabuluka ku Yerusalemu kuenda ku Yeriko. Iye agumanikana na mambava, iwo an'dulisa nguwo zace mbankwatira pinthu pyace pyonse-ne, am'menya mbaenda pyawo, mbansiya cifupi na kufa.' Yezu apitiriza kulonga: 'Pyacitikambo kuti nyantsembe m'bodzi akhaendambo na nseu ubodzi ene, mbwenye pidamuona iye, ancalira mbapita na kukhundu inango. Munjira ibodzi ene, Mulevi afika pa mbuto ineyi mbamuona, iye ancalira mbapita na kukhundu inango. Mbwenye Nsamariya unango akhaenda na nseu unoyu afika pana iye, pidamuona iye, ambvera ntsisi.'—Luka 10:30-33.

Mamuna akhabva citsandzo ca Yezu akhadziwa kuti azinji mwa anyantsembe na Alevi akhaphata basa mu templo akhakhala ku Yeriko. Toera kubwera kunyumba kwawo iwo akhafunika kufamba nsindzo wa makilometru cifupi 23. Nseu unoyu ukhali wakugopswa, pontho mambava akhabisala n'khundu mwa nseu unoyu. Nyantsembe peno Mulevi angagumana Muyuda ndzawo ali pa nyatwa akhafunika kumphedza. Mbwenye pa citsandzo ceneci Yezu alonga kuti iwo nee acita pyenepi. Mbwenye adabvera ntsisi ndi Nsamariya, wakuti akhali m'bodzi wa anthu akhapwazwa na Ayuda.—Juwau 8:48.

Kodi Nsamariya aphedza tani Muyuda wakuti akhadamenywa na mambava? Yezu alonga: 'Iye anfendedzera, atsuka pironda pyace na mafuta na vinyu mbapipyangirira. Buluka penepo ankwiza pa buru yace, aenda naye panyumba inafikira alendo mbantsalakana. Mangwana mwace, iye abulusa madhenaryo mawiri mbaapereka kuna ule anatsalakana nyumba inafikira alendo, mbampanga: 'Ntsalakaneni mwadidi, mungaphatisira kobiri inango kupiringana iyi, ine ndinakubwezerani ndingabwera.'—Luka 10:33-35.

Pakumala kulonga citsandzo ceneci, Yezu wakuti ndi Mpfundzisi Wankulu, acita mbvundzo wakuti mbudacitisa mamuna unoyu kunyerezera: ‘Mbani mwa anthu atatu anewa anaona iwe kuti apangiza kukhala ndzace wa mamuna adagumanikana na mambava?’ Panango mamuna unoyu anyinyirika toera kutawira kuti ndi “Nsamariya.” Natenepe iye alonga: ‘Ndi ule adam’bvera ntsisi.’ Yezu abvekesa ntsonga yakufunika ya citsandzo ceneci, mbampanga: ‘Ndo ko kacitembo pibodzi pyene.’—Luka 10:36, 37.

Yezu aphisira njira yadidi yakupfundzisa. Yezu mbadatawira kuna mamuna kuti anthu anango akuti nee ndi Ayuda akhalimbo andzace, panango mamuna unoyu na Ayuda anango nee mbadatawira pyene. Natenepe, pakubva citsandzo cidalonga Yezu, iwo adzindikira ntawiro wa mbvundzo wakuti: ‘Mwandimomwene mbani ndzanga?’ Citsandzo ceneci ci-satipfundzisa kuti *ndzathu wandimomwene* ndi ule anapangiza ufuni na kukoma ntima ninga pinalonga Malemba.

- ◇ Ninji cidacitisa mamuna unango kubvundza Yezu kuti mbadacitanji toera kugumana umaso wakukhonda kumala?
- ◇ Ayuda akhanyerezera kuti andzawo mbani? Pontho thangwi yanji?
- ◇ Yezu alonganji toera kubvekesa kuti ndzathu wandimomwene mbani?

TINAPFUNDZANJI THANGWI YA KUTAMBIRA ALENDO NA KUCITA PHEMBERO

LUKA 10:38–11:13

Nzinda wa Bhetanya ukhakhala n'khundu mwa Phiri ya Milivera, nsindzo wa makilometru matatu kubulukira ku Yerusalemu. (Juwau 11:18) Yezu aenda kweneku mbafika panyumba pa Marta na Mariya. Iwo na m'bale wawo Lazaro ndi axamwali a Yezu, pontho antambira mwadidi.

Kwa iwo ndi mwai kutambira Mesiya. Marta akucita pyonsene toera kuphikira Yezu cakudya cadidi kakamwe toera kupangiza kuti antambira mwadidi. Mu ndzidzi unoyu, Mariya akhala dhuzi na Yezu toera kubvesera pinalonga iye. Buluka penepo, Marta abvundza Yezu: 'Mbuya, nee mukuona kuti m'bale wanga andisiya ndekha toera kucita mabasa? Mpangeni toera abwere kudzandiphedza.'—Luka 10:40.

M'mbuto mwakusandika Mariya, Yezu apereka uphungu kuna Marta thangwi akhadzudzumika na pinthu pyakumanungo, mbalanga: 'Marta, Marta, iwe ukudzudzumika kakamwe na pinthu pizinji. Nkhabe funika pinthu pizinji, panango cinthu cibodzi basi cinakwana. Mariya asankhula cinthu cadidi kakamwe, pontho nkhaba anafuna kumpokosera cinthu ceneci.' (Luka 10:41, 42) Yezu alonga kuti nee pikhafunika kubvunga ndzidzi uzinji toera kuphika pyakudya pizinji pyakusiyana-siyana, mbwenye cakudya cakukhonda nentsa kuphika mbacidakwana.

Marta akhafuna kupangiza cifuno cace cakatambira mwadidi alendo. Mbwenye iye akhali wakudzudzumika kakamwe na pyakudya mbakhonda kubvesera pinthu pyakufunika pikhafundzisa Mwana wa Mulungu. Nateneba, Yezu alonga kuti Mariya acita cisankhulo candzeru. Pyenepi mbipidampfedza, pontho pisatipfundzisa kuti ife tonsene tisafunikambo kucita pibodzi pyene.

Pa ndzidzi unango Yezu apfundzisa cinthu cakufunika kakamwe. Nyakupfundza m'bodzi aphemba: 'Mbuya, tipfundziseni kucita phembero ninga pidacita Juwau kuna anyakupfundzace.' (Luka 11:1) Caka cibodzi na hafu nduli, Yezu apfundzisa kuphembera pa Nkhani ya Paphiri. (Mateu 6:9-13) Panango pa ndzidzi udacita iye pyenepi nyakupfundza unoyu nee akhalipo, nateneba Yezu aakumbusa ntsonga za-

kufunika. Buluka penepo, Yezu alonga citsandzo toera kugomezera kufunika kwa kupitiriza kucita phembero.

Yezu alonga: 'Nyerezerani kuti m'bodzi wa imwe ali na xamwali wace, mbaenda kunyumba kwace tcititciti mbampanga kuti xamwali, ndipasembo mikate mitatu, thangwi xamwali wanga afika cincino pano, iye abuluka kutali kakamwe, mbwenye ine nkhaba cinthu toera kumpasa. Mbwenye iye asatawira mbali n'nyumba kuti leka kundinentisa. Nsuwo wafungwa, pontho ananga akugona pabodzi na ine patalimba. Nee ndinalamuka toera kukupasa cinthu.' Buluka penepo Yezu athimiza: 'Ine ndinakupangani kuti iye analamuka mbampasa pinthu pinafuna iye, tayu thangwi yakukhala xamwali wace, mbwenye thangwi yakupitiriza kwace kuncemera nee kubwerera nduli.'—Luka 11:5-8.

Yezu nee akhafuna kulonga kuti Yahova nkhaba bvesera maphembero, ninga pikhacita xamwali wa pa citsandzo. M'mbuto mwace, iye akhafuna longwa kuti khala xamwali wathu asatipasa pinafuna ife, ndiye tani Babathu wakudzulu? Iye asatawira maphembero a atumiki ace akukhulupirika mbaapasa pinafuna iwo. Yezu alonga: 'Ndinakupangani kuti pitirizani kuphemba, munadzapaswa; pitirizani kusaka, muna-dzagumana; pitirizani kugogodza nsuwo, munadzafungulirwa. Thangwi munthu onsene anaphemba, anapaswa; munthu onsene anasaka, anagumana; pontho munthu onsene anagogodza nsuwo, anafungulirwa.'—Luka 11:9, 10.

Buluka penepo, Yezu agomezera ntsonga ineyi mukulandanisa na anyakubala: 'Ndi baba upi pakati panu wakuti mwanace angaphemba nyama ya m'madzi anampasa nyoka? Peno angaphemba dzai, anampasa kong'a? Nateneba, maseze imwe ndimwe anyakudawa, musadziwa kupasa ananu pinthu pyadi-di, ndiye tani Baba wanu wakudzulu, iye anadzapasa nzimu wakucena ale anam'phemba!' (Luka 11:11-13) Pyenepi pisatipasa cinyindiro cakuti Baba wathu wakudzulu asabvesera, pontho asatawira maphembero athu.

- ◇ Maonero a Marta na Mariya akhadasiyana tani, na tisapfundzanji kubulukira mu citsandzo ceneci?
- ◇ Thangwi Yanji Yezu alonga pontho ntsonga zakufunika thangwi ya phembero?
- ◇ Ndi citsandzo cipi cidalonga Yezu cinapangiza kuti mphyakufunika kupitiriza kucita phembero?

YEZU APANGIZA PINACITISA MUNTHU KUKHALA WAKUTSANDZAYA

LUKA 11:14-36

Yezu akhadamala kubwerezera ntsonga zakufunika thangwi ya phembero. Mbwenye nee ndi pyenepi basi pidalonga iye mwakubwereza-bwereza mu utumiki wace. Pikhacita iye pirengo ku Galileya, anthu anango akhampambizira kuti akhacita pyenepi na mphambvu za ntongi wa madimonyo. Mu Yudeya iye apambizirwa pontho.

Mu ndzidzi udabulusa Yezu dimonyo ikhacitisa munthu kukhala bewewe, anthu adzumatirwa, mbwenye anango nee akomerwa. Iwo ampambizira mbalanga: 'Iye asabulusa madimonyo na mphambvu za Bhelizebhu, ntongi wa madimonyo.' (Luka 11:15) Anango akhafuna kudziwa kuti Yezu akhali ani. Iwo amphemba toera aapangize cidzindikiro cakudzulu.

Pidadziwa Yezu kuti iwo akhamuyesera, iye aatawira ninga pidacita iye kuna anthu anango adampambizira ku Galileya. Iye alonga kuti umambo ungagawika okhene, unafudzika. Iye aapanga: 'Khala Sathani agawika ekhene, mphapo umambo wace unapitiriza tani kukhala wakuwanga?' Buluka penepo, Yezu alonga: 'Khala ndisabulusa madimonyo na cala ca Mulungu, pisabveka kuti Umambo wa Mulungu wafika kuna imwe.'—Luka 11:18-20.

Pidalonga Yezu thangwi ya 'cala ca Mulungu' panango pyakumbusa anyakubveserace thangwi ya pidacitikira na Aizraeli nduli. Anthu akhali pa mbuto yakutongera miseru ya Farau pidaona iwo pirengo pidacita Mose alonga: 'Ici ndi cala ca Mulungu!' Pontho ndi 'cala ca Mulungu' cidalemba Matongerero Khumi pa miyala miwiri. (Eksodo 8:19; 31:18) Munjira ibodzi ene, 'cala ca Mulungu'—nzimu wace wakucena peno mphambvu yace—ndiyo ikhaphedza Yezu toera kubulusa madimonyo na kuwangisa atenda. Natenepa, Umambo wa Mulungu wafika kuna anyamalwa thangwi Yezu, Mambo wa Umambo wa Mulungu akhacita mabasa anewa.

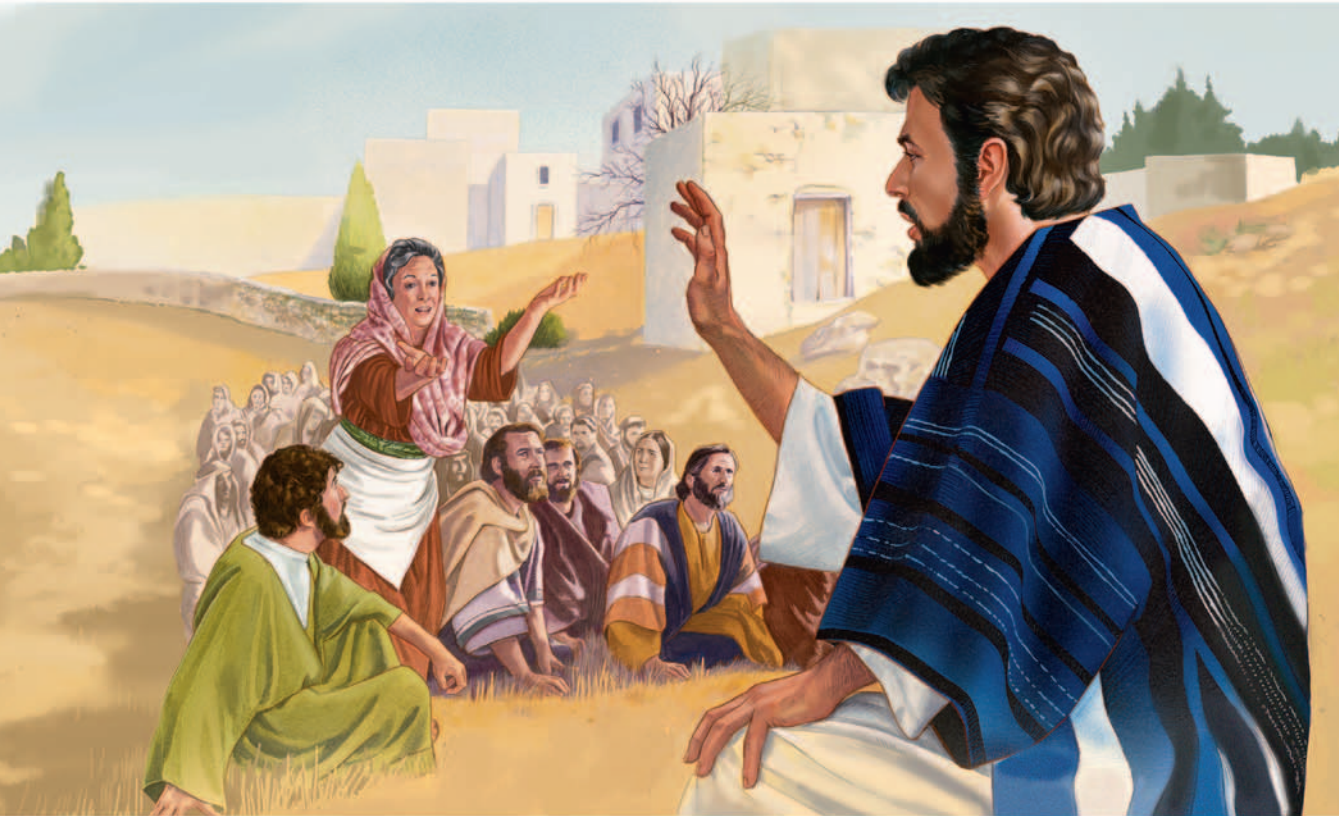
Kubulusa madimonyo kukhacita Yezu kukhapanigiza kuti iye ali na mphambvu kakamwe kupiringana Sathani. Iye akhali ninga munthu wampha-

mbvu anafika panyumba ya mambo mbamanga nyakuonera toera akwate pinthu n'nyumba. Yezu akumbukambo citsandzo cikhadalonga iye thangwi ya munthu adabuluswa nzimu wakuipa. Munthu unoyu angakhonda kuikha pinthu pyadidi m'manyerezero mwace, nzimu unoyu unadzabwerera na indzace minomwe. Makhaliro a mamuna unoyu anadzatekera kupiringana akale. (Mateo 12:22, 25-29, 43-45) Pyenepi ndipyo pidacitikira mbumba ya Izraeli.

Nkazi unango pikhabva iye mafala a Yezu, alonga: 'Wakutsandzaya ndi nkazi adakubalani mba-kuyamwisani!' Akazi Aciyuda akhafuna kakamwe kukhala mai wa mprofeta, makamaka wa Mesiya. Natenepa nkazi unoyu akhanyerezera kuti Mariya ali na mathangwi adidi toera kutsandzaya thangwi yakukhala mai wa mpfundzisi ninga unoyu. Ngakhale tenepo, Yezu apanga nkazi unoyu pya cinthu cinacitisa munthu kutsandzaya. Iye alonga: 'Anyakutsandzaya ndi ale anabva mafala a Mulungu mbaaphatisira!' (Luka 11:27, 28) Yezu cipo alonga kuti Mariya akhafunika kulemedzwa munjira yakupambulika. M'mbutu mwace, toera mamuna peno nkazi akhale wakutsandzaya asafunika kukhala ntumiki wakukhulupirika wa Mulungu, tayu thangwi ya ubale peno pidacita munthu.

Yezu asumula anthu adaphemba cidzindikiro cakudzulu ninga pidacita iye ku Galileya. Iye alonga kuti nee mbadapangizwa cidzindikiro kusiya-po 'cidzindikiro ca Yona.' Nakuti Yona amala ntsiku zitatu m'mimba mwa ntsomba, pontho acita basa yakumwaza mphangwa mwacipapo yakuti yacitisa anthu a ku Ninive kutcunyuka. Yezu alonga: 'Munthu wankulu kakamwe kupiringana Yona ali pano.' (Luka 11:29-32) Pontho Yezu ndi nkulu kupita Salomoni, wakuti adzumatirisa nyanyi wa ku Sabha thangwi ya udziwisi wace.

Yezu apitiriza kulonga: 'Munthu angagasa nyale nkhaba kuiikha pa mbuto yakubisalika nee kuigudumira na citundu, mbwenye asaiikha pakweca.'

(Luka 11:33) Panango iye akhafuna kulonga kuti kupfundzisa na kucita pirengo kwa anthu anewa ndi sawasawa na kubisa ceza ca nyale. Pyenepi ndi thangwi iwo nee akhabvesesa thangwi yanji Yezu akhacita mabasa anewa.

Yezu athamangisa dimonyo, pontho awangisa munthu wakuti akhali bewewe. Pyenepi mbapida-kulumiza anthu kupasa mbiri Mulungu mbapanga

anango thangwi ya pinthu pinacita Yahova. Nate-nepa Yezu acenjeza anthu akhampambizira: 'Cita mphole-mphole toera ceza ciri muna iwe cikhonde kukhala cidima. Khala manungo ako onsene adzala na ceza, pontho nkhabe khundu ibodzi iri na cidima, manungo ako onsene anadzagaka kakamwe ninga ceza ca nyale cinakumwanikira.'—Luka 11: 35, 36.

-
- ◇ Ninji pidacita anthu anango mu Yudeya mudawangisa Yezu mamuna?
 - ◇ Kodi 'cala ca Mulungu' ninji, na ndi munjira ipi Umambo wa Mulungu wafika kuna anyakubvesera a Yezu?
 - ◇ Ninji pinacitisadi munthu kukhala wakutsandzaya?

YEZU ADYA KUNYUMBA KWA N FARISI

LUKA 11:37-54

Pikhali iye mu Yudeya, Yezu atawira ncemerero toera kuenda kadya kunyumba kwa Nfarisi. Pana-ngo cikhali cakudya camasikati. (Luka 11:37, 38; landanisani na Luka 14:12.) Mbadzati kudya, Afarisi akhali na nsambo wakusamba manja mpaka mu cigunkunu. Mbwenye Yezu nee acita pyenepi. (Mateu 15:1, 2) Kusamba manja munjira ineyi nee kukhali kuswa Mwambo, pontho Mulungu nee akhaphemba toera anthu acite pyenepi.

Nfarisi unoyu adzudzumika kakamwe thangwi Yezu nee atowezera nsambo wawo. Yezu adzindikira manyerezero ace mbalonga: ‘Imwe Afarisi, imwe musatsuka kunja kwa khomitco na kwa mbale, mbwenye nkati mwanu mwadzala na manyerezero akusirira pinthu pizinji na kucita pinthu pyakui-pa. Imwe anthu akusowa ndzeru! Kodi ule adacita kunja nee ndiye adacitambo nkati?’—Luka 11:39, 40.

Kusamba manja mbudzati kudya nee ndi nseru, basi ene ndi upfakafaka wauphemberi. Afarisi na anango anatowezera nsambo unoyu wakusamba manja nee asacenesa mitima yawo mu pinthu pyakuipa. Nateneza Yezu aacenjeza: ‘Perekani na ntima onsene miyoni kuna anyakutcerenga, nateneza pinthu pyanu pyonsene pinadzakhala pyakucena.’ (Luka 11:41) Mwandimomwene kupasa kusa-funika kukulumizwa na ntima waufuni, tayu toera kutundusa anango mukusangizira kukhala wakulumizwa.

Yezu nee akhalonga kuti iwo nkhaba kupasa. Iye alonga: ‘Musapereka cacikhumi ca menta, peganoni na ca mitundu yonsene ya masamba a m’manda, mbwenye musapwaza cilungamo na ufuni wa Mulungu! Mukhafunika kupereka cacikhumi, mbamukhonda kupwaza ulungami na ufuni wa Mulungu.’ (Luka 11:42) Mwambo wa Mulungu ukhaphemba toera kupereka cacikhumi (khundu yacikhumi) ya pyakubvunwa. (Deuteronomyo 14:22) Pyenepi pikhaphatanizambo masamba peno miti ikhaphatisirwa toera kukomesa pyakudya ni-

nga menta na peganoni. Afarisi akhaphereka pyenepi. Kodi iwo akhacitambo pinthu pyakufunika pikhaphembwa na Mwambo ninga ulungami na kukhurudzika pamaso pa Mulungu?

Yezu apitiriza kulonga: ‘Dzedze kwa imwe Afarisi, thangwi musafuna mipando yakutsogolo m’masinagoga na kumwanyikwa mwacilemedzo m’masika! Dzedze kwa imwe, thangwi ndimwe ninga nthumbi zinakhonda kuoneka mwadidi, anthu asafamba padzulu pazo mbakhonda kuzidzindikira!’ (Luka 11:43, 44) Munthu angagwegweduka na nthumbi zenezi akakhala wakukhonda cena. Yezu alonga mafala anewa toera kupangiza kuti kukhonda kucena kwa Afarisi nee kukhaoneka pakweca.—Mateu 23:27.

Mamuna m’bodzi wakudziwisa Mwambo wa Mulungu apokanya mbalonga: ‘Mpfundzisi, mungalonga pyenepi, musatikana na ife ene.’ Iwo akhafunika kudziwa kuti nee akhakwanisa kuphedza anthu. Yezu antawira, mhati: ‘Dzedze kwa imwembo anyakudziwisa Mwambo, thangwi musathukisa anthu mitolo yakulemera kakamwe, mbwenye imwe nkhabefuna kukhuya mitolo ineyi na pyala pyanu! Dzedze kwa imwe, thangwi musacita nthumbi za apofeta, mbwenye ambuya anu ndiwo adaapha’—Luka 11:45-47.

Mitolo yakulemera idalonga Yezu ikhali misambo idakhazikisa Afarisi na njira ikhafokotoza iwo Mwambo. Amuna anewa acitisa umaso wa anthu kukhala wakunentsa kakamwe. Iwo akhakamiza anthu toera kutowezera misambo yawo yakuti ikhali mitolo yakulemera kwa anthu. Ayavu awo apha apofeta a Mulungu, kutomera mu ntsiku za Abheli. Cincino, iwo asapangizika ninga asaledmedza apofeta mu kuacitira nthumbi, mbwenye iwo akhatowezera ayavu awo. Iwo akhafunambo kupha Mprofeta wankulu wa Mulungu. Yezu alonga kuti ubalwi unoyu mbudakhala na mulando wakuti mbudaacitisa kutongwa na Mulungu. Pyenepi pyacitikadi mu pyaka 38 pyakutowera, mu caka 70 N.W.

Yezu alonga: ‘Dzedze kwa imwe anyakudziwisa Mwambo, thangwi mwakwatira anthu xavi ya cidiwiso. Imwe nee mwapita, pontho mwapingiza ale akhafuna kupita!’ (Luka 11:52) Amuna anewa akhafunika kupfundzisa Mafala a Mulungu, mbwenye nee akhapasa anthu mwai wakudziwa na kubvesesa Mafala a Mulungu.

Kodi Afarisi na apfundzisi a mwambo apibva tani? Pikhafuna Yezu kubuluka, iwo aipirwa kamwe mbacita mibvundzo mizinji. Mbwenye iwo nee akhabvundza toera kudziwa. Iwo akhafuna kuti Yezu alonge pinthu pyakuti mbipidaapasa matha-ngwi akum’ manga.

- ◇ Thangwi yanji Yezu asumula Afarisi na apfundzisi a mwambo?
- ◇ Ndi mitolo ipi ikhakakamizwa anthu toera kuthukula?
- ◇ Ninji pidacitkira ale akhatcinga Yezu mbafuna kumupha?

YEZU APEREKA UPHUNGU THANGWI YA MPFUMA

LUKA 12:1-34

Mu ndzidzi ukhadya Yezu kunyumba kwa Nfarisi, anthu azinji agumanyikana kunja mbakan'dikhira ninga pikhacita anthu anango ku Galileya. (Marko 1:33; 2:2; 3:9) Mu Yudeya azinji akhafuna kuona na kubvesera Yezu. Iwo akhali na maonero akusiyana na Afarisi akhadya na Yezu.

Mafala adatoma Yezu kulonga akhali na mabve-kero akufunika kakamwe kuna anyakupfundzace. Iye alonga: 'Citani mphole-mphole na ntombwe wakutupisa mikate wa Afarisi, wakuti ndi upfaka-faka.' Yezu akhadalonga kale thangwi ya pyenepi, mbwenye pidaona iye pakudya pyancitisa kugomezera kufunika kwa uphungu unoyu. (Luka 12:1; Marko 8:15) Panango Afarisi akhayesera kubisa macitiro awo akuipa mbapangizika ninga ndi adidi, mbwenye iwo ali pa ngozwi yakuti ikhafunika kuikhwa pakweca. Yezu afokotoza: 'Nkhabe cinthu cidabiswa mwadidi cakuti nkhaba kudzaoneka, pontho nkhaba cinthu ciri ncibisobiso cakuti nkhaba kudzadziwika.'—Luka 12:2.

Panango azinji adazungulira Yezu akhali a mu Yudeya, pontho nee akhadabva pikhadapfundzisa Yezu ku Galileya. Natenepa, iye alonga pontho pinthu pyakufunika pidapfundzisa iye ku Galileya. Iye apanga anyakubvesera onsene: 'Lekani kugopa ale anakwanisa kupha manungo mbacimwana kucita pinango.' (Luka 12:4) Ninga pikhadacita iye nduli, iye agomezera kuti atowereri ace akhafunika kunyindira Mulungu kuti anaatsalakana. Iwo akhafunika kudziwa Mwana wa munthu na kubvesesa kuti Mulungu mbadaaphedza.—Mateu 10:19, 20, 26-33; 12:31, 32.

Buluka penepo, m'bodzi pa mwinji apangiza cinthu cikhandzudzumisa, mbalonga: 'Mpfundzisi, pangani m'bale wanga toera agawane na ine mpfuma zidatisiyira baba wathu.' (Luka 12:13) Mwambo ukhalonga kuti mwana wakutoma akhafunika kutambira makhundu mawiri a unthaka. Pyenepi mbapidaphedza adasiyirwa unthaka toe-

ra kucalira kuketesana. (Deuteronomyo 21:17) Panango mamuna unoyu akhafuna pizinji kupiringana pikhalonga Mwambo. Mwandzeru Yezu akhonda kucita khundu mu nkhani ineyi. Iye abvundza: 'Mamunawe, mbani andikhazikisa ninga nyakutonga peno nyakugawa mpfuma zanu?'

Yezu apereka uphungu kuna anyakubvesera onsene: 'Cenjerani mbamucita mphole-mphole na ntundu onsene wakufuna pinthu pizinji, thangwi maseze munthu akhale na pinthu pizinji, umaso wace nkhaba kubulukira mu pinthu piri na iye.' (Luka 12:15) Mwakukhonda tsalakana pinthu piri na munthu, iye anadzafa mbasiya pinthu pyace pyonsene. Toera kugomezera ntsonga ineyi, Yezu alonga citsandzo cinapangiza kufunika kwa kucita pinthu pyadidi pamaso pa Mulungu.

Yezu alonga: 'Mamuna unango wakupfuma akhali na pinthu pizinji toera kubvuna m'munda mwace. Natenepa iye atoma kunyerezera muntima mwace: Ndinacitanji cincino, ine nkhaba mbuto toera kuikha pinthu pinafuna ine kubvuna?' Penepo iye alonga: 'Ndinacita tenepa: Ndinagomola pyete pyanga, mbandimanga pyete pikulu, mwenemo ndinadzaikha pinthu pyanga pyonsene pinafuna ine kubvuna, na pinthu pyanga pinango pyonsene, penepo ndinadzapanga umaso wanga kuti: "Iwe uli na pinthu pyadidi pizinji pidakoya iwe toera kupidya mu pyaka pizinji; pfulika, dya pyako, mwa pyako, mbutsandzaya pyako." Mbwenye Mulungu ampanga: 'Iwe munthu wakusowa ndzeru, masiku ano iwe unadzafa. Mphapo, mbani anafuna sala na pinthu pidakoya iwe?' Pyenepi ndipyo pinacitika kuna munthu anagumanya mpfuma toera kuphedzeka ekhene, mbwenye nee ndi wakupfuma kuna Mulungu.'—Luka 12:16-21.

Anyakupfundza a Yezu na anango akuti akubvesera mafala anewa anakwanisa kugwa mu nsampha wakusaka kukhala na mpfuma. Panango kupswipa ntima mbakudakwanisa kuadzudzumisa

pakutumikira Yahova. Natenepa, Yezu aakumbusa uphungu unoyu ukhadalonga iye kale pa Nkhani ya Paphiri caka cibodzi na hafu nduli.

Iye alonga: 'Lekani kudzudzumika na umaso wanu kuti munadzadyanji, munadzamwanji peno munadzabvalanji. Nyerezerani makhungubwe: Iwo nkhabe kubzwala mbeu nee kubvuna; iwo nkhabe cikwa; mbwenye Mulungu asaadyesa. Kodi imwe nee ndimwe akufunika kakamwe kupiringana mbalame? Nyerezerani njira inakulira maluwa: Iwo nkhabe kuphata basa nee kusona nguwo; mbwenye ine ndinakupangani kuti Salomoni mu mbiri yace yonsene nee abvala ninga ibodzi mwa maluwa anewa. Natenepa, lekani kudzudzumika kuti munadzadyanji peno munadzamwanji, pontho lekani kudzudzumika kakamwe. Baba wanu wakudzulu asadziwa kuti imwe musafuna pinthu pyenepi. Mphapo pitirizani kusaka Umambo wace, pinthu pyenepi munadzapithimizirwa.'—Luka 12: 22-31; Mateu 6:25-33.

Mbani akhafunika kusaka Umambo wa Mulungu? Yezu alonga kuti ndi anthu akucepa, peno 'nkumbi ung'ono' wa anthu akukhulupirika. Kutsogolo tinadzapfundza kuti ndi anthu akukwana 144.000. Ndi cipi cidikhiro ca anthu anewa? Yezu alonga: 'Baba wanga asafuna kukupasani Umambo.' Iwo nee asasaka kukhala na mpfuma pantsi pano, yakuti inakwanisa kubiwa na mambava. M'mbutu mwace, iwo asaikha manyerezero awo ku 'mpfuma yakukhonda mala kudzulu,' mbuto inafuna iwo kutonga pabodzi na Kristu.—Luka 12: 32-34.

- ◇ Yezu atawira tani mbvundzo unalonga pya unthaka?
- ◇ Thangwi yanji tisafunika kubvesesa citsandzo cidalonga Yezu?
- ◇ Yezu apangizanji thangwi ya ale anafuna kutonga na iye mu Umambo?

NYAKUONERA WAKUKHULUPIRIKA ASAFUNIKA KUKHALA WAKUKHUNGANYIKA!

LUKA 12:35-59

Yezu afokotoza kuti basi ene ndi 'nkumbi ung'ono' unatambira mbuto mu Umambo wakudzulu. (Luka 12:32) Mbwenye munthu angatambira cidikhiro ceneci asafunika kuwangsira kakamwe toera kutambira muoni unoyu. Yezu agomezera kuti munthu angafuna kucita khundu mu Umambo asafunika kukhala na maonero akulinganira.

Natenepa acenjeza anyakupfundzace toera akhale akukhunganyika mpaka kubwerera kwace. Iye alonga: 'Bvalani mbamukhala akukhunganyika, pontho khalani na nyale zanu zakugaka. Musafunika kukhala ninga anyabasa anadikhira mbuya wawo anabwera buluka ku phwando yakumanga banja, toera angafika mbagogodza nsuwo, iwo akwanise kunfungulira mwakucimbiza. Anyakutsandzaya ndi anyabasa akuti mbuya wawo angafika anaagumana akuyang'anira!'—Luka 12:35-37.

Anyakupfundza abvesesa kuti Yezu akhalonga pya kukhala na maonero akulinganira. Anyabasa adalanga Yezu ali dzololo mbadikhira kubwera kwa mbuya wawo. Yezu afokotoza: 'Anyakutsandzaya ndiwo maseze mbuya wawo afike tcititciti peno m'madzongwe mbaagumana ali akukhunganyika!'—Luka 12:38.

Uphungu udapereka Yezu nee ukhagomezera basi ene kwa atumiki toera akhale aphainga, peno anyabasa adidi, thangwi Yezu wakuti ndi Mwana wa munthu aphanizwambo mu citsandzo ceneci. Iye alonga kuna anyakupfundzace: 'Imwembo khalani akukhunganyika, thangwi Mwana wa munthu anabwera pa ndzidzi unakhonda imwe kudikhira.' (Luka 12:40) Pyenepi pikhapangiza kuti Yezu anadzabwera ntsogolo. Natenepa, iye akhafuna kuti atowereri ace, makamaka 'nkumbi ung'ono' ukhale wakukhunganyika.

Pedhru akhafuna kubvesesa mafala adalanga Yezu, natenepa iye ambvundza: 'Mbuya, muli kulonga nsangani unoyu kuna ife basi peno kuna anthu onsene?' Mbuto mwakuntawira basi Yezu alonga citsandzo: 'Mwandimomwene mbani nyakuonera

wakukhulupirika na wandzeru, wakuti mbuyace anadzan'khazikisa toera kutsalakana anyabasace na kuapasa cakudya cakukwana pa ndzidzi wakuthema? Nyakutsandzaya ndi nyabasa unoyu mbuyace angafika mban'gumana akucita pyenepi! Mwandimomwene ndinakupangani kuti iye anadzan'khazikisa toera kuonera pinthu pyace pyonsene.'—Luka 12:41-44.

Citsandzo caketoma cisapangiza kuti 'mbuya' ndi Yezu Kristu, wakuti ndi Mwana wa munthu. 'Nyakuonera wakukhulupirika' ndi anthu anacita khundu ya 'nkumbi ung'ono' akuti anadzapaswa Umambo. (Luka 12:32) Natenepa, Yezu akhalonga kuti anthu anewa anadzapasa cakudya kuna 'anyabasace' onsene pa ndzidzi wakuthema. Pedhru na anyakupfundza anango adapfundziswa na Yezu na kuadyesa mwauzimu adzindikira kuti Mwana wa munthu mbadabwera kutsogolo. Mu ndzidzi unoyu, masasanyiro akupereka cakudya cauzimu kuna atowereri a Yezu, Mbuya wa 'anyabasa' onsene mbadatoma kuphata basa.

Yezu afokotoza ntsonga inango toera anyakupfundzace akhale akukhunganyika, pontho na maonero akulinganira. Thangwi iwo mbadakwanisa kudzudzumika mbatcinga abale awo. Yezu alonga: 'Mbwenye nyabasa unoyu anganyerezera muntima mwace kuti, Mbuya wanga akudembuka kubwera, iye mbatoma kumenya anyabasa acimuna na acikazi, kudya, kumwa na kuledzera, mbuyace nyabasa unoyu anadzabwera pa ntsiku inakhonda iye kun'dikhira na pa ndzidzi unakhonda iye kudziwa, iye anadzantcunyusa kakamwe mbamponya ku mbuto ya anthu akukhonda khulupirika.'—Luka 12:45, 46.

Yezu alonga kuti iye abwera 'kudzagasa moto pa dziko yapantsi.' Pyenepi pyacitikadi, thangwi pikhalonga iye pikhacitisa anthu kuketesana, pontho pikhamalisa pipfundziso na misambo yakuipa. Pikhacitisambo anthu akuti akhafunika kukhala akufunana mbakhala akukhonda kubverana. Iye alo-

nga: ‘Baba nkhaba kudzabverana na mwanace wamamuna, mwana wa mamuna nkhaba kudzabverana na babace. Mama nkhaba kudzabverana na mwanace wankazi, mwana wankazi nkhaba kudzabverana na mace. Mebzwala nkhaba kudzabverana na nkwenyace, nkwenya nkhaba kudzabverana na mebzwalace.’—Luka 12:49, 53.

Mafala anewa akhaalonga makamaka kuna anyakupfundzace. Buluka penepo, Yezu alonga na mwini. Anthu azinji nee akhatawira cidzindikiro cakuti Yezu akhali Mesiya. Nateneba, Yezu aa-

panga: ‘Mungaona khole ikubuluka kumadokero a dzuwa, penepo pene imwe musalonga kuti kunaoneka condzi, pyenepi pisacitikadi. Mungabva mphepo mbikamenya buluka kunterero, imwe musalonga kuti kunjja kunapisa kakamwe, mbapicitikadi. Imwe apfakafaka, musakwanisa kudziwa mabvekeru a pidzindikiro pya pa dziko yapantsi na kudzulu, mphapo thangwi yanji imwe nkhaba kwanisa kudzindikira mabvekeru a pinthu pinacitika pa ndzidzi uno?’ (Luka 12:54-56) Pyenepi pikhapangiza kuti iwo nee akhali akukhunganyika.

- ◇ Mbani “mbuya,” pontho mbani ‘nyakuonera wakukhulupirika’?
- ◇ Ninji cidacitisa anyakupfundza kudzindikira kuti ntsogolo anadzakhala na nyakuonera wakukhulupirika, pontho ndi ipi basa ya nyakuonera unoyu?
- ◇ Thangwi yanji uphungu wa Yezu toera ‘kukhala akukhunganyika’ ndi wakufunika kakamwe?

AYUDA AKHADIKHIRA KUFUDZWA

LUKA 13:1-21

Yezu aphatisira njira zizinji toera kukulumiza anthu kuti akhale na uxamwali na Mulungu. Paulendo unango akhala na mwai unango pakumala kucedza na anthu akhali kunjwa kwa nyumba ya Nfarisi.

Anango mwa iwo alonga cakucitika cakutsukwalisa. Alonga pya 'Agalileya akuti ciropa cawo [Ntongi Waciroma Ponsyo] Pilato acibungaza na ntsembe zawo.' (Luka 13:1) Kodi pyenepi pikhabvekanji?

Panango Agalileya anewa ndi ale adaphiwa mu ndzidzi wakuti Ayuda azinji apandukira Pilato thangwi yakukwata mpfuma ya mu templo toera kucitisa madzi apite mu Yerusalemu cipantsi-pantsi. Panango Pilato akwanisa kukwata kobiri ineyi na ciphedzo ca anthu akhaphata basa mu templo. Anthu akhalonga pyenepi akhanyerezera kuti Agalileya afa thangwi ya madawo awo. Mbwenye Yezu nee atawira pyenepi.

Iye alonga: 'Musanyerezera kuti Agalileu anewa akhali anyakudawa kakamwe kupiringana Agalileya anango onsene thangwi ya pidaacitikirira?' Ntawiro wace ndi wakuti nkhabe. Mbwenye Yezu aphatisira cakucitika ceneci toera kucenjeza Ayuda, mbalonga: 'Mungakhonda kutcunyuka, imwe munadzafudzwambo.' (Luka 13:2, 3) Yezu alonga cakucitika cinango cakutsukwalisa cakuti panango cacitika ndzidzi wakucepa nduli. Cakucitika ceneci cisabverana na pidacitwa toera madzi apite na cipantsi-pantsi.

Iye abvundza: 'Ndiye tani pya anthu 18 adagwerwa na nyumba ya ndzulu yakulapha kakamwe ku Silowe, mbiapha onsene, musanyerezera kuti iwo akhali anyakudawa kakamwe kupiringana anthu onsene anakhala mu Yerusalemu?' (Luka 13:4) Panango mwinji ukhanyerezera kuti anthu anewa afa thangwi ya pinthu pyakuipa pidacita iwo. Yezu nee atawira maonero awo, thangwi iye akhadziwa kuti panango 'ndzidzi na pinthu pyakukhonda kudikhirwa' ndi pidacitisa kuti anthu anewa afe. (Kolete 9:11) Anyakubvesera mbadakwanisa kupfu-

ndza kubulukira ku cakucitika ceneci. Yezu alonga: 'Mungakhonda kutcunyuka, imwe munadzafudzwambo.' (Luka 13:5) Mphapo thangwi yanji Yezu akugomezera pyenepi?

Ndi thangwi akhadziwa ndzidzi ukhali na iye mu basa yace yakumwaza mphangwa. Iye apereka citsandzo: "Mamuna unango atceka nsambvu m'munda mwace wa mauva, iye aenda kasaka masambvu pa nsambvu unoyu, mbwenye nee nsapo ubodzi udagumana iye. Penepo iye apanga nyakulima mauva: 'Cino ndi caka cacitatu cinabwera ine toera kusaka masambvu pa muti uyu, mbwenye nee ndisagumana misapo. Ugwande pyako! Thangwi yanji

ndinausiya mbubvunga mataka papezi?' Iye antawira: 'Mbuya, usiyeni pontho umale caka cibodzi, ine ndinakumba n'khundu mwace mbandiikha pinthu pinacitisa mataka kukhala na ndimu. Buluka penepo, ungabala misapo, mphiyadidi; mbwenye ungakhonda kubala misapo, munaugwanda pyanu.'—Luka 13:6-9.

Yezu ayesera kukulisa cikhulupiro ca Ayuda mu pyaka yakupiringana pitatu. Ngakhale tenepo, ndi anthu akucepa adakhala anyakupfundzace, akuti mbadaoniwa ninga misapo ya basa yace. Mu caka cacinai ca utumiki wace iye athimizira kuwangisira kwace. Mukhamwaza iye mphangwa ku Yudeya na Pereya pikhakhala ninga akhakumba n'khundu n'khundu mwa muti wa nsambvu mbaikha ndimu. Ndi maphindu api adakhalapo thangwi yakuwangisira kwace? Ndi Ayuda akucepa basi adapangiza ci-

nezi, tayu pa ntsiku ya Sabudu.’ (Luka 13:14) Nkulu unoyu nee apokanya kuti Yezu ali na mphambvu yakuwangisa atenda; mbwenye iye akhasumula anthu thangwi yakuenda kawangiswa pa ntsiku ya Sabudu! Pakutawira, Yezu alandanisa pikhacita iwo pa ntsiku ya Sabudu mbalonga: ‘Ampfakafaka, kodi imwe nee musasudzula ng’ombe yanu peno buru yanu pa ntsiku ya Sabudu mbamuenda kaimwesa madzi? Nkazi uyu ndi wa dzindza ya Abhrahamu, iye athabuswa na Sathani mu pyaka 18. Kodi iye nee athema kuwangiswa utenda wace pa ntsiku ya Sabudu?’—Luka 13:15, 16.

Anyakutcinga akhala na manyadzo, mbwenye mwinji wa anthu watsandzaya thangwi yakuona pinthu pyakudzumisa pikhacita Yezu. Buluka penepo, Yezu alonga maprofesiya mawiri mukuphatisira pitsandzo thangwi ya Umambo. Nduli iye alandanisa Umambo na mwadiya m’bara ya Galileya.—Mateu 13:31-33; Luka 13:18-21.

funo cakupfundza. Dzindza ya Izraeli yakhonda kukuncyuka, natenepa akhadikhira kufudzwa.

Pakupita ndzidzi ungasi, pa ntsiku ya Sabudu Ayuda azinji apangiza pontho pakweca kuti nee akhali na cikhulupiro. Yezu akhapfundzisa mu sinagoga. Iye aona nkazi akhafamba kota-kota thangwi ya nsana. Iye akhathabuka mu pyaka 18 thangwi ya dimonyo. Yezu ambvera ntsisi mbampanga: ‘Nkaziwe, utenda wako wawangiswa.’ (Luka 13:12) Yezu an’khuya, mu ndzidzi ubodzi ene nsana wa nkazi wakhala mwadidi mbatoma simba Mulungu.

Nkulu wa mu sinagoga aipirwa kakamwe na pyenepi mbalonga: ‘Pana ntsiku zitanthatu toera kuphata basa; bwerani mudzawangiswe mu ntsiku ze-

- ◇ Ndi pyakucitika pipi piwiri pidaphatisira Yezu toera kucenjeza anthu, pontho ndi cenjezo ipi idapereka iye?
- ◇ Citsandzo ca muti wa nsambvu wakukhonda bala misapo cisagomezera tani makhaliro a dzindza ya Ayuda?
- ◇ Thangwi yanji nkulu wa mu sinagoga asumula anthu, pontho Yezu apangiza tani kuti mamuna unoyu akhali mpfakafaka?

NKUMBIZI WADIDI NA MATHANGA A MABIRA

JUWAU 10:1-21

Yezu apitiriza kupfundzisa mu Yudeya, mbalanga kuna anyakubvesera munjira yakukhonda nentsa toera adzindikire mabira na mathanga a mabira. Iye alonga mukuphatisira citsandzo. Panango Ayuda akumbuka mafala a Dhavidhi: ‘Yahova ndi nkumbizi wanga. Nee ndinasowa cinthu. Asandipumisa ku thongwe iwisi.’ (Masalmo 23:1, 2) Mu nyimbo inango ya Dhavidhi, iye acita ncemerero kuna dzindza: ‘Bwerani, tilambire Yahova, Nciti wathu. Thangwi iye ndi Mulungu wathu, ife ndife mbumba yace.’ (Masalmo 95:6, 7) Aizraeli akuti kutomera kale akhabvera Mwambo akhalandaniswa na nkumbi wa mabira.

“Mabira” anewa akhali “n’thanga” thangwi abalwa mu ndzidzi wakuti Mwambo wa Mose ukhadamala khazikiswa. Mwambo unoyu ukhatsidzikiza Aizraeli toera akhonde kucitambo pinthu pyakui-pa pikhacita anthu akuti nee akhadaphatanizwa m’masasanyiro anewa. Mbwenye Aizraeli anango akhathabusa nkumbi wa Mulungu. Yezu alonga: ‘Ine ndinakupangani na cinyindiro consene kuti munthu anakhonda kupita na pa nsuwo wa thanga ya mabira, mbwenye mbakwira na pa mbuto inango, unoyu ndi mbava. Mbwenye ule anapita na pa nsuwo, ndi nkumbizi wa mabira.’—Juwau 10:1, 2.

Panango anyakubvesera akhanyerezera pya anthu akhacemereka okhene ninga Mesiya peno Kristu. Iwo akhalandanisa anthu anewa na mambava peno mapanga. Anyakubvesera nee akhafunika kutowera anthu anewa. M’mbuto mwace, iwo akhafunika kutowera “nkumbizi wa mabira” akhalonga Yezu.

Iye alonga: ‘Nyakuonera nsuwo asanfungulira, penepo mabira asabva fala yace. Iye asacemera mabira ace na dzina, mabululuka nawo kunjani. Angamala kubululuka mabira ace, iye asaenda patsogolo pawo. Mabira asantowera thangwi iwo asadziwa fala yace. Iwo cipo anatowera munthu

anakhonda iwo kudziwa, mbwenye anan’thawa, thangwi iwo nkhaba kudziwa fala ya munthu unoyu.’—Juwau 10:3-6.

Juwau M’batizi akhali ninga nyakuonera nsuwo, iye alonga kuti Yezu akhali nkumbizi wakuti akhafunika kutowera na mabira akuphiphirisa akuti akhatsogolerwa na Mwambo. Anthu anango a ku Galileya na a ku Yudeya adzindikira fala ya Yezu. Mphapo mbadaatsogolera toera kuenda kupi? Pontho ndi maphindu api akhafuna kukhala na iwo pakutowera Yezu? Anango mwa anyakubvesera citsandzo panango akhabvundzika, thangwi ‘nee akhabvesesa pikhalonga iye.’—Juwau 10:6.

Yezu afokotoza: ‘Ine ndinakupangani na cinyindiro consene kuti ine ndine nsuwo wa mabira. Onsene adabwera mbalanga kuti ndi akumbizi andimomwene, ndi mambava; mbwenye mabira nee aabvesera. Ine ndine nsuwo; munthu onsene anapita na pana ine anadzapulumuka, pontho munthu unoyu anapita, anabuluka mbagumana cakudya.’—Juwau 10:7-9.

Pyenepi pikhapangiza kuti Yezu akhalonga cinthu cipswa. Anyakubvesera ace akhadziwa kuti iye nee akhali nsuwo wa Mwambo wakuti ukhadakhazikiswa mu ndzidzi wa nduli. Panango iye akhalonga kuti mabira ‘anabululuka iye kunjani’ asafunika kupita n’thanga inango. Kodi ndi api maphindu akupita n’thanga ineyi?

Yezu apitiriza kufokotoza thangwi ya basa yace, iye alonga: ‘Ine ndabwera toera iwo akhale na umaso, pontho akhale na umaso wakukhonda mala. Ine ndine nkumbizi wadidi; nkumbizi wadidi asapereka umaso wace toera kupulumuka mabira ace.’ (Juwau 10:10, 11) Ndzidzi unango Yezu abalangaza anyakupfundzace mukulonga: ‘Lekani kugopa, imwe nkumbi ung’ono, thangwi Baba wanu akomerwa kukupasani Umambo.’ (Luka 12:32) Anacita khundu mu ‘nkumbi ung’ono’ ndi ale akuti Yezu anadzaatsogolera kuenda ku thanga

ipswa, toera akhale na ‘umaso, inde umaso wadidi kakamwe.’ Ndi nkhombo ikulu kucita khundu ya nkumbi unoyu.

Mbwenye Yezu nee alonga pyenepi basi. Iye alonga: ‘Ine ndiri na mabira anango akuti nee ndi a n’thanga iyi; anewa ndisafunikambo kuabwera, iwo anadzabva fala yanga, mbadzakhala nkumbi ubodzi, na nkumbizi m’bodzi.’ (Juwau 10:16) ‘Mabira anango’ anewa ‘nee ndi a n’thanga iyi.’ Iwo ndi akusiyana na ‘nkumbi ung’ono’ wakuti unadzatambira Umambo. Mikumbi ineyi miwiri ya mabira iri na pidikhiro pyakusiyana. Ngakhale tenepo,

mabira a mathanga mawiri ene anadzaphedzeka na basa ya Yezu. Iye alonga: ‘Baba asandifuna, thangwi ine ndisapereka umaso wanga.’—Juwau 10:17.

Anthu azinji mwa anyakubvesera alonga: ‘Iye ali na dimonyo, pontho ali na nsala.’ Mbwenye anango apangiza kuti akhafuna kubvesera na kutowera Nkumbizi Wadidi. Iwo akhalonga: ‘Mafala anewa nee ndi a munthu wakuti ali na dimonyo. Dimonyo anakwanisa kufungula maso a maboliboli?’ (Juwau 10:20, 21) Panango iwo akhalonga pya ndizidzi udawangisa Yezu mamuna adabalwa boliboli.

-
- ◆ Kodi Ayuda akhabvesesani mudalonga Yezu thangwi ya mabira na mathanga a mabira?
 - ◆ Mbani Nkumbizi Wadidi akhalonga Yezu, pontho iye asatsogolera mabira toera kuenda kupi?
 - ◆ Kodi mathanga mawiri a mabira anatowera Yezu asatsogolerwa toera kuenda kupi?

YEZU NA BABACE NDI M'BODZI ENE, MBWENYE YEZU NEE NDI MULUNGU

JUWAU 10:22-42

Yezu aenda ku Yerusalemu ku Mpwando Yakudzimula (peno Hanuka). Phwando ineyi ikhacitwa toera kukumbuka kudzimulwa kwa templo. Pakupita pyaka dzana nduli, Mambo wa Sirya Antiocho IV Epifanio amanga guwa padzulu pa guwa ikulu mu templo ya Mulungu. Pakupita kwa ndzidzi, ana a Nyantsembe Wacyuda akunda Yerusalemu mbadzimula pontho peno kupereka templo kuna Yahova. Kutomera ndzidzi unoyu, pa ntsiku 25 ya Kisleu, mwezi wakuti usadziwika na kumala kwa Novembro na kutoma kwa Dezembro.

Ukhali ndzidzi wa khoni. Pikhafamba Yezu n'khonde ya templo ya Salomoni, Ayuda anzungulira mbambvundza: 'Thangwi yanji iwe nkhaba kutipanga undimomwene thangwi ya iwe? Khala ndiwe Kristu, tipange pakweca.' (Juwau 10:22-24) Iye atawira: 'Ndakupangani kale, mbwenye imwe nee mwatawira.' Yezu nee akhadalonga *mwapakweca* kuti akhali Kristu, ninga pikhadacita iye kuna nkazi wa ku Samariya pa ncera. (Juwau 4:25, 26) Iye alonga kuti akhali ani mudalonga iye kuti: 'Abrahamu mbadzati kubalwa, ine ndikhalipo kale.'—Juwau 8:58.

Yezu akhafuna kuti anthu adzindikire okhene kuti iye akhali Kristu mabasace na pire pikhalonganga maprofesiya thangwi ya mabasa a Kristu. Ineyi ndi thangwi idancitisa kupanga anyakupfundzace toera akhonde kupanga munthu kuti iye akhali Mesiya. Mbwenye paulendo uno iye apanga anyakutcingace mwapakweca: 'Mabasa anacita ine mu dzina ya Baba wanga, asapereka umboni thangwi ya ine. Mbwenye imwe nee musakhulupira.'—Juwau 10:25, 26.

Thangwi yanji iwo nee akhatawira kuti Yezu ndi Kristu? Iye alonga: 'Imwe nee musakhulupira thangwi nee ndimwe mabira anga. Mabira anga asabvesera fala yanga, ine ndisaadziwa, pontho iwo asanditowera. Ine ndisaapasa umaso wakukhonda mala, iwo cipo anadzafudzwa, pontho nkhaba munthu anafuna kundipokosera mabira anewa m'ma-

nja mwanga. Cinthu cidandipasa Baba wanga ndi cakufunika kakamwe kupiringana pinthu pinango pyonsene.' Toera kupangiza kuti ali na uxamwali wakuwanga na Baba wace, iye alonga: "Ine na Baba ndife m'bodzi." (Juwau 10:26-30) Nakuti Yezu akhali pa dziko yapantsi, Babace akhali kudzulu, iye nee akhalonga kuti uwiri wawo ndi munthu m'bodzi ene, mbwenye akhali na cifuniro cibodzi cene.

Mudabva Ayuda pidalonga Yezu, iwo aipirwa kakamwe mbafuna kumponyera miyala toera kumupha. Mbwenye Yezu nee agopa. Iye alonga: 'Ine ndakuonesani mabasa mazinji adabuluka kuna Babanga. Mphapo ndi basa ipi inakucitisanani kundiponyera miyala?' Ayuda antawira: 'Ife nee tisafuna kukuponyera miyala thangwi ya mabasa adidi, mbwenye ndi thangwi yakuti iwe usaxola Mulungu; iwe usalonga kuti ndiwe mulungu.' (Juwau 10:31-33) Yezu cipo alonga kuti ndi Mulungu. Mphapo thangwi yanji iwo akumpambizira?

Ayuda akhanyerezera kuti mphambvu ikhali na Yezu yathema kukhala na Mulungu basi. Mwachitsandzo, pikhalonga iye pya "mabira", iye alonga: 'Ndi naapasa umaso wakukhonda mala,' cinthu cakuti munthu nkhaba kwanisa kucicita. (Juwau 10:28) Ayuda nee atawira kuti Yezu apaswa mphambvu na Baba wace.

Toera kukhonda pikhampambizira iwo, Yezu alonga: "Mu Mwambo wanu nee pyalembwa [pa Masalmo 82:6] kuti, 'Ine ndalonga: "Imwe ndimwe alungu"?' Khala Mulungu acemera 'alungu' ale adasandika iye na mafalace . . . mphapo munalonga tani kuti 'Iwe usaxola Mulungu,' thangwi ine ndalonga kuti, 'Ndine Mwana wa Mulungu?'—Juwau 10:34-36.

Khala Malemba asacemera anthu akukhonda kulungama ninga "alungu," thangwi yanji Ayuda apaswa mulando Yezu thangwi yakulonga kuti "Ndine Mwana wa Mulungu"? Iye alonga cinthu cakuti panango mbacidaaphedza kubvesesa, iye alonga: 'Khala nee ndisacita mabasa a Baba wanga, lekani

kundikhulupira. Mbwenye khala ndiri kuacita, maseze mukhonde kundikhulupira, khulupirani mabasa anewa toera mudziwe, mbamupitiriza kudziwa kuti Baba ali pabodzi na ine, pontho ine ndiri pabodzi na Baba.’—Juwau 10:37, 38.

Ayuda akhonda pikhalonga Yezu, mbafuna kumphata. Mbwenye Yezu athawa pontho. Abuluka mu Yerusalemu mbawambuka Nkulo wa Yordani.

Iye aenda mpaka ku mbuto idatoma Juwau kubatiza anthu mu pyaka pinai nduli. Panango mbuto ineyi ikhali dhuzi na Bara ya Galileya.

Anthu azinji aenda kuna Yezu mbalanga: ‘Juwau nee acita pirengo, mbwenye pinthu pyonsene pidalanga Juwau thangwi ya munthu uyu, mphyandi-momwene.’ (Juwau 10:41) Natenepa, Ayuda azinji akhulupira Yezu.

-
- ◇ Thangwi yanji Yezu apanga anthu toera akhulupire mabasa ace?
 - ◇ Ndi munjira ipi Yezu na Babace ndi m’bodzi ene?
 - ◇ Mafala adaphatisira Yezu anagumanika mu Masalmo, apangiza tani kuti pikhalonga Ayuda kuti Yezu akhacitika ekhene mulungu peno kukhala sawasawa na Mulungu pikhali uthambi?

KHUNDU

5

UTUMIKI WA YEZU KUMABULUKIRO A DZUWA A YORDANI

‘ANTHU AZINJI
AKHULUPIRA YEZU.’

—JUWAU 10:42

UTUMIKI WA YEZU KU PEREYA

LUKA 13:22–14:6

Yezu akhaphfundzisa na kuwangisa anthu ku Yudeya na Yerusalemu. Buluka penepo, iye aenda ku Nkulo wa Yordani toera kupfundzisa mbuto zonsene za cisa ca Pereya. Mwakukhonda dembuka, iye abwerera ku Yerusalemu.

Pikhali Yezu ku Pereya, mamuna unango abvundza: ‘Mbuya, ndimodi kuti anthu anafuna kupulumuswa ndi pang’ono?’ Panango mamuna unoyu akhaona kuti pakhali na atsogoleri auphemberi akhaketesana kuti anafuna kupulumuka ndi azinjini peno akucepa. M’mbuto mwakutawira kuti ndi angasi anafuna kupulumuka, Yezu alonga pinafunika iwo kucita toera kupulumuka. Iye alonga: ‘Wangisirani kakamwe toera kupita na pa nsuwo ung’ono.’ Inde kuwangisira kusafunika kakamwe. Thangwi yanji? Yezu afokotoza: ‘azinji anadzayesera kupita, mbwenye nee anadzakwanisa.’—Luka 13:23, 24.

Toera kulonga kufunika kwa kuwangisira, Yezu alonga nsangani uyu: ‘Mwanaciro nyumba angalamura mbafunga nsuwo, imwe munadzakhala kunja, munagogodza nsuwo mbamulonga: Mbuya, tifungulirenimbo. Mbwenye iye anadzakupangani: Ine nkhabe kukudziwani. Bulukani pamaso panga, monsene imwe anyakucita pyakuipa!’—Luka 13:25-27.

Pyenepi pisalandaniswa na munthu anafika panyumba mwakudembuka, khala mphyadidi kwa iye, asagumana nsuwo wafungwa. Iye akhafunika kufika nakweru. Pyenepi pisacitika na azinji akuti mbadaphindula na pipfundziso pya Yezu. Iwo nee asabandza mwai toera kuona ulambiri wandimomwene ninga cinthu cakufunika kakamwe mu umaso wawo. Mwa anthu azinji adatumirwa Yezu toera kuapfundzisa, si azinji tayu adatawira njira ya Mulungu toera kupulumuka. Yezu alonga kuti iwo ‘anzalira mbakukuta mano awo’ mu ndzidzi unafuna iwo kudzaponywa kunjja. Ngakhale tenepo, anthu a madzindza onsene a ‘kumabulukiro a dzuwa na a kudokero a dzuwa, a kunkwiriro na a kunterero

anadzabwera mbakhala pa meza mu Umambo wa Mulungu.’—Luka 13:28, 29.

Yezu afokotoza: ‘Anthu akumalisira [ale akuti nee ndi Ayuda peno Ayuda akupondererwa] anadzakhala akutoma [atsogoleri auphemberi akuti asadzikuza thangwi yakukhala dzindza ya Abrahamu] akuti anadzakhala akumalisa.’ (Luka 13:30) Pakulonga pya ale akuti anadzakhala ‘akumalisa,’ pisapangiza kuti anthu anewa akukhonda pereka takhuta nee anadzapita mu Umambo wa Mulungu.

Afarisi anango aenda kuna Yezu mban’cjenza: ‘Buluka kuno, thangwi Herodhi [Antipa] asafuna kukupha.’ Panango ndi Mambo Herodhi adato mesa pyenepi toera Yezu abuluke mu cisa ceneci. Panango Herodhi akhagopa kucita khundu ya kufa kwa mprofeta unango ninga pikhadacitikira pa kufa kwa Juwau M’batizi. Mbwenye Yezu apanga Afarisi: ‘Ndokoni kapange nyenga ule kuti: Lero na mangwana ndinabulusa madimonyo na kuwangisa anthu, pa ntsiku yacitatu ndinamalisa basa yanga.’

(Luka 13:31, 32) Pidacemera iye Herodhi kuti 'nyennga,' panango iye akhafuna kulonga pya kucenjera kwa anambwa antsanga. Mbwenye Yezu nee anyengezwa, kukakamizwa na Herodhi peno na munthu onsene. Yezu akwanirisa basa yace idapaswa iye na Babace, mwakubverana na ndzidzi udakhaziki-sa Mulungu, tayi ndzidzi wa anthu.

Yezu apitiriza na ulendo wace wa kuenda ku Yerusalemu, thangwi iye alonga kuti 'nkhabe funika kuti mprofeta aphiwe kunjira kwa Yerusalemu.' (Luka 13:33) Nkhabepo profesiya ya Bhibhlya isalonga kuti Mesiya asafunika kuphiwa mu nzinda unoyu, mphapo thangwi yanji Yezu alonga kuti iye anaphiwa kweneko? Thangwi Yerusalemu ndi nzinda ukulu, ndi kweneko kusakhala Thando yakutongera miseru Yacyiyuda yakuti isakhala na anyakucita khundu 71, pontho ndi mbuto yakuti isatongwa anthu anapambizirwa kuti ndi aprofeta authambi. Kusiya-po pyenepi, ndi kweneko kukhaperekwa ntsembe ya pinyama. Ndi thangwi yace, Yezu alonga kuti nee pinakwanisika kuti iye aphiwe ku nzinda unango.

Yezu alonga mwakutsukwala: 'Yerusalemu, Yerusalemu, nyakupha aprofeta na nyakuponyera milyala ale anatumwa kuna iwe! Kazinji kene ine ndikhafuna kugumanya anako ninga munagumanya nkhuu anapiye ace pantsi pa maphapido ace! Mbwenye imwe mwakhonda. Onani! Mulungu anadzasiya nyumba yanu.' (Luka 13:34, 35) Dzindza yakhonda Mwana wa Mulungu, natenepa anadzathimbana na nyatwa thangwi ya pyenepi.

Yezu mbadzati kufika ku Yerusalemu, ntsogoleri wa Afarisi ancemera toera aende kadya panyumba pace pa ntsiku ya Sabudu. Anyakucemerwa akhayan'g'ana Yezu toera kuona kuti anacitanji kuna munthu wa utenda wa mpfutete (kubzwimba kwa miyendo na manyalo). Yezu abvundza Afarisi na anyakudziwisa Mwambo: 'Pisatawiriswa kuwangisa munthu pa ntsiku ya Sabudu?'—Luka 14:3.

Nkhabepo adatawira. Yezu awangisa mamuna unoyu, buluka penepo aabvundza: 'Mbani mwa imwe khala mwanace peno ng'ombe yace yagwera mu nchera pa ntsiku ya Sabudu nkhaba kuibulusa mwakucimbiza?' (Luka 14:5) Nakuti Yezu akhali na mathanngwi adidi, iwo nee akwanisa pontho kuntawira.

-
- ◇ Kodi Yezu alonga kuti tisafunika kucitanji toera kupulumuswa, mphapo thangwi yanji anthu azinji anadzaponywa kunjira?
 - ◇ Ndi anthu api 'akumalisa akuti anadzakhala akutoma,' na 'akutoma akuti anadzakhala akumalisa'?
 - ◇ Kodi Mambo Herodhi akhagopanji?
 - ◇ Thangwi yanji Yezu alonga kuti anadzaphiwa ku Yerusalemu?

NCEMERERO TOERA KUENDA KU PHWANDO

LUKA 14:7-24

Pakumala kuwangisa mamuna wakuti akhali na utenda wa mpfutete, Yezu apitiriza kukhala panyumba ya Nfarisi. Yezu akhaona kuti anthu anango akhasankhula mipando yakupambulika. Natenepe, iye abandza mwai toera kuapfundzisa kufunika kwa kucepeseka.

Yezu alonga: ‘Ungacemerwa toera kugumanika pa phwando yakumanga banja, leka kukhala pa mbuto yadidi kakamwe. Thangwi panango ule adakucemera acemerambo munthu unango wakufunika kakamwe kupiringana iwe. Natenepe, iye anabwera mbakupanga: Buluka penepa toera uyu akhale pa mbuto ineyi. Penepo iwe unadzakhala na manyadzo mbuenda kakhala pa mbuto yakupwazika.’—Luka 14:8, 9.

Buluka penepo, Yezu alonga: ‘Iwe ungacemerwa pa phwando, ndoko kakhale pa mbuto yakupwazika, toera ule adakucemera angabwera akupange kuti: Xamwali, ndoko kakhale pa mbuto yadidi kakamwe. Penepo iwe unadzalemedzwa pamaso pa anthu onsene adacemerwa pa phwando.’ Pyenepe pisaphataniza pizinji kakamwe kupiringana kupangiza makhaliro adidi. Yezu afokotoza: ‘Thangwi munthu onsene anadzikuza anadzacepeswa, mbwenye ule anacepeseka anadzakuzwa.’ (Luka 14:10, 11) Natenepe, Yezu akulumiza anyakubveserace toera kukulisa n’khaliro wakucesepeseka.

Buluka penepo, Yezu alonga ntsonga inango kwa Nfarisi adancemera thangwi ya ntundu wa anthu akhafunika iye kucemera toera phwando yace ikhale yakutawirika kwa Mulungu. Iye alonga: ‘Ungacita phwando, leka kucemera axamwali ako, abale ako peno anthu akupfuma anakhala dhuzi na iwe pacisa. Thangwi panango iwo anadzakucemerambo, natenepe pinadzakhala ninga ali kukubwezera pidaacitira iwe. Mbwenye ungacita phwando, cemera anyakutcerenga, anyakulamala, anyampfutete na maboliboli; iwe unadzakhala wakutsandzaya thangwi iwo nkhabecinthu toera kukubwezera.’—Luka 14:12-14.

Ninga pidalonga Yezu, si pyakuipa tayu kucemera axamwali, abale athu na anyakuendekana pa phwa-

ndo yathu. Mbwenye Yezu akhalonga kuti ale anapasa cakudya kwa anthu akutcerenga, akulamala na aboliboli asatambira nkhombo zizinji. Yezu afokotoza kwa munthu adancemera: ‘Unadzapaswa nkhombo mu ndzidzi wakulamiswa kwa anthu akulungama.’ M’bodzi wa ale adacemerwa pa phwando abva pyenepe, mbalonga: ‘Wakutsandzaya ndi ule anadya mu Umambo wa Mulungu.’ (Luka 14:15) Iye adzindikira kuti unoyu ndi mwai. Mbwenye si onsene tayu akhalemedza pikhalonga Yezu.

Iye alonga: ‘Mamuna m’bodzi akhafuna kucita phwando ikulu kakamwe, natenepe iye acemera anthu azinji. Iye atuma nyabasace toera kuenda kapanga ale adacemerwa pa phwando kuti: Bwerani, thangwi pinthu pyonsene pyamala kukhunganywa. Mbwenye onsene asaka njira toera kukhonda. Wakutoma alonga: Ndagula munda, natenepe ndisafuna kuenda kauona; munandilekerera, nee ndinakwanisa kuendako. Unango alonga: Ndagula ng’ombe khumi zakulima nazo, natenepe ndiri kuenda kazona; munandilekerera, nee ndinakwanisa kuendako. Unangombo alonga: Ndamala kwene kumanga banja cincino, na thangwi ineyi nee ndinakwanisa kuenda.’—Luka 14:16-20.

Amuna anewa nee akhali na mathangwi adidi toera kukhonda. Kazinji kene munthu asadinga munda na ng’ombe mbadzati kugula, natenepe nee pisafunika kuenda kaona mwakucimbiza pakumala kugula. Mamuna wacitatu, nee akhakhunganyika toera kumanga banja. Iye amanga kale banja, pontho pyenepe nee mbapidampingiza kutawira ncemerero wakufunika kakamwe. Pakubva mathangwi anewa, mwanaciro phwando aipirwa kakamwe na nyabasace.

Iye alonga: ‘Ndoko mwakucimbiza m’miseu miku lu na munjira za nzinda, bwersa anyakutcerenga, anyakulamala na maboliboli. Pidamala nyabasa kucita pyenepe, ikhalipo mbuto inango toera anthu anango akhale. Mwanaciro apanga pontho nyabasace: Ndoko m’miseu na munjira, akakamize abwere toe-

ra nyumba yanga idzale na anthu. Thangwi ine ndi-nakupangani kuti nee m'bodzi wa ale adacemerwa pakutoma anadzalawira phwando yanga.'—Luka 14: 21-24.

Pidalonga Yezu pisapangiza mwadidi pidacita Yehova Mulungu mukutuma Kristu toera kucemera anthu akuti mbadacita khundu mu Umambo wakudzulu. Makamaka atsogoleri auphemberi Aciyuda akhali akutoma kucemerwa. Azinji a iwo akhonda ncemerero mu ndzidzi wa utumiki wa Yezu. Mbwenye

anango mbadacemerwambo. Yezu apangiza pakwe-ca kuti ntsogolo kunadzacitwa ncemerero waciwiri kwa Ayuda akucepeseka na akukhonda khala Ayuda. Pontho mbapadaoneka ncemerero wacitatu na wakumalisa kwa anthu akuti akhaoniwa na Ayuda ninga akukhonda thema kwa Mulungu.—Mabasa 10:28-48.

Mwakukhonda penula, pidalonga Yezu pisabvera-na na pidalonga m'bodzi mwa ale adacemerwa pa phwando: 'Wakutsandzaya ndi ule anadya mu Umambo wa Mulungu.'

- ◇ Kodi Yezu apfundzisa tani kufunika kwa kucepeseka?
- ◇ Kodi munthu anacemera anthu ku phwando asafunika kucitanji toera phwando yace ikhale yakutawirika kwa Mulungu, pontho thangwi yanji pyenepi mphyakutsandzayisa kwa nyakucemera anthu?
- ◇ Kodi Yezu akhafuna kulonganji mu nsangani wace wa cakudya?

KUKHALA NYAKUPFUNDZA WA YEZU MPHYAKUFUNIKA KAKAMWE

LUKA 14:25-35

Yezu apfundzisa pinthu pyakufunika kakamwe pikhadya iye panyumba ya ntsogoleri m'bodzi wa Afarisi. Anthu azinji atowerera Yezu pikhaenda iye ku Yerusalemu. Thangwi yanji? Kodi iwo akhafunadi kukhala atowereri ace andimomwene, mwakukhonda tsalakana pikhafuna kuthimbana na iwo?

Mu ndzidzi ukhacita iwo ulendo, Yezu alonga pinthu pyakuti anthu anango aipirwa napyo, iye alonga: 'Munthu onsene anafuna kukhala nyakupfundza wanga, asafunika kundifuna kakamwe kupiringana babace, mace, nkazace, anace, abaleace acimuna na acikazi, peno umaso wace.' (Luka 14:26) Mphapo iye akhafuna kulonganji na mafala anewa?

Yezu nee akhafuna kulonga kuti ule anakhala ntowereri wace asafunikadi kuida acibale ace. Iye akhafuna kulonga kuti nee asafunika kuafuna kakamwe kupiringana Yezu, ninga mamuna pa nsangani wace wakuti akhonda ncemerero wakufunika kakamwe thangwi akhadamanga kwene banja. (Luka 14:20) Bhibhlya isalonga kuti Yakobe, baba wa Ayuda, 'aida' Leya mbafuna Rakeli, pyenepi pisabveka kuti iye afuna kakamwe Rakeli kupiringana Leya.—Genesis 29:31.

Yezu alongambo kuti nyakupfundza asafunika kuida 'umaso wace ene.' Pyenepi pisabveka kuti nyakupfundza wandimomwene asafunika kufuna kakamwe Yezu kupiringana umaso wace, ngakhale kufa pingafunika. Mwandimomwene, kukhala nyakupfundza wa Kristu si pyadzenda tayu. Ndi thangwi yace tisafunika kunyerezera mwacidikhodiko toera kukhala nyakupfundza wace.

Kukhala nyakupfundza wa Yezu pisaphataniza kuthimbana na nyatwa na mitcingo, ninga mudalonga iye: 'Munthu onsene anakhonda kukwata muti wace wakusikimizira mbanditowera, nee anakwanisa kukhala nyakupfundza wanga.' (Luka 14:27) Nyakupfundza wandimomwene wa Yezu akhafunika

kudikhira kutsalakanwa mwakuipa ninga pidacitwa Yezu. Iye alonga kuti akhali dzololo toera kuphiwa na anyamalwa ace.

Natenepa, mwinji wakuti ukhacita ulendo ukhafunika kunyerezera mwacidikhodiko kuti pisabvekanji kukhala nyakupfundza wa Kristu. Yezu agomezera pyenepi mukulonga nsangani. Iye alonga: 'Mwacitsandzo, mbani mwa imwe wakuti angafuna kumanga nyumba, pakutoma nkhabe kukhala pantsi toera kuona khala kobiri yace inakwana?

Angakhonda kucita pyenepi, iye anatoma kuimanga mbacimwana kuimalisa.' (Luka 14:28, 29) Natenepa, mbadzati kukhala anyakupfundza a Yezu, ale akuti akhaenda na Yezu ku Yerusalemu akhafunika kukhala dzololo toera kukwanirisa basa yawo. Yezu agomezera pyenepi mukulonga nsangani unango.

Iye alonga: 'Ndi mambo upi wakuti angafuna kuenda kamenyana na mambo unango kunkhondo, pakutoma nee anakhala pantsi na andzace mbacedza toera kuona khala na anyankhondo ace

10.000 anakwanisa kumenyana na mambo anadza na anyankhondo 20.000? Khala nee anakwanisa, ndzace mbaciri kutali, iye anatuma aimiriri ace toera aende kakhazikise ntendere.’ Toera kugomezera ntsonga ineyi, Yezu alonga: ‘Munjira ibodzi ene, dziwani kuti nee m’bodzi wa imwe anakwanisa kukhala nyakupfundza wanga angakhonda kusiya pithu pyace pyonsene.’—Luka 14:31-33.

Mwandimomwene, Yezu nee akulonga basi ene kuna anthu anan’towerera. Onsene anapfundza pya Kristu asafunika kukhala dzololo toera kucita pina-longa iye. Pyenepi pisabveka kuti asafunika kukhala dzololo toera kucita pyonsene pinakwanisa iwo toera kusiya piri na iwo, mpfuma zawo, ngakhale kufa angafuna kukhala anyakupfundza a Yezu. Toera kucita pyenepi, mphyadidi kunyerezera mwacikhodikhona na kucita phembero.

Buluka penepo, Yezu alonga pontho ntsonga inango idalonga iye mu nkhani yace ya Paphiri mudapanga iye anyakupfundzace kuti akhali ‘munyu wa dziko yapantsi.’ (Mateu 5:13) Iye akhafuna kulonga kuti, ninga munyu wakuti usacitisa cinthu kukhonda bvunda, anyakupfundza akhali na mphambvu yakutsidzikiza anthu kuti akhale na uxamwali wadidi na Yahova na kucalira makhaliro akuipa. Mu ndzidzi wakuti basa ya utumiki wa Yezu ikhali cifupi na kumala, iye alonga: ‘Mwandimomwene, munyu ndi wadidi. Mphapo ungasuluka, unakhala tani pontho na mphambvu yakulungula?’ (Luka 14:34) Anyakubveserace akhadziwa kuti munyu unango mu cisa cawo ukhadabvungazika na mataka, natenepa nee ukhalibve na mphambvu.

Mbwenye Yezu apangiza kuti anyakupfundzace nkhabwe funika kufewesa phinga yawo. Pyenepi pingacitika, anakhala akusowa basa, ninga munyu wakusuluka. Pyenepi pinaacitisa kusingirirwa na anthu. Kusiwapo pyenepi, nee anakhala akuthema kwa Mulungu, pontho anapswipisa dzinace. Toera kugomezera kufunika kwa kucalira kufewesa phinga yathu, Yezu alonga: ‘Ule ali na makutu akubva, mbabve.’—Luka 14:35.

-
- ◇ Yezu akhafuna kulonganji pidapanga iye anyakupfundzace toera ‘kuida’ acibale awo ngakhale ‘umaso wawo ene’?
 - ◇ Kodi misangani ya Yezu inalonga thangwi ya kumanga nyumba ikulu, mambo na anyankhondo ace isatipfundzisanji?
 - ◇ Kodi Yezu akhafuna kugomezeranji mu nsangani wa munyu?

KUTSANDZAYA THANGWI YAKUTCUNYUKA KWA NYAKUDAWA

LUKA 15:1-10

Maulendo mazinji mu utumiki wace, Yezu agomezera kufunika kwa kukhala wakupepeka. (Luka 14:8-11) Iye akhawangisira toera kugumana amuna peno akazi akuti akhafuna kutumikira Mulungu mwakupepeka. Angasi a anthu anewa panango akhadziwika na macitiro awo akuipa.

Afarisi na apfundzisi a mwambo aona kuti anthu akhaona iwo ninga akusowa basa akhakomerwa na mphangwa zikhapfundzisa Yezu. Iwo adungunya: ‘Munthu uyu asatambira anyakudawa mbodya nawo pabodzi pene.’ (Luka 15:2) Afarisi na apfundzisi a mwambo akhaona kuti iwo ndi akufunika kakamwe, natenepa akhatsalakanana anthu ninga mataka a pantsi pa manyalo awo. Mukupwaza anthu munjira ineyi, atsogoleri auphemberi’ akhaphatisira fala Yacihebheri yakuti ‘*am ha’arets*, peno “mbumba ya pa dziko” toera kulonga pya iwo.

Mwakusiyana na iwo, Yezu akhatsalakanana onsenewacilemedzo na mwantsisi. Anthu azinji akucepepeka na anango akuti akhadziwika ninga anyakucita madawo, akhakomerwa kubvesera pikhalonga Yezu. Kodi Yezu apibva tani pikhasumulwa iye thangwi yakuphedza anthu anewa akucepepeka?

Tinakwanisa kudziwa mabvero a Yezu pidalonga iye nsangani wakulandana na udalonga iye pakutoma ku Kafarnau. (Mateu 18:12-14) Mu nsangani unoyu, Yezu alonga Afarisi ninga anthu akulungama akuti ndi akutsidzikizika mu nkumbi wa mabira a Mulungu. Iye alongambo kuti anthu akucepepeka ndi ninga anthu ali kunja kwa nkumbi, pontho atayika.

Yezu alonga: ‘Mbani mwa imwe wakuti angakhala na mabira 100, ibodzi ingatayika, nee anasiya mabira 99 n’thando, mbaenda kasaka bira idatayika mpaka kuigumana? Angaigumana, iye asaithekula paphewa pace, mbatsandzaya. Angafika kunyumba, iye asacemera axamwali ace na anthu apacisa, mbaapanga: Tsandzayani pabodzi na ine, thangwi ndagumana bira yanga ikhadatayika.’—Luka 15:4-6.

Yezu akhafuna kulonganji na pyenepi? Iye afokotoza: ‘Munjira ibodzi ene, ine ndinakupangani kuti kunadzaoneka kutsandzaya kakamwe kudzulu thangwi ya nyakudawa m’bodzi adatcunyuka, kupiringana anthu 99 akulungama akuti nee asafunika kutcunyuka.’—Luka 15:7.

Pidalonga Yezu thangwi ya kutcunyuka, Afarisi aipirwa napyo. Iwo akhaoneka okhene ninga akulungama akuti nee asafunika kutcunyuka. Pyaka pingasi nduli, Afarisi angasi asandika Yezu thangwi akhadya na anyakulipisa misonkho na anya-

kudawa, mbwenye iye atawira: ‘Ine nee ndadzera anyakulungama, mbwenye ndadzera anyakudawa.’ (Marko 2:15-17) Nakuti Afarisi akhali akudzikuza, iwo nee akhaona kuti akhafunika kutcunyuka. Na thangwi ineyi Mulungu na aanju nee akomerwa. Mbwenye iwo asakomerwa nyakudawa angatcunyuka na ntima onsene.

Yezu alonga nsangani unango toera kugomezera kuti, khala anyakudawa atcunyuka, asatsandzayisa kakamwe kudzulu. Iye alonga pinthu pinacitika panyumba: “Ndi nkazi upi wakuti angakhala na kobiri khumi za ndzaya, ingatayika ibodzi, nee anagasa nyale mbapswaira n’nyumba mwace, mbaisaka mwadidi mpaka kuigumana? Angaigumana, iye asacemera axamwali ace na anthu apacisa, mbaapanga: ‘Tsandzayani pabodzi na ine, thangwi ndagumana kobiri yanga ya ndzaya ikhadatayika.’”—Luka 15:8, 9.

Ntsonga ya nsangani unoyu yalandana na ya nsangani wa bira yakutayika. Yezu alonga: ‘Ine ndinakupangani kuti aanju a Mulungu asatsandzaya thangwi ya nyakudawa m’bodzi angatcunyuka.’ —Luka 15:10.

Nyerezerani basi! Aanju a Mulungu asafuna kakamwe kuona anyakudawa mbatcunyuka. Pyenepi mphyakufunika thangwi ale anaticunyuka mbakhala akutawirika mu Umambo wakudzulu wa Mulungu anadzakhala na cidzo cakufunika kakamwe kupiringana ca aanju. (1 Akorinto 6:2, 3) Mbwenye aanju nee asakhala na ntcanje. Mphapo tisafunika kupibva tani khala nyakudawa atcunyuka mbakhala pontho na uxamwali na Mulungu?

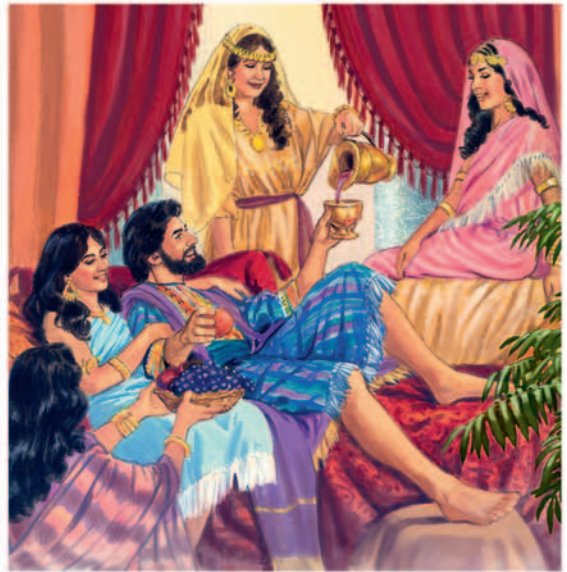
- ◇ Thangwi yanji Yezu akhacedza na anthu akhadziwika ninga anyakudawa?
- ◇ Afarisi akhaona tani anthu akucepeseka, na apibva tani pidaona iwo Yezu mbakacedza na anthu anewa?
- ◇ Yezu apfundzisanji kubulukira ku misangani miwiri?

MWANA WAKUTAYIKA ABWERERA

LUKA 15:11-32

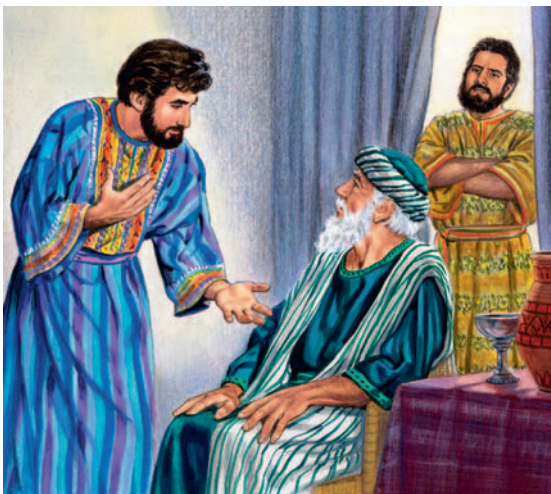
Mu ndzidzi ukhali Yezu ku Pereya ku mabulukiro a dzuwa a Nkulo wa Yordani, iye alonga pya nsangani wa bira yakutayika na wa kobiri ya ndzaya yakutayika. Misangani ineyi isatipfundzisa kuti tisafunika kutsandzaya khala nyakudawa atcunyuka mbabwerera kwa Mulungu. Afarisi na apfundzisi a mwambo asandika Yezu thangwi yakucedza na anyakudawa. Kodi anyakusumula anewa piripo pidapfundza iwo pa misangani miwiri idalonga Yezu? Kodi iwo abvesesa kuti Babathu wakudzulu asapibva tani anyakudawa angatcunyuka? Yezu alonga nsangani wadidi kakamwe toera kugomezera ntsonga ibodzi ene.

Nsangani unalonga pya baba wakuti ali na ana awiri, usagomezera makhaliro a mwana wang'ono. Afarisi, apfundzisi a mwambo na anango adabva pidalonga Yezu akhafunika kupfundza pidalonga iye kubulukira kwa mwana wang'ono. Mbwenye nee akhafunika kupwaza pidalonga Yezu pya Baba na mwana wankulu, thangwi tinapfundzambo pya makhaliro awo. Natenepa nyerezani amuna anewa atatu mu ndzidzi ukhalonga Yezu nsangani unoyu.

Yezu atoma kulonga: “Mamuna unango akhali na anace awiri aamuna. Wang'ono apanga baba wace kuti ‘Baba, ndipaseni khundu ya mpfuma inafuna imwe kundipasa. Natenepa, baba aagawira pinthu pyace.’” (Luka 15:11, 12) Onani kuti mwana wang'ono akhafuna mpfuma yace mu ndzidzi wakuti baba wace akhali maso. Mwana unoyu akhafuna mpfuma *pa ndzidzi unoyu* toera acite pinthu pikhafuna iye. Mphapo iye acitanji?

Yezu afokotoza: “Mudapita ntsiku zingasi, mwana wang'ono agumanya pinthu pyace pyonsene mbaenda ku dziko yakutali, kweneke iye abvunga pinthu pyace thangwi ya pinthu pyakui-pa pikhacita iye.” (Luka 15:13) M'mbuto mwakukhala wakutsandzaya kunyumba na acibale ace, mbakatsalakanwa na baba wace, iye asankhula kuenda kakhala dziko inango. Kweneke, iye abvunga mpfuma yace thangwi ya umaso waulukwali. Pyenepi pyancitisa kuti iye atambe nyatwa ikulu kakamwe.

Yezu alonga: “Pidamala iye kubvunga pinthu pyace pyonsene, yaoneka njala ikulu kakamwe mu dziko ineyi, iye mbatoma kuthabuka na njala. Natenepa, iye aenda kaphemba basa kuna mamuna unango wa dziko ineyi, mamuna unoyu antumiza kumaminda ace toera aende kadyesa nkhumba. Iye akhasirira pikhadya nkhumba, mbwenye nee m’bodzi akhampasa cakudya.” —Luka 15:14-16.

Mwambo wa Mulungu ukhalonga kuti nkhumba nee ndi zakucena, mbwenye thangwi yakuthabuka, mwana unoyu aphata basa yakukumbiza nkhumba. Iye aphotwa na njala, mbatoma kusirira cakudya cinapaswa pinyama, ninga nkhumba. Mwana unoyu athabuka kakamwe mpaka ‘kudzindikira madawo ace.’ Kodi iye acitanji? Iye alonga: “Anyabasa azinji a babanga ali na pyakudya pyakunjipa kakamwe, mbwenye ine ndiri kufa kuno na njala! Ndinabwerera kuna baba mbandimpanga kuti ‘Baba, ndadawira Mulungu kudzulu, pontho ndadawira imwe. Nee ndathemabve kucemerwa mwananu. Ndioneni pyanu ninga m’bodzi wa anyabasa anu.’” Buluka penepo iye aenda kuna baba wace.—Luka 15:17-20.

Kodi baba wace acitanji? Kodi aipirwa kakamwe mbansandika thangwi yakukhonda kunyerezera mwadidi mbabuluka panyumba? Akhala wakuuma ntima mbakhonda kutambira mwanace? Mbadakhala ndi mwananu wamamuna peno wankazi mbamudacitanji?

MWANA WAKUTAYIKA AONEKA

Yezu alonga mabvero na pidacita baba, iye alonga: “Mbadzati kufika [mwana], baba wace amuona nakutali mbambvera ntsisi. Iye

-
- ◇ Kodi Yezu akhupanga ani nsangani wa mwana wakutayika, pontho thangwi yanji?
 - ◇ Kodi nsangani unoyu usalonga makamaka pya ani, pontho ninji pidancitikira?

an'thamangira, an'khumbatira mbampswompwona.” (Luka 15:20) Ngakhale kuti baba abva pinthu pyakuipa pidacita mwanace, iye antambira mwadidi. Kodi pyenepi pyaphedza atsogoleri Aciyuda, akhalonga kuti asalambira Yahova, kudzikira kuti Babathu wakudzulu asapibva tani munthu angatcunyuka? Kodi iwo adzindikirambo kuti Yezu akupangiza nzimu ubodzi ene wakutambira anyakudawa angatcunyuka?

Mukuona nkhope ya mwanace, panango baba aona kuti kutsukwala kwa mwana kusapangiza kuti iye atcunyuka. Mwaufuni baba akhala wakutoma kumwanyika mwanace, kwakuti kwaphedza toera kubweka madawo ace. Yezu alonga: “Penepo mwanace alonga: ‘Baba, ndadawira Mulungu kudzulu, pontho ndadawira imwe. Nee ndathemabve kucemerwa mwananu.’”—Luka 15:21.

Baba apanga anyabasace: “Cimbizani! Bweresani nguwo yadidi kakamwe mbamumbvazika, pontho muikheni mphete ncala cace mbamumbvazika masandalya. Bweresanimbo mwana ng’ombe wakununa, mupheni toera tidye mbaticita phwando, thangwi mwananga uyu akhadafa, mbwenye cincino ali na umaso; iye akhadatayika, mbwenye aoneka.” Penepo onsene “atoma kusekera.”—Luka 15:22-24.

Mu ndzidzi ukhacitika pyenepi, mwanace wakutoma akhali kumunda. Yezu alonga: “Pikhabwera iye, mbadzati kufika panyumba, iye abva anthu mbakaimba na kubvina. Natenepa, iye acemera nyabasa m’bodzi mbasaka kudziwa kuti ninji pikucitika. Iye antawira: ‘M’bale wako abwera, natenepa babako apha mwana ng’ombe wakununa toera kusekera, thangwi iye abwerera na ungu mi wadidi.’ Mbwenye iye aipirwa mbakhonda kupita. Penepo baba wace abuluka kunjambatoma kun’dembetera toera apite. Iye atawira baba wace, mbalonga: ‘Ine ndakuphatirani basa mu pyaka pizinji, pontho cipo ndakhonda kubvera mitemo yanu, mbwenye imwe cipo mwandipasambo mwana mbuzi toera ndicite phwando na axamwali anga. Mbwenye pidafika mwananu uyu adabvu-

nga mpfuma yanu na akazi aulukwali, imwe mwam'phera mwana ng'ombe wakununa.”—Luka 15: 25-30.

Ninga mwana wankulu, apfundzisi a mwambo na Afarisi asandika Yezu thangwi yakubvera ntsisi anthu akupwazika na anyakudawa. Pyenepi pyacitisa Yezu kulonga nsangani unoyu. Ndimomwene kuti onsene anapasa mulando Mulungu thangwi yakubvera ntsisi anthu, asafunika kupfundza kubulukira mu nsangani udalonga Yezu.

Yezu amalisa nsangani wace mukulonga pya baba mbakacedza na mwanace wankulu: “Mwananga, iwe wakhala na ine ndzidzi onsene, pontho pinthu pyanga pyonsene mphyako. Mbwenye ife tisafunika kucita phwando mbatitsandzaya, thangwi m'bale wako akhadafa, mbwenye

cincino ali na umaso; iye akhadatayika, mbwenye aoneka.”—Luka 15:31, 32.

Yezu nee alonga pinthu pidacita mwana unoyu wankulu pidamala iye kucedza na baba wace. Mbwenye, pakumala kulamuswa kwa Yezu muli akufa, “mwinji ukulu wa anyantsembe wakhulupira.” (Mabasa 6:7) Panango pisaphataniza angasi mwa ale adabva nsangani wa Yezu unalonga pya mwana wakatayika. Panango iwo, adzindikira madawo awo, mbatcunyuka pontho mbabwerera kwa Mulungu.

Kutomera ntsiku ineyi, anyakupfundza a Yezu akhafunika kupfundza pizinji kubulukira mu nsangani wadidi udalonga Yezu. Ifembo tisafunikambo kunyerezera ntsonga zenezi. Yakutoma, mphyandzeru kupitiriza mu gulu yakutsidzikizika ya mbumba ya Mulungu, wakuti asatifuna mbatipasa pinafuna ife, m'mbuto mwa kuenda ku “dziko yakutali” kasaka pinthu pyakuipa pinaona anango ninga pyakutsandzayisa.

Ntsonga yaciwiri inapfundza ife ndi yakuti, tingasiya njira za Mulungu, tisafunika kubwerera kuna Babathu mwakucepeseka toera tikhale pontho akutawirika.

Tinakwanisambo kupfundza ntsonga inango thangwi yakusiyana na pidacita baba na mwana wankulu. Baba akhali wakukoma ntima na wakulekerera, mbwenye mwana wankulu aipirwa mbakhonda kulekerera m'bale wace. Pyenepi pisapangiza kuti munthu angatcunyuka mwandimomwene mbabwerera ‘kunyumba ya Baba,’ atumiki a Mulungu asafunika kumulekerera na kuntambira na manja mawiri. Pontho tisafunika kutsandzaya khala m'bale wathu ‘akhadafa mbakhala pontho maso, akhadatayika mbaoneka.’

-
- ◇ Baba acitanji pidabwerera mwanace wang'ono kunyumba?
 - ◇ Ndi munjira ipi ntsisi za baba zisapangiza n'khaliro wa Yahova na Yezu?
 - ◇ Ndi munjira ipi pidacita mwana wankulu pyalandana na pikhacita apfundzisi a mwambo na Afarisi?
 - ◇ Ndi ntsonga zipi zidapfundza imwe mu nsangani wa Yezu?

CITANI PINTHU MWANDZERU PAKUKHUNGANYA PYA NTSOGOLO

LUKA 16:1-13

Nsangani udamala kwene Yezu kulonga wa mwana wakutayika ukhafunika kuphedza anyakupipisa misonkho, apfundzisi a mwambo na Afarisi toera kudziwa kuti Mulungu ali dzololo toera kulekera anyakudawa akutuncyuka. (Luka 15:1-7, 11) Buluka penepo Yezu apanga anyakupfundzace nsangani wa mamuna wampfuma wakuti adzindikira kuti nkulu wa anyabasa nee acita pinthu mwadidi.

Yezu alonga kuti nkulu wa anyabasa nee aphantisira mwadidi mpfuma ya mbuyace. Natenepe mbuyace alonga kuti anam'bulusa basa. Nkulu wa anyabasa abvundzika: 'Ndinacitanji? Thangwi mbuyanga asafuna kundibulusa basa! Ine nee ndiri na mphambvu toera kulima, pontho ndiri na manyadzo toera kuphamba-phemba. Cincino ndisadziwa pinafuna ine kucita toera ndingabuluswa basa, anthu anditambire m'mamidzi mwawo.' Iye acemera m'bodzi na m'bodzi mwa ale akhafiyari mbuyace, mbabvundza wakutoma: 'Iwe uli na mangawa a ntengo wanji na mbuyanga?'—Luka 16:3-5.

Nyamangawa wakutoma atawira: "Nkhali 100 za mafuta akudya." Nkhali zenezi zikhali malitru 2.200 a mafuta. Panango nyamangawa akhagulisa mafuta peno akhali na munda wa miti ya milivera. Nkulu wa anyabasa alonga: "Kwata tsamba ya mangawa ako, khala pantsi mbulemba mwakucimbiza kuti usafiyari nkhalu 50 [malitru 1.100]."—Luka 16:6.

Nkulu wa anyabasa abvundzisa nyamangawa unango: "Iwe uli na mangawa a ntengo wanji?" Iye atawira: "Masakha 100 a tirigu." Masakha anewa akhali makilu 17.000 a tirigu. Nkulu wa anyabasa apanga nyamangawa: "Kwata tsamba ya mangawa ako, lemba kuti usafiyari masakha 80." Natenepe iye abweza masakha 20 a mangawa ace.—Luka 16:7.

Nkulu wa anyabasa asapitiriza kuonera mpfuma ya mbuyace. Natenepe iye ali na cidzo cakubweza ntengo wa mangawa anafiyari anthu kwa mbuyace. Thangwi yakubweza ntengo wa mangawa, nkulu wa anyabasa akucita uxamwali na ale akuti panango anadzamphedza angabuluswa basa.

Mukupita kwa ndzidzi mbuyace adziwa pidacita nkulu wa anyabasace. Ngakhale pidacita iye pyacitisa mbuyace kuluza mpfuma, mbwenye mbuyace atsanzaya, pontho ansimba thangwi "iye acita pinthu mwandzeru maseze akhali wakuipa." Yezu apitiriza kulonga: "Anthu a ndzidzi uno ndi andzeru kakamwe pakutsalakana anthu a ndzidzi wawo kupiringana ale anafamba mu ceza."—Luka 16:8.

Yezu nee akhakulumiza anthu kuti acite pidacita nkulu wa anyabasa unoyu, peno kukulumiza anthu toera kunyengeza anango pakucita malonda. Mphapo iye akhafuna kupfundzisanji? Iye akulumiza anyakupfundzace: 'Citani uxamwali na anango mukuphatisira mpfuma yakuipa ya dziko ino, toera ingamala, iwo akutambireni ku mbuto za kwenda na kwenda.' (Luka 16:9) Yezu akhaphundzisa pya kufunika kwa kukhunganya tsogolo yathu na kucita pinthu mwandzeru. Atumiki a Yahova, "ana a ceza," asafunika kuphatisira mwaluso pinthu pya-

kumanungo, mbaikha manyerezero awo ku umaso wakukhonda mala.

Basi ene Yahova Mulungu na Mwanace ndiwo anafuna kutambira munthu mu Umambo wakudzulu peno mu Paraizu pa dziko yapantsi. Tisafunika kucita pyonsene toera tikhale na uxamwali na iwo mukuphatisira mpfuma zathu toera kuphedzera pinthu pya Umambo. Tingacita pyenepi, tinakhala na cinyindiro cakuti tinadzakhala na umaso wa kwenda na kwenda mu ndzidzi wakuti ouro, parata na mpfuma zinango pingadzafudzwa.

Yezu alongambo kuti anthu anakhala akukhulupirika pakuphatisira mpfuma zawo peno pinthu piri na iwo, anadzakhalambo akukhulupirika pakutsalakana pinthu pyakufunika kakamwe. Iye alonga: 'Mphapo, mungakhonda kukhala akunyindirika pakuphatisira mpfuma yakuipa ya dziko ino, mbani anafuna kukupasani basa yakutsalakana mpfuma yandimomwene [ninga pifuno pya Umambo]?' —Luka 16:11.

Yezu apangiza anyakupfundzace kuti asafunika kucita pinthu pizinji khala asafuna kutambirwa “ku mbuto za kwenda na kwenda.” Munthu nkhaba kwanisa kukhala ntumiki wakukhulupirika wa Mulungu mu ndzidzi ubodzi ene mbakhala ntumiki wa mpfuma za dziko ino yakuipa. Yezu amalisa mukulonga: “Nkhaba nyabasa anakwanisa kuphatira ambuya awiri, thangwi anaida m'bodzi mbafuna unango, peno analedzwa m'bodzi mbapwaza unango. Imwe nee munakwanisa kukhala atumiki a Mulungu na a Mpfuma.” —Luka 16:9, 13.

- ◇ Mu nsangani wa Yezu, nkulu wa anyabasa acita tani uxamwali na ale akuti mbadamphedza ntsogolo?
- ◇ Ninji 'mpfuma yakuipa ya dziko ino,' mphapo Akristu anakwanisa tani “kucita uxamwali” mukuphatisira mpfuma ineyi?
- ◇ Tingaphatisira mwakukhulupirika 'mpfuma yakuipa ya dziko ino,' mbani anafuna kudzatitambira “ku mbuto za kwenda na kwenda”?

KUCINJA KWA MAKHALIRO A MAMUNA WA MPFUMA NA LAZARO

LUKA 16:14-31

Yezu apereka uphungu wadidi kuna anyakupfundzace toera kuphatisira mwadidi mpfuma zawo. Mu ndzidzi ukhapereka Yezu uphungu unoyu, akhalipombo Afarisi akuti akhafunika kubvesera mwadidi uphungu unoyu. Thangwi yanji? Thangwi “akhafuna kakamwe kobiri.” Pidabva iwo pikhalonga Yezu, iwo ‘atoma kunsingirira.’—Luka 15:2; 16:13, 14.

Mbwenye Yezu nee agopa pyenepi. Iye aapanga: “Imwe musacita pinthu toera anthu akuone ni ninga ndimwe akulungama, mbwenye Mulungu asadziwa piri m’mitima yanu. Thangwi pinthu pinanyerezera anthu kuti ndi pyakufunika, ndi pyakunyanyasa pamaso pa Mulungu.”—Luka 16:15.

Kutomera kale Afarisi akhaoniwa ninga anthu ‘akufunika kakamwe,’ mbwenye mukupita kwa ndzidzi pinthu pyacinja. Anthu akhaoniwa kuti ndi akufunika kakamwe thangwi ya mpfuma, atsogoleri a ndale na atsogoleri auphemberi mbadatcithiswa. Anthu akucepeseka akuti asadzindikira kuti asafuna kudziwa Mulungu mbadakwizwa. Pidalonga Yezu pisapangiza kuti pana kucinja kukulu kakamwe.

Iye alonga: “Mwambo na mafala a Aprofeta pyalongwa mpaka mu ntsiku za Juwau. Buluka penepo kuenda kutsogolo, Umambo wa Mulungu usamwazwa ninga mphangwa zadidi, pontho anthu a mitundu yonsene asawangisira mwaphinga toera kupitamo. Mwandimomwene, ninga kudzulu na dziko yapantsi nkhaba kufudzika, tenepambo nee letra ibodzi ya mwambo inafudzika mbidzati kukwanirika.” (Luka 3:18; 16:16, 17) Kodi mafala a Yezu asapangiza tani kucinja kwenuku?

Atsogoleri Aciyuda akhalonga mwakudzikuza kuti asabvera mwambo wa Mose. Kumbukani kuti pidawangisa Yezu mamuna wakuti akhali boliboli mu Yerusalemu, Afarisi alonga mwakudzikuza: “Ife ndife anyakupfundza a Mose. Ife tisadziwa kuti Mulungu alonga na Mose.” (Juwau 9:13, 28, 29) Cibo-

dzi mwa cifuniro ca Mwambo wa Mose cikhali kutsogolera anthu akucepeseka kuna Mesiya, Yezu. Na thangwi ineyi, Juwau M’batizi acemera Yezu ninga Bira ya Mulungu. (Juwau 1:29-34) Kutomera mu ndzidzi udatoma Juwau utumiki wace, Ayuda akucepeseka, makamaka akutcerenga, asabva pya “Umambo wa Mulungu.” Pana “mphangwa zadidi” kuna anthu onsene anafuna kukhala mu Umambo wa Mulungu na kutambira nkhombo za Umambo unoyu.

Mwambo wa Mose wakwanirisa basa yawo. Iwo waphedza anthu toera kudziwa Mesiya. Natenepa, anthu nee akhafunika kukakamizika kuubvera. Mwacitsandzo, Mwambo ukhatawirisa kumwalana na mathangwi mazinji, mbwenye Yezu alonga: “Munthu onsene anakhonda nkazace mbasemba unango, akucita upombo, pontho munthu onsene anasemba nkazi adakhondwa na mamunace akucita upombo.” (Luka 16:18) Mafala anewa acitisa Afarisi kuipirwa kakamwe thangwi iwo akhafuna kukhazikisa miyambo yawo mu pinthu pyonsene.

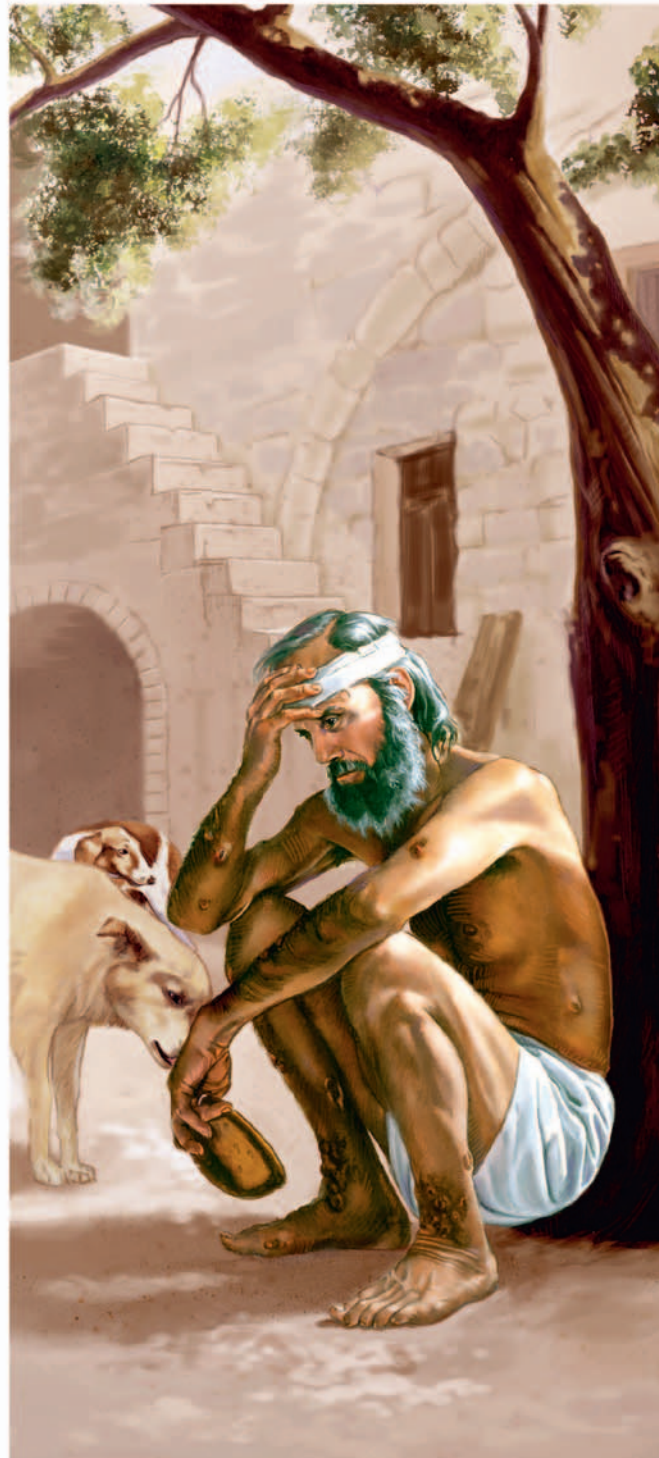
Buluka penepo, Yezu alonga nsangani waku-ti ukhapangiza kucinja kwa makhaliro. Iye alonga pya amuna awiri na kucinja kukulu kudacitika mu umaso wawo. Mu ndzidzi unadinga imwe nsanganu unoyu, kumbukani kuti anthu anango mwa anyakubvesera ndi Afarisi akuti akhafuna kakamwe kobiri, pontho akhaoniwa ninga akufunika kakamwe.

Yezu alonga: “Akhaliyo mamuna m’bodzi wakupfuma wakuti akhabvala nguwo zakufwira zadidi za ntengo ukulu kakamwe. Iye akhatsandzaya mbadya mwadidi ntsiku zonsene. Kazinji kene pansuwo pace anthu akhaikhapo mamuna wakutcerenga anacemerwa Lazaro, wakuti akhali na pironda m’manungo mwace monsene. Iye akhasirira manyedzwa akhagwa pa meza ya mamuna wakupfuma. Penepo anambwa akhabwera mbanyangu-ta pironda pyace.”—Luka 16:19-21.

Afarisi akhafuna kakamwe kobiri, na thangwi ineyi pikhalonga Yezu pya “mamuna wakupfuma” akhalonga iwo. Atsogoleri auphemberi Aciyuda akhafuna kakamwe kubvala nguwo zakudhula na zakutundusa. Kusiyo kukhala akupfuma, iwo akhatsandzaya thangwi yakukhala pa mbuto yapadzulu na pinthu pikhapaswa iwo thangwi ya basa yawo. Natenepa, nsangani wa mamuna adabvala nguwo zakufwira usapangiza mwadidi kuti Afarisi akhafuna kakamwe kusirirwa, nguwo zawo zakucena kakamwe zisapangiza kuti akhafuna kuoneka ninga anthu akulungama.—Danye 5:7.

Kodi atsogoleri anewa akupfuma na akudzikuza akhaona tani anthu akutcerenga na akucepeseka? Iwo akhaapwaza mbaacemera ‘am ha ‘a’rets, peno anthu a pa dziko akuti nee asadziwa Mwambo, pontho nee athema kupfundziswa. (Juwau 7:49)

-
- ♦ Atsogoleri auphemberi Waciyuda na anthu akucepeseka asiyana tani?
 - ♦ Mwakubverana na mafala a Yezu, ndi kucinja kupi kudacitika pakutoma kwa utumiki wa Juwau?
 - ♦ Mu nsangani wa Yezu, mbani mamuna wakupfuma na Lazaro?

Pyenepi pisapangiza makhaliro a “nyakuphemba-phemba anacemerwa Lazaro” wakuti akhabva njala kakamwe mpaka ‘kusirira manyedzwa akhagwa pa meza ya mamuna wakupfuma.’ Natenepe, nginga Lazaro wakuti akhali na pironda m’manungo mwace, anthu akucepeseka asapwazwa ninga akukhonda thema kwa Mulungu.

Pinthu pyenepi pyakutsukwalisa pikhacitika kakamwe nduli, mbwenye Yezu akhadziwa kuti ndzidzi ukhadafika toera kucinja makhaliro a anthu analandaniswa na mamuna wakupfuma na anyakutcerenga analandaniswa na Lazaro.

KUCINJA KWA MAKHALIRO A MAMUNA WAKUPFUMA NA LAZARO

Yezu alonga pya kucinja kukulu kwa makhaliro, mukulonga: ‘Mukupita kwa ndzidzi, nyakuphemba-phemba afa mbakwatwa na aanju mbaendeswa kuna Abrahamu. Pontho, mamuna wakupfuma afambo mbaikhwa mu nthumbi. Pikhona iye nyatwa mu Nthumbi, afungula maso ace mbaona Abrahamu akhali kutali, pontho Lazaro akhali pakhundu pace.’—Luka 16:22, 23.

Anthu akuti akhabva pikhalonga Yezu akhadziwa kuti Abrahamu akhadafa kale, pontho akhadai-khwa mu Nthumbi. Malemba asapangiza pakweca kuti munthu angafa mbaikhwa mu Nthumbi peno Sheole, nee asaona nee kulonga, ninga Abrahamu. (Koelete 9:5, 10) Kodi atsogoleri anewa akhanyerezera kuti Yezu akhafuna kulonganji mu nsa-

ngani wace? Mwakubverana na nsangani wa Yezu, ninji pikhafuna kucitikira anthu akucepeseka na atsogoleri auphemberi akuti akhafuna kakamwe kobiri?

Yezu akhalonga pya kucinja kwa makhaliro pidalonga iye kuti ‘Mwambo na mafala a Aprofeta pyalongwa mpaka mu ntsiku za Juwau M’batizi. Buluka penepo kuenda kutsogolo, Umambo wa Mulungu usamwazwa ninga mphangwa zadidi.’ Natenepe, basa yakumwaza mphangwa idacita

Juwau na Yezu Kristu, ndiyo idacitisa Lazaro na mamuna wakupfuma kukhala ninga afa m’mabasa awo akale peno umaso wawo wakale mbakhala pontho na umaso upswa pamaso pa Mulungu.

Makamaka, anthu akucepeseka peno akutcerenga nee akhaphundziswa toera adziwe Mulungu. Mbwenye cincino akutsandzaya na kupfundza mphangwa za Umambo zidamwazwa pakutoma na Juwau M’batizi, pontho zidamwazwa na Yezu. Kale, iwo akhali ninga anthu akuti akhadya “manyedzwa akhagwa pa meza” ya pipfundziso pya atsogoleri auphemberi. Mbwenye cincino iwo akupaswa cakudya cadidi kakamwe ca undimomwene wa Bhibhlya, makamaka pinthu pyakutsandzayisa pikhaphundzisa Yezu. Yahova Mulungu akhona anthu anewa ninga ali pa mbuto yakufunika kakamwe kwa iye.

Iwo akhali akusiyana kakamwe na atsogoleri auphemberi, akuti akhali akupfuma na akudzikuza,

pontho nee akhatawira mphangwa za Umambo zikhambwaza Juwau na Yezu mu pisa pyakusiyana-siyana. (Mateu 3:1, 2; 4:17) Natenepa, mphangwa zenezi zikhaacitiksa kuipirwa kakamwe na kutsukwala thangwi zikhalonga pya kutonga kwa Mulungu kwakuti kukhalandaniswa na moto. (Mateu 3: 7-12) Atsogoleri auphemberi mbadatsandzaya kakamwe khala Yezu na anyakupfundzace mbadasiya kumwaza mphangwa za Mulungu. Iwo akhali ninga mamuna ule wakupfuma adalongwa pa nsangani, wakuti akhakuwa: “Baba Abrahamu, ndibvereni-mbo ntsisi, tumani Lazaro aende kabvike ntsonga ya cala cace m’madzi toera atontholese lirimi yanga, thangwi ndiri kuthabuka na moto uyu wakupisa.”—Luka 16:24.

Mbwenye pyenepi nee pyacitikadi. Atsogoleri auphemberi azinji nee acinja. Iwo akhakhonda ‘kubvera mabukhu adalemba Mose na Aprofeta,’ akuti mbadaaphedza toera kutawira kuti Yezu akhali Mesiya wa Mulungu, pontho Mambo. (Luka 16: 29, 31; Agalata 3:24) Iwo nee acepeseka, pontho nee atowezera anthu akutcerenga akuti abvera Yezu mbakhala akutawirika kuna Mulungu. Anyakupfundza a Yezu nee asiya kumwaza mphangwa peno kupwaza undimomwene ukhaphundzisa iwo toera kukomeresha Atsogoleri auphemberi. Mu nsangani wace, Yezu apangiza pakweca undimomwene unoyu mukuphatisira mafala a “Baba Abrahamu” kuna mamuna wakupfuma.

“Baba Abrahamu” alonga: “Mwanawe, kumbuka kuti pikhali iwe maso ukhali na pinthu pyadidi, mbwenye Lazaro akhathabuka kakamwe. Cincino iye ali kubalangazwa kuno, mbwenye iwe ukuthabuka. Kusiyapo pyenepi, pakati apa pana djenje yakuzika kakamwe, natenepa anthu ali kuno nkhabe kwanisa kubwera kweneke, anthu ali kweneke nee anakwanisambo kubwera kuno.”—Luka 16: 25, 26.

Kucinja kweneke kusapangiza kuti ndi kwakulungama! Pyenepi pisapangiza kuti Atsogoleri auphemberi akudzikuza apitirwa mbuto na anthu akucepeseke akuti atawira mphangwa za Yezu, pontho awangiswa na kubalangazwa mwauzimu. (Mateu 11:28-30) Kucinja kweneke mbukudaoneka kakamwe mu ndzidzi wakuti cibverano ca Mwambo mbicidapitirwa mbuto na cibverano cipswa. (Yeremiya 31:31-33; Akolose 2:14; Ahebere 8:7-13) Kudzodzwa kwa anthu na nzimu wakucena wa Mulungu pa Pentekoste ya 33 N.W., mbukudapangiza pakweca kuti anyakupfundza a Yezu akhali akutawirika kwa Mulungu mwakusiyana na Afarisi na atsogoleri authambi.

- ◇ Yezu apangiza tani kucinja kwa makhaliro?
- ◇ Atsogoleri auphemberi acitanji pidabva iwo mphangwa zikhambwaza Juwau na Yezu? Mphapo Yezu alandanisa tani pyenepi?
- ◇ Ninji pikhafuna atsogoleri auphemberi toera picitike, mphapo thangwi yanji pyenepi nee pyacitika?
- ◇ Kusiyana pakati pa atsogoleri auphemberi na anyakupfundza a Yezu mbukudaoneka kakamwe ndzidzi upi?

YEZU APFUNDZISA KU PEREYA PIKHAENDA IYE KU YUDEYA

LUKA 17:1-10 JUWAU 11:1-16

Yezu ‘awambuka Nkulo wa Yordani’ mbaenda ku cisa cinacemerwa Pereya, pontho iye akhala kweneko ndzidzi wakupepa. (Juwau 10:40) Buluka penepo, iye akuenda kunterero kukhali nzinda wa Yerusalemu.

Yezu nee ali ekha. Iye aenda na anyakupfundzace na “mwinji ukulu,” wa anthu, kuphatanizambo anyakulipisa misonkho na anyakudawa. (Luka 14:25; 15:1) Afarisi na apfundzisi a mwambo akuti akhairirwa na pikhalonga Yezu na pikhacita iye, akhalipombo penepo. Iwo akhali na pizinji toera kunyerezera pakumala kubvesera pidalonga Yezu pa nsangani wa bira yakutayika, mwana wakutayika, mamuna wa mpfuma na Lazaro.—Luka 15:2; 16:14.

Panango thangwi yakutcingwa na kusingirirwa na anyamalwa awo, Yezu aikha manyerezere ace kuna anyakupfundzace. Iye alonga ntsonga zingasi zakuti akhadaapfundzisa kale ku Galileya.

Mwacitsandzo, Yezu alonga: ‘Ndzidzi onsene kunadzaoneka pinthu pinacitisa munthu kugwa m’madawo. Mbwenye dzedze kuna ule anacitisa munthu kugwa m’madawo. Citani mphole-mphole. M’bale wako angakudawira, nsandike; iye angatcunyuka, mulekerere. Maseze iye akudawire kanomwe pa ntsiku, angabwera kanomwe kuna iwe mbalanga kuti: ‘Ndatcunyuka,’ iwe usafunika kumulekerera.’ (Luka 17:1-4) Mafala akumalisa panango akumbusa Pedhru pya mbvundzo ukhadacita iye thangwi ya kulekerera kanomwe.—Mateu 18:21.

Kodi anyakupfundza anakwanisa kucita pinthu mwakubverana na pidalonga Yezu? Pidalonga iwo kuna Yezu kuti, “Thimizirani cikhulupiro cathu,” iye aapanga: “Mbamudakhala na cikhulupiro ninga mbeu ya mostardha, imwe mbamudapanga muti uyu kuti: ‘Dulika pano mbuenda katcekeka m’bara!’ Iwo mbudakubverani.” (Luka 17:5, 6) Inde, maseze munthu akhale na cikhulupiro cakupepa anakwanisa kucita pinthu pikulu.

Yezu apitiriza kupfundzisa kufunika kwa kucepe-seka na maonero akulinganira thangwi ya ife ene,

mbapanga apostolo ace: “Mbani mwa imwe wakuti nyabasa wace angafika buluka kubasa yakulima peno yakudyesa mabira, anampanga kuti: ‘Cimbiza, bwera kuno udye pa meza?’ M’mbuto mwace, iye anampanga: ‘Cinja nguwo zako, khunganya cakudya canga mbunditumikira mpaka ndingamala kudya na kumwa, buluka penepo unakwanisambo kudya na kumwa.’ Musanyerezere kuti iye anapereka takhuta kuna nyabasace thangwi acita pidampanga iye? Nkhabe. Munjira ibodzi ene, mungamala kucita pinthu pyonsene pidaphembwa imwe, longani kuti: ‘Ndife anyabasa akukhonda thema. Pinthu pidacita ife ndipyo pikhafunika ife kucita.’”—Luka 17:7-10.

Atumiki onsene a Yahova asafunika kubvesesa kufunika kwa kuikha pinafuna Mulungu pa mbuto yakutoma. Kusiwapo pyenepi, tonsene tisafunika kudzikira kuti ndi mwai kulambira Mulungu mbaticita khundu ya banja yace.

Pakupita ndzidzi wakupepa, afika nyakupereka mphangwa wakutumwa na Mariya na Marta. Iwo ndi abale a Lazaro, pontho iwo asakhala ku Bhetanya wa ku Yudeya. Mamuna unoyu alonga: “Mbuya, xamwali wanu wapantima anafuna imwe, akuduwala.”—Juwau 11:1-3.

Maseze akhadziwa kuti xamwali wace, Lazaro, akhaduwala kakamwe, Yezu nee adzudzumika na pyenepi. M’mbuto mwace, iye alonga: “Cifuniro ca utenda unoyu si kufa tayu, mbwenye ndi toera kupasa mbiri Mulungu, toerambo Mwana wa Mulungu apaswe mbiri kubulukira mu utenda unoyu.” Iye apitiriza kukhali iye mu ntsiku ziwiri, buluka penepo apanga anyakupfundzace: “Tendeni pontho ku Yudeya.” Iwo adzudzumika mbalanga: “Mpfundzisi, ntsiku zingasi nduli Ayuda akhafuna kukuponyerani miyala, mphapo musafuna kuenda pontho kweneko?”—Juwau 11:4, 7, 8.

Yezu atawira: “Kodi masikati nee ali na midzidzi 12? Munthu angafamba namasikati nkhaba cinan’gwegwedusa, thangwi iye asaona ceza ca dzikoino. Mbwenye munthu angafamba namasiku, asa-

gwegweduka, thangwi mwa iye nkhabemo ceza.” (Juwau 11:9, 10) Panango Yezu akhafuna kulonga kuti ndzidzi ukhafuna Mulungu toera iye amwaze mphangwa ukhadzati kumala. Mpaka ndzidzi unoyu, Yezu akhafunika kubandza mwadidi ndzidzi wakucepa udasala.

Yezu athimiza: “Xamwali wathu Lazaro akugona, mbwenye ine ndiri kuenda kweneko kamulamusa.” Anyakupfundza panango akhanyerezera kuti Laza-

ro akhagona, ndi thangwi yace iwo alonga: “Mbuya, khala iye akugona, anawanga.” Yezu aapanga pakweca: “Lazaro afa . . . Mbwenye tendeni kuna iye.” —Juwau 11:11-15.

Tomasi akhadziwa kuti Yezu mbadaphiwa ku Yudeya, nateneba toera kupangiza kuti akhafuna kumphedza, iye apanga anyakupfundza andzace: “Tendenimbo toera tife pabodzi na Yezu.”—Juwau 11:16.

- ◇ Kodi Yezu amwaza kupi mphangwa?
- ◇ Ndi ntsonga zipi zidabwerezera Yezu zakuti akhadazipfundzisa kale? Ninji pidacitisa Yezu kulonga pya kufunika kwa kucepeseka?
- ◇ Ndi mphangwa zipi zidatambira Yezu, pontho thangwi yanji Tomasi apanga andzace toera kufa pabodzi na Yezu?

YEZU NDI ‘KULAMUKA NA UMASO’

JUWAU 11:17-37

Pidabuluka Yezu ku Pereya, iye afika ku Bhetanya, ku-mabulukiro a dzuwa a Yerusalemu nsindzo wa makilometru matatu. Nakuti Lazaro akhadamala kwene kufa, Mariya na Marta akuti ndi abale a Lazaro akhali akutsukwala kakamwe. Anthu azinji abwera toera kuabalangaza.

Buluka penepo, munthu unango apanga Marta kuti Yezu akufika, natenepa Marta athamanga toera kaonana na Yezu. Mudagumanikana iwo, Marta apanga Yezu pikhanyerezera iye na m’bale wace Mariya mu ntsiku zi-

nai, iye alonga: “Mbuya, mbamudakhala pano m’bale wanga mbadafa tayu.” Pyenepi nee pikhapangiza kuti iye nee akhali na cidikhiro. Marta alonga: “Mbwenye ngakhale cincino, ine ndisadziwa kuti cinthu consene cinaphemba imwe kuna Mulungu, Mulungu anakupasani.” (Juwau 11:21, 22) Marta akhadziwa kuti Yezu akhali na mphambvu zakulamusa Lazaro muli akufa.

Yezu atawira: “M’bale wako anadzalamuka.” Natene-pa, Marta akhanyerezera kuti Yezu akulonga pya kulumuswa muli akufa kwa ntsogolo pa dziko ya pantsi, kwakuti Abhrahamu na anango akhadikhirambo. Marta alonga pikhahulupira iye mukulonga: “Ine ndisadziwa kuti iye anadzalamuka pakulamuswa kwa anyakufa pa ntsiku yakumalisa.”—Juwau 11:23, 24.

Kodi Yezu mbadakwanisa kuabalangaza mwakucimbiza pa nyatwa ineyi? Iye akumbusa Marta kuti Mulungu akhadampasa mphambvu toera kukunda kufa, iye alonga: “Ine ndine kulamuka muli akufa na umaso. Munthu onsene anandikhulupira, maseze afe, anadzakhala pontho na umaso; pontho munthu onsene ali maso angandikhulupira, iye cipo anadzafa.”—Juwau 11:25, 26.

Yezu nee akhafuna kulonga kuti anyakupfundzace akuti akhali maso mu ndzidzi unoyu cipo anafa. Mwakubverana na pidalonga iye kuna apostolo ace, iye mbadafambo. (Mateu 16:21; 17:22, 23) Yezu alonga kuti anthu angan’khumupira anadzakhala na umaso wa kwenda na kwenda. Kwa anthu azinji, umaso unoyu mbadawina kubulukira mu kulamuswa muli akufa. Natene-pa, anthu anango akukhumupirika akuti ali maso mu ntsiku zino zakumalisa panango cipo anafa. Mwakukhonda tsalakana pikhafuna kuacitikira, onsene anan’khumupira anakhala na cinyindiro cakuti angafa anadzalamuswa.

Pidalonga Yezu kuti, “Ine ndine kulamuka muli akufa na umaso,” kodi pyaphedza Lazaro? Yezu abvundza Marta: “Usakhulupira pyenepi?” Iye atawira: “Inde, Mbuya, ine ndisakhulupira kuti imwe ndimwe Kristu, Mwana wa Mulungu, ule akhadikhirwa kuti mbadabwera pa dziko.” Marta akhahulupira kuti Yezu mbadacita pinthu pa ntsiku ineyi, natenepa iye athamanga mbanda kapanga m’bale wace pakhundu kuti: “Mpfundzisi ali pano, iye asakucamera.” (Juwau 11:25-28) Pa ndzidzi unoyu, Mariya abuluka panyumba, mbatowererwa na anthu azinji thangwi akhanyerezera kuti iye akhaenda ku nthumbi kudaikhwaza Lazaro.

Mwakusiyana na pikhanyerezera anthu, Mariya aenda kuna Yezu. Pidafika iye agodama pa miyendo yace mbapangiza mabvero mabodzi ene na a m’bale wace mbalonga: “Mbuya, mbamudakhala pano, m’bale wanga mbadafa tayu.” Pidaona Yezu Marta na anango mbakalira, iye atsukwala kakamwe mbalirambo. Anthu adaona Yezu mbakalira adzumatirwa. Mbwenye anango akhabvundza: “Khala munthu uyu akwanisa kufungula maso a boliboli, nee mbadakwanisambo kucita cinthu toera Lazaro akhonde kufa?”—Juwau 11:32, 37.

- ◇ Ninji pikhacitika pidafika Yezu ku Bhetanya?
- ◇ Thangwi yanji Marta akhakhulupira pya kulamuswa muli akufa?
- ◇ Yezu apangiza tani kuti anakwanisa kulamusa Lazaro muli akufa?

LAZARO ALAMUSWA MULI AKUFA

JUWAU 11:38-54

Pidamala Yezu kuonana na Marta na Mariya cifupi na Bhetanya, iwo aenda ku nthumbi idaikhwa Lazaro. Nthumbi ineyi ikhali mphako yakuti ikhadafungwa na mwala ukulu. Yezu alonga: “Bulusani mwala.” Marta akhadzudzumika kakamwe, thangwi nee akhadziwa pikhafuna kucita Yezu. Marta alonga: “Mbuya, mpaka pano panango manungo ace akununkha, thangwi papita ntsiku zi-

nai mbadamala kufa.” Yezu ampanga: “Kodi ine nee ndakupanga kuti ungakhulupira mbudaona mbiri ya Mulungu?”—Juwau 11:39, 40.

Natenepa mwala wabuluswa. Buluka penepo, Yezu ayang’ana kudzulu mbaphemba: “Baba, ine ndisapereka takhuta kuna imwe thangwi mwandibvesera. Mwandimomwene, ine ndisapidziwa kuti ndzidzi onsene imwe musandibvesera; mbwenye

ndalonga pyenepi thangwi ya mwinji wa anthu udalimira pano, toera iwo akhulupire kuti ndimwe adandituma.” Phembero idacita Yezu mwakugaluza yapangiza kuna anthu kuti iye mbadaphatisira mphambvu ya Mulungu. Buluka penepo, Yezu akhuwa: “Lazaro, buluka panja!” Lazaro abuluka na manja, miyendo na nkhope yakupyangirirwa na nguwo. Yezu alonga: “Nsudzuleni, munsiyae nde pyace.”—Juwau 11:41-44.

Ayuda azinji adaenda kabalangaza Marta na Mariya aona cirengo ceneci mbakhulupira Yezu. Mbwenye anango abuluka mbaenda kapanga Afarisi pinthu pidacita Yezu. Afarisi na akulu a anyantsembe agumanyikana mu thando ikulu yakutongera miseru ya Ayuda ikhacemerwa Sinedhriyu. Nkulu wa anyantsembe, Kayifa akhalimbo mu nsoka unoyu. Anango mwa iwo adungunya: “Tinacitanji, thangwi munthu uyu akucita pirengo pizinji? Ife tingansiya mbapitiriza tenepa, anthu onsene anan’khulupira. Buluka penepo Aroma anabwera mbatikwatira templo yathu na mbumba yathu.” (Juwau 11:47, 48) Maseze iwo abva umboni wa anthu adaona “pirengo pizinji” pidacita Yezu, mbwenye iwo nee akomerwa na pinthu pidacita Mulungu kubulukira kwa iye. Iwo akhadzudzumika kakamwe na cidzo cawo na utongi wawo.

Asadhuki pidabva iwo kuti Lazaro alamuswa aipirwa kakamwe thangwi nee akakhulupira kulamuswa kwa anthu muli akufa. Kayifa, wakuti akhali m’bodzi wa Asadhuki, alonga: “Imwe nkhabe cinthu cinadziwa imwe, imwe nee musadziwa kuti

mphyadidi kwa imwe kuti munthu m’bodzi afere anthu m’mbuto mwa kufudzwa mbumba yonse.”—Juwau 11:49, 50; Mabasa 5:17; 23:8.

Kayifa nee alonga pyenepi na ‘kufuna kwace.’ Mulungu ndiye adancitisa kulonga pyenepi thangwi iye akhali nyantsembe wankulu. Kayifa akhafuna kulonga kuti Yezu akhafunika kufa toera kucalira kupasa manyadzo utongi na mphambvu ya atsogoleri auphemberi Aciyuda. Profesiya ya Kayifa isapangiza kuti kufa kwa Yezu kunadzakhala ciomboli toera kuphindulisa Ayuda na ‘ana onsene a Mulungu adabalalika.’—Juwau 11:51, 52.

Anthu onsene mu Thando Ikulu Yakutongera Miseru abvera maonero a Kayifa toera kupha Yezu. Kodi Nikodhemu wakuti ndi m’bodzi wa thando ineyi, pontho akhadziwa mwadidi Yezu apanga Yezu maonero a Kayifa? Mwakukhonda tsalakana khala iye ampanga peno nkhabe, mbwenye Yezu abuluka mwakucimbiza mu cisa ca Yerusalemu toera akhonde kuphiwa mbudzati kufika ndzidzi udakhazikisa Mulungu.

- ◇ Kodi anthu adaona kulamuswa muli akufa kwa Lazaro acitanji?
- ◇ Ninji pikhapangiza kuti anthu a pa Thando Ikulu Yakutongera Miseru akhali akuipa?
- ◇ Maseze Kayifa akhali na cifuno cakuipa, kodi Mulungu amphatisira tani toera kulonga profesiya?

ANYAMATANYA 10 AWANGISWA, MBWENYE ADAPEREKA TAKHUTA NDI M'BODZI BASI

LUKA 17:11-19

Toera kucimwanisa masasanyiro akuphiwa kwace na Thando Ikulu Yakutongera Miseru, Yezu aenda ku nzinda wa Efrayimu, khundu ya kumabulukiro a dzuwa a Yerusalemu. Iye akhala kweneke na anyakupfundzace toera akhonde kuoneka na anyamalwa ace. (Juwau 11:54) Nakuti ndzidzi wa Paskwa ya 33 N.W. ukhali dhuzi, Yezu acita pontho ulendo. Iye apita na ku Samariya, mbapita na kumadokero a dzuwa mpaka ku Galileya. Unoyu ukhali ulendo wace wakumalisa kuenda ku Galileya mbadzati kufa.

Pidatoma Yezu ulendo wace, agumanikana na anyamatanya khumi mu ndzidzi ukhabuluka iye mu nzinda ubodzi mbapita unango. Midzidzi inango, utenda unoyu unakwanisa kucitisa munthu kuluza makhundu anango a manungo ace mwapang'ono-pang'ono, ninga makutu, pyala pya m'manja na pya m'miyendo. (Numero 12:10-12) Mwambo wa Mulungu ukhalonga kuti nyamatanya akhafunika kukhala kutali na anango, pontho angaona munthu mbanfendedzera, akhafunika kukhuwa: "Ndine wakukhonda cena! Ndine wakukhonda cena."—Levitiko 13:45, 46.

Mwakubverana na Mwambo, anyamatanya khumi apitiriza kukhala kutali na Yezu. Mbwenye iwo akhuwa mwakugaluza: 'Yezu, Mpfungizi, tibverenimbo ntsisi!' Pidaona iye anyamatanya, Yezu aapanga: "Ndokoni kapangizike kuna anyantsembe." (Luka 17:13, 14) Mukuapanga mafala anewa, Yezu apangiza kuti akhalemdza Mwambo wa Mulungu, wakuti ukhalonga kuti anyantsembe ndiwo akhafunika kupanga nyamatanya kuti awangiswa. Buluka penepo, iwo mba-

dakhala pontho na anthu anango.—Levitiko 13:9-17.

Anyamatanya khumi akhali na cinyindiro cakuti Yezu akhali na mphambvu yakucita pirengo. Iwo aenda kuna anyantsembe, maseze akhadadzati kuwangiswa. Pikhali iwo n'njira, iwo awangiswa thangwi yakukhulupira kwawo Yezu!

Mwa anyamatanya khumi adawangiswa, apfemba apitiriza na ulendo wawo kuenda kuna anyantsembe. Mbwenye m'bodzi wakuti akhali Nsamariya abwerera toera kusaka Yezu. Thangwi yanji acita pyenepi? Iye akhafuna kupereka takhuta thangwi yakuwangiswa. Iye 'asimba Mulungu mwakugaluza' thangwi adzindikira kuti ndi Mulungu adamuwangisa mukuphatisira Yezu. (Luka 17:15) Pidagumana iye Yezu, mamuna unoyu agodama mbapereka takhuta.

Yezu apanga anthu akhali n'khundu mwace: "Onsene adawangiswa ndi anthu khumi. Mphapo apfemba ali kupi? Nkhabebeve unango adabwerera toera kusimba Mulungu, kusiyo munthu uyu wa dzindza inango?" Buluka penepo, Yezu apanga Nsamariya: "Lamuka, ndoko pyako; cikhulupiro cako cakuwangisa."—Luka 17:17-19.

Mukuwangisa anyamatanya khumi, Yezu apangiza kuti ali na ciphedzo ca Yahova Mulungu. Mwa amuna anewa khumi adawangiswa, ndi m'bodzi basi akhadikhira kutambira umaso wa kwenda na kwenda. Ife nee tikukhala mu ndzidzi wakuti Mulungu asaphatisira Yezu toera kucita pirengo. Mbwenye tingakhulupira Yezu, tinagumana umaso wa kwenda na kwenda. Kodi tisapereka takhuta ninga pidacita Nsamariya?

-
- ◇ Kodi Yezu aenda kupi toera kucimwanisa masasanyiro akuphiwa kwace?
 - ◇ Thangwi yanji anyamatanya khumi akhali kutali na anthu anango, pontho thangwi yanji Yezu aapanga toera aende kuna anyantsembe?
 - ◇ Tisapfundzani mwakubverana na pidacita Nsamariya adawangiswa?

MWANA WA MUNTHU ANADZAONEKERA

LUKA 17:20-37

Yezu aciri ku Samariya peno ku Galileya, Afarisi ambvundza kuti Umambo unabwera lini. Iwo acita mbvundzo unoyu, thangwi akhadikhira kuona pinthu pyakupambulika na kutsandzaya kakamwe na pinthu pya Umambo unoyu. Mbwenye Yezu alonga: “Umambo wa Mulungu nee unabwera munjira yakuti unadzindikirwa na anthu onsene. Pontho anthu nee anadzalonga kuti: ‘Onani, iwo uli pano!’ peno, ‘Uli kule!’ Thangwi Umambo wa Mulungu uli pakati panu.” —Luka 17:20, 21.

Anango akhanyerezera kuti Yezu akhalonga kuti Umambo usakhala m’mitima ya atumiki a Mulungu. Mbwenye nee ndi pyenepi thangwi Umambo nee ukhali muntima mwa Afarisi akhalonga na Yezu. Mbwenye Umambo unoyu ukhali *pakati pawo* thangwi Yezu adasankhulwa toera kukhala Mambo wa Umambo wa Mulungu akhali pakati pawo.—Mateu 21:5.

Panango pidamala kuenda Afarisi, Yezu apanga anyakupfundzace mphangwa zinango zinalonga thangwi yakubwera kwa Umambo. Yezu alonga pinthu pikhafuna kucitika pakutoma kwace kutonga ninga Mambo. Iye aacenjeza: “Zinadzafika ntsiku zakuti munadzafuna kuona ndzidzi wakuti Mwana wa munthu mbadakhala na imwe, mbwenye nee munadzauona.” (Luka 17:22) Yezu akhafuna kupangiza kuti Mwana wa munthu mbadatoma kutonga mu Umambo ntsogolo. Mbudzati fika ndzidzi unoyu, anyakupfundza anango anadzasaka Umambo unoyu mwaphinga, mbwenye iwo anadzapitiriza kudikhira mpaka ndzidzi udakhazikisa Mulungu wakubwera kwa Mwana wa munthu.

Yezu apitiriza kulonga: “Anthu anadzakupangani kuti: ‘Onani, iye ali kule!’ peno ‘Iye ali pano!’ Lekani kuenda, nee kuationa. Thangwi ninga njazi isacetuma kukhundu ibodzi yakudzulu mpaka kukhundu inango, tenepo pinadzacitikambo pa ntsiku yakuonekera kwa Mwana wa munthu.” (Luka 17:23, 24) Kodi anyakupfundza a Yezu mbadatsidzikizwa tani toera akhonde kutowera amesiya authambi? Yezu alonga kuti kubwera kwa Mesiya wandimomwene kunadzakhala ninga kucetuma kwa njazi kwakuti kusaonekera nakutali. Pidzindikiro pinapangiza kuti Yezu ali kutonga pinadzaoneka mwadidi kuna anthu onsene anadikhira Umambo unoyu mwaphinga.

Buluka penepo, Yezu alandanisa pyakucitika pya kale toera kupangiza kuti makhaliro a anthu mbadakhala tani ntsogolo. Iye alonga: “Ninga pidacitika mu ntsiku za Nowa, pinadzacitikambo mu ntsiku za Mwana wa munthu . . . Sawasawa na pidacitika mu ntsiku za Loti: Anthu akhadya, akhamwa, akhagula pinthu, akhagulisa, akhabzwala mbeu mbamanga nyumba. Mbwenye pidabuluka Loti mu Sodhoma, wabvumba moto na safuli buluka kudzulu mbupha anthu onsene. Pinadzacitikambo sawasawa pa ntsiku yakuonekera kwa Mwana wa munthu.”—Luka 17:26-30.

Yezu nee akhalonga kuti anthu a mu ntsiku za Nowa na za Loti aphiwa thangwi ya pinthu pinasaka anthu ntsiku na ntsiku ninga pyakudya, pyakumwa, kugula, kugulisa, kubzwala na kumanga nyumba. Nowa na Loti na mabanja awo akhacitambo pinthu ninga pyenepi. Mbwenye anthu anango akhafuna kakamwe pinthu pyenepi mbakhonda kucita pi-

nafuna Mulungu, pontho akhaphwaza pidzindikiro pya mu ndzidzi wawo. Na thangwi ineyi, Yezu acenjeza anyakupfundzace toera acite pinafuna Mulungu mbakhala aplinga pakucita mabasa a Mulungu. Munjira ineyi, Yezu aphezda anyakupfundzace kudziwa pinthu pikhafunika iwo kucita toera kupulumuka Mulungu angafudza anthu akuipa.

Anyakupfundza nee akhafunika kudzudzumika na pinthu pya dziko, 'pinthu pidasala nduli.' Yezu alonga: "Pa ntsiku ineyi, munthu ali pa ntsoi wakuti pinthu pyace piri n'nyumba, mbaleke kutcita toera kukwata pinthu pyenepi. Munjira ibodzi ene, ule ali kumunda mbaleke kubwerera toera kukwata pinthu pidasiya iye nduli. Kumbukani pidacitika kuna nkazi wa Loti." (Luka 17:31, 32) Iye asanduka mbakhala culu ca munyu.

Mukupitiriza kulonga pinthu pinafuna kucitika Mwana wa munthu angatoma kutonga, Yezu panga anyakupfundzace: "Ine ndinakupangani kuti pa masiku anewa, anthu awiri anadzakhala pa talimba ibodzi ene, m'bodzi anadzakwatwa, mbwenye unango anadzasiyiwa." (Luka 17:34) Natenepe, anango anadzapuluma, mbwenye anango anadzaphiwa.

Anyakupfundza abvundza: "Mbuya, pyenepi pinadzacitika kupi?" Yezu atawira: "Panagumanika cinyama cakufa ndi penepo panafuna kugumanyikana pyapungu." (Luka 17:37) Inde, anango anadzakhala na maso akuona kutali ninga pyapungu. Anyakupfundza anewa anadzagumanyikana na Kristu wandimomwene wakuti ndi Mwana wa munthu. Pa ndzidzi unoyu, Yezu anadzapfundzisa anyakupfundzace undimomwene wakuti unaaphezda toera kugumana umaso thangwi yakun'khulupira kwawo.

-
- ◇ Ndi munjira ipi Umambo ukhali pakati pa Afarisi?
 - ◇ Ndi munjira ipi kubwera kwa Kristu kunadzakhala ninga kucetuma kwa njazi?
 - ◇ Thangwi yanji anyakupfundza a Yezu akhafunika kukhala aplinga pakubwera kwa Mwana munthu?
-

KUFUNIKA KWA PHEMBERO NA KUKHALA WAKUCEPESEKA

LUKA 18:1-14

Yezu akhadamala kulonga nsangani unapangiza kufunika kwakuwangisira pakucita phembero. (Luka 11:5-13) Cincino iye panango ali ku Samariya peno Galileya mbagomezera pontho kufunika kwa kupitiriza kucita phembero. Acita pyenepi mukulonga nsangani unango.

Iye alonga: “Mu nzinda unango mukhali nyakutonga miseru m’bodzi wakuti nee akhagopa Mulungu, pontho nee akhalemedza anthu. Mu nzinda unoyu mukhalimbo nzice m’bodzi wakuti akhaenda kazinji kene kuna

iyе, mbalonga: ‘Tongani mwaulungami nseru uli na ine na munthu adasumirana na ine.’ Pakutoma nyakutonga nee akhafuna, mbwenye mukupita kwa ndzidzi iye alonga ekhene: ‘Maseze nee ndisagopa Mulungu, pontho nee ndisalemedza munthu, mbwenye nakuti nzice uyu asapitiriza kundinentsa, ndinacita pyonsene toera iye acitirwe ulungami, natenepa nee anabwera pontho kudzandinyangula na phembo yace.’—Luka 18:2-5.

Yezu alonga mabvekero a nsangani unoyu: ‘Mwabva pidalonga nyakutonga miseru unoyu ngakhale kuti ndi wakukhonda kulungama? Maseze Mulungu asapangiza kupirira kwace kuna anthu ace adasankhulwa akuti asalira kuna iye masiku na masikati, kodi iye nee anacita pyonsene toera iwo acitirwe ulungami?’ (Luka 18: 6, 7) Kodi Yezu akhafuna kulonganji thangwi ya Baba wace?

Iye nee akhalonga kuti Yahova Mulungu ndi wakulandana na nyakutonga wakukhonda kulungama. Ntsonga yace ikhali yakuti: Khala nyakutonga wakukhonda kulungama asabvesera mbaphedza munthu anapitiriza kuphemba, Mulungu anacitambo tenepo. Yahova ndi wakulungama na wadidi, pontho anadzatawira atumiki ace angapitiriza kuphembera. Tinakwanisa kubvesesa pyenepi kubulukira m’mafala adalonga Yezu: ‘Ine ndinakupangani kuti [Mulungu] anaacitira ulungami mwakucimbiza kakamwe.’—Luka 18:8.

Kazinji kene, anthu akucepeseka na akutcerenga nkhabe kucitirwa ulungami, mbwenye anthu akupfuma na akubvekera asabvunulirwa. Mbwenye Mulungu nee asacita tenepo. Ungakwana ndzidzi wakutonga kwace, Mulungu anadzacita ulungami mukufudza anyakuipa, mbapasa atumiki ace umaso wakukhonda mala.

Mbani ali na cikhulupiro ninga nkazi unoyu wa nzice? Ndi anthu angasi anakhulupira kuti Mulungu ‘anaacitira ulungami mwakucimbiza kakamwe’? Pidamala Yezu kulonga nsangani unalonga pyakupitiriza kucita phembero, apanga anyakupfundzace kufunika kwa kukhala na cikhulupiro pakuphembera. Iye aabvundza: “Mwana wa munthu angafika, anadzagumana anthu akuti ali na cikhulupiro pa dziko ya pantsi?” (Luka 18:8) Iye alonga pyenepi toera kupangiza kuti Kristu angabwera panango anthu azinji nee anadzakhala na cikhulupiro.

Anthu anango akuti akhabvesera Yezu akhadzikuza okhene kuti ali na cikhulupiro. Iwo akhapangizika okhene kuti ndi akulungama kakamwe kupiringana anango. Yezu alonga nsangani kuna anthu anewa.

Iye alonga: “Amuna awiri aenda kacita phembero mu templo, m’bodzi akhali Nfarisi, unango akhali nyakulipisa misonkho. Nfarisi alimira mbatoma kuphembera mbalonga ekhene muntima mwace: ‘Mulungu wanga, ndisapereka takhuta kuna imwe thangwi ndasiyana na anthu anango onsene akuti ndi mambava, akukhonda kulungama, aupombo peno ninga nyakulipisa misonkho uyu. Ndisacita jeju kawiri pa sumana; ndisapereka cacikhumi ca pinthu pyonsene pinawina ine.’—Luka 18:10-12.

Afarisi asadziwika na makhaliro awo akupangizika pakweca kuti ndi akulungama. Iwo asacita pyenepi toera kutundusa anango. Kazinji kene, iwo akhacita jeju n’Ciposi na n’Cinai, ntsiku zakuti misika mikulu ikhadzala na anthu, toera aoniwe. Pontho iwo akhacita pyonsene toera kupereka khundu yacikhumi ya pinthu pyawo, ngakhale pimbeu ping’ono-ping’ono. (Luka 11:42) Miyezi mingasi nduli, iwo alonga mafala akupwaza kuna anthu akucepeseka: “Mwinji uyu wakuti nee usadziwa Mwambo [mwakubverana na maonero a Afarisi] ndi anthu adapaswa dzedze.”—Juwau 7:48.

Yezu apitiriza kulonga nsangani: “Mbwenye nyakulipisa misonkho alimira kutali, iye akhacimwana ku yang’ana kudzulu, mbwenye akhamenya paditi pace,

mbalanga: ‘Mulungu wanga, ndibverenimbo ntsisi ine nyakudawa.’” Inde, nyakulipisa misonkho acepeseka mbadzindikira madodo ace. Pakumalisa, Yezu alonga: ‘Ine ndinakupangani kuti pikhabuluka mamuna unoyu mu templo, akhali wakulungama kakamwe pamaso pa Mulungu kupiringana Nfarisi. Thangwi munthu onsene anadzikuza anadzacepeswa, mbwenye ule anacepeseka anadzakuzwa.’—Luka 18:13, 14.

Natenepa, Yezu apangiza pakweca kufunika kwakukhala wakucepeseka. Uphungu unoyu waphedza kakamwe anyakupfundzace, thangwi akula mu cisa cikakhala Afarisi akuti akhapangizika okhene kuti ndi akulungama, pontho akhakomerwa kakamwe na pidzo. Unoyu ndi uphungu wakufunika kakamwe kwa atowereri onsene a Yezu.

- ◇ Ndi ntsonga ipi idalonga Yezu mu nsangani wa nyakutonga wakukhonda kulungama adatawira phembo ya nkazi wanzice?
- ◇ Kodi Yezu angadzabwera anadzagamana anthu a cikhulupiro ca ntundu wanji?
- ◇ Ndi makhaliro api a Afarisi akuti atowereri a Yezu asafunika kuacalira?

YEZU APFUNDZISA PYA KUKHONDANA NA KUFUNA ANAPIANA

MATEU 19:1-15 MARKO 10:1-16 LUKA 18:15-17

Yezu na anyakupfundzace abuluka ku Galileya, awambuka Nkulo wa Yordani mbaenda kunterero. Pontho apita na ku Pereya. Pikhali iye ku Pereya pa-ulendo wakumalisa, Yezu apanga Afarisi kuti Mulungu asaona tani nkhani yakumalisa banja. (Luka 16:18) Nateneba iwo atomesa pontho nkhani ineyi toera kuyesera Yezu.

Mose alemba kuti mamuna anakwanisa kumalisa banja khala nkazace acita cinthu ‘cidakhonda kunkomera.’ (Deuteronomyo 24:1) Anthu akhali na maonero akusiyana-siyana thangwi ya kukhondana. Anango akhanyerezera kuti pyenepi pishaphataniza mathangwi mang’ono. Na thangwi ineyi, Afarisi abvundza: ‘Kodi mamuna asatawirisa kukhondana na nkazace na mathangwi onsene?’—Mateu 19:3.

M’mbuto mwakulonga maonero a anthu, Yezu alonga mwaluso maonero a Mulungu thangwi yakumanga banja, iye alonga: “Kodi imwe nee mwaleri kuti Ule adacita anthu, pakutoma aacita mamuna na nkazi? Iye alonga: ‘Na thangwi ineyi, mamuna anadzasiya baba wace na mace mbaphatana na nkazace, pontho uwiri wawo anadzakhala manungo mabodzi basi’. Munjira ineyi, iwo si awiribve tayu, mbwenye ndi manungo mabodzi basi. Nateneba, pidagumanya Mulungu, munthu mbaleke kupimwaza.” (Mateu 19:4-6) Mu ndzidzi udacita Mulungu masasanyiro a banja kuna Adhamu na Eva, iye nee akhafuna kuti banja yawo imale.

Afarisi nee atawira pidalonga Yezu, mbalonga: “Mphapo thangwi yanji Mose alonga kuti mamuna anakhonda nkazace asafunika ampase tsamba inapangiza kuti iye akhondana naye?” (Mateu 19:7) Yezu aapanga: “Mose akutawirisani kukhonda akazanu thangwi yakuuma kwanu mitima, mbwenye pakutoma nee pikhali tenepo.” (Mateu 19:8) Pidalongwa Yezu kuti “pakutoma,” nee akhalongwa pya mu ndzidzi wa Mose, mbwenye akhalongwa pya ndzidzi udatomesa Mulungu banja mu Edheni.

Nateneba Yezu alonga ntsonga yakufunika kakamwe, kuti: “Ine ndinakupangani kuti munthu onsene anakhonda nkazace mbasemba unango, akucita upombo, kusiyapo khala an’khonda thangwi nkazi acita ulukwali [mu Cigerego ndi *por-nei’a*].” (Mateu 19:9) Malemba asatawirisa anyakumanga banja kukhondana basi ene khala m’bodzi acita ulukwali.

Pyenepi pyacitisa anyakupfundza a Yezu kulonga kuti: “Khala mamuna asafunika kukhala tenepo na nkazace, mphyadidi kukhonda kwene semba.” (Mateu 19:10) Nateneba, ale ananyerezera pyakumanga banja asafunika kudziwa kuti banja ndi ya kwenda na kwenda.

Pakulonga pya anthu akukhonda kumanga banja, Yezu alonga kuti anango nkhaba manga banja thangwi nkhaba kwanisa kupita m’mabonde. Anango nkhaba manga banja thangwi pidacitwa iwo na anthu. Anango asasankhula kutonga pifuno pyawo pyakupita m’mabonde thangwi asafuna kucita pizinja m’basa ya Umambo. Yezu apanga anyakubveserace: “Ule anakwanisa kupitiriza nee kusemba, mbacite pyenepi.”—Mateu 19:12.

Anthu akhatoma kubweresa anawo ang’ono kuna Yezu. Mbwenye anyakupfundzace akhondesa anthu anewa thangwi akhanyerezera kuti anadzudzumisa Yezu. Pidaona iye pyenepi, Yezu nee akomerwa napyo mbalonga: “Siyani anang’ono abwere kuna ine; lekani kuakhondesa, thangwi Umambo wa Mulungu ndi wa anthu ninga iwo. Mwandimomwene ndinakupangani kuti ule anakhonda kutawira Umambo wa Mulungu ninga mwanang’ono, cipo anadzapitamo.”—Marko 10:14, 15; Luka 18:15.

Ineyi ndi pfundziro yadidi kakamwe! Toera kupita mu Umambo wa Mulungu, tisafunika kukhala akucepeseka mbatitawira kupfundziswa ninga anang’ono. Nateneba Yezu apangiza kuti asafuna anang’ono mu kuathukula, kuakhumbatira na kuapasa nkhombo. Iye asapangizambo ufuni kuna ale onsene ‘anatawira Umambo wa Mulungu ninga mwanang’ono.’—Luka 18:17.

- ◇ Afarisi ayesera tani Yezu pa nkhani ya kukhondana?
- ◇ Mwakubverana na pidalonga Yezu, ndi ipi thangwi inatawirisa Mulungu toera kukhondana?
- ◇ Thangwi yanji anyakupfundza anango a Yezu asasankhula kukhonda kumanga banja?
- ◇ Tisapfundzansi munjira ikhatsalakana Yezu anang'ono?

YEZU ATAWIRA MBVUNDZO WA NYAKUTONGA WA M'PHALE WAKUPFUMA

MATEU 19:16-30 MARKO 10:17-31 LUKA 18:18-30

Yezu aciri ku Pereya paulendo wace wakuenda ku Yerusalemu. M'phale m'bodzi wakupfuma athamangira Yezu mbagodama. M'phale unoyu akhali 'm'bodzi mwa atongi,' panango akhali ntsogoleri wa mu sinagoga peno m'bodzi wa mu Thando Ikulu Yakutongera Miseru. Iye abvundza: “Mpfundzisi Wadidi, ndisafunika kucitanji toera ndigumane umaso wakukhonda mala?”—Luka 8:41; 18:18; 24:20.

Yezu atawira: “Thangwi yanji usandicemera wadidi? Nkhabepo unango wadidi kusiyapo Mulungu.” Mamuna unoyu aphatisira fala yakuti “wadidi” ninga cidzo, ninga pikhacita apfundzisi Aciyuda. Maseze Yezu ndi mpfundzisi wadidi, iye apangiza pakweca kuna mamuna unoyu kuti cidzo cakuti “Wadidi” cikhafunika kupaswa Mulungu basi.

Yezu ampanga: “Khala usafuna kugumana umaso wakukhonda mala, pitiriza kubvera matongerero a Mulungu.” Na thangwi ineyi m'phale unoyu abvundza: “Matongerero api?” Yezu alonga matongerero maxanu anagumanika m'Matongerero Khumi analonga pya kupha munthu, upombo, kuba, kulonga umboni wauthambi na kulemedza anyakubala. Buluka penepo, iye alonga matongerero akufunika kakamwe: “Funa ndzako ninga iwe ene.”—Mateu 19:17-19.

Mamuna unoyu atawira: “Ndisabvera matongerero anewa onsene; ninji pontho cisafunika ine kucita?” (Mateu 19:20) Panango iye anyerezera kuti akhafunika kucita pinthu pinango pyakufunika kupiringana pyenepi toera agumane umaso wakukhonda mala. Mudadzindikira iye kuti phembo ya mamuna unoyu ikhali yakubulukira muntima, Yezu 'anfuna' kakamwe. (Marko 10:21) Mbwenye mamuna unoyu akhali na cinthu cakuti cikhampingiza.

Mamuna unoyu akhafuna kakamwe mpfuma yace, natenepa Yezu alonga: “Casala cinthu cibodzi toera ucicite: Ndoko kagulise pinthu pyako mbupereka kobiri ineyi kuna anyakutcerenga, natenepa unadzakhala na mpfuma kudzulu, buluka penepo bwera ukhale nyakupfundza wanga.” Natenepa toera kukhala nyakupfundza wa Yezu, mamuna unoyu akhafunika kupasa anyakutcerenga kobiri yace mbakhonda kudi-

khira kubwezerwa. Mbwenye iye atsukwala mbaenda pyace. Nakuti akhafuna kakamwe “pinthu pizinji” pikhali na iye, pyenepi pyancimwanisa kuona mpfuma yandimomwene. (Marko 10:21, 22) Yezu alonga: “Pinadzakhala pyakunentsa kakamwe kuti anthu akupfuma apite mu Umambo wa Mulungu!”—Luka 18:24.

Anyakupfundza adzumatirwa na mafala anewa na pidalonga Yezu kuti: “Mphyakukhonda nentsa kakamwe kamelo kupita na pa benga ya ntsingano, kupiringana munthu wakupfuma kupita mu Umambo wa Mulungu.” Pyenepi pyacitisa anyakupfundza kubvundza: “Khala ndi tenepo, mbani anafuna kupulumuswa?” Kodi pyenepi pisapangiza kuti nkhabepo munthu anafuna kupulumuswa? Yezu ayang’ana anyakupfundzace mbalonga: “Pinacimwanika kuna anthu, pisakwanisika kuna Mulungu.”—Luka 18:25-27.

Pedhru alonga kuti iwo acita cisankhulo cakusiyana na cidacita mamuna wakupfuma, mbalonga: “Onani, ife tasiya pinthu pyonsene mbatikutowerani; mphapo ninji cinafuna kudzapaswa ife?” Yezu alonga pya nkhombo zinafuna kudzatambira iwo: “Mulungu anadzacita papswa pinthu pyonsene Mwana wa munthu angakhala pa mpando wace wambiri. Pa ndzidzi unoyu, imwe mudanditowera, munadzakhala m’mpando 12 mbamatonga madzindza 12 a Izraeli.”—Mateu 19:27, 28.

Yezu akhalonga pya ntsogolo mu ndzidzi wakuti makhaliro a dziko anadzasasanyirwa mbakhala adidi kakamwe ninga m’manda wa Edheni. Pedhru na anyakupfundza anango anadzapaswa nkhombo ikulu kakamwe kupiringana pinthu pyonsene pidasiya iwo. Iwo anadzatonga dziko yapantsi ya Paraizu pabodzi na Yezu.

Pontho anyakupfundza nee mbadadikhira nkhombo za ntsogolo basi, iwo akhadatoma kutambira nkhombo zinango mu ndzidzi unoyu, thangwi Yezu alonga: “Munthu onsene adasiya nyumba yace, nkazace, abale ace, anyakubalace peno anace thangwi ya Umambo wa Mulungu, anadzatambira pinthu pizinji kakamwe mu ndzidzi uno, pontho ntsogolo anadzagumana umaso wakukhonda mala.”—Luka 18:29, 30.

Pyenepi pisapangiza kuti m’mbuto zonsene zikhafuna kuenda anyakupfundza a Yezu mbadagumana abale na axamwali akuti akhali alambiri andzawo, pontho akufunika kakamwe kupiringana acibale adasiya iwo. Mwakutsukwalisa, nyakutonga wa m’phale wakupfuma aluza nkhombo ineyi, kuphatanizambo nkhombo yakutonga mu Umambo wa Mulungu wakudzulu.

Yezu alonga: “Mbwenye azinji akuti ndi akutoma anadzakhala akumalisa, akumalisa anadzakhala akutoma.” (Mateu 19:30) Kodi mafala anewa akhabvekanji?

Ntongi wakupfuma akhali m’bodzi mwa anthu “akutoma,” thangwi akhali m’bodzi mwa atsogoleri Aciyuda. Ninga munthu wakubvera matongero a Mulungu, iye akhadikhirwa kucita pinthu pizinji toera atambire nkhombo zizinji ntsogolo. Mbwenye iye aikha mpfuma pa mbuto yakutoma kupiringana pinthu pyonsene. Mwakusiyana na mamuna unoyu, anthu azinji akutcerenga akhaona kuti pipfundziso pya Yezu pikhali pyandimomwene, pontho mbapidaaphedza toera kugumana umaso wakukhonda mala. Iwo akhali ninga “akumalisa,” mbwenye adzakhala “akutoma” thangwi ali na cidikhiro cakukhala m’mpando kudzulu pabodzi na Yezu mbatonga dziko yapantsi ya Paraizu.

-
- ◇ Mbani adafendezera Yezu pikhaenda iye ku Yerusalemu?
 - ◇ Thangwi yanji Yezu akhonda kucemerwa “wadidi”?
 - ◇ Ndi nkhombo zipi zidapikira Yezu kuna atowereri ace?
 - ◇ Ndi munjira ipi “akutoma” adzakhala “akumalisa” na “akumalisa” adzakhala ‘akutoma’?

NSANGANI WA ANYABASA A M'MUNDA WA MAUVA

MATEU 20:1-16

Yezu akhadamala kulonga ku Pereya kuti 'azinji akuti akhali akutoma anadzakhala akumalisa, akumalisa anadzakhala akutoma.' (Mateu 19:30) Iye agomezera mafala anewa mukulonga nsangani wa anyabasa a m'munda wa mauva.

Iye alonga: "Umambo wakudzulu walandana na mwanaciro munda wa mauva adabesera kakamwe, mbaenda kasaka anyabasa toera aphate basa m'munda mwace. Pidamala iye kubverana nawo kuti anaapasa dhenaryo ibodzi pa ntsiku, iye aaendesa kumunda wace wa mauva. Cifupi na ndzidzi upfemba wakumacibese, iye aenda pontho kasaka anyabasa mbaona anango akhali dzololo pa nsika akuti nee akhali na cakucita; anewa iye aapanga: 'Imwe ndokonimbo kumunda wanga wa mauva, ine ndinadzakupasani pinathema imwe.' Natenepa, iwo aenda. Cifupi na ndzidzi 12 wakumasikati na ndzidzi 3 wakumaulo, mwanaciro munda aenda pontho, mbacita pibodzi pyene. Pakumalisa, cifupi na ndzidzi 5 wakumaulo, iye abuluka mbagumana anango ali dzololo, mbaabvundza: 'Thangwi yanji muli pano ntsiku yonsene nee kuphata basa?' Iwo antawira: 'Thangwi nkhaba munthu adaticemera.' Iye aapanga: 'Imwembo ndokoni kumunda wanga wa mauva.'"—Mateu 20:1-7.

Panango anyakubvesera a Yezu anyerezera pya Yahova Mulungu pidabva iwo Yezu mbakalonga pya "Umambo wakudzulu" na "mwanaciro munda." Malemba asapangiza kuti Yahova ndi mwanaciro munda wa mauva. Munda unoyu usaimirira mbumba ya Izraeli. (Masalmo 80:8, 9; Izaiya 5:3, 4) Ale akuti ali n'cibverano ca Mwambo asalandaniswa na anyabasa a munda wa mauva. Yezu nee akhalonga pya pidacitika kale. Iye akhalonga pinthu pikhacitika mu ndzidzi unoyu.

Atsogoleri auphemberi ninga Afarisi akuti akhadayesera Yezu mukulonga thangwi ya kukhondana, akhapangizika ninga akhapitiriza kutumikira Mulungu mwaphinga. Iwo akhali ninga ale adaphata basa ntsiku yonsene mbadikhira kutambira dhenaryo ibodzi yakuti ikhali ntengo wa ntsiku ibodzi.

Anyantsembe na atsogoleri auphemberi akhaona Ayuda akucepeseka kuti nee akhatumikira Mulungu mwaphinga, pontho ninga anyabasa adafika mwakudembuka kumunda wa mauva wa Mulungu. Mu nsangani wa Yezu, iwo akhali ninga amuna adaphata basa 'kutomera mu ndzidzi utatu' (peno ndzidzi upfemba wakumacibese) peno adafika cakumaulo: pa ndzidzi wacitanthatu, wacipfemba na pakumalisa ndzidzi khumi na ubodzi (peno ndzidzi uxanu wakumaulo).

Ale akhatowerera Yezu akhaoniwa ninga 'anthu adapaswa dzedze.' (Juwau 7:49) Azinji a iwo akhacita basa yakumedza na mabasa anango. Mu ndzidzi wa 29 N.W., "mwanaciro munda wa mauva" atuma Yezu toera kusaka anthu anewa akucepeseka toera kutumikira Mulungu na kukhala anyakupfundza a Kristu. Iwo akhali "akumalisa" adalonga Yezu kuti afika kumunda wa mauva ndzidzi uxanu wakumaulo.

Yezu amalisa nsangani wace mukulonga pidacitika pa ndzidzi wakukotoka: "Pidadoka dzuwa, mwanaciro munda apanga nkulu wa anyabasace: 'Cemera anyabasa toera uatambirise, toma kutambirisa ale adamalisira kufika mbumalisira na ale adatoma kufika.' Pidafika ale adatoma kuphata basa pa ndzidzi 5 wakumaulo, m'bodzi na m'bodzi atambira dhenaryo ibodzi. Mbwenye pidafika ale adaphata basa ntsiku yonsene, anyerezera kuti mbadatambira pizinji kupiringana andzawo, mbwenye m'bodzi na m'bodzi atambirambo dhenaryo ibodzi. Pidatambira iwo, atoma kudungunyira mwanaciro munda mbalonga: 'Amuna awa adamalisira kufika aphata basa ndzidzi ubodzi basi; mbwenye imwe mwaatambirisa sawasawa na ife adaphata basa mwakuwanga ntsiku yonsene pa dzuwa yakupisa!' Mbwenye iye apanga m'bodzi wa iwo: 'Xamwali, ine sidakupundza tayu. Kodi nee tabverana kuti mbudatambira dhenaryo ibodzi? Kwata kobiri yako, ndoko. Cifuno canga ndi kupasa awa adamalisira kufika sawasawa na pidakupasa ine. Kodi ine nee ndiri na ufulu wakucita pinafuna ine na kobiri yanga? Peno iwe uli

na bibvu thangwi ndaacitira pinthu pyadidi? Munjira ineyi, akutoma anadzakhala akumalisa, akumalisa anadzakhala akutoma.”—Mateu 20:8-16.

Anyakupfundza panango adzudzumika na mafala akumalisa a nsangani wa Yezu. Kodi atsogoleri auphemberi Aciyuda akuti akhaoneka ninga “akutoma” adzakhala tani “akumalisa”? Pontho ndi munjira ipi anyakupfundza a Yezu anadzakhala “akutoma”?

Anyakupfundza a Yezu akuti akhaoniwa na Afarisi na atsogoleri auphemberi ninga “akumalisa” adzakhala “akutoma” kutambira muoni wawo. Pakufa kwa Yezu, Yahova akhonda Yerusalemu wapantsi,

mbasankhula mbumba ipswa toera ikhale ‘Izraeli wa Mulungu.’ (Agalata 6:16; Mateu 23:38) Pidalonga Juwau M’batizi pya kubatizwa na nzimu wakucena, iye akhalonga pya anthu akuti mbadacita khundu ya ‘Izraeli wa Mulungu.’ Anthu anewa akuti akhali “akumalisa” adzakhala akutoma kubatizwa mbakhala na mwai wakukhala mboni za Yezu ‘pa dziko yonsene ya pantsi.’ (Mabasa 1:5, 8; Mateu 3:11) Mukubvesesa kucinja kweneku kukulu kudalonga Yezu mu nsangani, anyakupfundza akwanisa kudziwa kuti anadzatingwa na atsogoleri auphemberi akuti adzakhala “akumalisa.”

-
- ◇ Thangwi yanji tinakwanisa kulonga kuti Yahova ndi “mwanaciro munda wa mauva,” pontho mbani “anyabasa” a m’unda unoyu?
 - ◇ Ndi kucinja kupi kukulu kudalonga Yezu pa nsangani unoyu?
 - ◇ Kodi kucinja kweneko kwadzaoneka pakweca mu ndzidzi upi?

APOSTOLO AKHAFUNA PONTHO KUKHALA NA CIDZO

MATEU 20:17-28 MARKO 10:32-45 LUKA 18:31-34

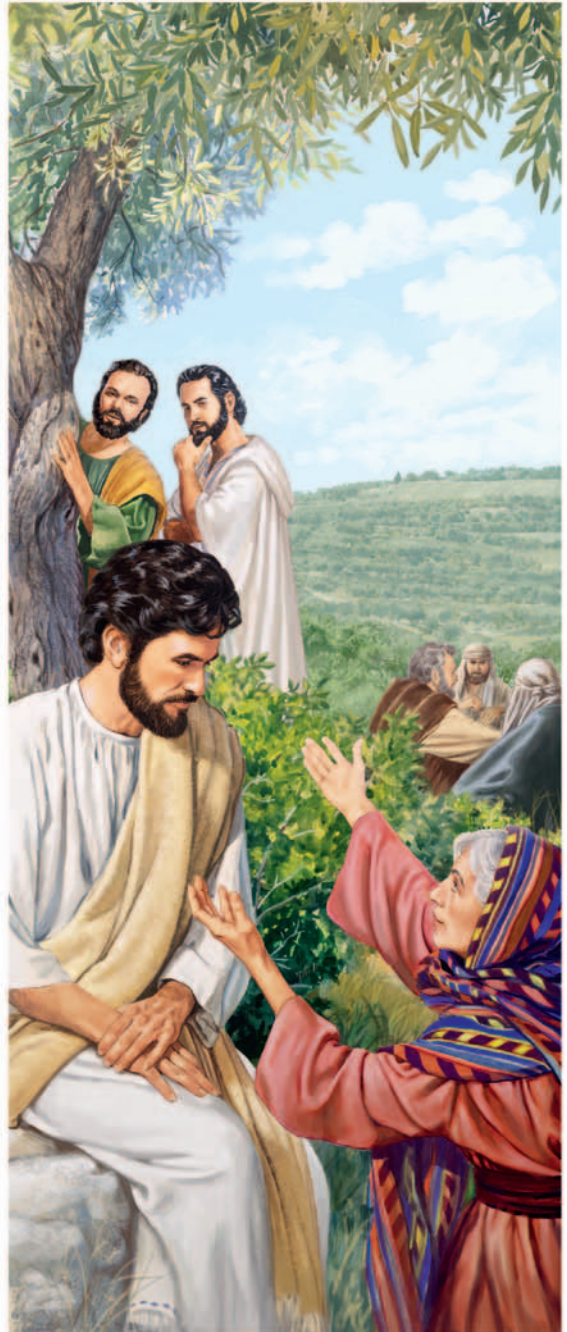
Yezu na anyakupfundzace abuluka mu cisa ca Pereya mbakaenda ku Yerusalemu. Cifupi na kufika ulendo wawo, awambuka Nkulo wa Yordani wakuti ukhali dhuzi na nzinda wa Yeriko. Anthu anango aendambo na iwo toera kucita Paskwa ya 33 N.W.

Yezu akhali kutsogolo kwa anyakupfundza thangwi akhafuna kufika nakweru ku Paskwa. Mbwenye anyakupfundza akhagopa. Paulendo unango nduli, pidafa Lazaro, pikhafuna kubuluka Yezu ku Pereya toera kuenda ku Yudeya, Tomasi apanga anyakupfundza anango: “Tendenimbo, toera tife pabodzi na Yezu.” (Juwau 11:16, 47-53) Natenepa, kuenda ku Yerusalemu mbipidaikha umaso wawo pangozwi, ndi thangwi yace anyakupfundza akhagopa.

Toera kuakhunganya thangwi ya pinthu pikhafuna kucitika ntsogolo, Yezu aenda pakhundu na apostolo ace mbaapanga: “Ife tiri kuenda ku Yerusalemu, kweneko Mwana wa munthu anadzaperekwa kuna akulu a anyantsembe na apfundzisi a mwambo. Iwo anadzatonga kuti iye aphiwe, pontho iwo anadzampereka kuna anthu a madzinda anango toera ansingirire, ankwapule na kumupha pamuti; mbwenye pa ntsiku yacitatu iye anadzalamuswa muli akufa.”—Mateu 20:18, 19.

Unoyu ukhali ulendo wacitatu wakuti Yezu akhapa anyakupfundzace pya kufa na kulamuswa kwace muli akufa. (Mateu 16:21; 17:22, 23) Mbwenye, paulendo unoyu iye alonga kuti anadzaphiwa pa muti. Anyakupfundza akhambvesera, mbwenye nee akhabvesesa pikhalonga iye. Panango iwo akhanyerezera kuti umambo wa Izraeli mbudabwezereswa pontho pa dziko yapantsi thangwi akhafuna kukhala na mbiri na cilemedzo pabodzi na Kristu mu umambo wa pa dziko yapantsi.

Mai wa mpostolo Tiyago na Juwau, wakuti panango ndi Salome akhalipombo paulendo unoyu. Yezu akhadapasa apostolo anewa dzina yaku-

ti isabveka “ana a njazi” thangwi ya makhaliro awo akupirwa mwakucimbiza. (Marko 3:17; Luka 9:54) Mu ndzidzi uzinji, iwo akhafuna kakamwe kukhala na cidzo mu Umambo wa Kristu. Mai wawo akhadziwa pyenepi. Natenepa iye afendedzera Yezu, agodama mbaphemba pinthu mu dzina ya anace. Yezu avundza: “Usafunanji?” Iye alonga: “Ndisaphemba kuti ananga awiri awa akhale na imwe mu Umambo wanu, m’bodzi kunkono wanu wamadyo unango kunkono wanu wabzwere.”—Mateu 20:20, 21.

Mwandimomwene, phembo ineyi yabuluka kuna Tiyago na Juwau. Yezu akhadamala kale kulonga kuti mbadapaswa manyadzo pontho mbadapwazwa. Ndi thangwi yace iye aapanga: “Imwe nkhabedziwa pinaphemba imwe. Kodi imwe munakwanisa kumwera mu ndiko inafuna ine kumwera?” Iwo antawira: “Tinakwanisa.” (Mateu 20:22) Panango iwo nee akhabvesesa kuti pyenepi pikhabvekanji kwa iwo.

Ngakhale tenepo, Yezu aapanga: “Ndimomwene kuti imwe munadzamwera ndiko yanga, mbwenye pyakukhala kunkono wanga wamadyo na wabzwere sine tayu anatonga pyenepi, mbutu zenezi ndi za ale adasankhulwa na Baba wanga.”—Mateu 20:23.

Apostolo anango khumi aipirwa pidadzindikira iwo phembo idacita Tiyago na Juwau. Kodi Tiyago na Juwau ndiwo adatomesa toera apostolo akete-

sane kuti mbani akhali nkulu pakati pawo? (Luka 9:46-48) Ife nee tisapidziwa, mbwenye phembo ineyi yakumalisa isapangiza kuti apostolo 12 nee aphatisira uphungu wa Yezu unalonga pya kufunika kwa kukhala ninga mwanang’ono. Iwo akhapitiriza kukhala na cifuno cakukhala na cidzo.

Yezu aona kuti pikhali pyakuthema kuaphedza thangwi pyenepi pikhabweresa nkandzo. Iye ace-mera onsene Khumi na Awiri mbaasandika mwaufuni, mukulonga: “Imwe musadziwa kuti atongi a dziko asatonga anthu ninga munafunira iwo, pontho akulu-akulu awo asaphatisira mphambvu zawo toera kuponderera anthu. Pyenepi nee pisa-funika kucitika pakati panu; mbwenye ule anafuna kukhala nkulu pakati panu asafunika kukhala ntumiki wanu, pontho ule anafuna kukhala wakutoma pakati panu asafunika kukhala bitcu wa onsene.”—Marko 10:42-44.

Buluka penepo, Yezu alonga citsandzo cikhafunika iwo kutowezerwa. Iye alonga: “Mwana wa muntu nee abwera toera kutumikirwa, mbwenye toera kutumikira na kupereka umaso wace ninga ciomboli toera kuombola anthu azinji.” (Mateu 20:28) Yezu akhatumikira anango mu pyaka pitatu. Iye apitiriza kucita pyenepi mpaka kufera anthu! Anyakupfundza akhafunika kutowezerwa Kristu, mukutumikira anango m’mbuto mwakutumikirwa na kukhala akucepeseka m’mbuto mwakufuna kukhala na cidzo.

-
- ◇ Yezu akhunganya tani anyakupfundzace thangwi ya pinthu pikhafuna kucitika ntsogolo?
 - ◇ Apostolo awiri aphembanji kuna Yezu, mphapo apostolo anango apibva tani?
 - ◇ Kodi Yezu aphedza tani apostolo ace thangwi ya cifuno cawo cakukhala na cidzo?

YEZU AWANGISA ABOLIBOLI, PONTHO APHEDZA ZAKEU

MATEU 20:29-34 MARKO 10:46-52 LUKA 18:35-19:10

Yezu na anthu akhacita na iye ulendo afika ku Yeriko. Kubuluka ku Yeriko mpaka ku Yerusalemu ndi nsindzo wa ntsiku yamumphu. Pisaoneka kuti pakhali na mizinda miwiri ikhacemerwa Yeriko: Nzinda wakale na nzinda upswa udamangwa na Aroma. Kubuluka ku nzinda wakale mpaka ku nzinda upswa ukhali nsindzo cifupi na makilometru mawiri. Mu ndzidzi wakuti Yezu na mwinji abuluka mu ubodzi mwa mizinda ineyi mbadzati kufika ku nzinda unango, aboliboli awiri akuphemba-phemba abva dzumbi ya anthu. M'bodzi wawo akhacemerwa Bhartimeu.

Pidabva iwo kuti Yezu akupita na penepo, Bhartimeu na ndzace atoma kukhuwa: “Mbuya, Mwana wa Dhavidhi tibverenimbo ntsisi.” (Mateu 20:30) Anango pakati pa mwinji ayesera kuamata-misa, mbwenye iwo apitiriza kukhuwa. Pidabva Yezu pyenepi, iye alimira. Iye aphemba anthu akhali cifupi na iye toera kucemera ale akhakhawa. Iwo aenda kuna anyakuphemba-phemba mba-

panga m'bodzi wa iwo: “Khala na cipapo! Lamuka; iye asakucemera.” (Marko 10:49) Mwakukomerwa, boliboli unoyu adula nguwo yace yakunja mbaenda kuna Yezu.

Yezu abvundza: “Musafuna ndicitenji kuna imwe?” Uwiri wawo antawira: “Mbuya, tisafuna kuti mufungule maso athu.” (Mateu 20:32, 33) Yezu aabvera ntsisi, mbakhuya maso awo. Buluka penepo iye apanga m'bodzi wa iwo: “Ndoko. Cikhulupiro cako cakuwangisa.” (Marko 10:52) Uwiri wawo atoma kuona mbasimba Mulungu. Pidaona anthu pyenepi asimbambo Mulungu. Amuna adawangiswa atoma kutowera Yezu.

Pikhapita Yezu na ku Yeriko, iye akhadazungulirwa na anthu azinji. Onsene akhafuna kuona munthu adawangisa aboliboli. Nakuti anthu akhaphinyirirana, anango nee akhakwanisa kuona Yezu. M'bodzi wa iwo akhali Zakeu. Iye akhali ntsogoleri wa anyakulipisa misonkho mu nzinda wa Yeriko na mu pisa pinango cifupi na Yeriko. Nakuti akhali wakubvira, iye nee akhakwanisa kuona pinthu pikhacitika. Natenepa, iye athamanga kuenda kutso-golo mbakwira m'muti wa nsambvu wakuti ukhali n'njira ikhapita na Yezu. Pikhali iye m'muti, Zakeu akhakwanisa kuona mwadidi pinthu pyonsene. Pida-fika Yezu dhuzi, aona Zakeu m'muti mbalonga: “Zakeu, tcita mwakucimbiza, thangwi lero ndinakhala mulendo kunyumba kwako.” (Luka 19:5) Iye atcita mbaenda kunyumba kwace mwakucimbiza toera kutambira mulendo wace.

Pidaona anthu kuti Yezu akuenda kunyumba kwa Zakeu, iwo atoma kudungunya. Iwo akhanyezera kuti nee mphyakuthema kuti Yezu aenda kunyumba ya munthu wakudziwika ninga nyakudawa. Zakeu akhali wakupfuma thangwi mu ndzidzi ukhalipisa iye misonkho akhabera anthu.

Mu ndzidzi ukhapita Yezu n'nyumba ya Zakeu, anthu akhadungunya mbalonga: “Iye aenda kafikira panyumba ya munthu wakudawa.” Mbwenye

Yezu akwanisa kuona kuti Zakeu mbadatcunyuka. Pontho Yezu nee atsukwala napyo. Zakeu alamu-ka mbalonga: ‘Mbuya, ndinagawa pinthu pyanga pakati-nakati, khundu ibodzi mbandiipasa anyakutcerenga. Pontho, pyonsene pidabera ine anthu thangwi yakuapambizira, ndinaabwezera kanai.’ —Luka 19:7, 8.

Pyenepi pisapangiza kuti Zakeu atcunyukadi. Panango iye akwanisa kulengesa kobiri mukuphatisira mabukhu akhalemba iye pya misonkho mu ndzidzi ukhatambira iye kobiri ya Ayuda. Pontho iye apikira kuti mbadaabwezera kupiringana kanai. Pyenepi pikhapiringana pikhaphemba mwambo wa Mulungu kuna munthu anabera ndzace mwampfakafaka. (Eksodo 22:1; Levitiko 6:2-5) Kusi-yapo pyenepi, Zakeu akhadapikira kupasa anyakutcerenga khundu ibodzi ya mpfuma yace.

Yezu akomerwa kakamwe na kutcunyuka kudapangiza Zakeu, buluka penepo iye apanga anthu: “Lero cipulumuso cafika panyumba ino, thangwi iyembo ndi mwana wa Abrahamu. Thangwi Mwana wa munthu abwera toera kusaka na kupulumusa ale adatayika.” —Luka 19:9, 10.

Yezu akhadalonga kale pya makhaliro a anthu “akutayika” mukuphatisira nsangani wa mwana wakutayika. (Luka 15:11-24) Natenepa iye aphatisira pidacitikira Zakeu ninga citsandzo candimomwene ca munthu wakuti akhadatayika mbagumanika. Atsogoleri auphemberi na atowereri awo atoma kusumula Yezu na kumpasa mulando thangwi yakutsalakana mwadidi anthu ninga Zakeu. Mbwenye Yezu akhapitiriza kusaka ana akutayika a Abrahamu toera kuaphedza.

-
- ◆ Kodi Yezu agumana kupi aboliboli akuphembaphemba, pontho iye acitanji kuna iwo?
 - ◆ Kodi Zakeu akhali ani, pontho apangiza tani kuti atcunyuka?
 - ◆ Tisapfundzanji kubulukira munjira idatsalakana Yezu Zakeu?
-

NSANGANI WA KOBIRI KHUMI ZA PARATA

LUKA 19:11-28

Maseze Yezu akhaenda ku Yerusalemu, panango iye apitiriza kukhala panyumba ya Zakeu pabodzi na anyakupfundzace. Iwo akhakhulupira kuti mwakukhonda dembuka “Umambo wa Mulungu” unadzakhadzi-kiswa, pontho Yezu anadzakhala Mambo. (Luka 19:11) Mbwenye anyakupfundza nee akhabvesesa pyenepi, pontho nee akhabvesesa kuti Yezu akhafunika kufa. Nateneba iye alonga nsangani toera kuaphedza kuona kuti Umambo mbudabwera ntsogolo.

Iye alonga: “Mamuna unango wakuti ndi mwana wa mambo aenda ku dziko yakutali kakamwe toera akhazikiswe ninga mambo, angamala abwerere.” (Luka 19:12) Ulendo unoyu ukhali wakulapha kakamwe. Mwakukhonda penula, Yezu ndi “mwana wa mambo” akhafuna kuenda ku “dziko yakutali,” kudzulu, toera kupaswa Umambo na Baba wace.

Mu nsangani, “mwana wa mambo” mbadzati cita ulendo wace, iye acemera anyabasa ace khumi mbaapasa kobiri khumi za parata, buluka penepo iye aapanga: “Citani malonda na kobiri izi mpaka kubwera kwanga.” (Luka 19:13) Kobiri zenezi zikhali za ntengo ukulu. Nateneba nyakulima akhafunika kuphata basa miyezi yakupiringana mitatu toera kutambira kobiri ibodzi.

Panango anyakupfundza anyerezera kuti ndiwo akhalandaniswa na anyabasa anewa khumi, thangwi Yezu akhadamala kale kualandanisa na anyabasa akubvuna. (Mateu 9:35-38) Yezu nee akhaphemba anyakupfundzace toera kucita basa yakubvuna mbeu. M’mbuto mwace iye akhalonga pya kubvuna anyakupfundza akuti mbadacita khundu mu Umambo wa Mulungu. Anyakupfundza aphatisira maluso awo na pinthu pyawo toera kusaka anthu akuti mbadacita khundu mu Umambo.

Ninji pontho pikhafuna Yezu kupfundzisa mu nsangani unoyu? Iye alonga kuti anthu a mu dziko yace “amuida [mwana wa mambo] mbatuma aimiriri awo toera aende kampanga kuti: ‘Ife nkhave funa kuti iwe ukhale mambo wathu.’” (Luka 19:14) Anyakupfundza akhadziwa kuti Ayuda akhakhonda Yezu, pontho akhadziwa kuti anango akhafuna kumupha. Pidafa

Yezu mbaenda kudzulu, Ayuda apangiza kuti akhaida Yezu mukutcinga anyakupfundzace. Anyakutcinga anewa apangiza pakweca kuti iwo nee akhafuna kuti Yezu akhale Mambo.—Juwau 19:15, 16; Mabasa 4:13-18; 5:40.

Mu ndzidzi udaenda ‘mamuna wakuti ndi mwana wa mambo’ katambira ‘umambo’ mpaka kubwera kwace, kodi anyabasa khumi aphatisira tani kobiri zawo? Yezu alonga: “Pidabwerera iye pakumala kukhazikiswa ninga mambo, acemera anyabasa akhadapasa iye kobiri yace toera aone kuti ndi kobiri zingasi zidawina iwo na malonda adacita iwo. Nateneba, wakutoma abwera mbalanga: ‘Mbuya, na kobiri yanu ibodzi ya parata, ndawina kobiri khumi za parata.’ Mambo ampanga: ‘Wacita mwadidi, ndiwe nyabasa wadidi! Nakuti wakhulupirika mu pinthu pyakucepa, unadzatonga mizinda khumi.’ Waciwiri abwera, mbalanga: ‘Mbuya, na kobiri yanu ibodzi ya parata, ndawina kobiri zixanu za parata.’ Iye apangambo nyabasa unoyu: ‘Iwembo unadzatonga mizinda mixanu.’—Luka 19:15-19.

Khala anyakupfundza adzindikira kuti iwo akhali ninga anyabasa akuti aphatisira mwakukwana ndzidzi na pinthu pyawo toera kucita anyakupfundza azinji, akhafunika kukhala na cinyindiro cakuti Yezu akhakomerwa na mabasa akhacita iwo. Akhanyindirambo kuti Yezu anadzaapasa nkhombo thangwi ya phinga yawo. Anyakupfundza a Yezu akhathimbana na pinthu pyakusiyana-siyana mu umaso, pontho akhali na maluso akusiyana-siyana. Ngakhale tenepo, Yezu wakuti atambira ‘umambo’ anadzaapasa nkhombo thangwi yakuwangisira kwawo m’basa yakucita anyakupfundza.—Mateu 28:19, 20.

Pakumalisa kwa nsangani unoyu, Yezu afokototiza kusiyana kwa pidacita anyabasa apfemba na pidacita nyabasa m’bodzi. Iye alonga: “Mbwenye unango abwera, mbalanga: ‘Mbuya, kobiri yanu iyi, ine ndikhadaikoya mu nguwo. Ndacita pyenepi thangwi ndisakugopani, imwe ndimwe munthu wakuuma nti-ma kakamwe; musakwata pidakhonda imwe kukoyesa, pontho musabvuna pidakhonda imwe kubzwala.’

Mambo ampanga: ‘Thangwi ya mafala ako, ndinakupanga kuti ndiwe nyabasa wakuipa. Walonga kuti ukhapidziwa kuti ndine munthu wakuuma ntima, ndisakwata pidakhonda ine kukoyesa, mbandibvuna pidakhonda ine kubzwala? Mphapo thangwi yanji wakhonda kukoyesa kobiri yanga kubhanko? Pakubwera kwanga, mbidaitambira na m’bairo.’ Natenepe, iye apanga ale akhali cifupi: ‘Nkwatireni kobiri iri na iye mbamuipasa ule ali na kobiri khumi za parata.’—Luka 19:20-24.

Nakuti nyabasa unoyu nee aphata basa toera kutimizira mpfuma ya umambo wa mbuyace, iye aluzi pionsene. Apostolo asadikhira ndzidzi unafuna

Yezu kutonga mu Umambo wa Mulungu. Mwakubverana na pidalanga iye thangwi ya nyabasa wakumalisa, iwo adzindikira kuti angakhonda kukhala aphinga, iwo nee anadzakhala na mbuto mu Umambo unoyu.

Mafala a Yezu awangisa anyakupfundza akukhulupirika toera kuwangisira kakamwe. Iye amalisa na kulonga: “Ine ndinakupangani kuti munthu onsene ali na cinthu, anadzapaswa pizinji, mbwenye ule adasowa cinthu, anadzapokoserwa ciri na iye.” Alongambo kuti anyamalwa ace, akuti nee asafuna kuti iye ‘akhale mambo wawo,’ anadzaphiwa. Natenepe Yezu apitiriza na ulendo wace wakuenda ku Yerusalemu.—Luka 19:26-28.

- ◇ Thangwi yanji Yezu alonga pya nsangani wa kobiri za parata?
- ◇ Mbani ‘mamuna wakuti ndi mwana wa mambo,’ pontho ndi dziko ipi idaenda iye?
- ◇ Anyabasa mbani, pontho ndi anthu api akuti akhamuida?
- ◇ Anyabasa adatambira nkhombo asiyana tani na nyabasa adakwatirwa kobiri ya parata?

KHUNDU

6

NTSIKU ZAKUMALISA ZA UTUMIKI WA YEZU

‘MAMBO WAKO ALI KUDZA
KUNA IWE.’

—MATEU 21:5

CAKUDYA N'NYUMBA MWA SIMAU KU BHETANYA

MATEU 26:6-13 MARKO 14:3-9 JUWAWU 11:55-12:11

Yezu abuluka ku Yeriko mbaenda ku Bhetanya. Buluka ku Yeriko kuenda ku Bhetanya ukhali nsindzo wa makilometru 20, pontho ukhali wakunentsa kakamwe thangwi akhakwira nthunda. Lazaro na anakazi ace awiri akakhala ku Bhetanya, nsindzo wa makilometru cifupi na matatu buluka ku Yerusalemu. Cisa ca Bhetanya cikhali n'khundu-n'khundu mwa Phiri ya Milivera.

Ayuda azinji akhadafika mu Yerusalemu toera kucita Paskwa. Iwo afika nakweru toera 'kucita mwambo wakuceneseka.' Akhacita pyenepi khala panango aphata munthu wakufa peno acita cinthu cinango cakuti caacitisa kukhala akupswipa. (Juwau 11:55; Numero 9:6-10) Anango a iwo adafika nakweru agumanyikana mu templo. Iwo akhabvundzika khala Yezu anabwera pa Paskwa.—Juwau 11:56.

Anthu azinji akhaketesana thangwi ya Yezu. Atsogoleri aumphemberi anango akhafuna kumanga Yezu toera kumupha. Natenepa, iwo alonga kuti munthu onsene anadziwa kuna Yezu, akhafunika kuadziwisa 'toera aende kam'manga.' (Juwau 11:57) Atsogoleri anewa akhadayesera kale kupha Yezu pidamala iye kulamusa Lazaro. (Juwau 11:49-53) Na thangwi ineyi, anango akhapenula khala Yezu anabwera pa Paskwa.

Yezu afika ku Bhetanya n'Cixanu, 'ntsiku zitanthatu Paskwa mbidzati kutoma.' (Juwau 12:1) N'sabudu, ntsiku 8 ya Nisane ikhatoma na kubira kwa dzuwa. Natenepa iye acita ulendo unoyu mbidzati fika Sabudu. Mwambo wacyiyuda ukhakhondesa kucita ulendo kuenda ku Yeriko mu cidodo ca n'Cixanu mpaka cidodo ca n'Sabudu. Panango Yezu aenda kunyumba kwa Lazaro ninga mukhacitira iye pakutoma.

Simau, wakuti akakhalambo mu Bhetanya, acevera Yezu pabodzi na anyakupfundzace kuphata-nizambo Lazaro toera kuenda kadya n'Sabudu na masiku. Simau akhacemerwa 'nyamatanya', pana-

ngo thangwi Yezu akhadamuwangisa kale. Nakuti Marta akhaphata basa mwaphinga iye atambira mwadidi alendo. Mariya akhabvesera Yezu pikhafundzisa iye mwenye pyenepi pyacitisa nthonga.

Mariya afungula ntete wakuti ukhali na 'mafuta akununkhira, nardho wadidi.' (Juwau 12:3) Mafuta anewa akhali akudhula kakamwe, ntengo wace ukhali wa madhenaryo 300, kobiri yakuti munthu akhafunika kuphata basa caka cibodzi toera kuitambira! Mariya aikha mafuta munsolo mwa Yezu na miyendo yace, buluka penepo mbapukuta miyendo ya Yezu na tsisi yace. Khwema ya mafuta anewa yamwazika n'nyumba mwonsene.

Anyakupfundza a Yezu aipirwa kakamwe mbavundza: 'Thangwi yanji ukubvunga mafuta anewa?' (Marko 14:4) Yuda Iskariyoti aipirwa mballonga: 'Thangwi yanji mafuta anewa akununkhira nee aguliswa madhenaryo 300, kobiri ineyi mbipe-

rekwa kuna anyakutcerenga?’ (Juwau 12:5) Mwandimomwene Yuda nee akhadzudzumika na anyakutcerenga. Iye akhaba kobiri ya m’bokosi ya anyakupfundza.

Yezu abvunulira Mariya mbalanga: ‘Thangwi yanji musaonesa nyatwa nkazi? Iye andicitira pinthu pyadidi. Imwe ndzidzi onsene muli na anyakutcerenga, mbwenye imwe nee munadzakhala na ine ndzidzi onsene. Pidaikha iye mafuta anewa akununkhira m’manungo mwanga, iye acita pyenepi toera kukhunganya kuikhwa kwanga. Mwandimomwene ndinakupangani, m’mbuto zonsene zinafuna kumwazwa mphangwa zenezi zadidi pa dziko yo-

nsene, pidacita nkazi uyu pinadzalongwambo toera kunkumbukira.’—Mateu 26:10-13.

Yezu ali mu Bhetanya ntsiku ziwiri pontho anthu azinji akhadziwa kuti Yezu ali mwenemo. Ayuda azinji aenda kunyumba kwa Simau tayu basi toera kuona Yezu mbwenye toera kuonambo Lazaro, ‘ule adalamuswa na Yezu muli akufa.’ (Juwau 12:9) Akulu a anyantsembe akhacedza kuti anapha tani Yezu pabodzi na Lazaro. Atsogoleri auphemberi anewa akhanyerezera kuti anthu akakhulupira Yezu thangwi yakulamuswa muli akufa kwa Lazaro. Atsogoleri auphemberi akhali akuipa kakamwe!

-
- ◇ Kodi Ayuda akhacedzanji mu templo?
 - ◇ Thangwi yanji Yezu afika ku Bhetanya n’Cixanu tayu n’Sabudu?
 - ◇ Ninji pidacita Mariya pyakuti pyacitisa nthonga, pontho Yezu ambvunulira tani?
 - ◇ Ninji pinapangiza kuti akulu anyantsembe akhali akuipa ntima kakamwe?

MAMBO AKWIRA BURU MBAPITA MU YERUSALEMU

MATEU 21:1-11, 14-17 MARKO 11:1-11 LUKA 19:29-44 JUWAU 12:12-19

Mangwana mwace, n'Dimingu Nisane 9, Yezu na anyakupfundzace abuluka ku Bhetanya mbaenda ku Yerusalemu. Mukhafika iwo cifupi na Bhetifaji, pa Phiri ya Milivera, Yezu apanga anyakupfundzace awiri.

Iye alonga: “Ndokoni ku cisa ciri patsogolo panu, kweneko munagumana buru idamangirirwa yakuti iri pabodzi na mwanace wamamuna. Asudzuleni mbamubwera nawo kuna ine. Munthu angakubvundzani, mpangeni kuti ‘Mbuya asaafuna.’ Penepo pene iye anakusiyani toera muabwerese.”—Mateu 21:2, 3.

Anyakupfundza nee abvesesa kuti pipfundziso pya Yezu pikhaphataniza profesiya ya Bhibhlya. Mbwenye mukupita kwa ndzidzi, iwo abvesesa kukwanirisika kwa profesiya ya Zakariya. Iye alonga mwanypantsi kuti Mambo wakupikirwa na Mulungu anakwira pa buru ing’ono mbapita mu Yerusalemu ‘mwakucepeseka.’—Zakariya 9:9.

Pidaenda anyakupfundza ku Bhetifaji kakwata buru na mai wace, anthu akhali cifupi abvundza: “Thangwi yanji mukusudzula mwana buru?” (Marko 11:5) Mbwenye pidabva iwo kuti asafuna kupasa Mbuya, iwo atawirisa anyakupfundza toera kuenda nawo kuna Yezu. Anyakupfundza aikha nguwo zawo pa buru ikulu na ing’ono ene, mbwenye Yezu akwira buru ing’ono.

Mwinji wa anthu ukhathimizirika pikhafika Yezu dhuzi na Yerusalemu. Azinji a iwo athasika nguwo zawo mu nseu. Anango agwanda nthawi za micindu mbazithasikambo. Onsene akhakuwa: “Mpu-lumuseni, tisakuphembani! Mbapaswe nkhombo ule anabwera mu dzina ya Yahova! Mbupaswe nkhombo Umambo unafuna kudza wa baba wathu Dhavidhi!” (Marko 11:8-10) Afarisi akhali pakati pa mwinji aipirwa kakamwe na mafala anewa. Natene-pa iwo apanga Yezu: “Mpfundzisi, pangani anyakupfundza anu toera amatame.” Yezu alonga: ‘Ine ndinakupangani kuti iwo angamatama, miyala indzakhuwa.’—Luka 19:39, 40.

Mudaona Yezu Yerusalemu, alira mbalonga: “Ndi-khafuna kuti udzindikire pinthu pyakuti mbapida-kubweresera ntendere, mbwenye pinthu pyenepi wapibisirwa toera ukhonde kupiona.” Yerusalemu anadzatamba nyatwa thangwi mwakufuna nee abvera. Yezu alonga: “Anyamalwa ako anadzamanga mpanda wa miti yakusongolwa, iwo anaku-zungulira mbakuthabusa m’makhundu onsene. Iwo anadzakugwisa pantsi mbafudza anthu anakhala muna iwe. Nee anadzasiya mwala padzulu pa mwala undzace muna iwe.” (Luka 19:42-44) Toera kukwanirisa mafala a Yezu, Yerusalemu afudzwa mu caka 70 N.W.

Pidapita Yezu mu Yerusalemu, ‘anthu onsene mu nzinda adzudzumika kakamwe, anango akhabvundza: “Unoyu mbani?”’ Mwinji wa anthu ukhaphitiriza kulonga: “Uyu ndi Yezu, mprofeta wa ku Nazareti, ku Galileya!” (Mateu 21:10, 11) Anango mwa anthu akhali pa mwinji adaona Yezu mbakalamusa Lazaro muli akufa, apanga andzawo thangwi ya cirengo ceneci. Afarisi akhadungunya mbalonga kuna unango na ndzace: “Anthu onsene ali kuenda kuna iye.”—Juwau 12:18, 19.

Kazinji kene Yezu angaenda ku Yerusalemu, akhaphita mu templo toera kupfundzisa. Mwenemo iye awangisa boliboli na nyakulamala. Akulu a anyantsembe na apfundzisi a mwambo aipirwa pidaona iwo pikhacita Yezu na kubva kukhuwa kwa ana mu templo kuti, “Mulungu tisakuphembani, pulumusani Mwana wa Dhavidhi!” Natene-pa atsogoleri auphembera abvundza Yezu: “Usabva pinalonga ana awa?” Iye aatawira: “Kodi imwe nee mwaleri mafala adalembwa kuti, ‘Imwe mwacitisa kuti nkanwa mwa anang’ono na mwa akhombwani mubuluke mafala akukusimbani?’”—Mateu 21:15, 16.

Yezu ayang’ana pinthu pikhali mu templo. Nakuti kukhadoka, iye abuluka mbaenda pabodzi na apostolo. Mbidzati fika ntsiku 10 ya Nisane, Yezu abwerera pontho ku Bhetanya, mbagona kweneko n’Dimingu.

- ◇ Kodi Yezu apita lini mu Yerusalemu nginga Mambo, pontho apita tani?
- ◇ Kodi Yezu apibva tani pidaona iye Yerusalemu, pontho alonganji?
- ◇ Ninji pidacitika pidapita Yezu mu templo?

YEZU ACENESA PONTHO TEMPLO

MATEU 21:12, 13, 18, 19 MARKO 11:12-18 LUKA 19:45-48 JUWAU 12:20-27

Yezu na anyakupfundzace agona ntsiku zitatu ku Bhetanya kutomera ntsiku idabuluka iwo ku Yeriko. N’Ciposi na macibese, pa Nisane 10, iwo abuluka mbaenda ku Yerusalemu. Pikaenda iwo, Yezu abva njala. Natenepa pidaona iye muti wa nsambvu, iye aufendedzera. Kodi muti unoyu ukhali na misapo?

Pyenepi pyacitika kunkhomo kwa mwezi wa Março, mbwenye muti unoyu usatoma kubala misapo mwezi wa Junho. Mbwenye muti unoyu ukhali na masamba, ndi thangwi yace Yezu akhanyerezeza kuti ukhali na misapo. Pidafika iye nee aigumana. Masamba a muti unoyu akhapangiza ninga ukhali na misapo. Buluka penepo Yezu alonga: “Nee munthu m’bodzi anadzadya pontho nsapo wako.” (Marko 11:14) Pidamala iye kulonga mafala ane-wa muti watoma kuuma, anyakupfundza abvesesa pyenepi mangwana mwace namacibese.

Mwakukhonda dembuka, Yezu na anyakupfundzace afika ku Yerusalemu. Iye aenda ku templo idadinga iye dzulo namasikati. Ulendo uno iye acita pizinji kupiringana kudinga, acita ninga pidacita iye pyaka pitatu nduli pa Paskwa mu caka 30 N.W. (Juwau 2:14-16) Yezu athamangisa “ale akhagula na akhagulisa pinthu mu templo.” Pontho abhoma “meza za anyakucinjisa kobiri na mipando ya ale akhagulisa nkhangaiwa.” (Marko 11:15) Iye nee akhatawirisa kuti anthu apite na pa kintalo ya templo ninga njira yacigwagwa toera kuenda kukhundu inango ya nzinda, ngakhale ale akhali na mitolo.

Thangwi yanji Yezu athamangisa ale akhacinja kobiri na kugulisa pinyama mu templo? Iye alonga: “Kodi nee pyalembwa kuti, ‘Nyumba yanga inadzacemerwa nyumba inacitira maphembero anthu a madzindza onsene?’ Mbwenye imwe mwaisanduzza mbikhala dzimba ya mambava.” (Marko 11:17) Yezu acemera amuna anewa mambava thangwi iwo akhagulisa pinthu na ntengo ukulu kakamwe kwa ale akhagula pinyama toera kupereka ntsembe. Yezu akhaona macitiro anewa ninga kuba.

Akulu a anyantsembe, apfundzisi a mwambo na atsogoleri anango pidabva iwo pidacita Yezu, cifuno cawo cakumupha cathimizirika. Mbwenye akhali na nkandzo. Iwo acimwana kugumana njira toera kupha Yezu thangwi anthu azinji akhaenda kuna iye toera kambvesera.

Ayuda na ale adapita mu Ciyuda akhalimbo pa Paskwa. Anango adaenda ku Paskwa ineyi akhali Agerego. Iwo aenda kuna Filipi panango thangwi yakukwatika na dzina yace Yacigerego, mbamphe-mba kuona Yezu. Filipi panango nee akhali na cinyindiro na kubwera kwawo, natenepa Filipi acedza na Andreyu. Uwiri wawo aenda kapanga Yezu pidabva iwo mu ndzidzi ukhali iye mu templo.

Yezu akhadziwa kuti pasala ntsiku zakucepa toera aphiwe, natenepa, iye nee mbadaphatisira ndzidzi unoyu toera kucita pinthu pinafuna anthu peno kucita pinthu toera akhale na mbiri. Iye atawira apostolo anewa awiri mukulonga nsangani: “Wafika ndzidzi toera Mwana wa munthu apaswe mbiri. Ine ndinakupangani na cinyindiro consene kuti, mbeu ya tirigu ingakhonda kugwa pantsi mbifa, isapitiriza kukhala mbeu ibodzi. Mbwenye ingagwa pantsi mbifa, isabala misapo mizinji.”—Juwau 12:23, 24.

Mbeu ibodzi ya tirigu panango inaoneka ninga yakupwazika kakamwe. Mbwenye ingabzwalwa ‘mbifa’ isamera mbikula mpaka kubala misapo mizinji. Pyenepi ndipyo pikhafuna kucitikira Yezu wakuti akhali waungwiro. Iye akhali wakukhulupirika kuna Mulungu mpaka kufa, na thangwi ineyi anthu azinji akuti ali na ntima wakuperekeka anadzakhala na umaso wakukhonda mala. Natenepa Yezu alonga: “Munthu anafuna kakamwe umaso wace akuufudza, mbwenye ule anaida umaso wace mu dziko ino, akuutsidzikiza toera kukhala na umaso waku-khonda mala.”—Juwau 12:25.

Yezu nee akhanyerezeza pya iye basi, natene-pa iye alonga: ‘Khala munthu asafuna kunditumikira, mbanditowere, thangwi kunafuna ine khala, ule anafuna kunditumikira anadzakhalambo kweneko.

Khala munthu asafuna kunditumikira, Baba wanga anadzamulemedza.’ (Juwau 12:26) Pinadzakhala pyakutsandzayisa kakamwe! Ale analedmedzwa na Baba anadzakhala axamwali a Kristu mu Umambo.

Nakuti Yezu akhadziwa kuti mbadatamba nyatwa, pontho mbadaphiwa, iye alonga: “Cincino ndiri wakunentseka kakamwe, mphapo ndinalonganjji?

Baba, ndipulumuseni pa ndzidzi uno wakunentsa.” Mbwene Yezu nee akhafuna kuti cifuno ca Mulungu cikhonde kwanirisika. Iye athimiza: “Ndzidzi unoyu usafunika kupita na pana ine, thangwi ine ndadzera pyenepi.” (Juwau 12:27) Yezu akhafuna kucita pyonsene pikhafuna Mulungu, kuphatanizambo kupe-reka umaso wace ninga ntsembe.

- ◇ Thangwi yanji Yezu akhadikhira kugumana masambvu, maseze nee ukhali ndzidzi wace?
- ◇ Thangwi yanji nee pikhali pyakuipa kwa Yezu kucemera anyakugulisa pinthu mu templo kuti “mambava”?
- ◇ Ndi munjira ipi Yezu asalandaniswa na mbeu ya tirigu? Kodi Yezu apibva tani pidadziwa iye kuti anatamba nyatwa na kufa?

KODI AYUDA AKHULUPIRA YEZU PIDABVA IWO MULUNGU MBAKALONGA?

JUWAU 12:28-50

Mu ndzidzi ukhali Yezu mu templo, n’Ciposi pa Nisane 10, alonga pya kufa kwace kwakuti kukhali cifu-pi. Thangwi yakudzudzumika kuti kufa kwace kuna-khuya tani dzina ya Mulungu, Yezu alonga: “Baba, pasani mbiri dzina yanu.” Penepo yabveka fala ya-mphambvu kubuluka kudzulu mbilonga: “Ine ndaipasa kale mbiri, pontho ndinadzaipasa mbiri.”—Juwau 12:27, 28.

Anthu akhali cifupi adzudzumika kakamwe. Anango akhanyerezera kuti abva kudhima kwa madzi. Anango alonga: “Ndi anju adalonga na iye.” (Juwau 12:29) Mbwenye ndi Yahova akhalonga! Unoyu nee ukhali ulendo wakutoma udabva anthu Mulungu mbakalonga pinthu thangwi ya Yezu.

Pyaka pitatu na hafu nduli, pa ndzidzi ukhabatizwa Yezu, Juwau M’batizi abva Mulungu mbakalonga thangwi ya iye: “Uyu ndi Mwananga wakufunika, anakomerwa na ine.” Pontho pidamala Paskwa mu caka 32 N.W., Tiyago, Juwau na Pedhru aona Yezu mbakasanduka. Amuna anewa atatu abva Mulungu mbalonga: “Uyu ndi Mwananga wakufunika, anakomerwa na ine, m’bvereni.” (Mateu 3:17; 17:5) Mbwenye paulendo unoyu wacitatu, anthu azinji abva Yahova mbakalonga!

Yezu alonga: ‘Fala ineyi nee yabveka thangwi ya ine, mbwenye thangwi ya imwe.’ (Juwau 12:30) Pyenepi pikhapangiza kuti Yezu ndi mwana wa Mulungu, Mesiya akhadikhirwa na anthu.

Yezu akhali wakuhulupirika ndzidzi onsene ukhali iye pa dziko yapantsi. Na thangwi ya pyenepi iye asiya citsandzo cadidi kwa anthu, pontho apangiza kuti Sathani Dyabo, ntongi wa dziko ino asafunika kuphiwa. Yezu alonga: “Cincino dziko ino ikutongwa; cincino ntongi wa dziko ino anathamangiswa.” Kufa kwa Yezu nee kusapangiza kuti iye akundwa na Sathani, mbwenye kusapangiza kuti iye awina. Munjira ipi? Yezu alonga: “Mbwenye ndingamanikwa pamuti, ndinadzabweresa kuna ine anthu a mitundu yonsene.” (Juwau 12:31, 32) Kufa kwa Yezu pamuti kwacitisa kuti anthu azinji aende kuna

iye, pontho kwafungula njira toera anthu agumane umaso wakukhonda mala.

Mudalonga Yezu kuti ‘ndingamanikwa pamuti,’ mwinji wa anthu walonga: “Mwambo usalonga kuti Kristu anakhala kwenda na kwenda. Mphapo thangwi yanji iwe usalonga kuti Mwana wa munthu asafunika kumanikwa pamuti? Mbani Mwana wa munthu unoyu?” (Juwau 12:34) Anthu azinji nee atawira kuti Yezu ndi Mwana *wandimomwene* wa munthu peno Mesiya akhadikhirwa. Iwo nee atawira pyenepi ngakhale kuti pakhali pipangizo pizinji, kuphatanizambo fala ya Mulungu.

Yezu alonga pontho kuti iye ndi “ceza.” (Juwau 8:12; 9:5) Iye apanga mwinji wa anthu kuti: “Ceza cinapitiriza pakati panu mu ndzidzi ungasi. Fambani mu ceza mu ndzidzi wakuti muciri naco, toera cidima cikhonde kukukundani . . . Mu ndzidzi wakuti muciri na ceza, khulupirani ceza toera mukhale ana a ceza.” (Juwau 12:35, 36) Pidamala Yezu kulonga pyenepi, iye abuluka pakati pawo, thangwi Nisane 10 nee ikhali ntsiku yakuphiwa kwace. Mbwenye pa Paskwa ya Nisane 14 iye akhafunika “kumanikwa pamuti” peno kukhomerwa.—Agalata 3:13.

Mu ndzidzi ukhacita Yezu utumiki wace, Ayuda azinji nee ankhulupira, pontho pyenepi pikhakwanirisa profesiya ineyi. Izaiya alongeratu kuti maso a anthu anewa nee mbadaona cinthu, pontho mitima yawo mbidakhala yakuuma kwakuti nee mbadatawira kucinja. (Izaiya 6:10; Juwau 12:40) Ayuda azinji akhonderatu cipangizo cakuti Yezu ndi Mpulumusi adalongwa mwanyapantsi, pontho kuti iye ndi njira toera kuwina umaso.

Nikodhemu, Zuze wa ku Arimateya na atongi anango azinji ‘akhulupira’ Yezu. Kodi iwo akhacita pinthu pinapangiza kuti akhakhulupira Yezu? Kodi mbadasiya kun’khulupira thangwi yakugopa kuthamangiswa mu sinagoga, peno thangwi yakufuna kakamwe kupaswa ‘mbiri na anthu?’—Juwau 12:42, 43.

Yezu afokotoza pinthu pinacitika munthu angatoma kun'khulupira. Iye alonga: “Munthu anandikhulupira nee asakhulupira ine basi, mbwenye asakhulupirambo Ule adandituma.” Undimomwene udalonga Mulungu kuti Yezu asafunika kuu-pfundzisa anthu na mphannga zidapitiriza iye kumwaza zikhali zakufunika kakamwe kwa Yezu, ndi thangwi yace iye alonga: “Munthu anandipwaza mbakhonda kutawira mafala anga, alipo anafuna kuntonga. Mafala adalonga ine ndiwo ana-

funa kuntonga pa ntsiku yakumalisa.”—Juwau 12: 44, 45, 48.

Buluka penepo, Yezu amalisa na kulonga: “Ine nee ndalonga pinafuna ine, mbwenye Baba adandituma ndiye adandipanga pinalonga ine na pinapfundzisa ine. Pontho ine ndisadziwa kuti pidandipanga iye pisatsogolera ku umaso wakukhonda mala.” (Juwau 12:49, 50) Yezu akhadziwa kuti mwakukhonda dembuka mbadapereka umaso wace ninga ntsembe kwa anthu anankhulupira.—Aroma 5:8, 9.

- ◇ Ndi maulendo api matatu adabveka fala ya Mulungu mbikalonga thangwi ya Yezu?
- ◇ Ndi atongi api adakhulupira Yezu, pontho thangwi yanji iwo nee alonga pyenepi pakweca?
- ◇ Ninji cinafuna kucitisa anthu kutongwa “pa ntsiku yakumalisa”?

YEZU APHATISIRA MUTI WA NSAMBU TOERA KUPFUNDZISA ANTHU PYACIKHULUPIRO

MATEU 21:19-27 MARKO 11:19-33 LUKA 20:1-8

N’Ciposi namaulo, Yezu abuluka ku Yerusalemu mbabwerera ku Bhetanya nzinda ukhali kumabulukiro a dzuwa n’khundu-n’khundu mwa Phiri ya Milivera. Panango agona kunyumba kwa axamwali ace Lazaro, Mariya na Marta.

Mangwana mwace na macibese ikhali Nisane 11. Yezu na anyakupfundzace aenda pontho ku Yerusalemu. Unoyu ndi ulendo wace wakumalisa toera kuenda ku templo. Pontho ineyi ndi ntsiku yakumalisa toera kumwaza mphangwa mwapakweca mbadzati kucita Paskwa, kukhazikisa Cikumbuso cakufa kwace na kuthabuswa na anyakutcinga.

Pikhahuluka iwo ku Bhetanya kuenda ku Yerusalemu mbapita na Paphiri ya Milivera, Pedhru aona muti udapaswa dzedze na Yezu dzulo na macibese mbalanga: “Rabhi, onani!, muti ule udapasa imwe dzedze, wauma.”—Marko 11:21.

Thangwi yanji Yezu apasa dzedze muti mbuuma? Iye alonga: ‘Mwandimomwene ndinakupanganani kuti mungakhala na cikhulupiro mbamukhonda kupenula, nee munadzacita pidacita ine kuna nsambvu uyu basi tayu, mbwenye mungapanga phiri iyi kuti, ‘Thukuka pano mbuonyeka m’bara,’ pyenepi pinacitika. Pontho pinthu pyonsene pinapheмба imwe mu phembero, mungakhala na cikhulupiro munadzapitambira.’ (Mateu 21:21, 22) Iye abwerezera ntsonga idalonga iye pakutoma kuti munthu angakhala na cikhulupiro anakwanisa kuthukusa phiri.—Mateu 17:20.

Natenepa, pidapasa iye dzedze muti mbuuma, Yezu apfundzisa anthu kufunika kwa kukhulupira Mulungu. Iye alonga: ‘Pinthu pyonsene pinapheмба imwe mu phembero, khalani na cikhulupiro cakuti mwapitambira kale, natenepa munadzapipaswa.’ (Marko 11:24) Ntsonga ineyi ikhali yakufunika kakamwe kwa atowereri onsene a Yezu! Makamaka kwa apostolo ace ikhali yakufunika kakamwe thangwi mwakukhonda dembuka mbadathimbana na mayesero. Pidapasa iye dzedze muti mbuuma,

pisapangizambo kufunika kwakukhala na cikhulupiro cakuwanga.

Makhaliro akunyengeza a mbumba ya Izraeli akhali ninga a muti ule wa nsambvu. Aizraeli akhadacita cibverano cakukhala axamwali a Mulungu, mbaoneka ninga mbadabvera Mwambo wa Yahova. Mbwenye mbumba yonsene nee ikhali na cikhulupiro, pontho nee ikhabala misapo yadidi. Iwo afika mpaka kukhonda Mwana wa Mulungu! Natenepa, pidapasa Yezu dzedze muti wakusowa misapo mbuuma, iye apangiza pikhafuna kucitikira mbumba ineyi yakusowa cikhulupiro, pontho yakukhonda kubala misapo.

Mwakukhonda dembuka, Yezu na anyakupfundzace afika ku Yerusalemu. Ninga mwacidzolowero, Yezu aenda mu templo mbatoma kupfundzisa. Akulu a anyantsembe na akulu a mu nzinda, akumbuka pidacita Yezu dzulo kuna anyakucinja kobiri mbambvundza: ‘Usacita pyenepi na mphambvu za ani? Peno mbani adakutawirisa toera kucita pinthu pyenepi?’—Marko 11:28.

Yezu atawira: ‘Ine ndinakucitani mbvundzo ubodzi. Munganditawira, ine ndinakupanganimo kuti ndisacita pyenepi na mphambvu za ani. Kodi mphambvu zikhabatiza na Juwau zikhabuluka kuna Mulungu peno kuna anthu? Nditawireni.’ Natenepa, anyamalwa ace acimwana kutawira. Anyantsembe na akulu a mu nzinda atoma kucedza okha-okha kuti mbadantawira tani. Iwo alonga: ‘Tingalonga kuti, zambuluka kuna Mulungu, iye anatibvundza, Mphapo thangwi yanji imwe nee mwan’khulupira? Peno tilonge kuti, zambuluka kuna anthu?’ Iwo akhanyerezera munjira ineyi thangwi akhagopa mwinji wa anthu, ‘thangwi onsene akhaona kuti mwandimomwene Juwau akhali mprofeta.’—Marko 11:29-32.

Buluka penepo, ale akhapokanya Yezu nee augumana ntawiro wadidi. Natenepa iwo alonga: ‘Ife nkhabe kupidziwa.’ Yezu aapanga: ‘Inembo nee ndinakupanganani kuti ndisacita pyenepi na mphambvu za ani.’—Marko 11:33.

- ◇ Thangwi yanji Nisane 11 ikhali ntsiku yakufunika?
- ◇ Ndi ntsonga zipi zidapfundzisa Yezu thangwi ya muti udaumisa iye?
- ◇ Ndi mbvundzo upi udacita Yezu wakuti anyamalwa ace acimwana kuutawira?

MISANGANI MIWIRI INALONGA PYA MUNDA WA MAUVA

MATEU 21:28-46 MARKO 12:1-12 LUKA 20:9-19

Mu templo, Yezu acitisa akulu a anyantsembe na akulu a mu nzinda kusowa ntawiro pidabvundza iwo kuti mphambvu zace zikhabuluka kupi. Buluka penepo, Yezu alonga nsangani wakuti wapangiza kuti iwo akhali anthu a ntundu wanji.

Yezu alonga: ‘Mamuna m’bodzi akhali na ana awiri. Aenda kuna mwanace wakutoma mbampanga: Mwananga, ndoko kaphate basa lero kumunda wa mauva. Iye atawira: Nkhabe funa, mbwenye buluka penepo, atumbikika mbaenda. Pidaenda iye kuna mwanace waciwiri, am’phemba pibodzi pyene. Iye atawira: Ndi-naenda baba, mbwenye nee aenda. Mbani mwa ana awiri anewa adacita pinafuna baba wace?’ (Mateu 21: 28-31) Mwakukhonda penula, ndi mwana wakutoma wakuti pakumalisa acita pinafuna baba wace.

Natenepa, Yezu apanga anyamalwa ace: ‘Mwandi-momwene ndinakupangani kuti anyakulipisa misonkho na akazi aulukwali anadzakusiyani nduli pakupita mu Umambo wa Mulungu.’ Pakutoma anyakulipisa misonkho na akazi aulukwali nee akhatumikira Mulungu. Mbwenye, mukupita kwa ndzidzi iwo atcunyuka mbatoma kutumikira Mulungu ninga pidacita mwana wakutoma. Mwakusiyana na anewa, atsogoleri auphemberi ndi ninga mwana waciwiri, iwo asalonga kuti asatumikira Mulungu, mbwenye mwandimomwene nkhabe. Yezu alonga: ‘Juwau M’batizi abwera kuna imwe mbakupfundzisani njira yaulungami, ngakhale tenepo imwe nee mwan’khulupira. Mbwenye anyakulipisa misonkho na akazi aulukwali an’khulupira; maseze mwaona pyenepi, imwe nee mwatcunyuka, pontho nee mwan’khulupira.’—Mateu 21:31, 32.

Buluka penepo, Yezu alonga nsangani unango. Mu nsangani unoyu waciwiri, Yezu apangiza kuti atsogoleri auphemberi nee akhafuna kutumikira Mulungu, pontho ndi anthu akuipa. Yezu alonga: ‘Mamuna m’bodzi alima munda wa mauva, auzungulira na mpanda, اساسanya mbuto yakukumulira mauva toera kucita vinyu, mbamanga cirindo; buluka penepo asiya munda wace m’manja mwa anyakulima, mbaenda ku dziko inango. Pidafika ndzidzi unatokota mauva, iye atuma nyabasace kuna anyakulima toera apaswe

misapo mingasi ya m’unda mwace. Mbwenye iwo am’phata, am’menya mbantumiza nee cinthu. Iye atumiza nyabasa unango kuna iwo, unoyu iwo am’menya munsolo mbantikana. Atumizambo nyabasa unango, iwo amupha, mbatumiza pontho anyabasa anango azinji, anango iwo aamenya, mbwenye anango aapha.’—Marko 12:1-5.

Kodi anthu anewa akhabvesera Yezu, abvesesa mabvekero a nsangani wace? Panango iwo akumbuka mafala adalemba Izaiya: ‘Izraeli ndi munda ule wa mauva wa Yahova wakukwanisa pyonsene; mauva adatceka iye, ndi anthu a ku Yuda. Mulungu akhaadikhira toera acite pyaulungami, mbwenye iye abva mikhuyo ya anyakubvuyiwa awo basi.’ (Izaiya 5:7) Pidalonga Yezu mu nsangani wace ndi pibodzi pyene na pidalanga Izaiya. Mwanaciro munda ndi Yahova, pontho munda wa mauva ndi mbumba ya Izraeli yakuti ikhatsidzikizwa na Mwambo wa Mulungu. Yahova atuma aprofeta toera kupfundzisa mbumba yace na kuphedza kuti ibale misapo yadidi.

Natenepa, “anyakulima” athabusa, pontho apha “anyabasa” akhatumwa. Yezu alonga: ‘Mwanaciro munda wa mauva akhadasala basi ene na mwanace wapantima. Iye atuma mwanace kuna anyakulima, mbalanga: Iwo analemedza mwananga. Mbwenye anyakulima anewa alonga okha-okha, mbatizi: ‘Uyu ndiye anafuna kutambira unthaka, tendeni timuphe toera unthaka wace ukhale wathu.’ Natenepa, iwo am’phata, mbamupha.’—Marko 12:6-8.

Buluka penepo, Yezu abvundza: “Ninji pinafuna kudzacita mwanaciro munda wa mauva?” (Marko 12:9) Atsogoleri auphemberi atawira: ‘Nakuti iwo ndi anyakuipa, iye anaafudza onsene mbapereka munda wace kuna anyakulima anango akuti anadzampasa misapo pa ndzidzi unatokota iyo.’—Mateu 21:41.

Mwakukhonda kudziwa, atsogoleri auphemberi atongeka okhene na ntawiro wawo, thangwi iwo akhali pakati pa ‘anyakulima a munda wa mauva’ wa Yahova akuti akhali mbumba ya Izraeli. Misapo yakuti Yahova akhaidikhira kuna anyakulima anewa ikhaphataniza kukhulupira Mwanace, Mesiya. Yezu aya-

ng'ana atsogoleri auphemberi mbaapanga: 'Kodi imwe nee mwaleri pinalonga Malemba kuti: Mwala udakhondwa na anyakumanga nyumba, wadzakhalala mwala wakufunika kakamwe. Mwala unoyu wabuluka kuna Yahova, pontho ndi wakudzumisa kakamwe kwa ife?' (Marko 12:10, 11) Buluka penepo, Yezu abvekesa ntsonga ikhafuna iye kuti anthu aibvesese. Iye alonga: 'Na thangwi ineyi ndinakupangani kuti Umambo wa Mulungu munadzaupokoserwa mbupe-

rekwa kuna anthu anacita pinafuna Mulungu.'—Mateu 21:43.

Natenepa, apfundzisi a mwambo na akulu a anyantsembe adzindikira kuti Yezu 'akhalonga pya iwo mu nsangani wace.' (Luka 20:19) Pa ndzidzi unoyu, iwo akhafuna kupha Yezu thangwi ndiye adathema kutambira 'unthaka.' Mbwenye iwo akhagopa mwini wa anthu wakuti ukhaona Yezu ninga mprofeta.

-
- ◇ Kodi ana awiri a mu nsangani wa Yezu akhaimirira ani?
 - ◇ Mu nsangani waciwiri, mbani akhaimirira (a) 'mwanaciro munda,' (b) 'munda wa mauva,' (c) 'anyakulima,' (d) 'anyabasa,' (e) 'nyakutambira unthaka'?
 - ◇ Kodi anyakulima akhadikhiranji?

MAMBO ACEMERA ANTHU KU PHWANDO YAKUMANGA BANJA

MATEU 22:1-14

Mu ndzidzi ukhamalisa Yezu utumiki wace, iye apitiriza kuphatisira misangani toera kupangiza pakweca makhaliro a anyantsembe na apfundzisi a mwambo. Na thangwi ineyi, iwo akhafuna kumupha. (Luka 20: 19) Mbwenye iye alonga pontho nsangani unango.

Iye alonga: 'Umambo wakudzulu unakwanisa kulaniswisa na mambo adakhunganyira mwanace phwando yakumanga banja. Iye atuma anyabasa-ce toera aende kacemera anthu adasankhulwa toera kugumanika pa phwando yakumanga banja, mbwenye iwo akhonda kubwera.' (Mateu 22:2, 3) Mu nsangani wace, Yezu atoma kulonga pya 'Umambo wakudzulu.' Mwandimomwene, 'mambo' unoyu ndi Yahova Mulungu. Mphapo mwana wa mambo mbani, pontho mbani adacemerwa ku phwando yakumanga banja? Nee ndi pyakunentsa kudzindikira mwana wa mambo ninga Mwana wa Yahova, adalonga nsangani unoyu, pontho adacemerwa pa phwando yakumanga banja kuti ndi ale anafuna kudzatonga mu Umambo wakudzulu.

Mbani adacemerwa pakutoma pa phwando ineyi? Akhali Ayuda, thangwi Yezu na apostolo ace akhaa-

mwazira mphangwa za Umambo. (Mateu 10:6, 7; 15: 24) Ayuda anewa atawira kucita cibverano na Mulungu mu caka 1513 M.N.W., mbakhala akutoma kucita khundu ya 'umambo wa anyantsembe.' (Eksodo 19:5-8) Mphapo iwo acemerwa lini ku 'phwando yakumanga banja'? Iwo acemerwa mu caka 29 N.W. mu ndzidzi udatoma Yezu kumwaza mphangwa za Umambo wakudzulu.

Mphapo, Aizraeli azinji adacemerwa pa phwando atawira tani ncemerero unoyu? Yezu alonga: 'Iwo akhonda kubwera.' Atsogoleri azinji auphemberi na anthu anango nee atawira kuti Yezu akhali Mesiya, pontho Mambo wakusankhulwa na Mulungu.

Yezu alonga kuti Ayuda akhali na mwai unango. "Iye [mambo] atuma pontho anyabasa anango mbalonga, 'Pangani ale adacemerwa kuti: "Onani! Ine ndamala kukhunganya pyakudya, ndapha ng'ombe zanga na pinyama pyanga pyakununa, pinthu pyonsene pyamala kukhunganywa. Bwerani ku phwando yakumanga banja.'" Mbwenye iwo apwaza pyepi mbaenda pyawo, m'bodzi aenda kumunda kwace, unango aenda kacita malonda ace; mbwenye

anango aphata anyabasa a mambo, aamenya mba-apha.” (Mateu 22:4-6) Pyenepi pikhapangiza pikhafuna kucitika pakumala kukhazikiswa kwa mpingo Wacikristu. Pa ndzidzi unoyu, Ayuda akhali na mwai wakukhala mu Umambo wa Mulungu, mbwenye azinji akhonda ncemerero unoyu, mpaka kuthabusa ‘anyabasa a mambo.’—Mabasa 4:13-18; 7:54, 58.

Ninji pikhafuna kucitikira Ayuda? Yezu alonga: ‘Mambo aipirwa kakamwe; atuma anyankhondo ace mbapha ale adapha anthu, mbapisa nzinda wawo.’ (Mateu 22:7) Ayuda aona kukwanirisika kwa mafala anewa mu caka 70 N.W. mu ndzidzi udabwera Aroma mbafudza ‘nzinda wawo,’ wa Yerusalemu.

Kodi kukhonda kwawo ncemerero wa mambo kukhabveka kuti nkhabebve munthu akhafuna kucemerwa? Mwakubverana na nsangani wa Yezu, pisapangiza kuti nkhabe. Yezu apitiriza mbalanga: “Buluka penepo iye [mambo] apanga anyabasace: ‘Phwando yakumanga banja yamala kukhunganywa, mbwenye anthu adacemerwa nee akhali akuthema. Na thangwi ineyi, ndokoni m’miseu inaenda kunja kwa nzi-nda, cemerani munthu onsene anagumana imwe

toera abwere ku phwando yakumanga banja.’ Nate-nepa, anyabasace aenda m’miseu mbagumanya anthu onsene adagumana iwo, adidi na anyakuipa ene; nyumba yakucitira phwando yakumanga banja yadzala na anthu adacemerwa.”—Mateu 22:8-10.

Pyenepi pyacitika mu ndzidzi udatoma mpostolo Pedhru kuphedza anthu akukhonda khala Ayuda toera akhale Akristu andimomwene. Mu caka 36 N.W., Nkulu wa anyankhondo Aciroma anacemerwa Kornelyo na banjace atambira nzimu wa Mulungu toera kucita khundu ya Umambo wakudzulu udalonga Yezu.—Mabasa 10:1, 34-48.

Yezu apangiza kuti si onsene tayu adacemerwa ku phwando yakumanga banja anakhala akutawirika kuna ‘mambo.’ Iye alonga: “Pidabwera mambo toera kuona ale adacemerwa, aona mamuna m’bodzi wakuti nee akhadabvala nguwo za phwando yakumanga banja. Natenepa, iye ambvundza: ‘Xamwali, wakwanisa tani kupita muno nee kubvala nguwo za phwando yakumanga banja?’ Mbwenye iye nee akhali na cakulonga. Penepo mambo apanga anyabasace: ‘M’mangeni miyendo na mikono mbamumponya ncidima kunja. Kweneko iye anadzalira mbakukuta mano ace.’ Thangwi adacemerwa ndi azinji, mbwenye adasankhulwa ndi pang’ono.”—Mateu 22:11-14.

Panango atsogoleri auphemberi akhabvesera nsangani wa Yezu nee abvesesa mabvekero a pyonsene pidafokotoza iye. Natenepa, iwo aipirwa kakamwe, pontho akhali dzololo toera kumupha thangwi akhadaapasa manyadzo.

-
- ♦ Mu nsangani wa Yezu, mbani akhaimirira ‘mambo,’ ‘mwana wa mambo’ na ale adacemerwa pakutoma ku phwando yakumanga banja?
 - ♦ Kodi Ayuda acemerwa lini, pontho mbani adacemerwa pakumalisa?
 - ♦ Mafala akuti adacemerwa ndi azinji na adasankhulwa ndi pang’ono asapanganziji?

ANYAKUTCINGA ACIMWANA KUMANGA YEZU

MATEU 22:15-40 MARKO 12:13-34 LUKA 20:20-40

Anyamalwa a Yezu aipirwa kakamwe. Yezu akhadamala kwene kulonga nsangani wakuti wapangiza pakweca kuti iwo akhali anthu akuipa. Afarisi akhasaka njira toera kum'anga. Iwo akhafuna kuti Yezu alonge cinthu cakuti mbaacidancitisa kuperekwa kuna ntongi Waciroma. Natenepa, iwo alipa atumiki awo toera aende kamanga Yezu.—Luka 6:7.

Iwo abvundza: 'Mpfundzisi, ife tisadziwa kuti imwe musalonga mbamupfundzisa mwadidi nee kusankhula anthu, mbwenye musapfundzisa njira ya Mulungu mwakubverana na undimomwene: Mphyakuthema kwa ife kulipa nsonkho kuna Sezari peno nkhabe?' (Luka 20:21, 22) Yezu nee akwatika na mafala awo akunyengeza, thangwi akhadziwa kuti akhalonga pyenepi toera kum'anga.

Iye mbadaatawira kuti: 'Nkhabe, nee mphyakutawirika kulipa nsonkho,' mbadapambizirwa kuti akupandukira utongi Waciroma. Mbadalonga kuti: 'Inde, mphyakutawirika,' anthu akuti nee akhakomerwa na utongi Waciroma mbadaipirwa kakamwe na iye. Mphapo iye aatawira tani?

Yezu alonga: 'Imwe ampfakafaka, thangwi yanji musandiyesera? Ndipangizeni kobiri ya nsonkho.' Iwo am'bweresera dhenaryo ibodzi. Yezu aabvundza: 'Kodi nkhope iyi na dzina iyi mphyani?' Iwo antawira: "Mphyani Sezari." Penepo iye aapasa citsogolero ici: 'Perekani kuna Sezari pinthu pya Sezari, mbwenye pya Mulungu perekani kuna Mulungu.'—Mateu 22:18-21.

Amuna anewa adzumatirwa na ntawiro wa Yezu. Natenepa, iwo asowa cakulonga, mbaenda pyawo.

Nakuti pikhanyerezera Afarisi nee pyaphata basa, atsogoleri anango auphemberi aendambo kayesera Yezu mu ntsiku ibodzi ene.

Asadhuki, akhalonga kuti nkhabeko kulamuswa muli akufa, acita mbvundzo unalonga pya nkha- ni ineyi kuna Yezu. Iwo abvundza: ‘Mpfundzisi, Mose alonga kuti: Mamuna angafa nee kubala ana, m’bale wace asafunika kusemba nkazi adasiyiwa toera abalire ana m’bale wace adafa. Akhalipo amuna anomwe mu ubale wawo. Wakutoma asemba mbafa, mbwenye nakuti nee asiya mwana, nkazace asembwa na m’bale wace. Pyenepi pyacitikambo na m’bale wace waciwiri, wacitatu, mpaka wacinomwe. Pakumalisa, nkazi unoyu afa. Mphapo amuna anomwe anewa angalamuswa muli akufa, nkazi unoyu anadzakhala wa ani? Thangwi iye akhadasembwa na amuna anewa onsene.’—Mateu 22:24-28.

Yezu atawira mukuphatisira malemba adalembwa na Mose akuti Asadhuki akhaakhulupira. Iye alonga: ‘Imwe mwadodomeka, thangwi imwe nkha- be kudziwa Malemba, nee mphambvu za Mulungu. Thangwi anthu angalamuswa muli akufa, amuna nkha- be kudzasemba, pontho akazi nkha- be kudzasembwa, mbwenye anadzakhala ninga aanju akudzulu. Thangwi ya kulamuswa kwa anthu akufa, kodi imwe nee mwaleri pidalemba Mose thangwi ya thendere ya minga, pidampanga Mulungu kuti: Ine ndine Mulungu wa Abrahamu, Mulungu wa Izaki na Mulungu wa Yakobe? Iye nee ndi Mulungu wa anthu akufa, mbwenye wa anthu ali maso. Imwe mwadodomeka kakamwe.’ (Marko 12:24-27;

Eksodo 3:1-6) Mwinji wadzumatirwa na ntawiro wa Yezu.

Matawiro a Yezu amatamisa Afarisi na Asadhuki, natenepa misoka ineyi yauphemberi yabverana toera kuyesera pontho Yezu. Mpfundzisi wa mwambo m’bodzi abvundza: ‘Mpfundzisi, ndi api matongero makulu kakamwe a Mwambo?’—Mateu 22:36.

Yezu atawira: ‘Akutoma ndi awa, Bvesera Izraeli, Yahova Mulungu wathu, ndi Yahova m’bodzi. Funa Yahova Mulungu wako na ntima wako onsene, na umaso wako onsene, na ndzeru zako zonsene na mphambvu zako zonsene. Aciwiri ndi awa: Funa ndzako ninga iwe ene. Nkhabepo matongero anango makulu kakamwe kupiringana anewa.’—Marko 12:29-31.

Pidabva iye ntawiro wa Yezu, mpfundzisi wa mwambo alonga: ‘Mpfundzisi, imwe mwalonga mwadidi mwakubverana na undimomwene, ‘Iye ndi M’bodzi, pontho nkhabepo unango kusiyapo iye’; pontho kunfuna na ntima onsene, na ndzeru zonsene, na mphambvu zonsene, na kufuna ndzako ninga iwe ene ndi pyakufunika kakamwe kupiringana kupisa ntsembe za pinyama na kupereka ntsembe zinango zonsene.’ Nakuti Yezu aona kuti iye atawira mwandzeru, ampanga: “Iwe nee uli kutali na Umambo wa Mulungu.”—Marko 12:32-34.

Mu ntsiku zitatu (Nisane 9, 10 na 11) Yezu akhaphundzisa mu templo. Anthu anango, ninga apfundzisi a mwambo akhabvesera Yezu mwakutsandzaya. Mbwenye atsogoleri auphemberi akuti ‘nee akhalibve na cipapo toera kuncita pontho mibvundzo’ akhadaipirwa.

-
- ◇ Afarisi ayesera tani Yezu toera kum’ manga, mphapo ninji pidacitika?
 - ◇ Ninji pidalonga Yezu pyakuti pyacitisa Asadhuki acimwane kum’ manga?
 - ◇ Ndi cinthu cipi cakufunika kakamwe cidalonga Yezu pakutawira mbvundzo wa mpfundzisi wa mwambo?

YEZU ASANDIKA ANYAKUTCINGA AUPHEMBERI

MATEU 22:41–23:24 MARKO 12:35-40 LUKA 20:41-47

Atsogoleri auphemberi acimwana kupasa Yezu manyadzo, pontho acimwana kumphata toera kumpereka kuna ntongi Waciroma. (Luka 20:20) Mu ndzidzi ukhali iye ku templo pa Nisane 11, Yezu abhoma meza za anyakucinja kobiri mbapangiza kuti iye akhali ani. Toera kupangiza pyenepi iye aabvundza: “Ndi api maonero anu thangwi ya Kristu? Kodi iye ndi mwana wa ani?” (Mateu 22:42) Anthu onsene akhadziwa kuti Kristu peno Mesiya mbadabulukira ku dzindza ya Dhavidhi. Unoyu ukhali ntawiro udapereka iwo.—Mateu 9:27; 12:23; Juwau 7:42.

Yezu abvundza: ‘Mphapo thangwi yanji Dhavidhi, mu kupumirwa na Mulungu, asancemera Mbuya mbalonga: ‘Yahova alonga kuna Mbuya wanga: “Khala kunkono wanga wamadyo mpaka ine ndiikhe anyamalwa ako pantsi pa manyalo ako”?’ Mphapo, khala Dhavidhi asancemera Mbuya, anakhala tani pontho mwanace?’—Mateu 22:43-45.

Afarisi nee atawira mbvundzo unoyu thangwi akhadikhira kuti mu dzindza ya Dhavidhi mbakudabuluka munthu toera kuaombola m’manja mwa utongi Waciroma. Yezu aphatisira mafala adalonga Dhavidhi pa lemba ya Masalmo 110:1, 2, toera kupangiza kuti Mesiya mbadakhala ntongi wankulu kupiringana atongi anango a anthu. Iye akhali Mbuya wa Dhavidhi, pontho pakumala kukhala kunkono wa madyo wa Mulungu, mbadatoma kutonga. Ntawiro wa Yezu wamata-misa anyakutcinga ace.

Anyakupfundza a Yezu na anthu anango azinji akhavesera mwadidi. Natenepa, Yezu atoma kulonga nawo mbaacenzeja thangwi ya apfundzisi a mwambo na Afarisi. Amuna anewa “aikhika okhene pa mbuto ya Mose” toera kupfundzisa Mwambo wa Mulungu. Yezu apfundzisa anyakubvesera ace: “Citani mbamutoweza pyonsene pinakupangani iwo, mbwenye lekani kucita pinacita iwo, thangwi iwo asalonga, mbwenye nee asacita pinalonga iwo.”—Mateu 23:2, 3.

Buluka penepo, Yezu alonga pitsandzo pinapangiza kuti iwo akhali ampfakafaka, mbalonga: ‘Iwo asathimizira pimabokosi pya malemba pinabvala iwo,

pontho asalaphisa pimberere pya nguwo zawo.’ Ayuda anango akhamangira pimabokosi pankhuma zawo peno m’mikono yawo pyakuti pikhali na mphangwa za Mwambo. Afarisi akhavalala mabokosi makulu toera aoniwe na anthu kuti akhali aphinga pakubvera Mwambo. Pontho iwo ‘akhalaphisa pimberere pya nguwo zawo.’ Aizraeli akhafunika kuikha pimberere pa nguwo zawo, mbwenye Afarisi akhawangisira toera pimberere pyawo pikhale pyakulapha kakamwe. (Numero 15:38-40) Iwo akhacita pyenepi “toera aoniwe na anthu.”—Mateu 23:5.

Yezu akhadziwa kuti anyakupfundzace mbadakwanisa kukhalambo na cifuno cakupaswa mbiri, natenepa iye aacenzeja: “Lekani kucemerwa Rabhi, thangwi Mpfundzisi wanu ndi m’bodzi basi, pontho mwa imwe, monsene ndimwe abale. Kusiwapo pyenepi, nee munthu m’bodzi asafunika imwe kucemera baba pa dziko yapantsi, thangwi Baba wanu ndi m’bodzi basi, Ule anakhala kudzulu. Lekani kucemerwa atsogoleri, thangwi Ntsogoleri wanu ndi m’bodzi basi, Kristu.” Mphapo anyakupfundzace akhafunika kucitanji? Yezu aapanga: ‘Mbwenye wankulu kakamwe pakati panu asafunika kukhala ntumiki wanu. Munthu onsene anadzikuza anadzacepeswa, mbwenye ule anacepeseka anadzakuzwa.’—Mateu 23:8-12.

Buluka penepo, Yezu alonga pinthu pyakuti mbapidacitikira apfundzisi a mwambo na Afarisi. Iye alonga: “Dzedze kwa imwe apfundzisi a mwambo na Afarisi, ndimwe ampfakafaka! Thangwi musafungira anthu misuwo ya Umambo wakudzulu. Nakuti imwe nkhaba kupitamo, musakhondesa ale anafuna kupitamo.”—Mateu 23:13.

Yezu asandika Afarisi thangwi akhalemedza kakamwe maonero awo akuphonyeka m’mbuto mwa maonero a Yahova. Mwacitsandzo iwo alonga: “Munthu angadumbira mu dzina ya templo, nkhaba pinthu; mbwenye munthu angadumbira mu dzina ya ouro ya mu templo, asatongwa kucita pidapikira iye.” Na mafala anewa iwo akhapangizika ninga maboliboli thangwi akhalemedza kakamwe ouro ya mu templo

mbapwaza templo yakuti ikhali mbuto yakulambirira Yahova. Pontho iwo ‘asapwaza pinthu pyakufunika kakamwe pya Mwambo, ninga cilungamo, kubvera ntsisi na kukhulupirika.’—Mateu 23:16, 23; Luka 11:42.

Yezu acemera Afarisi anewa ninga ‘maboliboli anatsogolera andzawo, akuti asasungula imbu, mbame-

za kamelo!’ (Mateu 23:24) Iwo akhasungula vinyu yawo toera kubulusamo imbu, thangwi mwakubverana na misambo yawo, imbu ikhaoniwa ninga yakukhonda cena. Nakuti iwo akhapwaza pinthu pyakufunika kakamwe pya Mwambo pikhali ninga akhameza kamelo, cinyama cikulu cakuti cikhalimbo cakukhonda cena.—Levitiko 11:4, 21-24.

- ◇ Ninji pidacitisa Afarisi kukhonda tawira mbvundzo wa Yezu thangwi ya mafala a Dhavidhi anagumanika pa Masalmo 110?
- ◇ Thangwi yanji Afarisi akhathimizira pimabokosi pya malemba pikhabvala iwo mbalaphisa pimbverere pya nguwo zawo?
- ◇ Ndi uphungu upi udapereka Yezu kuna anyakupfundzace?

NTSIKU YAKUMALISA YA YEZU MU TEMPLO

MATEU 23:25–24:2 MARKO 12:41–13:2 LUKA 21:1–6

Paulendo wakumalisa udagumanika Yezu mu templo, iye apitiriza kulonga umpfakafaka wa apfundzisi a mwambo na Afarisi mbaacemera pakweca kuti ndi ampakafaka. Iye alonga mukuphatisira nsangani: “Ndimwe ninga khomitco na mbale idatsukwa kunja, mbwenye nkati ndi mwakupswipa. Nkati, imwe mwadzala na kusirira pinthu pizinji na pifuno pyakuipa. Nfarisi boliboli, pakutoma cenesa nkati mwa khomitco na mbale, toera kunja kukhalembo kwakucena.” (Mateu 23:25, 26) Ngakhale Afarisi akhayesera kupangizika kuti ndi akucena, iwo nee akhafuna kucinja makhaliro awo na kusananyira mitima yawo.

Afarisi apangizambo kuti akhali ampakafaka thangwi akhafuna kakamwe kumanga na kubalikisa nthumbi za aprofeta. Yezu alonga kuti iwo akhali “ana a anthu adapha aprofeta.” (Mateu 23:31) Pidalonga Yezu pikhali pyandimomwene thangwi iwo akhafuna kumupha.—Juwau 5:18; 7:1, 25.

Natenepa Yezu apangiza pikhafuna kucitikira atso-geri auphemberi mbadakhonda kutcunyuka. Iye alonga: “Imwe nyoka, ana a nyoka, munakwanisa tani kuthawa kutongwa mu Djehena?” (Mateu 23:33) Fala yakuti Djehena isabveka Djenje ya Henomi. Djenje ineyi ikhaphatisirwa toera kupisira pirombo, pontho ikhaimirira kufudzweratu kwa apfundzisi a mwambo na Afarisi akuipa.

Anyakupfundza a Yezu anadzaimirira iye ninga “aprofeta, anthu audziwisi na apfundzisi.” Kodi anyakupfundza anewa anadzatsalakanwa tani? Yezu akhalonga na atsogoleri auphemberi anewa: “Anango a iwo [anyakupfundza anga] imwe munadzaapha na kuamanika pamuti, anango munadzaakwapula m’masinagoga na kuatcinga m’mizinda yonsene, toera ubwere kuna imwe mulando wa ciropa ca anthu onsene akulungama cidagwa pantsi, kubulukira ciropa ca Abheli munthu wakulungama mpaka Zakariya . . . adapha imwe.” Iye aacenjeza: “Mwandimomwene ndinakupangani kuti nyatwa zenezi zonsene zinadzagwera anthu awa a ndzidzi uno.” (Mateu 23:34–36) Pyenepi pyacitika mu caka 70 N.W. mu ndzidzi udabwera

anyankhondo Aciroma kudzafudza Yerusalemu, mba-pha Ayuda azinji.

Yezu atsukwala kakamwe pikhanyerezera iye pinthu pyenepi pikhafuna kucitika. Iye alonga mwakutsukwala: “Yerusalemu, Yerusalemu, nyakupha aprofeta na nyakuponyera miyala ale anatumwa kuna iwe! Kazinji kene ine ndikhafuna kugumanya anako ninga munagumanya nkhuu anapiye ace pantsi pa maphapido ace! Mbwenye imwe mwakhonda. Onani! Mulungu anadzasiya nyumba yanu.” (Mateu 23:37, 38) Anthu akhabvesera mafala adalonga Yezu panango abvundzika kuti ndi “nyumba” ipi ikhalonga iye. Kodi iye akhalonga pya templo yakubalika ya mu Yerusalemu yakuti ikhaoneka ninga ikhatsidzikizwa na Mulungu?

Buluka penepo Yezu alonga: “Ndinakupangani kuti nee munadzandionabve, kubulukira cincino mpaka mungadzalonga kuti: ‘Mbasimbwe ule anabwera mu dzina ya Yahova!’” (Mateu 23:39) Iye akhalonga profesiya inagumanika pa Masalmo 118:26: ‘Mbasimbwe ule anadza mu dzina ya Yahova; lfe a n’nyumba ya Yahova tinakupasani nkhombo.’ Pyenepi pisapangiza pakweca kuti templo ineyi yakumangwa na anthu ingadzafudzwa, nkhabve munthu anafuna kuenda kalambira kweneko mu dzina ya Mulungu.

Cincino Yezu akuenda kukhundu inango ya templo yakuti kuli na mabokosi a pyakupereka. Mabokosi anewa akhali na benga ing’ono padzulu toera anthu akwanise kuikha pyakupereka pyawo. Yezu akhaona Ayuda azinji mbakaikha kobiri zawo. Anthu akupfuma “akaikha kobiri izinji kakamwe” ninga miyoni. Penepo Yezu aona nkazi wakuti akhali nzice wakutcerenga mbaikhamo “kobiri ziwiri zing’ono za ndzaya za nte-ngo wakucepta kakamwe.” (Marko 12:41, 42) Mwakukhonda penula, Yezu akhadziwa kuti Mulungu akhatsandzaya kakamwe na pyakupereka pya nkazi onoyu.

Yezu acemera anyakupfundzace mbaapanga: “Mwandimomwene ndinakupangani kuti nkazi uyu wa nzice wakutcerenga aikha pizinji kupiringana anango onsene adaikha kobiri m’mbokosi akuikhira kobiri. Thangwi iwo onsene aikhamo pire pidapambu-

la iwo mu mpfuma zawo zizinji, mbwenye nzice uyu mu utcerengi wace, aikha pinthu pyonsene pikhali na iye, pyonsene pikhali na iye toera kutsalakana umaso wace.” (Marko 12:43, 44) Pikhanyerezera nkazi unoyu na pidacita iye pikhali pyakusiyana na atsongolero auphemberi!

Nakuti ntsiku ya Nisane 11 ikumala, Yezu abuluka mu templo paulendo wakumalisa. M’bodzi wa anyakupfundzace alonga: “Mpfundzisi, onani kubalika kwa miyala na nyumba izi!” (Marko 13:1) Mwandimomwene, miyala inango idaphatisirwa toera kumanga templo ikhali ikulu kakamwe. Miyala ineyi ikhacitisa te-

mplo kukhala yakubalika mbioneka ninga yakuwanga kakamwe. Natenepe anyakupfundza adzumtirwa na mafala adalonga Yezu kuti: “Usaona nyumba izi zikulu? Nkhabe mwala unafuna kudzasala pano padzulu pa mwala undzace mbukhonda kugomolwa.”—Marko 13:2.

Pidamala iye kulonga pinthu pyenepi, Yezu na apostolo ace awambuka Gowa ya Sidhroni mbakwira Paphiri ya Milivera. Pidafika iwo pa mbuto inango iye na apostolo anai, Pedhru, Andrey, Tiyago na Juwau akhala pantsi. Pa mbuto ineyi iwo akhakwanisa kuona Templo yakubalika.

- ◇ Ninji pidacita Yezu pa ntsiku yakumalisa idagumanika iye mu templo?
- ◇ Ninji pidalonga Yezu kuti pinadzacitikira templo?
- ◇ Thangwi yanji Yezu alonga kuti pyakupereka pya nkazi wanzice pikhali pizinji kupiringana anyakupfuma?

APOSTOLO APHEMBA CIDZINDIKIRO

MATEU 24:3-51 MARKO 13:3-37 LUKA 21:7-38

Ikhali n’Cipiri namasikati, pontho ntsiku ya Nisane 11 ikumala. Yezu akhadasala na ntsiku zakupepa toera kumalisa basa yace pa dziko yapantsi. Iye akhafundzisa mu templo namasikati, mbwenye namasiku iye akhaenda kagona kunja kwa nzinda. Anthu akhafuna kakamwe kubvesera, natenepa iwo “akhaenda ku templo namacibese kakamwe toera kubvesera Yezu.” (Luka 21:37, 38) Cincino Yezu ali nawa Paphiri ya Milivera pabodzi na apostolo ace anai —Pedhru, Andreyu, Tiyago na Juwau.

Anyakupfundza anai aenda kuna Yezu pikhali iye ekhene. Iwo akhadzudzumika na pikhafuna kucitikirra templo thangwi Yezu akhadaapanga kuti nkhabe mwala ukhafuna kusala padzulu pa undzace. Mbwenye nee ndi pyenepi basi pikhaadzudzumisa. Yezu akhadaacenzeza kale kuti: “Khalani akukhunganyika, thangwi Mwana wa munthu anabwera pa ndzidzi unakhonda imwe kudikhira.” (Luka 12:40) Iye akhadaapangambo pya “ntsiku yakuonekera kwa Mwana wa munthu.” (Luka 17:30) Kodi mafala anewa asabverana na pikhadalonga iye thangwi ya templo? Apostolo akhafuna kakamwe kudziwa pyenepi. Iwo abvundza: “Tipangeni, pinthu pyenepi pinacitika lini, ndi cipi cidzindikiro ca kuonekera kwanu na cakumala kwa makhaliro a dziko?”—Mateu 24:3.

Panango mudacita iwo mbvundzo unoyu akhanyerezera pya kufudzwa kwa templo ikhaona iwo cifupi. Pontho, iwo abvundza pya kuonekera kwa Mwana wa munthu. Panango iwo akumbuka nsangani wa Yezu unalonga thangwi ya ‘mamuna wakuti ndi mwana wa mambo adaenda ku dziko yakutali kakamwe toera akhazikiswe ninga mambo, angamala abwerere.’ (Luka 19:11, 12) Anyakupfundza anewa akhafunambo kudziwa pinthu pinango pikhafuna kucitika ‘pakumala kwa makhaliro a dziko.’

Pakutawira mbvundzo wa anyakupfundzace, Yezu alonga cidzindikiro cakuti mbicidaaphedza kudziwa ndzidzi ukhafuna kumala utongi Waciyuda na kufudzwa kwa templo. Kusiwapo pyenepi Yezu alongambo kuti cidzindikiro ceneci mbacidaphedza Akristu a ntsogolo toera kudzindikira ndzidzi ‘wakuonekera’ kwace na ndzidzi wakufudzwa kwa makhaliro onseneku akuipa a dziko ino.

Mukupita kwa pyaka, apostolo aona kukwaniriska kwa profesiya ya Yezu. Pinthu pizinji pidalonga Yezu pyatoma kucitika mu ndzidzi wawo. Natenepa, pidacitika mu caka 70 N.W. nee pyatutumusa Akristu akhapitiriza kudikhira. Mu caka ceneci utongi Waciyuda na templo pyafudzwa ninga mudalonga Yezu pyaka 37 nduli. Mbwenye nee ndi pyonsene pidalonga Yezu pyakuti pyacitika mu caka 70 N.W. peno nduli mwa caka ceneci. Mphapo, ninji pontho pikhafuna kupangiza ndzidzi wakuonekera kwace ninga mambo wa Umambo? Yezu apanga apostolo ace pinthu pikhafuna kucitika.

Yezu alongeratu kuti kunadzaoneka “nkhondo na mabvabva a nkhondo,” pontho “mbumba inadzamenyana na mbumba indzace, umambo unadzamenyana na umambo undzace.” (Mateu 24:6, 7) Iye alongambo kuti “kunadzaoneka piteketeke pikulu, kunadzaonekambo njala na mautenda m’mbuto zakusiyana-siyana; pontho anthu anadzaona pinthu pyakugopswa, na pidzindikiro pikulu kudzulu.” (Luka 21:11) Yezu acenzeza anyakupfundzace: “Anthu anadzakumangani mbakutcingani.” (Luka 21:12) Mbapadaoneka aprofeta authambi mbanyengeza anthu azinji. Anthu akukhonda bvera mwambo mbadanjipa, pontho ufuni wa anthu azinji mbudathowa. Mwakuthimizira iye alonga kuti “mphangwa zadidi za Umambo zinadzamwazwa pa

-
- ◇ Ninji cidacitisa apostolo kubvundza pikhafuna kucitika ntsogolo? Ndi pinthu pipi pyakuti panango iwo akhanyerezera?
 - ◇ Profesiya ya Yezu yatoma kukwaniriska lini, pontho munjira ipi?
 - ◇ Ndi pinthu pipi pyakuti mbapidapangiza kuonekera kwa Kristu?

dziko yonsene yapantsi toera zikhale umboni kuna anthu a madzinda onsene, buluka penepo kumala kunadzafika.”—Mateu 24:14.

Ngakhale mafala a Yezu akwanirisika pang’ono Yerusalemu mbadzati kufudzwa na pidamala kufudzwa nzinda unoyu na Aroma, kodi iwo anadzakwanirisika kupiringana mu ndzidzi unoyu? Musakwanisa kuona kukwanirisika kukulu kwa profesiya ya Yezu mu ntsiku zathu?

Cinthu cinango cidalonga Yezu kuti mbicidakhala cidzindikiro cakuonekera kwace ndi kuoneka kwa “cinthu cakunyanyasa cakufudza.” (Mateu 24:15) Mu caka 66 N.W., cinthu ceneci cakunyanyasa cikhalo “anyankhondo” Aciroma adazungulira nzinda wa Yerusalemu, mbathukula madzimunthu awo na mabandera awo. Iwo azungulira nzinda mbagomola makhundu anango a mipanda yace. (Luka 21:20) Natenepa, “cinthu cakunyanyasa” cikhadalimira pa mbuto yakukhonda thema yakuti Ayuda akhaiona ninga “mbuto yakucena.”

Yezu alongambo kuti: “Inadzaoneka nyatwa ikulu yakuti cipo yaoneka kale kubulukira pakucitwa kwa dziko mpaka cincino, buluka penepo cipo inadzacitika pontho.” Aroma afudza Yerusalemu mu caka 70 N.W. Kufudzwa kwenu kwa ‘nzinda wakucena’ wa Ayuda, kuphatanizambo templo kukhapangiza kuti ikhalo nyatwa ikulu thangwi anthu azinji apiwa. (Mateu 4:5; 24:21) Kufudzwa kwenu cipo kukhadacitika kale, pontho Ayuda cipo akhadakuona kale. Pyenepi pyamalisa njira yakulambira ikhatowezera Ayuda mu pyaka pizinji. Pontho pyapangiza kuti kukwanirisika kwa profesiya ya Yezu ntsogolo kunadzakhala kwakugopswa kakamwe.

TISAFUNIKA KUKHALA NA CIKHULUPIRIRO MU NTSIKU ZINO ZAKUMALISA

Mu ndzidzi ukhacedza Yezu na apostolo ace thangwi ya cidzindikiro cakuonekera kwace ninga Mambo na kumala kwa makhaliro a dziko ino, cikupitiriza. Iye aacenjeza toera akhonde kutowezera ‘Akristu authambi na aprofeta authambi.’ Iye alonga kuti iwo anayesera ‘kunyengeza anthu, ngakhale anthu ene adasankhulwa.’ (Mateu 24:24) Mbwenye adasankhulwa nee anadzanyengezwa. Akristu

authambi asaoneka na maso mbwenye kuonekera kwa Yezu nkhaba kudzaoneka na maso.

Pakulonga pya nyatwa ikulu inafuna kucitika pakumala kwa makhaliro akuipa a dziko ino, Yezu alonga: “Dzuwa inadzathima, mwezi nee unadzabulusa ceza cace, nyenyezi zakudzulu zinadzagwa pantsi, pontho mphambvu zakudzulu zinadzatekenyeka.” (Mateu 24:29) Apostolo adabva mafala anewa akugopesa nee akhadziwa mwadidi kuti mbapidacitika tani, mbwenye akhadziwa kuti pyenepi mbapidakhala pyakugopswa kakamwe.

Kodi pyenepi pingacitika anthu anadzacitanji? Yezu alonga: “Anthu anadzakomoka thangwi yakugopa munadikhira iwo pinthu pinafuna kucitika pa dziko yapantsi, thangwi mphambvu zakudzulu zinadzatekenyeka.” (Luka 21:26) Yezu akhalonga pya ndzidzi wakuti kunadzacitika pinthu pyakugopswa kakamwe pyakuti anthu cipo apiona kale.

Mphyakubalangaza kakamwe kudziwa kuti Yezu afokotoza kuti nee ndi anthu onsene anadalira pakuona “Mwana wa munthu mbakabwera m’makole kudzulu na mphambvu na mbiri ikulu.” (Mateu 24:30) Iye akhadalonga kale kuti Mulungu anadzacitika pinthu toera kupulumusa “anthu adasankhulwa.” (Mateu 24:22) Mphapo anyakupfundza akukhulupirika anacitanji angaona pinthu pyakugopswa pidalonga Yezu? Yezu abalangaza atowereri ace kuti: “Pinthu pyenepi pingatoma kucitika, khalani dzololo mbamulamusa misolo yanu, thangwi cipulumuso canu ciri cifupi.”—Luka 21:28.

Kodi anyakupfundza a Yezu akuti mbadakhala maso mu ndzidzi unoyu mbadadziwa tani kuti kumala kuli cifupi? Yezu alonga nsangani wa muti wa nsambvu: “Nthawi zace zitete zingatoma kuphukira masamba, imwe musadziwa kuti malimwe ali cifupi. Munjira ibodzi ene, mungaona pinthu pyenepi pyonsene, dziwani kuti iye ali cifupi, ali pansuwo. Mwandimomwene ndinakupangani kuti anthu a ubalwi uyu nee anadzamala kufa mpaka kucitika pinthu pyenepi pyonsene.”—Mateu 24:32-34.

Natenepa, anyakupfundzace angaona makhundu akusiyana-siyana a cidzindikiro ceneci mbakakwanirisika, mbadadziwa kuti kumala kuli cifupi. Yezu aacenjeza anyakupfundzace akuti mbadakhala maso mu ndzidzi ukhafuna kucitika pinthu pyenepi.

Iye alonga: “Thangwi ya ntsiku ineyi na ndzidzi unoyu, nkhabe anapidziwa, nee aanju akudzulu, nee Mwana, basi ene Baba ndiye anapidziwa. Thangwi ninga pikhacitika mu ntsiku za Nowa, tenepa pinadzacitikambo pakuonekera kwa Mwana wa munthu. Ninga pikhacitika mu ntsiku zenezi cigumula mbacidzati kufika, anthu akhadya, akhamwa, amuna akhasemba, akazi akhasembwa, mpaka pa ntsiku idapita Nowa m’bote, iwo nee adzindikira cinthu mpaka mudabwera madzi makulu mbafudza anthu onsene, tenepa pinadzacitikambo pakuonekera kwa Mwana wa munthu.” (Mateu 24:36-39) Yezu alandana pyenepi na Cigumula cidacitika pa dziko yonse yapantsi mu ntsiku za Nowa.

Apostolo akhabvesera Yezu Paphiri ya Milivera akhadziwa kufunika kwa kukhala akuyang’anira. Yezu alonga: “Citani mpholemphole toera mitima yanu ikhonde kudzudzumika kakamwe na pya kudy, kumwa peno kudzudzumika na pinthu pinafuna imwe mu umaso, ntsiku ineyi mbifika kwa imwe mwakututumusa ninga nsampha. Thangwi ntsiku ineyi inadzafika mwakututumusa kuna anthu onsene anakhala pa dziko yapantsi. Nateneba, pitirizani kuyang’anira, ndzidzi onsene citani maphembero akudembetera toera mukwanise kupulumuka mu pinthu pyenepi pyonsene pinafuna kucitika, mbamukwanisambo kulimira pamaso pa Mwana wa munthu.”—Luka 21:34-36.

Mafala anewa asapangiza kuti pidalonga Yezu nee mbapidacitika mu ndzidzi unoyu basi. Profesiya ineyi nee ikhapangiza pikhafuna kucitika mu ndzidzi wakucepa thangwi yakufudzwa kwa nzinda wa Yerusalemu peno dzindza ya Ayuda basi. M’mbuto mwace, iye akhalonga pinthu pikhafuna kucitikira “anthu onsene anakhala pa dziko yapantsi.”

Iye alonga kuti anyakupfundzace akhafunika kupitiriza kukhala akuyang’anira, kukhala dzololo, pontho akukhunganyika. Yezu aphatisira nsangani unango toera kugomezera ntsonga ineyi, iye alonga: “Kumbukani ipi: Khala mwanaciro nyumba asadziwa ndzidzi unafuna kufika mbava, iye nee mbadagona, pontho nee mbadatawirisa kuti mbava apite n’nyumba mwace. Na thangwi ineyi, imwembo khalani akukhunganyika, thangwi Mwana wa munthu anabwera pa ndzidzi unakhonda imwe kudikhira.”—Mateu 24:43, 44.

Yezu alonga kuna anyakupfundzace mafala akuti aacitisa kudikhira pinthu pyadidi. Yezu aapasa cinyindiro cakuti mu ndzidzi unafuna kukwaniriska profesiya ineyi, panadzakhala “bitcu” wakuyang’anira na waphinga. Yezu alonga pinthu pyakuti anyakupfundzace mbadapibesesa mwakukhonda nentsa, iye alonga: “Mwandimomwene, mbanibitcu wakukhulupirika na wandzeru adakhazikiswa na mbuyace toera kuonera anyabasace apanyumba, toera kuapasa cakudya cawo pa ndzidzi wakuthema? Wakutsandzaya ndi bitcu unoyu mbuyace angabwera mban’gumana akucita pyenepi! Mwandimomwene ndinakupangani kuti iye anadzant’khazikisa toera kuonera pinthu pyace pyonsene.” Mwenye “bitcu” unoyu angakhala wakuipa mbatoma kumenya anyabasa andzace, mbuyace “anadzantcunyusa kakamwe.”—Mateu 24:45-51; landanisanani na Luka 12:45, 46.

Mwenye mafala a Yezu nee akhafuna kupangiza kuti atowereri ace anango mbadakhala na makhaliro akuipa. Mphapo ndi ntsonga ipi yakuti Yezu akhafuna kuti anyakupfundzace aibvesese? Iye akhafuna kuti iwo akhale akuyang’anira na aphinga. Iye alonga nsangani unango toera kuaphedza kubvesesa pyenepi.

-
- ◇ Kodi “cinthu cakunyanyasa” catoma tani kuonekera, pontho ninji pidacitika pidatoma ico kuonekera?
 - ◇ Anthu anacitanji angaona kuti profesiya ya Yezu ikukwaniriska?
 - ◇ Ndi nsangani upi udalonga Yezu toera kuphedza anyakupfundzace kudziwa kuti kumala kuli cifupi?
 - ◇ Ninji cinapangiza kuti profesiya ya Yezu inadzakwaniriska pa dziko yonsene yapantsi?
 - ◇ Ndi cenjezo ipi idapereka Yezu kuna anyakupfundzace anakhala mu ntsiku zakumalisa za dziko ya Sathani?

NSANGANI WA AMIYALI USATIPFUNDZISA KUFUNIKA KWAKUKHALA AKUYANG'ANIRA

MATEU 25:1-13

Yezu atawira mbvundzo udacita apostolo ace thangwi ya cidzindikiro cakuonekera kwace na cakumala kwa makhaliro a dziko ino. Thangwi yakudziwa pinthu pikhadzudzumisa apostolo ace, Yezu alonga nsangani unango toera kuapasa uphungu wakuphedza. Anthu akuti anadzakhala maso mu ndzidzi wakuonekera kwace ndiwo anadzaona kukwanirisi-ka kwa nsangani unoyu.

Yezu atoma kulonga nsangani unoyu kuti: “Umambo wa kudzulu unakwanisa kulandaniswa na amiyali khumi adakwata nyale zawo mbaenda kaonana na mankhadzi. Axanu a iwo akhali mapswiru, axanu akhali andzeru.”—Mateu 25:1, 2.

Yezu nee akhalonga kuti anyakupfundzace anango anafuna kudzatambira Umambo wakudzulu akhali mapswiru na anango akhali andzeru. M'ambu-

to mwace, iye akhabvekesa ntsonga ya Umambo kuti m'bodzi na m'bodzi wa anyakupfundzace akhafunika kusankhula kukhala wakuyang'anira peno kudzudzumiswa na pinthu pinango. Mbwenye Yezu nee akhapenula kuti atumiki ace mbadapitiriza kukhala akukhulupirika mbadapaswa nkhombo na Baba wace.

Mu nsangani unoyu, amiyali khumi abuluka toera katambira mankhadzi wamamuna, pontho toera kukhala mu nsoka wa anyakuperekeranyakumanga banja. Mu ndzidzi unafika mankhadzi wamamuna, amiyali akhafunika kugasa nyale zawo toera kupangiza cilemedzo kuna iye mu ndzidzi unakwata iye mankhadzi wace wa nkazi toera kuenda kunyumba idakhunganyirwa mankhadzi wa nkazi. Mphapo, ninji pidacitika?

Yezu alonga: “Mapswiru akwata nyale zawo, mbwenye nee akwata mafuta, mbwenye andzeru akwata nyale zawo pabodzi na mafuta pakundu. Mukhadembuka mankhadzi, onsene aodzira mbagona.” (Mateu 25:3-5) Mankhadzi wamamuna nee afika pa ndzidzi ukhadikhirwa iye. Nakuti mankhadzi wamamuna akhadembuka kakamwe, amiyali atoma kugona. Panango apostolo akumbuka nsangani udalonga Yezu wamamuna wakuti ndi mwana wa mambo adaenda ku dziko yakutali kakamwe toera “akhazikiswe ninga mambo, *angamala* abwere.”—Luka 19:11-15.

Mu nsangani wa amiyali khumi, Yezu apangiza pinthu pikhafuna kucitika pakufika kwa mankhadzi wamamuna. Iye alonga: “Pa tcitititi pabveka n’khuwo uyu: ‘Mankhadzi afika! Bulukani mukaonane naye.’” (Mateu 25:6) Kodi pidafika iye agumana di amiyali anewa mbakadikira?

Yezu apitiriza kulonga: “Natenepa, amiyali onsene alamuka mbakhunganya nyale zawo. Mapswiru alonga kuna amiyali andzeru, ‘Tipasanimbo pang’ono mafuta anu, thangwi nyale zathu ziri kuthima.’ Andzeru atawira: ‘Panango nee anakwana kuna ife tonsene. M’mbuto mwace, ndokoni kuna ale anagulisa mafuta toera mukagulembo anu pang’ono.’”—Mateu 25:7-9.

Natenepa amiyali axanu akuti akhali mapswiru nee akhali akuyang’anira na akukhunganyika toera kutambira mankhadzi wamamuna. Iwo nee akhali na mafuta akukwana mu nyale zawo, pontho akhafunika kusaka mafuta. Yezu alonga: “Mukhaenda iwo kagula mafuta, mankhadzi afika. Amiyali akuti

akhali akukhunganyika apita na mankhadzi n’nyumba idacitirwa phwando yakumanga banja, nsuwo mbufungwa. Buluka penepo, amiyali anango afikambo, mbalonga: ‘Mbuya, Mbuya, tifungulirenimbo!’ Iye aatawira: ‘Mwandimomwene ndinakupangani: Ine nkhaba kukudziwani.’” (Mateu 25:10-12) Amiyali anewa atsukwala kakamwe thangwi nee akhali akuyang’anira na akukhunganyika!

Apostolo adzindikira kuti mankhadzi wamamuna ndi Yezu, thangwi pa ulendo unango iye alongeka ekha ninga mankhadzi wamamuna. (Luka 5: 34, 35) Kodi amiyali andzeru akhaimirira ani? Mudalonga Yezu thangwi ya “nkumbi ung’ono,” wakuti unadzatambira Umambo, iye alonga: “Bvalani mbamukhala akukhunganyika, pontho khalani na nyale zanu zakugaka.” (Luka 12:32, 35) Natenepa, apostolo adzindikira kuti Yezu pikhalonga iye pya nsangani wa amiyali akhalonga pya anthu akukhulupirika ninga iwo. Kodi Yezu akhafuna kubvekesanji mu nsangani unoyu?

Yezu abvekesa mwadidi ntsonga ikhafuna gomezera iye. Iye amalisa nsangani wace na mafala akuti: “Natenepa pitirizani kuyang’anira, thangwi imwe nkhaba kudziwa ntsiku nee ndzidzi.”—Mateu 25:13.

Pisaoneka pakweca kuti Yezu acenjeza atowereri ace akukhulupirika kuti asafunika ‘kupitiriza kuyang’anira’ mu ndzidzi wakuonekera kwace. Iye anabwera, pontho atowereri ace asafunika kukhala akuyang’anira na akukhunganyika ninga amiyali axanu andzeru. Pyenepi pinaaphedza toera kupitiriza kudikhira na kutambira nkhombo zawo.

-
- ◇ Pa nkhani ya kukhala wakuyang’anira na wakukhunganyika, amiyali axanu andzeru asiyana tani na amiyali axanu akuti akhali mapswiru?
 - ◇ Kodi mankhadzi wamamuna asaimirira ani, pontho amiyali mbani?
 - ◇ Ndi ntsonga ipi idapfundzisa Yezu mu nsangani wa amiyali khumi?

NSANGANI WA MATALENTO USATIPFUNDZISA KUFUNIKA KWA KUPHATA BASA MWAPHINGA

MATEU 25:14-30

Pikhali Yezu Paphiri ya Milivera alonga nsangani unango kuna apostolo anai. Ntsiku zingasi nduli, pikhali Yezu ku Yeriko iye alonga nsangani wa kobiri za parata toera kupangiza kuti pakhadasala ndzidzi uzinji toera Umambo ubwere. Nsangani udalonga iye Paphiri ya Milivera usalonga pinthu pizinji pyakulandana na pidalonga iye kale. Nsangani unoyu ukhalongambo pyakuonekera kwace na kumala kwa makhaliro a dziko ino. Pontho ukhagomezera kuti anyakupfundzace akhafunika kukhala aphainga m'basu idapaswa iwo.

Yezu alonga: “Umambo walandanambo na mamuna anafuna kuenda ku dziko inango. Mbadzati kuenda, iye acemeresa anyabasace mbaapanga toera atsalakane mpfuma yace.” (Mateu 25:14) Anyakupfundza adzindikira kuti “mamuna” akhalongwa mu nsangani unoyu, akhali Yezu. Unoyu ndi undimomwene thangwi Yezu akhadalandaniska kale na mamuna adaenda ku dziko yakutali kakamwe “toera akhazikiswe ninga mambo.”—Luka 19:12.

Munthu analongwa mu nsangani unoyu, mbadzati kuenda ku dziko yakutali iye apereka mpfuma yace yakufunika kakamwe kwa anyabasace. Mu pyaka pitatu na hafu pya utumiki wace, Yezu akhali waphinga kakamwe pakumwaza mphangwa zadidi za Umambo wa Mulungu, pontho apfundzisambo anyakupfundzace toera acite basu ineyi. Pikhali iye cifupi toera kuenda kudzulu, Yezu akhali na cinyindiro consene cakuti anyakupfundzace mbadacita basu idaapfundzisa iye.—Mateu 10:7; Luka 10:1, 8, 9; landanisani na Juwau 4:38; 14:12.

Kodi mamuna analongwa mu nsangani unoyu agawa tani mpfuma yace kuna anyabasace? Yezu alonga: “Nyabasa m'bodzi iye ampasa matale nto maxanu, unango ampasa mawiri, unangombo ampasa ibodzi, iye aapasa mwakubverana na maluso awo, buluka penepo iye aenda.” (Mateu 25:15) Ninji pidacita anyabasa anewa na mpfuma idapa-

swa iwo? Kodi iwo aphata basu mwaphinga toera kuphedza mbuya wawo? Yezu afokotozera pyenepi apostolo ace.

Iye alonga: “Mwakukhonda dembuka, ule adatabira matale nto maxanu aenda kacita malonda na kobiri ineyi, mbawina matale nto anango maxanu. Munjira ibodzi ene, ule adatambira mawiri, awinambo mawiri. Mbwenye nyabasa adatambira tale nto ibodzi basu, aenda kakumba djenje mbafikira kobiri ya mbuyace.” (Mateu 25:16-18) Ninji pinafuna kudzacitika mbuya wawo angabwerera?

Yezu apitiriza kulonga: “Pidapita ndzidzi uzinji, mbuya wa anyabasa anewa abwera toera kuona kuti iwo acitanji na kobiri yace.” (Mateu 25:19) Anyabasa awiri akutoma acita pyonsene pinakwanisa iwo “mwakubverana na maluso awo.” M'bodzi na m'bodzi wa iwo aphata basu mwaphinga mbathimizira mpfuma idapaswa iwo. Ule adapaswa matale nto maxanu awinambo maxanu, pontho adapaswa matale nto mawiri awinambo mawiri. (Mu ndzidzi unoyu, munthu akhafunika ku-

phata basa pyaka 19 toera akwanise kugumana talendo ibodzi.) Mbuya asimba anyabasa anewa munjira ibodzi ene: “Wacita mwadidi, ndiwe nyabasa wadidi na wakukhulupirika! Wakhulupirika ku pinthu pyakucepa, natenepa ndinakukhazikisa toera utsalakane pinthu pizinji. Tsandzaya pabodzi na mbuya wako.”—Mateu 25:21.

Mbwenye nee ndi pyenepi pidacitika kuna nyabasa adatambira talento ibodzi. Iye alonga: “Mbuya, ine ndikhadziwa kuti ndimwe munthu wakunentsa, musabvuna padakhonda imwe kubzwala, pontho musagumanya padakhonda imwe kumwaza pinthu. Thangwi yakugopa, ndaenda kabisa pantsi talento yanu. Natenepa kwatani talento yanu.” (Mateu 25:24, 25) Iye nee anyerezera pyakukoyesa kobiri ku banko toera mbuya wace angabwera aigumane yathimizirika. Natenepa pidacita nyabasa noyu nee pyaphedza mbuya wace.

Pyenepi pyacitisa mbuya wace kuncemera “nyabasa wakuipa na wakupolola.” Iye apokoserwa kobiri ikhadapaswa iye mbiperekwa kuna nyabasa waphinga. Natenepa mbuya alonga maonero ace: “Munthu onsene ali napyo, anadzapaswa pizinji, mbadzakhala na pyakunjipa. Mbwenye ule adasowa cinthu, ngakhale cinthu ciri na iye, anadzacipokoserwa.”—Mateu 25:26, 29.

Anyakupfundza a Yezu akhali na pinthu pizinji toera kunyerezera kuphatanizambo pinthu pinango pidalongwa mu nsangani. Iwo adzindikira kuti Yezu aapasa mwai ukulu kakamwe wakucita anyakupfundza. Yezu akhadikhira kuti anyakupfundzace mbadaphata basa ineyi mwaphinga. Mbwenye iye nee akhadikhira kuti anyakupfundzace anapha-

ta basa ineyi yakumwaza mphangwa idaapasa iye munjira ibodzi ene. Mwakubverana na pidalonga iye mu nsangani, anyabasa onsene akhafunika kucita pinthu “mwakubverana na maluso awo.” Natenepa, pidacitika kuna nyabasa wakumalisa pisapangiza pakweca kuti Yezu nee asakomerwa na munthu “wakupolola” mbacimwana kuwangisira toera kunjipisa mpfuma ya mbuya wace.

Panango apostolo akomerwa kakamwe na cinyindiro cidaapasa Yezu: “Munthu onsene ali napyo, anadzapaswa pizinji!”

- ◇ Mu nsangani wa matalento, mbuya asimirira ani, pontho mbani anyabasa?
- ◇ Ndi ntsonga zipi zidapfundzisa Yezu kuna anyakupfundzace?

KRISTU ANADZATONGA MABIRA NA MBUZI

MATEU 25:31-46

Pikhali Yezu Paphiri ya Milivera alonga nsangani wa amiyali khumi na nsangani wa matalento. Pakumalisa kutawira mbvundzo wa anyakupfundzace thangwi ya cidzindikiro cakuonekera kwace na caku-mala kwa makhaliro a dziko ino ya Sathani, Yezu alonga nsangani wa mabira na mbuzi.

Yezu atoma kulonga nsangani wace: “Mwana wa munthu angabwera mu mbiri yace, pabodzi na aanju onsene, penepo iye anadzakhala pa mpando wace wambiri.” (Mateu 25:31) Pikhalonga Yezu nsangani unoyu iye apangiza kuti akhalonga pya iye, thangwi kazinji kene akhalongeka ekha kuti akhali “Mwana wa munthu.”—Mateu 8:20; 9:6; 20:18, 28.

Kodi nsangani unoyu unakwanirisika lini? Unakwanirisika Yezu “angabwera mu mbiri yace,” pabodzi na aanju ‘mbakhala pa mpando wace wambiri.’ Iye akhadalonga kale pya “Mwana wa munthu mbakabwera m’makole kudzulu na mphambvu na mbiri ikulu” pabodzi na aanju ace. Pyenepi pinacitika “mwakucimbiza, pakumala kwa nyatwa ikulu.” (Mateu 24:29-31; Marko 13:26, 27; Luka 21:27) Pyenepi pisapangiza kuti nsangani unoyu unakwanirisika ntsogolo Yezu angabwera mu mbiri yace. Buluka penepo anadzacitanji?

Yezu alonga: “Mwana wa munthu angabwera . . . , anthu a madzindza onsene anadzagumanyizwa patsogolo pace, iye anadzagawa anthu ninga muna-gawira nkumbizi mabira na mbuzi. Iye anadzaikha mabira kunkono wace wamadyo, mbwenye mbuzi anaziyikha kunkono wace wabzwere.”—Mateu 25:31-33.

Kulonga pya mabira akuti anadzakhala kunkono wace wamadyo, Yezu alonga: “Buluka penepo, Mambo anadzalonga kuna ale ali kunkono wace wamadyo: ‘Bwerani imwe mudapaswa nkhombo na Baba wanga, tambirani Umambo udakhunganyirwa imwe kubulukira pakucitwa kwa dziko.’” (Mateu 25:34) Thangwi yanji mabira asafuniwa na Mambo?

Mambo alonga: “Thangwi pikhali ine na njala, imwe mwandipasa cakudya; pikhali ine na nyota, imwe mwandipasa madzi akumwa. Pikhali ine mulendo, imwe mwanditambira mwadidi; ndikhali na usiwa, imwe mwandipasa cakubvala. Pikhabva ine kupha, imwe mwanditsalakana. Pikhali ine nkaidi, imwe mwabwera kudzandiona.” Mabira akuti ndi “anthu akulungama” angabvundza kuti acita lini pinthu pyenepi, Yezu anadzaatawira: “Pire pidacitira imwe m’bodzi mwa abale anga awa ang’ono, mwapicitira ine.” (Mateu 25:35, 36, 40, 46) Iwo nee asacita mabasa anewa kudzulu thangwi kweneko nkhabeko anthu anabva kupha peno anabva njala. Natenepa mabasa anewa asafunika kucitwa kuna abale a Kristu pa dziko yapantsi.

Mphapo ninji pinafuna kudzacitikira mbuzi zinaikhwa kunkono wadzwere? Yezu alonga: “Buluka penepo iye anadzapanga ale ali kunkono wace wabzwere: ‘Bulukani pano imwe mudatongwa na Mulungu toera kuponywa ku moto wa kwenda na kwenda udakhunganyirwa Dyabo na aanju ace. Thangwi ndikhali na njala, mbwenye imwe nee mwandipasa cakudya; ndikhali na nyota, mbwenye imwe nee mwandipasa madzi akumwa. Ndi-khali mulendo, mbwenye imwe nee mwanditambira mwadidi; ndikhali na usiwa, mbwenye imwe nee mwandipasa cakubvala; ndikhabva kupha, pontho ndikhali nkaidi, mbwenye imwe nee mwanditsalakana.’” (Mateu 25:41-43) Mbuzi zathema kutongwa thangwi zacimwana kubvera ntsisi abale a Kristu pa dziko yapantsi.

Apostolo apfundza kuti kutongwa kunafuna ci-twa ntsogolo kunadzacitisa kuti anthu akukhonda thema afudzwe kwenda na kwenda. Yezu aapanga: “Penepo [Mambo] anadzaatawira: ‘Mwandimomwene ndinakupangani, pire pidakhonda imwe kucitira m’bodzi mwa abale anga awa ang’ono, nee mwandicitira.’ Anewa anadzaona nyatwa ya kufa kwa kwenda na kwenda, mbwenye anthu akulungama anadzatambira umaso wakukhonda mala.” —Mateu 25:45, 46.

Pinthu pidalonga Yezu pakutawira mbvundzo wa apostolo ace, pyaphedza kakamwe atowereri ace toera kunyerezera pya makhaliro na macitiro awo.

-
- ◇ Mu nsangani wa Yezu unalonga pya mabira na mbuzi, “Mambo” asaimirira ani, pontho nsangani unoyu unakwanirisika lini?
 - ◇ Thangwi yanji mabira anadzakhala akutawirika kwa Yezu?
 - ◇ Thangwi yanji anthu anango anadzaoniwa ninga mbuzi, pontho ninji pinafuna kudzacitikira mabira na mbuzi?

NTSIKU YA PASKWA YAKUMALISA YA YEZU IRI CIFUPI

MATEU 26:1-5, 14-19 MARKO 14:1, 2, 10-16 LUKA 22:1-13

Yezu amala kupfundzisa apostolo ace anai Paphiri ya Milivera na kutawira mbvundzo wawo thangwi yakuonekera kwace na kumala kwa makhaliro a dziko.

Yezu aphata basa kakamwe pa ntsiku ya Nisane 11! Panango ndi mu ndzidzi ukhabwerera iye kueda kagona ku Bhetanya mudapanga iye apostolo ace kuti: “Imwe musadziwa kuti zasala ntsiku ziwiri toera anthu akumbuke Paskwa, pontho Mwana wa munthu anadzaperekwa m’manja mwa anyamalwa ace toera aphiwe pamuti.”—Mateu 26:2.

Pisaoneka kuti mangwana mwace ikhali Citatu, Yezu na apostolo ace akhala paokha. N’Cipiri, iye asandika atsogoleri auphemberi mbalonga pakweca pinthu pyakuipa pikhacita iwo. Iwo akhafuna kumupha. Ndi thangwi yace iye nee aonekera pakweca pa Nisane 12. Iye acita pyenepi toera akhonde kupingizwa kucita Paskwa pabodzi na apostolo ace. Paskwa ineyi ikhafunika kucitwa mangwana

mwace pakubira kwa dzuwa pakutoma kwa Nisane 14.

Mbwenye akulu a anyantsembe na akulu a mbumba akhagitiriza kusaka njira toera kuphata Yezu Paskwa mbidzati kufika. Iwo agumanyikana panyumba ya nyantsembe wankulu akhacemerwa Kayifa. Thangwi yanji? Iwo akhadaipirwa thangwi Yezu akhadalonga pakweca pinthu pyakuipa pikhacita iwo. Natenepa iwo akhabverana “toera kuphata Yezu na kumupha.” Iwo acita tani pyenepi, pontho lini? Iwo alonga: “Tilekeni kum’phata pa phwando, gopa anthu anacita uviyaviya.” (Mateu 26:4, 5) Iwo akhagopa thangwi anthu azinji akhafuna kakamwe Yezu.

Mwakukhonda dikhira, atsogoleri auphemberi atambira mulendo. Iwo adzumatirwa thangwi mulendo unoyu akhali Yuda Iskariyoti, m’bodzi wa apostolo a Yezu. Sathani ndiye adacitisa Yuda kukhala na cifuno cakupereka Mbuya wace! Yuda abvundza

atsogoleri auphemberi: “Munandipasanji ndingampereka kuna imwe?” (Mateu 26:15) Iwo akomerwa kakamwe, “mbabverana kumpasa kobiri za parata.” (Luka 22:5) Ampasa kobiri zingasi? Iwo abverana kumpasa kobiri 30 za parata. Mu ndzidzi unoyu bitcu akhaguliswa na kobiri 30 za parata. (Eksodo 21:32) Pyenepi pisapangiza kuti atsogoleri auphemberi akhaona Yezu ninga munthu wakusowa basa. Natenepa Yuda atoma “kusaka ndzidzi wakuthema toera kupereka Yezu kuna iwo pa mbuto yakusowa mwinji wa anthu.”—Luka 22:6.

Ntsiku ya Nisane 13 yatoma n’Citatu namaulo pakubira kwa dzuwa. Yezu agona masiku matanthatu ku Bhetanya, pontho anewa akhali masiku ace akumalisa. Mangwana mwace, masasanyiro akumalisa a Paskwa akhafunika kucitwa. Akhafunika kugumana mwana bira na kumuotca pakutoma kwa Nisane 14. Mbani akhunganya cakudya, pontho acidyera kupi? Yezu nee akhadalonga thangwi ya pyenepi. Natenepa Yuda nee apanga akulu a anyantsembe thangwi iye nee akhadziwa mbuto na akhafuna kungunganya cakudya.

Panango n’Cinai namasikati Yezu atuma Pedhru na Juwau kubulukira ku Bhetanya toera aende ku Yerusalemu. Iye aapanga: “Ndokoni katikhunganyira Paskwa toera ife tidye.” Iwo ambvundza: “Ndi kupi kunafuna imwe kuti tiende kakhunganye Paskwa?” Iye aapanga: “Mungapita mu nzinda, munagumanikana na mamuna m’bodzi adathukula nkhalo ya madzi. Ntowereni mpaka panyumba inafuna kupita iye. Pangani mwanaciro nyumba kuti: ‘Mpfundzisi alonga: “Iri kupi sala ya alendo toera ndidye Paskwa mwenemu na anyakupfundza anga?”’ Iye

anakupangizani sala ikulu yandzulu, idamala kusa-sanyirwa mwadidi. Tikhunganyireni Paskwa mwene-mu.”—Luka 22:8-12.

Mwakukhonda penula, mwanaciro nyumba ndi nyakupfundza wa Yezu. Panango iye akhadikhira kuti Yezu mbadam’phemba toera kuphatisira nyumba yace pa ndzidzi wa Paskwa. Mudafika apostolo awiri ku Yerusalemu, agumana pyonsene ninga mundaapangira Yezu. Natenepa iwo atoma kukhunganya mwanabira na cakudya cikhafunika pa Paskwa toera cikwane kuna anthu 13. Anthu anewa akhali Yezu na apostolo ace 12.

- ◇ Ninji pyakuti panango Yezu apicita n’Citatu pa Nisane 12, pontho thangwi yanji?
- ◇ Thangwi yanji atsogoleri auphemberi agumanyikana, pontho thangwi yanji Yuda aenda kuna iwo?
- ◇ Mbani adatumwa na Yezu toera kuenda ku Yerusalemu n’Cinai, pontho ninji pidacita iwo?

YEZU APFUNDZISA N’KHALIRO WAKUCEPESEKA PA PASKWA YAKUMALISA

MATEU 26:20 MARKO 14:17 LUKA 22:14-18 JUWAU 13:1-17

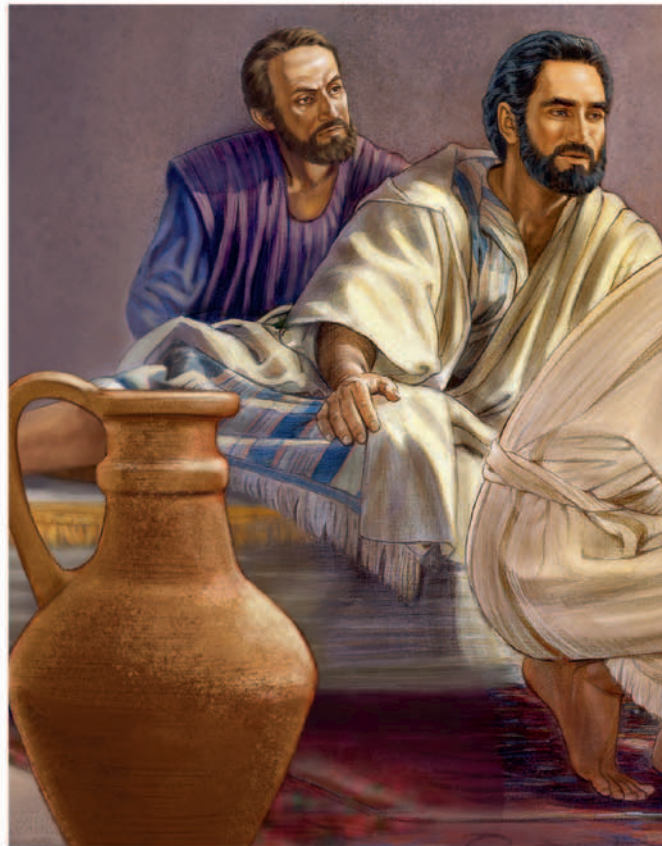
Pedhru na Juwau afika mwakucimbiza ku Yerusalemu toera kukhunganya mbuto ya Paskwa ninga mudapangirwa iwo na Yezu. Mukupita kwa ndzidzi Yezu na apostolo khumi atomambo ulendo wawo wakuenda ku Yerusalemu. Namaulo dzuwa mbikabira, Yezu na apostolo ace atcitira Phiri ya Milivera mbakaenda ku Yerusalemu. Ineyi ikhali ntsiku yakumalisa kwa Yezu kuona dzuwa mbikabira, mpaka angalamuswa muli akufa.

Mwakukhonda dembuka, Yezu na apostolo ace afika mu nzinda mbaenda ku nyumba ikhafuna kudyera iwo Paskwa. Pidafika iwo panyumba ineyi, akwira mpaka pa sala yapadzulu. Pidapita iwo mu sala agumana kuti pinthu pyonsene pyamala kukhunganywa. Nakuti Yezu akhadikhira kufika kwa ntsiku ineyi, iye alonga: “Ndi-khafuna kakamwe kudya Paskwa iyi pabodzi na imwe mbandidzati kuthabuka.”—Luka 22:15.

Pyaka pizinji nduli, anthu akhali na nsambo wakutambizana makopo a vinyu pa ndzidzi wa Paskwa. Nate-nepa, pidatambira Yezu kopo ibodzi, acita phembero mbalonga: ‘M’bodzi na m’bodzi wa imwe akwate kopo iyi amwe, mbapasa ndzace, thangwi ine ndinakupangani kuti kutomera lero, nee ndinadzamwabve vinyu iyi mpaka kufika kwa Umambo wa Mulungu.’ (Luka 22: 17, 18) Pidalonga iye mafala anewa pyapangiza pakwe-ca kuti kufa kwace kukhali cifupi.

Mu ndzidzi wakudya Paskwa, Yezu acita cinthu caku-khonda kuduwalika. Iye alimira, adula nguwo yace yakunja mbakwata tuwalya. Buluka penepo aikha madzi m’basiya yakuti ikhali cifupi. Mu ndzidzi unoyu munthu angatambira mulendo akhafunika kuona khala nyabasa wace atsuka manyalo a mulendo. (Luka 7:44) Nakuti mwanaciro nyumba nee akhalipo, Yezu ndiye adacita basa ineyi. Apostolo mbadakwanisa kucita basa ineyi, mbwenye nee m’bodzi adaperekeka. Kodi iwo nee apearekeka thangwi akhanyerezera kuti mbani akhali nkulu pakati pawo? Mwakukhonda kutsalakana pyenepi, iwo akhali na manyadzo mukhatsuka Yezu manyalo awo.

Mudafika ndzidzi wakutsuka manyalo a Pedhru, iye alonga: “Ine cipo ndinakatuwirisanis toera kutsuka manyalo anga.” Yezu ampanga: “Ndingakhonda kutsuka manyalo ako, unacimwana kukhala m’bodzi wa anthu

anga.” Pedhru atawira na ntima onsene: “Mbuya, lekani kutsuka manyalo anga basi, mbwenye tsukanimbo manja anga na nsolo wanga.” Pedhru adzumati-rwa kakamwe pidalonga Yezu kuti: “Munthu adamala kusamba, manungo ace onsene ndi akucena, natene-pa, nee asafunikabve kucita pizinji kusiyapo kutsuka manyalo ace. Imwe mwacena, mbwenye si onsene a imwe tayu.”—Juwau 13:8-10.

Yezu atsuka manyalo a apostolo ace 12, kuphatanizambo manyalo a Yuda Iskariyoti. Pidamala iye kuatsuka manyalo awo, abvala nguwo yace yakunja mbakhala pontho cifupi na meza. Buluka penepo abvundza apostolo ace: ‘Musabvesesa pinthu pidakucitirani ine? Imwe musandicemera ‘Mpfundzisi’

na ‘Mbuya,’ ndimomwene, ine ndinedi. Mphapo, khalane Mbuya na Mpfundzisi, ndatsuka miyendo yanu, imwe musafunikambo kutsuka miyendo ya unango na ndzace. Ine ndakupangizani pinafunika imwe kucita, toera imwe mucitembo sawasawa ninga mudakucitirani ine. Ine ndinakupangani na cinyindiro conse ne kuti bitcu nee ndi nkulu kupiringana mbuyace, pontho munthu adatumwa nee ndi nkulu kupiringana ule adantuma. Cincino imwe musadziwa pinthu pyene pi, mbwenye munakhala akutsandzaya mungapicita.’ —Juwau 13:12-17.

Yezu apfundzisa apostolo ace toera akhale akucepeseka. M’bodzi na m’bodzi wa atowereri a Yezu asafunika kucalira kukhala nkulu pakati pa andzawo peno

kunyerezera kuti ndi wakufunika kakamwe kupiringana anango peno kuti asafunika kutumikirwa. M’mbuto mwace, asafunika kutowezera citsandzo ca Yezu, tayu toera kutsuka manyalo a anango, mbwenye kukhala munthu wakufunisisa kutumikira anango mwakucepeseka na mwakusowa tsankhulo.

- ◇ Mu ndzidzi wa Paskwa, Yezu apanganji apostolo ace toera kupangiza kuti kufa kwace kukhali cifupi?
- ◇ Thangwi yanji pikhali pyacilendo Yezu kutsuka manyalo a apostolo ace?
- ◇ Ndi ntsonga ipi idapfundzisa Yezu pidacita iye basa yakucepeseka yakutsuka manyalo a apostolo ace?

CAKUDYA CANCIDODO CA MBUYA

MATEU 26:21-29 MARKO 14:18-25 LUKA 22:19-23 JUWAU 13:18-30

Mbadzati kucita Paskwa, Yezu apfundzisa apostolo ace n'khaliro wakucesepeseka mudatsuka iye manyalo awo. Panango pidamala iwo kudya Paskwa, Yezu alonga mafala adalonga Dhavidhi kuti: 'Xamwali wanga wakukhulupirika akhadya kazinji na ine, andisandukira.' Buluka penepo alonga: "M'bodzi wa imwe anadza-ndisandukira."—Masalmo 41:9; Juwau 13:18, 21.

Apostolo ayang'anisana unango na ndzace mbatoma kubvundza: "Mbuya, ndine?" Ngakhale Yuda Iskariyoti abvundzambo. Nakuti Juwau akhali cifupi na Yezu, Pedhru apanga Juwau toera kubvundza Yezu kuti munthu unoyu mbani. Juwau afendedzera Yezu mbabvundza: "Mbuya, mbani?"—Mateu 26:22; Juwau 13:25.

Yezu atawira: 'Ndi ule anapasa ine phindi ya nkate inafuna kupfonda ine mu mbale.' Natenepa, Yezu akwata phindi ya nkate mbapfonda mu mbale, mbaupasa Yuda, mbalonga: "Mwana wa munthu ali kueda, ninga mudalemberwa ipyo m'Malemba thangwi

ya iye. Mwenye dzedze kuna ule anafuna kusandukira Mwana wa munthu! Mbapidakhala mwadidi kaka-mwe kuna munthu unoyu mbadakhonda kubaliwa." (Juwau 13:26; Mateu 26:24) Buluka penepo Sathani atoma kutsogolera manyerezera a Yuda. Nakuti Yuda akhali na manyerezera akuipa atawirisa kuphatisirwa na Dyabo mbakhala "ule anafuna kudzafudzwa."—Juwau 6:64, 70; 12:4; 17:12.

Yezu apanga Yuda: "Pinthu pinacita iwe, picite mwakucimbiza." Nakuti Yuda ndiye akhakoya bokosi ya kobiri, apostolo anango anyerezera kuti Yezu akhampanga kuti: "Ndoko kagule pinthu pinafuna ife kuphatisira pa phwando, peno kuti akhafunika kupereka pinthu kuna anyakutcerenga." (Juwau 13:27-30) Mwenye Yuda abuluka mbaenda kasaka njira toera kupereka Yezu.

Ntsiku ineyi idadya iwo Paskwa namasiku, Yezu acita cinthu cinango cacilendo. Iye akwata nkate, acita phembero, augwanda mbapasa apostolo ace toe-

ra adye. Iye alonga: “Nkate uyu usaimirira manungo anga anafuna kuperekwa thangwi ya imwe. Pitorizani kucita pyenepi toera mundikumbukire.” (Luka 22:19) Apostolo apasana phindi ineyi ya nkate toera m’bodzi na m’bodzi adye.

Buluka penepo, Yezu akwata kopo ya vinyu, acita phembero mbaipereka kuna apostolo ace. M’bodzi na m’bodzi akhamwa mbapasa ndzace. Mu ndzidzi ukhamwa iwo, Yezu alonga: “Kopo iyi isaimirira cibverano cipswa cinafuna kuphata basa kubulukira mu ciropa canga, cakuti cinadzatsanuliwa thangwi ya imwe.” —Luka 22:20.

Yezu akhazikisa masasanyiro toera kukumbuka kufa kwace, pontho atowereri ace asafunika kucita pi-

bodzi pyene kabodzi pa caka pa Nisane 14. Pakucita Cikumbuso ceneci atowereri anewa asakumbukira pidacita Yezu na Baba wace toera kuphedza anthu akukhulupirika kusudzulwa ku madawo na kufa. Cikumbuso ndi cakufunika kakamwe kupiringana Pasakwa ikhacita Ayuda, thangwi Cikumbuso cidakhazikisa Yezu cisapangiza masasanyiro a Mulungu toera kupulumusa anthu onsene anakhulupira Yezu.

Yezu alonga kuti ciropa cace ‘cinadzatsanuliwa toera kulekerera madawo a anthu azinji.’ Mwa anthu azinji anafuna kulekererwa madawo asagumanika apostolo ace akukhulupirika na anthu anango akukhulupirika akuti anadzatonga na Yezu mu Umambo wa Baba wace.—Mateu 26:28, 29.

-
- ◊ Ndi profesiya ipi idalonga Yezu thangwi ya xamwali wace, pontho aiphatisira tani?
 - ◊ Kodi Yezu apanga Yuda toera kucitanji, mphapo apostolo anango abvesesa tani mafala a Yezu?
 - ◊ Ndi api masasanyiro mapswa adakhazikisa Yezu, pontho na cifuniro cipi?

ALONGEZANA PONTHO KUTI MBANI NKULU PAKATI PAWO

MATEU 26:31-35 MARKO 14:27-31 LUKA 22:24-38 JUWAU 13:31-38

Ntsiku yace yakumalisa namasiku pabodzi na apostolo ace, Yezu aapfundzisa n'khaliro wakucesepeseka mudaatsuka iye manyalo awo. Thangwi yanji pyenepi pikhali pyakufunika? Thangwi apostolo anewa nee akhapangiza n'khaliro unoyu. Iwo akhatumikira Mulungu na ntima onsene, mbwenye akhapitiriza kudzudzumika kuti mbani akhali nkulu pakati pawo. (Marko 9:33, 34; 10:35-37) Pyenepi pyacitika pontho pa ntsiku ineyi namasiku.

Apostolo anewa 'atoma kuketesana kakamwe kuti mbani akhali nkulu pakati pawo.' (Luka 22:24) Yezu atsukwala kakamwe pidaona iye apostolo ace mbakalongezana pontho! Kodi iye acitanji?

M'mbuto mwakupwekera apostolo ace thangwi ya pinthu pikhacita iwo, pontho thangwi ya manyerezero awo akuphonyeka, Yezu aapanga mwakukhurudzika kuti: "Imwe musadziwa kuti atongi a dziko asatonga anthu ninga munafunira iwo, pontho akulu-akulu awo asacemerwa anthu adidi anaphe-dza andzawo. Mbwenye imwe nee musafunika kukhala tenepo. . . . Kodi nkulu mbani, ndi ule anadya pa meza peno ndi ule anatumikira?" Buluka penepo, iye aakumbusa citsandzo cadidi cikhaapangiza iye ndzidzi onsene, mbalonga: "Mbwenye ine ndiri pakati panu ninga nyakutumikira."—Luka 22:25-27.

Maseze apostolo akhadodoma, iwo akhali akukhulupirika thangwi akhapitiriza kutowera Yezu ngakhale akhathimbana na nyatwa zakusiyanasiyana. Natenepa Yezu alonga: "Ndinacita cibverano ca umambo na imwe ninga Baba wanga acita cibverano ca umambo na ine." (Luka 22:29) Apostolo anewa akhali atowereri akukhulupirika a Yezu. Na thangwi ineyi, Yezu aapanga kuti anadzatonga pabodzi na iwo mu Umambo wace thangwi ya cibverano cidacita iye na iwo.

Ngakhale kuti apostolo anewa akhadikhira kuto-nga pabodzi na Yezu, iwo akhapitiriza ninga anthu akusowa ungwiro. Yezu aapanga: "Sathani aphe-mba toera monsene mupepetwe ninga tirigu" ya-

kuti isapheperuka ingapepetwa. (Luka 22:31) Iye aacenzezambo kuti: "Monsene munadzanditha-wa masiku ano, thangwi pyalembwa kuti: 'Ndina-dzapha nkumbizi, penepo mabira anadzabalalika.'" —Mateu 26:31; Zakariya 13:7.

Mbwenye Pedhru alonga na cinyindiro kuti: "Ngakhale onsene anadzakuthawani, ine cipo ndinadzakuthawani!" (Mateu 26:33) Yezu apanga Pedhru kuti ntsiku ineyi namasiku dzongwe mbidzati kulira kawiri, Pedhru mbadakhonda Yezu. Buluka penepo, Yezu alonga: "Ndisacita maphembero akudem-betera toera cikhulupiro cako cikhonde kufewa. Natenepa, cikhulupiro cako cingakhala pontho cakuwanga, wangisambo abale ako." (Luka 22:32) Mbwenye Pedhru alonga mwacipapo: "Pingafunika kuti ndife pabodzi na imwe, ine cipo ndinadzakukhondani." (Mateu 26:35) Apostolo anango alonga-mbo pibodzi pyene.

Yezu apanga anyakupfundzace: "Ine ndiri na imwe mu ndzidzi ungasi. Imwe munadzandisaka, mbwenye ninga mudapanga ine Ayuda, ndiri kupangambo imwe: 'Kunafuna ine kuenda, imwe munacimwana kuendako.' Ine ndinakupasani matongeromapswa kuti: Funanani unango na ndzace; ninga mudakufunani ine, imwembo mufunane unango na ndzace. Imwe mungafunana unango na ndzace, anthu onsene anadzindikira kuti ndimwe anyakupfundza anga."—Juwau 13:33-35.

Pidalonga Yezu kuti mbadakhala na iwo basi ene mu ndzidzi wakucepta, Pedhru abvundza: "Mbuya, muli kuenda kupi?" Yezu atawira: "Kunafuna ine kuenda, iwe unacimwana kunditowera cincino, mbwenye unadzanditowera kutsogolo." Pedhru adzuma mbalonga: "Mbuya, thangwi yanji ndinacimwana kukutowerani cincino? Ine ndiri dzololo toera kukuferani."—Juwau 13:36, 37.

Natenepa Yezu akumbusa apostolo ace pa ndzidzi udaatuma iye toera kamwaza mphan-gwa ku Galileya. Pa ndzidzi unoyu iye akhadaapanga kuti akhonde kukwata cikwama ca kobiri peno budu ya

cakudya. (Mateu 10:5, 9, 10) Yezu abvundza: “Ciri-po cidasowa imwe?” Iwo atawira: “Nkhabe!” Mphapo iwo akhafunika kucitanji? Yezu aapanga: “Mbwenye cincino, ule ali na cikhwama peno budu ya pyakudya, mbakwate; ule adasowa supada, mbagulise nguwo yace toera agule supada ibodzi. Malemba asalonga: ‘Iye atsalakanwa ninga m’bodzi wa anyakudawa.’ Ine ndinakupangani kuti mafala anewa asalonga pya ine. Natenepa, pire pidalembwa thangwi ya ine pikukwanirisika.”—Luka 22:35-37.

Pidalonga iye mafala anewa, Yezu apangiza kuti iye mbadakhomerwa pamuti pabodzi na anthu akucita pinthu pyakuipa, pontho kuti atowereri ace mbadatcingwa kakamwe. Anyakupfundza akhaona kuti akhali akukhunganyika. Iwo alonga: “Mbuya, ife tiri na masupada mawiri.” Yezu aapanga: “Anewa akwana.” (Luka 22:38) Nakuti anyakupfundza anewa alonga kuti akhali na masupada mawiri, Yezu abandza mwai toera kuapfundzisa cinthu cinango cakufunika kakamwe.

-
- ◇ Thangwi yanji apostolo akhalongezana, pontho Yezu acitanji toera kuaphedza?
 - ◇ Apostolo akukhulupirika a Yezu anadzakhala na mwai upi thangwi ya cibverano cidacita Yezu na iwo?
 - ◇ Yezu atawira tani mu ndzidzi udalonga Pedhru kuti nee mbadansiya?

YEZU NDI NJIRA, UNDIMOMWENE NA UMASO

JUWAU 14:1-31

Mu ndzidzi ukhali Yezu na apostolo ace mu sala yapadzulu pakumala kudya cakudya cancidodo, iye aapanga mafala akuwangisa kuti: “Lekani kunentseka m’mitima yanu. Khulupirani Mulungu; khulupirani-mbo ine pano.”—Juwau 13:36; 14:1.

Yezu apanga apostolo ace akukhulupirika kuti nee akhafunika kunentseka mu ndzidzi ukhafuna iye kuenta kudzulu. Iye alonga: “N’nyumba mwa Baba wanga muli na mbuto zizinji zakukhala. . . . Ine ndingaenda kakusanyirani mbuto, ndinabwera pontho kudzakukwatani, toera imwe mukhalembo kule kuna-khala ine. Kunaenda ine, njira yace imwe musaidzi-wa.” Tomasi ambvundza: “Mbuya, ife nkhabe dziwa kunaenda imwe. Mphapo tinakwanisa tani kudziwa njira?”—Juwau 14:2-5.

Yezu atawira: “Ine ndine njira, undimomwene na umaso.” Anapita n’nyumba yakudzulu ya Baba wace basi ene ndi ale anan’khulupira, anabvera pipfundziso pyace na kutowezero citsandzo cace. Iye alonga: “Nkhabe munthu anaenda kuna Baba mbakhonda kupita na pana ine.”—Juwau 14:6.

Filipi wakuti akhabvesera pikhalonga Yezu, aphe-mba: “Mbuya, tipangizeni Baba wanu, pyenepi pinakwana kuna ife.” Panango Filipi akhafuna kuona cidzindikiro ca mphambvu ya Mulungu ninga masomphenya adaona Mose, Eliya na Izaiya. Mbwene apostolo nee akhafunika kuona masomphenya, thangwi Yezu akhadaapanga kuti: “Ndiri na imwe mu ndzidzi uzinji kakamwe, mphapo iwe Filipi udzati kundidziwa? Ule anandiona akuonambo Baba.” Yezu apangiza mwadidi makhaliro a Baba wace; natenepa, kukhala pabodzi na iye na kuona pikhacita iye pikhali ninga kuona Baba wace. Mwandimomwene Baba ndi nkulu kupiringana Mwana, thangwi Yezu alonga: “Pinthu pinakupangani ine nee pisabuluka muna ine, mbwenye Baba wakuti asapitiriza kukhala na ine, ndiye anacita mabasace.” (Juwau 14:8-10) Na mafala anewa, anyakupfundza akwanisa kuona kuti pyonse ne pikhalonga Yezu pikhabuluka kuna Baba wace.

Apostolo aona Yezu mbakacita mabasa akudzumisa, pontho abvesera mafalace mu ndzidzi ukhamwaza iye mphangwa zadidi za Umambo wa Mulungu.

Natenepa, Yezu aapanga: “Munthu anandikhulupira anadzacitambo mabasa anacita ine; pontho anadzacita mabasa makulu kupiringana anacita ine.” (Juwau 14:12) Yezu nee akhalonga kuti iwo mbadacita pirengo pikulu kupiringana pidacita iye. Mbwenye akhalonga kuti iwo mbadamwaza mphangwa mu ndzidzi uzinji, m'mbuto zizinji, pontho kuna anthu azinji kakamwe.

Yezu angaenda kudzulu, apostolo nee anadzaona ninga asiyiwa, thangwi iye apikira: “Cinthu consene cinaphemba imwe mu dzina yanga, ine ndinadzacita.” Pontho iye aapanga: “Ine ndinadzaphemba Baba, penepo iye anadzakupasani m'phedzi unango toera akhale na imwe kwenda na kwenda. M'phedzi unoyu ndi nzimu wakucena wa undimomwene.” (Juwau 14: 14, 16, 17) Iye aapasa cinyindiro kuti mbadatambira nzimu wakucena, wakuti mbudaaphedza. Pyenepi pyacitika mu ntsiku ya Pentekoste.

Yezu alonga: “Thimize pang'ono dziko inadzandionabve tayu, mbwenye imwe munadzandiona, thangwi ine ndiri maso imwembo munadzakhala maso.” (Juwau 14:19) Pakumala kulamuswa, Yezu mbadaonekera kuna apostolo ace, pontho mukupita kwa ndzidzi mbadaalamusambo na manungo auzimu toera aende kakhala na iye kudzulu.

Yezu aapanga ntsonga inango yakubveka mwadi: “Ule anatawira matongerero anga mbaabvera, unoyu ndiye anandifuna. Pontho, munthu anandifuna anadzafuniwambo na Baba wanga, inembo ndinadzandifuna mbandipangizika pakweca kuna iye.” Mpostolo Yuda akhacemerwambo na dzina yakuti Tadheu, pidabva iye mafala anewa, abvundza: “Mbuya, thangwi yanji imwe musafuna kupangizika pakweca kuna ife, mbamukhonda kupangizika kuna dziko?” Yezu anta-

wira: “Munthu angandifuna, anadzabvera mafala anga, pontho iye anadzafuniwa na Baba wanga . . . Munthu anakhonda kundifuna nkhabe kubvera mafala anga.” (Juwau 14:21-24) Mwakusiyana na atowereri ace, anthu a dziko nee akhadziwa kuti Yezu ndi njira, undimomwene na umaso.

Yezu angaenda kudzulu, anyakupfundzace anakwanisa tani kukumbuka pyonsene pidaapfundzisa iye? Yezu alonga: “M'phedzi wakuti ndi nzimu wakucena unafuna kutumiza Baba wanga mu dzina yanga, unadzakupfundzisani pinthu pyonsene, mbukukumbusani pinthu pyonsene pidakupangani ine.” Mafala anewa apasa cinyindiro apostolo, thangwi iwo aona Yezu mbakacita pirengo pyakudzumisa na ciphedzo ca nzimu wakucena. Yezu apitiriza kulonga: “Ine ndinakusiyirani ntendere; ine ndinakupasani ntendere. . . . Lekani kunentseka m'mitima yanu, pontho lekani kugopa.” (Juwau 14:26, 27) Anyakupfundza nee akhafunika kunentseka peno kugopa thangwi iwo mbadatsogolerwa, pontho mbadatsidzikizwa na Baba wa Yezu.

Mwakukhonda dembuka, iwo mbadaona kuti Mulungu akuatsidzikiza. Yezu alonga: “Ntongi wa dziko ino ali kubwera. Iye nkhabe mphambvu kuna ine.” (Juwau 14:30) Dyabo apita muna Yuda mbatsogolera manyerezero ace. Mbwenye Sathani nee akwanisa kunyengeza Yezu toera asiye kutumikira Mulungu thangwi Yezu nee akhali nyakudawa, pontho nee akhanyerezera pinthu pyakuipa. Kusiyapo pyenepi, Dyabo nee mbadacitisa Yezu kukhala mu nthumbi kwenda na kwenda. Thangwi yanji? Yezu alonga: “Ine ndisacita pinthu ninga mudandipangira Baba.” Iye akhanyindira kuti Baba wace mbadamulamusa. —Juwau 14:31.

-
- ◇ Kodi Yezu akhafuna kuenda kupi, pontho iye atawira tani mudabvundza Tomasi njira yakuenda ku mbuto ineyi?
 - ◇ Kodi Filipi akhafuna kuti Yezu ampanzizenji?
 - ◇ Ndi munjira ipi atowereri a Yezu mbadacita basa ikulu kupiringana idacita iye?
 - ◇ Thangwi yanji kudziwa kuti Baba ndi nkulu kupiringana Yezu pisatiwangisa?

AKHAFUNIKA KUBALA MISAPO TOERA KUKHALA AXAMWALI A YEZU

JUWAU 15:1-27

Yezu awangisa apostolo ace akukhulupirika paku-dza nawo ninga axamwali. Ndzidzi ukhadapita, pa-nango ukhali tcititciti. Natenepa Yezu alonga nsangani wakuwangisa kakamwe.

Iye atoma kulonga nsangani unoyu kuti: “Ine ndi-ne muti wandimomwene wa mauva, Baba wanga ndi nyakulima.” (Juwau 15:1) Nsangani wace walandana na mafala adalongwa pyaka pizinji nduli mudace-merwa mbumba ya Izraeli kuti ndi muti wa mauva wa Yahova. (Yeremiya 2:21; Ozeya 10:1, 2) Mbwe-nye Yahova akhonda mbumba ineyi. (Mateu 23:37, 38) Natenepa Yezu alonga ntsonga ipswa thangwi ya nsangani unoyu. Iye akhali muti wa mauva ukha-tsalakanwa na Babace kutomera mudadzodzwa iye na nzimu wakucena mu caka 29 N.W. Mbwenye Yezu apangiza kuti muti wa mauva nee usaimirira iye basi.

Iye alonga: “Nthawi zonsene ziri muna ine zina-khonda kubala misapo, [Baba wanga] asazigwanda. Mbwenye nthawi zinabala misapo, iye asazisadzu-lira toera zibale misapo mizinji. . . . Ninga nthawi inacimwana kubala misapo payokha ingakhonda kupitiriza kukhala yakuphatana na muti wa mauva, imwembo munacimwana kubala misapo mungakhon-da kupitiriza kukhala akuphatana na ine. Ine ndine muti wa mauva; imwe ndimwe nthawi.”—Juwau 15:2-5.

Yezu apikira anyakupfundzace akukhulupirika kuti angaenda kudzulu mbadaatumizira nzimu waku-cena toera ukhale m’phedzi wawo. Pakupita ntsiku 51, apostolo atambira nzimu wakucena mbakhala nthawi za muti wa mauva. Pontho “nthawi” zonsene zikhafunika kukhala zakuphatana na Yezu. Thangwi yanjji?

Iye alonga: “Munthu anapitiriza kukhala wakupha-tana na ine, inembo mbandikhala wakuphatana na iye, anabala misapo mizinji; thangwi mungakhonda kukhala na ine, nee cibodzi cinafuna kwanisa imwe kucita.” “Nthawi” zenezi zakuti ndi atowereri ace aku-khulupirika akhafunika kubala misapo, kutowezera makhaliro a Yezu, kukhala aplinga pakupanga ana-nango mphan-gwa za Umambo wa Mulungu na kuci-

ta anyakupfundza. Ninji pikhafuna kucitikira munthu angasiya kukhala wakuphatana na Yezu mbakhon-da kubala misapo? Yezu alonga: “Munthu anakhon-da kupitiriza kukhala wakuphatana na ine, anadza-khala ninga nthawi inatayiwa kunjja.” Mbwenye iye alongambo: “Imwe mungapitiriza kukhala akuphata-na na ine, mafala anga mbapitiriza muna imwe, ci-nthu consene cinafuna kuphembra imwe cinadzaciti-ka mwakubverana na phembo yanu.”—Juwau 15:5-7.

Yezu alonga pontho mafala akhadalonga iye kawiri nduli toera kubvera matongerero ace. (Juwau 14:15, 21) Yezu alonga cinthu cakufunika cinapangiza kuti anyakupfundzace akucita pyenepi. Iye alonga: “Imwe mungabvera mitemo yanga, munadzapitiri-za mu ufuni wanga, ninga ine ndisabverambo mite-mo ya Baba wanga mbandipitiriza mu ufuni wace.” Mbwenye munthu anafuna Yahova Mulungu na Mwanace asafunikambo kucita pinthu pinango. Yezu alonga: “Matongerero anga ndi awa: Funanani unango na ndzace ninga mudakufunani ine. Nkhabe munthu ali na ufuni ukulu kakamwe kupiringana ule anape-reka umaso wace thangwi ya axamwali ace. Mungaci-ta pidakupangani ine, imwe munadzakhala axamwa-li anga.”—Juwau 15:10-14.

Mwakukhonda dembuka, Yezu mbadapangiza ufuni wace mukupereka umaso wace toera anthu ana-n’khulupira adzapulumuke. Citsandzo cace cikhafunika kukulumiza atowereri ace toera kupangiza ufuni kwa unango na ndzace. Ninga pidalonga Yezu nduli, ufuni ndiwo ukhafuna kuadzindikirisa ninga atowereri ace. Iye alonga: “Imwe mungafunana unango na ndzace, anthu onsene anadzindikira kuti ndimwe anyakupfundza anga.”—Juwau 13:35.

Apostolo akhafunika kubvesesa kuti thangwi yanji Yezu akhaacemera “axamwali.” Iye aapanga: “Ndisa-kucemerani axamwali, thangwi ine ndakupangani pi-nthu pyonsene pidabva ine kuna Baba wanga.” Iwo akhali na mwai ukulu kakamwe wakukhala axamwali apantima a Yezu na kudziwa pikhapangwa iye na Babace. Mbwenye toera akhale axamwali ace akhafunika ‘kupitiriza kubala misapo.’ Iwo angacita pyene-

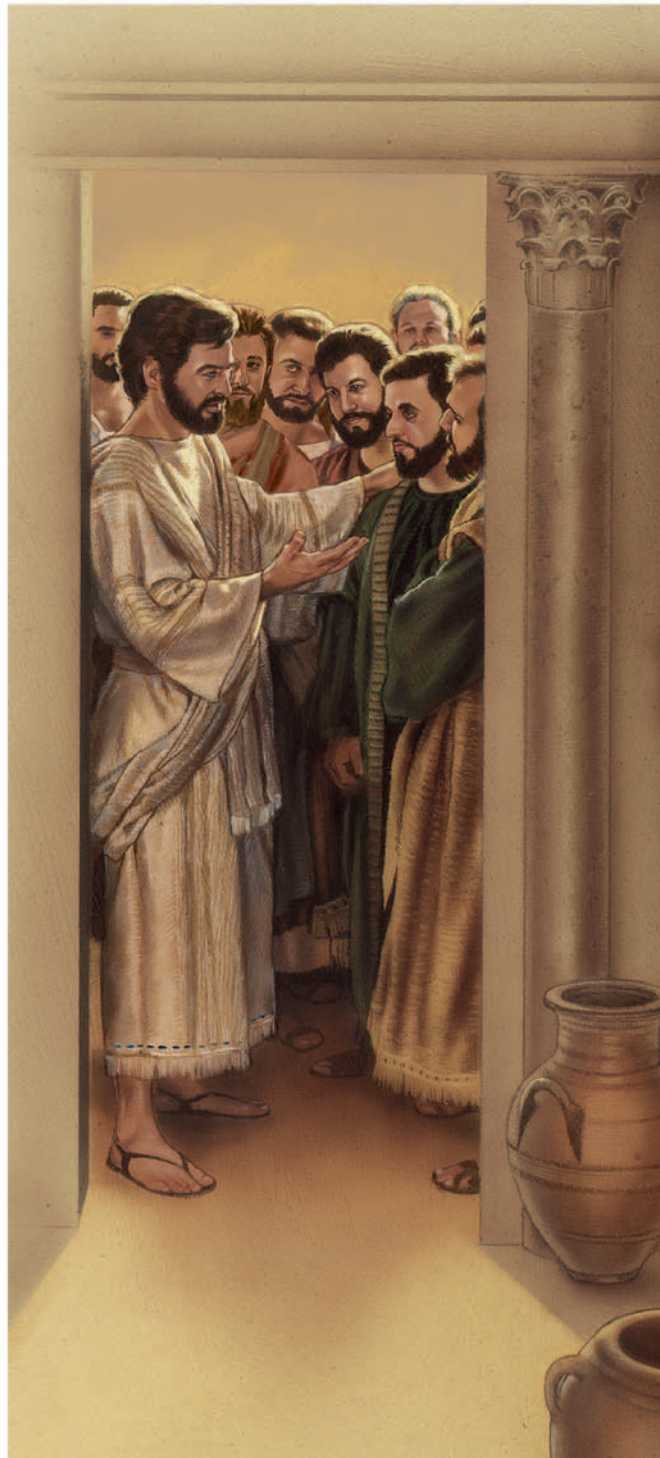
pi, Yezu alonga: ‘Cinthu consene cinaphemba imwe kuna Baba mu dzina yanga, iye anakupasani.’—Juwau 15:15, 16.

Kufunana kwa “nthawi” zenezi peno anyakupfundzace mbukudaaphedza kupirira mu pinthu pikhafuna kuacitikira. Yezu aacenzeza kuti iwo mbadatcingwa na anthu dziko, pontho aabalangaza: “Khala dziko isakuidani, imwe musadziwa kuti iyo yaida ine mbidzati kuida imwe. Mbamudakhala ninga anthu a dziko, anthu a dziko mbadakomerwa na imwe. Nakuti cincino nee musacitabve khundu ya dziko, . . . na thangwi ineyi anthu a dziko asakuidani.”—Juwau 15: 18, 19.

Toera kuapangiza mathangwi anango akutcingwa kwawo, Yezu alonga: “Iwo anadzakucitirani pinthu pyenepi pyonsene thangwi ya dzina yanga, thangwi iwo nkhaba kudziwa Ule adandituma.” Yezu apangiza kuti pirengo pidacita iye pyacitisa kuti anthu akhamuida akhale na mulando. Iye alonga: “Mbada-khonda kuona mabasa adacita ine pakati pawo, akuti cipo acitwa kale na munthu unango, iwo nee mbadakhala na madawo; mbwenye cincino iwo andiona mbaida ine na Baba wanga ene.” Natenepa, kuida kudacita iwo kwakwanirisa profesiya.—Juwau 15:21, 24, 25; Masalmo 35:19; 69:4.

Yezu apanga pontho apostolo ace kuti anaatumizira nzimu wakucena toera ukhale m’phedzi wawo. Nzimu wakucena wakuti ndi wamphambvu kakamwe mbudaphedza atowereri onsene a Yezu toera kubala misapo, pyenepi pisabveka ‘kupereka umboni.’—Juwau 15:27.

-
- ◇ Mu nsangani wa Yezu, (a) mbani anaimirira nyakulima? (b) muti wa mauva? (c) nthawi?
 - ◇ Kodi Mulungu akhadikhira kuti nthawi zibale misapo yanji?
 - ◇ Anyakupfundza a Yezu akhafunika kucitanji toera akhale axamwali ace? Ninji cikhafuna kuaphedza pakutcingwa na anthu a dziko?
-

“KHALANI NA CIPAPO! INE NDAKUNDA DZIKO”

JUWAU 16:1-33

Pakumala kuapasa uphungu wakufunika kakamwe, Yezu na apostolo ace akhali dzololo toera kubuluka mu sala yapadzulu mudadyera iwo Paskwa. Mbadzati kubuluka, iye aapanga: “Ine ndakupangani pinthu pyenepi toera mukhonde kuluza cikhulupiro canu.” Thangwi yanji cenjezo ineyi ikhali yakufunika? Iye aapanga: “Anthu anadzakuthamangisani m’masinagoga. Mwandimomwene, unadzafika ndzidzi wakuti munthu anakuphani ananyerezera kuti akutumikira Mulungu.”—Juwau 16:1, 2.

Panango mafala anewa acitisa apostolo kukhala akudzudzumika. Ngakhale Yezu akhadaapanga kuti iwo mbadaidiwa na dziko, iye nee akhadaapangiratu kuti mbadaphiwa. Thangwi yanji? Yezu alonga: “Pakutoma ine nee ndakupangani pinthu pyenepi, thangwi ndikhali pabodzi na imwe.” (Juwau 16:4) Natenepa iye aacenjeza mbadzati kuenda kudzulu. Panango pyenepi mbapidaaphedza toera akhonde kubwerera nduli.

Yezu apitiriza kulonga: “Ine ndiri kuenda kuna Ule adandituma; ngakhale tenepo, nee m’bodzi wa imwe anandibvundza kuti: ‘Mbuya, muli kuenda kupi?’” Ntsiku ineyi namaulo anyakupfundza akhadabvundza kale Yezu kuti akhafuna kuenda kupi. (Juwau 13:36; 14:5; 16:5) Natenepa iwo akhagopa thangwi Yezu aapanga kuti iwo mbadatcingwa. Kutsukwala kwaacimwanisa kubvundza thangwi ya mbiri ikhafuna khala na Yezu, pontho kuti pyenepi mbapidabvekanji kuna alambiri andimomwene. Yezu alonga: “Nakuti cincino ndakupangani pinthu pyenepi, mitima yanu yadzala na kutsukwala.”—Juwau 16:6.

Buluka penepo, Yezu alonga: “Mphyadidi kakamwe kwa imwe kuti ine ndiende. Thangwi ndingakhonda kuenda, nzimu wakucena nee unabwera toera kukuphedzani; mbwenye ndingaenda, ine ndinautumiza kuna imwe.” (Juwau 16:7) Toera anyakupfundza atambire nzimu wakucena, pakutoma Yezu akhafunika kufa, kulamuswa na kuenda kudzulu. Kubulukira kudzulu iye mbadatumiza nzimu wakucena kuna anthu ace onsene pa dziko yapantsi.

Nzimu wakucena “ungafika, unadzapangiza pakweca madawo a dziko, cilungamo na kutonga kwa Mulungu.” (Juwau 16:8) Nzimu wakucena mbudapangiza pakweca kuti Yezu ndi Mwana wa Mulungu, pontho kuti anthu a dziko nee an’khulupira. Kuenda kwace kudzulu, mbukudapangiza pakweca kuti Yezu ndi wakulungama, pontho Sathani wakuti ndi “ntongi wa dziko ino” athema kutcunyuswa.—Juwau 16:11.

Yezu alonga: “Ndiciri na pinthu pizinji toera kupangani, mbwenye cincino nee munakwanisa kupibesesa.” Pakuatumizira nzimu wakucena, iwo mbudaatsogolera toera abvesese mwadidi “undimomwene,” pontho mbudaaphedza kuphatisira undimomwene unoyu mu umaso wawo.—Juwau 16:12, 13.

Apostolo adzudzumika pidalonga Yezu kuti: “Thimize pang’ono imwe nkhaba kudzandionabve, mbwenye thimize pang’ono imwe munadzandiona.” Iwo abvundzana unango na ndzace kuti pyenepi pisabvekanji. Yezu akhadziwa kuti iwo akhafuna kucita mbvundzo thangwi ya pyenepi, natenepa iye aapanga: ‘Ine ndinakupangani na cinyindiro consene kuti imwe munadzalira mbamubulira, mbwenye dziko inadzatsandzaya; imwe munadzatsukwala, mbwenye kutsukwala kwanu kunadzakhala kutsandzaya.’ (Juwau 16:16, 20) Pidaphiwa Yezu mangwana mwace namaulo, atsogoleri auphemberi atsandzaya, mbwenye anyakupfundza a Yezu atsukwala. Mbwenye mu ndzidzi udalamuswa Yezu muli akufa kutsukwala kwawo kwadzakhala kutsandzaya. Pontho kutsandzaya kwawo kwapitiriza mpaka mu ndzidzi udatambira iwo nzimu wakucena wa Mulungu.

Yezu alandanisa pikhafuna kucitikira apostolo ace na pinacitikira nkazi wakuti ali cifupi na kubala. Iye alonga: “Nkazi angafuna kubala asabva kupha, thangwi ndzidzi wace wakubala wafika; mbwenye angamala kubala mwana, iye asaduwa nyatwa yonsene idaona iye, thangwi ya kukomerwa na mwana adabawo pa dziko.” Yezu awangisa apostolo ace na mafala awa: ‘Cincino imwembo musatsukwala; mbwenye

mungadzandiona pontho, imwe munadzatsandzaya na ntima onsene, pontho nkhaba anafuna kukucitisa ni kuti mukhonde kutsandzaya.—Juwau 16:21, 22.

Mpaka mu ndzidzi unoyu, apostolo nee akhadaphemba cinthu mu dzina ya Yezu. Natenepe iye alonga: “Pa ntsiku ineyi, imwe munadzaphemba Baba mu dzina yanga.” Thangwi yanji iwo akhafunika kucita pyenepi? Pyenepi nee pisabveka kuti Baba nee akhafuna kutawira. Yezu alonga: “Baba asakufunani, thangwi imwe mwandifuna . . . ninga munthu adatumwa na Mulungu.”—Juwau 16:26, 27.

Mafala akuwangisa adalonga Yezu kuna apostolo ace aapasa cipapo cakulonga kuti: “Na thangwi ineyi ife tisakhulupira kuti imwe mwaluluka kuna Mulungu.” Mwakukhonda dembuka, cinyindiro cikhali na

iwo mbacidayeserwa. Yezu alonga pikhafuna kucitika: “Onani, unadzafika ndzidzi, mwandimomwene wafika, wakuti munadzabalaliswa, m’bodzi na m’bodzi anadzabwerera kunyumba kwace, mbamundisiya ndekha.” Ngakhale tenepo, iye aapasa cinyindiro: “Ine ndalonga pinthu pyenepi toera kubulukira mwa ine, imwe mukhale na ntendere. Mu dziko imwe munadzaona nyatwa, mbwenye khalani na cipapo! Ine ndakunda dziko.” (Juwau 16:30-33) Pyenepi nee pikhabveka kuti Yezu mbadaasiya okha. Iye akhali na cinyindiro kuti iwo mbadakundambo dziko ninga pidacita iye. Toera kukunda dziko, iwo akhafunika kucita cifuniro ca Mulungu na kupitiriza kukhala akukhulupirika ngakhale athimbane na mayesero a Sathani pabodzi na anthu a dziko yace.

- ◇ Ndi cenjezo ipi ya Yezu idacitisa apostolo kukhala akudzudzumika?
- ◇ Thangwi yanji apostolo nee acitabve mibvundzo kuna Yezu?
- ◇ Yezu alandanisa nanji toera kupangiza kuti kutsukwala kwa apostolo kunadzakhala kutsandzaya?

PHEMBERO YAKUMALISA YA YEZU MU SALA YAPADZULU

JUWAU 17:1-26

Yezu akhafuna kakamwe apostolo ace, pyenepi pyankulumiza toera kuakhunganya mbadzati kuenda kudzulu. Iye ayang'ana kudzulu mbacita phembero kuna Babace: "Pasani mbiri mwananu, toera mwananu akupaseni mbiri. Imwe mwampasa mphambvu zakutonga anthu onsene, toera iye apereke umaso wakukhonda mala kuna anthu onsene adampasa imwe."—Juwau 17:1, 2.

Mafala anewa asapangiza kuti Yezu akhadziwa kuti kupasa mbiri Mulungu kukhali kwakufunika kakamwe. Mbwenye mphyakubalangaza kudziwa kuti Yezu alongambo pya cidikhiro cakukhala na umaso wa kwenda na kwenda. Nakuti Yezu apaswa "mphambvu zakutonga anthu onsene," iye mbadapereka umaso wace toera akhale ciomboli kuna anthu onsene. Ngakhale tenepo, ndi anthu akucepa akuti mbadatambira nkhombo zenezi. Thangwi yanji? Thangwi Yezu anadzapasa nkhombo basi ene ale anabvera mafala adalonga iye. Iye alonga: "Umaso wakukhonda mala ndi uyu: Anthu akudziweni imwe Mulungu m'bodzi basi wandimomwene, pontho adziwembo Yezu Kristu, ule adatuma imwe."—Juwau 17:3.

Toera munthu akhale na umaso wakukhonda mala asafunika kudziwa mwadidi Baba na Mwanace, pontho asafunika kukhala na uxamwali wakuwanga na iwo. Asafunika kuona pinthu ninga munao-nera iwo. Asafunikambo kutowezera makhaliro awo akufunika kakamwe pakutsalakana andzawo. Kusiyapo pyenepi, asafunikambo kubvesesa kuti kupasa mbiri Mulungu ndi kwakufunika kakamwe kupiringana kukhala na umaso wakukhonda mala. Yezu alongambo ntsonga yakufunika kakamwe.

Iye alonga: "Ine ndakupasani mbiri pa dziko yapantsi, mbandimalisa basa idandipasa imwe toera kucita. Natenepa Baba, cincino ndipaseni mbiri pana imwe, ninga mbiri ikhali na ine pana imwe dziko mbidzati kucitwa." (Juwau 17:4, 5) Yezu apheмба kuti pakumala kulamuswa, apaswe pontho mbiri ikhali na iye kudzulu.

Mbwenye Yezu nee aduwala pidakwanisa iye kucita mu utumiki ace. Iye aphembera: "Ine ndadziwisa dzina yanu kuna anthu adabulusa imwe pa dziko mbamundipasa. Iwo akhali anu, mbwenye imwe mwandipasa, pontho iwo abvera mafala anu." (Juwau 17:6) Mu utumiki wace Yezu nee alonga basi ene pya dzina ya Mulungu yakuti ndi Yahova. Iye aphezda apostolo ace kudziwa makhaliro a Mulungu na njira inatsalakana iye anthu.

Apostolo afika pakudziwa mwadidi Yahova, basa ya Mwanace na pinthu pidapfundzisa Yezu. Yezu alonga mwakucepeseka: "Ine ndaapanga mafala adandipasa imwe, iwo aatawira, mbadziwa kuti mwandimomwene ine ndabwera ninga muimiriri wanu, pontho iwo asakhulupira kuti ndimwe adandituma."—Juwau 17:8.

Yezu akhadziwa kusiyana kwa atowereri ace na anthu onsene a dziko, iye alonga: "Ine ndisaphembera thangwi ya iwo; ine nee ndisaphembera thangwi ya dziko, mbwenye thangwi ya ale adandipasa imwe, thangwi iwo ndi anu . . . Baba wakucena, aonereni thangwi ya dzina yanu idandipasa imwe; toera iwo akhale m'bodzi, ninga ife ndife m'bodzi. . . . Ine ndaatsidzikiza, pontho nee m'bodzi wa iwo adaluzika, kusiyapo ule anafuna kudzafudzwa," wakuti ndi Yuda Iskariyoti. Mu ndzidzi unoyu Yuda akhasaka njira toera kupereka Yezu.—Juwau 17:9-12.

Yezu apitiriza na kuphembera: "Dziko isaaida, . . . Nee ndisaphemba toera muabuluse pa dziko, mbwenye toera muaonere thangwi ya Nyakuipa. Iwo nkhaba kucita khundu ya dziko, ninga ine nkhaba kucita khundu ya dziko." (Juwau 17:14-16) Apostolo na anyakupfundza anango akhali n'dziko yakuti isatongwa na Sathani, mbwenye iwo akhafunika kucalira kucita pinthu pyakuipa pinacitwa na anthu a dziko. Munjira ipi?

Iwo akhafunika kukhala akucena peno akupambulika toera atumikire Mulungu. Iwo akhafunika kucita pyenepi toera kuphatisira undimomwene wa m'Malemba Acieheberhi na pyonsene pidapfundzi-

swa iwo na Yezu. Iye aphembera: “Aceneseni na undimomwene; mafala anu ndi undimomwene.” (Juwau 17:17) Pakupita kwa ndzidzi, apostolo anango mbadaphatisirwa na Mulungu toera kulemba mabukhu akuti mbadacita khundu ya “undimomwene.” Undimomwene unoyu mbudaphedza anthu toera kukhalambo akucena.

Mkupita kwa ndzidzi, anango mbadatawira “undimomwene.” Natenepe Yezu aphembera ‘tayu basi thangwi ya awa [ale akhali cifupi na iye], mbwenye ndisakuphembanimbo thangwi ya ale anafuna kundikhulupira kubulukira ku mafala awo.’ Thangwi yanji Yezu aphemberera anthu anewa? Mu phembero ineyi iye alonga: “Toera iwo onsene akhale m’bodzi, ninga imwe Baba muli wakuphatana na ine, inembo ndiri wakuphatana na imwe, iwombo akhale akuphatana na ife.” (Juwau 17:20, 21) Pyenepi nee pisabveka kuti Yezu na Babace ndi munthu m’bodzi ene. Mbwenye pisabveka kuti iwo ali akuphatana mu cifuniro cibodzi cene mu pinthu pyonsene. Na thangwi ineyi Yezu aphembera kuti atowereri ace akhalemba akuphatana na iwo.

Mbadzati kucita phembero ineyi, Yezu apanga Pedhru na andzace kuti ali kuenda kaakhunganyira mbutu kudzulu. (Juwau 14:2, 3) Yezu alonga pontho ntsonga ineyi mu phembero kuti: “Baba, ndisafuna kuti ale adandipasa imwe akhale pabodzi na ine kunafuna kudzakhala ine, toera iwo aone mbiri yanga idandipasa imwe, thangwi imwe mwandifuna dziko mbidzati kucitwa.” (Juwau 17:24) Na mafala anewa, Yezu apangiza kuti Adhamu na Eva mbadzati kukhala na ana, Mulungu akhafuna kakamwe Mwanace m’bodzi ekha, wakuti adzakhala Yezu Kristu.

Pakumalisa phembero yace, Yezu alonga pontho pya dzina ya Babace na ufuni uli na Mulungu kuna apostolo na ale akuti anadzatawira “undimomwene,” iye alonga: “Ine ndaadziwisa dzina yanu, pontho ndinapitiriza kuidziwisa, toera ufuni udandifuna na imwe ukhale muna iwo, inembo mbandikhala wakuphatana na iwo.”—Juwau 17:26.

- ◇ Pisabvekanji kudziwa Mulungu na Mwanace?
- ◇ Ndi munjira zipi Yezu adziwisa dzina ya Mulungu?
- ◇ Ndi munjira ipi Mulungu, Mwanace na alambiri onsene andimomwene ndi abodzi ene?

YEZU ACITA PHEBERO MU NDZIDZI WAKUTI AKHADATSUKWALA KAKAMWE

MATEU 26:30, 36-46 MARKO 14:26, 32-42 LUKA 22:39-46 JUWAWU 18:1

Yezu amala kucita phembero pabodzi na apostolo ace akukhulupirika. Buluka penepo, ‘iwo aimba nyimbo zakusimba Mulungu, mbaenda ku Phiri ya Milivera.’ (Marko 14:26) Iwo aenda kumabulukiro a dzuwa ku mbuto ikhacemerwa munda wa Getsemani. Kazinji kene Yezu akhaenda ku mbuto ineyi.

Pidafika iwo pa mbuto inango yakubalika yakuti ikhali na miti ya milivera, Yezu asiya apostolo ace 8. Panango iye aasiya pa njira yakupita m’manda unoyu, mbaapanga: “Khalani pano, ine ndiri kuenta kule kacita phembero.” Iye apita m’manda pabodzi na apostolo ace atatu: Pedhru, Tiyaگو na Juwawu. Yezu akhali wakutsukwala kakamwe, natenepa iye apanga apostolo ace atatu: ‘Kutsukwala kwanga ndinafa nako. Khalani pano, pitirizani kukhala maso pabodzi na ine.’—Mateu 26:36-38.

Iye asiya apostolo ace atatu mbaenda patsogolo pang’ono, agodama “pansi mbatoma kuphembera.” Kodi iye aphembanji kuna Mulungu mu ndzidzi unoyu wakutsukwala? Iye aphembera: “Baba, pinthu pyonsene mphyakukwanisika kuna imwe; bulusani kopo iyi pana ine. Mbwenye mbapicitike ninga munafunira imwe, tayu ninga munafunira ine.” (Marko 14:35, 36) Iye akhafuna kulonganji na mafala ane-wa? Kodi iye akhafuna kusiya basa idapaswa iye ya kuombola anthu? Nkhabe.

Pikhali Yezu kudzulu, aona kuthabuka kwa anthu akuti akhaphiwa na Aroma. Nakuti Yezu akhali na manungo na mabvero ninga anthu, iye akhali wakudzuzumika thangwi ya pinthu pikhafuna kuncitikirira. Mbwenye cidancitisa kuti atsukwale kakamwe ndi kudziwa kuti mbadaphiwa ninga phanga, pontho pyenepi mbapidatikanisa dzina ya Babace. Mwakukhonda dembuka iye mbadamanikwa pamuti ninga pikhacitwa munthu anatikana Mulungu.

Pakumala ndzidzi uzinji mbakacita phembero, Yezu abwerera kuna apostolo ace atatu mbaagumana akugona. Iye apanga Pedhru: “Mwacimwana kukhala maso pabodzi na ine mu ndzidzi ubodzi basi? Pitirizani kuyang’anira, pontho phemberani ndzidzi

onsene toera mukhonde kugwa m’mayesero.” Yezu akhadziwa kuti apostolo ace akhadatsukwalambo, pontho ndzidzi ukhadapita. Iye athimiza: “Mwandi-momwene ntima usafuna, mbwenye manungo mba-kufewa.”—Mateu 26:40, 41.

Yezu aenda pontho kaphembera kaciwiri mbaphe-mba toera Mulungu abuluse “kopo” pana iye. Pidabwerera iye agumana pontho apostolo ace atatu mbakagona, m’mbuto mwakucita phembero toera akhonde kugwa m’mayesero. Pidaabvundza Yezu kuti thangwi yanji akhagona, “iwo nee akhadziwa kuti anantawira tani.” (Marko 14:38-40) Iye aenda pontho kacitatu mbagodama toera kuphembera.

Yezu akhali wakutsukwala kakamwe thangwi kuphiwa kwace ninga phanga mbukudatikanisa dzina na Babace. Yahova akhabvesera maphembero a Mwanace, natenepa iye atuma anju toera kumuwan-gisa. Ngakhale tenepo, Yezu nee asiya kudembetera kuna Babace, mbwenye apitiriza “kucita phembero na ntima wace onsene.” Iye akhali wakutsukwala kakamwe. Kufa kwace mbukudacitisa kuti iye ata-

KALUMA YACE IKHALI NINGA MATHOTO

A CIROPA Luka wakuti akhali dotoro nee alonga kuti ndi munjira ipi kaluma ya Yezu “ikhali ninga mathoto a ciropa.” (Luka 22: 44) Panango Luka akhalonga mwakuphiphira, mbalandanisa kaluma ya Yezu ninga ciropa cinabuluka pa cironda. Dotoro William D. Edwards alonga maonero anango mu *The Journal of the American Medical Association* kuti: “Ngakhale pyenepi nee pisacitika kazinji kene, mbwenye munthu angatsukwala kakamwe iye anakwanisa kubuluka kaluma na ciropa . . . Pyenepi pisacitika uzingo wace ung’ono unaphatana na makhundu a m’manungo anasasanya kaluma ungasweka. Natenepa kaluma isabuluka yakubvungazika na ciropa, pontho pisacitisa kuti khanda ikhale yakufewa kakamwe.”

mbire umaso wakwenda na kwenda kudzulu, pontho mbukudacitisa anthu akukhulupirika adzakhalemba na umaso wakukhonda mala. Natenepa, 'kaluma yace ikhali ninga mathoto a ciropa mbakagwa pantsi.'—Luka 22:44.

Pidabwerera Yezu kacitatu agumana pontho apostolo ace mbakagona. Iye alonga: 'Pa ndzidzi ninga

uno imwe mukugona mbamupuma pyanu! Onani! Ndzidzi wakwana toera Mwana wa munthu aperekwe m'manja mwa anyakudawa. Lamukani, tendeni. Ule anafuna kundisandukira ali kufika.'—Mateu 26: 45, 46.

-
- ◇ Yezu na apostolo ace aenda kupi pidabuluka iwo mu sala yapadzulu?
 - ◇ Apostolo atatu akhacitanji mu ndzidzi ukhaphemba Yezu?
 - ◇ Thangwi yanji kaluma ya Yezu ikhali ninga mathoto a ciropa?

KRISTU APEREKWA, PONTHO AMANGWA

MATEU 26:47-56 MARKO 14:43-52 LUKA 22:47-53 JUWAWU 18:2-12

Anyantsembe abverana kulipa Yuda kobiri 30 za parata toera apereke Yezu. Pakupita tcititciti, Yuda atsogolera nsoka ukulu wa akulu a anyantsembe na Afarisi toera kusaka Yezu. Pa nsoka unoyu pakhalimbo anyankhondo Aciroma na ntsogolero wawo.

Pisaoneka kuti Yuda aenderatu kuna akulu a anyantsembe mu ndzidzi udabuluswa iye na Yezu mu sala idadyera iwo Paskwa. (Juwau 13:27) Akulu a anyantsembe anewa agumanya anyakuonera na nsoka wa anyankhondo. Pakutoma, panango Yuda aenda nawo kunyumba ikhadasiya iye Yezu na apostolo ace mbakadya Paskwa. Pidakhonda iwo kumuna awambuka Gowa ya Kedroni mbaenda ku munda wa Getsemani. Kusiyapo pida, iwo akwatambo nyale toera kupangiza kuti akhafuna kakamwe kuphata Yezu.

Mu ndzidzi ukhakhira Yuda na anthu akhali na iye Paphiri ya Milivera, Yuda akhadziwa kuti mbadagumana Yezu. Thangwi sumana ibodzi nduli pikhaenda Yezu na apostolo ace ku Yerusalemu mbapita na ku Bhetanya akhadalimira pontho pa munda wa Getsemani. Nakuti kwadoka, thangwi ya miti ya milivera, panango Yezu akhali pa mbuto yacidima. Mphapo anyankhondo akuti cipo akhadaona Yezu mbadakwanisa tani kundzindikira? Yuda aapasa cidzindikiro toera kuaphedza. Iye alonga: “Ule anafuna ine kumpswompswona, ndiye; m’ mangeni mba muenda naye, lekani kunsiya mbathawa.”—Marko 14:44.

Mudafika Yuda na mwinji ukhali na iye m’ munda wa Getsemani, Yuda aona Yezu na apostolo ace. Iye afika pana Yezu mbalonga: “Muli tani, Rabhi!” Buluka penepo ampswompswona. Mwenye Yezu ambvundza: “Xamwali, wadzeranji pano?” (Mateu 26:49, 50) Yezu atawira mbvundzo udacita iye ene, mbalonga: “Yuda, ukugulisa Mwana wa munthu mu kumpswompswona?” (Luka 22:48) Buluka penepo Yezu asiya kulonga na Yuda mbalonga na mwinji.

Yezu afendedzera mwinji wakuti ukhali na nyale na pyakumwinikira napyo pinango, mbaabvundza:

“Mbani anasaka imwe?” Iwo antawira: “Yezu wa ku Nazareti.” Iye aapanga mwacipapo: “Ndine pano.” (Juwau 18:4, 5) Nakuti iwo nee akhapidikhira, amuna anewa agwa pantsi.

M’ mbuto mwakubandza cidima toera kuthawa, Yezu abvundza pontho kuti mbani akhasaka iwo. Mudatawira iwo kuti akhasaka “Yezu wa ku Nazareti,” Yezu aapanga mwakukhurudzika: “Ine ndakupangani kale kuti ndine pano. Mphapo khala mukusaka ine, awa asiye aende pyawo.” Ngakhale pa ndzidzi wakunentsa kakamwe, Yezu nee aduwala mafala akhadalonga iye nduli kuti nee mbadaluza m’ bodzi wa anyakupfundzace. (Juwau 6:39; 17:12) Yezu atsidzikiza apostolo ace akukhulupirika, pontho nee aluza m’ bodzi wa iwo, “kusiyapo ule anafuna kudzafudzwa,” Yuda. (Juwau 18:7-9) Nate nepa, iye aphemba toera iwo asiye atowereri ace aende pyawo.

Pidalamuka anyankhondo ale akhadagwa mbaenda kuna Yezu, apostolo adziwa pikhafuna citika. Iwo abvundza: “Mbuya, tiateme na supada?” (Luka 22:49) Yezu mbadzati kutawira, Pedhru akwata supada ibodzi mwa masupada mawiri akhadaenda na iwo. Iye agwanda khutu ya kunkono wamadyo ya Malko, wakuti akhali bitcu wa nyantsembe wankulu.

Yezu akhuya khutu ya Malko mbapolesa cironda cace. Iye apfundzisa ntsonga yakufunika kakamwe, mbapanga Pedhru: “Ikha supada yako pa mbuto yace, thangwi onsene anaphatisira supada anadzafa na supada.” Yezu akhali dzololo toera kumangwa, natenepe iye alonga: “Anakwanirisika tani Malemba analonga kuti pisafunika kucitika munjira ineyi?” (Mateu 26:52, 54) Iye apitiriza kulonga: “Kodi ine nee ndisafunika kumwera kopo idandipasa Baba?” (Juwau 18:11) Yezu aperekeka toera kuphiwa thangwi akhafuna kakamwe kuti cifuno ca Mulungu cikwanirisike.

Yezu abvundza mwinji: “Thangwi yanji mwabwera kuna ine na masupada na mitcamu toera kundi-

manga ninga ndine mbava? Ntsiku zonsene ndikhalina imwe mu templo mbandipfundzisa, mbwenye imwe nee mwandimanga. Mbwenye pyenepi pyonsene pyacitika toera akwanirisike mafala adalongo na aprofeta.”—Mateu 26:55, 56.

Anyankhondo, ntsogoleri wa anyankhondo na anyakuonera adatumwa na Ayuda aphata Yezu mbam'manga. Apostolo pidaona iwo pyenepi

athawa. Mbwenye “m'phale m'bodzi” wakuti panango ndi nyakupfundza Marko, apitiriza pakati pa mwinji toera kuperekerana Yezu. (Marko 14:51) Anthu adzindikira m'phale unoyu mbafuna kum'phata, mbwenye iye asiya nguwo yace mbathawa.

- ◇ Thangwi yanji Yuda asaka Yezu ku munda wa Getsemani?
- ◇ Pedhru acitanji toera kutsidzikiza Yezu? Mbwenye ninji pidalongo Yezu?
- ◇ Ninji pikhapangiza kuti Yezu akhafuna kakamwe kuti cifuno ca Mulungu cikwanirisike?
- ◇ Mu ndzidzi udathawa apostolo a Yezu, mbani adapitiriza pakati pa mwinji? Pontho ninji pidacitika?

YEZU AENDESWA KUNA ANASI, BULUKA PENEPO KUNA KAYIFA

MATEU 26:57-68 MARKO 14:53-65 LUKA 22:54, 63-65 JUWAU 18:13, 14, 19-24

Pidamala anthu kumanga Yezu ninga phanga, iwo ankwata mbaenda naye kuna Anasi. Anasi akhali nyantsembe wankulu mu ndzidzi ukhali Yezu m'phale mbakacedza na apfundzisi mu Templo. (Luka 2:42, 47) Anapiana anango a Anasi adzatumikirambo ninga nyantsembe wankulu. Mbwenye mu ndzidzi udamangwa Yezu, nkamwene wa Anasi akhacemerwa Kayifa akhatumikira ninga nyantsembe wankulu.

Mu ndzidzi ukhali Yezu kunyumba kwa Anasi, Kayifa acemeresana anthu a Thando Yakutongera Miseru. Akhacita khundu mu nsoka unoyu akhali anthu 71 kuphatanizambo nyantsembe wankulu na anthu akuti kale akhatumikirambo ninga anyantsembe.

Anasi abvundza Yezu “thangwi ya anyakupfundzace na pipfundziso pyace.” Yezu atawira: “Ine ndikhalonga pamaso pa anthu onsene. Ndzidzi onsene ndikhapfundzisa mu sinagoga na mu templo, munasonkhana Ayuda onsene, nkhabe cinthu cidalonga ine ncibisobiso. Thangwi yanji musandicita mibvundzo? Bvundzani ale adabwa pikhalonga ine kuna iwo.”—Juwau 18:19-21.

M'bodzi wa anyakuonera akhali cifupi na iye am'menya mbama, mbambvundza: “Unatawira di tepo nkulu wa anyantsembe?” Yezu antawira: “Khala ndalonga cinthu cakuipa, longi cidaipisa ine; mbwenye khala pidalonga ine mphyadidi, thangwi yanji usandimenya?” (Juwau 18:22, 23) Anasi apanga anthu toera akwate Yezu ae-

nde naye kuna nkamwene wace akhacemerwa Kayifa.

Mu ndzidzi unoyu anthu a Thando Yakutongera Miseru—akuti akhali nyantsembe wankulu wa ndzidzi unoyu, akulu a mbumba na apfundzisi a mwambo akhadagumanyikana kunyumba ya Kayifa. Mwakubverana na mwambo, ntsiku ya Paskwa nee ikhafunika kuphatisirwa toera kutonga nseru unoyu, mbwenye iwo apitiriza kucita masasanyiro awo akuipa.

Nsoka unoyu usaonekeratu kuti ukhali wakusowa ulungami. Mudamala Yezu kulamusa Lazaro, Thando Yakutongera Miseru yabverana toera kupha Yezu. (Juwau 11:47-53) Pontho ntsiku zingasi nduli, atsogoleri auphemberi abverana toera kumanga Yezu na kumupha. (Mateu 26:3, 4) Mbadzati kutonga nseru, anthu anewa akhadasankhula kale toera kupha Yezu.

Kusiyapo kucita nsonkhano unoyu wakukhonda bverana na mwambo, akulu a anyantsembe na anango a Thando Yakutongera Miseru akhasaka amboni toera kupambizira Yezu. Iwo agumana azinji, mbwenye pikhalonga amboni anewa nee pikhabverana. Buluka penepo, anthu awiri alamuka mbalonga: “Ife tamubva mbakalanga kuti, ‘Ndinafudza templo iyi idamangwa na manja, mbandimanga inango mu ntsiku zitatu yakukhonda kumangwa na manja.’” (Marko 14:58) Ngakhale tenepo pikhalonga iwo nee pikhabverana.

Kayifa abvundza Yezu: “Thangwi yanji nee ukutawira? Nee ukubva pinalonga iwo thangwi ya iwe?” (Marko 14:60) Mu ndzidzi ukhapambizirwa iye na amboni anewa authambi, Yezu nee alonga cinthu.

Natenepa, Nyantsembe Wankulu Kayifa asaka njira inango toera kumuyesera.

Kayifa akhadziwa kuti Ayuda akhaipirwa kakamwe angabva munthu mbalonga kuti ndi Mwana wa Mulungu. Ntsiku inango pidalanga Yezu kuti Mulungu ndi Babace, Ayuda akhafuna kumupha mbalonga kuti Yezu ‘alongeka ekha kuti ndi sawasawa na Mulungu.’ (Juwau 5:17, 18; 10:31-39) Natenepe, Kayifa apanga Yezu mwakucenjera: “Ine ndina-kudumbirisa pamaso pa Mulungu wamaso, tipange khala ndiwe Kristu Mwana wa Mulungu!” (Mateu 26:63) Mwandimomwene Yezu akhadalanga kale kuti akhali Mwana wa Mulungu. (Juwau 3:18; 5:25; 11:4) Natenepe, mbadakhonda kutawira, anthu mbadanyerezera kuti Yezu akukhonda kuti akhali Mwana wa Mulungu peno kuti akhali Kristu. Yezu alonga: “Inde, ndine; pontho imwe munadzaona Mwana wa munthu akhala pantsi kunkono wa madyo wamphambvu mbakabwera na makole akudzulu.”—Marko 14:62.

Pidalanga Yezu pyenepi, Kayifa apandula nguwo zace mbalonga mwakuiwirwa: “Iye axola Mulungu! Ndi umboni upi unango unafuna ife pontho? Onani! Cincino mwabva mwekha kuxola kudacita iye. Ndi api maonero anu?” Iwo atawira: “Iye athema kuphiwa.”—Mateu 26:65, 66.

Iwo atoma kusingirira Yezu mbam’menya na makhoko. Anango akham’menya mbama mbam’phulira mata. Buluka penepo aphimbira nkhope yace, am’menya mbama mbalonga mwakusingirira: “Tipange, mbani adakumenya?” (Luka 22:64) Ntsiku ineyi namasiku, Mwana wa Mulungu athabuswa kamwe mbatongwa mwakusowa ulungami!

-
- ◇ Yezu aendeswa kupi pakutoma, pontho ninji pidancitikira pidafika iwo kweneke?
 - ◇ Pidabuluka iwo kwa Anasi, Yezu aendeswa kupi? Ninji pidacita Kayifa toera Thando Yakutongera Miseru ilonge kuti Yezu athema kuphiwa?
 - ◇ Yezu athabuswa tani mu ndzidzi ukhatongwa iye?

PEDHRU AKHONDA YEZU KUNYUMBA KWA KAYIFA

MATEU 26:69-75 MARKO 14:66-72 LUKA 22:54-62 JUWAWU 18:15-18, 25-27

Pidamangwa Yezu m'munda wa Getsemani, apostolo agopa mbathawa. Mbwenye awiri mwa iwo nee aenda kutali. M'bodzi mwa iwo akhali Pedhru na "nyakupfundza unango," akhacemerwa Juwau. (Juwau 18:15; 19:35; 21:24) Panango iwo agumanikana na anthu akhadamanga Yezu mu ndzidzi ukhaenda iwo na Yezu kunyumba kwa Anasi. Mu ndzidzi udatuma Anasi anthu toera aende na Yezu kuna Nyantsembe Wankulu Kayifa, Pedhru na Juwau akhatowera nakutali. Iwo akhagopa kufa, pontho akhadzudzumika thangwi ya pinthu pikhafuna kucitikira Mbuya wawo.

Nakuti Juwau akhadziwika na nyantsembe wankulu, iye atawiriswa kupita pansuwo wa mpanda wa nyumba ya Kayifa. Pedhru adikhira kunja mpaka Juwau kubwerera toera kuphamba ntsikana akhaphata basa pansuwo. Buluka penepo, ntsikana unoyu atawirisa kuti Pedhru apite.

Ntsiku ineyi namasiku kunja kukhathondola kakamwe, natenepa anthu agasa moto kunja kwa nyumba ya Kayifa toera kuotha. Pedhru akhaothambo moto mu ndzidzi ukhadikhira iye "kuona pikhafuna kucitika," kuna Yezu. (Mateu 26:58) Na ceza ca moto, ntsikana adatawirisa Pedhru toera kupita andzindikira. Iye alonga: "Kodi iwe nee ndiwe m'bodzi wa nyakupfundza a munthu uyu?" (Juwau 18:17) Nee akhali ntsikana unoyu basi adadzindikira Pedhru, anango andzindikirambo mbalonga kuti iye akhali pabodzi na Yezu.—Mateu 26:69, 71-73; Marko 14:70.

Pedhru atsukwala kakamwe pidadzindikirwa iye. Nakuti nee akhafuna kuti anthu andzindikire, iye abuluka mbaenda kakhala pansuwo. Pedhru akhonda kuti nee akhali na Yezu, mbalonga kuti: "Ine nkhaba kundziwa, pontho nee ndisadziwa pinalonga iwe." (Marko 14:67, 68) Pedhru atoma pontho "kupasika dzedze ekhene mbadumbira" toera kupangiza kuti akhalonga undimomwene, pontho akhali dzololo toera kutcunywisa khala alonga uthambi.—Mateu 26:74.

Mu ndzidzi ukhacitika pyenepi, Yezu akhatongwa mu sala yapadzulu ya nyumba ya Kayifa. Pedhru na anthu anango akuti akhadikhira kunja akhakwanisa kuona anthu mbakapita na kubuluka mu sala ineyi toera kupereka umboni.

Pedhru akhali wa ku Galileya, kusiyapo pyenepi malongerero ace akhapangiza kuti iye alonga uthambi pidakhonda iye Yezu. Pontho, m'bodzi wa anthu akhali mu nsoka unoyu akhali wacibale wa Malko, adagwandwa khutu na Pedhru. Natenepa, iye abvundza Pedhru: "Kodi ine nee ndakuona pabodzi na iye m'munda wa maluwa?" Pidakhonda Pedhru kacitatu, dzongwe yalira, ninga mukhadalongera Yezu.—Juwau 13:38; 18:26, 27.

Mu ndzidzi unoyu panango Yezu akhali mu sala ya padzulu ya nyumba ya Kayifa mbakayan'gana anthu akhali kunja. Yezu azungunuka mbayang'ana Pedhru. Pedhru atsukwala kakamwe thangwi akumbuka pikhadampanga Yezu midzidzi mingasi nduli pikhali iwo mu sala mudadyera iwo Paskwa. Nyerezalani kuti Pedhru apibva tani mudadzindikira iye kuti akhonda Yezu katatu! Pedhru abuluka kunja mbalira mwakutsukwala kakamwe.—Luka 22:61, 62.

Ninji pidacitisa kuti Pedhru wakuti akhali munthu wakuwanga mwauzimu na wakukhulupirika akhonde Mbuya wace? Mu ndzidzi unoyu anthu nee akhalonga undimomwene, pontho akhacita pinthu toera Yezu aoniwe ninga phanga wakugopswa. Pedhru akhali na mwai wakutsidzikiza munthu wakuwanga mula-ndo, mbwenye iye akhonda Munthu wakuti akhali na "mafala anapasa umaso wakukhonda mala."—Juwau 6:68.

Pidacitikira Pedhru pisatiphedza kudziwa kuti munthu wacikhulupiro cakuwanga na wakuperekeka anakwanisa kufewa mwauzimu angakhonda kukhunganyika toera kuthimbana na mayesero akukhonda kudikhira peno pakutcingwa. Pontho ndi cenjezo kuna atumiki onsene a Mulungu!

- ◇ Pedhru na Juwau akwanisa tani kupita pansuwo wa mpanda wa nyumba ya Kayifa?
- ◇ Mu ndzidzi ukhali Pedhru na Juwau panja, ninji pikhacitika n'nyumba?
- ◇ Kudumbira na kupasika dzedze kudacita Pedhru kusapangizani?
- ◇ Pidacitikira Pedhru pisatipfundzisanji?

YEZU ATONGWA PA THANDO IKULU YAKUTONGERA MISERU, BULUKA PENEPO MBAENDESWA KWA PILATO

MATEU 27:1-11 MARKO 15:1 LUKA 22:66-23:3 JUWAU 18:28-35

Kukhadasala pang’ono toera kuca mu ndzidzi udakhonda Pedhru paulendo wacitatu kuti nkhabe dziwa Yezu. Anyakutonga pa thando akuti nee akhatoweze-ra mitemo akhadamala kutonga Yezu mbabalalika. Mbwenye n’Cixanu namacibese iwo agumanyikana pontho toera anthu akhonde kudzindikira kuti iwo atonga nseru namasiku. Yezu aendeswa pakhali iwo.

Thando yakutongera miseru yabvundza pontho: “Tipange khala ndiwe Kristu.” Yezu atawira: “Ine ndingakupangani, imwe nee munapikhulupira. Kusiya-po pyenepi, ine ndingakucitani mibvundzo, imwe nee munanditawira.” Mbwenye Yezu aapanga mwacipa-po kuti profesiya ya Dhanyele 7:13 ikhalonga pya iye. Natenepa alonga: “Kutomera cincino, Mwana wa munthu anadzakhala kunkono wamadyo wa Mulungu wamphambvu.”—Luka 22:67-69; Mateu 26:63.

Iwo apitiriza kumbvundza: “Mphapo, ndiwe Mwana wa Mulungu?” Yezu atawira: “Imwe ene ndimwe analonga kuti ndine Mwana wa Mulungu.” Pidalonga Yezu mafala anewa, iwo akhaona ninga iye akutikana Mulungu, natenepa aona kuti ali na mathangwi adi-

di akumupha. Iwo abvundza: “Thangwi yanji tisasaka pontho umboni unango?” (Luka 22:70, 71; Marko 14:64) Na thangwi ineyi, iwo amanga Yezu mbaenda naye kuna Ntongi Waciroma anacemerwa Ponsyo Pilato.

Panango Yuda Iskariyoti aona anthu mbaendesa Yezu kuna Pilato. Pidadzindikira iye kuti Yezu atongwa kuphiwa, Yuda atsukwala mbapasika mulando. M’mbuto mwakupangiza kwa Mulungu kuti atcunyukadi, Yuda aenda kabweza kobiri 30 za parata. Iye apanga akulu a anyantsembe: “Ndadawa thangwi yakusandukira munthu wakusowa mulando.” Mbwenye iwo nee ambvera ntsisi mbampanga: “Tinapyonji ife? Mphyako pyenepi.”—Mateu 27:4.

Natenepa Yuda ataya kobiri 30 za parata mu templo, pontho madawo ace athimizirika pikhafuna iye kupheka ekhene. Mu ndzidzi ukhamangika iye, nthawi ikhadamangira iye nkhabala yakauka mbagwa pa mwala mbatumbuka.—Mabasa 1:17, 18.

Namacibese kakamwe, Yezu aendeswa kunyumba ya Ponsyo Pilato. Mbwenye Ayuda adaenda na Yezu

akhonda kupita n’nyumba, thangwi kwa iwo kupita n’nyumba ya munthu wakuti nee akhali Muyuda kukhacitisa munthu kukhala wakukhonda cena. Pyene-pi mbipidaacitisa kukhala akukhonda thema kudya pa Nisane 15, ntsiku yakutoma ya Phwando ya Mikate Yakusowa Pyakutupisa yakuti ikhaoniwa ninga khundu ya Paskwa.

Pilato abuluka mbaabvundza: “Ndi cinthu cipi cacuipa cidacita munthu uyu?” Iwo atawira: “Munthu uyu mbadakhonda kucita cinthu cacuipa, ife nee mbatidampereka kuna imwe.” Panango Pilato akhanyerezera kuti iwo akunkakamiza, natenepa iye alonga: “Nkwateni toera muntonge mwakubverana na mwambo wanu.” Ntawiro wa Ayuda ukhapangiza kuti iwo akhafuna kuti Yezu apiwe, thangwi iwo alonga: “Ife nee tisatawiriswa kupha munthu.”—Juwau 18:29-31.

Iwo mbadapha Yezu mu ndzidzi wa Paskwa anthu mbadadzuzumika kakamwe. Mbwenye mbadakwanisa kucitisa Aroma kupha Yezu mu kumpambizira kuti asandukira utongi, Ayuda anewa nee mbadakhala na mulando thangwi ndzidzi unoyu Aroma akhapha munthu anasandukira utongi.

Atsogoleri auphembera nee apanga Pilato kuti iwo apumpha Yezu thangwi yakutikana Mulungu, mbwenye ampambizira mulando unango, mbalanga: “Ife tagumana munthu uyu [1] mbakanyengerera mbumba yathu, [2] iye asakhondesa anthu kupereka nsonkho kuna Sezari, pontho [3] asalonga kuti iye ndi Kristu mambo.”—Luka 23:2.

Ninga muimiriri Waciroma, Pilato adzuzumika pidabva iye kuti Yezu asalonga kuti iye ndi mambo. Na thangwi ineyi Pilato apita pontho n’nyumba mwa-

ce, acemera Yezu mbabvundza: “Kodi iwe ndiwe Mambo wa Ayuda?” M’mafala anango, iye akhafuna kulonga, ‘Iwe wapwaza mwambo wa utongi mbulonga kuti ndiwe mambo kusiyapo Sezari?’ Panango toera kudziwa pidabva Pilato, Yezu alonga: “Mbvundzo unoyu adaunyezera ndimwe, peno alipo adakupanganani pinthu thangwi ya ine?”—Juwau 18:33, 34.

Pilato atawira munjira yakupangiza kuti nee akhadziwa Yezu, mbwenye na cifuno cakudziwa, iye abvundza: “Kodi ine ndine Muyuda?” Iye athimiza: “Anthu a mbumba yako na akulu a anyantsembe ndiwo adakupereka kuna ine. Ninji pidacita iwe?”—Juwau 18:35.

Yezu nee akhayesera kukhonda kuti iye ndi mambo. Mwakukhonda penula, ntawiro wace wacitisa Ntongi Pilato kudzumatirwa.

MUNDA WA CIROPA Akulu a anyantsembe nee akhadziwa kuti anacitanji na kobiri idataya Yuda mu templo. Iwo alonga: “Si pyadidi tayu kuziikha m’bokosi inakoyerwa kobiri mu templo, thangwi ndi kobiri idaperekwa toera kuphesa munthu.” Natene-pa iwo aphantisira kobiri ineyi toera kugula munda wa nyakuumba toera akhale masiye a anthu akukhonda dziwika. Munda unoyu wadzadzizika na dzina yakuti “Munda wa Ciropa.”—Mateu 27:6-8.

- ◇ Thangwi yanji anthu a pa thando agumanyikana pontho namacibese?
- ◇ Kodi Yuda afa tani, pontho ninji pidacitwa na kobiri 30 za parata?
- ◇ Ndi mathangwi api adapereka Ayuda kwa Pilato toera kucitisa Yezu kuphiwa?

PILATO NA HERODHI AONA KUTI YEZU NEE AKHALI NA MULANDO

MATEU 27:12-14, 18, 19 MARKO 15:2-5 LUKA 23:4-16 JUWAWU 18:36-38

Mwandimomwene Yezu nee abisira Pilato kuti iye ndi mambo. Mbwenye Umambo wace nee ukhafu-na kupitira m’mbuto utongi Waciroma. Yezu alonga: “Umambo wanga nkhabe kucita khundu ya dziko. Umambo wanga mbudacita khundu ya dziko, atowereri anga mbadamenya nkondo toera ine ndikhonde kuperekwa m’manja mwa Ayuda. Mbwenye undimomwene ndi wakuti Umambo wanga nee usacita khundu ya dziko.” (Juwau 18:36) Inde, Yezu ndi mambo, mbwenye Umambo wace si wa dziko ino tayu.

Kwa Pilato nee pikhadamalira penepo. Pilato abvundza: “Mphapo iwe ndiwe mambo?” Yezu aphedza Pilato kudzindikira kuti iye asaudziwa nta-wiro pidalonga iye kuti: “Mukulonga mwekhene kuti ine ndine mambo. Na thangwi ineyi ine ndabalwa, pontho ndabwera pa dziko yapantsi toera ndipereke umboni wa undimomwene. Munthu onsene ali kukhundu ya undimomwene asabvesera pinalonga ine.”—Juwau 18:37.

Yezu akhadapanga kale Tomasi: “Ine ndine njira, undimomwene na umaso.” Mu ndzidzi unoyu Pilato akhadziwa kuti Yezu atumwa toera kubwera pa dziko yapantsi na cifuno cakupereka umboni wa “undimomwene” unalonga pya Umambo wace. Yezu akhali dzololo toera kukhala wakukhulupirika ngakhale kuluza umaso. Pilato abvundza: “Undimomwene ninji?” mbwenye iye nee adikhira kufokotizzerwa. Iye akhaona kuti pidabva iye pyakwana toera kutonga Yezu.—Juwau 14:6; 18:38.

Pilato aenda kuna mbumba ikhadikhira kunjwa kwa nyumba yace. Pisaoneka kuti Yezu akhali penepo pidapanga Pilato akulu a anyantsembe na mwinji wa anthu kuti: “Nkhaba mulando unaona ine toera kukonesa nawo munthu uyu.” Mwinji wa anthu waipirwa na pidalonga Pilato, iwo apitiriza kulonga: “Pinapfundzisa iye anthu mu Yudeya onsene, kutomera ku Galileya mpaka kuno, pisacitisa anthu kukhonda bvera utongi.”—Luka 23:4, 5.

Pilato adzumtirwa kakamwe na kukhonda cinja kwa Ayuda. Pikhakhuwa akulu a anyantsembe na anango, Pilato abvundza Yezu: “Nee ukubva pinthu pizinji pinalonga iwo thangwi ya iwe?” (Mateu 27:13) Yezu nee atawira. Kukhurudzika kwace mu ndzidzi onsene ukhapambizirwa iye kwadzumatirisa kakamwe Pilato.

Ayuda alonga kuti Yezu ‘atoma na Galileya.’ Na mphangwa zenezi, Pilato adzindikira kuti mwandimomwene Yezu ndi wa ku Galileya. Pyenepi pyacitisa Pilato kusaka njira toera akhonde kutonga Yezu. Herodhi Antipa (mwana wa Herodhi Wankulu) ntongi wa ku Galileya, akhali ku Yerusalemu thangwi ya Paskwa. Natenepa Pilato aendesa Yezu kuna Herodhi. Ndi Herodhi Antipa adagwandisa nsolo wa Juwau M’batizi. Mukupita kwa ndzidzi, pidabva iye kuti Yezu akhacita pirengo, Herodhi akhanyerezera kuti panango Juwau alamuswa muli akufa.—Luka 9:7-9.

Herodhi akhafuna kakamwe kuona Yezu. Iye nee akhafuna kuphedza Yezu peno kudziwa khala pyonsene pikhapambizirwa iye pikhali pyandimomwene. Basi ene Herodhi akhafuna kuona Yezu, pontho ‘kumuona mbakacita cirengo.’ (Luka 23:8) Mbwenye Yezu nee acita pikhafuna Herodhi, pontho nee atawira mibvundzo ikhancita iye. Mwakuipirwa na pyenepi, Herodhi na anyankhondo ace “ampwaza” Yezu. (Luka 23:11) Iwo am’bvazika nguwo zakuyetimira mbansingirira. Buluka penepo Herodhi am’bweza Yezu kuna Pilato. Herodhi na Pilato akhali anyamalwa, mbwenye kubulukira ndzidzi unoyu, iwo adzakhala axamwali.

Pidafika Yezu, Pilato acemeresha akulu a anyantsembe, atongi Aciyuda na mwinji wa anthu mbaapanga: “Ine ndambvundza pamaso panu, mbwenye nee ndagumana mulando toera kunkonesa mwakubverana na pinampambizira imwe. Kusiwapo pyenepi, Herodhi nee agumanambo mulando muna iye, natenepa am’bweza kuna ife. Onani, nkhabepo ci-

nthu cidacita iye toera kuphiwa. Natenepa, ine ndi-nankwapulisa, ndingamala ndinansiya aende pyace.”—Luka 23:14-16.

Pilato akhafuna kakamwe kusudzula Yezu pida-dzindikira iye kuti anyantsembe ampereka kuna iye thangwi ya bibvu. Mbwenye pakhali na thangwi inango ikhacitisa Pilato kufuna kusudzula Yezu. Pikhali iye pa mpando wace wakutongera miseru, nkazace

antumizira mphannga zakuti: “Leka kucita cinthu kuna mamuna unoyu wakulungama, thangwi nda-mentseka kakamwe lero mu ndoto [idamulotesa Mulungu] thangwi ya iye.”—Mateu 27:19.

Pilato akhafunika kusudzula mamuna unoyu wakusowa mulando. Kodi iye akwanisa kucita pyenepi?

-
- ◇ Kodi Yezu afokotoza tani “undimomwene” thangwi ya Umambo wace?
 - ◇ Kodi Pilato adzindikiranji thangwi ya Yezu? Ninji pidalonga mwinji wa anthu, pontho Pilato acitanji?
 - ◇ Thangwi yanji Herodhi Antipa akhafuna kakamwe kuona Yezu, pontho iye acitanji naye?
 - ◇ Thangwi yanji Pilato akhafuna kusudzula Yezu?

PILATO ALONGA: “ONANI! MAMUNA ULE NDI UYU!”

MATEU 27:15-17, 20-30 MARKO 15:6-19 LUKA 23:18-25 JUWAU 18:39-19:5

Pilato apanga anthu ale akhafuna kuti Yezu aphiwe: “Ine . . . nee ndagumana mulando toera kunkone-sa mwakubverana na pinampambizira imwe. Kusi-yapo pyenepi, Herodhi nee agumanambo mulando muna iye.” (Luka 23:14, 15) Nakuti Pilato akhafu-na kusudzula Yezu, iye ayesera kuphatisira maone-ro anango, mbalanga kuna anthu: ‘Mwakubverana na mwambo wanu, ine ndisafunika kukubulusira-ni munthu m’bodzi n’kaidi mu ndzidzi wa Paskwa. Mphapo musafuna kuti ndikubulusireni Mambo wa Ayuda?’—Juwau 18:39.

Pilato akhadziwa mamuna unango akhacemerwa Bharabha wakuti akhali n’kaidi thangwi ya umbava, uphanga na kusandukira utongi. Natene-pa Pilato aabvundza: “Musafuna ndibuluse ani, Bha-rabha peno Yezu anacemerwa Kristu?” Mukutsogo-lerwa na akulu a anyantsembe, anthu aphemba toera Bharabha asudzulwe, tayu Yezu. Pilato abvundza pontho: “Mwa awiri, musafuna ndibuluse ani?” Iwo akhuwa: “Bharabha!”—Mateu 27:17, 21.

Mwakutsukwala, Pilato aabvundza: “Mphapo, ndisafunika kucitanji na Yezu anacemerwa Kristu?” Anthu akhuwa: “Mbamanikwe pamuti!” (Mateu 27: 22) Pyakutsukwalisa ndi pyakuti anthu akhafuna kuti munthu wakusowa mulando aphiwe. Na tha-ngwi ineyi Pilato abvundza: “Thangwi yanji? Ndi ci-

nthu cipi cakuipa cidacita munthu uyu? Nee ndaona cinthu cidacita iye toera atheme kuphiwa; natene-pa ndinankwapulisa, ndingamala ndinansiya aende pyace.”—Luka 23:22.

Ngakhale Pilato acita pyonsene toera kusudzula Yezu, mwinji onsene wakuipirwa wakuwa: “Mba-manikwe pamuti!” (Mateu 27:23) Atsogoleri auphe-mberi acitisa anthu toera akhale na cifuno ca-kuti Yezu aphiwe. Iye nee akhali mbava, phanga, peno nyakusandukira utongi. Mbwenye iwo akha-funa kuti munthu unoyu wakusowa mulando ada-tambirwa mu Yerusalemu ninga Mambo mu ntsiku zixanu nduli, aphiwe. Khala anyakupfundza a Yezu akhali penepo, iwo nee alonga cinthu thangwi nee akhafuna kuti anthu aadzindikire.

Pilato adzindikira kuti pikhanyerezera iye pya ku-sudzula Yezu nee pinakwanisika. Na thangwi ineyi, iye aphemba madzi mbasamba manja pamaso pa mwinji wa anthu. Buluka penepo iye alonga: “Ine nkhabe mulando wa kufa kwa munthu uyu. Mphya-nu pyenepi.” Ngakhale tenepo mwinji nee wacinja manyerezera awo. M’mbuto mwace iwo alonga: “Ci-ropa cace mbacigwere ife na anathu.”—Mateu 27: 24, 25.

Toera kukomeresana anthu, Pilato acita pinthu pi-khafuna mwinji, maseze akhadziwa kuti ndi pyaku-

KUKWAPULA Mu revista yakuti *The Journal of the American Medical Association*, Dotoro William D. Edwards afokotoza kuti Aroma akhakwapula tani anthu.

Iye alonga: “Iwo akhaphatisira phindi ya muti (*flagrum or flagellum*) ya-kuti akhaimangirira nkhabala zingasi za nthembe zakuti kunkhomo kwa-ce akhaikhako pimabhola pya utale peno maphindi a magogodo akusongoka a mabira. . . . Anyankhondo Aciroma angakwapula munthu kunsana na mphambvu yonsene, pimabhola pya utale pikhacitisa munthu unoyu kubva kupha kakamwe, pontho nkhabala za nthembe na magogodo a ma-bira akhacitisa pironda pikulu m’manungo. Natene-pa angapitiriza kume-nywa, manungo a munthu anamenywa akhacekeka pikulu pyene mpaka kuphata uzingu mbipincitisa kuluza ciropa cizinji.”

ipa. Nateneba Pilato asudzula Bharabha, mbatonga kuti Yezu adulwe nguwo zace, buluka penepo akwapulwe.

Pidamala iwo kum'menya, anyankhondo akwata Yezu mbapita naye n'nyumba ya Pilato. Nsoka unoyu wa anyankhondo wagumanyikana mbupitiriza kuthabusa Yezu. Iwo aluka nthimba ya minga mbaiyikha munsolo mwace. Pontho anyankhondo anewa aikha ntete mu djanja yamadyo ya Yezu na kumbvazika nguwo yakufuira kakamwe ninga ikhabvaliwa na anthu a cidzo. Buluka penepo alonga mwakusingingirira: "Muli tani imwe, Mambo wa Ayuda!" (Mateu 27:28, 29) Kusiwapo pyenepi, iwo aphulira Yezu mata, pontho akham'menya kunkhope. Akwata nte te ukhali na iye mbam'menya nayo munsolo, pyenepi pyancitisa kuti abve kupha kakamwe thangwi ya "nthimba" ya minga ikhali munsolo mwace.

Pilato adzumatirwa kakamwe pidaona iye kuti Yezu, maseze akhatsalakanwa mwakuipa iye akhali wakukhurudzika mbalanga: "Onani! Ine ndinam'bulusa kunja toera imwe mudziwe kuti nee ndisao-na cinthu cidadawisa iye." Kodi Pilato akhanyerezero anthu anacinja manyerezero awo angaona Yezu na ciropa m'manungo mwace? Pikhali Yezu dzololo pamaso pa mwinji unoyu wakusowa ntsisi, Pilato alonga: "Onani! Mamuna ule ndi uyu!"—Juwau 19: 4, 5.

Maseze amenywa na kuphekeswa, Yezu apitiriza kukhala wakukhurudzika. Panango Pilato adzindikira pyenepi, ndi thangwi yace mafalace akhapangiza ntsisi na cilemedzo.

-
- ◇ Kodi Pilato acitanji toera kusudzula Yezu, pontho ayesera tani kucalira mulando?
 - ◇ Kodi Aroma akhakwapula tani anthu?
 - ◇ Pidamala Yezu kukwapulwa, kodi iye atsalakanwa tani pontho munjira yakuipa?
-

YEZU APEREKWA TOERA KUPHIWA

MATEU 27:31, 32 MARKO 15:20, 21 LUKA 23:24-31 JUWAU 19:6-17

Maseze Yezu asingirirwa na kutsalakanwa mwakui-pa, kuyesera kwa Pilato toera kunsudzula nee kwakwanisika thangwi ya akulu a anyantsembe. Iwo akhacita pyonsene toera Yezu aphiwe. Natenepa, iwo akhuwa: “Mbamanikwe pamuti! Mbamanikwe pamuti!” Pilato atawira: “Nkwateni imwe muende kamuphe, thangwi ine nee ndisaona cinthu cidadawisa iye.”—Juwau 19:6.

Ayuda nee akwanisa kucitisa Pilato kunyerezera kuti Yezu acita cinthu cakuipa kuna utongi pontho athema kuphiwa. Mphapo ndiye tani nseru wau-phemberi? Iwo ampambizira mukuphatisira mafala adaphatisira iwo mu Thando Ikulu Yakutongera Miseru toera kuphata Yezu. Iwo alonga: “Ife tiri na mwambo, pontho mwakubverana na mwambo unoyu, iye asatongwa kuphiwa, thangwi alonga ekhene kuti iye ndi mwana wa Mulungu.” (Juwau 19:7) Kwa Pilato kupambizirwa kweneku kukhali kupswa.

Iye aenda kunyumba kwace mbasaka njira toera kusudzula munthu unoyu wakuti akhathabuka kakamwe, pontho nkazi wa Pilato akhali na ndoto inalonga pya iye. (Mateu 27:19) Kodi Ayuda apambiziranji Yezu thangwi yakukhala kwace “Mwana wa Mulungu”? Pilato akhadziwa kuti Yezu ndi wa Galileya. (Luka 23:5-7) Natenepa, iye abvundza Yezu: “Iwe wabuluka kupi?” (Juwau 19:9) Panango Pilato akhafuna kudziwa khala Yezu akhali maso kale mbadzati kubwera pa dziko yapantsi, peno kuti abuluka kudzulu.

Pilato abva Yezu mbalonga kuti iye ndi Mambo wa Umambo wakuti nkhabe cita khundu ya dziko ino. Nakuti nee akhafuna kulonga pinango, Yezu amatama pyace. Pyenepi pyacitisa Pilato kukhala wakudzikuza mbaipirwa. Thangwi yakukhonda kwa Yezu kutawira, Pilato abvundza Yezu: “Kodi iwe nkhabe funa kunditawira? Nee usadziwa kuti ine ndiri na mphambvu toera kukusudzula, pontho ndiri na mphambvu toera kukuphesa?”—Juwau 19:10.

Yezu alonga: “Mbamudakhonda kuzipaswa na Mulungu, imwe nee mbamudakhala na mphambvu yakundicita cinthu. Na thangwi ineyi, ule andipereka kuna imwe, ndiye ali na madawo makulu kakamwe.” (Juwau 19:11) Panango Yezu nee akhacita kuthonya munthu adacita pyenepi. Mbuto mwace, iye akhafuna kulonga kuti Kayifa, atso-goleri ace na Yuda Iskariyoti ndiwo ali na mulando ukulu kupiringana Pilato.

Pilato ayesera pontho kusudzula Yezu thangwi yakudzumatirwa na makhaliro ace na mafalace. Pontho iye akhagopa kuti panango Yezu abulukira kudzulu. Mbwenye Ayuda alonga pontho cinthu cinango cakuti panango cadzudzumisa Pilato. Iwo anthusa: ‘Imwe mungasudzula munthu uyu, nee ndimwe xamwali wa Sezari. Munthu onsene analongeka ekhene kuti ndi mambo, ndi nyamalwa wa Sezari.’—Juwau 19:12.

Ntongi akwata pontho Yezu mbaenda naye kunjja, akhala pa mpando wace wakatongera miseru mbapanga anthu: “Onani! Uyu ndi mambo wanu!” Mbwenye Ayuda nee acinja manyerezero awo, iwo akhuwa: “Mupheni! Mupheni! Mbamanikwe pamuti!” Pilato aabvundza: “Ndisafunika kupha mambo wanu?” Kutomera kale, Ayuda akhaida utongi Waciroma. Mbwenye paulendo unoyu, akulu anyantsembe alonga: “Ife nkhabe mambo unango, mambo wathu ndi Sezari basi.”—Juwau 19:14, 15.

Thangwi yakugopa, Pilato acita pikhafuna Ayuda mbapereka Yezu kuti aphiwe. Anyankhondo adulisa Yezu nguwo yakufwira mbambvazika pontho nguwo zace zakunja. Pikaendeswa iye toera kuphiwa, Yezu akakamizwa toera kuthukula muti wace wakusikimizira.

Akhali masikati a Cixanu a Nisane 14. Yezu akhadzati gona kutomera n’Cinai namacibese pikhathabuswa iye kakamwe. Iye akhawangisira toera akwanise kuthukula muti wakulemera, mbwenye akhadaneta. Ndi thangwi yace anyankhondo apanga mamuna unango akhapita na penepo waku-

merwa Simau wa ku Sirene ku Afrika toera kuthukula muti mpaka mbuto ikhafuna kuphiwa Yezu. Anthu azinji akhatowera Yezu, anango akhamenya paditi mwakutsukwala thangwi ya pikhacitika.

Yezu apanga akazi akhalira: ‘Ana akazi a ku Yerusalemu, lekani kulira thangwi ya ine. Lirani thangwi ya imwe ene na ananu; thangwi zinadzafika ntsiku zakuti anthu anadzalanga: ‘Anyakutsandza-ya ndi akazi adasowa ana, akazi adakhonda kubala ana na ale adakhonda kuyamwisa!’ Natenepa iwo anadzapanga mapiri makulu: ‘Tigwereni!’ po-

ntho anadzapanga mapiri mang’ono: ‘Tiphimbireni!’ Khala iwo akucita pyenepi muti mbuciri uwisi, ndiye tani ungauma?’—Luka 23:28-31.

Yezu akhalonga dzindza ya Ayuda. Iyo yakhala ninga muti wakuti uciri “uwisi” mbwenye ukuuma pang’ono-pang’ono thangwi Yezu aciri penepo, pontho Ayuda anango apangiza cikhulupiro kwa iye. Ayuda anewa angabuluswa mu dzindza ineyi, anafuna kusala anakhala ninga muti wakuuma. Anthu anadzalira kakamwe Mulungu angaphatisira anyakhondo Aciroma toera kufudza dzindza ineyi.

-
- ◇ Yezu apambizirwa nseru upi na atsogoleri auphemberi?
 - ◇ Thangwi yanji Pilato agopa?
 - ◇ Kodi akulu a anyantsembe akwanisa tani kucitisa Pilato kupha Yezu?
 - ◇ Kodi Yezu akhafuna kulonganji na muti wakuti uciri “uwisi” buluka penepo mbudzauma?

MAMBO WAKUSOWA MULANDO ATHABUKA PAMUTI

MATEU 27:33-44 MARKO 15:22-32 LUKA 23:32-43 JUWAWU 19:17-24

Yezu aendeswa ku cisa cakuti cikhali cifupi na nzinda ukhafuna kupherwa iye na mambava mawiri. Mbuto ineyi ikhacemerwa Golgota, peno Mbuto Inatayirwa Madudu a Misolo yakuti ikhaoneka na “kutali.”—Marko 15:40.

Amuna anewa atatu akuti akhafuna kuphiwa aduliswa nguwo zawo. Iwo apaswa vinyu yakubvungazwa na ntombwe unacemerwa mira. Akazi a ku Yerusalemu ndiwo akhakhunganya vinyu ineyi yakuti ikhaphedzera kuti munthu anafuna kuphiwa akhonde kubva kupha pa kuphiwa kwace. Pidapasa iye toera kumwa, Yezu akhonda. Thangwi yajji? Iye akhafuna kudziwa pyonsene pikhafuna kucitika pa mayesero ace makulu mpaka kufa kwace.

Yezu agoneswa pamuti. (Marko 15:25) Anyankhondo akhamera miyendo na manjace na maperego mbaphola manungo ace pyakuti pyancitisa kubva kupha kakamwe. Pikhalamuswa muti, kulemera kwa manungo ace kwathimizira mbuto zidapita perego na kubva kupha kukhabva Yezu. Ngakhale tenepo, Yezu nee asandika anyankhondo. Iye acita phembero: “Baba, alekerereni pyawo, thangwi iwo nkhabve kudziwa pinacita iwo.”—Luka 23:34.

Aroma akhali na nsambo wakuikha cidzindikiro cakupangiza nseru udacita munthu akhafuna kuphiwa. Pa ndzidzi unoyu, Pilato alemba mafala akuti: “Yezu wa ku Nazareti, Mambo wa Ayuda.” Ico calembwa n’Cihebheri, n’Cilatini na n’Cigirego toera anthu onsene akwanise kuleri. Pyenepi pikhapangiza kupwaza kwace Ayuda akhaphemba toera Yezu apihiwe. Mwakuipirwa, akulu a anyantsembe akhonda mbalonga: “Lekani kulemba kuti, ‘Mambo wa Ayuda’ mbwenye lembani kuti iye alonga, ‘Ine ndine Mambo wa Ayuda.’” Mbwenye Pilato nee akhafuna pontho kuphatisirwa na iwo. Iye alonga: “Pidalemba ine, ndapilemba.”—Juwau 19:19-22.

Mwakuipirwa, anyantsembe apambizira pontho Yezu ninga pidacita iwo pa Thando Ikulu Yakutongerwa Miseru. Mwakuhonda penula, anthu akhapiata na penepo akhatekenyesa misolo yawo mbasi-

ngirira Yezu mukulonga: “Aha! Iwe ukhafuna kugomola templo mbuimanga mu ntsiku zitanu, pulumusika wekha, tcita pamuti wakusikimizira.” Pontho akulu a anyantsembe na apfundzisi a mwambo akhalonga kwa unango na ndzace: “Anango iye aapulumusika, mbwenye nkhabve kwanisa kupulumusika ekhene! Kristu, Mambo wa Izraeli, tcita cincino pamuti wakusikimizira, toera ife tione mbatikhulupira.” (Marko 15:29-32) Ngakhale mambava adakhomerwa na iye kukhundu yamadyo na yabzwere asingirirambo Yezu maseze iye nee akhali na mulando.

Anyankhondo anai Aciroma asingirirambo Yezu. Panango anyankhondo anewa akhamwa vinyu yakuwawa kakamwe, natenepa toera kusingirira Yezu iwo akwata vinyu mbampasa maseze iwo akhadziwa kuti iye nee mbadakwanisa kuitambira. Aroma akhasingirira Yezu thangwi ya cidzindikiro cidakikwa padzulu pa nsolo pace: “Khala iwe ndiwe Mambo wa Ayuda, pulumusika wekhene.” (Luka 23: 36, 37) Nyerezerani basi! Mamuna wakuti ndi njira, undimomwene na umaso athabuswa, pontho

asingirirwa. Mbwenye iye atawira kuthimbana na pyenepi mbakhonda kusandika Ayuda akhali penepe, anyankhondo Aciroma na mapanga mawiri adakhomerwa n'khundu mwace akuti akhansingirira-mbo.

Anyankhondo anai akwata nguwo za Yezu mbazigawa m'mapindi manai, mbacita pyakulotera toera kudziwa kuti mbani anakwata phindi ibodzi na ibodzi. Mbwenye nguwo yankati ya Yezu nee ikhali na nsono, iyo “ikhali nguwo ibodzi ene buluka padzulu mpaka pantsi.” Anyankhondo anyerezera: “Mbatileni kuipandula, mbwenye tendeni ticite pyakulotera toera tione kuti inakhala na ani.” Pyenepi pyacitika toera kukwanirisa khundu ya Malemba inalonga: “Iwo agawana nguwo zanga, pontho acita pyakulotera thangwi ya nguwo yanga.”—Juwau 19:23, 24; Masalmo 22:18.

Mukupita kwa ndzidzi, phanga m'bodzi adzindikira kuti Yezu ndiyedi mambo. Iye asandika ndzace mbalonga: “Kodi iwe nkhaba kugopa Mulungu thangwi ukutcunyuswa munjira ibodzi ene na iye? Nyatwa inaona ife ndi yakuthema mwakubverana na pidacita ife; mbwenye munthu uyu nee acita cinthu cakuipa.” Natenepa iye aphemba Yezu: “Ndi-kumbukireni mungapita mu Umambo wanu.”—Luka 23:40-42.

Yezu antawira: “Mwandimomwene ndiri kukupanga lero kuti, unadzakhala na ine,” tayu mu Umambo, mbwenye “m'Paraizu.” (Luka 23:43) Pikiro ineyi yasiyana na pikiro idalonga iye kwa apostolo ace, yakuti mbadatonga pabodzi na iye mu Umambo. (Mateu 19:28; Luka 22:29, 30) Phanga unoyu

Waciyuda panango akhadabva pya Paraizu pa dzi-ko yapantsi idapasa Yahova kwa Adhamu na Eva na anawo toera kukhalamo. Natenepa phanga unoyu mbadafa na cidikhiro.

- ◇ Thangwi yanji Yezu akhonda kumwa vinyu idapaswa iye?
- ◇ Ndi mafala api adalembwa pa cidzindikiro cikhali padzulu pa nsolo wa Yezu, pontho Ayuda alonganji thangwi ya mafala anewa?
- ◇ Kodi pidacita anthu na nguwo za Yezu pyakwanirisa tani profesiya?
- ◇ Ndi cidikhiro cipi cidapasa Yezu kuna phanga m'bodzi?

“MWANDIMOMWENE, MUNTHU UYU AKHALI MWANA WA MULUNGU”

MATEU 27:45-56 MARKO 15:33-41 LUKA 23:44-49 JUWAU 19:25-30

Ukhali “ndzidzi 12 wakumasikati.” Cidima cakugopswa ‘caoneka mu dziko ineyi yonsene mpaka ndzidzi utatu wakumaulo.’ (Marko 15:33) Cidima ceneci cakugopswa nee cacitiswa na kugumana kwa dzuwa na mwezi (*eclipse solar*). Kugumana kwa dzuwa na mwezi kusacitika mu ndzidzi wakubalwa kwene kwa mwezi, mbwenye ndzidzi unoyu mwezi ukhadadzala thangwi ukhali ndzidzi wa Paskwa. Pontho cidima ceneci cakhala mu ndzidzi uzinji kupiringana cidima ca kugumana kwa dzuwa na mwezi. Mwandimomwene, cidima ceneci cacitiswa na Mulungu!

Nyerezerani kuti pyenepi pyakhuya tani ale akhasingirira Yezu. Mu ndzidzi unoyu wa cidima, akazi anai afendedzera muti wakusikimizira. Akazi anewa akhali mai wa Yezu, Salome, Mariya Madhalena na Mariya mai wa mpostolo Tiyago, Wang’ono.

Mpostolo Juwau akhali pabodzi na mai wa Yezu “cifupi na muti wakusikimizira.” Mariya atsukwala kakamwe thangwi yakuona mwana adabala iye na adakuza iye mbakathabuka. Kwa iye, pikhali ninga alaswa na “supada yakulapha.” (Juwau 19:25; Luka 2:35) Maseze Yezu akhabva kupha kakamwe, iye akhadzudzumika na mai wace. Mwakuwangisira, iye ayang’ana Juwau mbapanga mai wace:

“MBAMANIKWE PAMUTI” Anyamalwa a Yezu akhakuwa: “Mbamanikwe pamuti!” (Juwau 19:15) Fala yakuti “muti” inagumanika m’Maevanjelyu yabuluka ku fala Yacigerego yakuti *Stauros*. Bukhu yakuti *History of the Cross* (Matomero a Kuruju) yalonga: “Fala yakuti *Stauros* isabveka ‘muti wakukhonda gongonyeka’ peno muti wakuwanga ninga ukhaphatisirwa na anyakulima toera kucita nayo mipanda yakutsidzikiza maminda awo.

“Mama, kutomera lero, uyu ndi mwananu!” Buluka penepo, Yezu ayang’ana Mariya, mbapanga Juwau: “Kutomera lero, uyu ndi mai wako!”—Juwau 19:26, 27.

Yezu apasa mpostolo akhafuna iye kakamwe basa yakutsalakana mai wace wakuti akhali nzi-ce. Yezu akhadziwa kuti abale ace akuti ndi ana anango a Mariya akhadzati kutoma kun’khulupira. Natenepa, iye acita masasanyiro toera munthu atsalakane mai wace mu pinthu pyauzimu na pyakumanungo. Ceneci ndi citsandzo cadidi kakamwe!

Pidamala cidima, Yezu alonga: “Ndina nyota.” Pyenepi pyakwanirisa malemba. (Juwau 19:28; Masalmo 22:15) Iye akhapibva ninga Baba wace ansiya ekha toera apangize kukhulupirika kwace mpaka kunkhomo. Kristu akhuwa, panango mu Ciaramaki ca ku Galileya: “*Eli, Eli, lama sabakitani?*” akuti asabveka: “Mulungu wanga, Mulungu wanga, thangwi yanji mwandisiya?” Anango akhali dhuzi nee abvesesa pidalonga iye, natenepa iwo alonga: “Bveserani! Iye akucemera Eliya.” M’bodzi wawo athamanga, abvika thonje mu vinyu yakudjamuka, aipfeka pa phesi mbampasa toera amwe. Mbwenye anango alonga: “Nsiyeni tenepo! Tendeni ti-one khala Eliya anabwera kudzantcitisira pamuti.”—Marko 15:34-36.

Buluka penepo, Yezu akhuwa: “Pyonsene pyakwanirisika!” (Juwau 19:30) Inde, iye akwanirisa basa idapaswa iye na Baba wace toera kucita pa dziko yapantsi. Pakumalisa, Yezu alonga: “Baba, ndikupereka umaso wanga m’manja mwanu.” (Luka 23:46) Mafala anewa a Yezu akhapangiza kuti ndi Yahova basi anafuna kumpasa pontho umaso mbamulamusa muli akufa. Na cinyindiro consene kwa Mulungu, Kristu akotamisa nsolo wace mbafa.

Pa ndzidzi unoyu, kwacitika citeketeke cikulu cakuti capandula miyala. Ico cikhali cikulu kakamwe kwakuti nthumbi zikhali n’khundu mwa Yeru-

salemu zafunguka, manungo mbaponywa kunja. Anthu akhagwanda na penepo mbaona anyakufa, akhapita mu “nzinda wakucena” mbapanga anthu pyonsene pidaona iwo.—Mateu 12:11; 27:51-53.

Pidafa Yezu, nguwo ikulu na yakulemera ikhagawa mbuto Yakucena na Yakucena Kakamwe ya mu templo ya Mulungu yapanduka nakati-nakati, bulukira kudzulu mpaka pantsi. Ceneci cikhali cipangizo cakuti Mulungu aipirwa kakamwe na ale adapha mwanace, pontho pisapangiza kuti tomera ndzidzi unoyu, pinakwanisika kupita mbuto Yakucena Kakamwe, peno kudzulu.—Ahebere 9:2, 3; 10:19, 20.

Pisaoneka kuti anthu adzumtirwa na pyenepi mbagopa. Ntsogoleri wa anyankhondo adaimirira kuphiwa kwa Yezu, alonga: “Mwandimomwene, munthu uyu akhali Mwana wa Mulungu.” (Marko 15:39) Panango iye akhalimbo mu ndzidzi ukhatongwa Yezu na Pilato pidabvundziswa iye khala ndi Mwana wa Mulungu. Cincino iye akhali na cinyindiro cakuti Yezu ndi Mwana wa Mulungu.

Anthu anango akuti adzumtirwa na pidacitika, abwerera m’mamidzi mwawo ‘mbakamenya paditi pawo’ thangwi yakutsukwala na manyadzo. (Luka 23:48) Anango akhayang’ana na kutali pikhacitika, akhali akazi akhafamba na Yezu m’maulendo ace. Iwo atsukwalambo kakamwe na pinthu pyonsene pidacitika.

-
- ◇ Thangwi yanji cidima ca m’midzidzi mitatu nee cacitiswa na kugumana kwa dzuwa na mwezi?
 - ◇ Kodi Yezu apereka citsandzo cipi thangwi yakutsalakana anyakubala akugwesera?
 - ◇ Kodi citeketeke cacitisanji, pontho pisabvekanji kupanduka kwa nguwo nakati-nakati?
 - ◇ Kodi kufa kwa Yezu na pinthu pidacitika pidamala iye kufa pyakhuya tani anthu akhali penepo?
-

MANUNGO A YEZU AKHUNGANYWA TOERA KUIKHWI MU NTHUMBI

MATEU 27:57–28:2 MARKO 15:42–16:4 LUKA 23:50–24:3 JUWAU 19:31–20:1

Ikhali Cixanu namaulo Nisane 14. Pikhadoka dzuwa ikhatoma Nisane 15 ya ntsiku ya Sabudu. Mu ndzidzi unoyu Yezu akhadafa kale, mbwenye mambava akhali n'khundu mwace akhadzati kufa. Mwakubverana na Mwambo, manungo a munthu wakufa 'nee akhafunika kumala masiku onsene pamuti' mbwenye akhafunika kuikhwia "ntsiku ibodzi ene."—Deuteronomyo 21:22, 23.

Pontho n'Cixanu namaulo anthu akhakhunganya pyakudya na kumalisa mabasa anango akufunika Sabudu mbidzati fika, ndi thangwi yace ikhacemera ntsiku Yakuhunganyika. Mu ndzidzi ukhadoka dzuwa, ikhatoma Sabudu "ikulu kakamwe." (Juwau 19:31) Pyenepi pikhacitika thangwi Nisane 15 ikhali ntsiku yakutoma ya Phwando ya Mikate Yakusowa

Pyakutupisa, yakuti ndzidzi onsene ikhatoma n'Sabudu. (Levitiko 23:5, 6) Mu ndzidzi unoyu, ntsiku yakutoma ya phwando ikhalimbo Sabudu yakuti ndi ntsiku yacinomwe ya sumana.

Natenepa Ayuda aphemba Pilato toera acimbizise kufa kwa Yezu na mambava akhali n'khundu mwace. Mbadacita tani pyenepi? Mukukhumula miyendo yawo, thangwi ndi miyendo ikhaaphedzera kuthukulira manungo awo toera akwanise kupuma. Natenepa anyankhondo akhumula miyendo ya mambava awiri. Mbwenye nee akhumula miyendo ya Yezu thangwi akhaoneka ninga akhadafa. Pyenepi pyakwanirisa lembe ya Masalmo 34:20: 'Yahova atsidzikiza magogodo ace onsene; nee gogodo ibodzi idakhumulwa.'

Toera akhale na cinyindiro cakuti Yezu afadi, nyankhondo m'bodzi amulasa na dipa cifupi na ntimate. 'Mu ndzidzi ubodzi ene, pabuluka ciropa na madzi.' (Juwau 19:34) Pyenepi pyakwanirisa lemba inango inalonga: 'Iwo anadzayang'ana ule adalasa iwo.'—Zakariya 12:10.

Mamuna unango “wakupfuma” akhacemerwa Zuze wa ku Arimateya akhalemedzwa kakamwe pa Thando Ikulu Yakutongera Miseru, iye akhalimbo pidaphiwa Yezu. (Mateu 27:57) Iye akhadziwika ninga “munthu wadidi na wakulungama,” wakuti “akhadikhirambo Umambo wa Mulungu.” Pontho iye nee akhaphedzera kutongwa kwa Yezu thangwi 'iye akhali nyakupfundzace, mbwenye nee akhalonga pakweca kuti ndi nyakupfundzace thangwi akhagopa Ayuda.' (Luka 23:50; Marko 15:43; Juwau 19:38) Mbwenye Zuze akhala na cipapo mbaenda kaphemba manungo a Yezu. Pilato abvundza nkulu wa anyankhondo khala Yezu afadi, iye atawira kuti inde. Natenepa Pilato atawirisa Zuze.

Zuze agula nguwo yadidi kakamwe mbabulusa manungo a Yezu pamuti. Iye apyangirira manungo ace toera amuikhe mu nthumbi. Nikodhemu 'adaenda paulendo wakutoma kalonga na Yezu namasiku,' amphedza toera kukhunganya manungo a Yezu. (Juwau 19:39) Iye abweresa mira wakubvungazwa na alowe akhalemera makilu cifupi na 33. Manungo a Yezu apyangirirwa na nguwo yakuti ikhanunkhira mafuta anewa, mwakubverana na nsambo wa Ayuda pakuiikha munthu.

Zuze akhali na nthumbi ikhadakumbwa pa mwala ukulu dhuzi na pakhali manungo a Yezu yakuti

ikhadzati kuphatisirwa. Natenepa aikha manungo a Yezu mwenemu mbafunga nthumbi na mwala ukulu. Pyenepi pyacitwa mwakucimbiza Sabudu mbi-dzati kutoma. Mariya Madhalena na Mariya mai wa Tiyago Wang'ono, aphedzera toera kukhunganya manungo a Yezu. Iwo athamanga mbaenda kunyumba 'kakhunganya pinthu pyakununkhira na mafuta akununkhira,' toera kukhwaza manungo a Yezu Sabudu ingamala.—Luka 23:56.

Mangwana mwace ikhali ntsiku ya Sabudu, aku-lu a anyantsembe na Afarisi aenda kuna Pilato mba-longa: 'Mbuya, ife tisakumbuka pidalonga nyauthambi ule pikhali iye maso kuti: 'Pa ntsiku yacitatu, ndinadzalamuswa muli akufa.' Natenepa, khazikisani ntemo toera nthumbi ionerwe mwadidi mpaka pa ntsiku yacitatu, gopa anyakupfundzace anabwera kudzaba manungo ace mbalonga kuna anthu kuti 'Iye alamuswa muli akufa!' Pyenepi pingacitika, uthambi unoyu unadzakhala ukulu kakamwe kupiringana wakutoma.' Pilato aapanga: 'Kwatani anyakuonera. Ndokoni kaonere nthumbi ninga munafunira imwe.'—Mateu 27:63-65.

Namacibese kakamwe, Mariya Madhalena na Mariya mai wa Tiyago na akazi anango akwata mafuta akununkhira toera kakhwaza manungo a Yezu ku nthumbi. Iwo akhalonga kuna unango na ndzace: "Mbani anafuna kutibulumundisira mwala pansuwo wa nthumbi?" (Marko 16:3) Mbwenye mu ndzidzi unoyu pacitika citeketeke. Anju wa Mulungu abulusa mwala ukhadafunga nthumbi, anyakuonera nee akhali penepo, pontho nthumbi ikhaoneka ninga nee ikhali na munthu!

-
- ◇ Thangwi yanji Cixanu ikhacemerwa ntsiku yakukhunganyika na Sabudu ntsiku “ikulu kakamwe”?
 - ◇ Ninji pidacita Zuze na Nikodhemu toera kukhunganya kuikhwaza kwa Yezu, pontho ndi uxamwali upi ukhali na iwo na Yezu?
 - ◇ Kodi anyantsembe akhafuna kucitanji, mbwenye ninji pidacitika pa ntsiku ya Dimingu namacibese kakamwe?

NKHABE MUNTHU MU NTHUMBI THANGWI YEZU ALAMUSWA!

MATEU 28:3-15 MARKO 16:5-8 LUKA 24:4-12 JUWAWU 20:2-18

Akazi adzumatirwa kakamwe pidaona iwo kuti mu nthumbi nee mukhali na munthu. Mariya Madhale-na athamanga kuenda kukhali “Simau Pedhru na nyakupfundza unango, wakuti akhafuniwa kakamwe na Yezu”—mpostolo Juwau. (Juwau 20:2) Mbwenye akazi anango adaenda kunthumbi aona anju. Pontho nkati mwa nthumbi mukhali anju unango “akhadabvala nguwo zakucena.”—Marko 16:5.

M’bodzi mwa aanju alonga kuna iwo: “Lekani kugopa, thangwi ine ndisadziwa kuti mukusaka Yezu adakhomerwa pamuti. Iye nee ali pano, thangwi alamuswa muli akufa ninga mudalongera iye. Bwerani, onani mbuto ikhadagoneswa iye. Natenepa, ndokoni mwakucimbiza kapanga anyakupfundzace kuti iye alamuswa muli akufa. Onani! Iye ali kuenda patsogolo panu ku Galileya.” (Mateu 28:5-7) Natenepa “mbakatetemera na kugopa kakamwe” akazi

anewa aenda mwakucimbiza kapanga anyakupfundza.—Marko 16:8.

Mu ndzidzi unoyu Mariya akhadagumana kale Pedhru na Juwau. Na mabefu, iye alonga: “Anthu abulusa Mbuya munthumbi, ife nkhabe dziwa kudamui-kha iwo.” (Juwau 20:2) Pidabva iwo pyenepi Pedhru na Juwau athamanga, mbwenye adatoms kufika ku nthumbi ndi Juwau thangwi iye akhathamanga kakamwe. Iye ayang’ana mu nthumbi mbaona basi ene nguwo.

Mbwenye mudafika Pedhru, iye apitiratu mu nthumbi. Iye aona nguwo zikhadaphatisirwa toera kupyangirira manungo a Yezu na nsolo wace. Pida-pita Juwau, iye akhulupira pidalonga Mariya. Maseze Yezu akhadalonga kale, mbwenye nee m’bodzi mwa iwo akhakhulupira kuti Yezu alamuswa muli akufa. (Mateu 16:21) Natenepa, iwo abwerera m’mamidzi mwawo mbakadzuzumika kakamwe.

Mbwenye pidabwerera Mariya ku nthumbi, iye nee abulukako mwakucimbiza.

Mu ndzidzi ukhacitika pyenepi, akazi anango aenda kapanga anyakupfundza kuti Yezu alamuswa muli akufa. Pikhathamanga iwo, Yezu aonana nawo mbalanga: “Muli tani!” Iwo anfendedzera ‘mban’goda-mira.’ Buluka penepo Yezu alonga: “Lekani kugopa! Ndokoni kapange abale anga toera aende ku Galileya, kweneke iwo anadzandiona.”—Mateu 28: 9, 10.

Mu ndzidzi udacitika citeketeke na udaonekera aanju, anyankhondo akhaonera nthumbi “atetemera mbakhala ninga amala kufa.” Pidalamuka iwo, apita mu “nzinda mbadziwisa akulu a anyantsembe pinthu pyonsene pidacitika.” Buluka penepo anyantsembe aenda kabvundza atsogoleri Aciyuda. Pidakamala iwo kuabvundza, anyerezera kuti akhonde kulonga pidacitika mbodyekera anyankhondo toera iwo alonge: ‘Anyakupfundzace abwera namasi-ku mbaba manungo ace mu ndzidzi ukhagona ife.’—Mateu 28:4, 11, 13.

Nakuti anyankhondo Acroma akhaphiwa anga-gumanwa mbakagona pa basa, anyantsembe alonga: “Pilato angapibva [pyenepi pyakuti akhagona mu ndzidzi wa basa], ife tinalonga naye, natenepa nee musafunika kudzudzumika.” (Mateu 28:14) Anyankhondo atawira kudyekerwa mbacita pidalonga anyantsembe. Na thangwi ineyi, uthambi wakuti manungo a Yezu abiwa wamwazika kwa Ayuda azinji.

Mariya Madhalena aciri ku nthumbi mbakalira. Pikhazuzumira iye mu nthumbi, aona aanju awiri

akuti akhadabvala pyakucena! M’bodzi akhali nawa pakhali nsolo wa Yezu, unango akhali nawa pakhali manungo a Yezu, na unango akhali nawa pakhali miyendo yace. Iwo abvundza: “Nkaziwe, ukuliranjji?” Mariya atawira: “Anthu akwata Mbuya wanga, ine nkhabe dziwa kudamuikha iwo.” Pidazungunuka iye, Mariya aona munthu unango. Munthu unoyu abwerezera mbvundzo udacita aanju mbathimiza: “Mbani anasaka iwe?” Mariya akhanyerezera kuti ndi nyabasa wa m’unda wa maluwa, natenepa alonga: “Khala ndimwe adankwata, ndipangizeni kudamuikha imwe, ine ndinenda kankwata.”—Juwau 20:13-15.

Mariya akhadzati kudzindikira kuti akulonga na ani, mbwenye iye akhalonga na Yezu, ule adalamuswa muli akufa. Natenepa, pidalonga iye kuti, “Mariya!” mu ndzidzi unoyu Mariya adzindikira kuti munthu unoyu ndi Yezu, thangwi iye akhadziwa malongerero ace. Mariya atawira mwakukomerwa, “Rabhoni!” (pisabveka “Mpfundzisi!”). Nakuti akhagopa kuti iye mbadaenda mwakucimbiza kudzulu, Mariya aphata Yezu. Na thangwi ineyi Yezu ampanga: “Leka kundiphata, thangwi ndidzati kuenda kuna Baba. Mbwenye ndoko kuna abale anga, mbuapanga kuti ‘Ine ndiri kuenda kuna Baba wanga, wakuti ndi Baba wanumbo, kuna Mulungu wanga, wakuti ndi Mulungu wanumbo.’”—Juwau 20:16, 17.

Mariya aathamanga mbaenda kukhali apostolo na anyakupfundza anango. Iye alonga: “Ine ndamuona Mbuya!” mbathimizira pikhadalonga akazi anango. (Juwau 20:18) Mbwenye pikhalonga iwo pikhali nginga “pya munsolo mwawo.”—Luka 24:11.

-
- ◇ Pidagumana Mariya Madhalena kuti mu nthumbi nee mukhali munthu, ninji pidacitikira iye na akazi anango?
 - ◇ Kodi Pedhru na Juwau acitanji pidakhonda iwo kugumana munthu mu nthumbi?
 - ◇ Kodi akazi anango agumana ani n’njira pikhaenda iwo kalonga na anyakupfundza, pontho ninji pidacitika pidabwerera Mariya Madhalena ku nthumbi?
 - ◇ Kodi anyakupfundza acitanji pidabva iwo mphangwa zenezi?

PIDAMALA YEZU KULAMUSWA MULI AKUFA, IYE AONEKERA KWA ANTHU AZINJI

LUKA 24:13-49 JUWAU 20:19-29

Dimingu, Nisane 16, anyakupfundza akhali akutsukwala. Iwo nee akhabvesesa kuti thangwi yanji nee agumana manungo a Yezu mu nthumbi. (Mateu 28: 9, 10; Luka 24:11) Nkati mwa ntsiku ineyi, Kleopa na nyakupfundza unango abuluka ku Yerusalemu mbaenda ku Emausi, nsindzo wa makilometru cifu-pi na 11.

N’njira, iwo akhacedza pidacitika. Mamuna m’bodzi apitambo mu nsoka mwawo, mbabvundza: “Ndi pinthu pyanji pinafamba imwe mbamucedza n’njira?” Kleopa atawira: ‘Kodi iwe ndiwe mulendo anakhala ekhene mu Yerusalemu mbukhonda kudziwa pidacitika mwenemu mu ntsiku zino?’ Mamuna abvundza: “Pinthu pyanji?”—Luka 24:17-19.

Iwo atawira: “Pinthu pidacitikira Yezu wa ku Nazareti, . . . Ife tikhadhira kuti munthu unoyu ndiye adasankhulwa toera kuombola Aizraeli.”—Luka 24:19-21.

Kleopa na ndzace anfokotozera mamuna unoyu pidacitika ntsiku ineyi. Iwo alonga kuti akazi anango adaenda ku nthumbi idaikhwa Yezu nee agumana manungo ace, pontho alonga pinthu pinango pyakudzumisa—aanju awiri abulukira mbalonga kuti Yezu alamuswa muli akufa. Kleopa na ndzace alonga pontho kuti anthu anango aendambo ku nthumbi “mbagumana pyonsene ninga mudapangwa ife na akazi.”—Luka 24:24.

Anyakupfundza anewa awiri akhadzudzumi-ka kakamwe na pyonsene pidacitika. Nakuti iwo nee akhakhulupira pidacitika, mamuna aasandika mwamphambvu mbalonga: ‘Imwe anthu akusowa ndzeru na a ntima wakudembuka kutawira pinthu pyonsene pidalonga aprofeta! Kodi Kristu nee akhafunika kuti aone nyatwa zenezi toera apite mu mbiri yace?’ (Luka 24:25, 26) Iye aafokotozera Malemba mazinji akhalonga pya Kristu.

Pikhali iwo dhuzi na Emausi, anyakupfundza anewa awiri akhafuna kudziwa pizinji, natenepa iwo aphemba mamuna: “Khala pabodzi na

ife thangwi dzuwa ikudoka, thimize pano kunja kunapswipa.” Iye atawira phembo yawo, mba-dya nawo pabodzi. Pikhacita mamuna unoyu phembero, kugwanda-gwanda nkate toera kuapasa, iwo andzindikira, buluka penepo iye azambazika. (Luka 24:29-31) Mu ndzidzi unoyu iwo akhala na cinyindiro cakuti Yezu alamuswadi muli akufa!

Mwakukomerwa anyakupfundza awiri atoma kulonga pidacitika: “Kodi mitima yathu nee ikhapisa mu ndzidzi ukhalonga iye na ife mu nseu mbatifikotozera mwadidi Malemba?” (Luka 24:32) Mwakucimbiza iwo abwerera ku Yerusalemu kukhali apostolo na anthu anango. Mbwenye Kleopa na ndzace mbadzati kulonga pidaacitikira, iwo abva anango mbakalonga: “Mwandimomwene Mbuya alamuswa muli akufa, mbaonekera kuna Simau!” (Luka 24:34) Buluka penepo anyakupfundza awiri alonga kuti Yezu aonekera tani kuna iwo, thangwi iwo amuonambo.

Mbwenye cincino onsene adzumatirwa—Yezu aonekera pakhali iwo! Pyenepi pikhali pyakudzumisa thangwi iwo akhadafunga misuwo yonsene. Iwo acita pyenepi thangwi akhagopa Ayuda. Ngakhale tenepo, Yezu akwanisa kupita mwenemu. Mwakukhurudzika iye alonga: “Ntendere mbukhale na imwe.” Mbwenye iwo akhagopa. Iwo atoma pontho ‘kunyerezera kuti akuona nzimu.’—Luka 24: 36, 37; Mateu 14:25-27.

Toera kuaphedza kudziwa kuti iye nee akhali nzimu peno cinthu cinango cikhanyerezera iwo, Yezu aapangiza manjace na miyendo toera iwo adzindikire kuti iye akhalidi munthu wandimomwene, mbalonga: “Thangwi yanji musanentseka, pontho thangwi yanji musapenula m’mitima yanu? Onani, ndine pano, yang’anani manja anga na miyendo yanga; ndikhuyeni muone, thangwi nzimu nkhabbe manungo na magogodo ninga munandionera imwe.” (Luka 24:36-39) Iwo atsandzaya kakamwe, pontho adzumatirwa, mbwenye pikhaanentsa toera kukhulupira.

Toera kuaphedza pontho kukhulupira kuti iye akhalidi munthu wandimomwene Yezu abvundza: “Muli na cinthu pano toera kudya?” Iye atambira phindi ya nyama ya m’madzi mbadya. Buluka penepo iye alonga: ‘Awa ndi mafala anga adakupangani ine pikhali ine pabodzi na imwe, kuti pinthu pyonsene pidalembwa thangwi ya ine m’Mwambo wa Mose na m’mabukhu a Aprofeta na a Masalmo, pisafunika pikwanirisike.’—Luka 24:41-44.

Yezu aphedza Kleopa na ndzace kubvesesa Malemba, buluka penepo acita pibodzi pyene kwa onsene akhali penepo: “Pyalembwa kuti Kristu mbadaona nyatwa mbalamuswa muli akufa pa ntsiku yacitatu, pontho, mu dzina yace, kutomera mu Yerusalemu mphangwa zakuti anthu asafunika kutcunyuka toera kulekererwa madawo, zinzadzamwazwa kuna anthu a madzindza onsene. Imwe munadzapereka umboni wa pinthu pyenepi.”—Luka 24:46-48.

Mpostolo Tomasi nee akhalimbo pa nsoka unoyu. Pakupita ntsiku zingasi, anango anfokotozera mwakutsandzaya: “Ife tamuona Mbuya!” Tomasi atawira: “Ndingakhonda kuona mabenga a maperego adapholwa na iye m’manja mwace mbandipitisa cala canga pa benga ya maperego, pontho ndingakhonda kupitisa djanja yanga pakundu pace, ine cipo ndinatawira pyenepi.”—Juwau 20:25.

Pidapita ntsiku zisere, anyakupfundza agumanyikana pontho mbafunga misuwo, mbwenye paulendo unoyu Tomasi akhalimbo penepo. Yezu aonekera pakati pawo na manungo aunyama mbapanga: “Ntendere mbukhale na imwe.” Pidazu-

ngunuka iye kuna Tomasi, Yezu alonga: “Ikha cala cako apa, ona manja anga, bwera upitise djanja yako pakundu panga. Leka kupenula, mbwenye khulupira.” Tomasi alonga: “Mbuya wanga, Mulungu wanga!” (Juwau 20:26-28) Cincino iye nee akupenulabve kuti Yezu alamuswa muli akufa nginga anju wamphambvu wakuti asaimirira Yahova Mulungu.

Yezu alonga: “Usakhulupira thangwi wandiona? Anyakutsandzaya ndi ale anakhulupira, maseze nee aona.”—Juwau 20:29.

- ◇ Ndi mbvundzo upi udacita mamuna m’bodzi kwa anyakupfundza awiri akhaenda ku Emausi?
- ◇ Thangwi yanji anyakupfundza akhabva kupisa m’mitima m’mwawo?
- ◇ Ndi mafala api akutsandzayisa adabva Kleopa na ndzace pidabwerera iwo ku Yerusalemu, na buluka penepo ninji pidacitika?
- ◇ Kodi Tomasi acitanji toera kukhulupira kuti Yezu alamuswadi muli akufa?

N'KHUNDU-N'KHUNDU MWA BARA YA GALILEYA

JUWAU 21:1-25

Namasiku akumalisa na apostolo ace, Yezu aapanga: “Ndingamala kulamuswa muli akufa, ndinadzaenda patsogolo panu ku Galileya.” (Mateu 26:32; 28:7, 10) Nateneba, azinji mwa anyakupfundzace aenda ku Galileya. Mphapo iwo akhaenda kacitanji kweneke?

Pidafika iwo, Pedhru apanga apostolo andzace atanthatu: “Ndiri kuenda kamedza.” Onsene atanthatu atawira: “Tende pabodzi.” (Juwau 21:3) Iwo aphuphuda nee kuphata cinthu. Mukhaca kunja, Yezu aonekera n'khundu mwa bara, mbwenye iwo nee andzindikira. Yezu alonga: “Ananga, muna cinthu toera kudya?” Iwo atawira: “Nkhabe!” Yezu aapanga: “Gwisirani kokota kukhundu yamadyo ya mwadiya, munaphata zingasi.” (Juwau 21:5, 6) Iwo aphata nyama zizinji kakamwe kwakuti akhacimwana kukwewa kokota.

Juwau apanga Pedhru: “Ndi Mbuya!” (Juwau 21:7) Pidabva Pedhru pyenepi abvala nguwo zace zakunja mwakucimbiza thangwi akhali na za nkati basi pikhamedza iye. Iye agwera m'madzi mbasambirira cifupi na metru 90 mpaka kuntunda. Anango akhali m'mwadiya antowerambo pang'ono-pang'ono thangwi mwadiya ukhadadzala kakamwe na nyama.

Pidafika iwo kuntunda, iwo aona kuti pa “moto wa makala pakhali nyama za m'madzi, mbaonambo nka-te.” Yezu alonga: “Bweresani nyama zingasi za m'madzi zidaphata imwe cincino.” Pedhru akwewa kokota ikhali na nyama za m'madzi zikulu zakukwana 153! Yezu alonga: “Bwerani mudye.” Nee m'bodzi akhali na cipapo cakubvundza kuti “Ndimwe ani?” thangwi iwo adzindikira kuti akhali Yezu. (Juwau 21:10-12) Unoyu ukhali ulendo wacitatu udaonekera iye kwa nsoka wa anyakupfundzace.

Yezu apasa m'bodzi na m'bodzi wa iwo nka-te na nyama za m'madzi toera kudya. Panango Yezu ayang'ana nyama za m'madzi zidaphata iwo, mbabvundza: “Simau mwana wa Juwau, kodi iwe usandifuna kupiringana izi?” Ninji cikhali cakufunika kakamwe kwa Pedhru, basa yace yakumedza peno basa idapaswa iye na Yezu? Pedhru atawira: “Inde Mbuya, imwe musadziwa kuti ndisakufunani kakamwe.” Nate-

nepa Yezu ampanga: “Dyesa ana mabira anga.”—Juwau 21:15.

Yezu ambvundza pontho: “Simau mwana wa Juwau, kodi iwe usandifuna?” Panango Pedhru adzumatirwa na mbvundzo unoyu mbatawira mwamphambvu: “Inde Mbuya, imwe musadziwa kuti ndisakufunani kakamwe.” Yezu ampanga pontho: “Kumbiza ana mabira anga.”—Juwau 21:16.

Paulendo wacitatu, Yezu abvundza: “Simau mwana wa Juwau, kodi iwe usandifuna?” Panango Pedhru akhanyerezera kuti Yezu nee akhan'nyindira. Pedhru alonga mwacinyindiro: “Mbuya, imwe musadziwa pinthu pyonsene; pontho imwe musadziwa kuti ine ndisakufunani kakamwe.” Yezu agomezera pontho basa ikhafunika kucita Pedhru: “Dyesa ana mabira anga.” (Juwau 21:17) Inde, ale anatsogolera asafunika kutsalakana mwadidi mabira anabweresa Mulungu mu gulu yace.

Yezu amangwa, pontho apiwa thangwi yakucita basa idatumwa iye na Mulungu. Nateneba iye alonga kuti pyenepi mbipidacitikirambo Pedhru. Yezu alonga: “Pikhali iwe m'phale, ukhavalala wekhene nguwo zako mbuenda kukhafuna iwe. Mbwenye ungakalamba, unafuthula mikono yako munthu unango andzakubvazika nguwo mbakuendesha ku mbuto inakhonda iwe kufuna.” Ngakhale tenepo Yezu amuwangisa: “Pitiriza kunditowera.”—Juwau 21:18, 19.

Pedhru ayang'ana Juwau mbabvundza Yezu: “Mbuya, ninji pinafuna kudzacitika kuna uyu?” Inde, ninji pikhafuna kucitikira mpostolo wakuti Yezu akhanfuna kakamwe? Yezu atawira: “Khala ine ndisafuna kuti iye apitirize mpaka kubwera kwanga, iwe unapyonji?” (Juwau 21:21-23) Pedhru akhafunika kutowera Yezu mwakukhonda tsalakana pikhacita anango. Mafala anewa a Yezu apangiza kuti Juwau mbadakhala maso mu ndzidzi uzinji kupiringana apostolo anango, pontho anadzaona masomphenya anapangiza Yezu mbakabwera ninga ntongi wa Umambo.

Mwandimomwene, Yezu acita pinthu pinango pizinji pyakuti nkhaba kwana m'mipukutu.

- ◇ Ninji pinapangiza kuti apostolo nee akhadziwa mwadidi pikhaenda iwo kacita ku Galileya?
- ◇ Kodi apostolo akwanisa tani kudzikirira Yezu ku Bara ya Galileya?
- ◇ Ninji pidalonga Yezu pyakuti ale anatsogolera asafunika kucita?
- ◇ Kodi Yezu alonga kuti Pedhru anadzafa tani?

ANTHU AZINJI AONA YEZU MBIDZATI KUFIKA NTSIKU YA PENTEKOSTE

MATEU 28:16-20 LUKA 24:50-52 MABASA 1:1-12; 2:1-4

Pidamala kulamuswa Yezu muli akufa, iye acita masasanyiro toera agumanikane na apostolo 11 paphiri ya Galileya. Anyakupfundza 500 agumanikambo maseze anango akhapenula kuti Yezu alamuswa. (Mateu 28:17; 1 Akorinto 15:6) Mbwenye pidalonga Yezu pyaacitisa kukhulupira kuti Yezu alamuswadi.

Yezu alonga kuti Mulungu ampasa mphambvu zonsene kudzulu na pantsi. Iye aapanga: “Nate-nepa, ndokoni kuna anthu a madzinda onsene, apfundziseni toera akhale anyakupfundza anga, mbamuabatiza mu dzina ya Baba, na ya Mwana na ya nzimu wakucena, apfundziseni toera kubvera pinthu pyonsene pidakupangani ine.” (Mateu 28: 18-20) Inde, Yezu alamuswa muli akufa, pontho iye asafuna kuti mphan-gwa zadidi zimwazwe.

Anyakupfundza onsene a Yezu—amuna, akazi, na anapiana—apaswa basa ibodzi ene yakucita anyakupfundza. Anyakutcinga mbadapingiza basa yawo yakumwaza mphan-gwa na kupfundzisa anthu, mbwenye Yezu aapanga: “Ndapaswa mphan-gvu zonsene kudzulu na pantsi.” Kodi pyene-pi pikhabvekanji kwa atowereri ace? Iye alonga: “Onani! Ine ndiri na imwe ntsiku zonsene mpa-ka kumala kwa makhaliro a dziko.” Yezu nee alonga kuti onsene anafuna kucita basa yakumwaza mphan-gwa zadidi mbadacita pirengo. Mbwenye mbadaphedzwa na nzimu wakucena.

Natenepa, pidamala Yezu kulamuswa muli akufa, aonekera kuna anyakupfundzace “nkati mwa ntsiku 40.” Iye aonekera kazinji kene kwa iwo na manungo aunyama, ‘mbapangizika kuti mwandimomwene akhalidi maso,’ pontho aapanga “pya Umambo wa Mulungu.”—Mabasa 1:3; 1 Akorinto 15:7.

Pikhali apostolo ku Galileya, panango Yezu aapanga toera abwerere ku Yerusalemu. Mbwenye pidaonana iwo mu nzinda, iye aapanga: “Lekani kubuluka mu Yerusalemu, mbwenye pitirizani kudikhira pire pidapikira Baba, ninga mudakupa-

ngani ine; thangwi Juwau abatiza anthu m’madzi, mbwenye mu ntsiku zingasi ntsogolo, imwe muna-dzabatizwa na nzimu wakucena.”—Mabasa 1:4, 5.

Mukupita kwa ndzidzi, Yezu aonana pontho na apostolo ace. Iye aatsogolera ‘mpaka ku nzinda wa Bhetanya,’ wakuti usagumanika kumabuluki-ro a dzuwa a Phiri ya Milivera. (Luka 24:50) Maseze Yezu akhadaapanga kuti anaenda kudzulu, mbwenye iwo akhapitiriza kukhulupira kuti Umambo unadzakhazikiswa pa dziko yapantsi.—Luka 22:16, 18, 30; Juwau 14:2, 3.

Apostolo abvundza Yezu: “Mbuya, ndi ndzidzi uno unafuna imwe kubwezera umambo kuna Izraeli?” Iye aatawira: “Si pyanu tayu kudziwa midzidzi na ntsiku zidakhazikisa Baba pantsi pa utongi wace.” Toera kugomezera basa ikhafunika iwo kucita, iye alonga: “Munadzatambira mphambvu, penepo munadzakhala amboni anga mu Yerusalemu, mu Yudeya onsene na mu Samariya mpaka kunkhomo kwa dziko yapantsi.”—Mabasa 1:6-8.

Yezu wakuti alamuswa muli akufa ali pabodzi na apostolo ace Paphiri ya Milivera mu ndzidzi ukhafuna iye kuenda kudzulu. Mwakukhonda dembuka thambo yaphimbira Yezu anthu mbacimwana kumuona. Pidalamuswa Yezu muli akufa, iye aonekera na manungo aunyama. Mbwenye pikhafuna iye kuenda kudzulu, asiya manungo anewa mbakwira na manungo auzimu. (1 Akorinto 15:44, 50; 1 Pedhru 3:18) Apostolo akukhulupirika pikhayang’ana iwo Yezu mbakakwira “amuna awiri adabvala nguwo zakucena” aonekera mbalimira kukhundu kwawo. Amuna anewa akhali aanju, iwo abvundza: “Amuna a ku Galileya, thangwi yanji musapitiriza kulimira penepo mbamuyang’ana kudzulu? Yezu uyu adakwatwa pakati panu kuenda kudzulu, andzabwera munjira ibodzi ene ninga mudamuona imwe mbaenda kudzulu.”—Mabasa 1:10, 11.

Mu ndzidzi ukhaenda Yezu kudzulu nee aoniwa na anthu azinji, basi ene atowereri ace akukhulupirika ndi adamuona. Iye anabwera “munjira ibo-

dzi ene” mbakhonda kuoniwa na anthu azinji, basi ene atowereri ace akukhulupirika ndi anafuna kudzindikira kubwera kwace ninga ntongi wa Umambo.

Apostolo abwerera ku Yerusalemu. Pakupita ntsiku zingasi, iwo akhala pontho pabodzi na anyakupfundza anango, kuphatanizambo “Mariya mai wace Yezu na abale ace Yezu.” (Mabasa 1:14) Nsoka unoyu wapitiriza kucita phembero na cifuno cakusankhula nyakupfundza unango toera apitire mbuto Yuda Iskariyoti kuti akhale pontho apostolo 12. (Mateu 19:28) Iwo akhafuna nyakupfundza wakuti aona mabasa a Yezu na kulamuswa kwace. Pisaoneka kuti unoyu ndi ulendo wakumalisa unalanga Bhibhlya thangwi yakucita pyakulotera toera kudziwa cifuno ca Mulungu. (Masalmo 109:8; Misangani 16:33) Iwo asankhula Matiya wakuti panango akhali m’bodzi wa anyakupfundza 70 adatumwa na Yezu toera acite khundu ya “nsoka wa apostolo 11.”—Mabasa 1:26.

Pakupita ntsiku 10 Yezu mbadamala kale kuenta kudzulu, yatoma phwando Yaciyuda ya Pentekoste ya caka 33 N.W. Anyakupfundza 120 akhali pabodzi pene mu sala ikulu yandzulu ku Yerusalemu. Mwakukhonda dembuka, yabveka dzumbi n’nyumba ineyi ninga condzi cikulu. Mu ndzidzi unoyu paoneka malirimi a moto akuti aphantira onsene akhali penepo. Buluka penepo anyakupfundza atoma kulonga pilongero pyakusiyana. Cene-ci cikhali cipangizo cakuti iwo atambira nzimu wakucena ukhadapikira Yezu!—Juwau 14:26.

-
- ◇ Pikhapasa Yezu pitsogolero Paphiri ya Galileya mbani akhali penepo, pontho iye alonganji?
 - ◇ Pidamala Yezu kulamuswa muli akufa akhala ndzidzi ungasi na anyakupfundzace, pontho iye acitanji?
 - ◇ Kodi Yezu anadzabwera tani munjira ibodzi ene ninga mudaenda iye kudzulu?
 - ◇ Ninji pidacitika pa Pentekoste ya caka 33 N.W.?
-

KRISTU ALI KUNKONO WAMADYO WA MULUNGU

MABASA 7:56

Pidapita ntsiku khumi Yezu mbadaenda kale kudzulu, anyakupfundzace atambira nzimu wakucena pa ntsiku ya Pentekoste. Unoyu ukhali umboni wakuti Yezu akhali kudzulu. Mbwenye mbapadaoneka umboni unango. Nyakupfundza Estevau mbadzati kuponyerwa miyala thangwi ya kupereka umboni mwakukhulupirika, iye alonga: “Onani, ine ndiri kuona kudzulu kwafunguka, pontho Mwana wa munthu ali dzololo kunkono wamadyo wa Mulungu.” —Mabasa 7:56.

Pidafika Yezu kudzulu, iye adikhira Baba wace toera ampase basa ikhafunika iye kucita yakuti ikhadalongwa kale m’Bhibhlya. Mulungu apanga Dhavidhi toera alembe: ‘Yahova alonga kuna Mbuya Yezu kuti, khala kunkono wanga wamadyo mpaka ndimale kuikha anyamalwa ako pantsi pa manyalo ako.’ Ndzidzi unoyu wakudikhira pidamala iwo, iye ‘atonga anyamalwa ace.’ (Masalmo 110:1, 2) Mphapo Yezu akhacitanji mu ndzidzi ukhadikhira iye kutoonga anyamalwace?

Pa Pentekoste ya 33 N.W., wakhazikiswa mpingo Wacikristu. Kubulukira kudzulu, Yezu atoma kutoonga anyakupfundzace akudzodzwa na nzimu wakucena. (Akolose 1:13) Iye akhaatsogolera m’basa yakumwaza mphangwa na kuakhunganya toera acite mabasa anango ntsogolo. Mabasa api? Anyakudzodzwa akuti mbadapitiriza kukhala akukhulupirika mpaka kufa, mbadalamuswa muli akufa toera kutonga na Yezu mu Umambo wa Mulungu.

Citsandzo ca munthu wakuti ntsogolo anakhala ntongi ndi Saulo, anadziwika kakamwe na dzina Yaciroma yakuti Paulu. Iye akhali Muyuda wakuti akhabvera Mwambo wa Mulungu, mbwenye anyengezwa na atsogoleri auphemberi Aciyuda mbatawirisa kuti Estevau aponyerwe miyala. Buluka pepeno, Saulo ‘apitiriza kuthabusa anyakupfundza a Mbuya, pontho akhafuna kakamwe kuapha,’ na thangwi ineyi iye aenda ku Dhamasku. Iye akhadatawiriswa na Nyantsembe Wankulu Kayifa toera kumanga anyakupfundza a Yezu na kuabweresa ku

Yerusalemu. (Mabasa 7:58; 9:1) Natenepa pikhanda Saulo, iye azungulirwa na ceza cakuyetima mbagwa pantsi.

Saulo abva fala yakuti nee akhaidziwa kukhabuluka iyo mbilonga: “Saulo, Saulo, thangwi yanji usanditcinga?” Saulo abvundza: “Ndimwe ani Mbuya?” Fala yalonga: “Ine ndine Yezu, ule anatcinga iwe.” —Mabasa 9:4, 5.

Yezu apanga Saulo kuti apite mu Dhamasku toera adikhire kupaswa pitsogolero pinango. Ceza cikhadacitisa Saulo kukhala boliboli, na thangwi ineyi akhafunika kutsogolerwa mpaka kufika mu Dhamasku. M' masomphenya anango, Yezu aonekera kuna Ananiya, wakuti akhali m' bodzi wa anyakupfundzace wa ku Dhamasku. Yezu apangiza njira Ananiya toera akaonane na Saulo. Ananiya agopa kuenta kuna Saulo, mbwenye Yezu ampasa cinyindiro: "Mamuna unoyu ndi combo cidasankhula ine toera akwate dzina yanga mbaifikisa kuna anthu a madzindza anango, kuphatanizambo amambo na mbumba ya Izraeli." Pikhali Saulo ku Dhamasku atoma pontho kuona, 'mbatoma kumwaza mphangwa m' masinagoga thangwi ya Yezu, kuti lye ndi Mwana wa Mulungu.'—Mabasa 9:15, 20.

Na ciphedzo ca Yezu, Paulu na anango apitiriza na basa ikhadatoma Yezu yakumwaza mphangwa. Mulungu aapasa nkhombo mbakwanisa kucita mwadidi basa yawo. Pakupita pyaka 25 Yezu mbadamala kale kuonekera kuna iye n' njira ya ku Dhamasku, Paulu alemba kuti mphangwa zadidi 'zikhadamwazwa kwa anthu onsene pantsi pa thambo.'—Akolose 1:23.

Mukupita kwa pyaka, Yezu acitisa mpostolo Juwau wakuti akhanfuna kakamwe kuona masomphenya akusiyana-siyana akuti asagumani ka m' Bhibhlya m' bukhu ya Apokalipse. Kubulukira m' masomphenya anewa, Juwau aona Yezu mbakawera ninga ntongi wa Umambo. (Juwau 21:22) 'Mulungu acitisa Juwau kuona ntsiku ya Mbuya.' (Apokalipse 1:10) Kodi ntsiku ineyi mbidatoma lini?

Kupfundza mwacidikhodikho maprofesiya a Bhibhlya kusapangiza kuti 'ntsiku ya Mbuya' yatoma mu ntsiku zathu. Mu caka 1914, kwacitika Nkhondo Yakutoma ya Dziko Yonsene Yapantsi. Kutomera caka ceneci pa dziko pasacitika nkondo zizinji, miliri, njala, piteketeke na pinthu pinango pinapangiza kuti 'cidzindikiro' cidapasa Yezu apostolo ace thangwi ya 'kuonekera kwace' na kumala kwa makhaliro a dziko ciri kukwanirisika. (Mateu 24:3, 7, 8, 14) Pontho basa yakumwaza mphangwa zadidi za Umambo ikucitwa lero pa dziko yonsene yapantsi, tayu basi mu Utongi Waciroma.

Mulungu apanga Juwau toera alembe mabvekero a pyenepi: 'Cincino cabwera cipulumuso na mphambvu za Umambo wa Mulungu wathu, na za Kristu.' (Apokalipse 12:10) Yezu akhamwaza mphangwa za Umambo wa Mulungu m' mbuto zizinji kakamwe toera kupangiza kuti Umambo unoyu ndi wandimomwene!

Zenezi ndi mphangwa zadidi kwa anyakupfundza onsene akukhulupirika a Yezu. Iwo anakwanisa kutsandzaya na mafala adalonga mpostolo Juwau: 'Kudzulu na onsene anakhala kweneku akomerwe. Mbwenye dzedze yafika pantsi pano na ku bara thangwi Dyabo atcita kuna imwe mbakhala na ukali wakugopswa, thangwi asadziwa kuti asala na ndizdi wakupepa kakamwe.'—Apokalipse 12:12.

Natenepa, Yezu nee akudikhirabve kunkono wa madyo wa Baba wace. Iye akutonga ninga Mambo, pontho thimize pano anadzafudza anyamalwace onsene. (Ahebheri 10:12, 13) Ndi pinthu pyakutsandzayisa kakamwe pinadikhira ife.

-
- ◇ Ninji pidacita Yezu pidakwira iye kudzulu?
 - ◇ Kodi 'ntsiku ya Mbuya' yatoma lini, pontho buluka penepo ninji pidacitika?
 - ◇ Ndi api mathangwi anaticitisa kukhala akutsandzaya?

YEZU ANADZABWERESA PARAIZU TOERA KUKWANIRISA BASA IDAPASWA IYE

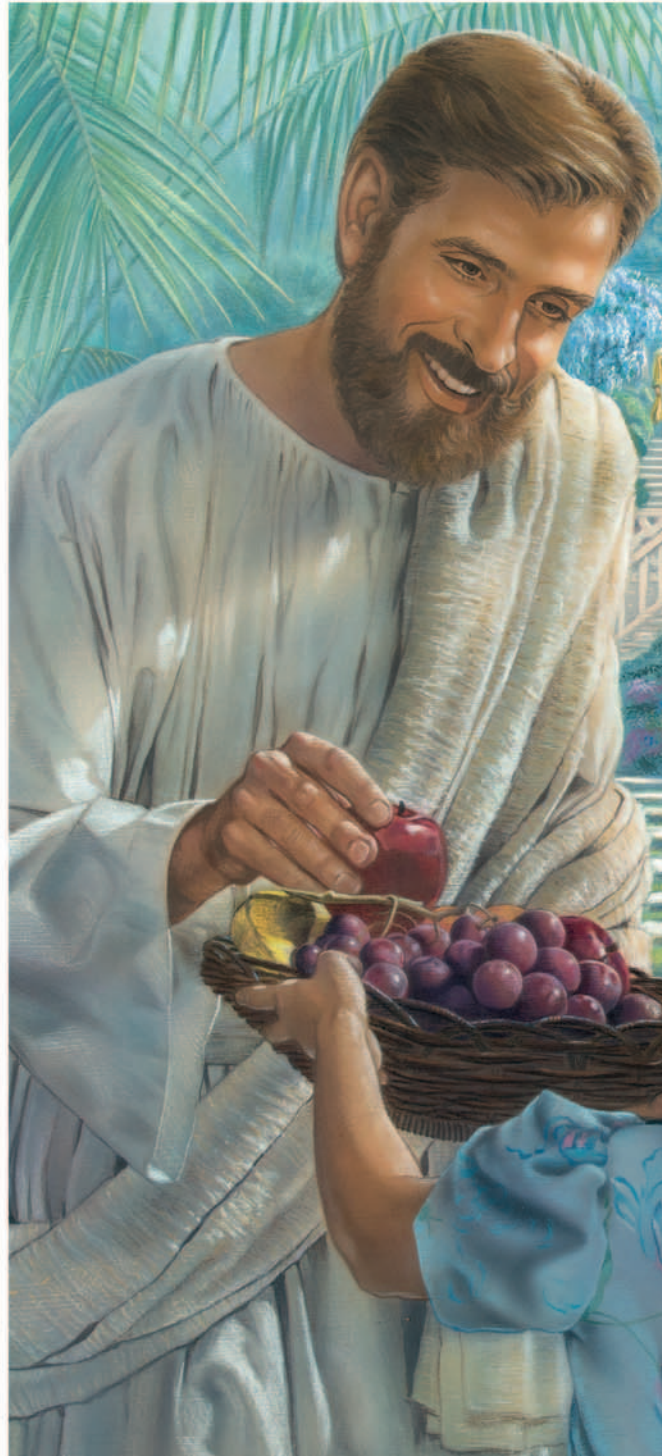
1 AKORINTO 15:24-28

Pidamala iye kwene kubatizwa, mbadzati kuto-ma utumiki wace, Yezu athimbana na nyamalwa wakuti akhafuna kakamwe kupingiza basa yace. Dyabo ayesera kazinji kene Yezu. Mukupita kwa ndzidzi, Yezu alonga thangwi ya nyamalwa unoyu: “Ntongi wa dziko ino ali kubwera. Iye nkhaba mphambvu kuna ine.”—Juwau 14:30.

Mpostolo Juwau aona masomphenya adapangiza pikhafuna kucitikira ‘nyangumi wankulu, nyoka yakale inacemerwa Sathani na Dyabo.’ Nyamalwa unoyu wankulu wa anthu mbadathamangiswa kudzulu, pontho ali na ‘ukali wakuposwa, thangwi asadziwa kuti asala na ndzidzi wakupepa kakamwe.’ (Apokalipse 12:9, 12) Akristu ali na mathangwi adidi toera kukhulupira kuti ali kukhala mu ‘ndzidzi unoyu wakupepa,’ pontho thimize pano ‘nyangumi, nyoka yakale,’ anadzaikha n’kaidi mbakhonda kunyengeza pontho anthu nkati mwa utongi wa Yezu wa pyaka 1.000 mu Umambo wa Mulungu.—Apokalipse 20:1, 2.

Kodi pinthu pinadzakhala tani pa dziko yapantsi nkati mwa ndzidzi unoyu? Mbani anafuna kukhala mu dziko ino, pontho m’makhaliro api? Yezu atawira mibvundzo ineyi. Mu nsangani wace wa mabira na mbuzi, iye alonga pinafuna kucitikira anthu akulungama akulandana na mabira akuti asaphedzera abale a Yezu. Iye alongambo pinafuna kucitikira ale anakhonda kucita pyenepi akuti ndi akulandana na mbuzi. Yezu alonga: “Anewa [mbuzi] anadzaona nyatwa ya kufa kwa kwenda na kwenda, mbwenye anthu akulungama [mabira] anadzatambira umaso wakukhonda mala.”—Mateu 25:46.

Pyenepi pisatiphedza kubvesesa pidalonga Yezu kwa phanga akhali n’khundu mwace pamuti wakusikimizira. Yezu nee apikira kumpasa nkho-mbo zibodzi zene na zidapikira iye apostolo ace akukhulupirika za kutonga pabodzi na iye mu Umambo wakudzulu. M’mbuto mwace, Yezu

- NINJI PINAFUNA KUCITIKIRA MABIRA NA MBUZI
- AZINJI ANADZAKHALA M'PARAIZU PA DZIKO YAPANTSI
- YEZU APANGIZA KUTI NDI NJIRA, UNDIMOMWENE NA UMASO

apikira kwa nyakudawa wakutcunyuka: “Mwandi-momwene ndiri kukupanga lero kuti, unadzakhala na ine m’Paraizu.” (Luka 23:43) Natenepe, pidatambira mamuna unoyu ndi cidikhiro cakukhala maso m’Paraizu, munda wakubalika. Mwandi-momwene, anthu akuti ndi akulandana na mabira lero, akuti ‘asafuna umaso wakukhonda mala,’ anadzakhala m’Paraizu.

Pyenepi pisabverana na pidalonga mpostolo Juwau pakufokotoza kuti umaso unadzakhala tani pa dziko yapantsi. Iye alonga: ‘Maramada a Mulungu ali pakati pa anthu. Mulungu anadzakhala pabodzi na anthu. Anthumbo anadzakhala mbumba ya Mulungu. Iye ene Mulungu anadzakhala pabodzi na anthu, mbapukuta misozi yonsene m’maso mwawo. Nee kunadzaonekabe kufa, nee kutsukwala, nee kulira, nee nyatwa, thangwi pyakale pyamala.’—Apokalipse 21:3, 4.

Toera phanga ineyi itsandzaye na umaso m’Paraizu, iye asafunika kulamuswa muli akufa. Pontho anafuna kudzalamuswa nee ndiye basi. Yezu apangiza pyenepi pidalonga iye kuti: ‘Lekani kudzumtirwa na pyenepi, thangwi unadzafika ndzidzi wakuti munthu onsene ali munthumbi zakukumbukirwa anadzabva fala yace, mbabuluka. Ale adacita pinthu pyadidi anadzalamuka toera kukhala na umaso, ale adacita pinthu pyakuipa anadzalamuka toera kutongwa.’—Juwau 5:28, 29.

Mphapo ndiye tani apostolo akukhulupirika na anthu anango akucepa anafuna kudzakhala pabodzi na Yezu kudzulu? Bhibhlya isalonga: ‘Iwo anadzakhala anyantsembe a Mulungu na a Kris-

tu, mbadzatonga pabodzi na iye mu pyaka cikwi.’ (Apokalipse 20:6) Anthu anewa anafuna kudzatonga na Yezu ndi amuna na akazi a pa dziko yapantsi. Natenepe, iwo anadzabvera ntsisi anthu anafuna iwo kudzatonga pa dziko yapantsi na kubvesesa makhaliro awo.—Apokalipse 5:10.

Yezu anadzaphatisira ciomboli cidapereka iye kwa anthu pa dziko yapantsi toera kuasudzula m’madawo. Iye na ale anafuna kudzatonga na iye anadzacitisa anthu kukhala aungwiro. Natenepe anthu anadzatsandzaya na umaso ukhafuna Mulungu kuti Adhamu na Eva akhale nawo mu ndzidzi udalonga iye kuti mubalane na kudzadza dziko yapantsi. Pontho kufa kunaoneka lero thangwi ya madawo a Adhamu nkhaba kudzaonekabve.

Pyenepi pingacitika pinapangiza kuti Yezu amalisa basa yonsene idapaswa iye na Yahova. Pyaka cikwi pya utongi wace pingamala, Yezu anadzapereka Umambo na banja ya anthu aungwiro kuna Baba wace. Thangwi ya cipangizo ceneci cakupepeseka kakamwe kwa Yezu, mpostolo Paulu alemba: ‘Pyonsene pingadzakhala pantsi pace, natenepe iye ene Mwana, anadzakhalambo pantsi pa Ule adacitisa kuti pinthu pyonsene pikhale pantsi pa Mwana toera Mulungu akhale pyonsene kuna onsene.’—1 Akorinto 15:28.

Pyenepi pisapangiza pakweca kuti Yezu ali na basa yakufunika kakamwe mu cifuniro ca Yahova. Mu ndzidzi unakwanirisika pinafuna Mulungu kwenda na kwenda, mafala adalonga Yezu anadzakhaladi andimomwene akuti: “Ine ndine njira, undimomwene na umaso.”—Juwau 14:6.

-
- ◇ Ndi ipi tsogolo ya nyamalwa wankulu wa anthu, Dyabo?
 - ◇ Ndi anthu api anafuna kukhala m’Paraizu, pontho umaso unadzakhala tani mu ndzidzi unoyu?
 - ◇ Ndi basa ipi yakuti Yezu anadzaimalisa kunkhomo kwa pyaka cikwi, buluka penepo iye anadzacitanji?

TOERA KUTOWEZERA YEZU, MUSAFUNIKA KUKHALA. . .

WANTSISI

Ninga munthu waungwiro, Yezu nee athimbana na nyatwa zinatamba anthu kazinji kene. Ngakhale tenepo, iye akhabvera ntsisi anthu. Iye akhafuna kakamwe kuaphe-dza, pontho m’midzidzi inango akhacita pinthu kupiringana pire pikhadikhirwa iye kucita. Mwandimomwene, iye akhacita pyenepi thangwi akhabvera anthu ntsisi. Onani pitsandzo pinagumanika mu Nsolo 32, 37, 57, 99.

WAKUDZOLOWEREKA

Anthu a mathunga onsene—anapiana na akulu—akhali akusudzuka toera kucedza na Yezu thangwi iye nee akhapangiza ninga wakuphatika kakamwe peno wakudzikuza. Nakuti anthu akhaona citsalakano ceneci, iwo akhakomerwa kukhala dhuzi na iye. Toera kuona njira ikhatsalakanira iye anthu, onani Nsolo 25, 27, 95.

NA NSAMBO WAKUCITA PHEMBERO

Kazinji kene Yezu akhaphembera kwa Babace kubulukira muntima, mu ndzidzi ukhali iye ekha, pontho na alambiri andimomwene. Iye akhacita pyenepi, tayu basi m’midzidzi yakudya. Iye akhaphembera toera kupereka takhuta kuna Babace, kunsimba, pontho toera kusaka ciphedzo cace mbadzati kucita pisankhulo pyakufunika. Onani pitsandzo pinagumanika mu Nsolo 24, 34, 91, 122, 123.

WAKUKOMA NTIMA

Midzidzi inango Yezu akhacimwana kupuma thangwi akhafuna kuphedza anango. Iye nee akhaikha pifuno pyace pa mbuto yakutoma. Natenepa iye apangiza citsandzo cakuti tinakwanisa kucitowezerwa. Pfundzani citsandzo cidapangiza Yezu mu Nsolo 19, 41, 52.

WAKULEKERERA

Yezu nee akhapfundzisa basi ene kufunika kwa kulekerera, mbwenye iye akhapangizambo n’khaliro noyu munjira ikhatsalakanira iye anyakupfundzace na anthu anango. Nyereznerani mwacidikhodikhokho pitsandzo pinagumanika mu Nsolo 26, 40, 64, 85, 131.

WAPHINGA

Bhibhlya ikhadalonga mwanypantsi kuti Ayuda azinji mbadakhonda Mesiya, pontho anyamalwa ace mbadamupha. Pyenepi mbipidacitisa Yezu kufewa manungo mbakhonda kuphedza anthu azinji. Mbwenye iye aphedzera mwaphinga ulambiri wandimomwene. Phinga idapangiza iye ndi citsandzo cadidi kwa atowereri ace onsene akuti asathimbana na nyatwa na kutcingwa. Onani Nsolo 16, 72, 103.

WAKUCEPESEKA

Ndzeru na udziwisi wa Yezu ukhali wakusiyana kakamwe na anthu akusowa ungwiro. Umaso wace waungwiro ukhancitisa kukhala na maluso na manyerezero akusiyana kakamwe na anthu anango. Ngakhale tenepo, iye akhatumikira anango mwakucepe-seka. Munagumana pyenepi mu Nsolo 10, 62, 66, 94, 116.

WAKUPIRIRA

Ndzidzi onsene ukhacimwana apostolo ace na anthu anango kutowezerwa citsandzo cace na kuphatisira pikhapfundzisa iye, Yezu akhapirira. Mwakupirira, iye akhabwerezera pipfundziso pyakuti anacitanji toera akhale na uxamwali na Yahova. Nyereznerani pitsandzo pyakupirira kwa Yezu mu Nsolo 74, 98, 118, 135.

NDANDANDA YA MALEMBA Numero iri kutsogolo kwa lemba isapangiza nsolo unagumanika iyo.

MATEU	18:21-35	64	1:14, 15	20	13:3-37	111	7:11-17	37	
1:18-25	4	19:1-15	95	1:16-20	22	14:1, 2	115	7:18-30	38
2:1-12	7	19:16-30	96	1:21-34	23	14:3-9	101	7:31-35	39
2:13-23	8	20:1-16	97	1:35-39	24	14:10-16	115	7:36-50	40
3:1-12	11	20:17-28	98	1:40-45	25	14:17	116	8:1-3	41
3:13-17	12	20:29-34	99	2:1-12	26	14:18-25	117	8:4-18	43
4:1-11	13	21:1-11	102	2:13-17	27	14:26	123	8:19-21	42
4:12	18	21:12, 13	103	2:18-22	28	14:27-31	118	8:22-25	44
4:13-22	22	21:14-17	102	2:23-28	31	14:32-42	123	8:26-39	45
4:23-25	24	21:18, 19	103	3:1-6	32	14:43-52	124	8:40-48	46
5:1-7:29	35	21:19-27	105	3:7-12	33	14:53-65	125	8:40-42	47
8:1-4	25	21:28-46	106	3:13-19	34	14:66-72	126	8:49-56	47
8:5-13	36	22:1-14	107	3:19-30	41	15:1	127	9:1-5	49
8:14-17	23	22:15-40	108	3:31-35	42	15:2-5	128	9:6	50
8:18	44	22:41-23:24	109	4:1-34	43	15:6-19	129	9:7-9	51
8:19-22	65	23:25-24:2	110	4:35-41	44	15:20, 21	130	9:10-17	52
8:23-27	44	24:3-51	111	5:1-20	45	15:22-32	131	9:18-26	59
8:28-34	45	25:1-13	112	5:21-34	46	15:33-41	132	9:27-36	60
9:1-8	26	25:14-30	113	5:22-24	47	15:42-16:4	133	9:37-43	61
9:9-13	27	25:31-46	114	5:35-43	47	16:5-8	134	9:43-48	62
9:14-17	28	26:1-5	115	6:1-6	48			9:49, 50	63
9:18-22	46	26:6-13	101	6:3	9	LUKA		9:51-62	65
9:18, 23-26	47	26:14-19	115	6:6-11	49	1:5-33	1	10:1-24	72
9:27-34	48	26:20	116	6:12, 13	50	1:34-56	2	10:25-37	73
9:35-10:15	49	26:21-29	117	6:14-29	51	1:56	4	10:38-11:13	74
10:16-11:1	50	26:30	123	6:17-20	18	1:57-79	3	11:14-36	75
11:2-15	38	26:31-35	118	6:30-44	52	2:1-20	5	11:37-54	76
11:16-30	39	26:36-46	123	6:45-56	53	2:21-39	6	12:1-34	77
12:1-8	31	26:47-56	124	7:1-23	56	2:40-52	10	12:35-59	78
12:9-14	32	26:57-68	125	7:24-37	57	3:1-18	11	13:1-21	79
12:15-21	33	26:69-75	126	8:1-21	58	3:19, 20	18	13:22-14:6	82
12:22-32	41	27:1-11	127	8:22-38	59	3:21, 22	12	14:7-24	83
12:33-50	42	27:12-14	128	9:1-13	60	4:1-13	13	14:25-35	84
13:1-53	43	27:15-17	129	9:14-29	61	4:14, 15	20	15:1-10	85
13:54-58	48	27:18, 19	128	9:30-37	62	4:16-31	21	15:11-32	86
13:55, 56	9	27:20-30	129	9:38-50	63	4:31-41	23	16:1-13	87
14:1-12	51	27:31, 32	130	10:1-16	95	4:42, 43	24	16:14-31	88
14:13-21	52	27:33-44	131	10:17-31	96	5:1-11	22	17:1-10	89
14:22-36	53	27:45-56	132	10:32-45	98	5:12-16	25	17:11-19	92
15:1-20	56	27:57-28:2	133	10:46-52	99	5:17-26	26	17:20-37	93
15:21-31	57	28:3-15	134	11:1-11	102	5:27-32	27	18:1-14	94
15:32-16:12	58	28:16-20	137	11:12-18	103	5:33-39	28	18:15-17	95
16:13-27	59			11:19-33	105	6:1-5	31	18:18-30	96
16:28-17:13	60	MARKO		12:1-12	106	6:6-11	32	18:31-34	98
17:14-20	61	1:1-8	11	12:13-34	108	6:12-16	34	18:35-19:10	99
17:22-18:5	62	1:9-11	12	12:35-40	109	6:17-49	35	19:11-28	100
18:6-20	63	1:12, 13	13	12:41-13:2	110	7:1-10	36	19:29-44	102

19:45-48	103	23:4-16	128	3:22-4:3	18	10:1-21	80	18:2-12	124
20:1-8	105	23:18-25	129	4:3-43	19	10:22-42	81	18:13, 14	125
20:9-19	106	23:24-31	130	4:43-54	20	11:1-16	89	18:15-18	126
20:20-40	108	23:32-43	131	5:1-16	29	11:17-37	90	18:19-24	125
20:41-47	109	23:44-49	132	5:17-47	30	11:38-54	91	18:25-27	126
21:1-6	110	23:50-24:3	133	6:1-13	52	11:55-12:11	101	18:28-35	127
21:7-38	111	24:4-12	134	6:14-25	53	12:12-19	102	18:36-38	128
22:1-13	115	24:13-49	135	6:25-48	54	12:20-27	103	18:39-19:5	129
22:14-18	116	24:50-52	137	6:48-71	55	12:28-50	104	19:6-17	130
22:19-23	117			7:1	56	13:1-17	116	19:17-24	131
22:24-38	118	JUWAW		7:2-10	65	13:18-30	117	19:25-30	132
22:39-46	123	1:6-8, 15-28	11	7:11-32	66	13:31-38	118	19:31-20:1	133
22:47-53	124	1:29-51	14	7:32-52	67	14:1-31	119	20:2-18	134
22:54	125	1:32-34	12	8:12-36	68	15:1-27	120	20:19-29	135
22:54-62	126	2:1-12	15	8:37-59	69	16:1-33	121	21:1-25	136
22:63-65	125	2:12-22	16	9:1-18	70	17:1-26	122		
22:66-23:3	127	2:23-3:21	17	9:19-41	71	18:1	123		

NDANDANDA YA MISANGANI Numero zisapangiza nsolo unagumanika nsangani.

anapiana ali pa nsika	39	kusungula imbu na kumeza kamelo	109	nyakuonera wakukhulupirika	78
anapiana awiri atumwa ku munda wa mauva	106	lekani kuponyera nkumba miyala ya ntengo ukulu	35	nyakubzwa	43
anthu akhonda ncemerero wa kuenda kadya	83	mabira na mbuzi	114	nyakubzwa wakuti akhagona	43
anyabasa akudikhira kufika kwa mbuyawo	78	mambo alekerera mangawa makulu	64	nyakulipisa misonkho na Nfarisi	94
anyabasa a m'munda wa mauva	97	mambo akhafuna kuenda ku nkondo	84	nyakuonera wakuhonda kulungama	87
anyabasa atambira dhenaryo	97	mamuna wakupfuma na Lazaro	88	nyumba yakumangwa mwadidi	35
anyakulima apha anyabasa	106	mamuna adamanga pyete	77	nyumba yakumangwa pa mwala	35
anyakulima apha mwana wa mwanaciro munda	106	matalento	113	nzice na nyakutonga	94
anyakusodza anthu	22	mbalame na maluwa	35	phwando yakumanga banja ya mambo	107
anyamangawa awiri	40	m'bandazi wakukhulupirika na wandzeru	111	pyakutupisa pya Afarisi	58
amiyali khumi	112	mbeu ya tirigu isafa, buluka penepo isabala misapo	103	tirigu na nyakasongole	43
baba wakupasa mwakudzala manja	35	mbeu ya mostardha, cikhulupiro	89	vinyu ipswa, pyakuikhira vinyu pyakale	28
benga ya ntsingano	96	mbeu ya mostardha, Umambo	43	xamwali wakupirira	74
bira yakutayika	63	mbeu zidagwa m'mataka akusiyana-siyana	43		
cirombo cing'ono ciri n'diso ya m'bale	35	mizimu yakuipa yabwerera	42	NDANDANDA YA MABOKOSI	
kamelo kupita na pa benga ya ntsingano	96	mpfuma yakubisika m'munda	43	"Wafika Ndzidzi Toera Aceneswe"	6
kobiri ya ndzaya yagumanwa	85	muti wa mauva wandimomwene	120	Maulendo Akutsandzayisa	10
kobiri ya ndzaya yakutayika	85	muti wa nsambu	79	Kodi Asamariya Akhali Ani?	19
kobiri za parata	100	munyu wa dziko yapantsi	35	Kuthabuswa na Madimonyo	23
kokota	43	mwana akhadatayika	86	Misangani Inalonga Thanwgi ya Jeju	28
kubvungaza ufa na pyakutupisa	43	mwana wakutayika	86	Kubwerezera Ntsonga Yakufunika Pakupfundzisa	35
kucemera anyakutcerenga pa phwando	83	Nkumbizi Wadidi	80		
kumanga nyumba ikulu	84	mwala wa ntengo ukulu	43	Kaluma Yace Ikhali Ninga Mathoto a Ciropa	123
kuphata phaza mbuyang'ana n'duli	65	nkhuku yagumanya anapiye ace	110	Munda wa Ciropa	127
kusankhula mbuto yakupambulika	83	Nsamariya wantsisi	73	Kukwapula	129
kusonera cigamba cipswa pa nguwo yakale	28	nsuwo ung'ono	35	"Mbamanikwe Pamuti"	132
		nyabasa abwera buluka kumunda	89		
		nyabasa wakuhonda lekerera	64		

MAPROFESIYA ANANGO ANALONGA PYA MESIYA

PYAKUCITIKA	PROFESIYA	KUKWANIRISIKA	NSOLO
Abalwa ku Bhetelehemu	Mikeya 5:2	Luka 2:1-6	5, 7, 67
Athawa mbaenda ku Ejitu, buluka penepo abwerera	Ozeya 11:1	Mateu 2:13-15, 19, 20	8
Akazi alira thangwi yakuphiwa kwa anawo pikhayesera anyamalwa kupha khombwani Yezu	Yeremiya 31:15	Mateu 2:17, 18	8
Alonga pya kusudzulwa kwa mabitcu	Izaiya 61:1, 2	Luka 4:17-21	21
Akhala ku Kafarnau n'cisa ca Galileya	Izaiya 9:1, 2	Mateu 4:13-17	22, 67
Awangisa atenda azinji	Izaiya 53:4	Mateu 8:16, 17	23
Fala yace nee yabwiwa m'miseu	Izaiya 42:1-4	Mateu 12:16-21	33
Aphatisira misangani pakupfundzisa	Masalmo 78:2; Izaiya 6:9, 10	Mateu 13:13-15, 34, 35	43
Akwira pa buru mbapita mu Yerusalemu	Zakariya 9:9	Mateu 21:1-9	102
Anthu azinji nee ankhulupira	Izaiya 6:10; 53:1	Juwau 12:37, 38	104
Asandukirwa na xamwali wapantima	Masalmo 41:9	Juwau 13:18, 21	117
Anyakupfundza anthawa mbansiya	Zakariya 13:7	Mateu 26:31, 54-56	118, 124
Anthu akhamuida mwakusowa mathangwi	Masalmo 35:19; 69:4	Juwau 15:24, 25	120
Anyankhondo agawa nguwo zace	Masalmo 22:18	Juwau 19:23, 24	131
Abva nyota pikhali iye pamuti	Masalmo 22:15	Juwau 19:28	132
Pidamala iye kufa manungo ace aphilwa	Zakariya 12:10	Juwau 19:34, 37	133
Magogodo ace nee aswiwa	Masalmo 34:20	Juwau 19:36	133

Toera kugumana mphanngwa zakuthimizirika, pitani mu www.jw.org/seh peno pitani n'cibverano na Mboni za Yahova.